

DE KLOK VAN DE WIJSHEID
(Horologium Sapientiae)

HEINRICH SEUSE

Middeleeuws Latijn naast Nederlands

(Bijlage bij de becommentarieerde Nederlandse vertaling)

De Nederlandse vertaling is uitgegeven
onder de Creative Commons licentie.
Sittard, 2023

Brontekst

Henrici Susonis seu fratris Amandi Horologium sapientiae. Textum ad XI codicum manuscriptorum editionisque principis fidem accurate recognovit Josephus Strange. Editio nova Coloniae, MDCCCLXI.

Heinrich Seuses Horologium Sapientiae. Erste kritische Ausgabe unter Benützung der Vorarbeiten von Dominikus Planzer, O.P. Spicilegium Friburgense, 23. Universitätsverlag Freiburg Schweiz, 1977. Uitgegeven door Pius Künzle O.P.

In deze bilinguale *bijlage* is de tekst opgenomen zoals die door Joseph Strange werd uitgegeven.

De *Cursus de aeterna sapientia*, die bij Strange ontbreekt, volgt de uitgave van Pius Künzle.

De toegevoegde nummering binnen de hoofdstukken volgt de alineëring van de *ed.* Strange, die overigens helemaal overeenkomt met de *ed.* Künzle.

De in de tekst van de *ed.* Strange aangebrachte cursivering van de woorden is overgenomen uit de *ed.* Künzle. Ze geeft de woorden aan die Pius Künzle aanwees als letterlijke citaten.

Inhoudsopgave:

Proloog	5
De inhoudsopgave van het eerste boek.....	11
Hoofdstuk 1.....	13
Hoofdstuk 2.....	23
Hoofdstuk 3.....	27
Hoofdstuk 4.....	36
Hoofdstuk 5.....	46
Hoofdstuk 6.....	59
Hoofdstuk 7.....	77
Hoofdstuk 8.....	80
Hoofdstuk 9.....	93
Hoofdstuk 10.....	100
Hoofdstuk 11.....	107
Hoofdstuk 12.....	116
Hoofdstuk 13.....	126
Hoofdstuk 14.....	142
Hoofdstuk 15.....	150
Hoofdstuk 16.....	158
De inhoudsopgave van het tweede boek.....	173
Hoofdstuk 1.....	174
Hoofdstuk 2.....	181
Hoofdstuk 3.....	199
Hoofdstuk 4.....	207
Hoofdstuk 5.....	236
Hoofdstuk 6.....	250
Hoofdstuk 7.....	257
Hoofdstuk 8.....	273
Getijden van de Eeuwige Wijsheid.....	275

**Jncipit prologus in librum
qui intitulatur
horologium sapiencie.**

1.
*Sentite de domino in bonitate,
et in simplicitate cordis querite illum,
quoniam invenitur ab hiis qui non temptant illum;
apparet autem eis qui fidem habent in illum.*

*Multipharie multisque modis
olym in primitiva ecclesia
electis suis divina sapiencia apparuit,
mentesque eorum suo lumine illustravit,
qui spiritu ferventes,
domino servientes
erant in sanctitate et iusticia
coram ipso.*

*Miserat tunc namque deus
ignem de excelso in ossibus eorum,
et facta sunt corda ardore caritatis estuancia vehementer.*

*Diffundebatur autem flamma exterius
lucencium operum
et efficacium exemplorum.*

*Siquidem
in bonitate et cordis simplicitate dominum querentes,
negociorum secularium nulla erat eis recordacio;
sed peccata plangere,
divinis intendere,
se intra se continere,
corpus suum servituti subicere,
solique eterne sapiencie iugiter adherere,
sollicitudo et intencio tota fuit.*

2.
*Sed heu modernis temporibus
mundo iam senescente,
hic amor divinus in multorum cordibus tantum refriguit,
ut pene sit extinctus,
et pauci inveniantur
qui devocioni studeant,
qui novam gratiam se calefacientem querant,
qui ymbre lacrimarum austro flante
se crebrius perfundi gaudeant,
qui visitacionis divine
et allocucionis superne gratiam querant;
sed studio vanitatis et genealois interminatis
ac deliciis corporalibus intendentes,
letali quodam sopore ligati tenentur.*

*At vero divina sapiencia,
de salute cunctorum sollicita,
hec mala electos suos emendare semper cupiens,
in presenti opere intendit principaliter
non quidem informare nescientes,
eo quod iam repleta sit terra sciencia domini,
sed reaccendere extinctos,
frigidis inflammare,
movere tepidos,
indevotos ad devocionem provocare,
ac sompno negligencie torpentes
ad virtutum vigilanciam excitare.*

*Unde et presens opusculum in visione quadam
sub cuiusdam horologii pulcherrimi,
rosis speciosissimis decorati,
et cymbalorum bene sonancium*

**Hier begint de proloog tot het boek,
dat de titel draagt:
DE KLOK VAN DE WIJSHEID.**

1.
Richt in goede gezindheid je gedachten op de Heer,
en zoek hem in de eenvoud van je hart,
want gevonden wordt hij door wie hem niet verzoeken
en aan wie in hem geloven toont hij zich.

Vele malen en op velerlei wijzen
verscheen eertijds in de oerkerk
de goddelijke Wijsheid haar uitverkorenen,
en met haar licht verlichtte ze de geesten
van hen die vol toewijding
de Heer dienden
in heiligheid en gerechtigheid
staande voor zijn aanschijn.

Toen was het immers dat God
vanuit de hoogte een vuur hun beenderen inzond;
en hun harten raakten ontvlamd in felle liefdesbrand.

En de vlam van hun lichtende werken
en doeltreffende voorbeelden
verspreidde zich uitwaarts steeds verder.

En omdat ze
de Heer in goedheid en de eenvoud van hun hart zochten,
bleef er in hen geen herinnering aan wereldlijke zaken;
want, zonden te bewenen,
naar het goddelijke te streven,
zich innerlijk te verzamelen,
het lichaam aan de dienst te onderwerpen,
de Eeuwige Wijsheid aan te hangen, altijd en als de enige,
daar ging heel hun bemoeien en streven naar uit.

2.
Maar ach, in deze moderne tijden,
nu de wereld al ouder wordt,
is in de harten van velen de godsliefde zo bekoeld,
dat ze al bijna uitgedoofd is
– slecht weinigen worden gevonden,
die een geestelijk leven nastreven,
die naar verwarmende, nieuwe genade zoeken,
die zich verheugen op de zuidenwind
die hen met tranen bedauwt, steeds overnieuw,
die uitzien naar de genade van een goddelijke bezoek
en van een woord uit den hoge –
naar ijdele en eindeloze genealogieën echter
en naar vleselijke genoegens gaat hun aandacht uit,
het is alsof een dodelijke slaap hen gevangen houdt.

Maar toch, de goddelijke Wijsheid,
om het heil van allen bezorgd,
verlangt steeds haar uitverkorenen van dit kwaad te bevrijden;
het is haar met dit voorliggende werk niet te doen
op de eerste plaats de onwetenden te informeren,
want de wereld is reeds met het weten van de Heer vervuld,
maar de uitgedoofden opnieuw te ontsteken,
de bekoelden aan te vuren,
de lauwen aan te manen,
de onvromen tot godsvrucht te bewegen,
en zij die in de slaap van nalatigheden volharden
tot waakzaamheid van deugden op te wekken.

Daarom paste het de barmhartigheid van de Heiland,
voorliggend werkje
in een visioen te tonen
onder het beeld van een wonderschone klok,

Horologium: Proloog

et suavem ac celestem sonum reddencium,
cunctorumque corda sursum movencium
varietate perornati figura,
dignata est ostendere clemencia salvatoris.

3.
Obsecro autem devotos lectores,
ut sermo inperitus et incultus,
eciam si barbarum aliquid fortassis sonare videatur,
non displiceat.

Non multum etenim curo
vicia incurrere arcium sermocinalium,
dummodo vicia animorum eo commodius possem
fervida locucione corrigere et emendare.

Veritates quidem patrum,
vel ea que conperta sunt certissima attestacione rerum,
secundum sacre scripture sensum
prout *accepi a domino*
simplici stilo posui,
extra eas ex proposito nichil dicendo.

Verum quoniam eedem materie
dudum a multis subtiliter et luculenter declarate sunt,
et pene ex frequenti usu
iam iam plerisque in fastidium vertuntur:
ideo non fuit opus ad singula queque auctoritates adducere;
nam ex hoc consonancia motiva huius voluminis
utique intercepta fuisset.

4.
Notandum quoque quod locucio ista
quantum ad interrogacionem discipuli
et responsionem sapiencie, vel econverso,
solum posita est ad fervenciosem modum tradendi;

nec est taliter accipiendum,
quasi discipulus fuerit ille talis,
de quo sapiencia in persona propria solum intenderit,
vel qui sapienciam solus pre ceteris tantum amaverit,
vel cui sapiencia tot et tanta fecerit,
sed revera pro quolibet in genere
dictum habeatur.

Siquidem per modum doctoris
nunc loquitur in persona hominis perfecti,
deinde in persona imperfecti;
nunc in persona alicuius
qui affectuose Christum diligit,
et in fide atque dileccione eum sibi desponsat,
deinde in persona peccatoris
qui deum pro suis excessibus flebiliter exorat.

Et sic diversimode stilum vertit
secundum quod tunc materie congruit.

Nunc eciam dei filium
ut devote anime sponsum inducit;
postea eundem
tamquam eternam sapienciam
viro iusto desponsatam introducit.

5.
Visiones quoque in sequentibus contente,
non sunt omnes accipiende secundum litteram,
licet multe ad litteram contigerint,
sed est figurata locucio,
sicut et in libro regum legimus
de Nathan propheta,
qui missus a domino ad regem David

die versierd is met de lieflijkste rozen
en opgesmukt met vele, welluidende klokjes,
die zoete, hemelse tonen laten weerklinken,
de harten van allen verheffend.

3.
Nu bid ik de toegewijde lezers,
dat de eenvoudige en onopgesmukte taal,
zelfs als deze af en toe misschien wat grof mag klinken,
hun niet mishagen zal.

Weinig geef ik acht
op gebrekkelijke redenaarskunst,
zolang ik de gebreken van de zielen maar deste voortvarender
met vorige woorden kan rechtzetten en verbeteren.

De waarheid der vaders,
of wat gekend wordt door de meest betrouwbare getuigenissen,
overeenkomstig de zin van de Heilige Schrift,
zoals ik deze van God ontvangen heb,
heb ik weergegeven in een eenvoudige stijl;
meer dan dat heb ik niet willen zeggen.

Daar dezelfde materie
reeds door velen nauwkeurig en treffend behandeld is,
en, afgesleten door het veelvuldig gebruik,
bij de meesten daarom snel tot verveling zou leiden,
is het niet nodig bij alles naar autoriteiten te verwijzen,
want dat zou de harmonie van dit boek in zijn bedoeling
zeker verstoord hebben.

4.
Het moet opgemerkt worden dat voor een opzet gekozen is,
waarbij de discipel een vraag stelt
en de Wijsheid antwoordt, en omgekeerd,
dit om de zaken levendiger weer te kunnen geven.

Men moet dit niet opvatten
alsof de discipel zodanig was,
dat de Wijsheid in eigen persoon zich slechts tot hem richtte,
of dat alleen hij als enige de Wijsheid liefhad boven alles,
of dat de Wijsheid vele en grote dingen deed alleen voor hem,
nee, het is bedoeld als algemene leer,
waarin ieder vinden kan wat hem past.

Op de wijze zoals een leraar dat doet,
spreekt hij nu eens als een volmaakte mens,
dan weer als een die onvolmaakt is;
de ene keer spreekt hij als iemand
die met heel zijn hart Christus liefheeft
en zich in geloof en liefde hem ten huwelijk geeft,
dan weer in de persoon van een zondaar
die vanwege zijn misstappen tot God berouwvol bidt.

En zo wisselt ook de stijl,
zodat deze steeds passend is voor de materie.

Nu eens introduceert hij de Godszoon
als bruidegom van de godsvruchtige ziel,
wat later is het diezelfde Zoon,
maar nu als de Eeuwige Wijsheid,
die wordt uitgehuwd aan de gerechte man.

5.
De visioenen die hier volgen,
moeten niet allemaal letterlijk genomen worden,
hoewel vele van hen wel letterlijk zo gebeurd zijn,
ze moeten veeleer in figuurlijke zin verstaan worden,
zoals we dat ook aantreffen in het boek der Koningen,
waar dit handelt over de profeet Nathan,
die, door God de Vader naar koning David gestuurd,

Horologium: Proloog

parabolice sub figura divitis et peregrini,
iudicium ab eo exegit contra seipsum propter peccatum
quod in servum suum commiserat.

Et de muliere Thecuita sapiente,
que ad regem intrans
in persona aliena
videlicet duorum filiorum suorum,
animum regis ad clemenciam flectebat.

Angelus quoque ad Thobiam missus,
et ab eo quesitus quis esset,
respondit se *Ananyam Azarie magni filium* esse.

Que omnia non quidem ad litteram,
sed secundum sua signata vera fuerunt.

Sic et predicator egregius apostolus Paulus,
discipulorum suorum personam induerat,
cum eos culpando dicebat:

*Ego sum quidem Pauli,
ego autem Appollo;
nonne homines estis?*

Et paulo post:

*Hec inquit fratres transfiguravi in me et Appollo,
propter vos,
ut in nobis discatis.*

Porro huius figurate locutionis occulta misteria
diligens lector faciliter poterit advertere,
si tamen sollertem curam studuerit adhibere.

6.
Oro autem et supplico bonitatem eius inmensam,
qui me hunc laborem suo ex amore subire coegit,
de ipsius pietate confidens,
ut quia facultatem meam negocium hoc excedere cognoscit,
ipse defectum meum
in cordibus piorum hec legere volencium suppleat,
hoc modo,
ut omnis qui presens opusculum
cum sincera intentione perlegerit vel audierit,
haustum alicuius devocionis
vel aliquam novam divinitus collatam sibi gratiam
inde reportare mereatur.

Ad hoc autem et ex parte legentis requiritur,
ut totum istud studiose curet perlegere,
et non raptim nunc hoc nunc illud
quasi coniecturando nitatur degustare.

7.
Sane imperfectum meum tam sciencie quam vite
recognoscens,
vobis patri filiorum amabili Hugoni
magistro ordinis predicatorum venerabili
hoc opus transmittersse curavi,
qui et auctoritate ceteros precellit,
et honore magisterii theoloyce sciencie polletis,
et quod hiis maius est,
lumine quoque eterne sapiencie
ac donis spiritualibus
preditus estis,
ut littere vestre exhortatorie satis declarant,
in quibus filios dilectos ammonicione paterna
ad pacem et fraternam caritatem,
ad discipline rigorem et fervorem devocionis,
ad conformitatem Cristi Jhesu,

door een parabel van de rijke en de arme bereikte,
dat deze zichzelf veroordeelde vanwege de zonde
die hij aan zijn dienaar begaan had.

Zo ook bij de wijze vrouw van Thekoa,
die naar de koning ging,
zich voordoend als iemand anders,
en met het verhaal van haar zogenaamde zonen
het hart van de koning tot mildheid bracht.

Evenals bij de naar Tobias gestuurde engel,
die, toen hij door hem gevraagd werd wie hij was,
antwoordde, dat hij de zoon van de grote Hananja was.

Dat alles was niet naar de letter waar,
maar wel naar de betekenis.

Zo ook de voortreffelijke prediker, de apostel Paulus,
die zich in de persoon van zijn discipelen had verplaatst,
en teneinde hen aan te klagen, zei:

'Ik ben van Paulus,
een ander: Ik van Apollo;
zijn jullie dan niet menselijk?'

En kort daarna zegt hij:

'Dit heb ik in figuurlijke zin op mij en Apollo betrokken,
omwille van jullie,
opdat jullie aan ons kunt leren.'

De opmerkzame lezer zal de geheimen die verborgen liggen
in dit figuurlijke spreken gemakkelijk kunnen ontdekken,
wanneer hij zich maar op bedachtzame wijze inspanst.

6.
Ik bid en smeed de oneindige goedheid,
van hem, die mij uit liefde dwong dit werk op me te nemen,
vertrouwend op zijn barmhartigheid,
dat hij mijn gebrekkigheden overschrijdt,
dat hij mijn gebrekkigheden
in de harten der godsvruchtigen die dit lezen willen, aanvalt,
en wel op zulke wijze,
dat ieder, die dit voorliggende werkje
met oprechte bedoelingen zal lezen of eruit zal horen voorlezen,
of dronk van innigheid geschonken,
of iets van nieuwe, goddelijke genade
gegeven wordt.

Daarvoor is het echter van de zijde van de lezer nodig,
dat hij dit werk in zijn geheel nauwgezet leest,
en er niet nu eens dit, dan weer dat uitpikt,
gissend wat er staat als iemand die haast heeft.

7.
Daar ik mijn tekortkomingen, zowel in weten als leven,
onderken,
daarom heb ik u, Hugo, minnelijke vader van uw kinderen,
grootmeester van de eerbiedwaardige orde der predikheren,
dit werk willen laten toekomen,
u, die de anderen voorgaat in autoriteit,
en die als eervolle magister in de theologie invloed heeft,
en, wat meer nog is,
met het licht van de Eeuwige Wijsheid
en de gaven van de Geest,
begenadigd bent,
iets wat men kan lezen uit uw brieven,
waarin u uw beminde zonen met grote vaderlijke zorg
tot vrede en broederlijke liefde oproept,
en hen tot strenge tucht en vurige aandacht,
tot gelijkvormigheid in Jezus Christus

Horologium: Prolog

ac omnium virtutum perfectionem
tanta sollicitudine excitatis.

Nec hiis contentus,
sed de multorum quoque salute sollicitus,
miseros quosque huius mundi sectatores,
ut hunc mundum fugitivum ac fallacem deserant,
et ad veram ac eternam sapienciam veniant,
invitari *verbo et exemplo* per eosdem
procuratis.

Vos ergo pater reverendissime
manum peritam apponite, et gustu interno
prout in talibus oportet discernite,
si quid plus vel si quid minus,
et quod divina sapiencia inspiraverit
pro gloria sua et utilitate proximorum faciatis.

Michi
quoque omnium filiorum vestrorum deum amancium vilissimo,
veniam de defectibus hic repertis concedatis;
nec presumptioni factum hoc ascribite,
sed dei emulacioni,
ymmo superne inspiracioni,
que ut *testis est michi deus*,
me die noctuque quiescere non permisit,
donec eius coactioni acquievi;

sed utrum bene
vos probate,
qui *unccionem a sancto habetis*.

8.
Sciendum quod colloquium istud
inter sapienciam et discipulum
hoc modo incium et occasionem habuit.

Nam dum quadam vice post matutinas idem discipulus
similitudinem processionis illius amarissime,
quam Christus condempnatus fecit
dum ad locum passionis educeretur,
more solito explevisset,
et in ambone ante crucifixum staret,
animoque dolenti conquereretur crucifixo,
quod affectum tam fervidum ad suam passionem
prout dignum esset non haberet,
sed nec attenuis habuisset:
statim quasi in exthasi positus,
lumine quodam celesti illustratur,
et eius mentalibus oculis
centum meditaciones seu consideraciones sue passionis
ostenduntur.

Sibique dicitur,
quod omni die debeat has centum materias
cum centum veniis
devota meditacione transcurrere,
et totidem petitiones adiungere,
ac se Cristo passo spiritualiter
quantum possibile est
in eisdem conformare.

Quas tamen hic causa brevitatis explicitè ponere obmisi,
sed devotis personis doctis et indoctis
in nostro vulgari videlicet theutonico
fideliter communicavi.

Jgitur discipulus
qui ante fuerat affectu compassionis durus,
cepit per continuum eiusdem meditacionis usum
ad tante memoriam passionis mollescere,

en de volkomenheid van alle deugden
met zoveel zorg maant.

En, hiermee niet tevreden,
bent u tevens om het heil van zovelen bezorgd,
en om de arme schepels die de dingen van de wereld najagen
te helpen deze bedrieglijke wereld te ontvluchten
en tot de ware en Eeuwige Wijsheid te geraken,
nodigt u uw zonen uit hen door woord en voorbeeld
daarbij voor te gaan.

Daarom, eerbiedwaardigste vader,
gebruik uw geschoolde schrijffhand, en laat uw innerlijk smaken
– zoals het zich betaamt in deze zaken –
onderscheiden of er iets toegevoegd of verwijderd moet worden;
en wat de goddelijke Wijsheid heeft ingegeven,
mag haar dat dan tot eer dienen en onze naasten tot nut.

Vergeef mij,
van hen die God minnen onder uw zonen de geringste,
de gebreken die hier aangetroffen worden,
en wil dit werk niet toeschrijven aan vermetelheid,
maar aan ijver voor God,
en meer nog aan de ingeesting van boven,
die mij – God mag mijn getuige zijn –
dag noch nacht rusten liet,
totdat ik me overgaf aan zijn inwerken.

Of het zo goed is?
het is aan u dit te beslissen,
u, die gezalfd bent door de Geest.

8.
Men moet weten dat dit tweegesprek
tussen de Wijsheid en haar discipel,
als volgt zijn begin en oorzaak vond.

Toen diezelfde discipel eens na de metten
de bittere gang,
die de veroordeelde Christus maakte
toen hij uitgeleid werd naar de plaats van zijn Passie,
op zijn gebruikelijke wijze navoltrok,
en hij op de kansel stond voor het kruis,
klaagde hij de gekruisigde met een bedroefd gemoed,
dat hij bij zijn Passie niet de brandende liefde ervoer,
die hierbij passend was,
en dat hij deze ook nooit had gehad;
en plots werd hij opgenomen als in een geestesvervoering,
en als door een goddelijk licht verlicht
werden zijn geestelijk ogen
de honderd artikelen of overwegingen van zijn lijden
getoond.

En hem werd gezegd,
dat hij elke dag deze honderd overwegingen
samen met honderd voetvallen
in godsvruchtige aanbidding moest doorlopen,
en er evenzovele gebeden aan moest toevoegen,
om aldus de lijdende Christus op geestelijke wijze,
voor zover dat mogelijk is,
gelijkvormig te worden.

Deze overwegingen, die ik hier korthedshalve heb weggelaten,
heb ik aan godvruchtige mensen, geleerden en ongeleerden,
in onze volkstaal, dat wil zeggen het Duits,
getrouw medegeedeeld.

De discipel,
die zich voorheen in het mee-lijden hard had getoond,
begon, door zich steeds maar te oefenen in deze overwegingen
die de Passie gedenken, zacht te worden,

Horologium: Proloog

et diversas eo modo
prout in sequentibus apparebit
illuminaciones habere.

Dum autem predicta
prout edoctus fuerat scribere inchoasset,
et examinatrix bonorum adversitas
eum a ceptis retrahere temptaret,
Cristus ei in visione astitit in ea forma,
quasi iam de columpna in qua flagellatus fuit descendens,
et sua vulnera recencia ac cruentata
eum contrectare permittens,
adversitatis ipsius vulnera sanavit,
et ad perficiendum inchoata animavit.

9.
Notandum quoque quod originale huius operis
certis temporibus
et non nisi in presencia magne gracie
conscriptum fuit.

Non enim predictus discipulus,
nomine et persona in hoc opere ignotus,
videbatur ibidem habere modum agentis vel dictantis,
sed modum quendam divina patientis.

Nam cum omnino nesciret quid scribere deberet,
per revelaciones spirituales habuit,
et quando scribere debuit,
et pene singulas materias
quas scripsit.

Porro extra hoc tempus
si quid quasi ex se dictasse,
vel aliunde collegisse,
aut eiam excerpisse voluisset
et predictis apposuisse:
tam inspidum reddebatur et ineptum fiebat,
ut si quis sapes aut colores contrarios
in unum conpingere niteretur.

Et cum ea que data erant
ad tabulam concepisset,
ad se reversus studiose rimatus est,
ut nichil in hiis esset
quod a dictis sanctorum patrum discreparet,
sed hoc quod divina tradente sapientia
sibi per spirituale illustracionem infundebatur,
auctoritate sacre *scripture*
divinitus sanctis inspirate fulciretur,
cum idem
in sensu,
aut eiam idem in verbis et sensu,
vel certe simile reperiretur esse.

10.
Post completum vero huius operis laborem,
dum timore quodam humano teneretur,
ne ab emulis
qui nunc quoque sicut olym invidia stimulante,
facta queque licet bona
depravare aut penitus annullare non desistunt,
divina karismata appellantes supersticiosa figmenta,
et sanctas revelaciones fantasticas decepciones,
sanctorumque gesta patrum esse dicunt narratorium fabulosum,
tamquam homines qui non gustaverunt ea
que sunt spiritus sancti;
ipsi vero suas solummodo adinventiones topicas
vel proposiciones dubias secuntur
tamquam demonstraciones certas.

en langs deze wijze,
zoals in wat volgt duidelijk zal worden,
verscheidene verlichtingen te hebben.

Toen hij echter begonnen was
met het opschrijven van hetgeen hem geleerd was,
en wederwaardigheid, de beproefster van het goede,
hem had verleid op te houden met wat hij ter hand genomen had,
toen verscheen Christus hem in een visioen,
net zoals hij was toen hij van de geselzuil was losgemaakt;
en daar hij hem toestond
zijn verse en bloedige wonden te beroeren,
genas hij de wonden die de tegenstreefster hem geslagen had,
en bemoedigde hij hem te volbrengen waaraan hij begonnen was.

9.
Opgemerkt moet worden dat aan de eerste versie van dit werk
van tijd tot tijd,
en niet dan in tegenwoordigheid van grote genade,
geschreven werd.

De discipel waarover gesproken werd,
naam en persoon blijven in dit werk onbekend,
scheen hier niet zelf degene te zijn die werkte of dicteerde,
maar iemand die het goddelijke onderging.

Hoewel hij helemaal niet wist wat te schrijven,
zijn hem langs geestelijke openbaringen getoond,
zowel het tijdstip waarop hij schrijven moest,
als vrijwel elk afzonderlijk hoofdstuk
dat hij schreef.

Maar buiten deze tijden,
wanneer hij eens iets van zichzelf
of iets van anderen verzamelde,
of daaruit zelfs iets overnam,
en hij dat wilde toevoegen aan wat reeds geschreven was,
dan was het resultaat zo zonder smaak en ongepast,
dat het leek alsof iemand tegengestelde smaken en kleuren
tot een geheel had willen samenvoegen.

Maar de zaken die hem ingegeven waren,
wanneer hij die aan zijn schrijftafel opgeschreven had,
en hij dit, weer tot zichzelf gekomen, ernstig overdacht,
speurend of er niets ingeslopen was
dat ongelijk was aan de leer van de heilige vaders,
dan bleek hem dat wat hem in die geestelijke verlichting
door de goddelijke Wijsheid ingevloed was,
door het gezag van de Heilige Schrift,
die door God aan de Heiligen ingegeven is, geschraagd werd,
omdat hetzelfde er
ofwel naar de zin,
ofwel ook naar de woorden en de zin,
of in ieder geval daarop gelijkend, in aangetroffen wordt.

10.
Toen hij dit werk voltooid had,
werd de discipel overvallen door vrees,
bang dat ijverzuchtige lieden,
ook nu, door dezelfde nijd gedreven als voorheen,
niet zouden ophouden, dit werk, hoe goed het ook mocht zijn,
te fnuiken of zelfs volledig te vernietigen;
goddelijke charismata noemen ze 'bijgelovige hersenspinnels',
heilige openbaringen 'vergissingen van de fantasie',
de daden van de heilige vaders 'bij elkaar bedachte verhalen',
– net als mensen die niet vermogen te proeven
wat afkomstig is van de Heilige Geest;
alleen hun eigen platte spitsvondigheden
en bedenkelijke uitleggingen
beschouwen ze als ware bewijsvoeringen.

Horologium: Proloog

Et licet in predictis diligens cautela sit adhibenda,
non tamen spernenda sunt usquequaque.

Timens ergo
ne istud quoque similiter pium opus
eorum dentibus dilaceraretur,
cogitavit ipsum occultare
aut etiam penitus subprimere.

Quod ne fieret divina sapiencia
per apertissima signa et pulchras revelaciones omnino prohibuit.

Sed et beata virgo cum filio suo
cuidam persone apparens,
hec eadem omnibus deum diligentibus
communicari precepit.

Explicit prologus.

En hoewel bij het voorgaande voorzichtigheid geboden is,
dient men het toch niet volledig te verwerpen.

De discipel was dus bang,
dat ook dit godvruchtige werk op dezelfde wijze
door hun tanden uiteengereten zou worden,
en hij overwoog het te verbergen
of het zelfs helemaal te laten verdwijnen.

Maar de Goddelijke Wijsheid verbood hem dit op strenge wijze
langs duidelijke tekens en heerlijke openbaringen.

En de Heilige Jonkvrouwe verscheen met haar Zoon
een hier niet te noemen persoon
en beval dat dit werk gedeeld moest worden
met alle mensen die God liefhebben.

Hier eindigt de proloog.

Jncipit tabula primi libri.

Materia primi huius libri est
Cristi passio preciosissima,
que de se ad amorem fervidum multum est motiva;
et qualiter verus sapiencie discipulus
in suis actibus se eidem debet conformare.

Hiis interseruntur
quedam materie communes et motive
ad propositum pertinentes.

— Capittulum primum.
Qualiter quidam electi
et divina gracia preventi
ad deum mirabiliter trahuntur,
et specialiter
quomodo quidam iuvenis fuit tractus.

— Cap. II.
Quomodo Cristi passio
sit preambula ad cognicionem divinitatis,
et qualem formam Cristus
contraxerit ex acerbitate sue passionis.

— Cap. III.
De quibusdam Cristi passionibus,
et qualiter verus amator se eisdem debet conformare,
et quare deus per talem mortem
voluit genus humanum redimere.

— Cap. IV.
Qualiter anima que sponsum per peccatum perdiderat,
ipsum sub cruce per fervidam penitenciam invenit,
Cristi passione adiuta.

— Cap. V.
Planctus super extincto
fervore devocionis
in diversis personis utriusque sexus modernis temporibus:
quos Cristus per suam passionem revocat ad verum amorem.

— Cap. VI.
Qualis sit divina sponsa eterna sapiencia,
et de qualitate amoris ipsius.

— Cap. VII.
Quod divina sapiencia
amabilis sit pariter et terribilis.

— Cap. VIII.
De vicissitudine visitacionis divine,
et qualiter anima debet se tunc tenere.

— Cap. IX.
Quare divina sapiencia suos caros in hoc mundo
permittit tam multipliciter tribulari.

— Cap. X.
De cruciatibus infernalibus.

— Cap. XI.
De gaudiis supercelestibus.

— Cap. XII.
Determinacio quarundam obieccionum
que in precedentibus sunt obmisse.

— Cap. XIII.
Quam utile sit servo dei

De inhoudsopgave van het eerste boek.

Het eerste boek handelt over
de uiterst kostbare Passie van Christus,
die uit zichzelf velen tot brandende liefde kan bewegen,
en over hoe een ware discipel van de Wijsheid
zich in zijn handelen hieraan gelijkvormig dient te maken.

Daaraan zijn toegevoegd
enkele meer algemene onderwerpen en beweeggronden
het hoofddoel betreffend.

Hoofdstuk 1.
Hoe sommige uitverkorenen,
door goddelijke genade voorafgegaan,
op wonderbaarlijke wijze naar God getrokken worden,
en in het bijzonder
over hoe een bepaalde jongeman erheen getrokken werd.

Hoofdstuk 2.
In hoeverre de Passie van Christus
de inleiding vormt tot de godskennis,
en welke gestalte Christus
door de bitterheid van zijn lijden aannam.

Hoofdstuk 3.
Over enkele van Christus' smarten,
hoe een ware minnaar hieraan gelijkvormig moet worden,
en waarom God door een dergelijke dood
het mensengeslacht wilde verlossen.

Hoofdstuk 4.
Hoe de ziel, die haar bruidegom door de zonde verloren heeft,
hem onder het Kruis terugvindt langs brandend berouw,
geholpen door Christus' Passie.

Hoofdstuk 5.
Weeklacht over het gedooft zijn
van het vuur van godvruchtigheid
in onze dagen bij ettelijke personen van beiderlei kunne,
die Christus door zijn Passie terugroept tot de ware liefde.

Hoofdstuk 6.
De goddelijke Bruid, de Eeuwige Wijsheid,
over haar hoedanigheid en de eigenschappen van haar liefde.

Hoofdstuk 7.
Waarom de goddelijke Wijsheid
zowel beminnelijk als vreeswekkend is.

Hoofdstuk 8.
Over het komen en gaan van het goddelijk bezoek,
en hoe de ziel het hierbij uithouden moet.

Hoofdstuk 9.
Waarom de goddelijke Wijsheid haar vrienden in deze wereld
zovele kwellingen laat verduren.

Hoofdstuk 10.
Over de kwellingen van de hel.

Hoofdstuk 11.
Over de vreugden van de hoogste hemel.

Hoofdstuk 12.
Antwoorden op sommige tegenwerpen
die in het voorafgaande achterwege zijn gelaten.

Hoofdstuk 13.
Hoe nuttig het voor de dienaar Gods is

Horologium: De inhoudsopgave van boek 1

in hoc mundo multas sustinere tribulaciones.

— Cap. XIV.

Quam utile sit passionem Christi
iugiter habere in memoria.

— Cap. XV.

Quomodo verus Christi discipulus
debet se configurare passionibus ipsius.

— Cap. XVI.

Conmendacio singularis beate virginis,
et de dolore eius inestimabili
quem habuit in passione filii.
Explicit tabula libri primi.

in deze wereld vele kwellingen te lijden.

Hoofdstuk 14.

Hoe nuttig het is de Passie van Christus
steeds in gedachten te hebben.

Hoofdstuk 15.

Langs welke wijze een ware discipel van Christus
zich gelijkvormig moet maken aan diens Passie.

Hoofdstuk 16.

Bijzonder aanbeveling van de Heilige Maagd,
en over de onuitsprekelijke smarten
die zij leed bi het Lijden van haar Zoon.
Hier eindigt de inhoudsopgave van het eerste boek.

Jncipit primus liber horologii.

Capittulum primum.

**Qualiter quidam electi
et divina gracia preventi
ad deum mirabiliter trahuntur,
et specialiter
quomodo quidam iuuenis fuit tractus.**

1.
*Hanc amavi et exquisivi a iuventute mea,
et quesivi michi sponsam assumere.*

Erat quidam iuuenis,
deo notus,
qui dum in primeve iuventutis flore
seculi vanitatibus implicari cepisset,
et per labencia mundi oblectamenta deflueret,
atque in regionem dissimilitudinis
a statu proprie salutis oberrare vellet:

divina miserante clemencia,
modo quodam ineffabili illustratur,
et per blanda pariter et aspera tractus,
tandem ad semitas veritatis per amorem sapiencie
mirabiliter reducitur.

2.
Cum enim iuuenis prefatus
adhuc puerulus et novice,
necdum amori aptus,
quadam vice ad legendum in biblia se contulisset:
occurrerunt inter alia quedam verba
ad amorem sapiencie invitancia.

Quibus valde delectatus,
ceteris omnibus pretermisissis,
ad cedulam quandam prout melius potuit *puer ingeniosus*
predicta verba transcripsit.

Post hec dum frequencius lectioni mense interesset,
audivit ibidem qualiter divina sapiencia
velud delicata sponsa et dilecta amica se omnibus exhibet
ad amandum.

Cumque processu temporis aliquantulum crevisset,
cepit habere cor valde amorum;
sed quo vel ad quem finem hunc amorem flecteret,
quid ve amor esset,
nondum sciebat.

3.
Jgitur dum crebrius preconium
tante sponse divine sapiencie audiret legere dicentis:

*Melior est sapiencia cunctis opibus preciosissimis,
et omne desiderabile ei non potest comparari.*

*Longitudo dierum in dextera eius,
et in sinistra illius divicie et gloria.*

*Lignum vite est hiis qui apprehenderint eam,
et qui tenuerit illam beatus.*

*Ne dimittas eam, et custodiet te;
dilige eam, et servabitte.*

*Arripe illam, et exaltabit te;
glorificaberis ab ea, cum eam fueris amplexatus.*

Hier begint de Klok van de Wijsheid.

Hoofdstuk 1.

**Hoe sommige uitverkorenen,
door goddelijke genade voorafgegaan,
op wonderbaarlijke wijze naar God getrokken worden,
en in het bijzonder
over hoe een bepaalde jongeman erheen getrokken werd.**

1.
Haar heb ik bemind en gezocht van mijn jeugd af
en haar heb ik uitverkoren tot mijn bruid.

Er was een jongeman,
door God gekend,
die zich in de eerste bloei van zijn jeugd
begon te verstrikken in de ijdelheden van de wereld
en weg te glijden in aardse genoegens;
en dolen wilde hij in het land van de ongelijkenis,
daarmee zijn eigen heil achter zich latend.

De goddelijke barmhartigheid ontfermde zich,
en verlichtte hem op onuitsprekelijke wijze,
en langs zoetheid alsook bitterheid trok ze hem,
en ze voerde hem uiteindelijk door haar wijze liefde
en op wonderlijke wijze terug naar de paden van de waarheid.

2.
Toen de voornoemde jongeling,
een kind nog en een novice,
nog niet bekwaam tot liefde,
zich op een dag aanspoorde de bijbel te lezen,
stootte hij, naast andere, op enige woorden
die ertoe uitnodigen de Wijsheid lief te hebben.

De woorden die hem erg bevielen,
onder voorbijgaan aan de overige,
schreef de door de natuur gezegende knaap over
op een stukje papier, zo goed hij kon.

Hierna, wanneer hij aanwezig was bij de tafellezing,
hoorde hij nog vaak hoe de Eeuwige Wijsheid
zich allen als tedere bruid en minnelijke vriendin toont,
teneinde door hen bemind te worden.

In de loop van de tijd, toen hij wat meer gerijpt was,
begon zijn hart zich te vullen met liefde,
maar over het waarheen of waartoe van deze liefde,
of wat liefde eigenlijk was,
daarvan had hij nog geen weet.

3.
Vaak hoorde hij de lofprijzingen voorlezen van deze hoge bruid,
de Goddelijke Wijsheid, met woorden als:

Beter dan alle kostbaarheden is de Wijsheid,
al wat men begeren mag, is met haar niet te vergelijken.

Lengte van dagen ligt in haar rechterhand,
rijkdom en eer in haar linker.

Een boom des levens is zij voor wie haar verwerven
en wie haar vasthouden zijn gelukkig.

Verlaat haar niet en zij zal je bewaren;
heb haar lief en zij zal je behoeden.

Houd haar hoog en zij zal je verheffen;
zij zal je verheerlijken, als je haar omarmt.

*Dic sapientie
soror mea es,
et prudentiam voca amicam tuam.*

Ex hiis animus puerilis motus,
cepit gratiam concipere
ad hanc divinam sponsam,
et eam diligere vehementer.

4.
Eius autem dilectio adhuc puerilis erat,
quia predicta
spiritualiter prout oportuit intelligere nequibat;
nec tamen in hoc amore
quidquam materiale aut inpurum intendebat,
sed in quendam modum abstractivum dulciter amorosum,
non pure divinum nec plene humanum hec omnia trahebat.

Et hac dilectione
miro et ineffabili
modo divinitus perfundeatur,
et traheatur
quodam dulcissimo sapore et gustu interno.

Cepit autem cogitare hic iuvenis apud se dicens:

O quam multa bona audio de hac preclarissima sponsa.

Jgitur quare dissimilas?

Quamobrem non probas
utrum eam tibi amicam habere valeas?

O quam beatus esses,
si hanc in sponsam habere posses.

Juvenis quippe es, et amori aptus,
et nequaquam cor tam vividum
poterit esse solitarium et amore privatum.

5.
Altera quoque die
cum lector mense libros sapienciales legeret,
audivit commendari sapienciam
in hunc modum:

*Sapientia speciosior sole,
et super omnem dispositionem stellarum;
luci comparata,
invenitur prior.*

*Hanc amavi
et exquisivi a iuventute mea,
et quesivi michi sponsam assumere,
et amator factus sum forme illius.*

*Habebo propter hanc claritatem ad turbas,
et honorem apud seniores.*

*Habebo per hanc immortalitatem,
et memoriam eternam
hiis qui post me futuri sunt relinquam.*

*Intrans in domum meam,
conquiescam cum illa;
non enim habet amaritudinem conversatio illius,
neque tedium convictus illius,
sed leticiam et gaudium.*

In amicitia illius delectatio bona.

Zeg tot de Wijsheid:
'Jij bent mijn zuster',
en noem de verstandigheid je vriendin.

Hierdoor werd zijn jeugdige ziel bewogen,
en hij begon zich aangetrokken te voelen
tot deze goddelijke bruid,
en haar vurig lief te hebben.

4.
Zijn liefde echter was nog als die van een kind,
het voornoemde
kon hij op geestelijke wijze nog niet verstaan zoals het hoorde;
toch streefde hij in deze liefde
niet iets lichamelijks of onreins na,
maar hij onttrok er op abstracte wijze minnelijke zoetheid aan,
niet zuiver goddelijk was het, maar ook niet helemaal menselijk.

En hij werd met deze liefde,
wonderlijk en onuitsprekelijk,
op goddelijke wijze doordrenkt,
en langs een innerlijk proeven van haar zoete smaak
werd hij tot haar getrokken.

De jongeman begon na te denken en sprak tot zichzelf:

'O hoeveel goeds hoor ik over deze schitterende bruid.

Waarom neger je dit?

Waarom probeer je niet
of het je lukt haar tot jouw vriendin te maken?

O hoe gelukkig zou je zijn
wanneer je haar tot bruid zou hebben.

Je bent jong en bereid tot liefhebben,
en geen enkel hart zo levendig
is in staat alleen te blijven en zonder liefde.'

5.
De volgende dag,
toen de lector aan tafel voorlas uit de Boeken van de Wijsheid,
hoorde hij hoe de Wijsheid geprezen werd
met de volgende woorden:

'De wijsheid is schoner dan de zon
en overtreft de hele sterrenhemel;
bij het licht vergeleken,
wordt zij de eerste bevonden.

Haar heb ik lief gekregen
en ik heb haar van mijn jeugd af gezocht;
ik zocht haar als mijn bruid met mij mee te voeren
en ik werd een vereerder van haar schoonheid.

Door haar zou ik roem verwerven bij de menigten
en achting bij de ouderen.

Door haar zou ik onsterfelijkheid verwerven
en een eeuwige herinnering nalaten
bij hen die na mij zouden komen.

Thuis gekomen
zou ik rusten bij haar,
want de omgang met haar kent geen bitterheid
en het samenwonen met haar geen verdriet,
slechts blijdschap en vreugde.

De vriendschap met haar is een groot genoegen.

*Si dormieris, non timebis;
quiesces, et suavis erit sompnus tuus;
dominus enim erit in latere tuo et custodiet te.*

Hiis itaque auditis
iuuenis estuare cepit eius in amore,
dicebatque intra se:

Certe si omnes terras lustraveris,
huic similem in graciis non poteris invenire.

6.
Factum est autem ut incentor malorum
humani generis inimicus,
profectui eius invidens,
cogitaciones hiis contrarias inmitteret
dicens:

O stulte vis amare incognitum,
vis desponsare invisum?

*Melior est pugillus in possessione
quam utraque manus plena in sola expectatione.*

Etenim qui in excelsis rupibus domicilium sibi collocant,
et in amicicia sua nimis alte nidificant:
sepius spe quam re exultant,
quia ventum in horreum suum
pro pastu congregant.

Nonne melius esset
de lignea testa bibere ad sufficienciam,
quam de cypho aureo sustinere potus inopiam?

Siquidem hec sponsa per omnia amabilis esset,
si delicias corporales non prohiberet,
si ad libitum convivari et epulari permetteret.

Nunc autem ita est,
ut omnia que sunt corpori delectabilia,
eius doctrine videantur esse contraria.

Jpsa namque dicit:
*Qui amat vinum et pingwia,
non erit sapiens.*

Itemque:
*Paululum dormies et paululum dormitabis,
et paululum conseres manus.*

Animadvertite nunc
si est super terram sponsa tam crudelis
que hoc faciat,
ut tot durissimas leges suis amatoribus inponat.

7.
Ad hec et similia cogitationum temptamenta
quidam internus sapiencie gustus sic respondebat:

O amande adolescens respice amoroso corde,
quod omnium amancium proprium est,
ob amoris graciis adversa sustinere;
quia littore quot conche,
tot sunt in amore dolores.

Si ergo ita est,
nonne iustissimum est,
ut et ille amator
qui tam sublimes tamque decoram
ac omnibus graciis incomparabiliter perornatam,
sibi privilegio speciali

Leg je je te ruste, je zult niet vrezin,
rusten zul je, en zoet zal je slaap zijn;
de Heer zal aan je zijde staan en je bewaken.'

Toen de jongeman dit hoorde,
begon zijn jeugdige gemoed te ontbranden in liefde voor haar,
en hij sprak in zijn innerlijk:

'Waarlijk, al zou je de gehele aarde doorkruisen,
haars gelijke in bekoorlijkheid zou je nergens kunnen vinden.'

6.
Het geschiedde echter, dat de aanstichter tot het boze,
de vijand van het mensengeslacht,
hem, afgunstig op zijn voortgang,
tegenovergestelde gedachten inblies,
en tegen hem zei:

'O, jij dwaas, wil je liefhebben wat je niet kent,
wil je tot bruid nemen die je niet gezien hebt?'

Beter een handvol bezittingen,
dan twee handen vol van alleen verwachtingen.

Want zij die hun huis bouwen bovenop hoge rotsen
en die hun liefdesnest te hoog in de boom maken,
ze verheugen zich meer door hoop dan in verwerkelijking;
in hun voorraadskamers hopen ze wind op
in plaats van levensmiddelen.

Zou het niet beter zijn
tot verzadiging toe te drinken uit een houten beker,
dan dorst te lijden in het bezit van een gouden kelk?

Toegegeven, deze bruid zou minnelijk zijn bovenal,
wanneer ze lichamelijke genoegens niet zou verbieden
en ze eet- en drankgelagen toestond naar believen.

Nu is het echter zo,
dat alles waar het lichaam genoegens aan beleefd,
tegenstrijdig schijnt te zijn met haar leer.

Want zegt ze niet:
"Wie van wijn en uitgelezen spijs houdt,
zal geen wijze worden."

En ook:
"Weinig zul je slapen, weinig zul je rusten,
weinig zullen je armen zich kruisen tot rust."

Denk eens na,
of er op de hele wereld een bruid zo gruwelijk bestaat,
eentje die zo te werk gaat,
en haar vereerders zulke harde regels oplegt.'

7.
Op deze en soortgelijke verleidingen van het denken,
antwoordde een zeker innerlijk smaken van Wijsheid als volgt:

'O lieflijke jongeling, bedenk in je minnerijke hart:
kenmerk van minnaars is,
dat ze voor de gunst van liefde lijden verdragen;
want de liefde brengt evenveel smarten,
als er op het strand schelpen zijn.

Wanneer het zo gesteld is,
is het dan niet volkomen terecht,
dat een minnaar,
die door een bijzondere gunst hem verleend,
mag dingen naar de gunst van een bruid,
zo verheven en zo nobel

vendicat sponsam,
aliqua adversa paciatur?

Ymmo certe incomparabiliter eo plura ex animo sustinere debet,
quanto obiectum magis delicatum laboris sui premium habet.

Revolve nunc innumera et stupenda
que legisti et audivisti,
que pro pudor huius mundi amatores
ex amore vanissimo sustinuerunt.

Nonne ingemiscebas,
cum ad noticiam tuam pervenit iuvenem quendam tibi notum
in tantum fuisse fascinatum,
ut ob amorem unius puellae
ferrum quoddam carni suae infixum portaret?

O stupenda virtus amoris.

O quot sunt et fuerunt,
qui et res et corpus et honorem ac animam inmortalem
discrimini dederunt,
et periculis innumeris se exposuerunt,
amore ligati vel pocius excecati.

*Et illi quidem
ut corruptibilem et brevem mercedem reciperent,
tu autem incorruptam.*

*Audi fili my,
et accipe consilium intellectus,
et ne abicias consilium meum.*

*Jnice pedem tuum in conpedes illius,
et in torques illius collum tuum.*

*Subice humerum tuum et porta illam,
et ne accidieris in vinculis eius.*

*In novissimis enim invenies requiem in ea,
et convertetur tibi in oblectacionem;
et erunt tibi conpedes eius in proteccionem fortitudinis
et bases virtutis,
et torques illius in stolam glorie.*

*Decor enim vite est in illa,
et vincula illius alligacio salutaris.*

*Stolam glorie indues eam,
et coronam gratulacionis superpones tibi.*

*Modicum laborabis,
et invenies tibi multam requiem.*

*Vinum et musica letificant cor,
et super utrumque dileccio sapientie.*

Nullius igitur perswasione desiste,
sed procede,
et te in amicitiam illius sponse ex corde coniunge.

Talibus igitur et similibus recreatus consolacionibus,
in sancto proposito confirmabatur.

8.
Quadam
vice cum subtilissimis argumentacionibus
ad amorem mundi et dei deseracionem urgeretur,
cor eius amoris inpatientis,
semetipsum coram deo effundebat,
et talia querula voce prebatur:

en met alle voortreffelijkheden op onvergelykbare wijze gesierd,
dat hij zich zou moeten verzoenen met een of andere tegenslag?

Ja, dieper en onvergelykbaar meer lijden zal hij moeten dragen,
waar het loon voor zijn bemoeienis waardevoller zal zijn.

Overdenk nu de ontelbaar verbazingwekkende zaken,
je hebt het gelezen en gehoord,
die, o schande, de liefhebbers van deze wereld,
omwille van hun ijdele liefde te dragen kregen.

Heb je niet gegruwd,
toen je verteld werd van die knaap, jou bekend,
die zo in betovering gebonden was,
dat hij uit liefde voor een meisje
een ketting droeg die in zijn vlees sneed?

O, de wonderlijke kracht van liefde!

O hoevelen zijn er en zijn er geweest,
die hun bezit, hun lichaam, hun eer en hun onsterfelijke ziel
aan het verderven prijsgegeven hebben,
en zich aan talloze gevaren blootstelden,
door liefde gebonden, of beter gezegd verblind.

En zij deden dat
om een tijdelijk en vergankelijk loon te kunnen ontvangen,
jij echter doet het voor een onvergankelijk.

Luister, mijn zoon,
aanvaard mijn inzicht
en wijs mijn raad niet af.

Steek je voeten in haar kluisters
en je nek in haar keten.

Zet je schouders eronder en neem haar op
en laat haar banden jou niet te zwaar wegen.

Tenslotte zul je rust vinden bij haar,
en ze zal jou tot vreugde worden,
haar kluisters jou tot machtige bescherming
en grondvest van de deugd,
haar halsketting een luisterrijk tooiel.

Want in haar ligt de schoonheid van leven,
en haar band is binding tot heil.

Ze zal je tot een prachtig gewaad zijn,
je hoofd sieren met een kroon van vreugde.

Weinig zul je je hoeven inspannen,
en je zult je zelf aantreffen in veel rust.

Wijn en drank verblijden het hart,
maar boven beide de liefdesblijken van de Wijsheid.

Laat je door niemand overhalen om op te geven,
maar ga voort,
en verbind je zelf aan deze bruid met geheel je hart.'

Zulke en soortgelijke woorden dienden hem tot bemoediging,
en bevestigden hem in zijn heilige voornemen.

8.
Eens op een dag,
toen hij zich door spitsvondige argumenten gedrongen voelde
de wereld lief te hebben en zich van God af te wenden,
ontlastte hij tegenover God zijn hart,
dat ongeduldig liefde zocht,
en met klagende stem zei hij:

O felix amator,
qui de prope invenit ubi suus amor quiescat.

Nam si quis amat quod amare iuvat,
feliciter ardet.

Sed prochdolor me infelicem,
qui fructu amoris ac mercede desiderata careo,
dum per cuncta mundi climata
tanto cordis amori correspondentem non invenio.

Dedi consilium animo inquieto,
ut ab amore desisteret,
et se ad sectam epicureorum transferret,
quietem carnis amaret.

Ecce inquit
quam feliciter nunc temporis
arietes pingwes et oves pascuales
in pratis virentibus et pascuis uberrimis pascuntur,
dicentes non quidem verbo,
sed facto demonstrantes
quod gaudia sint stomachi
super omnia gaudia mundi.

Tu autem cum amore tuo
macie attenuaris per singulos dies,
dum quod queris non invenis,
nec de inventis contentaris.

Audi igitur consilium sapientis:
Sufficiat inquit tibi lac caprarum
in usus ancillarum tuarum.

Et item:
Melius est videre quod cupias,
quam desiderare quod nescias.

Vel si tibi magis placet amare,
et amore tuo sydereas affectas tangere sedes,
saltem hoc facias,
ut tibi nichilominus hinc inde provideas,
quibus per amorem te coniungas,
que tedium depellant,
et cordi gaudia conferant.

Ecce quot amatores hoc tempore reperiuntur,
qui et divina petunt,
et transitoria per amorem non deserunt,
volentes a te diligi,
et tamen nolentes ab amore carnati separari.

Vade ergo et tu fac similiter.

9.
Hec inquam discipulus
intra se latenter et quasi furtive
pertractans,
a summa sapiencia
tale in se intellexit responsum:

Errat valde
qui celebres epulones
antique secte dudum reprobate novos sectatores,
qui curam *carnis in desiderio* peragunt
dum *cottidie splendide vivunt*,
arbitratur felicitate gaudere;
nisi forte pecorum felicitate gloriantur,
qui pecoribus dissimiles non sunt.

'O, hoe gelukkig de minnaar,
die dichtbij vindt waar zijn lief rust.

Want wie bemint wat hem behaagt te minnen,
hij ontbrandt in vreugdvolle gloed.

Wee mij, ik ongelukkige,
die de vrucht van de liefde en het verlangde loon ontbeert;
want op geheel de aarde vind ik niemand
die antwoorden wil de grote liefde in mijn hart.

Toen heb ik mijn onrustige ziel de raad gegeven
af te zien van deze liefde,
en zich bij de sekte der epicureeërs aan te sluiten
en het stillen van het vlees lief te hebben.

'Zie', sprak mijn ziel,
'hoe blijmoedig toch in dit seizoen
de vette rammen en de onbedoekte schapen
op de groenende weiden en de rijke grasvelden rondgrazen,
ze zeggen het dan niet met woorden,
maar door hun gedrag tonen ze,
dat de vreugde van de buik
alle vreugden van de wereld te boven gaat.

Jij echter, met die liefde van je,
je vermagert met de dag meer;
waar je naar verlangt, dat vind je niet,
en met wat je vindt, ben je niet tevreden.

Luister daarom naar de raad van de wijze man:
'Geitenmelk', zo zegt hij, 'laat dat voor jou voldoende zijn,
om daarmee je dienstmaagden te voeden.'

En verder:
Beter te zien wat je begeert,
dan te begeren wat je niet kent.

Maar wanneer je aan je liefde vast wil houden,
en je met die liefde van jou naar de sterren wilt grijpen,
zie er dan tenminste op toe,
dat je desondanks hier beneden voor dingen zorgt,
waar je je in liefde aan kunt verbinden,
die je droefenis verdrijven
en die je hartenvreugde brengen.

Zie met hoevelen ze zijn, de minnaars in deze tijden
die goddelijke dingen najagen,
maar de liefde tot het vergangelijke niet verlaten;
door jou willen ze bemind worden
en van de vleselijke liefde willen ze toch niet scheiden.

Ga dan en doe jij evenzo.'

9.
Toen de discipel, zeg ik,
deze zaken voor zichzelf, en min of meer heimelijk,
zorgvuldig overdacht,
vernam hij in zijn innerlijk
het volgende antwoord van de verheven Wijsheid:

Hij vergist zich zeer, wie gelooft,
dat die alombekende veelvraten,
de nieuwe aanhangers van een oude, allang veroordeelde sekte,
zij die zorgdragen voor het vlees met zijn begeertes
en dag na dag uitbundig feesten,
dat deze mensen het geluk genieten,
behalve dan waar ze het geluk dat dieren eigen is smaken,
want ongelijk aan dieren zijn ze niet.

At vero hominis rationalis mens generosa,
cognicione et amore sursum elevata,
illic longe alcius perfecciusque felicitatur,
ubi suo amato contemplacione et amore perfecte
coniungitur.

Nec obstat
si hoc quod desideratur
interdum parcius conceditur,
quia modicum de balsamo preciosius
est quam multum de aceto.

*Melior est enim racemus Efracym
vindemiis Abyeser.*

Porro nimium delyrat
qui amori divino
sociam sociare desiderat.

En duo amores terreni se in unum non concipiuntur:
quomodo ergo celestis amor cum terreno
sociabitur?

Prorsus impossibilia attemperat
qui tantam maiestatem cum vilitate tanta
copulare se putat.

Talium igitur cogitacionum diversa certamina
animus predicti iuvenis longo tempore sustinuit,
et nunc huc nunc illuc
animus flexibilis movebatur.

10.
*Dum hec agerentur, accidit
ut hec vel similia
iterum legerentur:*

*Inveni amariorem morte mulierem,
que laqueus venatorum est,
et sagena cor eius, vincula manus illius.*

*Qui placet deo effugiet illam,
qui autem peccator est capietur ab illa.*

Econtrario autem de sponsa divina:

*Ego inquit quasi therebintus extendi ramos meos,
et rami mei honoris et gratie.*

*Quasi lybanus non incisus
vaporavi habitacionem meam;
et quasi balsamum non mixtum odor meus.*

*Qui me invenerit, inveniet pacem
et hauriet salutem a domino.*

Hiis auditis iuvenis
quodam interno clamore
quasi pre nimio affectu rugiendo
dicebat:

Verum est, verum est,
nec est aliud quod verius dici possit.

Ex nunc *fixum est*, deliberatum apud me est.

Ego certe meipsum morti exponam,
ut hanc michi in amicam et sponsam acquiram.

Jpsa sponsa, et ego eius servulus;
ipsa magistra, et ego eius discipulus.

De edele geest van de verstandige mens echter,
omhoog geheven door kennis en liefde,
vindt een geluk veel hoger en volmaakter,
wanneer hij in beschouwing en volmaakte liefde,
met zijn lief verenigd wordt.

En het hindert niet,
dat hetgeen verlangd wordt
soms wat spaarzaam vergund wordt,
want een weinig balsem
is kostbaarder dan veel azijn.

Beter immers een druiventros van Efracim,
dan een hele oogst van Abiëzer.

Iemand moet wel ijhoofdig zijn,
wanneer hij goddelijke liefde
wil laten samengaan met een werelds lief.

Twee wereldse liefdes kunnen elkaar al niet lijden in één hart,
op welke wijze moet men dan wel hemelse liefde met aardse
laten samengaan?

Wie zulke grote verhevenheid met zulke lage onbeduidendheid
meent te kunnen verbinden,
het onmogelijke streeft hij na.'

De ziel van deze jongeling verdroeg lange tijd
de wedijver tussen zulke uiteenlopende gedachten,
en zijn onstandvastig gemoed werd getrokken
dan weer naar de ene, dan weer naar de andere kant.

10.
En terwijl zich dit afspeelde, gebeurde het,
dat deze en soortgelijke woorden
bij herhaling werden voorgelezen:

'Een vrouw bitter als de dood heb ik getroffen,
de strik van jagers is ze,
haar hart een vangnet, haar handen boeien.

Wie Gods gunst geniet, ontsnapt eraan,
de zondaar echter raakt erin verstrikt.'

Van de goddelijke bruid daarentegen:

'Als de terebint heb ik mijn twijgen uitgespreid
en mijn twijgen zijn vol waardigheid en bevalligheid.

Als met reukwerk onversneden
heb ik mijn woning gevuld;
mijn geur, als balsem onvermengd.

Wie mij vindt, zal vrede vinden
en zal redding putten uit de Heer.'

Toen de jongeman dit gehoord had,
antwoord gevend aan een soort innerlijke schreeuwen
als uitdrukking van overlopende begeerte,
zei hij:

'Het is waar! Het is waar!
Niets is er, niets dat waarlijker gezegd kan worden.

Ik ben eruit, vanaf nu staat mijn besluit vast.

Waarlijk, zelfs de dood wil ik riskeren,
als ik haar maar als mijn vriendin en als mijn bruid kan winnen.

Zij zal mijn bruid zijn, ik haar dienaar;
zij mijn lerares, ik haar discipel.

O si hanc predilectam sponsam
alloqui michi liceret;
utinam sola vice daretur ipsam videre.

Ach deus eterne, que vel qualis est
ista de qua audio talia.

11.
Cumque vehementer hec scire cuperet
et pre desiderio estuaret:
ecce agnicio quedam ineffabilis
affuit,
in qua sibi hec sponsa taliter manifestata fuit.

Eximii namque ac miri decoris *thronus* eburneus
in columpna nubis apparuit,
in qua predicta sponsa nimium formosa refulsit,
in vestitu deaurato circumamicta varietate.

Eius corona fuit eternitas,
amictus iocunda felicitas,
verba eius dulcis suavitas,
amplexus omnis boni perfecta societas.

Cumque discipulus familiariter eam alloqui vellet,
satis prope esse videbatur;
paulo post remotissime distare cernebatur.

Jam supra convexum celi supremi
statura sua pertingebat;
nunc minima quantitate apparebat;
et in se immobilis existens,
omnibus mobilibus mobilior videbatur.

Presens erat,
nec tamen cernebatur;
apprehendere se permittebat,
nec tamen comprehendebatur.

*Jpsa attingebat a fine usque ad finem fortiter,
et disponebat omnia suaviter.*

Cum iam putabatur haberi velud delicata iuvenula,
subito ut iuvenis pulcherrimus inveniebatur.

Interdum quoque vultum reverendissimum,
quasi omnium arcium magistra esset, induebat;
deinde venusto aspectu
et vultu roseo apparebat.

Inter hec cum discipulus obnixè aspiceret,
cupidusque amoris in suspenso hereret:
ipsa amicabiliter quasi inclinando se ad eum convertit,
et gracioso vultu blandisque ac ridentibus oculis,
divinissima tamen admodum et cunctis mentibus stupenda
luce ex vultu eius reverendissimo procedente,
eum salutavit dicens:

Prebe fili cor tuum michi.

Quo audito,
pre nimia amoris dulcedine liquefactus,
et quasi in exthasi positus,
ad pedes eius procidit,
gracias agens,
eius presencia magnifice delectatus.

12.
Procedente vero tempore
cum hec a memoria excidissent,

O, wanneer het mij toch eens toegestaan zou zijn
deze uitverkoren bruid te spreken;
o dat het mij vergund is haar te zien, al was het maar een keer.

Ach, eeuwige God, wie of hoe is ze,
zij over wie ik al deze dingen hoor?'

11.
En toen hij dit zo hevig begeerde te weten
en van verlangen gloeide,
zie, toen vloede hem een zekere kennis aan,
in woorden onzegbaar,
waarlangs deze bruid zich op de volgende wijze aan hem toonde:

een prachtig versierde elvenbenen troon,
staande op een wolkenzuil, verscheen hem,
waarin deze prachtige bruid in volste schoonheid schitterde,
gehuld in een gouden mantel, omhuld door kleurenpracht.

Haar kroon was eeuwigheid;
haar mantel vreugdevolle zaligheid;
haar woorden zachte zoetheid;
haar omarming vervulling van al het goede.

Toen de discipel op vertrouwelijk wijze met haar wilde spreken,
ze leek hem genoeg dichtbij,
verdween ze kort daarop in de verste verte.

Eerst reikte haar gestalte uit
boven de bovenste kring van de hoogste hemel,
dan weer leek ze heel klein;
hoewel in zichzelf onbeweeglijk,
scheen ze toch beweeglijker dan alle beweging.

Ze was tegenwoordig,
en toch bleef ze ongezien;
toenadering liet ze toe,
maar zonder iemands bezit te worden.

Machtig reikte ze van het ene einde tot het andere
en op zachte wijze bestuurde ze alles.

Wanneer men meende een tere jonkvrouw voor zich te hebben,
bleek het plotseling een wonderschone jongeman te zijn.

Soms kleepte ze zich met een zeer voornaam gewaad,
als was ze meesteres van alle kunsten;
dan weer toonde ze zich aanminnelijk
en met blozend, helder aanschijn.

Terwijl de discipel haar al die tijd en zonder ophouden aankeek,
gevangen in verlangen naar haar liefde,
was het alsof ze zich liefdevol naar hem toe neeg,
en op bekoorlijke wijze en met zoete, hem toelachende ogen,
waar nochtans een goddelijk, eerbiedwaardig,
alle geesten in verbazing brengend licht vanuit ging,
groette ze hem, zeggend:

'Schenk, mijn zoon, jouw hart aan mij.'

Toen hij dit hoorde,
smolt hij van louter, zoete liefde;
en verkerend als in een ontrukking,
wierp hij zich aan haar voeten,
dankbaarheid tonend
en zeer verblijd met haar aanwezigheid.

12.
Toen de tijd voortging,
en het allemaal wat uit zijn geheugen verdween,

et rursus cogitationes inique succrescentes
eum de benefactis molestarent,
ita ut iam pelagi fluctibus *pene mergeretur*,
maxime propter hoc
quia ex omnibus istis descripcionibus
ipsum quem diligebat comprehendere nequibat:
contigit ut legeretur apostolus Paulus,
qui predicta evidenter determinabat.

Aiebat
namque *Cristum dei virtutem et dei sapienciam esse*,
et in ipso esse *absconditos*
omnes thesauros sapiencie et sciencie dei.

Que verba tenero animo et *palato nondum sano*
non bene sapiebant,
quia Cristum sapienter diligere,
idest secundum divinitatem, adhuc nesciebat,
magisque presenciam quam futura
in suo amore querebat.

13.
Tandem puerilibus annis excursis,
cum ad etatem iam maturam venisset,
quodam vice mens eius ineffabiliter illustratur,
ita ut totus quodammodo absorptus in spiritu
delectacione nimia repleretur;
et tunc
de predictis plenissime informatus fuit,
ita ut facies eius et cordis amor
amplius in diversa non mutarentur.

In hac visione non apparuit corpus,
nec quidquam corporeum;
et tamen
omnem delectacionem possibilem illud quod videbatur
incorporaliter et superessencialiter, in se continebat.

In hoc fontali principio
nec forma erat nec materia, aut ymago depicta,
sed pura ac simplicissima essencia,
cum personarum distincione perfecta.

Sane ipsum per essenciam
prout in se est,
in predicta abstractione non vidit,
sed solum quandam divinarum
superlucencium radiorum emanacionem supernaturalem,
quam verbis exprimere non valebat,
in se percepit.

Porro obiectum illud mellifluum omnis boni contentivum
sibi hac vice monstratum,
non fuit persona patris tantum,
vel solum persona filii,
aut spiritus sancti,
nec fuit ipsa deitas
in sua abstractissima simplicitate accepta,
sed fuit ipsa essencia divina
secundum nostrum modum intelligendi accepta,
prout est summum et ineffabile bonum,
summum amabile,
summe pulchrum ac deliciosum,
et omnium bonorum in creaturis repertorum
originale principium superoptimum.

Et hoc intellexit esse predictam sponsam
eternam sapienciam.
Verum licet
quelibet persona per se accepta,
sit sapiencia,

en kwade gedachten langzaam weer de overhand kregen
en de weldaden in twijfel trokken,
waardoor hij in de vloedgolven van de zee bijna onderging,
het meest van al nog,
omdat hij in al die beschrijvingen van de Wijsheid
degene die hij beminde niet vatten kon,
toen gebeurde het dat voorgelezen werd uit de apostel Paulus,
die het toegezegde voor hem helder ontsloot.

Hij zei namelijk,
dat Christus Gods kracht en Gods Wijsheid is,
en dat in hem verborgen liggen
alle schatten van de wijsheid en de kennis van God.

Deze woorden konden zijn tere geest en zijn onrijpe verhemelte
nog niet goed smaken;
want hij wist Christus nog niet naar wijze aard lief te hebben,
dat wil zeggen overeenkomstig zijn goddelijkheid,
en in zijn liefde zocht hij
veeleer het aanwezige dan het toekomstige.

13.
Toen hij zijn knapenjaren achter zich had gelaten,
en hij gekomen was tot die van zijn rijpheid,
werd zijn geest eens op onuitsprekelijke wijze verlicht,
en wel zo, dat hij, geheel ontruikt aan de geest,
vervuld werd van een overmaat aan vreugde;
en toen was het
dat hij volmaakt ingelicht werd over al het voorgaande,
waardoor zijn gelaat en de liefde van zijn hart
voortaan geen wisselvalligheid meer kenden.

In dit visioen verscheen geen lichaam,
noch iets lichamelijks,
en toch,
alle maar mogelijke vreugden lagen bevat
in wat zich daar toen onlichamelijk en overwezenlijk toonde.

In dit oorspronkelijk begin,
is vorm noch materie noch afbeelding,
slechts pure en enkelvoudige wezenheid,
met volkomen onderscheid der Personen.

Zeker, God in zijn wezenheid,
zoals deze in zichzelf is,
zag hij in die voornoemde abstractie niet,
maar wel een zeker bovennatuurlijk uitvloeien
van goddelijke, overlichtende stralen,
– woorden ontbraken hem om het uit te drukken –
nam hij in zichzelf waar.

Dit beeld, zoet als honing en al het goede in zich besloten,
dat hem getoond toen werd,
was niet slechts dat van de Persoon van de Vader,
of dat van de Persoon van de Zoon,
of dat van de Heilige Geest,
noch was het de godheid zelf
naar zijn meest abstracte enkelvoudigheid,
maar de goddelijke wezenheid was het
zoals waargenomen overeenkomstig onze wijze van verstaan,
opgevat als het hoogste en onspreekbare goed,
het allerbeminnelijkste,
het allervolmaakste schone en kostbare,
begin en oorsprong van al het allerhoogste goede
dat men in de schepselen maar vinden mag.

En hieruit begreep hij dat dit de voornoemde bruid moest zijn:
de Eeuwige Wijsheid.
Het is waar,
iedere afzonderlijke Persoon op zichzelf
kan als Wijsheid begrepen worden,

et omnes persone simul
una eterna sapiencia,
tamen
quia sapiencia attribuitur filio,
et quia racione sue generacionis sibi convenit,
ideo dilectum patris filium
sub eodem signato consuetudinaliter accepit,
nunc quidem ut deum,
deinde ut hominem,
ut in utroque pariter
devocionis exercicia
et amoris solacia inveniret.

14.
Postmodum igitur huius discipuli
vita et exercicia spiritualia
cum devota occupatione
huius divinissime sponse decurrebant.

Quidquid enim
amabile vel pulchrum seu delectabile ac iocundum occurrisset,
totum illuc reducebat,
a quo bona cuncta procedebant.

Cum interdum quelibet
species amabilis et bene compta occurrisset,
simulque cogitacio adesset
quod saltem hec pulchritudo
in sua amabili sapiencia locum non haberet,
respondebat:

Esto.

Sed nec luminosus solaris radius est lumen tale,
quod sit ex materia cere vel quovis alio liquore
confectum;
est tamen lux purior et excellencior omni lumine
ex quacumque materia facta.

Sic est in proposito.

Nam hec pulchritudo nichil est
ad hoc quod est in suo exemplari principio,
corde scilicet divino.

Abstracto namque ab hoc amabili
quidquid est imperfectionis,
materialitatis et feculencie corporalis,
et salvo eo quod est perfectionis et bonitatis,
hoc totum nobiliori et eminentiori modo
est in eterna sapiencia,
quam sit in hac vel in aliqua creatura.

15.
Ex hiis et similibus
adolescens predictus ad hoc tandem pervenit,
ut quandocumque audivit canthilenas amorosas vel similia,
quod hec omnia ad suam quam diligebat sapienciam
purissimo cordis affectu,
tamquam amoris ipsius incitamenta retorquebat.

O quociens
hanc predulcissimam cordis sui
singularem amicam affectu fervidissimo,
oculis dulci amoris fletu stillantibus,
brachiisque amoris pre aviditate extentis,
intra cordis viscera amplexibus inenarrabilibus constrinxit.

Quis dicere valeat amorosos obtutus
quibus sepius ab ea pascebatur,
et secreta silencia

en alle drie Personen tezamen
als Een Eeuwige Wijsheid,
toch,
omdat de Wijsheid toegeschreven wordt aan de Zoon,
en dit rechtens zijn geboren-zijn hem passend is,
daarom is het dat de geliefde Zoon van de Vader
gewoonlijk deze Naam heeft aangenomen;
inderdaad, nu eens als God,
dan weer als mens,
ja, opdat in elk van deze naturen
de godsvrucht haar oefening kan vinden
en de liefde haar vertroosting.

14.
Hierna haastte de discipel zich
zijn leven en zijn geestelijke oefeningen
in godsvruchtige aandacht
uit te laten gaan naar deze goddelijke bruid.

Alles wat hem
beminnelijk of schoon, aangenaam en vreugdevol toescheen,
hij voerde het terug
naar de bron, daar waar al het goede uit voortvloeide.

Wanneer hij hier of daar soms
een minnelijke of bevallige gestalte trof,
en er dan een gedachte bij hem opkwam
dat tenminste deze schoonheid
in zijn minnelijke Wijsheid haar plaats niet had,
antwoordde deze:

'Dat is zo.

Maar de lichtgevende straling van de zon is dan ook geen licht,
dat door kaarswas of welke andere vloeistof ook,
voortgebracht wordt;
nochtans is het zuiverder en edeler dan al het licht
dat gemaakt wordt uit eender welke stoffelijkheid.

Zo ook hier.

Want de schoonheid die je ziet, is niets,
vergeleken met wat haar als voorbeeld dient in het oerbeeld,
dat wil zeggen, in het hart van God.

Want wanneer men van dit lieflijke schepsel wegneemt
al wat onvolmaakt is,
stoffelijkheid en lichamelijke drek,
en behoudt wat haar tot volmaaktheid en goedheid dient,
dan treft men dit allemaal in de Eeuwige Wijsheid
op veel edelere en voortreffelijkere wijze aan
dan in dit of in welk ander schepsel ook.'

15.
Door deze en soortgelijke genadenrijke ervaringen
kwam de jongeman ten slotte zover, dat,
wanneer hij liefdesliedjes of soortgelijke liedjes hoorde,
hij deze betrok op deze, zijn Wijsheid,
die hij liefhad met de zuiverste liefde van zijn hart,
en hij dit alles aanwendde zijn liefde voor haar te laten groeien.

O, hoe dikwijls
heeft hij deze allerzoetste, enige vriendin,
met armen uitgestrekt in liefde
en met ogen overlopend van zoete tranen,
in het binnenste van zijn hart
met onbeschrijfelijke omhelzingen aan zich gedrukt.

Wie vermag de liefdevolle blik te beschrijven,
die zij hem dikwijls schonk,
en wie de geheime stiltes

quibus dulcissimo gustu eius fruebatur presencia?

16.

Interdum quoque cum aliqui de fratribus
dicta nona licenciam peterent,
ut civitatem gracia visitandi amicos intrare possent,
prefatus iuvenis secretum locum peciit,
et amicam suam alloqui cepit dicens:

Eya amoris magistra
pre cunctis viscerose cordi meo inpressa,
animadvertite quod amor virtus est unitiva,
copulans
vel pocius transformans amantem in amatum.

Eya queso veni
et tu amica mea,
veni intra cordis mei
recluserium tibi soli reservatum,
amore tuo velud decore roseo adornatum.

Veni inquam
et ibi *inebriemur*
consolacionis tue *uberibus*,
et *fruamur*
cupitis amplexibus.

17.

Jgitur ex hiis et similibus
frequenter accidit,
ut cor suum pre amoris vehementia sensibiliter
quodammodo fervere inciperet,
et motu ac pulsu vehementissimo
vim amoris proderet,
et per alta suspiria
ardorem ignite caritatis aperiret.

Et quemadmodum infantulus,
nondum loquele aptus,
in gremio matris positus,
matri letabunde arridere cepit,
et motu capitis ac gestu tocus corporis
applaudere nititur:
sic et cor istius *in medio ventris* eius
ad presenciam tante maiestatis
quodammodo gestiendo exultabat,
et desiderio suo ignito vehementer
prout poterat
dilecti sui presenciam demonstrabat.

Dicebatque verbis mentalibus
ad sponsam suam divinam sapienciam
voce gratulabunda:

Tu cordis mei nobilissima inperatrix,
regina speciosissima,
et graciaram omnium largitrix.
In te habeo divicias et gloriam,
delicias et omnium bonorum copiam,
et quidquid optabile est,
per te michi est.

Et hec suaviter ruminans,
statim cepit vultus eius hylaescere,
cor iubilare, animus exultare,
et pre exultacione prorumpere in hanc vocem:

*Super salutem et omnem pulchritudinem dilexi sapienciam,
et proposui pro luce habere illam;
venerunt michi omnia bona pariter cum illa.*

waarin hij zoetsmakend haar aanwezigheid genoot?

16.

Soms ook, wanneer enkele van zijn broeders,
nadat de none was gezegd, toestemming vroegen
om naar de stad te gaan om daar enkele vrienden te bezoeken,
zocht deze jongeling een geheime plek op
en begon tot zijn lief te spreken, zeggende:

'Ach, meesteres van de liefde,
voor alles diep in mijn hart ingedrukt,
overweeg welke enigende kracht de liefde is,
lief verenigend met,
beter nog, lief veranderend in lief.

O, ik bid je, kom,
kom mijn vriendin,
kom in de beslotenheid van mijn hart
voor jou alleen toegankelijk,
een liefdesnestje als met rozen gesierd.

Kom, zeg ik,
en laat ons daar dan dronken worden
aan de borsten van jouw troost
en de omhelzingen genieten
waar het begeren naar uitgaat.'

17.

Hierdoor en bij soortgelijke ervaringen
overkwam het hem vaak,
dat het voelde alsof zijn hart
van hevige liefde begon te branden
en het door zijn levendigheid en zijn heftig kloppen
de kracht van zijn liefde verried,
en dat zijn diepe zuchten
het laaiend vuur van de liefde die in hem was openbaar maakte.

En net als een klein kindje,
dat nog niet praten kan, en dat,
wanneer het door moeder veilig op schoot genomen wordt,
niet anders kan dan zijn moeder vrolijk toelachen
en door bewegingen van zijn hoofdje en heel zijn lichaam
kenbaar maken dat het zich tegen haar aan wil drukken,
net zo was het in zijn binnenste gesteld met zijn hart,
dat door de aanwezigheid van deze hoge Majesteit
als het ware juichend opsprong,
en zo, in ontvlamd, onstuimig verlangen,
zo goed het kon,
zijn vreugde toonde over haar aanwezigheid.

En met de woorden van zijn gedachten
zei hij tot zijn bruid, de Goddelijke Wijsheid
met een stem vervuld van dankbaarheid:

'Jij de edele keizerin van mijn hart,
allerschoonste koningin,
schenkster van alle genaden,
in jou heb ik rijkdom en eer,
vreugde en overdaad van al wat goed is;
en alwat men maar wensen kan,
door jou komt het mij toe.'

En toen hij dit alles in zoetheid overdacht,
begon zijn gelaat terstond te stralen,
zijn hart jubelde, en zijn geest sprong op,
en van grote opgetogenheid riep hij de volgende woorden uit:

'Meer dan gezondheid en schoonheid kreeg ik de Wijsheid lief
en ik verkoos haar boven het licht,
en tegelijk met haar vielen mij alle goede dingen ten deel.'

Capitulum secundum.

**Quomodo Cristi passio
sit preambula ad cognitionem divinitatis,
et qualem formam Cristus contraxerit
ex acerbitate sue passionis.**

1.

Interea dum hec agerentur,
discipulus assumpta ad deum fiducia,
suam quam desponsaverat amicam
taliter alloquitur
dicens:

O amantissima sapiencia,
que sola perfecte nosti cordis naturam amorosi,
tu manifeste scis
quod nemo possit amare incognitum.

Jgitur

ex quo requiris ut te solum diligam,
et dilectum cunctis amabilem reddam,
da ergo te amplius michi cognoscere,
ut que iubes et doces
melius valeam adimplere.

2.

SAPIENCIA:

Processus emanacionis creaturarum
a summo rerum vertice deo,
secundum ordinem nature fit
per descensum ex perfectioribus ad imperfecciora,
quia omnes rerum perfecciones
quodam ordine
a summo rerum cardine deo descendunt.

Jpse autem homo naturaliter
ab inferioribus incipiens
et gradatim ascendens,
in divinarum proficit cognitionem rerum.

Unde si ad divinitatis cognitionem pervenire desideras,
restat
ut per assumptam humanitatem
et humanitatis passionem,
tamquam per *viam regiam*
gradatim ascendere ad alciora discas.

3.

DISCIPULUS:

O eterna sapiencia,
que de excelso throno, *a regalibus sedibus*
de corde eterni patris
in hanc vallem miserie te inclinasti,
et triginta tribus annis
exilium huius mundi pertulisti,
quique *nimiam caritatem*
qua genus humanum dilexisti,
per amarissime passionis et mortis tue misterium
ostendere voluisti:
per hanc mortis tue ineffabilem caritatem
te obsecro ex intimis visceribus,
quatinus te michi ostendere digneris
in forma et dispositione amantissima,
quam ex amarissime passionis tue dolore contraxisti.

4.

SAPIENCIA:

Quanto
ex magnitudine amoris et doloris in morte pallens,

Hoofdstuk 2.

**In hoeverre de Passie van Christus
de inleiding vormt tot de godskennis,
en welke gestalte Christus
door de bitterheid van zijn lijden aannam.**

1.

In die tijd, toen deze dingen gebeurden
en de discipel vertrouwen had opgevat in God,
sprak hij zijn vriendin, waarmee hij zich verloofd had,
als volgt toe;
hij zei:

‘O hoogstminnelijke Wijsheid,
jij die als enige de natuur van het minnende hart volmaakt kent,
jij die overduidelijk weet
dat niemand liefhebben kan wat hij niet kent.

Daarom,

want je wil dat ik jón alleen liefheb
en je voor alle anderen beminnelijk maak,
sta mij toe jou beter te leren kennen,
zodat ik beter in staat zal zijn te vervullen
wat jij me opdraagt en leert.’

2.

DE WIJSHEID:

De voortkomst van de schepselen,
gaat uit van de hoogste oorsprong, God,
en voltrekt zich, naar de natuurlijke orde genomen,
langs een neerdalen van volkomenheid naar onvolkomenheid,
want alle volkomenheid van de dingen
daalt volgens een zekere orde neer
vanuit God als hoogste draaias.

De mens dan, overeenkomstig zijn natuur,
begint bij de lagere dingen
en stijgt trapsgewijs op naar omhoog,
en geraakt aldus tot het kennen van de goddelijke dingen.

Wil je daarom tot godskennis geraken,
dan zul je moeten leren,
door Zijn aangenomen mensheid
en het lijden naar Zijn mensheid,
als langs de koninklijke weg,
naar omhoog te gaan, trap voor trap.

3.

DE DISCIPEL:

O Eeuwige Wijsheid,
jij die je vanaf de verheven troon, de koninklijke zetel,
vanuit het hart van de Eeuwige Vader
naar dit dal van ellende neergebogen hebt,
en drieëndertig jaren lang
de ballingschap in deze wereld gedragen hebt,
en zo de grote liefde
waarmee je het mensengeslacht liefhad,
door het mysterie van je bittere Passie en je dood
hebt willen tonen,
om die onuitspreekbare liefde van jouw dood,
bid ik je uit het diepst van mijn hart,
je te verwaardigen jezelf mij te tonen
in de beminnelijke vorm en gesteldheid,
waarmee je de smart van je bittere Passie aangenomen hebt.

4.

DE WIJSHEID:

Hoe meer ik
door de grootte van mijn liefde in doodsnoed verbleekt ben,

obfuscacione quadam mortifera appareo deformior,
tanto cordi amoroso et menti bene disposite
ero amabilior.

Nam sicut amans naturaliter reamari appetit,
sic et ab amato amoris sui manifestacionem requirit;
quia amor inclusus nulli nisi amanti est cognitus.

Unde et amantes consweverunt conatibus
quibus possunt
signa et indicia dileccionis
ab amatis expetere;

et plerumque contingit,
quod tacente lingua
vim amoris inclusi
disposicio prodit superinducta,
et quid in corde lateat
signa pronunciant exteriora.

Non numquam eciam contingit,
ut illud quod in amato non amantes indecorum iudicant,
id amantes tamquam singulariter decorum extollant.

5.
DISCIPULUS:
In amore quidem huius mundi
ut asseris ita esse veraciter cognosco;
sed quomodo in homine crucifixo hec esse possint,
nondum clare video;
quia licet in amato huius mundi
non numquam inveniatur
quod eciam amanti displiceat,
sunt tamen alia plura amori congrua
que videntem delectant.

Hic autem dilectus
dolore mortis deformatus,
quomodo amabilis videri possit
non intelligo,

cuius nimirum amori contraria magis videatur disposicio,
cum totus ex livore sordeat exterius,
interiusque marcescat ex dolore,
et *neque speciem neque decorum*
ullum oculis amantium exhibeat,
sed plenus dolore et miseriis existat.

Quomodo ergo tu dicis amabilem
quem evidencia facti ostendit miserabilem?

6.
SAPIENCIA:
Veri amatores non multum
de *spina que rosam gignit* curant,
dummodo rosam habeant
quam habere desiderant.

Nec vere sapientes
scrinia pulchra et deaurata,
que tamen in se vilia continent,
capsulis vilissimis
preferunt,
que preciosissima ornamenta inclusa abscondunt.

Sic sponse huius mundi specietenus
quidem dulcia ac suavia offerunt;
posterius autem *quasi regulus venena diffundunt*.

Exterius
colore roseo niveo candore relucet;

mismaakter werd naarmate de misvormende dood mij kleurde,
deste beminnelijker ik zal zijn
voor het liefhebbende hart en de welgeordende geest.

En, zoals wie liefheeft van nature naar wederliefde verlangt,
zo ook zoekt hij in de geliefde zichtbare tekenen van liefde;
want verborgen liefde is slechts de minnaar bekend.

Daarom plegen minnaars met alle middelen
die hun ter beschikking staan,
naar tekenen en aanwijzingen van liefde
bij hun geliefde te zoeken.

En vaak is het zo,
dat waar de mond zwijgt,
de macht van de verborgen liefde
verraadt hoe het met haar gesteld is
en langs uiterlijke tekenen kenbaar maakt
wat in het hart schuilgaat.

Ook komt het dan voor,
dat wat ongepast gevonden wordt door hen die niet minnen,
door de minnaars net geprezen wordt bovenal.

5.
DE DISCIPEL:
Wat de liefde van deze wereld betreft,
daarvan weet ik, dat het daarmee zo gesteld is zoals jij zegt;
hoe dit echter mogelijk is voor een gekruisigde mens
dat is me nog niet duidelijk;
want wanneer er aan de geliefde van deze wereld
zo nu en dan iets te vinden is
dat zelfs de minnaar zou kunnen mishagen,
dan zijn er toch veel andere, bij de liefde passende zaken,
die het oog behagen.

Hoe deze uitverkorene echter,
die door doodssmartten zo misvormd is,
beminnenswaardig kan toeschijnen,
dat begrijp ik niet.

Zijn gestalte lijkt zo tegengesteld aan wat men liefhebben kan,
van buiten helemaal verkleurd door kneuzingen,
vanbinnen wegwijnend van pijn;
aanminnigheid noch schoonheid
kan hij het oog van de minnaar bieden,
ellendig en van pijn doortrokken als hij is.

Hoe kun je beminnenswaardig noemen,
wie er zo overduidelijk ellendig aan toe is?

6.
DE WIJSHEID:
De ware minnaars bekommeren zich weinig
om de doorn die de roos voortbrengt,
zolang ze de roos maar hebben
waar hun verlangen naar uitgaat.

En voor de waarlijk wijzen
zijn het niet de fraaie en vergulde kisten
die vol zijn van waardeloze dingen,
maar zijn het de waardeloze kisten
die de waardevolste prachtstukken in zich verbergen,
waar hun voorkeur naar uitgaat.

Zo bieden de bruiden van deze wereld ogenschijnlijk
weliswaar zoets en lieflijks aan,
maar later verspreiden ze gif als de basilisk.

Aan de buitenkant
stralen ze met een rozenblos en helder als de sneeuw;

interius autem
putredine virulenta et sanie ac spurcicia plene sunt.

Verbis diligunt;
factis autem ut frequencius infidelitatem ostendunt.

At contra anime tue sponsa eterna sapiencia,
exterius quidem secundum faciem
humilis, abiecta ac despicibilis putatur;
interius autem
vive lucis triclinio decoratur.

Caro exterius mortua apparet;
sed fulgor divinitatis
qui non videtur interius lucet.

Caro videtur misera;
sed latet qualis sit glorificata.

Si credis vilia,
crede et magnifica.

Talis est dilectus
quem sic aforis deformatum cernis,
ut si daretur
ipsum *in decore suo* vel ad momentum videre,
necesse esset te ex lucis amenitate,
ex faciei pulchritudine,
ex gaudiorum inmensitate
deficere,
cum *nullus homo possit ipsum videre et vivere.*

Jpse est enim in quem desiderant angeli prospicere.

Porro exterior mortificati corporis dispositio ac forma
non est deformitas censenda ut tu putas,
sed maxima formositas;
quia non qualis apparet qui videtur attendere debes,
sed qualia peressus sit,
et unde, et propter quid.

Si queris unde,
constat quia ex *nimia caritate* et dilectione.

Si propter quid,
certum est quia propter te,
ut sua deformitate te formosum faceret,
suo *livore* te sanaret,
sua morte
perhennis vite tibi immortalitatem tribueret.

Sic igitur dilectum
amoris oculo respiciendo
videbis plenum caritate et dilectione,
qui non solum verbis amavit
ut non nulle dilectrices,
sed et factis se diligere conprobavit,
quia in morte et usque ad mortem dilexit.

Sic igitur patet,
quod exterioris hominis forma et dispositio
quam ex passionis acerbitate contraxit,
magis est amoris expressiva,
quam deformitatis indicativa.
Nec obstat,
si hoc ei qui non amat non videatur;
quia *oculis egris odiosa est lux*
que puris est amabilis.

aan de binnenkant echter
zijn ze vol van giftige rotheid, van pus en van vuil.

Met woorden behagen ze;
in hun daden tonen ze keer op keer hun ontrouw.

De bruid van je ziel daarentegen, de Eeuwige Wijsheid,
wordt vanwege haar uiterlijke gestalte weliswaar
voor nietswaardig, verwerpelijk en verachtelijk gehouden,
vanbinnen echter
is ze een feestzaal gesierd voor de viering van levend licht.

Het vlees lijkt van buiten als dood,
aan de binnenkant echter, voor het oog verborgen,
straalt het heldere licht van de godheid.

Het vlees toont zich ellendig,
verbergt echter hoe het verheerlijkt zal worden.

Wat jou minderwaardig toeschijnt,
bezie het ook in zijn grootsheid.

Zo is de geliefde,
hij die zich van buiten zo misvormd toont;
zou het je echter gegeven zijn
hem in zijn schoonheid te zien, al was het slechts een ogenblik,
de helderheid van zijn licht,
de schoonheid van zijn gelaat,
de onmetelijkheid van zijn vreugden,
ze zouden je laten bezwijken,
want niemand kan hem zien en leven.

Want hij is het, hij naar wie de engelen uitzien.

Het uiterlijk en de gestalte van zijn wegwijnend lichaam
moet niet lelijk geacht worden, zoals jij van mening bent,
maar hoogste schoonheid;
sla daarom geen acht op het uiterlijk waarmee hij zich jou toont,
maar op wat hij geleden heeft,
en op het waarom en het waartoe.

Wanneer je vraagt naar het waarom,
weet, het is uit overvloed van liefde en goedheid.

Wanneer je vraagt naar het waartoe,
voorwaar, het is omwille van jou,
opdat hij door zijn misvormdheid jou welgevormd mag maken,
en hij door zijn kneuzingen jou mag helen,
en zijn dood
jou de onsterfelijkheid van het eeuwige leven mag schenken.

Wanneer je dan je geliefde
met liefdesogen aanziet,
zul je hem zien vervuld als hij is van liefde en goedheid,
hij die niet slechts met woorden heeft liefgehad,
zoals zovele wereldse minnaars,
maar ook metterdaad zijn liefde heeft getoond,
want in de dood en tot de dood heeft hij liefgehad.

Aldus wordt duidelijk,
dat de vorm en gestalte van de uiterlijke mens,
die hij aannam in de bitterheid van zijn lijden,
meer opgevat moeten worden als uitdrukking van liefde
dan gezien moet worden als teken van misvormdheid.
Het hindert niet,
dat zij die niet liefhebben dit zo niet zien,
want voor het zieke oog is het licht onaangenaam,
voor het gezonde aangenaam.

7.

DISCIPULUS:

Vere et indubitanter sic est;
et *beati oculi* qui sic vident,
quia hoc non est omnium,
sed paucorum idest fervide amantium.

Fallax proinde gracia et vana est pulchritudo,
nec inmerito stultus reputabitur
qui secundum faciem et non secundum veritatem amat.

Nam quia falsum pro vero recipit,
ideo fructu optato carebit.

8.

SAPIENCIA:

Ad redivivam igitur semper tue menti salubrem passionis mee
inprimendam memoriam,
amorisque mei artem atque materiam
ampliozem prebendam,
devotissimis auribus tuis
quedam de ea passione breviter replicabo.

7.

DE DISCIPEL:

Waarlijk en zonder twijfel, zo is het;
zalig de ogen die zo zien;
velen valt dit niet ten deel,
slechts weinigen: zij die liefhebben met brandende liefde.

Bedrieglijk is bevalligheid, vluchtig schoonheid,
met recht wordt hij een dwaas genoemd,
wiens liefde uitgaat naar schijn, niet naar waarheid.

Want het verkeerde ziet hij aan voor het ware,
en derven moet hij de vrucht van zijn verlangen.

8.

DE WIJSHEID:

Om de herinnering aan mijn heilzame lijden
voor altijd in jouw geheugen te prenten,
en de kunst en het werk van mijn liefde
nog beter te ontsluiten,
wil ik jouw godsvruchtige oren
over dit lijden kort iets vertellen.

Capitulum tertium.

**De quibusdam Cristi passionibus,
et qualiter verus amator se eidem debet conformare,
et quare deus per talem mortem
voluit genus humanum redimere.**

1.

*Ante diem festum pasche,
ultima cena iam facta cum discipulis,
instante tempore
transitus mei ex hoc mundo ad patrem,
egressus cum undecim abii in montem Olyveti,
ubi factus in agonia,
cum prolixius orassem
et intelligerem
tam crudelia suppliciorum genera michi iam imminere,*

*tunc factus est sudor meus
sicut gutte sanguinis decurrentis in terram.*

*Vix enim
credibile esset alicui homini viventi sub celo,
quales angustias
et quam vehementes et terribiles mortis pressuras
natura delicata
mortem horrendo in eius presencia tunc persensit.*

*Postea venerunt filii tenebrarum hostiliter,
qui me durissime captivantes
et crudeliter ligantes
ad civitatem reducerunt.*

*Noctem illam sacrilegi diversis suppliciorum generibus in me
exponderunt,
et se penis meis saciantes,
ludibriis et verberibus,
iniuriis et obprobriis innumeris me afflixerunt.*

*Faciem meam amabilem turpiter conspuebant,
oculos velabant,
collum cum subsannacione percuciebant.*

*Mane facto
in atrio Cayphe veritatem confitendo,
reum mortis me esse conclamabant.*

*Maternis quoque visceribus ipsa que me genuit,
super me doluit,
et irremediabilibus lacrimis flevit,
cum me in tantis obprobriis et angustiis positum vidit.*

*Deinde ante presidem Pylatum fui adductus,
accusatus, condemnatus.*

*Inimici mei terribilibus oculis me intuebantur,
et tamquam gygantes steterunt contra me.*

*Ego autem manswete
tamquam agnus manswetus qui portatur ad victimam,
stabam demisso capite,
patientissimo corde.*

*Post hec ab Herode alba veste indutus,
tamquam fatuus illus fui.*

*Corpus meum formosum flagellis acerrimis verberaverunt;
caput delicatum spinis pungentibus perforaverunt;
facies mea amabilis
sputis et sanguine defluente sordebat.*

Hoofdstuk 3.

**Over enkele van Christus' smarten,
hoe een ware minnaar hieraan gelijkvormig moet worden,
en waarom God door een dergelijke dood
het mensengeslacht wilde verlossen.**

1.

Voorafgaand aan het feest van Pasen,
na het laatste avondmaal met mijn discipelen,
toen voor mij de tijd gekomen was
om uit deze wereld over te gaan naar de Vader,
trok ik met de elf de olijfberg op,
waar ik in doodsangsten geraakte
toen ik langere tijd bad
en het tot mij doordrong
welke een gruwelijke dood mij te wachten stond.

Toen was het dat mijn zweet
als druppels bloed op de grond neerdruppelde.

Amper iemand
van de onder de hemel levende mensen zou kunnen geloven
welke angsten
en welke hevige en vreselijke doodsbeklemming
zich van mijn tere natuur meester maakten
toen de vreeswekkende dood mij daar naderbij kwam.

Hierna kwamen de vijandige zonen van de duisternis,
die mij ruw gevangennamen,
hardhandig vastbonden,
en mij naar de stad terugvoerden.

Deze kwaadaardige mannen brachten de nacht door
met mij op velerlei wijze te folteren,
en ze verzadigden zich aan mijn pijnen,
ze beschimpten en stompten me,
en bestookten me met ontelbare beledigingen en vernederingen.

Schaamteloos bespuugden ze mijn minnelijk gelaat
mijn ogen blinddoekten ze,
en terwijl ze de spot met me dreven, sloegen ze mijn nek.

En toen de ochtend gekomen was
en ik in het huis van Kajafas de waarheid beleed,
riepen ze me toe, dat ik schuldig was en de dood verdiende.

Zij die mij baarde,
ze leed in haar moederlijk hart met me mee,
en ontroostbaar vloeiden haar tranen,
toen ze zag welke smaad en pijn ik moest ondergaan.

Daarna werd ik voor de stadhouder Pilatus geleid,
aangeklaagd en veroordeeld.

Mijn vijanden staarden me aan met vervaarlijke ogen
en als reuzen stonden ze tegenover me.

Ik echter stond daar berustend,
argeloos als een lam dat ter slachting geleid wordt,
gebogen mijn hoofd,
geduldig mijn hart.

Toen, nadat Herodus mij een wit kleed had aangedaan,
werd ik bespot als was ik een nar.

Mijn mooie lichaam sloegen ze met scherpe gesels,
met scherpe doornen doorboorden ze mijn tere hoofd;
bezoedeld mijn gelaat
van speeksel en van neerdruppelend bloed.

Et sic tandem condempnatum miserabiliter
cruce humeris propriis superposita,
ad locum supplicii eduxerunt,
clamantes valenter:

Tolle tolle, crucifige maleficum.

2.
DISCIPULUS:
O summa pietas,
si tam amara fuit tue passionis inchoacio,
heu qualis erit tanti doloris exitus et consumacio.

Revera
animal irrationale
tam crudelia pati esset
michi videre miseria:
quantomagis
te omnium creatorem
et speciosissimum hominem
sustinere tam *inmania tormenta* et supplicia.

Merito proinde
ex intimo cordis affectu et totis precordiis meis
conpacietur tibi anima mea.

3.
Sed unum est quod a te scire cupio,
de quo eciam non desino mirari.

Ecce querenti michi tuam divinitatem,
ostendis humanitatem;
querenti dulcedinem,
profers amaritudinem;
petenti mamillas sugere,
das robusta certamina decertare.

O eterna sapiencia,
cur hoc facis,
vel quid per hoc vis ostendere?

4.
SAPIENCIA:
Notum tibi sit,
quod non datur perveniri
ad divinitatis altitudinem,
vel inusitatam dulcedinem,
nisi tractis
pio quodam fidei ac dileccionis affectu
per humanitatis
et passionis mee amaritudinem.

Et quanto hac neglecta quis ascenderit alcius,
tanto cadit profundius.

Hec est enim via per quam itur,
hec porta per quam introitus ad desideratum finem conceditur.

Qua propter
depone nunc omnem cordis tui formidolosum timorem,
et indue animum virilem.

Constanter age
et in acie fortiter mecum consiste;
quia non decet famulum deliciarum,
ubi viderit dominum suum tam strenue decertare.

Respice oculo mentali numerum forcium David;
inter quos si spiritualiter
eterno regi militaturus annumerari desideras,

Tenslotte ellendig veroordeeld,
een kruis dragend op de eigen schouders,
werd ik door hen naar de plaats van terechtstellingen gebracht,
en luid riepen ze:

'Weg met hem, weg met hem, kruisig de misdadiger.'

2.
DE DISCIPEL:
O hoogste barmhartigheid,
als het begin van jouw lijden al zo bitter was,
ach, hoe jammerlijk zal dan de afloop zijn en de voltrekking.

Want zeker,
wanneer een redeloos dier
dergelijke gruweligheden moet ondergaan,
dan lijkt me dat al vreselijk,
hoeveel te meer dan,
wanneer jij, de Schepper van alles
en de mooiste van alle mensen
zulke onmenselijke smarten en straffen te dragen krijgt.

Terecht dan, dat mijn ziel
uit diepe hartenpijn en met heel haar innerlijk
met jou medelijdt.

3.
Een ding is er wat ik van je zou willen weten,
want hierover blijf ik me maar verwonderen.

Zie, ik zoek je goddelijkheid,
jij toont me je mensheid;
ik zoek je zoetheid,
jij biedt me je bitterheid;
gezoogd wil ik worden aan je borsten,
harde veldslagen geef je me te vechten.

O, Eeuwige Wijsheid,
waarom doe je dat,
en wat wil je hiermee laten zien?

4.
DE WIJSHEID:
Weet,
niemand is het gegeven te geraken
tot de hoogheid van mijn godheid
of tot de buitengewone zoetheid,
tenzij hij
in godsvruchtig geloof en liefde,
de weg gegaan is van mijn mensheid,
doorheen de bitterheid van mijn lijden.

En iemand die dit verwaarloost, hoe hoger hij opstijgt,
des te dieper hij zal vallen.

Want dit is de weg die men gaan moet,
dit is de poort die toegang geeft tot het verlangde einddoel.

Daarom,
ontdoe je nu van al de angsten die je hart beklemmen,
en kleed je met mannelijke moed.

Handel trouwhartig,
en betrek in de strijd dapper met mij stelling in de voorhoede;
want het past de knaap niet het rustig aan te doen,
wanneer hij zijn meester zo vol inspanning vechten ziet.

Kijk met je geestesoog naar Davids schaar der dapperen;
en wanneer je gerekend wil worden
tot hen die op geestelijke wijze strijden voor de eeuwige Koning,

necesse est ut pristinam ignaviam deponas,
et exemplo trium forcium David,
inter prospera videlicet et adversa equanimiter te habendo,
tamquam per mediam aciem inimicorum transeas,
ac de cisterna Bethleemica aquam hauriendo,
potum desideratum summo regi offeras,
teipsum videlicet exponendo laboribus cunctis,
ut eius solius pareas beneplacito voluntatis.

5.
Induere sicut gygas stola bellica;
accipe armaturam meam.

Non precedat
sed sequatur armiger dominum suum;
quia de calice de quo bibi potaberis,
et adversa que pertuli,
tu quoque pro posse spiritualiter pacieris.

Nempe
cor tuum ob cottidianam mortificationem sensualitatis
rationi contrariantis,
et inpetum multarum tribulacionum
te dilectioni mee disponencium
angustiabitur,
et quodammodo sudore sangwineo perfundetur.

Ortum quippe plantacionum tuarum
roseis floribus, angustiis videlicet et tribulacionibus
inpinguare desidero.

Inveteratas namque in te consuetudines vincendo,
captivaberis,
et quasi ligaberis;
ab adversariis
quoque meis occultas calumpnias
et manifestas iniurias ac verecundias sustinebis.

Sed et passionem meam in pectore tuo,
tamquam mater fidelissima in suo pectore, iugiter portabis.

Reprehensiones et iudicia iniusta
a multis pacieris;
detracciones multas ab emulis habebis,
et quasi spinis caput tuum coronabitur,
cum spiritualia exercitia tua
invidie stimulis subprimuntur.

Post hec mecum extra castra educeris,
simulque inproperia mea portabis,
quando teipsum et propriam voluntatem
et omnes creaturas de salute te impedientes
deserueris pro posse tuo,
velud homo moriturus
cuncta deserit in ultimo exitu spiritus sui.

Jgitur forti animo esto,
et prepara animam tuam ad temptacionem;
quia que ventura sunt annunciavi tibi.

6.
DISCIPULUS:
O iudiciorum dei abyssus inperscrutabilis.

O eterne preordinacionis sententia formidolosa.

Cur non si dicere licet
decrevistis salvare genus humanum
per alium modum magis quietum?

O si liceret dicere miseris ad te:

dan zul je je oude traagheid af moeten leggen,
en je, naar het voorbeeld van de drie dappere mannen van David,
in voor- en tegenspoed gelijkmoedig dienen te gedragen;
midden door de slaglinies van de vijanden zul je gaan,
en water scheppen uit de bron van Bethlehem
om de hoge Koning het door hem verlangde drinken te geven,
en overgeven zul je je aan alle inspanningen
om aldus in gehoorzaamheid te voldoen aan zijn wensen.

5.
Trek als een reus de wapenrok aan;
ontvang mijn wapenrusting.

De wapendrager zal zijn heer niet voorgaan,
maar hij zal hem volgen;
je zult te drinken krijgen uit de beker waaruit ik gedronken heb;
en de kwellingen die ik geleden heb,
zul ook jij op geestelijke wijze naar vermogen lijden.

Zeker is,
dat je hart door de dagelijkse tuchtigingen van de zinnen,
die het denken weerstreven,
en door de aanval van menigerlei kwellingen,
die je voor mijn lijden ontvankelijk maken,
benauwd zal geraken,
en als met bloedig zweet overstromd worden.

De hof namelijk die jij beplant,
met bloeiende rozen, te weten met benauwenissen en met lijden,
wil ik hem kleur geven.

Wanneer je de oude gewoontes in jezelf overwint,
dan zul je gevangengenomen
en als het ware vastgebonden worden;
door mijn tegenstrevers
zul je heimelijk laster
en openlijk ongerechtigheid en schande te verduren krijgen.

Maar ook mijn Passie zul je steeds in je hart dragen,
zoals mijn getrouwe Moeder deze droeg in haar hart.

Je zult tegenspraak en ongerechte oordelen
van velen moeten dulden;
menige laster zal je door afgunstigen ten deel vallen,
en je hoofd zal gekroond worden als met doornen,
wanneer jouw geestelijke oefeningen
gedwardsboomd worden door de stekels van hun haat.

Hierna zul je met mij uit de legerplaats weggeleid worden,
en mijn versmadingen zul je dán met je dragen,
wanneer je jezelf, je eigenwil
en alle schepselen die je heil in de weg staan,
naar vermogen achter je laat,
zoals een mens die stervende is
alles met zijn laatste uitademing achter zich laat.

Wees daarom sterk van geest,
en bereid je geest voor op verzoekingingen,
want aangekondigd heb ik je de dingen die komen gaan.

6.
DE DISCIPEL:
O onpeilbare afgrond van Gods oordelen!

O eeuwig voorzegde, vreeswekkende uitspraak!

Waarom, als het mij geoorloofd is dit te vragen,
heb je niet bepaald het menselijke geslacht te redden
op een andere, een mildere wijze?

O, wanneer het ongelukkigen geoorloofd is dit te vragen,

Quare sic fecisti?

Numquid in tua eterna sapientia
non potuisti invenire alium modum,
per quem et miseros salvares,
et tuam nobis dilectionem ostenderes,
ut sic et teipsum a tantis doloribus,
nosque a compassionibus tantis subportasses?

Merito proinde olym propheta sanctus
occulta animadversione consilium
hoc quasi inpugnare ausus est
dicens:

*Quare futurus es velud virvagus,
ut vir fortis qui non potest salvare?*

7.

SAPIENCIA:

Divina substancia omnem formam
quam intellectus humanus attingit,
sua virtute excedit.

Unde sicut non potest ipsam apprehendere,
ita nec profunditatem judiciorum ipsius,
per que creata omnia suum finem sorciuntur,
poterit investigare.

Proinde a talibus
que ex solo divine voluntatis beneplacito dependent,
a nimia et curiosa inquisitione cavendum est,
ne videlicet *scrutator maiestatis*
opprimatur a gloria.

In hac autem immensitate deus per suam omnipotentem virtutem,
humanam naturam multis aliis modis
recuperare poterat;
sed stantibus condicionibus ut nunc,
nullus congruencior modus erat.

8.

Auctor enim nature
in sua operatione non attendit
quid sua virtus prevaleat,
sed quid unicuique creature
congruum secundum suam naturam existat.

Cum autem homo
paucissimas veritates rerum
eciam naturalium et inferiorum
deduccionibus scientificis
ob imperfectionem intellectus humani sciat,
et eisdem
non nisi cum maximo studio et diutino labore
tandem conquirit,
itemque naturaliter
de visibilibus ad invisibilia,
de corporalibus ad spiritualia procedat:
quomodo queso
congruencius divina misteria
sciri poterant,
maximeque illa preclara fidei principia
omnem facultatem intellectus excedencia,
nisi ut ea sapientia divina
carne induta,
utpote veritas infallibilis revelaret,
ut sic invisibilia dei a creatura mundi
per ea que facta sunt
intellecta conspiceret,
sempiterna quoque virtus eius ac divinitas
per assumptam humanitatem nota fieret?

waarom heb je het zo verordend?

Was het jou, in je oneindige wijsheid,
niet mogelijk geweest een andere manier te kiezen,
waarlangs je ons ongelukkigen redden,
en tevens ons jouw liefde tonen kon,
om daarmee jezelf zoveel lijden,
en ons zoveel medelijden te besparen?

Met reden heeft ooit een heilige profeet,
toen hij het heimelijk aandurfde
als het ware bezwaar aan te tekenen tegen je besluit,
gezegd:

‘Waarom wil je zijn als een verslagen man,
als een sterke man tot redden niet in staat?’

7.

DE WIJSHEID:

Het goddelijke wezen gaat door zijn kracht
elke vorm te boven,
die het menselijke verstand maar vermag te vatten.

En daar hij het niet vatten kan,
zal hij ook de diepte van de goddelijke oordelen
niet kunnen doorgronden,
waarin al het schepselijke zijn einde neemt.

En daarom, laten allen,
die afhankelijk zijn van de goddelijke welwillendheid alleen,
zich hoeden voor al te nieuwsgierig en rusteloos zoeken,
opdat de zoeker naar heerlijkheid
door haar glorie niet verplet zal worden.

Door de onmetelijkheid van zijn almacht had God
de menselijke natuur op vele andere wijzen
kunnen helen,
maar gezien de omstandigheden, zoals ze nu zijn,
was er geen wijze die passender was.

8.

De Schepper van de natuur
is in zijn werken niet gericht
op wat zijn macht vermag,
maar op wat voor elk schepsel
overeenkomstig zijn natuur het passendst is.

En, omdat de mens,
vanwege de zwakheid van het menselijke verstand,
langs wetenschappelijke gevolgtrekkingen,
slechts van weinige zaken de waarheid achterhalen kan,
zelfs als deze betrekking hebben op natuurlijke en aardse zaken,
en hij zelfs deze
pas met de grootste moeite en door langdurige arbeid
vinden kan,
en hij dan op natuurlijke wijze
van het zichtbare naar het onzichtbare
en van het lichamenlijk naar het geestelijke voort zal moeten gaan,
op welke wijze, zo vraag ik je,
konden dan voor de Goddelijke Wijsheid
de goddelijke verborgenheden passender
kenbaar gemaakt worden,
en in het bijzonder de beginselen van het geloof,
die elke kracht van het verstand te boven gaan,
dan door, vleesgeworden,
de onuitsprekelijke waarheid te openbaren
in de dingen die gemaakt zijn,
opdat wat onzichtbaar was vanaf de schepping van de wereld,
voor het verstand zichtbaar zou worden,
en zijn eeuwigdurende macht en goddelijkheid
door de aangenomen mensheid kenbaar gemaakt?

9.
Homo eiam qui per inordinatam delectacionem
gaudia amiserat,
qualiter ordinacius quam per temporalem tribulacionem amissa
recuperare debuerat?

10.
Amplius autem,
cum *via que ducit ad vitam sit arcta et semite anguste*,
et ante incarnationem fuerint minus trite:
qualiter poterat hec via levior fieri,
nisi hoc modo,
ut ipse qui hanc tradidit preiret,
et viam laboriosam amarissimam paciendi alleviaret,
et sic facilius creature fieret,
cum ipsam creator
precedendo tanta sedulitate calcasset?

11.
Perpende adhuc ex temetipso.

Si morti
obnoxius iudicialiter plectendus fores,
si quis ictum ferientis
pro te exciperet in corpore suo,
et te illesum abire permetteret:
quomodo
maiores caritatem et dilectionem tibi ostendere posset,
vel debitorem sibi constitueret,
teque ad reamandum magis incitaret?

12.
Interroga singulas creaturas,
et docebunt te;
ordinem totius universi,
et respondebunt tibi,
quod secundum nullum pulchriorem et congruenciosem modum
servanda fuerat iusticia simul et misericordia ostendenda,
natura humana exaltanda,
bonitas divina effundenda,
denique celum et terra pacificanda,
quam cum dolore passionis tanti mediatoris,
et amaritudine mortis ipsius.

13.
Nec te labor electorum terreat,
aut adversa pericula frangant.

Jpsa namque ineffabilis presencie mee suavitas,
et amoris dulcedo ammiranda,
aut non sentire aut levissime ferre faciet
adversa omnia,
unccione magistra.

Quis enim privilegio spiritualis consolacionis,
aut gracia superne visitacionis amplius gaudet,
quam qui durissimas propter me tribulaciones sustinet?

Amaritudinem teste minus curabit
qui nuclei dulcedinem frequencius pregustaverit.

Item athleta
qui fortem et propicium adiutorem
in conflictu habere dinoscitur,
pro magna parte iam triumphasse
speratur.

Jgitur *non concidat* cor tuum;
sed passionem meam semper in mente habeto,
et *eam in corde tuo quasi in libro scribe*,

9.
De mens die door ongeordende liefde
de vreugde verloren heeft,
hoe zou hij wat verloren ging beter kunnen hervinden
dan langs de weg van tijdelijk lijden?

10.
Meer nog:
daar de weg die naar het leven voert smal is en de paden nauw,
en voorafgaand aan de incarnatie weinig betreden,
hoe zou deze weg lichter begaanbaar kunnen worden,
wanneer hij die hem aanbevolen heeft
hem niet eerst zelf zou gaan,
om zo de zware weg door zijn bittere lijden te verlichten,
en hem voor het schepsel gemakkelijker gaanbaar te maken,
daar de schepper hem,
door voor te gaan, met zulke toewijding gebaand heeft?

11.
Overweeg ook het volgende bij jezelf.

Stel je zou door het gerecht schuldig bevonden worden
en ter dood veroordeeld,
wanneer iemand de houw van de scherprechter
in zijn lichaam dan voor jou opving,
en je de gelegenheid schonk ongeschonden heen te gaan:
hoe dan
kon hij jou grotere liefde en genegenheid bewijzen,
zich een grotere schuldenaar verwerven,
en jou tot grotere wederliefde laten ontvlammen?

12.
Vraag het alle schepselen, een voor een,
zij zullen je onderwijzen,
vraag het de orde van het universum,
en deze zal je antwoorden
dat er geen mooiere en passendere wijze is
zowel gerechtigheid als barmhartigheid te tonen,
de menselijke natuur te verhogen,
de goddelijke goedheid uit te storten,
en ten slotte hemel en aarde te verzoenen,
dan door het lijden in de Passie van een zo groot middelaar
en door de bitterheid van zijn dood.

13.
Laat het zwoegen van de uitverkorenen je niet afschrikken,
de gevaren die dreigen je niet ontmoedigen.

Want de onuitsprekelijke zoetheid van mijn aanwezigheid
en de wonderbare blijdschap van mijn liefde
ze zullen jou alle wederwaardigheden
óf niet eens laten merken, óf ze licht te dragen maken,
door de zalving die leert.

Want wie zal de gunst van mijn geestelijke vertroosting
of de genade van mijn bezoek uit den hoge meer genieten,
dan hij die omwille van mij het bitterste lijden draagt?

Wie de zoetheid van de kern vaak gesmaakt heeft,
zal weinig acht slaan op de bitterheid van de schil.

En van een atleet,
waarvan men weet
dat hij een sterke en geschikte helper in de strijd heeft,
verhoopt men,
dat hij deze voor het grootste deel reeds gewonnen heeft.

Daarom, laat je hart je niet ontvallen,
maar bewaar mijn Passie altijd in je geest,
en schrijf hem in je hart als in een boek,

et te ei quantum vales studeas conformare.

Nunc vero
amaritudinem salutifere passionis mee
tibi affectuosius inculcare cupiens,
ordinem narrationis ipsius ulterius prosequemur.

14.
Eductum me *extra castra*
suspenderunt in crucis patibulo,
inter duos latrones,
ad hoc dumtaxat ut mors mea turpior appareret.

Cumque sic fixus manerem,
et sevisis *doloribus mortis circumdatus essem*,
oculi mei luciferi fuerunt contenebrati,
aures divine derisionibus replete,
olfactus propter malum odorem afflictus,
os meum dulcissimum felleo potu amaricatum.

Percusserunt me,
vulneraverunt me,
et durissimis castigationibus carnem meam laceraverunt,
ita ut atroces ictus sanguinis unde erumpentes sequerentur,
et per corpus delicatum sparsim decurrentes,
ipsum cruentatum sanguine cunctis demonstrarent.

O si vidisses me in illa hora
tam miserabiliter pendentem in patibulo,
defecisset tua anima pre dolore.

En in hora et in tempore illo flebili,
spaciosa terre latitudo michi defecerat,
ita ut *non haberem ubi caput miseris fessum reclinarem*,
sed inclinatum dependebat.

Collum meum alapis et percussionebus afflixerant;
faciem meam elegantem sputis inmundam reddiderant.

Pro vivido colore pallor umbrosus vultum occupaverat,
et tota formositas mea in tantum extincta fuit et emortua,
ut aspectus michi debitus iam non esset,
sed *quasi leprosi*
alicuius aspectus viluisse putaretur.

15.
DISCIPULUS:
O quis michi det iam in hac hora
tuam hanc faciem amabilem, sub hac lugubri forma
iuxta votum prospicere,
ipsamque perfundere resoluta corde,
vehementissimo ymbre lacrimarum.

O speculum mundicie,
virtutum et gratarum omnium pulcherrimum obiectum,
in quem desiderant angeli prospicere,
iocundissimisque obtutibus suos gaudent oculos defigere
felicitate indefessa:

quis dabit cordi meo
tam eximium et precipuum compassionis affectum,
ut sua ex inmensitate
omnium singulari amore
flagrantium motivas superet compassionem.

O si possem omnium oculorum uberes lacrimas effundere,
omniumque linguarum motivas et flebiles voces habere,
ut passioni tue
tanto efficacius daretur rependere vices.

16.

en span je in je hieraan gelijk te maken, zo veel je kunt.

En nu dan,
nu ik verlang de bitterheid van mijn heilbrengende Passie
jou inniger in te prenten,
laat ons deze volgen in haar voortgang.

14.
Nadat ze me uit de legerplaats weggevoerd hadden,
hingen ze me aan de galg van het kruis,
tussen twee dieven,
om mijn dood des te schandelijker te maken.

En toen, daar vastgenageld
en door de gruwelijkste doodskwellingen omsloten,
verduisterden mijn eens lichtende ogen,
en werden mijn goddelijke oren gevuld door spotgelach,
mijn reuk gekweld door stank,
mijn allerzoetste mond gedrenkt met galbittere drank.

Ze sloegen me,
ze verwondden me,
en door de hardste slagen werd mijn vlees uiteengereten,
waarna het bloed uit de wonden gutste
en overal van mijn teder lichaam afdroop,
bloedgekleurd was het, voor iedereen zichtbaar.

O, zou je me in dat uur gezien hebben,
gruwzaam hangend aan de galg,
je ziel zou het begeven hebben door de pijn.

Zie, in dat uur en die jammerlijke stonde,
was ik beroofd van heel de aardse weidsheid,
niets had ik waarop ik mijn gemarteld hoofd kon laten rusten,
ongesteund hing het, neergebogen naar omlaag.

Mijn nek mishandelden ze met stompen en slagen,
mijn mooie gelaat bezoedelden ze met hun spuug.

De frisse kleur van mijn gelaat sloeg om naar asgrauwe bleekheid,
en heel mijn schoonheid doofde uit en kwijnde weg,
mijn verschijning was niet langer als mij passend,
maar als die van een leproos,
wiens aanblik voor afstotelijk gehouden wordt.

15.
DE DISCIPEL:
O, was het me toch gegeven, nu in dit uur,
jouw minnelijke gelaat, zo vreselijk misvormd,
overeenkomstig mijn wens te aanschouwen
en het te wassen met de hevige tranenvloed
uit mijn opengebroken hart.

O spiegel van reinheid,
van alle deugden en genaden het schoonste onderwerp,
dat de engelen wensen te aanschouwen,
in hoogste vreugde en in onvermoeibare gelukzaligheid
hun starende ogen hierop richtend.

O, wie schenkt mijn hart
een gevoel van medelijden zo buitengewoon en bovenmatig,
dat het in zijn onmetelijke grootte
het bewogen medelijden overtreffen mag
van alle harten die in verenkelde liefde branden.

Ach, kon ik toch de tranen laten door alle ogen ooit vergoten,
de bewogen en bedroefde woorden spreken door allen ooit geuit,
zodat het me gegeven was
jouw Passie nog doeltreffender te kunnen vergelden.

16.

SAPIENCIA:

Nemo melius passioni mee rependit vices,
quam qui non verbis solum,
sed et factis ipsam prosequitur;
qui *stigmata*,
idest crucis opera
iugiter *in suo portat corpore*,
se meis humiliter conformando vestigiis,
prospera videlicet calcans,
adversa non formidans;
qui ardenti semper desiderio
ad culmen tendit spiritualis perfectionis.

Dico tibi

quod nec tot lacrimarum ymbres,
quot aquarum sunt gurgites,
coram me essent tam acceptabiles;
quamvis etiam pie lacrimae
ex affectu compassionis procedentes,
amabiles et grate coram deo existant.

17.

DISCIPULUS:

Amantissima sapiencia,
idcirco qualiter me tibi in predictis passionibus
conformare debeam, cupio edoceri.

18.

SAPIENCIA:

Averte oculos tuos ne videant nociva,
aures ne audiant vana,
et pro dulcibus sume amara.

Corporis tui superfluas et inordinatas amove delicias;
cordis tui pacem et quietem in me solo requiras.

Cunctas tribulaciones gaudenter recipias;
mala illata patienter sustineas,
et despicibilis ab omnibus videri concupiscas.

Disce voluntates tuas in omnibus frangere,
et concupiscencias carnis tue
ob amorem salvatoris pro te morientis iugiter mortificare.

Hec sunt filii mei,
hec sunt inquam prima principia,
que tibi ceterisque amatoribus suis
tradit eterna sapiencia,
que in libro hoc aperto,
videlicet corpore meo crucifixo,
sicut vides sunt exarata.

19.

DISCIPULUS:

Tam *copiosa* et imensa
est redemptionis tue fidelitas,
et cunctorum excedens ingenia mortalium,
ut
etiam postpositis
omnibus ceteris beneficiis multiplicibus,
sola passionis ex amore procedentis
tam larga immensitas et tam pia fidelitas,
sibi met totum iure rapiat dilectionis affectum.

Sed nunc O eterna sapiencia,
anima mea iterato a te audire vehementer sitit,
hoc quod miseris tam dulciter sapit.

Quid obsecro
sibi vult tantus amor,
vel quid cogitasti

DE WIJSHEID:

Niemand vergeldt mijn Passie beter dan hij
die haar niet slechts met woorden
maar ook in daden navolgt,
hij die de merktekens,
dat wil zeggen de werken van het Kruis,
steeds in zijn lichaam draagt,
en nedermoedig in mijn voetsporen gaat,
het geluk geringschattend
en het ongeluk niet vrezend,
hij die steeds met een brandend verlangen
de top van de geestelijke volmaaktheid nastreeft.

Ik zeg je,
geen tranenvloed
als wilde wateren kolkend,
zou mijn hart zo kunnen verblijden;
hoewel vrome tranen
voortkomend uit een gevoel van medelijden
God ook lief en welkom zijn.

17.

DE DISCIPEL:

Allerbeminnelijkste Wijsheid,
ik verlang daarom door jou onderwezen te worden,
hoe ik me in dit lijden aan jou gelijkvormig kan maken.

18.

DE WIJSHEID:

Wend je ogen af, opdat ze niets schadelijks zullen zien,
je oren, opdat ze niets ijdelz zullen horen,
en in plaats van zoetheid neem bitterheid.

Verwerp de overtollige en ongeordende begeertes van je lichaam;
zoek de vrede en de stilte van je hart in mij alleen.

Aanvaard vreugdevol elk lijden;
verdraag geduldig het kwaad dat men je aandoet,
verlang veracht te worden door allen.

Leer bij alles je eigenwil te overwinnen,
en altijd de begeertes van je vlees te doden,
om de liefde van de verlosser, die sterft voor jou.

Dit zijn, mijn zoon,
dit zijn, zeg ik, de eerste beginselen,
die de Eeuwige Wijsheid jou en alle anderen die haar liefhebben
heeft gegeven,
en die in dit open boek,
dat wil zeggen in mijn gekruisigd lichaam,
zoals je zien kunt, ingeschreven zijn.

19.

DE DISCIPEL:

Zo overvloedig en onmetelijk
is de getrouwheid van je verlossing,
het denken van alle stervelingen zozeer te boven gaande,
dat het terecht is,
zelfs als men de veelvoud van al jouw overige weldaden
buiten beschouwing laat,
dat de aan jouw grote en getrouwe liefde
ontsprongen Passie alleen,
alle liefdevolle genegenheid naar zich toe trekt.

Maar nu, o Eeuwige Wijsheid,
dorst mijn brandende ziel van jou nogmaals te mogen horen
van hetgeen ellendigen zo zoet smaakt.

Wat, bid ik je,
wat eist zulk grote liefde voor zich op,
of wat waren je gedachten,

quod tam amara pati voluisti?

Quare tibi ipsi non providisti,
et propicius tibi fuisti?

Leuius namque absque omni dubio hoc facere licuisset
si placuisset.

20.

SAPIENCIA:

Amoris magnitudo hoc me facere non permisit.

Caritatis fiamma in tantum deseuit
quod in nullo parcere voluit,
nil condescendere admisit.

Hec namque in tantum in me exarsit
ut nullus umquam siciens
tam fervide limpidissimos aquarum fontes desideraverit
aut moriturus
vitam cunctis mortalibus optatam affectaverit,
sicut ego ex amore sitivi peccatores salvos facere,
et me eis amabilem exhibere.

Facilius dies iam preterita
reiterabitur,
flores ab inicio mundi arefacti
revirescent,
pluviarum gutte innumerabiles
recolligentur,
quam mensurari aut estimari possit
caritatis et dilectionis mee immensitas inconprehensibilis.

Unde et corpus meum formosum
doloribus innumeris
tamquam quibusdam amoris signaculis
tam multipliciter consignatum fuit,
quod non inveniebatur
nec spacium unius puncti in meo corpore crucifixo
quod non dolore et amore singulari reluceret.

Et hoc quoque iam in presenti
tibi aliquantulum videre dispensative conceditur.

21.

Vide nunc manus meas utrasque, longas et pulchras,
clavis acerrime perfossas,
brachia atrociter extenta,
pedes perforatos,
crura admodum fessa,
et violenti quadam cancellatione constricta.

Respice delicata corporis membra,
tam arte inclusioni mancipata,
sangwine quoque respersa et perfusa.

Corpus meum iuvenili decore venustum,
a flore suo decidit et emarcuit.

Asperrimum crucis lignum
erat delicati dorsi reclinatorium.

Corpus ponderosum clavis confixum
deorsum sua mole trahebatur,
et inde dolor vulnerum meorum augebatur.

Quid plura?

*A planta pedis usque ad verticem
sevissimis vulneribus et amarissimis doloribus repleverunt me;
deduxerunt in lacum mortis*

dat je zulk grote bitterheid wilde lijden?

Waarom heb je jezelf niet gespaard,
waarom ben je niet barmhartiger voor jezelf geweest?

Want het had zonder twijfel wat makkelijker gekund,
zou dat je liever geweest zijn.

20.

DE WIJSHEID:

De grootheid van mijn liefde stond mij dat niet toe.

De vlammen van mijn liefde laaiden zo onstuimig,
niets wilden ze ontzien,
van geen luwen wilden ze weten.

Dat vuur brandde in mij zo hevig,
dat geen dorstende ooit
zo hevig naar heldere waterbronnen verlangde,
geen sterveling
zo sterk aan het door alle stervenden geliefde leven hing,
zoals ik uit liefde ernaar dorstte de zondaars te redden
en hun mijn liefde te tonen.

Lichter zou het zijn de dag die voorbij was
terug te brengen,
de bloemen die sinds het begin van de wereld verdroogd zijn
weer te laten bloeien,
de ontelbare regendruppels die gevallen zijn
weer te verzamelen,
dan de onbegrijpelijke grootte van mijn liefde en genegenheid
te meten of in te schatten.

Vandaar dat mijn mooie lichaam
door talloze wonden
als door liefdestekenen
zo veelvuldig getekend was,
zodat er op mijn gekruisigde lichaam
geen plekje nog zo klein te vinden was,
dat niet door pijn en liefde afzonderlijk oplichtte.

Ook nu in deze tijd wordt het jou geoorloofd,
het tot op zekere hoogte te aanschouwen.

21.

Zie mijn handen nu, beide lang en mooi,
door spijkers wreed doorboord,
mijn armen ruw opgerekt,
mijn voeten doorstoken,
mijn uitgeputte benen,
gewelddadig gebonden als een vlechtwerk.

Aanzie de tedere ledematen van mijn lichaam,
aan zulk nauwe insnoering overgeleverd,
overall bespat en besprenkeld met bloed.

Mijn lichaam, aanminnelijk in zijn jeugdige schoonheid,
het werd afgesneden in zijn bloei en verdorde.

Het allerruwste kruishout,
het vormde het rustbed voor mijn zachte rug.

Mijn zware aan het kruis gespijkerde lichaam,
het werd door zijn gewicht naar omlaag getrokken,
wat de pijn van mijn wonden verergerde.

Wat meer valt er te zeggen?

Van mijn voetzolen tot mijn kruin
hebben ze mij met zware wonden en bittere pijnen geslagen,
mijn leven hebben ze heengeleid

vitam meam.

Non pepercerunt,
sed *inebriaverunt me amaritudine,*
et *exquisitis cruciatibus regem glorie vexaverunt.*

Et hec omnia amoris vulnera
cum magno sustinui cordis desiderio,
ut meo livore peccatorum vulnera sanarem,
pro peccatoribus miseris satisfacerem,
et omnes redire volentes
patri celesti reconciliarem.

naar het meer van de doodskuil.

Ze spaarden me niet,
maar drenkten me met bitterheid,
en met uitgelezen folteringen kwelden ze de Koning der ere.

En al deze liefdeswonden,
in hartsverlangen heb ik ze gedragen
om met mijn kwetsuren de zondaars te helen,
de misstappen van de zondaars te vergelden,
en met de hemelse Vader allen te verzoenen
die naar hem terug willen keren.

Capitulum quartum.

Qualiter anima que sponsum per peccatum perdiderat, ipsam sub cruce per fervidam penitentiam invenit, Christi passione adiuta.

1.
Effundite lacrimas oculi mei,
plorare et nolite deficere.

Leta huius mundi universa abscedant;
cuncta que michi solacii esse videbantur, procul recedant,
et me solitudinem
meroris amicam, tristitiae sociam querere sinant,
ut defiere possim repentina mala
que michi ex peccatorum nebula supervenerunt,
et me
quondam letis successibus gaudentem,
et iuvenili decore florentem
ad presentem miseriam deduxerunt.

Ad temetipsam igitur o anima mea introrsum recurrens,
et labentia cuncta supergrediens
vastam solitudinem profundissimarum tristitiarum perquire,
et excelsos montes memoratarum miseriarum pete,
cordeque sauciato,
voce fiebili
et eiulatu miserabili exclama tam valide
ut moncium et collium alta cacumina,
aerisque excelsa auspicia
usque ad supremi celi convexa,
vox ista lamentabilis pertingat,
et ad aures
illas pietate plenas caelestium spirituum perveniat.

Talibusque clamoribus eos aggredere et dic:

O lapides vivi,
montes excelsi,
campi luminosi syderearum mansionum:
quis michi det
ut ignis ille vehementissimus calore nimio precordia mea adurens,
et lacrimae amarissime uberrime iam profucentes
vos moveant ad conpaciendum michi,
et ad leniendum dolorem meum.

Dolorem utique incomparabilem,
cordi meo vim facientem,
anime viscera cruciantem,
et me prementem medullitus.

2.
Heu me infelicem.

Siquidem sponsus ille caelestis
me sua caritate prevenerat,
enutrierat,
in sponsam elegerat,
annulo suo subarraverat,
et ornaverat multipliciter.

Mel et lac ex eius ore mellifluis
frequencius suscepi.

Osculo oris sui interdum perfruitus sum.

Non numquam etiam
amplexum me spirituali spiritualis
ille sponsus lyliorum amator
lenierat,

Hoofdstuk 4.

Hoe de ziel die haar bruidegom door de zonde verloren heeft, hem onder het Kruis terugvindt langs brandend berouw, geholpen door Christus' Passie.

1.
Laat tranen vloeien, mijn ogen,
huil, en laat niet af.

Laat alle vreugde van de wereld wijken,
laat in de verte verdwijnen alles wat mij tot troost toescheen,
en sta toe dat ik de eenzaamheid opzoek,
deze vriendin van de rouw, deze gezellin van het verdriet,
zodat ik het onvoorziene kwaad bewenen kan,
dat plots uit de nevel van mijn zonden opgedoken is,
en mij,
ik die zich in de ene na de andere voorspoed verblijden mocht,
en die in jeugdige schoonheid bloeide,
naar de ellende gevoerd heeft waarin ik me nu aantref.

Naar binnen dan mijn ziel, keer terug tot je zelf,
en laat al het vergankelijke achter je,
zoek de eindeloze eenzaamheid van de diepste droefenissen,
en beklim de hoogste bergen van herinnerde ellende,
en met verwond hart,
en met huilende stem,
roep dan weeklagend zo luid,
dat het geluid van je klagende stem reikt tot aan
de hoge toppen van de bergen en de heuvels
en het de verheven uitgestrektheid van de luchten doordringt
tot in het bovenste hemelgewelf,
en de oren van de hemelse geesten,
die vol zijn van barmhartigheid, bereikt.

Spreek hen allen dan weeklagend aan, en zeg:

'O, jullie levende stenen,
jullie hoge bergen,
jullie stralende velden, woonplaats van de sterren,
wie vergunt me,
dat dit hete, laaiende vuur, dat mijn hart ontvlamt,
en de bittere tranen, die nu overvloedig stromen,
jullie zullen bewegen medelijden met mij te hebben,
tot verlichting van mijn smart.

Met niets te vergelijken is de smart
die mijn hart geweld aan doet,
die het innerlijk van mijn ziel kwelt
en mij tot in het merg bedrukt.

2.
Wee mij, ik ongelukkige!

Ja, er was een tijd dat de hemelse bruidegom
mij met zijn liefde vooring,
mij voedde,
en mij tot zijn bruid uitverkoren had,
zijn verlovingsring mij schonk,
en mij sierde op velerlei wijzen.

Melk en honing ontving ik van zijn lippen,
almaar overnieuw.

En af en toe mocht ik mij verheugen op een kus van zijn mond.

En soms gebeurde het,
dat deze geestelijk bruidegom,
die een minnaar is van de leliën,
mij troostte met een geestelijke omarming,

et repleverat multiplicibus bonis.

At ego misera omnibus hiis ingrata,
cum in honore essem non intellexi,
sed ab ipso aufugi, recessi, apostatavi.

Ve michi, quia ipsum perdidit.

Ve michi,
quia unicum cordis mei gaudium dereliqui.

Dereliqui venam aquarum vivencium dominum.

A dilecto dilecta quondam me
alienavi,
ab ipso me infideliter separavi.

3.
Heu me miseram,
ad quid hec facere volui?

Cur ipsum deserui?

Eya quot et qualia cum ipso perdidit.

Memetipsam etenim amisi,
et omnes celestes spiritus offendi.

Tristia venerunt,
solaciosa queque me dereliquerunt.

Sedeo nuda,
vidua ac desolata,
confusione et ignominia plena,
quia mei falsi amatores,
ymmo certe veri deceptores prohdolor decepterunt me
et miserabiliter dereliquerunt,
et omnibus bonis
quibus a dilecto ditata eram spoliaverunt.

O honoris amissio,
gaudiorum perditio, omniumque consolacionum privacio,
quia una hora venit
universorum desiderabilium meorum plena destitutio.

De cetero consolari non potero;
sed hec michi erit maxima consolacio,
nullam consolacionem recipere,
sed semper gemere ac flere,
donec miserabili morte perfungar.

Ve michi,
quo me vertam,
ad quem ibo?

Quis me consolabitur?

Ecce totus mundus me dereliquit,
quia dilectum meum reliqui.

4.
Heu me, quare hoc feci?

O quam miserabilis hora,
que huius mali extitit conscia.
O rubescentes rose,
et lylia albescencia,
ac viole inviolate,
anime videlicet sancte et immaculate,
intuemini nunc quem prefero serotinum florem.

mij vervullend met veel goeds.

Ik echter, ellendige, ondankbaar bij zijn weldaden,
ik heb het niet verstaan toen ik in mijn rijkdom woonde,
maar ging van hem, vluchtte heen en werd hem ontrouw.

Wee mij, want hem heb ik verloren.

Wee mij,
want hem, de enige vreugde van mijn hart, heb ik verlaten.

Verlaten heb ik de Heer, de bronader van levend water.

Ik, die eens de geliefde was van mijn lief,
ik heb mij van hem afgekeerd,
ontrouw mij van hem gescheiden.

3.
O, ik ellendige,
waarom toch heb ik dit gedaan?

Waarom heb ik hem verlaten?

Ach, hoeveel en wat heb ik met hem verloren!

Want met hem heb ik mijzelf verloren,
en beledigt heb ik alle hemelse geesten.

De treurnissen zijn gekomen,
de vertroostingengegaan.

Hier zit ik nu, ontkleed,
helemaal verward en verworpen,
als een weduwe zo eenzaam,
want die valse minnaars van mij,
als ware oplichters hebben ze mij, arme, bedrogen,
en smadelijk in de steek gelaten;
beroofd hebben ze me van alle giften
waarmee mijn lief me tooien wilde.

O verloren eer,
al de misgelopen vreugden en vertroostingeng;
in dat ene uur werd mij ontnomen
alles waar mijn verlangen naar uitging.

Vanaf nu kan ik niet langer getroost worden;
voortaan zal mijn grootste troost zijn,
geen troost te ontvangen,
maar altijd te zuchten en te huilen,
totdat ik de ellendige dood zal sterven.

Wee mij,
waarheen mij wenden,
tot wie te gaan?

Wie zal mij vertroosten?

Zie, heel de wereld heeft me verlaten,
want verlaten heb ik mijn lief.

4.
Waarom toch, ach, waarom heb ik dit gedaan?

O welk onzalig uur,
waarin het besef van dit onheil in mij opkwam.
O rode rozen,
blanke leliën,
en viooltjes onberoerd,
jullie, zielen die heilig zijn en onbevlekt,
bezie nu deze al te late voorjaarsbloem.

Attendite et videte me spineto consimilem,
et ponite ad cor
quam citissime marcessit et *decidit flos*
ille quem hic mundus carpit;
quia de cetero nil restat,
nisi ut vivus moriar,
florens marcescam,
iuvenis ante tempus senescam,
et sanus langwidus fiam.

Sed hec omnia leviter dissimulare possem
ad hoc solum,
quod tuam amabilem et paternam faciem offendi,
et te dilectum contristavi:
hoc michi infernus est,
et dolor super omnem dolorem.

O my dulcis,
mente deficio,
cum recolo
quanta me caritate et dilectione preveneras,
cum quanta dulcedine ammoneris,
et quam amicabiliter me ad te quondam trahebas.

Me premit dolor,
eo quod hiis omnibus ingratus fui,
quod tanta bona tam modicum curavi,
tantum thesaurum tam leviter abiici.

5.
O mortis infelicis optata presencia,
ad *quid retardas?*

Cur me non tollis?

O cordis humani fortitudo prevalida,
quia tanta paciendo non deficio.

O cordis mei duricia ferrea,
quare nimio dolore premor
et non dirumpor?

Obaudite me divini flores,
et condolete omnes pii amatores.

Ego illa quondam dilecta,
nomine excellentissimo decorata,
sponsa summi regis appellata fui.

Olyvam uberem pulchram fructiferam speciosam
vocaverat dominus nomen meum.

6.
Heu me infelicem,
quia nunc non sum digna
vocari ipsius focaria,
lotricis officio deputanda.

Oculos meos pre rubore et verecundia
nequaquam de cetero audeo levare,
sed neque os meum amplius ad ipsum aperire.

O cordis angustie.

Angustie namque michi sunt undique;
et quid eligam ignoro.

Dilectum enim
absque spe recuperandi perdidisse,
gravius est omni morte;
ipsum vero sicut prius rehabere

Kijk en zie hoe ik op een doornenstruik lijk,
en neem ter harte
hoe snel ze verwelkt en afvalt, de bloem
die hier geplukt is door deze wereld;
want mij rest voortaan niets anders
dan levend te sterven,
bloeiend te verwelken,
vroegtijdig in mijn jeugd nog te vergrijzen
en gezond in ziekzijn te verkwijnen.

Al deze zaken zou ik gemakkelijk kunnen ontveinzen,
maar alleen dit ene niet,
dat ik jouw minnelijke en vaderlijke gelaat verbolgen heb,
en jou, mijn lief, bedroefd heb;
dat is voor mij de hel,
en smartelijker dan elke andere smart.

O mijn zoete,
de zinnen ontvallen me
wanneer ik me herinner
met welke grote liefde en mildheid je mij voorkomen bent,
met welke grote zoetheid je me maande
en hoe vriendelijk je me ooit tot jou getrokken hebt.

Smart bedrukt me,
omdat ik me ondankbaar toonde voor dit alles,
en dat ik zo weinig gaf om dit grote goed,
en een zulk grote schat zo achteloos wegwierp.

5.
O begeerde aanwezigheid van de onzalige dood,
waartoe aarzel je?

Waarom trek je me niet tot jou?

O al te grote sterkte van het menselijke hart,
dat ik aan zulk groot lijden niet te gronde ga.

O dit hart van mij, zo hard als ijzer,
dat ondanks zulk grote smart bedrukt
toch niet wordt verbrijzeld.

Hoor mij, jullie goddelijke bloemen;
en jullie allen, vrome minnaars, heb medelijden met mij.

Ik die eens de zo beminde was,
gesierd met de meest verheven naam,
ja, bruid van de hoogste Koning werd ik genoemd.

Een rijke, vruchtbrengende, mooie olijfboom,
zo werd ik door de Heer genoemd.

6.
O ik onzalige,
nu ik niet eens meer waardig ben
zijn keukenhulp genoemd te worden,
noch om de was te doen.

Uit schaamte en schande waag ik mijn ogen
voortaan niet meer op te heffen,
mijn mond tegenover hem niet meer te openen.

O harten nood!

Want nood beklemmt me van alle kanten,
en ik weet niet wat te kiezen.

Want mijn lief verloren te hebben,
zonder de hoop hem ooit weer te winnen,
erger is het dan welke dood ook;
hem als voorheen weer

apud tristissimam animam meam
iudicatur impossibile.

En quomodo undique coartor
in tocius mundi latitudine spaciosa.

Atque utinam in solitudine vastissima essem,
ubi oculus humanus me non videret,
neque auris audiret,
ut me liberius
clamoribus ac fletibus saciare possem;
quia hoc finis consolacionis mee existit.

7.
O peccatum,
quid michi contulisti?

O infelix culpa et laboriosa voluptas,
ad qualem miserum statum me perduxisti?

O mundus inmundus,
decepcione et fallacia ac vertigine plenus.

Ve ei qui tibi famulatur
et voluntati tue se subicit.

O quantis hic tribulacionibus et miseriis angustiabitur.

Nam et si exterius blandire videatur,
interius tamen latet quod mordeat.

Et si aforis serenus videatur,
infinita tamen occurrent
que animam miseram iugiter affligant.

Heu heu deceptrix,
quanta michi in inicio promisisti,
dum me decipere voluisti.

Dulcibus litteris, crebrisque munusculis
michi insidias posuisti.

Verbis suavissimis et ad alliciendum conpositis,
velud syrenarum vocibus fistularumque dulcissimis
modulacionibus sensum michi abstulisti;
vultu meretricio,
guttur nitenti,
ridentibusque oculis
cor stulti transfixisti.

Aquam petenti,
utrem cum lacte aperuisti,
et me dulci toxico et suavi *absinthio*
inebriasti.

Pomella pulchra et suavia
ob solam gratitudinem fugiencia,
manu propria exhibuisti.

Rosas de rosario pro munere dedisti.

Jurastique valide
quod me summe diligeres,
nec umquam michi letis successibus
prosperisque eventibus deficere velles.

O callida vulpecula,
O vipera venenata.

Ecce hiis aliisque innumeris falsis blandiciis
me irretitum

aan de zijde te weten van mijn ziel, nu zo diep bedroefd,
ik houd het voor onmogelijk.

Zie hoe ik van alle kanten ingeklemd word,
overal, te midden van heel de wereldse wijidheid.

Kon ik toch ergens in een weidse woestijn zijn,
waar geen menselijk oog mij ooit zien,
geen oor mij ooit horen zou,
om me vrijelijker
in al mijn geschreeuw en gehuil te kunnen wentelen;
want daaruit bestaat mijn laatste troost.

7.
O zonde,
wat heb je me gebracht?

O ongelukkige schuld en afmattende begeerte,
tot welk ellendige gesteldheid heb je me gevoerd?

O onreine wereld,
vol van misleiding en duizelingwekkende veinzerij.

Wee hem die jou dient
en zich aan jouw wil onderwerpt.

Door hoeveel pijn en ellende zal hij gekweld worden.

Want ook al toont de wereld zich aan de buitenkant bekoorlijk,
haar binnenste verbergt iets dat bijt.

En ook al toont ze zich van buiten opgewekt,
uiteindelijk zal er oneindig veel in opduiken
dat de ellendige ziel onophoudelijk zal kwellen.

Ach, jij bedriegster,
wat heb je me allemaal beloofd in het begin,
met het voornemen me te misleiden.

Met zoete liefdesbrieven en allerlei kleine geschenkjes
heb je je valstrikken gespannd.

Met zoetstrelende, berekenende woorden,
als sirenengezang en fluitklanken zo lieflijk,
heb je me van mijn zinnen beroofd;
met een verschijning als die van een deerne,
een ranke hals,
en glimlachende ogen,
heb je het hart van een zot doorboord.

Water vroeg ik,
een melkzak opende je,
en met zoet vergif en bedwelmende absint
heb je me dronken gemaakt.

Mooie, zoete appeltjes,
zacht geworden om slechts mij te behagen,
gaf je me met eigen hand.

Rozen schonk je me uit jouw rozenggaard.

Nadrukkelijk zwoer je
mij lief te hebben boven alles,
en dat het me nooit zou ontbreken
aan vreugde en voorspoed zonder eind.

O, jij sluwe vos,
O, jij giftig serpent!

Met deze en ontelbare andere valse flemereien
heb je me verstrikt in je net,

post te in mortem traxisti,
sicut cum ovi ramus viridis ostenditur,
et ad mortem leta gaudensque perducitur.

O *fera pessima*,
O bestia cruenta.

Nunc pungis crudeliter quem leniter unxisti,
atrociter *allidis* quem leviter *elevasti*.

Vocem syrene similans,
aculeum te habere prodis.

Et ecce omnia versa sunt in contrarium.

Dum in sinu tuo me tucius requiescere puto,
capilli absconduntur,
oculi eruuntur;
recedit spiritus,
robur tollitur,
et inimicorum gladiis inermis occumbo.

Hec recolens,
hec mente pertractans,
in memetipso marcesco,
factusque sum michi metipsi gravis.

8.
Felix proinde anima,
regina merito diviciarum nuncupanda,
quam aliena reddiderunt pericula cautam,
que suam mentis et corporis servavit innocenciam.

O quanta felicitate talis
eciam nesciens perfruitur.

Gaudeat vita pura,
letetur et anima
a concupiscenciis mundanis aliena,
quoniam *semper presumit seva conturbata consciencia*.
Hec plumbo gravior,
leone ferocior,
tonitruo terribilior,
absinthio amarior
esse conprobatur.

Hic est vermis interiora corrodens,
qui non comedere nec quiescere sinit,
sed plerumque eciam dormientes horrore concutit.

Tot et tanta sunt
que *inquinatam conscienciam* ledunt,
quod hec incoinquinati vix credere possent.

Creatura enim tua tibi factori deserviens,
excandescit in tormentum adversus iniustos,
et lenior fit ad benefaciendum hiis
qui in te confidunt.

Hec dixi,
quia hec dicere experientia docuit,
et presens *amaritudo* cordis mei
amarissima ad hec me provocavit.

Jam enim miseria me premente,
cogor exclamare et dicere,
quia *malum et amarum* est
michi *reliquisse* sponsum meum,
et preceptis eius non obtemperasse.

Quis michi det membranas celi habentes latitudinem,

om me vervolgens de dood in te slepen,
zoals men een schaap een groene twijg voorhoudt
om het vrolijk en opgewekt ter slachting te leiden.

O, jij boosaardig beest,
O, jij bloeddorstig gedrocht!

Die je zacht gezalfd hebt, mishandel je nu gruwelijk;
die je eens opgeheven hebt, laat je nu hard vallen.

Je veinst een sirenenstem,
een angel blijkt het te zijn.

En zie, alles is in zijn tegendeel veranderd.

Terwijl ik geloofde veilig aan je boezem te rusten,
werden mijn haren afgesneden,
en mijn ogen uitgerukt;
mijn geest week,
mijn kracht werd me ontnomen,
en ongewapend val ik onder het zwaard van mijn vijanden.

Wanneer ik me dit weer te binnen breng
en het door mijn geest laat gaan,
dan kwijn ik in mezelf,
en ik word mijzelf tot zware last.

8.
Gelukkig daarom de ziel,
met recht koningin van grote rijkdommen genoemd,
die voorzichtig gemaakt door van buiten komende gevaren,
de onschuld van geest en lichaam bewaard heeft.

O welke zaligheid geniet een dergelijke ziel,
zelfs al beseft ze dat niet.

Laat ze zich verheugen over haar reine leven,
en vreugde vinden in een ziel
die zich afgewend heeft van wereldse begeerten,
want een onrustig geweten dat vreest altijd onheil.
Zwaarder dan lood,
wreder dan een leeuw,
angstaanjagender dan de donder,
en bitterder dan absint
toont het zich.

Een worm is het, die vanbinnen knaagt
en niet toestaat te eten of te rusten,
ja zelfs hen die slapen vaak doet schrikken.

Zo veel en veelsoortige zaken zijn het
die een onrein geweten kwellen,
dat de reinen het amper kunnen geloven.

Want de schepping, dienstbaar aan jou, haar Schepper,
ontplooit haar kracht om de onrechtvaardigen te bestraffen
en matigt die om wel te doen aan hen
die op jou vertrouwen.

Dit heb ik gezegd,
omdat de ervaring mij dit leerde zeggen,
en de tegenwoordige bitterheid van mijn hart
mij allerbitterst daartoe gedreven heeft.

Nu echter, door ellende bedrukt,
ben ik gedwongen luid te schreien en te zeggen,
dat het voor mij slecht en bitter is
mijn bruidegom verlaten te hebben
en zijn voorschriften niet opgevolgd te hebben.

Wie geeft mij een perkament zo groot als de hemel,

atramentum maris excedens quantitatem,
et calamos tot quot arborum folia et pratorum gramina,
ut perstringere possem dolorem,
simulque dampnum irrecuperabile quod incurri,
quia dilectum meum dereliqui.

Heu,
ut quid in hunc mundum nascebar?

Cur in utero matris non perii?

Totus deficio,
et quid agam ignoro.

Quid amplius moror?

Quid turbor?

Quid ploro?

Quid amplius restat,
nisi ut meipsum despiciam,
et in baratrum infelicis desperacionis
a facie glorie dei me proiciam desolatum?
9.

SAPIENCIA:
An ignoras quoniam periculosa res est desperacio?

Desperare de salute tua nullatenus debes,
quia ego ad hoc *veni in hunc mundum,*
querere et salvum facere quod perierat.

10.
DISCIPULUS:
O quid est hoc quod audio,
quod tam dulciter resonat in auribus meis,
in homine misero et cane abiecto?

11.
SAPIENCIA:
Quid factum est,
quia me non recognoscis?

Quomodo *sic corruens in terram* collapsus es?

Numquid pre dolore nimio alienacionem mentis pateris
fili my?

O dilecte my:
Ecce ego sum illa eterna sapiencia,
celestis patris filius,
misericordie baiulus,
clemencie dux,
et legifer pietatis,
qui abyssum misericordie
omnibus creatis spiritibus
ex sua infinitate inconprehensum aperui,
teipsum omnesque ad me redire volentes
sinu piissimo recepturus.

Agnosce vultum meum.

Ego enim sum
qui paupertatem sustinui
ut te ditarem,
mortem pertuli amarissimam
ut te vivificarem.

Ecce hic sto
mediator dei et hominum,
reservata habens crucis stigmata,

wie mij inkt meer dan de diepe zee bevatten kan,
wie mij pennen als de boomblaren en grashalmen zoveel,
zodat ik uit kan schrijven al het hartenleed
en de onherstelbare schade die ik geleden heb,
omdat ik mijn lief verlaten heb.

Wee mij,
dat ik ooit geboren ben in deze wereld!

Waarom stierf in niet in mijn moeders schoot?

Helemaal zonder kracht ben ik;
wat te doen, ik weet het niet.

Waarom langer doorgaan?

Waarom dit misbaar?

Waarom dit geweest?

Wat rest me anders,
dan me zelf te verachten,
en me, ver van het aangezicht van God,
verlaten in de afgrond van de onzalige wanhoop te werpen?
9.

DE WIJSHEID:
Weet je dan niet dat wanhoop een gevaarlijke zaak is?

Je mag in geen geval wanhopen aan je heil;
want ik ben in deze wereld gekomen,
om te zoeken en te redden wat verloren was.

10.
DE DISCIPEL:
O wat is het wat ik hoor,
wat weerklinkt zo zoet in mijn oren,
in die van een ellendige mens, een verworpen hond?

11.
DE WIJSHEID:
Wat is er gebeurd,
dat je me niet meer herkent?

Hoe komt het dat je ter aarde gevallen bent, bezweken?

Lijd je door overmatige smart misschien aan verstandsverlies,
mijn zoon?

O mijn lief:
zie, ik ben het, de Eeuwige Wijsheid,
Zoon van de hemelse Vader,
brenger van de barmhartigheid,
vorst van de vergeving
en wetgever van de ontferming,
die de afgrond van de barmhartigheid geopend heeft,
voor elke geschapen geest
onvatbaar in haar oneindigheid,
en jou en allen die terug wensen te komen,
wil ontvangen in mijn liefhebbend hart.

Herinner je mijn gelaat.

Kijk dan, ik ben het,
ik die de armoede verdragen heeft,
om jou rijk te maken,
ik die de bittere dood geleden heeft,
om jou het leven terug te geven.

Zie, hier sta ik,
middelaar tussen God en de mensen,
de stigmata van het Kruis heb ik behouden,

interponens ipsa
districto iudicio eterni patris
et cunctis peccatis tuis.

Nunc igitur noli timere.

En ego sum frater tuus, sponsus tuus,
paratus misereri et tegere *peccata tua*
et *proicere in profundum maris*,
et sic remittere quasi numquam fuerint,
dummodo converti
et de cetero cavere tibi volueris.

Lavare in sangwine meo,
In sangwine inquam agni immaculati
amore plenissimi, et *roseo colore* prefulgenti.

Leva de terra caput tuum.

Aperi oculos,
et animequior esto.

Ecce profertur tibi stola prima,
datur annulus intelligencie,
et calciamenta exhibentur;
vitulus saginatus occiditur,
nomen amabile redditur,
ut sponsa eterni regis sis
et appelleris.

Etenim *non corruptibilibus auro et argento,*
sed precioso sangwine meo te redemi,
et cum tanto labore acquisivi,
ut non inmerito debeam gaudere de salute tua,
et ad veniam esse facilis.

12.
Mirum est et valde mirandum quod dicere volo,
certissima tamen et indubitata fide
tenendum.

Ecce si totus mundus esset globus igneus,
et in medio eius de stipula lini pugillus unus:
hic ex sua naturali inclinacione
non tam cito flammaram incendia reciperet,
sicut abyssus miseracionum mearum
peccatorem penitentem et converti volentem.

Quia in illa accione naturali aliqualis
licet minima et inperceptibilis requireretur morula,
sed nulla penitus mora inter penitentem et remittentem,
inter gementem et gemitus exaudientem.

13.
DISCIPULUS:
O paternarum viscerum pietas inaudita,
O fraterne fidelitatis dilectio stupenda,
O unicum cordis mei gaudium,
tu ne illum abiectum perditionis filium dignaris adhuc recipere?

Numquid ne reo mortis,
omnibus iniquitatibus obnoxio
graciam vis inpendere?

O gracia singularis,
O benignitas inenarrabilis,
O divine misericordie pelagus infinitum,
cunctis mortalibus inconprehensum,
excedens ingenia,
superans vota,
denique supergrediens merita universa.

en ik plaats ze tussen
het strenge gerecht van de eeuwige Vader
en al jouw zonden.

Daarom, vrees nu maar niet.

Want ik ben je broeder, je bruidegom,
bereid erbarmen te hebben en jouw zonden te bedekken
en ze naar de bodem van de zee te verwijzen,
en ze te vergeven alsof ze nooit geweest zijn,
wanneer je maar terugkeert
en voortaan op je hoede wil zijn.

Was je in mijn bloed,
in het bloed, zeg ik, van het onbevleete Lam,
dat vervuld is van liefde en lichtend met een kleur rozenrood.

Omhoog van de aarde hef je hoofd.

Sla je ogen op,
en wees gelijkmoediger.

Zie, het mooiste kleed wordt je gebracht,
gegeven wordt je de ring van het inzicht,
schoenwerk wordt gehaald,
en een gemest kalf geslacht,
je minnelijke naam wordt je teruggegeven,
opdat je de bruid van de koning zult zijn
en zo genoemd zult worden.

Want niet met vergankelijk goud en zilver,
maar met mijn kostbaar bloed heb ik je teruggekocht,
en ik heb je met zulk grote moeite verworven,
dat het niet onbillijk is me over jouw heil te verheugen
en het me licht valt jou genade te schenken.

12.
Wat ik je zeggen wil is wonderlijk en werkelijk verbazingwekkend,
en toch dient het in vast geloof en ontdaan van elke twijfel
aangenomen te worden.

Zie, wanneer de hele wereld een enkele vuurbal was,
en in haar midden lag een handjevol vlas,
het zou, zijn natuurlijke neiging volgend,
niet zo snel vlamvatten,
als de afgrond van mijn barmhartigheid doet
tegenover een berouwvolle dienaar die zich bekeren wil.

Want voor elk natuurlijk gebeuren is wat tijd nodig,
hoe kort en hoe slecht waarneembaar ook,
maar tussen berouw en vergeving,
tussen zuchten en verhoord worden, is geen tijdsspanne.

13.
DE DISCIPEL:
O ongehoorde barmhartigheid van vaderlijke innigheid,
o wonderlijke liefde van broederlijke trouw,
o enige vreugde van mijn hart,
wil jij je verwaardigen de verstoten zoon weer op te nemen?

Wil je bij iemand die de dood verdient,
die schuldig is aan elke ongerechtigheid,
soms genade laten gelden?

O onvergelykbare genade,
O onbeschrijflijke goedheid,
O eindeloze zee van goddelijke ontferming,
door geen sterveling te vatten,
elk begrip te boven gaand,
alle wensen overtreffend
en alle verdiensten uiteindelijk overschrijdend!

*Huius igitur rei gracia flecto nunc genua cordis mei
ad te pater misericordiarum,
et in terram
provolutus prosterno me coram pedibus tuis clementissimis,
gracias agens ex intimis precordiis,
et peto ut respicias tuum unigenitum filium,
quem ex nimia qua nos dilexisti caritate
in mortem tradidisti,
et ut propter multitudinem dolorum eius
omnium iniquitatum mearum obliviscaris.*

14.
*Recordare queso
misericordiarum tuarum et promissionum antiquarum.*

*Equidem tu ore tuo sancto
quondam mundo per diluvium perditio
signum reconciliacionis tradidisti dicens:*

*Ponam arcum meum in nubibus,
et recordabor federis mei vobiscum,
et erit signum inter me et terram.*

*Eya respice nunc piissime pater
arcum illum tunc prefiguratum,
scilicet dilectissimum filium tuum in cruce suspensum.*

*Considera diligentissime
quomodo ex omni parte est expansus et protensus,
ut libeat dinumerare omnia ossa eius.*

*Ecce qualiter manus ipsius et brachia
ceteraque membra
validissime sunt extenta,
vulneribus attrita,
sangwine perfusa.*

*Hec queso intueri,
et per ipsius vulnera tu nostra sana vulnera,
ac dimitte peccata.*

15.
*Memento domine
quare misericors et pater misericordiarum
dicaris.*

*Nam ex eo videlicet
quod omnium miserator misereris
et iniuriarum in te commissarum non memineris
atque peccatorum obliviscaris.*

*Non enim propter iustos
qui non indigent penitencia,
sed propter nos
qui peccavimus et inique egimus,
misericors appellaberis.*

*Aut numquid solos iustos et innocentes,
quorum vita eximia et celibata
nobis continue in exemplum relegitur,
auricularios a secreto ponere decrevisti,
et eos solos gracia et amicia tua singulariter
decorare disposuisti?*

Aut numquid innocencium dominus tantum?

Nonne et penitencium?

*Ymmo et penitencium
et eorum qui convertuntur adcor.*

Ik buig daarom nu de knieën van mijn hart
voor jou, Vader van barmhartigheid,
en vallend ter aarde
strek ik me uit, liggend aan jouw allesvergevende voeten,
en dank ik jou uit het diepst van mijn hart,
en smee ik je jouw Eniggeboren Zoon aan te zien,
die je door de grote liefde waarmee jij ons hebt liefgehad,
aan de dood uitgeleverd hebt,
en dat je vanwege de hoeveelheid van zijn smarten
al mijn zonden wil vergeten.

14.
Gedenk, zo vraag ik je,
je barmhartigheid en eerdere beloftes.

Want uit jouw heilige mond kwam,
toen de wereld door de zondvloed onderging,
een teken van verzoening, toen je zei:

‘Ik zet mijn boog in de wolken,
en zal mijn verbond met jullie gedenken,
en hij zal het teken zijn tussen mij en de aarde.’

Welnu dan, aanzie, allerliefste Vader,
die boog van toen, die een voorafbeelding was
van jouw geliefde Zoon hangend aan het Kruis.

Aanzie met de meeste toewijding,
hoe elk deel van zijn Lichaam opgespannen en uitgerekt is,
zodat men al zijn botten tellen kan.

Zie, hoe zijn handen, zijn armen
en zijn andere ledematen
tot het uiterste opgespannen zijn,
door wonden bedekt,
en druipend van het bloed.

Zie dit aan, zo bid ik je,
en heel door zijn wonden onze wonden,
en vergeef ons onze zonden.

15.
Gedenk Heer,
waarom je barmhartig en Vader van de barmhartigheid
genoemd wordt.

Daarom namelijk,
dat je je barmhartig over allen ontfermt,
je je niet wenst te herinneren aan het onrecht dat jou gedaan is,
en onze zonden wil vergeten.

Want het is immers niet om de rechtvaardigen,
die geen berouw behoeven,
maar om ons,
die gezondigd en onrechtvaardig gehandeld hebben,
dat je barmhartig genoemd wordt.

Of heb je misschien alleen de rechtvaardigen en onschuldigen,
wier voortreffelijk en zuiver leven
ons almaar tot voorbeeld voorgelezen wordt,
tot jouw geheime toehoorders willen maken,
en alleen hen met jouw genade en vriendschap
willen eren?

Of ben je soms alleen de God van de onschuldigen?

Niet ook de God van de berouwvollen?

Zeker toch ook die van de berouwvollen
en van hen die zich tot in hun hart bekeren?

*Nonne ubi habundavit delictum,
et gracia superhabundare consuevit?*

16.

*Jgitur ad te patrem misericordiarum confugio,
protectionis tue gratiam quero.*

*Insuper affectu quoque fervidissimo,
amplexu precordiali,
O fili regis eterni,
me inter extenta et nuda constringo brachia tua
sangwine cruentata,
nolens a te neque vivus neque mortuus umquam separari.*

*Quamobrem O dulcis et pie pater
remitte michi,
Remitte michi propter amorem unigeniti tui
peccata mea, quibus iram merui
et malum coram te feci;
quia tantus est michi pro peccatis dolor,
ut potius mille mortes vellem sustinere,
quam te pater piissime
de cetero umquam offendere.*

*Omnes namque calamitates quas pacior,
seu etiam infernus quem demerui,
aut purgatorium seivissimum
non tantum pondero,
nec me tantum contristant,
sicut offensa qua te creatorem meum offendi,
Te inquam o dominum meum et deum meum,
redemptorem meum et unicum cordis mei gaudium;
et quod te contristavi
vel aliquam irreverenciam exhibui.*

*Unde et si possem nunc omnes celos
replere clamoribus irremediabilibus,
et tantam vim cordi meo inferre,
ut mille scissuris frangeretur:
hoc michi esset optabile
pre omnibus solaciis
que habui omnibus diebus vite mee.
Et quanto micus mecum agitur,
tanto amplius lacrimosus animus affligitur,
eo quod tam pio amico et patri fidelissimo
tam ingratus fui.*

17.

*Sed nunc tu doctrix discipline dei,
O eterna sapientia,
doce me obsecro,
qualiter tua stigmata dulcissima et suavissima
in corpore meo deferam,
qualiter ipsa iugiter in memoria retinere debeam,
ut saltem per hoc
ostendam celigenis atque terrigenis,
quam gratiam referam
pro tam innumeris bonis
ex superhabundancia pietatis tue
largiter michi misero collatis.*

18.

SAPIENCIA:
*Te ipsum et omnia tua michi offeras,
nec oblata aliquando resumam;
et non solum a superfluis
sed etiam interdum a licitis abstineas:
et ecce manus confixas cruci mee exhibuisti.*

Quod bonum est debes facere;

Was waar de zonde in overvloed aanwezig was,
de genade niet nog overvloediger aanwezig?

16.

Daarom zoek ik mijn toevlucht bij jou, Vader van barmhartigheid,
en vraag ik de genade van jouw bescherming.

Brandend van liefde
en in hartelijke omhelzing,
O Zoon van de Eeuwige Koning,
druk ik me op jouw uitgestrekte, naakte armen,
geheel bloedbedekt;
van jou wil ik levend noch dood ooit nog gescheiden worden.

En daarom, o zoete en lieve Vader,
vergeef me,
vergeef me, om de liefde tot jouw eniggeboren Zoon,
mijn zonden, waarmee ik jouw toorn verdiend heb,
en het kwaad jou gedaan;
want vanwege mijn zonden ondervind ik zulk groot berouw,
dat ik eerder duizend doden wilde sterven,
dan jou, liefste Vader,
voortaan ooit nog te beledigen.

Al de tegenslagen die mij treffen,
ja zelfs de hel die ik verdiend heb
of het wrede vagevuur,
ze wegen voor mij niet zo zwaar
en bedroeven me niet zo zeer,
als de krenkingen waarmee ik jou, mijn Schepper, beledigd heb,
jou, zeg ik, O mijn Heer en mijn God,
jij, mijn Verlosser en de enige vreugde van mijn hart,
die ik bedroefd heb
en onvoldoende recht heb gedaan.

Zou ik nu alle hemelen
kunnen vullen met een onstilbaar geschrei,
en mijn hart zulk groot geweld aandoen,
dat het in duizend stukken uit elkaar zou spatten,
dan zou mij dit liever zijn,
dan alle vertroosting
die ik in alle dagen van mijn leven ooit gekend heb.
En hoe milder er met mij omgegaan wordt,
des te dieper mijn huilende geest bedroefd wordt,
omdat ik jegens zulk een lieve vriend en trouwe Vader
zo ondankbaar ben geweest.

17.

Maar nu, jij lerares van Gods leer,
O Eeuwige Wijsheid,
leer me, zo bid ik je,
hoe ik jouw zoete en minnelijke stigmata
aan mijn lichaam dragen moet,
en hoe ik ze voortdurend in mijn gedachten kan houden,
zodat ik tenminste daardoor
de hemel- en aardbewoners tonen kan,
hoe dankbaar ik ben
voor het onmetelijk goede,
dat jij mij, ik ellendige,
uit de overvloed van jouw genade toe liet komen.

18.

DE WIJSHEID:
*Je moet jezelf en al het jouwe mij offeren,
en nooit wat je geofferd hebt terugnemen;
zie af, niet alleen van wat overbodig is,
maar zelfs ook zo nu en dan van wat geoorloofd is:
zo tonen zich je handen vastgenageld aan mijn Kruis.*

Wat goed is, doe dat,

et mala illata equanimiter sustinere;
animumque tuum mutabilem,
ac sparsas cogitationes debes colligere,
et recollectas in me summo bono firmare:
et pedes tuos cruci affixisti.

Virtutem animi et corporis
non permittas accidiose tepescere,
sed ad similitudinem brachiorum meorum
iugiter in meo famulatu extendere toto
conamine stude.

Fessus et fatigatus ex labore quocumque
gracias age
et pacienter sustine.

Motusque sensualitatis viriliter restringe:
et sic violencie et lassitudini
quam crura paciebantur respondebis.

Porro caro mea refloreat
per carnis tue devotam rationabilemque mortificationem.

Sed et dorso meo crucis ex asperitate afflicto,
dulce reclinatorium ad quiescendum facias,
per diversorum incomodorum voluntariam perpersionem.

Animum corpore pregravatum
semper sursum ad dominum habeas;
membra tua iusticie et sanctificationi exhibeas,
sicut ea prius iniusticie exhibere solebas.

Cor promptum tibi sit
ad sustinenda omnia adversa pro nomine meo:
et sic tamquam fidelis discipulus
cum domino suo spiritualiter crucifixus
et quodammodo sanguine compassionis respersus,
michi similis
amabilisque efficiaris.

en het kwade dat men je aandoet, verdraag het gelijkmoedig,
je ongestade geest
en je dolende gedachten, verzamel ze,
en richt ze op mij, het hoogste Goed:
en je voeten staan genageld aan mijn Kruishout.

Sta je geestes- en lichaamskracht
niet toe te verslappen,
maar streef ernaar met heel je inzet
jezelf in mijn dienst te stellen,
je armen altijd uitstrekkend zoals ik de mijne.

Uitgeput en moe van al het werk,
zeg dank,
en houd geduldig stand.

Weersta zinnelijke neigingen op manmoedige wijze:
het zal jou antwoord zijn
op wat mijn benen hebben geleden.

En mijn vlees, het zal weer kunnen opbloeien
door het nedermoedig en verstandig versterven van jouw vlees.

Het ruwe Kruishout,
je maakt het tot een zoete rustplaats voor mijn gekwelde rug,
door het vrijwillig dragen van al je beproevingen.

Hef je ziel die door het lichaam terneergedrukt is,
steeds naar omhoog tot haar Heer;
stel je ledematen in dienst van gerechtigheid en heiliging,
zoals je ze voorheen overgaf aan ongerechtigheid.

Houd je hart steeds bereid
elk ongeluk te dragen in mijn Naam:
zo zul je als een trouwe discipel zijn,
die naar de geest met zijn Heer gekruisigd
en in zekere zin met het bloed van medelijden besprenkeld is,
mij gelijkend
en door mij bemind.

Capitulum quintum.

**Planctus super extincto fervore devocionis
in diversis personis utriusque sexus
moderni temporis:
quos Christus per suam passionem revocat ad verum amorem.**

1.

*Quomodo sedet sola
civitas plena populo;
facta est quasi vidua domina gentium,
et cetera.*

Dum quadam vice discipulus sapiencie
mente lugubri
periculosum iam statum huius mundi revolveret,
et quantum amor divinus suis temporibus defecisset,
simulque amor privatus in plerisque locis
sub forma religiosa
furtive succrevisset:
accidit
ut inter lacrimosas preces ad dei sapienciam effusas,
spirituali quodam ac dulci sopore opprimeretur.

Et ecce
subito similitudo quedam affuit,
que eum de predictis plenius informavit.

Nam in visione apparuit peregrinus
quidam pauper et exul,
foris stans,
baculum in manu gestans,
miseria et egestate plenus.

Juxta quem videbantur
quasi cuiusdam antiquissime civitatis ruine,
cuius muri et edificia quondam pulcherrima,
turribusque ac fossatis,
portis ac seris ceterisque armaturis firmata fuerant.

Hiis autem qui deintus erant negligenter agentibus,
pars quedam civitatis bostium incursione dirupta est,
quedam autem ex negligencia inhabitancium corrui;
ea vero pars que remanserat
ruinam minabatur,
hinc inde adhuc rupturis quibusdam in altum prominentibus.

In hac civitate apparuerunt quedam animalia
veluti monstra marina in effigie humana,
a quibus peregrinus ille auxilium petens
indignanter repellebatur,
eique auxiliari cupientes
a non nullis prohibebantur.

Propter quod turbatus et conmotus ab eis expulsus recessit,
et *celum ac terram contra eos in testimonium invocavit.*

Hec inquam discipulus vidi,
et significacionem eius michi peto ostendi a te,
O eterna sapiencia,
que cuncta nosti misteria
et omnia scis occulta.

2.

SAPIENCIA:
Res miranda et compassione dignissima.

Ecce ego sum peregrinus
ille huius civitatis destructe,
quondam princeps inclitus,

Hoofdstuk 5.

**Weeklacht over het gedooft zijn
van het vuur van godsvruchtigheid in onze dagen
bij ettelijke personen van beiderlei kunne,
die Christus door zijn Passie terugroept tot de ware liefde.**

1.

Hoe eenzaam zit ze daar,
de eens zo volkrijke stad;
de heerseres over de volken, nu een weduwe gelijk,
et cetera.

Toen de discipel van de Wijsheid eens,
treurend in de geest,
de hachelijke toestand van deze, zijn wereld overdacht,
en hoezeer de goddelijke liefde in zijn tijd verflauwd was,
en hoe tevens bijna overal,
onder het aanschijn van geestelijkheid verborgen,
de eigenliefde gegroeid was,
toen geschiedde het,
dat hij onder tranenrijke, aan de Wijsheid gerichte gebeden
door een soort geestelijke, zoete slaap overvallen werd.

En zie,
plotseling verscheen een gestalte,
die hem over het gezegde nader onderrichtte.

In zijn visioen verscheen hem namelijk een pelgrim,
arm was hij en verbannen,
buiten de poorten stond hij,
een staf dragend in zijn hand,
vol ellende en nood.

Naast hem was te zien
wat leek op een zeer oude stadsruïne,
haar muren en gebouwen moesten eens zeer mooi geweest zijn,
versterkt met torens en grachten,
met poorten en sloten en andere vestingwerken.

Door nalatigheid van hen die binnen de muren verbleven,
was een gedeelte van de stad door vijandige invallen verwoest,
een ander gedeelte door de nalatigheid van de inwoners zelfs;
zelfs het deel dat overgebleven was,
dreigde ruïne te worden,
met hier en daar hoge muren op het punt om te vallen.

Dieren verschenen in de stad,
als zeemonsters in menselijke gestalte doken ze op;
hen vroeg de pelgrim om hulp,
maar onwillig werd hij teruggestoten,
en zij die hem wilden helpen,
werden door anderen daaraan gehinderd.

Toen, verward, door hen weggeduwd en verstoten,
riep hij hemel en aarde op te getuigen tegen hen.

Dit heb ik, de discipel, gezien,
en ik vraag je mij de betekenis hiervan te tonen,
O Eeuwige Wijsheid,
jij die alle geheimen kent
en al wat verborgen is.

2.

DE WIJSHEID:
Wonderlijke zaken zijn het en meelijwekkend.

Zie, ik, ik ben die arme pelgrim;
van deze tot ruïne geworden stad
was ik eens de hooggeroemde prins

et sponsus preclarus.

Civitas autem hec quam vidisti ruinosam,
ipsa est mater religio cristiana,
quondam fervida et devota:
in qua tot fideles
ab inicio nascentis ecclesie
unanimiter et concorditer cum devocione precipua,
sanctam et deo placentem vitam religione plenam duxerunt:
Qui spretis omnibus mundanis,
in solo conditoris amore flagrabant:
Qui sanctis meditacionibus et bonis operibus semper intenti,
seipsos et proximos edificabant,
neminem circumvenientes,
neminem ledentes,
sed in *simplicitate* et sinceritate
vitam beatam ducebant.

Carnem suam cum viciis et concupiscenciis crucifigebant,
exercicia magna et devocione plenas habentes,
diversorum monasteriorum
et solitudinum ac religionum viri,
Viri utique virtutum,
fortissimi ac strenuissimi bellatores
contra spirituales nequicias inimici.

Semetipsos quoque pro defensione veritatis et iusticie
in mortem usque tradentes.

Tales inquam cives illustres ac filios preclarissimos
predicta civitas sancta mater
fervida religio
parere et nutrire,
et ad provectum usque perducere solebat.

Sed prohdolor
multis iam in locis, hiis temporibus,
ac regionibus predictae civitati
non modicum incipit excidium imminere.

Civibus nempe quibusdam ac eorum rectoribus
negligenter se habentibus,
tota structura spiritualis edificii infirmata est
et concussionibus vastata,
ut hoc modicum quod adhuc stare putatur,
continuis defeccionibus perire videatur.

3.
Jam enim plerique eiusdem sancte religionis filii
ac professores
in tantam proterviam
contra suos superiores prorumpere ausi sunt,
ut pene nullus correccioni locus pateat,
sed si delicto adhibeatur correccio,
peior scissura fiat.

Armati enim subtilitatibus phylosophicis,
ac allegacionibus iuris superfluis
in medium adductis,
manus corrigentis nequaquam admittunt,
sed saltum ultra *terminos quos posuerunt patres* eorum facientes,
contencionibus periculosis seipsos et alios involvunt.

O certum indicium exterminii huius edificii spiritualis,
O verissimum presagium future in proximo calamitatis.

Quam diu putas
edificium hoc spirituale poterit stare,
submoto lapide angulari, et columpna subversa
totam structuram spirituaalem conservante,
cum videlicet

en befaamde bruidegom.

Deze stad dan, die je als ruïne gezien hebt,
het is de moeder van het christelijke ordeleven,
eens zo gloeiend en godsvruchtig,
waarin zo vele gelovigen
vanaf de geboortedagen van de Kerk,
eenmoedig, eendrachtig en met voortreffelijke godsvrucht,
een heilig en godwelgevallig leven leidden vol toewijding;
alle wereldlijke dingen hielden ze voor gering,
slechts de liefde tot de schepper brandde in hun binnenste;
altijd waren ze gericht op heilige meditatie en goede werken,
tot nut van zichzelf en van anderen,
niemand bedriegend,
niemand tekortdoend,
maar in eenvoud en oprechtheid
leidden ze een gezegend leven.

Zij kruisigden hun vlees met zijn hartstochten en begeerten,
aan grote oefeningen en vele heilige gebruiken hielden ze vast,
mannen uit verschillende kloostergemeenschappen,
in kluisen en kloosters;
mannen van deugd waren het,
zeer sterke en dappere krijgers
tegen vijandige, boze geesten.

Voor de verdediging van waarheid en gerechtigheid,
zouden zij zelfs zichzelf aan de dood overleveren.

Zulke roemrijke burgers, zeg ik, en beroemde zonen
pleegde de voornoemde stad, de heilige moeder,
deze vurige kloostergemeenschap,
voort te brengen en te voeden,
en tot volmaaktheid te brengen.

Maar, ach welke schande,
op vele plekken, in deze tijden,
en in de wijken van de voornoemde stad,
dreigt het verval wijd en zijd.

Want omdat bepaalde burgers en hun leiders
zich nalatig hebben gedragen,
is de hele structuur van het geestelijke gebouw verzwakt
en door bevingen verwoest,
zodat het weinige waarvan men geloofde dat het nog stond,
door voortdurend verval dreigt te verdwijnen.

3.
Reeds wagen zeer veel zonen van de heilige stand
en der geestelijkheid het
met de grofste brutaalheid
tegen hun oversten op te staan,
zodat er bijna geen ruimte voor correcties blijft;
en waar men al overtredingen corrigeert,
daar wordt de breuk alleen maar groter.

En bewapend met filosofische spitsvondigheden
en overbodige verwijzingen naar rechtskundige bronnen,
die men in het midden brengt,
geen enkele corrigerende hand toelatend,
en grenzen overschrijdend die door hun vaders zijn uitgezet,
verwikkelen zij zichzelf en anderen in gevaarlijke debatten.

O welk zeker teken van verval van dit geestelijke gebouw,
O welk waar voorteken van snel naderbij komende rampspoed!

Wat dunk je,
hoe lang zal dit geestelijk gebouw nog blijven staan,
nadat de hoeksteen en de zuil verwijderd zijn
die heel de geestelijke structuur bijeengehouden hebben,
dat wil zeggen,

prompta et humilis obediencia
proiecta fuerit,
et unusquisque hoc quod sibi placet vel libet fecerit,
nec quisquam *dicere audeat*:
Quare sic facis?

Heu heu ubi est obediencia Pauli simplicis
et quorundam discipulorum probatissimorum,
qui antiquis patribus impossibilia inperantibus
devotissime obtemperaverunt?

Sileat nunc de hoc loqui lingua,
sed devota gemant corda universa.

Neque enim de hoc loqui proderit.

Proderit tacuisse.

Nam bene tacuisse in hac materia
est phylosophatum esse.

4.
De paupertate autem voluntaria
que nutrix et fomentum est tocuis religionis,
quam quidam sanctorum patrum
in sponsam elegerant,
quidam eam
dominam suam appellabant,
quidam eciam pro testamento
suis karissimis ipsam legabant,
quid dicam?
Neque enim iam a plerisque ut sponsa amatur,
sed velud *Agar ancilla Saray foras eicitur*,
dum proles ipsius *contra omnes*,
et manus *onmium contra eam* esse videantur.

Mille namque artes lucrandi queruntur,
et artes salutis operative
in artes lucrativas transierunt,
ita ut argutissima ovicula sit,
que vel modicum de lana
contra frigiditatem sibi
ob venatorum calliditatem
ac tonsorum cupiditatem reservare possit.

Et quod sub forma pecunie reservari
indecentur iudicatur,
dum in alium usum pietatem quidem preferentem,
re autem vera
cupiditati deservientem conmutatur,
de eo quodammodo quasi ydolum fabricatur.

Nempe peculium ad hoc in aliam speciem,
scilicet librorum vel paramentorum ecclesiasticorum transferunt,
ut dum iam habita defecerint,
quasi deus non sit in Israhel,
deum Accharon quem in marsubio repositum habent
consulere possint.

5.
De castitate autem
que virtutum decor est
prosequi non expedit nisi tantillum,
quod prochdolor
agni novelli dum sevas iam lupas fugiunt,
et ad pastorum proteccionem confugiunt,
in muscipulam deteriorem cadunt;
et dum dentes lupinos declinare cupiunt,
insidiosos masticacionibus arietum
letaliter vulnerantur,
aut penitus occumbunt.

wanneer prompte en nedermoedige gehoorzaamheid
verworpen wordt,
en ieder maar naar believen doet wat hem behaagt,
en er geen is, die vragen durft:
'waartoe doe je dit?'

Ach, waar toch is de gehoorzaamheid van Paulus de eenvoudige
en van al die gelouterde discipelen,
die de onmogelijke opdrachten van de oude vaders
op allergodsvruchtigste wijze poogden uit te voeren?

Laat mijn mond nu ophouden daarover te spreken,
maar alle nedermoedige harten, laat hen verzuchten.

Daarover te spreken is van geen nut.

Nuttig is hier te zwijgen.

Want op de juiste wijze het zwijgen te bewaren bij deze materie,
wil zeggen: de wijsheid liefhebben.

4.
Nu over de vrijwillige armoede,
die de voedster en voeding is van alle geestelijk leven,
die door sommigen van de heilige vaders gekozen werd
tot hun bruid,
die door sommigen onder hen
hun meesteres werd, genoemd,
en die door sommigen per testament
hun liefsten geschonken werd,
wat zal ik erover zeggen?
Door de meesten wordt ze niet langer als bruid bemind,
maar zoals Hagar, de maagd van Sara, verstoten;
want de hand van haar nakomeling scheen tegen allen,
en de hand van allen tegen haar, gericht te zijn.

Want wel duizend manieren worden gezocht zich te verrijken,
en de kunst de ziel van mensen te redden,
wordt vervangen voor de kunst geld te verdienen,
daarom moet het wel een heel slim lammetje zijn,
dat tenminste een beetje van zijn wol
voor zichzelf te bewaren weet tegen de bittere kou,
bij al die behendigheit van de jagers
en die hebgier van de wolscheerders.

En waar geld bewaren
voor onbetamelijk wordt gehouden,
verandert het bij hen in iets vrooms,
in werkelijkheid echter
wordt het gedaan om de hebgier te dienen,
en het wordt in zekere zin tot afgodsbeeld gemaakt.

Weliswaar laten ze geldgaves van gedaante veranderen,
namelijk naar die van boeken en liturgische spullen,
wanneer en zolang het hun aan zulke zaken ontbreekt,
maar, als bestond er geen God van Israël,
laten ze de God van Ekron rusten in hun geldbuidel
om hem te hulp te kunnen roepen.

5.
Over de kuisheid,
die het sieraad is van de deugden,
niet nuttig is het hierover uit te weiden, slechts dit weinige:
pijnlijk is het te moeten zien,
hoe jonge lammeren, die voor de wilde wolven vluchten
en bij de herder bescherming zoeken,
in een nog ergere valstrik geraken;
en terwijl ze wensen te ontkomen aan de tanden van de wolf,
worden het de gemene tanden van de ram
die dodelijk verwonden,
of hen zelfs doden.

*Speciem enim quidem pietatis habentes,
virtutem autem abnegantes,
dum notam inhonestatis ex prodicione solum timent incurrere,
student clanculo latrocinia animarum exercere,
violasque celestis sponsi violare
vel contrectacione inhonesta maculare.*

Hii exemplo
quorundam sacerdotum mosayce legis
mittunt fuscinulam in ollam,
et de hiis que deo offerre deberent rapinam exercent.

Et quia totum sacrificium consumere non audent,
saltem libamina sacrificiorum qualiter sapiant
prout possunt
degustant.

6.
Porro de caritate
que connexio est tocius spiritualis structure, quid dicam?

*Exinanita est,
Exinanita usque ad fundamentum in ea.*

Omnes enim que sua sunt querunt,
non que aliorum,
magisque nunc locum habet periculosa detraccio
quam sincera dileccio.

Et fraternum odium fraternam supplantavit,
ymmo ut verius dicam
prostravit caritatem,
ut merito exclamare libeat cum gemitu et dolore,
ac dicere:

*Unusquisque se a proximo suo custodiat,
et in omni fratre suo non habeat fiduciam,
quia omnis frater supplantans supplantabit,
et omnis amicus fraudulenter incedet.*

*Et vir fratrem suum deridebit,
et inimici hominis domestici eius.*

*Sagitta vulnerans ait propheta lingua eorum,
dolum locuta est.*

*In ore suo pacem cum amico loquitur,
et occulte ponet insidias.*

Et quia se invicem mordent
provocant invident lacerant,
timendum ne tandem abinvicem consumantur.

*Neque autem ista et similia adeo occulta sunt,
ut non sciantur,
vel ut per hec tamquam abscondita
in lucem producantur,
sed heu
in omnem terram exivit sonus eorum,
et in fines orbis terre verba eorum.*

7.
Sanctas autem consuetudines et pietatis exercicia,
iuxta antiquorum semitas patrum
si quis iam servare voluerit,
derisioni patebit;
et inter ceteros notam singularitatis incurrans,
utpote dissimiliter aliis vivens,
non modicas iniurias sustinebit.

Sommigen van hen tonen het aanschijn van vroomheid,
maar haar deugden verloochenen ze,
en bang dat het daglicht hun oneer verraden zal,
trachten ze in het verborgene zielen buit te maken,
en de viooltjes van de hemelse bruidegom onteren ze,
of ze bevleken hen met ontuchtige beroeringen.

En naar het voorbeeld
van sommige priesters van het Oude Verbond,
steken ze hun vork in de vleespot,
en wat God geofferd moest worden, nemen ze voor zichzelf.

En wagen ze het niet het hele offer te nuttigen,
willen ze toch op zijn minst,
en zoveel mogelijk,
proeven hoe de eerste slok van de offergave smaakt.

6.
Wat verder nog van de liefde te zeggen,
die het bindmiddel is van het hele geestelijke bouwwerk?

Het is neergehaald,
neergehaald is het tot op de grond.

Want allemaal zijn ze gespitst op eigen voordeel,
niet op dat van anderen,
en meer waarde wordt er nu aan gevaarlijke verstrooiing gehecht
dan aan oprechte liefde.

En broederhaat heeft de broederliefde vervangen,
of, om het nauwkeuriger te zeggen,
heeft ze omvergeworpen,
zodat men met recht zuchtend en rouwend
uitroepen mag:

‘Neem je in acht voor je naaste,
niemand vertrouwe zijn broeder,
want elke broeder doet niet anders dan bedriegen
en elke vriend gaat rond met laster.

Een man zal zijn broeder bespotten,
zijn huisgenoten zullen hem tot vijand zijn.

Hun tong, spreekt de profeet, is een pijl die verwondt,
bedrieglijk spreekt hun mond.

Zijn mond spreekt vrede met zijn vriend,
maar in het geniep legt hij valstrikken.’

En omdat ze zich onderling bijten,
tarten, benijden en beschadigen,
moet men vrezen, dat ze zich tenslotte onderling verslinden.

Dit en soortgelijks is niet zo verborgen,
dat het niet bekend is,
of dat het hierdoor als uit het verborgene
aan het licht wordt gebracht;
maar, helaas,
over heel de aarde heeft hun rumoer zich verspreid,
tot de uiteinden van de wereld hun woord.

7.
De heilige gebruiken en vroomheidsoefeningen,
daarbij de paden van de vaders volgend,
zou iemand die nog in acht willen nemen,
hij zal hoon te verduren krijgen;
de overigen zullen hem zonderlinge gebruiken verwijten,
want anders dan de anderen leeft hij,
en niet weinig ongerechtigheden zal hij lijden.

Que omnia vigente adhuc pie memorie
sancta ac fervida religione
in statu erant bono atque perfecto.

Fuerunt pro certo tunc aurea tempora,
Dies utique *salutis*;
quia a superfluis sibi cavebant,
nec adulationibus inserviebant pro aliena donacione,
nec contentionibus seu brigis intendere
permittebantur,
sed operibus virtutum sanctisque studiis ac meditacionibus
tempus suum occupabant;
et erat illis *cor unum et anima una in domino*,
in comuni viventes,
et non singuli sibi ipsis conquiritantes;
et ideo erant viri *in omni virtute* perfecti.

De predictis autem spiritualibus exercitiis
non remansit
nisi *modicum ibi modicum ibi*.

Quedam namque antique consuetudines
velud huius spiritualis edificii partes qualescumque
adhuc stare et sursum prominere cernuntur,
in quibus tamen
non tam modernorum devotum perpenditur exercitium,
quam
antiquorum laudabile studium commendatur.

8.
Quod autem vidisti ibidem
multitudinem copiosam quorundam animalium,
que velud monstra marina in effigie humana apparebant,
ipsa sunt corda secularia
sub habitu religioso latitantes,
que honestatem habitus exterioris preferunt,
interius autem gratia et devocione vacui sunt;
et dum sic deformes interius exteriusque existunt,
monstruositas utique animalibus dissimiles non sunt.

Qui velud *asina Balaam* voce
quidem humana resonantes,
verba abstractiva et documenta spiritualia proferunt,
sed concretive et carnaliter vivunt,
quia quod verbis et habitu predicant,
moribus inpugnant.

Ex hiis sunt,
qui penetrant domos
curiose agentes,
ac mulierculas captivas ducentes,
semper discentes,
et numquam ad scienciam veritatis pervenientes:
qui per *vanitates et insanias falsas*
a corde suo et aliorum me excludunt.

9.
Sed quod vidisti
quosdam ibi in habitu et forma decenti,
qui michi manus prebuere,
signat numerum electorum,
qui *iuste et pie*
inter alios conversantes,
eorum exemplo non depravantur,
sed
in medio nationis prave et perverse,
velud luminaria lucencia in hoc mundo caliginoso,
verbo vite
proximos quosque illuminant et inflammant.

Qui licet in magno adhuc numero inveniantur

In de dagen dat er nog een heilig en vurig religieus leven
in vrome herinnering bloeide,
toen bevond alles zich in een goede en volmaakte toestand.

Dat waren met zekerheid gouden tijden,
inderdaad 'dagen van heil';
omdat geestelijken zich toen voor overvloed hoedden,
ze andermans gaven niet langs vleierij pleegden te verwerven
en het hun niet geoorloofd was
zich aan woordtwisten en geruzie over te geven,
ze daarentegen met deugdwerken, heilige studies en meditatie,
hun tijd doorbrachten,
één hart en één ziel in de Heer hadden,
levend in gemeenschap,
waarin elkeen niet slechts het zijne najoeg,
ja, daarom waren het mannen in elke deugd volkomen.

Van de hiergenoemde geestelijke oefeningen echter
is niets overgebleven,
behalve dan een beetje hier en een beetje daar.

Want enkele van de gebruiken van weleer
blijven nog zichtbaar overeind staan
als delen van dit geestelijke gebouw;
de godsvruchtige inspanning echter van de modernen
bestaat meer in het aanbevelen
van de prijzenswaardige ijver van de ouden
dan in het overnemen van hun toewijding.

8.
Wat je daar in het visioen gezien hebt,
die rijke hoeveelheid aan dieren,
die als zeemonsters in mensengestalte opdoken,
het zijn wereldse herten
onder een geestelijk uiterlijk verscholen;
naar het uiterlijk laten ze een eervolle verschijning zien,
maar naar het innerlijk zijn ze leeg aan genade en godsvrucht;
en aldus wanstaltig naar hun innerlijk en uiterlijk,
zijn ze dierlijke monsters niet ongelijk.

Met hun stem, die als die van Bileams ezelin
menselijk klinkt,
brengen ze abstracte woorden en geestelijke bewijzen voort,
maar ze leiden een stoffelijk en vleeslijk leven,
en wat ze met hun woorden en verschijning prediken,
dat weerstreven ze met hun zeden.

Onder hen zijn er
die de huizen binnendringen,
nieuwsgierig om zich heen scharrelend,
deernen inpalmend en afvoerend;
almaar studeren ze,
maar nooit geraken ze tot het kennen van waarheid,
en door hun ijdelheden en leugenachtige praatjes
sluiten ze mij uit hun hart en uit dat van anderen.

9.
Maar dat je sommigen gezien hebt
die in gebaren en gestalte betamelijk waren
en mij hun hand reikten,
dat verwijst naar de schaar der uitverkorenen,
die te midden van de anderen
een rechtvaardig en godsvruchtig leven leiden
en door hun voorbeeld niet misleid worden;
zij zijn het
die te midden van een boosaardig en verworpen geslacht,
als stralende lichten in deze duistere wereld,
door een woord van leven
al hun naasten verlichten en ontvlammen.

Hoewel ze nog in groten getale te vinden zijn,

in omni statu et religione ac etate utriusque sexus,
conparacione tamen ceterorum pauci sunt.

Quia revera plures sunt,
qui *per latam et spaciosam viam*
que ducit ad mortem ingrediuntur,
quam qui
per artam viam et angustam portam
intrare contendunt.

Et hii inter alios
sicut agni inter lupos se habentes,
sicut lylum inter spinas,
odorem virtutum
ex tollerancia reddunt adversitatum.

Hii sunt quos reservavit sibi dominus:
qui non curvaverunt genua sua coram Baal:
Qui non fecerunt curam carnis in desideriis:
Qui habent thau scriptum in frontibus suis,
videlicet
mortificationem Ihesu Cristi
ubique circumferentes in corpore suo;
aliorum transgressiones
quas emendare nequeunt,
gemunt ac lugent.

Hii propter innumera adversa que emergunt,
possunt dicere cum apostolo:
Foris pugne, intus timores.

Et post omnia alia pericula,
habuisse se *pericula in falsis fratribus*
concludere possunt.
Tales non inmerito martiribus comparantur,
quia
exceptis aliis afflictionibus multiplicibus,
quot transgressiones contra deum vel iusticiam
fieri viderint,
quasi tot gladiis intimi doloris transverberantur.

Sed non ad insipientiam sibi.

Ad ipsos namque est vox que dicit:

Dicite iusto,
quoniam bene,
quoniam fructum adinventionum suarum comedit.

Ve in pio in malum,
quia *retribucio operum ipsius fiet ei.*

Jpsi esurient,
et vos comedetis;
ipsi sicient,
et vos bibetis.

Et quanto
ex omni parte difficilior
eorum est congressus,
utpote conmilitionibus a dextris et a sinistris
eos non adjuvantibus,
sed prochdolor adversam partem faventibus,
tanto multis predecessoribus
qui innumeros coadiutores
sui propositi habuerunt,
maiozem in futuro *mercedem*
secundum suum laborem recipient.

in elke stand en orde, van elke leeftijd en van beiderlei kunne,
toch, in vergelijking tot de overigen, zijn het er weinig.

Want werkelijk, er zijn er meer
die de wijde en brede weg gaan
die tot de dood voert
dan dat er zijn die zich inspinnen
langs de smalle weg en door de nauwe poort
binnen te geraken.

En die laatsten gedragen zich tussen de anderen
als lammeren tussen de wolven;
als lelies zijn ze tussen de distels,
een geur van deugden verspreidend
bij het dragen van hun tegenspoed.

Deze zijn het die de Heer voor zich bewaard heeft:
die hun knie niet voor Baäl gebogen hebben,
die de begeerte van het vlees niet onderhouden;
die het teken Tau op hun voorhoofd dragen,
wat zeggen wil,
dat ze de dood van Jezus Christus
overal meedragen in hun lichaam;
de overtredingen van anderen
die ze niet verbeteren kunnen,
laten hen verzuchten en rouwen.

Wegens de talloze vijandigheden die opduiken,
kunnen ze met de apostel zeggen:
'Buiten strijd, binnen vrees.'

En na blootgesteld te zijn aan alle andere gevaren,
kunnen ze tot de slotsom komen,
dat zij het gevaar van valse broeders hebben leren kennen.
Niet ten onrechte worden ze vergeleken met martelaren,
omdat zij,
naast al die andere smarten,
steeds wanneer overtredingen tegen God of de gerechtigheid
hun oog treffen,
ze, als door zwaarden doorboord, in hun binnenste lijden.

Dat is van hun zijde geen dwaasheid.

Want tot hen richt zich het woord, dat zegt:

'Zeg de rechtvaardige,
dat het goed is,
en dat hij de vrucht van zijn daden verteren zal.

Wee de boze, die het kwade najaagt,
want het loon van zijn werken zal hem ten deel vallen.

Zij zullen honger hebben,
en jullie zullen eten;
zij zullen dorst hebben,
en jullie zullen drinken.'

En hoe groter de weerstand,
die ze van alle kanten ondervinden,
wanneer ze de steun van anderen zoeken,
– hun medestrijders immers, ter rechter- en ter linkerzijde,
helpen hen niet,
maar kiezen, o schande, de tegenovergestelde kant –
des te groter het toekomstige loon,
dat ze zullen ontvangen naar de mate van hun inspanningen;
ja, groter zal het zijn dan dat van hun vele voorvaders,
die talloze helpers hadden
die hen steunden bij uitvoeren van hun voornemens.

10.

Unde
quod in predicta similitudine vidisti quosdam,
qui non nullos ad me accedere volentes prohibebant,
signat
eos qui ceteros bonum propositum habentes
suis malis depravant consiliis vel exemplis,
et ad instar phariseorum
ad vitam non intrant,
nec introeuntes sinunt intrare:
Qui etiam dei sapienciam
ore inpiissimo blasphemabant,
et ceteros in ipsum credentes
modis omnibus avertere cupiebant,
seductorem eum appellantes.

Sic plerique non urgente consciencia,
sed stimulante invidia,
alios in graciis se precedentes *de bono opere lapidant,*
dum eorum depravare bona opera coram multis non cessant.

Et ubi factum in se propter bonitatis evidenciam
pervertere non possunt,
saltem intencionem invidi detractores
calumpniare conantur,
ut sic quidem eos quos positive equare non poterant,
saltem privative precedant.

Invidia namque dyaboli intravit in orbem terrarum.

Jpsum secuntur qui sunt ex parte eius.

11.

Baculus
quem me portare in habitu peregrini vidisti,
mortem quam in cruce pertuli signat:
quem in signum amoris fidelibus prefero,
ut amorem terrenum deserant,
et se in toto corde suo ad me convertant.

12.

Clamor quem audisti,
severitas est iusticie mee super hos,
qui nec timore nec amore
conpuncti peccata deserunt,
sed in eis pertinaciter usque ad mortem persistunt.

13.

DISCIPULUS:
Dum hec attento corde audio,
et ita esse veraciter cognosco,
magis flere libet quam aliquod dicere.

Quis enim non lugeat,
quis non ploret et ingemiscat,
videns virgulta nata,
et fructa in tam sancto loco suborta,
Videns primitive civitatis
splendidas delicias et spirituales divicias,
gracie copiam, unccionis et devocionis,
et omnium karismatum divinorum habundanciam,
nunc autem inopiam tantam?

Modicum gracie,
malicie plurimum.

Quis non suspiret
et pre dolore exclamet:

*Heu quomodo sedet sola
civitas plena populo.*

10.

En vandaar,
dat je in de voornoemde gelijkenis sommigen gezien hebt,
die degenen die tot mij wilden komen de weg versperden,
wat zeggen wil,
dat ze hen wier voornemen goed is
met hun slechte raadgevingen en voorbeelden misleiden,
net als farizeeën,
die niet binnengaan in het leven,
en bovendien anderen die dat wel willen, hiervan weerhouden;
zelfs de Wijsheid van God beledigen ze
met hun godslasterlijke mond,
en anderen, die in hem geloven,
pogen ze met alle middelen hier vanaf te brengen,
hem een bedrieger noemend.

De meesten van hen, niet door hun geweten gestuwd,
maar door hun afgunst geprikkeld,
werpen stenen naar de anderen,
zij die hen zo duidelijk in genade en goede werken overtreffen.

En omdat ze hun werken die van zichzelf goed zijn
niet slecht kunnen maken,
proberen deze afgunstige oplichters
de achterliggende bedoelingen maar verdacht te maken,
zodat ze hen die ze in grootheid niet gelijken kunnen,
menen te overtreffen door hen kleiner te maken.

Want de afgunst van de duivel is in de wereld gekomen.

Zij die aan zijn zijde staan, ze volgen hem.

11.

De staf,
die je me in de gestalte van een pelgrim hebt zien dragen,
betekent de dood, die ik aan het Kruis leed,
en die ik de gelovigen toon als teken van liefde,
opdat ze van aardse liefde aflaten
en zich van ganser harte mij toekeren.

12.

Het geroep, dat je gehoord hebt,
is het woeden van mijn gerechtigheid over hen
die noch uit vrees noch uit liefde
berouwvol van hun zonden aflaten,
maar er halsstarrig tot aan hun dood in volharden.

13.

DE DISCIPEL:
Terwijl ik dit met opmerkzaam hart hoor,
en erken dat het waarlijk zo is,
ben ik meer geneigd te huilen dan iets te zeggen.

Want wie zou hier niet rouwen,
wie niet klagen en zuchten,
die nu twijgen ziet uitbotten
en struiken ziet opkomen op een plek zo heilig;
die de schitterende vreugden en geestelijke rijkdommen
van de stad in haar begin,
de volheid van haar genade, zalving en godsvrucht,
en de overdaad van al haar goddelijke gaves
ziet omslaan in de grote armoede van nu?

Zeer weinig genade,
zeer veel slechtheid.

Wie zou hier niet verzuchten
en van louter smart uitroepen:

'Wee, hoe eenzaam zit ze daar,
de eens zo volkrijke stad!'

Et illud:

*Quomodo obscuratum est aurum,
mutatus est color optimus.*

Durus valde est aut irreligiosus,
qui hec dampna diligenter perpendit,
et non ex toto corde gemit.

Et ecce

materia huius tristitiae et fletus augetur,
dum
iam *totus mundus in maligno positus conspicitur*,
et hostis antiquus appropinquante eius termino,
tantum prevalere apud multos evidenter cognoscitur.

14.

SAPIENCIA:

Nichil tibi ad presens *de hiis qui foris sunt*,
qui *in plateis aras edificant*,
et *carnes suillas ymmolant*,
qui *in omni colle sublimi*
et *sub omni ligno frondoso*
se *in pudice prosternunt*.

De huius mundi apertis cultoribus loquor,
qui
manifesta peccata, adulteria, furta et similia
committere non verentur.

Sed excidium civitatis sancte,
defectum videlicet fervoris primitive religionis
te cupio ad cor ponere,
et pie deflere,
atque pro eius restauracione ac bono statu oraciones
ad deum effundere lacrimosas.

Siquidem ipsa est *civitas supra montem posita*;
lucerna super candelabrum locata,
et *sal spirituale*
per quod condiendi sunt homines terreni.

Spectaculum mundo et angelis et hominibus.

Eius quippe *verbo et exemplo*
ceteri consueverunt roborari, illuminari
ac sapientia condiri.

15.

Cum autem civitas hec malum exemplum dabit,
cum lumen extinctum fuerit,
et *sal infatuabitur*:
heu heu quomodo tunc stabit in mundo?

Cum hii qui mundo hoc abrenunciaverunt,
toto nisu mundana secuntur:
Cum hii qui *spirituales dicuntur*
carnalia desideria sectati fuerint,
et se *implicabunt negociis secularibus*:
O sacrosancta mater ecclesia,
quanta erit tunc tribulacio tua?

Quis est qui surgat
et teneat iudicem iratum?

Nam et in presenti quoque tempore
multi qui ipsum placare debuerant,
non minime ipsum offendunt.

Sabbatum eorum odivit anima mea.

En:

Hoe dof het goud toch is geworden,
hoe veranderd de schoonste kleur van al!

Uiterst hard en goddeloos is hij,
die wanneer hij over dit verlies grondig nadenkt,
niet met heel zijn hart moet zuchten.

En zie,

de oorzaak van deze treurnis en dit huilen wordt nog groter,
wanneer men weet,
dat de hele wereld in slechtheid verwickeld is,
en de oude vijand, terwijl de wereld haar einde nadert,
reeds zo veel macht heeft over zo velen.

14.

DE WIJSHEID:

Ik heb het nu niet met je over hen die buiten zijn,
over hen die op de straten hun altaren oprichten
en varkensvlees offeren,
zij die zich op elke hoge heuvel
en zich onder elke bebladerde boom
neergevlid hebben in ontucht.

Mensen zijn het die de wereld openlijk aanbidden,
die zich er niet voor schamen
openlijke zonden, overspel, diefstallen en soortgelijke dingen
te begaan.

Maar de neergang van de heilige stad,
– dat is het verdwijnen van het eens zo vurige geestelijke leven –
dat dit je hart mag beroeren, dat wens ik,
zodat je in godsvruchtig huilen
jouw gebed voor haar wederopbouw en haar goede behoud
tranen latend naar God richten mag.

Want zij toch is de op de berg gelegen stad;
een brandend licht op de kandelaar,
het zout voor de geest,
waarmee de aardse mensen gekruid moeten worden.

Een schouwspel voor de wereld, voor engelen en voor mensen.

Door haar woord en voorbeeld immers,
pleegden anderen gesterkt en verlicht te worden
en met wijsheid gekruid.

15.

Maar wanneer deze stad het slechte voorbeeld geeft,
wanneer het licht uitgedoofd is
en het zout smakeloos geworden,
ach, hoe erg zal het dan gesteld zijn met deze wereld?

Wanneer zij die deze wereld de rug toegekeerd hebben,
uit alle macht wereldlijke dingen najagen;
wanneer zij, die geestelijken genoemd worden,
vleeslijke hartstochten volgen
en zich overgeven aan de dingen van alledag;
o, hoogheilige Moeder, hoogheilige Kerk,
hoe groot moet dan jouw smart wel zijn?

Wie is het die zich verheffen zal
en de toornige rechter tegenhouden?

Want ook in de huidige tijd
beledigen velen hem op niet geringe wijze,
zij die hem tot vreugde moesten zijn.

Mijn ziel haat hun Sabbat.

Amor namque ipsorum spiritualis transiit in carnalem,
et carnalis incaute palliatur
sub specie spirituali,
sicut *zizania sub tritico*;
et admixtione eius viluit,
sicut balsamum sophisticatum vilibus liquoribus.

Sacrificium deo offerunt fermentatum.

Nam ambicio usquequaque in cordibus eorum prevalet,
et regnat supra modum,
dum gloriam in prelationibus querunt
tam sollicitate temporalem.

Et dum quidam eorum
hec iuxta votum habere non possunt,
animo moti
sectas introducere non metuunt,
et veluti prevaricatores iudayci populi
gymnasium in Jherosolimis facere querunt,
et se ac alios
ad instituta gentium transferre contendunt,
terminos transgredientes
quos posuerunt patres eorum.

16.
Referam
quod silencio transire cogitaveram,
ut simul cum materia tristitie,
crescat
et materia pie compassionis et devote oracionis.

Erat in civitate predicta vicus quidam precipuus,
unus de principalioribus,
ceteris contribulibus
sapienciam atque doctrinam
preclarissime amministrans.

Multi autem de senioribus populi illius morientes,
de medio sublatis sunt.

Fuit preterea ibi quidam homo dei,
qui pro salute loci deum assidue precabatur.

17.
Aspiciebat in visu noctis:
Et ecce
quasi de parte loci eiusdem occidentali
aries unus de grege surrexit,
habens duo cornua,
et in capite suo coronam ferream;
et data est ei potestas
ut regnaret in predicto loco.

Quem sequebantur quasi septuaginta *vulpecule*
vel amplius,
adherentes arieti,
que et ipse singulas coronas accipiebant.

Quibus multitudo diversorum animalium
utriusque sexus iuncta erat,
quedam quidem ex timore,
quedam ex cupiditate;
non nulla etiam simplici quodam animo multitudinem
sequebantur.

Jgitur aries volens sibi suisque
inperium loci usurpare,
circuibat in manu valida,
deseviens in omnes qui sibi resistebant.

Want hun geestelijk liefde veranderde in vleeslijke,
en de vleeslijke wordt zorgeloos verborgen onder de mantel
van een geestelijk uiterlijk,
als onkruid tussen tarwe,
een mengsel waardeloos geworden
als edele balsam aangelengd met waardeloze vloeistoffen.

Ze bieden God een gistend offer aan.

Want eerezucht krijgt in hun harten overal voorrang,
en regeert bovenmatig
wanneer zij onstuimig
de tijdelijke roem najagen van hoge posten.

En wanneer enkelen van hen
vanwege hun geloften niet tot roem kunnen geraken,
schuwen ze niet, gedreven door hun begeerte,
ketterse levenswijzen in te voeren,
en, zoals de ontrouwe bewakers van het joodse volk
die in Jeruzalem een sportschool wilden oprichten,
vechten ze om zichzelf en anderen
in heidense instellingen benoemd te krijgen,
daarmee grenzen overschrijdend
die hun vaderen uitgezet hebben.

16.
Ik wil nu verder gaan
bij wat ik zwijgend achterwege dacht te laten,
opdat samen met de grond tot treurnis,
de grond voor vroom medelijden en nedermoedig gebed
mag groeien.

In de voornoemde stad was een belangrijk stadsdeel,
een van de belangrijkste was het,
waar op voortreffelijke wijze
de wijsheid en de leer bewaard
en aan alle overige geloofsgenoten doorgegeven werd.

Veel van de oudere bewoners echter stierven,
en werden zo uit zijn midden weggerukt.

Ook was daar nog een man Gods,
die onophoudelijk voor het heil van dit oord tot God bad.

17.
Een nachtelijk visioen viel hem ten deel;
en zie:
ten westen van dit oord
verhief zich uit de kudde een ram,
twee hoorns droeg hij
en op zijn hoofd een ijzeren kroon;
hem werd de macht gegeven
te regeren over dit voornoemde oord.

Hem volgden een zeventigtal kleine vosjes,
misschien wel meer;
ze steunden de ram,
en ieder van hen ontving een kroon.

Om hem heen verzamelden zich allerlei dieren,
van beiderlei kunne waren ze,
sommigen deden dat uit vrees,
sommigen waren op eigen voordeel uit,
en dan waren er nog die de kudde volgden
vanwege hun onnozelheid.

De ram wilde voor zich en zijn aanhangers
de heerschappij over dit oord opeisen,
en met harde hand ging hij rond,
brut optredend tegen allen die hem weerstand boden.

Potentes deiciebat,
magnates humiliabat,
quosdam exilio dampnabat.

Et factus est timor eorum magnus super omnes
incolas et convicianeos loci eiusdem.

Volentes enim
sive per phas sive per nephas preesse,
nulli obsistenti parcebant omnino,
nec sexui aut etati,
cuiuscumque existerent meriti vel vite.

Unde et plerique metu victi
eis iuncti sunt,
nolentes exterminari de terra.

18.
Non nulli tamen de populo dei relictis sunt,
qui *magis deum quam homines* timentes
in tribulationibus maximis viriliter et constanter perstiterunt,
parati pro patriis ac dei legibus
mori fortiter,
quam prevaricatorum parere voluntati,
per quorum lascivias et transgressionem
locus idem statim in nichilum redigi poterat.

Licet autem et inter hos quoque essent
qui *ad viam veritatis non recte ambularent*,
neque semitas iusticie et equitatis
ut oportet observarent,
malis tamen gravioribus
que per adversam partem subintroire ceperant,
obviare cupientes,
se eisdem pro posse opponere.

Quibus in adiutorium fuit dux filiorum dei,
loci eiusdem supremus gubernator,
Vir utique per omnia laudabilis et magnanimus,
iusticieque zelator.

Diversi quoque *qui fugiebant mala*,
additi sunt ad eos,
et facti sunt eis in firmamentum.

Jgitur aries nisus est cornibus suis
inpetere duces gentis sue,
eumque modis quibus poterat
deicere nitebatur.

At vero dux invictissime stabat.
Quo viso aries
cum quibusdam de suis
ad principem totius multitudinis se transtulit,
ac ipsum contra duces populi sui interpellabat,
dolisque suggestionibus
aures eius innocentes nec fraudis conscias inpulsans,
principatum sumpsit in populo suo.

19.
Quod audiens
ecclesia fidelium alcius ingemuit,
et non nulli lacrimantes vociferabantur in celum,
minimam quidem curam pro se habentes,
maximam autem
pro sanctis dei legibus patrumque traditionibus,
quas violari aperte
non sine scandalo multorum videbant,
supplicantes auribus divinis,
ut si fieri posset
cor principis multitudinis

De machtigen bracht hij ten val,
de groten vernederde hij,
en sommigen veroordeelde hij tot de verbanning.

En grote angst maakte zich meester
van alle inwoners van dit oord en van zijn burenen.

Want hij en de zijnen wilden heersen,
rechtmatig dan wel onrechtmatig,
en zij spaarden helemaal niemand van degenen die zich verzetten,
leeftijd noch geslacht deed ertoe,
verdienste noch levenswijze.

En zo gebeurde het dat velen zich, overwonnen door de angst,
bij hen aansloten,
want van de aarde weggevaagd te worden, dat wilden ze niet.

18.
Toch waren van het godsvolk nog enkelen over,
die, God meer vrezend dan mensen,
in de grootste smarten manmoedig en standvastig volhielden,
bereid nog eerder voor de wetten van de vaders en die van God
dapper te sterven,
dan te gehoorzamen aan de wil van de afvalligen,
die met hun vunzigheden en misdaden
het oord snel helemaal te gronde konden richten.

En onder hen
die niet de juiste weg van de waarheid bewandelden,
niet de paden van rechtvaardigheid en onkreukbaarheid gingen,
zoals het hoort,
zelfs onder hen waren er
die zich begonnen te verzetten tegen ernstiger kwaad
dat ze in hun ogen door de tegenpartij ondervonden,
en ze wilden deze dwarsbomen zoveel ze maar konden.

Hen hielp de aanvoerder van de godszonen,
de hoogste leider van dit oord,
een in elk opzicht lovenswaardige en groothartige man,
een voorvechter van gerechtigheid.

Sommigen van degenen die voor het kwaad vluchtten,
sloten zich bij hen aan,
en kwamen hun te hulp.

Men zag dat de ram met zijn hoorns
de aanvoerder van zijn volk probeerde aan te vallen,
en hoe hij zich op elke maar mogelijk wijze inspande
hem ten val te brengen.

Maar de aanvoerder bleef staan, onoverwinbaar.
Toen de ram dit zag,
begaf hij zich met enkelen van de zijnen
naar de vorst van de hele schaar
en vroeg hem op te treden tegen de leider van zijn volk,
en met drogredenen en onwaarheden
vulde hij diens onwetende oren, die van geen bedrog wisten,
en zo verkreeg hij de heerschappij over zijn volk.

19.
Toen ze dit hoorde,
de kerk van de gelovigen, zuchtte ze diep,
en huilend riepen velen de hemel aan,
niet zozeer omdat ze zich zorgen maakten voor zichzelf,
maar vooral
omdat ze de heilige wetten van God en de traditie der vaders
openlijk geschonden zagen
tot schande van velen;
en ze richtten hun gebed tot de goddelijke oren,
dat – zou het mogelijk zijn –
het hart van de vorst van de hele schaar

sanius informaret.

*Cumque durissimo famulatu
multi innocenter premerentur,
clamaverunt ad dominum,
et clamor eorum pervenit ad deum,
et audivit gemitum eorum,
descenditque liberare eos.*

Adhuc namque inventa sunt bona opera in Israhel.

20.

*Quodam igitur tempore
in insula quadam convenerunt inpii
adversus filios obediencie,
in manu forti et multitudine prevalida,
in virtute sua confidentes.*

*Quod videntes ex adverso hii qui erant de parte domini,
vehementer extimuerunt,
et desperabant se posse evadere.*

*Erat enim congregacio magna et fortis,
et hii docti et parati ad prelium.*

*Paucissimi vero ex adverso relictii
erant simplices,
nec armorum consuetudinem habentes.*

21.

*Unus autem de hiis qui partem domini adiuvabant,
ceteros timore perterritos
ad constanciam constanter animabat,
et ad oracionum suffragia confugere hortabatur.*

*Et ipse quidem ad locum oracionis se conferens,
prostratus ad terram
hec et hiis similia in oracione dicebat:*

*Dominator domine rex celorum et terre,
in voluntate tua cuncta sunt posita,
et non est qui possit resistere voluntati tue.*

*Tu scis quia isti veniunt ad nos
in sua audacia et multitudine confidentes,
volentes regnare non ex te,
et patrias ac dei leges violare,
et nos miseros de terra dispergere cupiunt.*

*Eya domine deus
aperi oculos tuos et vide tribulacionem nostram
et sancte congregacionis tue,
et converte luctum nostrum in gaudium.*

*Disperge illos in virtute tua,
et depone eos,
ut cognoscant te adhuc curam populi tui gerere.*

*Ostende nunc
quia victoria non est ex multitudine
sed ex tua voluntate,
et miserere nobis,
ut hanc magnam tribulacionem
quam pro peccatis nostris patimur,
te adiuvante vincamus,
et quemadmodum patres nostri,
sic et nos tibi in pace et tranquillitate serviamus.*

22.

*Hiis itaque gestis,
deus*

beter ingelicht mocht worden.

En toen door het hardste knechtschap
vele onschuldigen onderdrukt werden,
riepen ze de Heer aan;
en hun roep steeg op tot God,
en hij hoorde hun weeklagen
en daalde neer om hen te bevrijden.

Want nog werden in Israël goede werken gevonden.

20.

Toen, op een afgesproken tijdstip,
kwamen de goddelozen bijeen op een eiland,
sterk bewapend en groot in aantal waren ze
en vertrouwend op eigen krachten,
klaar om op te treden tegen de zonen van de gehoorzaamheid;

Toen zij, die aan de kant van de heer stonden, dit zagen,
vreesden ze zeer,
wanhopend hun nog te kunnen ontvluchten.

Ze waren namelijk met velen en vormden een sterk leger,
geschoold voor de strijd en bereid tot vechten.

Aan de tegenovergestelde zijde waren ze nog maar met weinigen;
eenvoudige mensen waren het,
onervaren met wapens.

21.

Echter één van degenen die de partij van de heer steunden,
maande de anderen, die overmand waren door vrees,
tot volhardende standvastigheid,
en om hun toevlucht in het gebed te zoeken.

Hijzelf begaf zich naar een plek om te bidden,
wierp zich ter aarde
en sprak in gebed de volgende en soortgelijke woorden:

‘Heerser en Heer, Koning van hemel en aarde,
aan jouw wil is alles onderworpen
en er is niemand die jouw wil weerstreven kan.

Jij weet dat zij op ons afkomen,
vertrouwend op hun koeheid en aantal;
heersen willen ze, maar buiten jou om,
de wetten van de vaders en de wetten van God overtreden ze,
en ons ellendigen willen ze wegvagen van de aarde.

Ach, Heer onze God,
open je ogen en zie ons leed
en dat van je heilige gemeente,
en verander onze droefenis in vreugde.

Drijf ze uiteen door jouw kracht,
en sla hen neer,
opdat ze erkennen dat jij nog zorgt voor je volk.

Toon nu,
dat de overwinning niet afhangt van de grootte van het leger,
maar van jouw wil,
en heb medelijden met ons,
opdat wij dit grote leed,
dat we door onze zonden lijden,
met jouw hulp te boven mogen komen,
en dat zoals onze vaders,
ook wij jou in vrede en rust mogen dienen.’

22.

Toen dit gebeurd was,
verhoorde God,

*qui numquam deseruit sperantes in se,
vocem servorum suorum ad se clamancium exaudivit,
et virtutem adversariorum eliminavit.*

Nam in crastino,
eodem loco in conspectu multitudinis congregatae,
aries in terram corrui,
et unum de cornibus suis confractum est,
omnibus deum laudantibus.

Et exinde cepit potestas eius deficere
ac decrescere de die in diem.

Nam multi intelligentes fraudem ipsius,
penitentia ducti
ceperunt ab eo recedere;
et pars filiorum obediencie
crescere cepit ac proficere,
adiuvante domino populum suum,
inimicos autem pacis persequente.

Per omnia benedictus deus.

Amen.

23.
DISCIPULUS:
Res stupenda pariter et miranda,
quod inexplorabilis abyssus iudiciorum dei
electos suos sic tribulari permittit,
nec tamen usquequaque deserit,
sed tam paterne liberat et protegit.

Sed vellem evidencius nosse
mysterium similitudinis huius.

24.
SAPIENCIA:
Intelligentibus satis dictum est.

Tu amplius querere noli.

Fructum tamen non modicum ex hiis colligere debes.

Primo ut discas
in nulla umquam adversitate desperare,
sed omnem spem in deum ponere,
et orationis refugia querere in tribulationibus cunctis;
nec viam iusticie
propter rabiem cuiuscumque persecutionis sevientis deserere,
et super omnia cautelam et circumspicionem debitam
negociis pertractandis adhibere.

Prelatus enim vel rector fratrum tu cum sis,
licet in minimo gradu,
discas ex hiis
non statim adhibere fidem hiis
qui ceteros deferre consueverunt.

Nec proximorum suggestionibus quibuslibet
in patrocinium conductis semper velle acquiescere.

Nec faciliter accusationem
adversus approbatos recipias,
quia ex hiis disciplina omnis prosternitur,
et pestilentibus audacia resistendi confertur,
ac vigor destruitur religionis.

Sed causam quam nescis
diligentissime inquiras,
vel per te ipsum

die hen die hun hoop op hem vestigen nooit in de steek laat,
de stem van zijn hem aanroepende dienaren,
en nam de vijanden hun kracht.

De volgende dag namelijk,
in datzelfde oord en onder de ogen van de verzamelde menigte,
stortte de ram ter aarde,
en een van zijn hoorns brak af,
waarbij allen God loofden.

En van toen af aan begon zijn macht te slinken
en van dag tot dag minder te worden.

Want velen zagen zijn bedrog in
en door berouw geleid,
begonnen ze zich van hem te verwijderen;
en de partij van de zonen van de gehoorzaamheid
begon te groeien en aan sterkte te winnen;
want God helpt zijn volk,
de vijanden van de vrede echter bestraft hij.

God zij geprezen voor al deze dingen.

Amen.

23.
DE DISCIPEL:
Het is een verbazingwekkende en wonderlijke zaak,
dat de ondoordringelijke afgrond van de raadsbesluiten van God
toelaat, dat zijn uitverkorenen zo gekweld worden,
en hij ze daarbij toch nooit verlaat,
maar hen op zulk vaderlijke wijze bevrijdt en beschermt.

Toch zou ik de geheimenissen van deze gelijkenis
graag beter willen verstaan.

24.
DE WIJSHEID:
De verstandige is genoeg gezegd.

Vraag niet verder.

Want niet geringe vrucht zul je hieruit kunnen vergaren.

Op de eerste plaats zul je moeten leren
nooit te vertwijfelen, bij geen enkele tegenslag,
maar alle hoop op God te vestigen;
en bij alle lijden toevlucht te zoeken in het gebed
en nooit de weg van de gerechtigheid te verlaten,
hoe wreed de vervolging ook mag zijn;
en bovenal voorzichtig en omzichtig te werk te gaan
bij alles wat je doet.

Ben je prior of rector onder je medebroeders,
of heb je een taak hoe gering ook,
leer dan uit deze gelijkenis
niet zonder meer vertrouwen te hechten aan hen
die van anderen steeds maar kwaadspreken.

En neem niet zondermeer de voorstellen van medebroeders over
die ze naar voren brengen alleen ter zelfbescherming.

Aanvaard niet lichtvaardig een beschuldiging
gericht tegen broeders die in hoog aanzien staan,
want het zal elke vorm van tucht ondermijnen,
onheilstichters de brutaalheid bijbrengen tot verzet,
en de levenskracht van de geestelijke stand vernietigen.

Een geval waarmee je onbekend bent,
onderzoek dat uiterst zorgvuldig,
doe het zelf

vel per viros iustos et prudentes ac deum timentes,
et sic tandem veritate conperta
cum debito libramine sententiam proferas iustam;
et sic proculdubio non numquam invenies
actores cause in causa obnoxios esse.

Nempe interdum
gravamina indebita superiorum pretendunt
qui censuram monastice discipline
effugere cupiunt;
et se pugiles iusticie
ac defensores veritatis inaniter menciuntur
qui se a correccionibus prelatorum suorum
eximere volunt,
ac ceteris inaniter preesse concupiscunt.
Sic sic decet te causam quam ignoras inquirere,
inventam plene decernere,
et inpiis hoc quod contra iustos cogitaverunt
reddere in caput ipsorum,
ut sic gladius eorum intret in corda ipsorum,
et arcus eorum confringatur.

Sic in insidiis suis capiuntur inpii.

Sic lapidantur duo senes
pleni iniqua cogitatione,
qui Susannam in domino confidentem
lapidare cupiebant.

Sic perit Aman
hostis et adversarius iudeorum inpiissimus,
qui per iniquas regi factas suggestiones
populum dei perire laborabat.

Sic et Saul superbissimus gladio proprio occubuit,
qui iniuste persequi proximum
non formidavit.

25.
DISCIPULUS:
O omnium piissima moderatrix causarum
eterna sapiencia,
qui electis tuis
et bona et mala in bonum convertis,
Hoc solummodo michi humilimo famulo tuo
in hac materia faciendum estimo,
recurrere scilicet ad oracionis presidia corde devoto.

Jgitur O pater misericordiarum et deus tocius consolacionis,
peto humiliter
ut miserearis populo tuo et hereditati tue,
et da pacem cordium
et tranquillitatem temporum in diebus nostris;
sed et hiis qui oderunt pacem miserere
propter nomen tuum benedictum.

Infunde eis queso spiritum bonum,
ut ab erroribus suis respiscant,
et ad unitatem et pacem redeant,
ut tibi omnes
in gremio sancte matris ecclesie katholice unanimiter serviamus,
et ad civitatem gloriosam celestis patrie
pervenire valeamus.

Amen.

of met hulp van rechtvaardige, wijze en godvrezende mannen,
en nadat je de waarheid aan het licht hebt gebracht
vel na zorgvuldige afwegingen dan een gerecht oordeel;
en aldus, zonder twijfel, zul je niet zelden zien,
dat de aanklagers in deze zaak de schuldigen blijken te zijn.

Want soms is het zo
dat zij die zich beklagen over hun oversten,
slechts de strengheid van de monastieke tucht
wensen te ontvluchten;
ze doen zich voor als strijders voor de gerechtigheid
en beschermers van de waarheid,
omdat ze zo menen te kunnen ontsnappen
aan de straffen van hun meerderen,
en ze wensen in hun ijdelheid meer te zijn dan de anderen.
Zo, ja zo dien je een zaak die je niet kent te onderzoeken,
en eenmaal een besluit gevat,
laat wat de boosdoeners inbrachten tegen de rechtvaardigen
op hun eigen hoofd dan neerkomen,
opdat dit zwaard hun zelf in het hart dringt
en hun bogen worden gebroken.

Zo worden de trouwelozen gevangen in hun eigen valstrik.

Aldus werden de twee oudsten gestenigd
die vervult waren van kwade gedachten,
omdat ze Susanna, die op de Heer vertrouwde,
wildes stenigen.

Zo ook ging Haman te gronde,
goddeloze vijand en bestrijder van de Joden,
die door de koning kwade dingen in te fluisteren
het volk van God te gronde wilde richten.

Zo ook viel door het eigen zwaard de hoogmoedige Saul,
die er niet voor terugdeinsde
zijn naasten op onrechtvaardige wijze te vervolgen.

25.
DE DISCIPEL:
O, liefste, milde bemiddelares bij alle geschillen,
Eeuwige Wijsheid,
jij die voor jouw uitverkorenen
zowel het goede als het slechte ten goede wendt,
slechts dit ene blijft mij, jouw nedermoedige dienaar,
denk ik, te doen in deze zaak:
met een nedermoedig hart mijn toevlucht te zoeken in het gebed.

Daarom, o Vader der barmhartigen en God van alle hulp,
bid ik je nedermoedig,
je te ontfermen over jouw volk en over jouw erfenis,
en ons de vrede van het hart te schenken
en vredige tijden in onze dagen;
en ja, ook genadig te zijn voor hen die de vrede haten,
omwille van je gezegende Naam.

Doe de Goede Geest hen invloeiën, bid ik je,
zodat ze van hun dwalingen terugkomen
en terugkeren tot de eenheid en de vrede,
opdat wij allen jou eendrachtelijk mogen dienen
in de schoot van de heilige Moeder, de katholieke Kerk,
en waardig zijn in te gaan
in de roemrijke stad van het hemelse Vaderland.

Amen.

Capitulum sextum.

**Qualis sit divina sponsa eterna sapiencia,
et de qualitate amoris ipsius.**

1.
*Qualis est dilectus tuus
ex dilecto,
O pulcherrima mulierum?*

*Si quis solutionem verbi audire desiderat,
aures nunc prebeat divini amoris.*

*Da amantem,
da singulari amore ferventem,
et intelliget que dico.*

*Ex amore enim
quamvis loquentem non amans,
quia non interno gustu
vim amoris percipit,
sed verba tantum resonare audit,
ebrium pocius quam sobrium estimabit.*

*Et bene quidem ebrium,
sed non a vino in quo est luxuria,
sed in quo est
spiritualium exuberancia gaudiorum.*

*Nobis igitur tacentibus
qui a tali amoris supereffluencia
adhuc longe distamus,
prope autem fieri toto corde desideramus,
animus amorusus in medium procedat,
mentis in affectum divinum prorumpat,
dicatque nobis
modum qualiter a dilecto preventus,
et quomodo ad amorem ipsius tractus sit,
ut simul ex hoc pateat,
qualis sit ex dilecto dilectus;
nec se occultet nimium,
quia amor intensus seipsum eciam prodere consuevit invitus.*

*Venite inquit animus amorusus,
audite quanta fecit dominus anime mee.*

2.
*Cum me florens iuventus et recens animus
tempore vernali
ad prata virencia,
et florum diversa germina,
cum sodalibus coequevis utriusque sexus
ad perfruenda desiderata solacia dulciter invitaret,
a plerisque inter diversos ludos
vox lasciviens perstrepebat.*

*Caput enim moventes,
manibus plaudentes,
et velud arietes ovium exultantes,
saltus quosdam dabant,
sicque tripudiando aiebant:*

*Exiguum et cum tedio est tempus vite nostre,
et non est refrigerium in fine hominis;
et non est qui agnitus
sit reversus ab inferis,
quia ex nichilo nati sumus,
et post hec
erimus quasi non fuerimus.*

Hoofdstuk 6.

**De goddelijke bruid, de Eeuwige Wijsheid,
over haar hoedanigheid en de eigenschappen van haar liefde.**

1.
Hoe onderscheidt zich jouw geliefde
van elke andere geliefde,
O jij, schoonste der vrouwen?

Wanneer iemand verlangt het antwoord op die vraag te horen,
laat hem nu luisteren met de oren van goddelijke liefde.

Geef mij een minnaar,
geef mij iemand in onverdeelde liefde ontvlamd,
en hij zal verstaan wat ik zeg.

Want iemand die niet liefheeft,
zal degene die uit liefde spreekt
eerder voor dronken houden dan voor nuchter,
want hij verneemt van hem slecht toonklanken,
omdat hij niet in staat is de kracht van liefde
met inwendige smaak te proeven.

Ja, deze minnaar is in zekere zin dronken,
maar niet van de wijn die tot losbandigheid leidt,
maar van een wijn
waarin een overvloed aan geestelijke vreugden gelegen is.

Laat ons nu zwijgen,
wij die van een dergelijk overvloeiende liefde
nog ver verwijderd zijn,
hoewel we met heel ons hart verlangen naderbij te komen;
een liefderijke geest mag te midden van ons opstaan,
tot de geestelijke liefde van God doordringen
en ons vertellen,
hoe zijn geliefde hem vooring
en hij tot wederliefde aangetrokken werd,
zodat daardoor tevens openbaar mag worden,
hoe zijn geliefde zich onderscheidt van elke andere;
en laat hij maar niet al te bedeesd zijn,
want sterke liefde verraadt zich zelf, zelfs tegen haar eigen wil.

Kom, zegt de liefhebbende geest,
hoor wat groots de Heer aan mijn ziel gedaan heeft.

2.
Toen mijn opbloeiende jeugd en mijn frisse geest
mij in de lentetijd zoet opriepen
naar de weilanden te gaan, groenend waren ze
en vol van ontluikende bloemen,
om er met mijn leeftijdsgenoten van beiderlei kunne
de vertroosting te genieten waar de verlangens naar uitgingen,
weerklonk luid tijdens het spel
de uitgelaten stem van velen.

Ze schudden het hoofd,
klaptten hun handen,
en als onstuimige schaapsbokken
maakten ze sprongen,
terwijl ze opgewekt zeiden:

‘Kort is onze levenstijd en vol verdriet,
geen vertroosting voor mensen bij het einde;
en niemand die we kennen,
die uit de onderwereld teruggekeerd is;
want uit het niets zijn we geboren,
en na dit leven
zal het zijn als waren we nooit geweest.

*Venite ergo
et fruamur bonis que sunt,
et utamur creatura
tamquam in iuventute celeriter.*

*Vino precioso et ungentis nos repleamus,
et non pretereat nos flos temporis.*

*Coronemus nos rosis
antequam marcescant.*

*Nullum pratum sit
quod non pertranseat luxuria nostra.*

*Ubique relinquamus signa leticie,
quoniam hec est pars nostra et hec est sors.*

*Talia inquam et similia dicentes,
frenum concupiscencie laxabant,
et flores quos poterant singuli carpebant.*

*Ego autem cum paululum in meis substitissem,
et quid nam facerem in animo meo hesitarem:
Ecce flores humanati,
quos vernali amenitate decoros
videram et recenter virere conspexeram,
subito arefacti deciderunt,
et decor omnis perierat.*

*Cuius novitate visionis stupefactus,
et in me reversus,
cepi deierare
quod nullum ex floribus caducis vellem adamare,
quos tam brevi tempore florere
et ex timplo arere conspexeram.*

3.
*Quadam igitur die
dum animus inquietus
circumquaque aspiceret,
et velud hynnulus
umbrosum locum peteret ad quiescendum,
fervorem declinans meridianum:
Ecce eregione
in summis excelsisque verticibus
apparuit quasi flos campi
conspicuus et ad videndum delectabilis,
omnibusque quos antea videram floribus
incomparabiliter pulchrior apparebat.*

*Ad quem videndum cum festinassem:
Ecce subito inmutatus non comparuit;
sed quasi dea tocium pulchritudinis ante me stetit,
que velud rosa rubens et candore niveo refulgens,
sole clarius rutilabat,
et eloquia pulchritudinis dabat.
Hec cunctorum in se summam optabilitium perferebat,
odoreque suavissimo
ad modum panthere
longe lateque diffuso circumquaque
ad amorem suum cunctos trahebat,
voceque dulcissima sic dicebat:*

*Transite ad me omnes qui concupiscitis me,
et a generationibus meis adimplemini.*

*Ego mater pulchre dilectionis
et timoris et agnitionis et sancte spei.*

4.
Quibus auditis

Daarom kom,
laten we het goede genieten
en ons vlug van de schepping bedienen,
zolang we nog jong zijn.

Laten we ons aan kostbare wijn en zalfoliën te goed doen,
en laat de bloei van het leven ons niet ontglippen.

Laten we ons met rozen bekransen,
voordat ze verwelken.

Geen weide zal er zijn,
die verstoken blijft van onze uitgelatenheid.

Overal willen wij tekenen achterlaten van onze vrolijkheid,
want dat is ons deel en dat is ons lot.'

Terwijl ze zulke en soortgelijke woorden zeiden,
lieten ze de teugels van hun begeerte vieren,
en ze plukten elke bloem die ze maar plukken konden.

Ik echter trok me een beetje in mezelf terug,
en overdacht in mijn geest wat ik doen moest;
en zie, de menselijke bloemen,
die ik pas nog in hun mooie en lenteachtige lieflijkheid
gezien en aanschouwd had,
ze waren plots verwelkt,
en verdwenen was al hun schoonheid.

Overweldigd door dit gezicht,
kwam ik weer tot mezelf,
en ik begon de hoge eed af te leggen,
dat ik mijn liefde niet geven zou aan deze vergankelijke bloemen,
die slechts zo kort bloeien
en die ik zo plotsklaps verwelken zag.

3.
Toen op een zekere dag,
terwijl mijn onrustige geest
om zich heen keek
en als een jong hert
een schaduwrijke plek zocht om te rusten,
de middaghitte ontvluuchtend,
zie, net tegenover me,
boven op de top van een berg,
verscheen er iets een veldbloem gelijk;
ze trok mijn aandacht, mooi was ze om te zien,
onvergelijkelijk veel mooier dan al de bloemen
die ik ooit gezien had.

Toen, me haastend haar te zien,
zie, plots veranderde ze van verschijning,
en nu was het alsof de godin van alle schoonheid voor me stond,
rozerood als een roos en wit als sneeuw straalde ze,
helderder dan de zon schitterde ze,
woorden sprak ze zoals slechts schoonheid dit vermag te doen.
De som van alles wat men maar wensen kan, verbeeldde ze,
en met de zoetste geur,
die ze als de panter
wijd en zijd overal om zich heen verspreidde,
trok ze allen naar haar liefde,
en met de tederzoetste stem zei ze:

'Kom tot mij, jullie die mij begeren,
en laaf je aan mijn vruchten.

Ik ben de moeder van de schone liefde,
van de vrees en de kennis en van de heilige hoop.

4.
Toen ik dit hoorde,

steti attonitus,
fixisque oculis ad terram obmutui.

Stupor enim circumdederat me
de tante pulchritudinis inmensitate,
ut omnino respondere non possem.

Que clementer manum extendens
cor meum tetigit,
et ad loquendum confortavit.

Apertisque oculis in eam
curiosius intendebam,
et hec tacitus in corde meoolvebam:

*Non est huic similis super terram,
in aspectu,
in pulchritudine,
et in sensu verborum.*

Dixique intra me:
Ecce vere abyssus amoris,
abyssum nunc reperi tocius pulchritudinis,
quia quod diu quesisti nunc inveniisti,
quinymmo ultra quam cogitare
potuisti reperisti.

Sicque tandem ad eam conversus,
cordis in iubilo dixi clara voce:

O pulcherrima tocius universitatis omnium creaturarum,
que ex animo letabundo conditoris universorum prodiisti,
edicito nobis nomen et progeniem tuam,
utrum ne condigna sint
et congruencia tante formositati.

Jpsa autem vultu sereno,
micantibus oculis,
labiis mellifluis verba depromebat,
que auditum corporeum penetrantes,
ad cordis trichlinium velud sagitte ignee pervolaverunt;
et ad animam amoris dulcedine liquefactam
sic dicebat:

Quoniam *vir desideriorum tu es,*
ideo thesaurum absconditum cunctorum desiderabilium,
punctum et circumferenciam omnium concupiscibilium,
longitudinem, latitudinem, sublimitatem atque profundum
universorum amabilium
veni ostendere tibi.

5.
Inprimis ergo
rationem et interpretationem nominis mei scire si vis,
Sapientiam eternam me appellari
a terrigenis cognosce:
quod utique mee congruit peroptime nobilitati.

Nichil enim est in entibus creatis,
quod tantum in corde conditoris
cunctorumque perfecte amancium
dulcius possit sapere.

Neque enim *sonitus*
tube ac fistule ac cythare,
sambuce et psalterii
et symphonie dulcisonae,
seu universorum genera musicorum,
non phylomene cantus
omniumque avium suavissimus concentus
aures juveniles tantum demulcent,

stond ik daar, verbijsterd,
de ogen naar de aardbodem gericht, sprakeloos.

Verbazing had zich van mij meester gemaakt
over zulk een onmetelijke schoonheid,
zodat ik niet in staat was te antwoorden.

Ze strekte zachtjes haar handen uit
en beroerde mijn hart,
en ze gaf me de kracht te antwoorden.

Mijn ogen sloeg ik op
en vol belangstelling keek ik haar aan,
en stil in mijn hart overdacht ik het volgende:

Niets op aarde dat haar gelijkt,
haar verschijning,
haar schoonheid,
de betekenis van haar woorden.

En in mezelf zei ik:
zie, werkelijk, de afgrond van de liefde
treft nu de afgrond van alle schoonheid;
gevonden heb je wat je zocht,
ja, meer nog dan je je ooit kon voorstellen,
heb je ontdekt.

En toen eindelijk wendde ik me tot haar,
en met jubelend hart en heldere stem zei ik:

‘O jij, van alle schepselen van heel de wereld de schoonste,
voortgekomen uit de vreugdevolle geest van de Schepper van al,
zeg ons jouw naam en komaf,
of ze jou waardig zijn
en in eenklank zijn met zulk grote schoonheid.’

Zij antwoordde toen, met een stralend gelaat
en flonkerende ogen,
met woorden die als honing vloeiden van haar lippen,
woorden die de oren van mijn lichaam binnendrongen
en als vurige pijlen naar de zetel van mijn hart vlogen;
en tot mijn van louter zoete liefde zacht geworden ziel,
sprak ze als volgt:

‘Daar je een man van verlangen bent, ben ik gekomen,
om de verborgen schat van elk verlangen,
het middelpunt en de omtrek van al wat begerenswaardig is,
de lengte, de breedte, de hoogte en de diepte
van al het beminnenswaardige,
jou te tonen.

5.
Als eerste dan:
wanneer je de zin en de betekenis van mijn naam wil kennen,
weet, ‘Eeuwige Wijsheid’ word ik genoemd
door de aardbewoners,
wat heel goed past bij mijn voorname afstamming.

Want in het geschapen zijn is er niets,
dat in het hart van de Schepper
en alle volmaakte minnaars
zoeter smaken kon.

Zelfs de klank
van de hoorn, de fluit, de citer,
de luit en de harp,
of die van andere zoetklinkende muziekinstrumenten,
of welke andere muzieklanken ook,
ja, zelfs de zang van de nachtegaal,
die van alle vogelenzang de zoetste is,
ze verrukken de oren van de jeugd niet in die mate,

nec terrestris umquam melodya vel celestis armonia
gaudiorum umquam ampliorem prebuere materiam.

Sapor nominis mei
velud *botrus cipri in vineis Engaddi*:
Cipri cum nardo,
nardi et croci,
fistule et cynamomi
cum universis lignis Lybani:
Mirre et aloë
cum omnibus primis ungentis aromatibusque preciosissimis.

Quasi lybanus non incisus
vaporavi habitacionem meam;
et quasi balsamum non mixtum odor meus.

Et hec quidem de nominis mei interpretacione.

6.
Porro
quia amor tuus alta petit,
nec conquestrium et panificum vel ungentariorum
aliorumque similium ac dissimilium
amore contentus,
ingenuitatem ac preclaritatem generis mei inquiris,
ad hec quidem respondere
non inmerito rationis ordo exposceret,
si facultas adesset
et impossibilitas non obstaret.

Sed tanta est generacionis mee profunditas,
ut cunctorum mortalium ingenia excedat.

Ego namque sum illa de qua scriptum est:
Generacionem eius quis enarrabit?

Ego ex ore altissimi providi,
primogenita ante omnem creaturam.

Et egressus meus sicut a principio,
a diebus eternitatis.

Ego quasi fluvius dorix,
et sicut aqueductus exivi a paradyso.

Ab eterno ordinata sum,
et ex antiquis,
antequam terra fieret.

Necdum erant abyssi,
et ego iam concepta eram.

Necdum fontes aquarum eruperant;
necdum montes gravi mole constiterant;
ante colles
ego parturiebar.

Adhuc terram non fecerat
et flumina
et cardines orbis terre:

Quando preparabat celos,
aderam.

Quando certa lege et giro vallabat abyssos:

Quando ethera firmabat sursum,
et librabat fontes aquarum:

Quando circumdabat mari terminum suum,
et legem ponebat aquis,

want geen aardse melodie of hemelse harmonie is er
die ooit meer aanleiding gaf tot vreugde.

Het aroma van mijn naam
is als dat van een hennatros in de wijngaard van Engedi:
hennabloemen en nardusplanten,
nardus en saffraan,
kalmus en kaneel,
en alle ceders van de Libanon,
myrrhe en aloë,
en uit alle zalfoliën de allerbesten met de heerlijkste geuren.

Als met onversneden wierook
heb ik mijn woning welriekend gemaakt;
mijn geur onverdunde balsem gelijk.

Dit dan over de betekenis van mijn naam.

6.
Dan het volgende:
omdat je liefde hoge zaken nastreeft,
en je je met de liefde die bij koks, bakkers of zalvenbereiders past
en bij soortgelijken en anderen,
niet tevredenstelt,
vraag je me naar de adel en de heerlijkheid van mijn geboorte;
het antwoord hierop
zou een ordelijke uiteenzetting verlangen,
wanneer het begrip dit aan zou kunnen,
en de onmogelijkheid daarvan zich daartegen niet zou verzetten.

Het mysterie van mijn geboorte is echter zo diep,
dat dit het begripsvermogen van alle sterfelijken te boven gaat.

Ik ben namelijk degene over wie geschreven staat:
Wie zal van zijn geboorte vertellen?

Ik ben uit de mond van de allerhoogste voortgekomen,
eerstgeborene vóór alle schepselen.

Mijn voortkomst is er vanaf het begin,
sinds de dagen van de eeuwigheid.

Ik ben als de rivier de Dorix,
een aquaduct vanuit het paradijs.

Van eeuwigheid ben ik gevormd,
vanaf het begin,
voordat de aarde ontstond.

Toen de diepten nog niet waren,
was ik al ontvangen.

Nog eer aan de bronnen water ontsprong,
de bergen in hun zwaarte neergezet waren;
eerder dan de heuvelen,
werd ik geboren.

De aarde had hij nog niet gemaakt,
de wateren niet,
noch het middelpunt van de aardkring.

Toen hij de hemelen bereidde,
ik was erbij.

Toen hij de aardkring afmat boven de diepten.

Toen hij daarboven het luchtruim bevestigde,
en hij de waterbronnen woog.

Toen hij de zee met haar oevers omcirkelde,
en de wateren een wet zette

ne transirent fines suos:

*Quando appendebat fundamenta terre,
cum eo eram,
cuncta componens.*

*Et delectabar per singulos dies,
ludens coram eo omni tempore;
ludens in orbe terrarum,
et delicee mee esse cum filiis hominum.*

*Beatus homo qui audit me,
qui vigilat ad fores meas cottidie,
et observat postes hostii mei.*

*Qui me invenerit, inveniet vitam
et hauriet salutem a domino.*

*Sic igitur dilectus in dilecto semper eram manens,
ac dilectus ex dilecto semper manans,
in dilecto ab eterno ludens eram.*

Habes igitur que sim et unde processi.

Porro quid sim in essentia,
quantum ad plenam comprehensionem,
ab huius perscrutacione iubet ratio quiescere,
cum natura ordinata
non tendat ad impossibilia.

7.
DISCIPULUS:
Dum hec summo cum affectu audio,
vix meis pre cordis iubilo capere valeo,
totusque spiritus meus vehementer exultat in domino.

*O quis michi det te dilectum sponsum
ex dilecto genitore progenitum,
ut inveniam te foris et deosculer te,
et iam nemo me despiciet.*

Sed obsecro te dilecte my,
quid cause est
quod tam crebro rebus te corporalibus
in amore tuo comparare consuevisti,
cum tamen
secundum verba tua
et secundum sententiam omnium bene philosophantium,
nec corpus sis
nec virtus in corpore?

8.
SAPIENCIA:
Rerum altissimarum veritates
in sua simplicitate acceptas
intellectus humanus capere non potest;
et ideo necesse est
eas tradere
per ymagines et consuetas similitudines.

Pulchritudo quippe mea tanta est,
ut si quis magnis cruciatibus
multis annis se exponeret,
ut vel ad ictum oculi me
in decore tanto conspiceret posset,
absque omni dubio
labor premio minus adhuc responderet.

9.
DISCIPULUS:
Ex quo ut asseris

niet over haar einden heen te stromen.

Toen hij de grondvesten van de aarde afwoog,
toen was ik met hem,
alles vormgevend.

En vervuld was ik van vreugde, elke dag,
steeds spelend voor zijn aangezicht,
spelend op het aardrond,
onder de mensenkinderen te zijn mijn vreugde.

Zalig de mens die mij hoort,
die dagelijks aan mijn poorten waakt
en mijn deurposten hoedt.

Wie mij vindt, hij vindt leven,
en hij zal welgevallen scheppen van God.

Zo was ik dus de geliefde altijd blijvend in de geliefde,
de geliefde voortvoeiend uit de geliefde,
van eeuwigheid spelend in de geliefde.

Begrijp hieruit dan wat ik ben en waaruit ik voortkom.

Wat ik echter in mijn wezen ben,
het volledig begrijpen hiervan,
het verstand gebiedt het onderzoek hiernaar te laten rusten,
omdat de geordende natuur
niet naar het onmogelijke dient te streven.'

7.
DE DISCIPEL:
Wanneer ik dit hoor met bewogen gemoed,
dan jubelt mijn hart en kan ik me nauwelijks nog beheersen,
en helemaal uitgelaten verblijdt mijn geest zich in de Heer.

O, wie toch, wie geeft jou mij tot mijn geliefde bruidegom,
jij, die van de lieve Vader bent uitgegaan,
opdat ik jou vinden mocht buiten, en kussen,
en er daar niemand was die mij verachten zou?

Maar ik bid je, mijn geliefde,
waarom is het toch,
dat je je met betrekking tot jouw liefde
keer op keer pleegt te vergelijken met lichamelijke zaken,
waar je toch,
naar eigen zeggen
en zoals alle goede filosofen stellen,
noch lichaam
noch lichaamskracht bent?

8.
DE WIJSHEID:
De waarheden van de hoogste dingen,
bezien naar hun enkelvoudigheid,
kan het menselijk intellect niet vatten,
daarom is het noodzakelijk,
deze te verhelderen
langs beelden en door de gebruikelijke gelijkenissen.

Mijn schoonheid is zo overweldigend,
dat zelfs wanneer iemand zich vele jaren lang
aan grote kwellingen blootstelde
om mij slechts een enkel ogenblik lang
in mijn gehele pracht te kunnen aanschouwen,
ja zelfs dan zou, zonder twijfel,
deze inspanning geringer zijn dan de bijbehorende beloning.

9.
DE DISCIPEL:
Omdat we, zoals je stelt,

de supercelestibus et divinis rebus
aliter loqui non possumus,
nisi per modum rerum corporalium,
liceat simplici discipulo,
magistro prudentissimo
verbum simplex proponere,
cuius declaracionem cupio habere.

En species celi gloria stellarum,
atque venustas campi ex multitudine perpenditur florum.

Sic non numquam
decor iuvenularum seu sponsarum terrigenarum
ex ornatu attenditur vestimentorum.

Unde
et auro tectae,
gemmis choruscantibus infuse,
subtilibus indute,
sertis micantibus redimite,
pulchre procedunt.

Tu vero quid?

10.
SAPIENCIA:
Prudens pictor
ubi subiectum deficit,
accidencia multiplicare consuevit.

Et quod maculosum esse cognoverit,
rubrica linire festinabit,
ut ex sophisticata forma ignoretur
quia latet angwis in herba.

Ridere apparenter cogit
quod nec sensibile quidem est;
sicque oculos humanos decipit,
dum quod deforme sub tegmine est,
colorifero splendore perliniens reddit formosum.

In quo tamen magis artificis
quam artificiatu preconium iure preferitur.

E regione vero sol
radiatorum suorum circumdatus fulgoribus,
aliena non eget mendicata formositate,
quem in essentia sua luminositas tam inmensa investivit.

Sic sic
sapiencia eterna *sol iusticie*,
quinymmo ipsa *cuius pulchritudinem sol et luna mirantur*,
lucem habitans inaccessibilem,
in splendoribus sanctorum,
ex utero ante luciferum genitus,
fulgoribus inmensissimis circumdatus,
aliena forinsecus conposicione non eget.

Qui est totum quod est,
quod pulchrum est,
quod speciosum,
quod decorum.

Cui idem est esse
quod pulchrum, quod delectabile esse.

*Omnis nimirum gloria eius abintus
in fimbriis aureis,
circumamicta varietate.*

Amictus namque lumine sicut vestimento,

over hemelse en goddelijke dingen
niet anders praten kunnen
dan op de wijze van lichamelijke dingen,
zal het de eenvoudige leerling geoorloofd zijn,
tegenover de wijze leraar
een eenvoudige zaak naar voren te brengen,
waarover ik graag uitsluitel zou willen hebben.

Zie, de hemel ontvangt haar schoonheid van de sterren,
het veld haar bevalligheid van de bloemenweelde.

Net zo oordeelt men soms
de schoonheid van jonge meisjes en aardse bruiden
naar de opsmuk van hun kleren.

Vandaar, dat ze,
met goud bedekt,
met fonkelende edelstenen besprenkeld,
met fijne weefsels bekleed,
en met bloemenslingers bekranst,
hun schoonheid tonen.

En, hoe is dat bij jou?

10.
DE WIJSHEID:
Een vaardige schilder zal
wanneer zijn voorstelling gebreken verthoont,
nevenzaken willen benadrukken.

En als hij ziet dat iets bevlekt is,
zal hij dat snel met rode verf bestrijken,
zodat uit de schoongepoetste vorm niet te herkennen is,
dat in het gras een slang verborgen ligt.

Hij weet het zichtbare aantrekkelijk te maken,
door iets aan de waarneming te onttrekken;
en zo misleidt hij de menselijke ogen,
door met heldere kleuren te overschilderen
en mooi te maken wat onder de verflaag misvormd is.

De meester die het maakt is hier met recht meer te prijzen
dan het ding dat gemaakt wordt.

De zon echter,
die door de glans van haar stralen omgeven is,
heeft geen vreemde, geleende schoonheid nodig,
want het is haar eigen ontzagwekkende licht dat haar kleedt.

Zo, net zo, ja meer nog,
is de Eeuwige Wijsheid, de zon van de gerechtigheid,
wier schoonheid de zon en de maan verwonderen,
wonend in een ontoegankelijk licht,
in de glans van de heiligen,
geboren uit de moederschoot nog voor het morgenrood,
omvangen met een ongemeten licht,
heeft zij geen vreemde, toegevoegde schoonheid nodig.

Want ze is alles wat is,
alles aan schoonheid,
aan bekoorlijkheid,
aan pracht.

Te zijn, mooi te zijn, bevallig te zijn,
voor haar is dat één.

Haar hele heerlijkheid is in haar innerlijk gelegen,
onder gulden lokken
en een omhulling van kleurrijke stoffen.

Bemanteld met het licht als haar gewaad

tanta ex omni parte luminositatis pulchritudine respergitur,
ut sui fulgoris excellenciam oculus humanus
ferre non posset.

Non enim videbit me inquit homo et vivet.

11.
Denique omnis creature decor,
quid aliud est
quam quoddam speculum,
in quo summi opificis
relucet magisterium?

Quod si lylii ut asseris decorem,
eiusque indumenti nitorem miraris,
cur non miraris lyliorum auctorem?

Si venustus aspectus ac decenter ornata facies
oculis tuis mundanis quondam sic conplacuit,
O quam digne
pre cunctis ineffabiliter pulchra
et per essenciam decora
cordis oculis placebit.

Nempe si recte inspexeris,
ornata cuncta
cum suis ornamentis ipsius
sunt preconia,
qui substantiam
cum qualitate et ceteris generibus
produxit in esse.

Patet igitur
quod ea que te vanitatis tempore
ad creaturam trahere solebant,
pocius ad horum omnium creatorem trahere debebant,
absque eo quod intrinsecus latet.

12.
DISCIPULUS:
Et quid est hoc quod intrinsecus latet?

13.
SAPIENCIA:
Simplicissime essencie mee iocundissima visio,
supersubstantialissime divinitatis mee
peroptata fruicio,
interminabilis vite tota simul et perfecta possessio.

In hiis enim
cunctis beatorum spirituum agminibus
tanta datur iocunditas,
tanta gaudiorum materia geminatur,
ut pre amoris magnitudine
et exultacionis immensitate,
*mille anni sint ante oculos eorum
tamquam dies hesternae que preteriiit.*

Siquidem tota celestis frequentia,
continue cernens tota mirabilia,
novaque audientes cantica,
oculos iugiter in me defixos habent.

Stant suspensis vultibus,
et cordibus amore flagrantibus in me intendunt.

Pedes habent obliquos quasi ad iubilandum.

Faciem revelatam ad contemplandum.

Sicque *sursum corda* levantes,

is ze overal met zo veel lichtende schoonheid overgoten,
dat het menselijke oog de felheid van haar schittering
niet verdragen kan.

Want geen mens kan mij zien, zegt ze, en leven.

11.
Alle pracht van elk schepsel,
wat is het uiteindelijk anders
dan een soort spiegel
waarin het meesterschap weerkaatst
van de hoogste kunstenaar?

Wanneer je dan, zoals je stelt, de schoonheid van de lelie
en de helderheid van haar kleed bewondert,
waarom bewonder je dan niet de schepper van de lelies?

Wanneer een lieflijke aanblik en een bevallig gezicht
jou wereldlijke ogen eens zo bekoord hebben,
o hoe terecht dan,
dat wat onuitsprekelijk mooier is dan al het andere,
ja, schoonheid in haar wezen,
de ogen van je hart zal behagen.

Want wanneer je het op de juiste wijze bekijkt,
weerklinkt in alles wat gesierd is,
alsmede in die siersels zelf,
een verheerlijking
van degene die de zelfstandigheid
met haar hoedanigheid en overige geslachten
het zijn heeft gegeven.

Het is daarom duidelijk,
dat wat jou, in deze tijd van ijdelheid,
tot de schepselen pleegt aan te trekken,
je eerder tot de schepper van dit alles heentrekken moet,
naast hetgeen er inwendig in verborgen ligt.

12.
DE DISCIPEL:
En wat is hetgeen, wat er inwendig in verborgen ligt?

13.
DE WIJSHEID:
De allerblijmoedigste aanblik van mijn eenvuldige wezenheid,
het zo verlangde genieten
van mijn boven elke zelfstandigheid gelegen goddelijkheid,
het gehele en volmaakte bezit van eindeloos leven.

Daarin wordt namelijk
alle heerscharen van de zalige geesten
een zo grote blijdschap gegeven,
de oorzaak voor vreugden zo vermeerderd,
dat de hevigheid van hun liefde
en de onmetelijkheid van hun jubel maken,
dat duizend jaren in hun ogen zijn
als de dag die gisteren was en voorbij is.

Het hele heer van de hemelbewoners,
onafgebroken zoveel wonderbaarlijks aanschouwend
en nieuwe liederen horend,
het heeft de ogen onophoudelijk op mij gericht.

Met opgeheven gelaat staan ze daar,
hun van liefde brandende harten naar mij uitgestrekt.

Ze hebben hun voeten geplaatst als tot een vreugdendans bereid.

Hun gezicht ontsluit tot beschouwing.

Aldus heffen ze hun harten omhoog,

inhiant ore cordis pariter
in superna fluenta fontis vite.

O quam beatus
qui huic felicissime iocunditati
et iocundissime felicitati interesse meruerit:
Qui choris intererit celestium puellarum,
que mecum choreas ducentes in celestibus iocundantur feliciter:
Ubi chorus sacratus virginum post me canentes cursitant,
ymnosque dulces personant.

En unicum amoris verbum
de labiis caritatis mee
egressum ad cor amorosum,
omnium superat angelorum melodias,
omnium cytharedorum cytharizantium armonias,
omnia denique instrumenta musicalia excedit ac symphonias.

14.
Eya respice queso
mentis nunc in iubilo,
quam abilis sim ad amandum,
quam affabilis ad amplexandum,
et ad perosculandum anime sincere
quam summe delectabilis.

O dulce et preciosissimum osculum,
labiis mellifluis affectuose inpressum.

O quam beata anima,
cui vel in tota vita sua saltem unica vice
fuerit hoc concessum.

Quod si propter hoc eciam mori contigerit,
grave non erit.

15.
Sum denique semper presto amanti
ad reamandum,
presens in choro,
presens in thoro,
in mensa,
in via,
in clauastro,
in foro,
ita ut non sit locus ubi non sit presens caritas deus,
ubique amanti per amorem correspondens.

Singulare quippe hoc sibi divina sapiencia
proprium inter cunctas vendicat sponzas,
ut ad votum amantis
ubique presens esse possit,
et cuncta pro se emissa suspiria,
desideria inmissa,
facta servicia
in presenciarum norit.

Propter hoc *providebam* ait quidam amator sapiencie,
dominum in conspectu meo semper.

Et item:
*Propter hoc letatum est cor meum,
et exultavit lingua mea.*

16.
Rursus, tanta est bonitatis mee prerogativa singularis,
ut si quis ex ea vel modicam guttam ad gustandum susceperit,
de cetero *omnia* huius mundi oblectamenta
tamquam stercus reputabit.

Amor meus peccatorum sarcinis honeratos exhonerat,

de mond van hun hart opengesperd
naar de van boven stromende bron van leven.

O, hoe zalig
wie deze gelukzalige vreugde
en dit vreugdevolle geluk deelachtig wordt,
wie aansluit bij het koor van de hemelse maagden,
dat samen met mij naar de hemelse vreugde voert,
daar waar het gewijde maagdenkoor mij zingend volgt
en er zoete hymnen laat weerklinken.

Zie, een enkel woord van liefde
afkomstig van mijn liefdevolle lippen,
gericht aan een liefhebbend hart,
het overtreft alle melodieën van de engelen,
alle harmonieën van citterspelers spelend op hun citters,
alle symfonieën van alle muziekinstrumenten.

14.
Welnu, zo bid ik je, overweeg,
nu je geest jubelt,
hoe geschikt ik ben om lief te hebben,
hoe minzaam te omarmen,
en hoe innemelijk boven al
voor een oprechte ziel te kussen.

O, deze zoete en allerkostbaarste kus,
vol genegenheid gedrukt op honingvloeiende lippen.

O, hoe zalig de ziel,
aan wie, zelfs al was het maar eens in heel haar leven,
deze gegeven werd.

Ja, zelfs al zou ze er door sterven,
het zou haar niet zwaar vallen.

15.
Steeds sta ik klaar aan wie mij liefheeft
mijn wederliefde te schenken;
ik ben bij hem in het koor,
bij hem in bed,
aan tafel,
onderweg,
in zijn cel,
op de marktplaats,
zo dat er geen plek is waar God, die de liefde is, niet aanwezig is,
overal de minnaar antwoordend met wederliefde.

Tussen alle bruiden is het deze eigenschap
die de goddelijke Wijsheid opeist als uitsluitend de hare,
opdat zij naar de wens van hen die haar liefhebben
overal aanwezig kan zijn,
en ze alle zuchten omwille van haar geslaakt,
verlangens op haar gericht
en werken voor haar gedaan,
ogenblikkelijk herkent.

Daarom spreekt een vereerder van de Wijsheid:
'De Heer heb ik altijd voor ogen.'

En ook:
'Daarom is mijn hart vol vreugde
en jubelt mijn tong.'

16.
En mijn bijzondere goedgunstigheid zal hier dan zo groot zijn,
dat wie er slechts een enkel druppeltje van geproefd heeft,
voortaan alle genoegens van deze wereld
beschouwen zal als drek.

Mijn liefde verlicht de last die de zondaren dragen,

conscienciam purificat,
mentem corroborat,
perfectis libertatem donat,
et ipsos suo eterno copulat principio.

Quid plura?

Qui me sibi in sponsam accipit,
meque super omnia diligit,
vivit cum tranquillitate,
moritur cum securitate,
et quodammodo in presenti gaudia inchoat
que per eterna secula durant.

Multa dicimus,
et verbis deficiamus,
quia eminentiam amoris mei
nulla *lingua hominum vel angelorum* sufficit enarrare.

Experiri potest,
fari non potest;
hec tamen quasi ex abrupto proiecta
pocius quam dicta
sint de qualitate
divini amoris.

17.
DISCIPULUS:
O inmensum cordis mei tripudium.

Numquid enim non vere ista est hora salutis,
hora leticie spiritualis,
tempus visitacionis et gracie,
dies quam fecit dominus,
in qua melliflui facti sunt celi?

In qua timor transit in amorem,
et familiaritatis tue grata experientia
fiduciam prestat loquendi pleniorum.

Aperiam igitur os meum,
et secreta
que tanto tempore in cubili cordis mei clausa tenueram,
tibi nunc reserabo.

Vulnusque amoris
dudum inclusum detegam in corde
langwentis.

18.
Tu scis,
expertissimum etenim alloquor in arte amandi,
quia amor intensus socium non patitur,
non sustinet pluralitatem.

Regna quippe et amor
sicut olym audivimus,
socios non bene conpaciuntur.

Nam et fluvius magnus
in plures divisus rivos
minoratur.

Sic et amor
dum socios querit,
minuitur et deficit.

19.
O unicus et singularis cordis mei possessor,
nunc ita se habet ad te
cordis mei inpetuosus affectus,

reinigt het geweten,
versterkt de geest,
schenkt vrijheid de volmaakten
en verenigt hen met hun eeuwige oorsprong.

Wat meer?

Wie mij tot zijn bruid neemt
en mij boven alles liefheeft,
leeft in rust,
sterft in zekerheid
en gaat in zekere mate reeds in het nu de vreugde binnen
die in de eeuwigheid voortduurt.

Veel zeggen we,
en toch komen we woorden tekort,
want mensen- noch engelentong is in staat,
de ongehoorde grootte van mijn liefde uit te spreken.

Ondervonden kan het worden,
uitgezegd niet;
maar wat hier als het ware uitgegoid,
eerder dan uitgezegd werd,
laat dat iets zeggen over de hoedanigheid
van de goddelijke liefde.

17.
DE DISCIPEL:
O onmetelijke vreugde van mijn hart.

Want is dit niet waarlijk het uur van het heil,
het uur van de geestelijke vreugde,
de tijd van de visitatie en de genade,
de dag door de Heer gemaakt,
waarop de hemelen honingvloeïend werden?

Toen was het dat de vrees overging in liefde
en de genadevolle ondervinding van je gemeenzamheid
groter vertrouwen schonk tot spreken.

Daarom open ik mijn mond,
en de geheimen
die ik zo lange tijd in het binnenste van mijn hart verborgen hield,
jou zal ik ze nu openbaren.

En de minnewond
zo lang ingesloten in mijn smachtend hart,
wil ik blootleggen.

18.
Jij weet,
– ik beroep me op een deskundige in de kunst van het minnen –
dat sterke liefde geen metgezel verdraagt,
geen meervoudigheid uithoudt.

Koningschap noch liefde,
zoals we eens gehoord hebben,
verdragen immers geen rivalen.

Zelfs een grote stroom
die zich vaker deelt,
zal verworden tot kleine beekjes.

Zo zal ook de liefde,
wanneer ze metgezellen zoekt,
slinken en gebrekkig worden.

19.
O ene en enige bezitter van mijn hart,
de onstuimige liefde van mijn hart
is helemaal op jou gericht,

ut unice te diligens,
vicem sibi rependi singularis affectet amoris.

O quam optabile hoc michi esset,
ut me ex nomine cognosceres,
cognitumque singulariter diligeres,
ac dilectum inter specialissimos amicos
tibi ipsi eligeres.

O deus meus,
utinam oculis clemencie tue
graciose me respiceres,
omniaque opera mea dirigeres,
et familiarissimum me amicum tibi ac servum faceres.

O quam letus existerem,
si hec michi iuxta votum provenirent.

Ego certe Cresy divicias,
et omnium hominum delicias me habere estimarem.

Nunc autem
quod et cum gemitu cordis dico,
te solum et unicum diligens,
communibus amoris legibus
cogor contentari.

Queso omnes pii amatores
vestras aures prebete
michique condescendite,
et inter me et dilectam diiudicate.

20.
Ecce dilectus meus unicus thesaurus michi est,
et amoris speculum ipsum michi constitui.

Facilius possent saxa molliiri,
quam mens mea eius ab amore revocari.

Quod si me dimiserit,
ego eum non dimittam
vivit dominus;

Si spreverit,
ego fidelis et constans existam.

Velud turtur solitaria sedebo,
quousque dilectum recuperabo.

Ego nullam recipiam consolacionem;
ad nullum intendam *consolatorem*.

Quinymmo
honerosi erunt michi.

Jpse solus est quem quero;
ab ipso solo consolari potero.

Pro ipso *elegit suspendium anima mea,
et mortem ossa mea.*

Si abierit,
cor meum secum trahit;
si redierit,
os meum iubilo replebit.

Sive comedam
sive bibam,
vel aliud quodcumque faciam,
ipse michi presens est.

jou als enige minnend,
hopende beloond te worden met jouw bijzondere wederliefde.

O hoe verlang ik ernaar
dat je me bij mijn naam zult kennen,
en mij zult liefhebben vóór allen
en dat je mij onder je bijzondere vrienden
verkiest als jouw geliefde.

O mijn God,
wanneer je met de ogen van je barmhartigheid
op mij genadig toch neer zou zien,
al mijn werken zou sturen
en mij tot jouw innigste vriend en dienaar zou maken.

O hoe verheugd ik zou zijn,
wanneer dit gebeuren zou overeenkomstig mijn wens.

Waarlijk, ik zou menen de rijkdommen van Croesus
en de vreugden van alle mensen te bezitten.

Nu echter,
en dat zeg ik met zuchtend hart,
jou liefhebbend en jou alleen,
zal ik me tevreden moeten stellen
met liefdes algemeenzame wetten.

Ik smEEK je, al jullie vrome minnaars,
leen me je oor
en kom mij te hulp,
en oordeel tussen mij en mijn geliefde.

20.
Zie, mijn geliefde is mijn enige schat,
tot spiegel van de liefde heb ik hem voor mij gemaakt

Gemakkelijker is het rotsen te laten smelten,
dan mijn geest terug te roepen van zijn liefde.

Zelfs wanneer hij mij zou verlaten,
hem verlaten deed ik niet;
want hij leeft als mijn Heer.

Al zou hij me verachten,
ik zou trouw en standvastig blijven.

Als een verlaten tortelduif zou ik blijven zitten,
totdat ik mijn geliefde teruggewonnen had.

Ik zou geen vertroosting aannemen,
geen aandacht geven aan die mij vertroosten wilden.

Meer nog,
ze waren mij tot last.

Hij alleen is het die ik zoek;
hij alleen zal mij kunnen vertroosten.

Om hem verkiest mijn ziel de verhanging,
mijn gebeente de dood.

Wanneer hij weggaat,
neemt hij mijn hart met zich;
wanneer hij terugkomt,
vult zich met jubel mijn mond.

Wanneer ik eet,
wanneer ik drink,
of iets anders doe, onverschillig wat:
hij is altijd bij me.

*Ipse est quem intendo;
ipse est quem requiro.*

*Insipiens factus sum,
amor me coegit.*

*Ecce dilectum diligere
non expectavi
quousque senio frigescerem,
ac viribus fractus deficerem,
quousque decor vultus rosei deperiret,
et ruge faciem operirent,
et sic exosus factus
et amori terreno ineptus,
necessitate cogente
ad ipsum amandum confugerem,
qui aliam
quam diligerem
vel a qua diligi cuperem
non haberem.*

21.

*Quinymmo
cum in flore iuventutis etas
adhuc tenera longevitatem annorum
promitteret,
et sociorum grata consortia adessent,
et naturalis complexio amori arrideret,
multosque rogantes ac retrahentes haberem:
hiis omnibus spretis,
violas pulcherrimas michi dulciter arridentes contempnebam,
facieque aversa cum gemitu aversabar.*

*Letus omnia proieci,
et te michi mercedem amoris constitui.*

*Ad amorem tuum confugi,
teque michi in dilectum elegi.*

*Numquid igitur
O amor meus,
gaudium meum,
et dulcedo anime mee,
inpium esset,
ut me singulariter diligeres,
et amori tanto tantillum responderes,
non quidem pre cunctis solum diligendo,
sed inter cunctos amorem familiarem inpendendo?*

22.

*Hoc est pro certo quod me angit ac sollicitat,
quia tot sunt corda
te ardentissima caritate amancia,
que me in amore et omni amorosa exhibicione antecedunt.*

Heu heu, quid ergo erit de me?

*Timeo enim vehementer,
cum inter lylia lyliorum amator pasceris,
O me miserum,
et redolentiam eorum odoraris,
ne forte cardoni vel urticae obliviscaris,
et sic dampnum amoris tui aliorum
ex amore incurram.*

Jgnosce O dilecte quod sicloquor.

*Hoc enim ut nosti
sibi vis intensi amoris vindicat,
ut legem verbis inponere nesciat,
nullumque nisi dilectum*

Hij is het die ik beoog,
hij is het die ik zoek.

Een dwaas ben ik geworden,
de liefde heeft me daartoe gedwongen.

Zie, ik had niet verwacht
hem aan mijn hart te drukken als mijn geliefde
vooraleer ik van ouderdom verkillen
en met gebroken krachten wegwijnen zou,
vooraleer de schoonheid van mijn roze gelaat verdwenen was,
mijn gezicht doorplooid met rimpels,
en ik, wrevelig geworden,
voor aardse liefde niet langer deugen zou,
en ik door nood gedwongen
hem dan moest uitkiezen als liefdestoevlucht,
omdat ik een ander,
die ik liefhad,
of waarvan ik liefde verhoopte,
niet meer krijgen kon.

21.

Hoe anders;
in de bloei van mijn jeugd,
toen mijn nog jeugdige leeftijd mij een lang leven
in het vooruitzicht stelde,
en mijn vrienden me tot goed gezelschap waren,
mijn natuurlijke gesteldheid de liefde toelachte,
en ik velen had die mij uitnodigden of weerhielden,
wees ik ze allemaal af;
mooie viooltjes die mij zo aanminning toelachten, versmaadde ik
en onder zuchten keerde mijn gelaat zich af.

Blijmoedig verwierp ik dit alles,
en jou maakte ik tot de beloning voor mijn liefde.

Naar jouw liefde vluchtte ik,
en jou verkoos ik tot mijn lief.

Zou het dan,
o mijn geliefde,
mijn vreugde,
en de zoetheid van mijn ziel,
niet harteloos zijn,
wanneer ook jij mij niet bijzonder lief zou hebben
en zulk grote liefde niet enigszins zou beantwoorden;
ik vraag je niet uitsluitend mij lief te hebben, boven alle anderen,
maar mij in het bijzonder lief te hebben, onder al die anderen.

22.

Dit is wat mij bedrukt en verontrust:
dat er zovele harten zijn,
die jou liefhebben met zulke brandende liefde,
dat ze mij met hun liefde en al hun liefdesuitingen overtreffen.

Ach, ach, wat zal er van mij dan worden?

Ik vrees namelijk zeer,
dat wanneer jij, vriend van de leliën, onder de leliën rondgaat,
en jij hun geuren gewaarwordt,
dat je de distel en de brandnetel zult vergeten,
en vanwege jouw liefde tot de anderen,
ik, o ik ellendige,
aan liefde dan moet inboeten.

Vergeef me, o mijn lief, dat ik dit zeg.

Jij immers weet,
hoe de kracht van sterke liefde een mens opeist,
zodat hij zijn woorden geen wet weet op te leggen,
en geen ander dan de geliefde voor ogen heeft,

cum dilecto occupatum advertat.

Valde si audeo dicere
sparsus amator es.

*En sexaginta sunt regine,
et octoginta concubine,
et adolescentularum non est numerus.*

Verumptamen *una est columba* tua,
perfecta et immaculata tua,
que ceterorum omnium sibi vendicat principatum.

Denique in omnibus finibus Jsrahel
queruntur adolescentule virgines,
et ab Ysaac sola eligitur,
et ad regem introducitur.

Sic ad Aswerum multe introducte,
una omnibus preferitur,
et ad inperii consorcium sublimatur.

O una que una es,
et secundam non habes;
sed et quam feliciter creata,
quam eximie dotata es,
ut unicum illum thesaurum
ad cordis votum possideas.

*Quis michi det
saturari saltem
de micis que cadunt de mensa
reliquiarum tuarum.*

23.
SAPIENCIA:
Valde *in excessu mentis* ex amore positus es,
quod et verba affectuosa
et facies lacrimosa ostendit.

Sed nunc si tibi ostenderem
quod te singulari amore diligerem,
iuxta omne desiderium cordis tui,
quid facere velles?

24.
DISCIPULUS:
Te milies amplecti vellem,
et decies milies affectu gratulabundo perosculari cuperem,
et quidquid umquam adversi amor sustinere preciperet,
libens cuncta ferrem.

En anima mea
domine my ad verba tua tota suspensa erigitur,
et verbum consolatorium prestolatur.

O desiderium anime mee
loquere ad cor servi tui.

O pie consolator
cur me provocas?

Cur animam amore langwidam
differendo affligis?

En amor inpaciens est,
nec diucius expectare potest.

Nam *desideria dilata affligunt animam.*

25.

zodra deze zich tot hem richt.

Jij bent, als ik het zo zeggen mag,
een zeer verspreide minnaar.

Zie, er zijn zestig koninginnen,
tachtig concubines
en meisjes zonder tal.

Desondanks is er slechts één jouw duif,
jouw volmaakte en onbevleete,
die tussen al die anderen de eerste plaats voor zich opeist.

Ja, er werden in het hele gebied van Israël
opgroeïende maagden gezocht,
maar Abisag alleen werd uitgekozen
en naar de koning gebracht.

En zo werden Ahasveros velen voorgesteld,
maar slechts één werd verkozen boven de anderen,
en tot medeheerseres verheven.

O jij, die ene, enige,
waarvan er geen tweede bestaat;
hoe gelukkig werd je gemaakt,
welke rijkdom werd je geschonken,
dat jij de ene, enige schat
naar hartsverlangen bezit.

Ach, wie bekommert zich om mij,
dat ik tenminste verzadigd mag worden
door de kruimels die van de tafel vallen,
van wat jij overliet.

23.
DE WIJSHEID:
Je bent van liefde helemaal buiten jezelf geraakt,
zoals je bewogen woorden
en je betraande gezicht onthullen.

Wanneer ik je echter nu zou laten zien,
dat ik jou liefheb met een liefde alleen voor jou bestemd,
waar heel het verlangen van je hart naar uitgaat,
wat zou je dan willen doen?

24.
DE DISCIPEL:
Ik zou je duizend keer willen omarmen
en tien keer duizend keer wensen te kussen in dankbare liefde;
en welke lasten jouw liefde me ook maar op zou leggen,
uit vrije wil droeg ik ze.

Zie, mijn Heer,
hoe mijn ziel zich helemaal richt op jouw woorden
en wacht op een woord van vertroosting.

O verlangen van mijn ziel,
spreek tot het hart van je dienaar.

O lieve vertrooster,
waarom stel je me op de proef?

Waarom mijn door liefde verzwakte ziel
kwellen door uitstel?

Zie, ongeduldig is de liefde,
langer wachten kan ze niet.

Want niet vervuld verlangen kwelt de ziel.

25.

SAPIENCIA:

Amor tuus licet intensus sit,
cecuciens tamen aliquantulum videtur esse,
qui de divinis et supercelestibus
per modum terrenorum sentiendum estimas;
et ideo
quasi per caliginem iudicas.

Sic autem non est.

Nimirum dei sapiencia amor est.

Unde sicut essentia sua in cunctis existens
non partitur,
vel minor ex hoc in singulis redditur:
sic nec amor suus,
licet cuncta diligat que fecit,
minoratur.

Sic enim singulis intendit,
ut a cunctis vacare videatur,
et sic cunctis presidet,
ut a singulis vacare putetur.

Nec est sic ymaginandum,
quasi tu iuvenis amorem meum preveneris,
et propterea a me diligere ex iure velis.

Sed revera econverso est.

Etenim quia te ab eterno dilexi,
et te ex nomine novi,
et affectu singulari preelegi:
ideo diligis,
licet ex consequenti
effectus predestinationis,
effectum requirat dilectionis.

Unde
sine preiudicio omnium ceterorum amantium,
hoc firmiter teneas,
me circa te omni tempore et hora
tam amorose esse intentum,
ac si cunctis postpositis
tibi soli vacarem,
ut amori tuo singulariter responderem.

26.

DISCIPULUS:

Felix sermo et omni acceptione dignissimus.

Nunc anima mea magnificata est
pre omnibus diebus vite mee.

Quamobrem
una mecum iocundetur simulque congaudeat
et congratuletur orbis terre et plenitudo eius
pro dilecti tam pio amore
et tam immensa et optabili dilectione.

Eya dilecte my,
averte oculos tuos a me,
quia ipsi me avolare fecerunt.

Cuius namque cor tam ferreum
saxeumque pectus
verba tua sintillifera audire posset,
et non subito amoris tui ignem conciperet?

Quis denique tam frigidus vel tepidus existit,
qui si te

DE WIJSHEID:

Jouw liefde, hoe sterk ze ook mag zijn,
ze schijnt je ergens toch te verblinden,
want over goddelijke en hemelse zaken
meen je te kunnen oordelen op aardse wijze;
en daarom
oordeel je, als het ware, als in een mist.

Zo is het niet.

Zonder twijfel is de wijsheid van God de liefde zelf.

Zoals zijn wezenheid in alles is,
en deze toch niet opgedeeld
of geminderd wordt in elk afzonderlijk ding,
net zo zal ook zijn liefde,
want alles wat hij schiep heeft hij lief,
hierom niet minder worden.

Hij ontfermt zich namelijk over elk afzonderlijk ding,
dat het schijnt als was hij van alles vrij;
en hij waakt zo over alles,
dat het lijkt als was hij van het afzonderlijke vrij.

Beeld je nu niet in,
dat jij omdat je in je jeugd mij eerst hebt liefgehad,
daar het recht aan mag ontlenen door mij geliefd te worden.

Feitelijk is het omgekeerd.

Omdat ik je vanaf het allereerste begin lief heb gehad,
je naar je naam ken
en je met voor jou bestemde liefde uitverkoos,
daardoor komt het dat je liefhebt;
daaruit laat zich afleiden, zo je wil,
dat de uitwerking van de voorbestemming,
de uitwerking nodig heeft van de liefde.

Daarom,
zonder te oordelen over al de anderen die mij liefhebben,
wees er van verzekerd,
dat ik me te allen tijde, op elk uur,
zo liefdevol naar jou toegewend heb,
als om, al het andere terzijde schuivend,
voor jou alleen vrij te zijn
en alleen jouw liefde te beantwoorden.

26.

DE DISCIPEL:

Gelukkig dit woord, en volkomen geloofwaardig.

Mijn ziel ontvangt nu meer glorie
dan in alle dagen van mijn leven.

Daarom, laten heel het aardrijk en al zijn volheid
zich samen met mij verheugen en verblijden,
en zijn vreugde tonen
over de barmhartige liefde van mijn geliefde,
en over zijn onmetelijke en begeerlijke zoetheid.

Ach, mijn geliefde,
wend je ogen van me af,
daar ze me vluchten deden.

Wiens hart is als ijzer
wiens borst als steen zo hard,
dat hij jouw vonkende woorden zal kunnen horen,
zonder meteen te ontvlammen aan jouw liefde?

Wie is er zo koud en lauw,
dat, wanneer hij jou

in tanto decore coram oculis cordis sui sisteret,
suique amoris oculos frequenter in te defixos haberet,
et *ignitum eloquium tuum vehementer* sepius audiret
crebriusque eadem revolveret,
qui non intimi amoris facula inardesceret?

Sicut enim sol
ad emisperium nostrum ascendens
et circulum meridianum describens,
terram suo adurit calore:
sic colloquium tuum flammeum
corda frigida suo accendit in amore.

27.
O omnes sicientes venite nunc ad fontem tocius amoris,
et ad fructum desideratum iocundissime dileccionis.

Quare expenditis et res et corpus
simulque animam periculo eterno exponitis,
et tamen *in vanum* laboratis?

Nam in ydropica ariditate persistitis.

O aridum
propter saporem carneum tenuem in eo relictum,
dentibus vestris roditis.

O miseri
vere miseriam amatis,
dum hoc quod queritis
iuxta votum non invenitis.

Cernite queso cernite,
quam bonum et quam iocundum sit
summum bonum diligere,
supremam sponsam adamare.

Redite amatores dulcissimi *ad cor*,
et perpendite
quam beatus
qui *relictis omnibus*
in hanc consentit,
eique soli
cuncta servicia amori debita
corde devoto inpendit.

Quanta putatis hic consolacione
atque interne suavitatis dulcedine,
sibi quidem soli nota,
ab oculis autem cunctorum vivencium abscondita, perfruetur?

Feliciter proinde
O delicata amatrix eterne sapiencie
beatissima Agnes
virginum gemmula pulcherrima,
de tanti sponsi preconio te iactasti
dicens:

Annulo suo subarravit me,
et immensis monilibus ornavit me.

Mel et lac ex eius ore suscepi,
et sangwis eius ornavit genas meas.

28.
Vere fateor dilecte my,
quod sermo tuus dulcissimus,
igneo amore respersus,
expergefecit dormitantem animam meam.

Liquefecit et refecit

in al jouw schoonheid voor de ogen van zijn hart zou plaatsen,
de ogen van zijn liefde veelvuldig op jou gericht zou houden,
en naar jouw vurige woorden vaak zou luisteren,
en erover na zou denken, keer op keer,
dat hij niet zal ontvlammen aan de fakkel van de innigste liefde?

Zoals de zon,
wanneer ze tot onze hemisfeer opstijgt,
de meridiaancirkel beschrijvend,
met haar hitte het land verzengt,
zo ontbrandt jouw vlammende samenspraak
de verkilde harten met haar liefde.

27.
Kom jullie dorstenden nu naar de bron van alle liefde
en naar de verlangde vrucht van de kostelijkste vreugde.

Waarom verteren jullie je goed en je lichaam,
en stellen je ziel bloot aan eeuwigdurend gevaar,
terwijl jullie je toch tevergeefs inspanssen?

Want jullie volharden in waterzuchtige droogheid.

Jullie kluiven het kale bot met je tanden,
vanwege de geur die het zachte vlees
er in achtergelaten heeft.

O jullie, ellendigen,
jullie zijn waarlijke minnaars van ellende,
zolang jullie dat wat jullie zoeken
niet aantreffen overeenkomstig jullie wensen.

Kijk, bid ik jullie, kijk,
hoe goed en hoe vreugdevol het is,
het allerhoogste lief te hebben,
de hoogste bruid als je lief te koesteren.

Keer terug tot jullie hart, jullie, minnaars van het allerzoetste,
en overweeg
hoe gezegend hij is, die,
nadat hij alles heeft achtergelaten,
zich verbindt met deze bruid,
en alleen voor haar
alle werken die de liefde afeist,
volbrengt met een hart vervuld van godsvrucht.

Kun je je voorstellen welke vertroosting
en welke innerlijke, zachte zoetheid hij zal genieten,
hem alleen bekend,
en verborgen voor de ogen van al wat leeft?

Het is daarom,
O tere aanbidsster van de Eeuwige Wijsheid,
gelukzalige Agnes,
allerschoonst edelsteentje onder de maagden,
dat jij je openlijk gelukkig prees met zulk een bruidegom,
toen je zei:

'Met zijn ring heeft hij mij gebonden,
met een onmetelijke halsketting mij gesierd.

Honing en melk heb ik uit zijn mond ontvangen,
en zijn bloed sierde mijn wangen.'

28.
Waarlijk, ik beken, mijn geliefde,
dat jouw zoete toespraak,
van vurige liefde vervuld,
mijn slapende ziel gewekt heeft.

Ze heeft mijn treurige geest

tristem mentem meam.

Illuminavit tenebrosa,
clausa reseravit,
et totum propositum meum ad hoc deduxit,
ut totis visceribus cupiam
et ego dignus inveniri
tua dulcissima desponsacione.

Sicut enim audivimus,
sic experti sumus,
quia non est personarum acceptio apud te.

Cunctos ad amorem tuum invitans,
omnes sacias,
et eis pocula salutis propinas.

29.
Adiuvo vos omnes
O eterne sapiencie ardentissimi amatores,
huius divinissime sponse felicissimi dilectores,
ut me vestris precibus ad ipsam
dignemini promovere.

Jam nunc O corpus et anima
quem sustinetis?

Quare negligitis?

Cur tam diu
a tam salutari proposito retardatis?

Deponamus veterem hominem,
novum induamus,
et torporem negligencie
nos a tantis inpedientem bonis excuciamus.

Ut quid eciam nati sumus?

Nos enim *vita vivimus tantum.*

Surgunt simplices illitterati indocti,
et fecundissima amoris plenitudine
inebriantur;
et nos *subtilia texentes,*
ac veritatis viam ceteris demonstrantes,
eosque ad poculum interne suavitatis invitantes,
in ariditate mentis perduramus.

Eya agite confratres et consodales;
quia potens est deus
de lapidibus istis
ignem procreare divini amoris.

Quis scit si convertatur
et salutacionem graciosam
poscentibus proiciat?

Quis scit si benignam post se relinquat benedictionem,
ut et nos miseri
participes amoris ipsius effecti,
inter dilectos et electos eius
sortem habere possimus?

30.
Delectat valde
huius speciosissime memoria sponse,
eiusque preeminenciam ac dignitatis prerogativam
recolere singularem,
sicut musica in convivio vini,
et sicut odor suavium ungentorum.

doen smelten en weer opgericht.

Zij heeft wat donker was verlicht,
wat gesloten was geopend,
en heel mijn streven hierheen geleid,
zodat ik met heel mijn hart zal begeren
dat ook ik waardig bevonden word
voor deze allerzoetse bruiloft, de jouwe.

Zoals we het gehoord hebben,
zo hebben we het ervaren,
want bij jou is er geen aanzien des persoons.

Jij nodigt allen uit tot jouw liefde,
jij verzadigt allen
en geeft hun te drinken uit de beker van het heil.

29.
Jullie allen roep ik aan,
O, allervurigste vereerders van de Eeuwige Wijsheid,
jullie gelukzalige geliefden van deze goddelijke bruid,
dat jullie het gepast mogen vinden,
mij met jullie bedes tot haar te laten opgaan.

O lichaam en ziel,
op wie wachten jullie nu dan nog?

Waarom zijn jullie onbekommerd?

Waarom zijn jullie zo nalatig
in het uitvoeren van dit voornemen dat zulk groot heil brengt?

Laten we de oude mens afleggen
en de nieuwe aantrekken,
laten we van ons afschudden de lakse traagheid,
die ons weghoudt van zulk verheven goed.

Waarom zijn we anders geboren?

We leven toch slechts dit leven.

Eenvoudigen, ongeletterden en onwetenden staan op,
en ze worden dronken
van de vruchtbaarste volheid van de liefde;
en wij, spinners van spitsvondigheden,
die anderen de weg van de waarheid wijzen,
hen tot het drinken van innerlijke zoetheid uitnodigen,
wij zelf volharden in de droogheid van de geest.

Kom broeders en gezellen,
want God is bij machte
uit deze stenen
het vuur van goddelijke liefde voort te brengen.

Wie weet, keert hij om,
en laat hij genadevol heil achter
voor hen die daarom smeken?

Wie weet, laat hij milde zegen achter,
waardoor wij, ellendigen,
de werking van zijn liefde deelachtig worden,
en een plaats mogen innemen
tussen zijn geliefden en uitverkorenen?

30.
Veel genoeg schenkt het,
deze herinnering aan de stralende bruid,
en dit overdenken
van haar voornaamheid en haar bijzondere voorrechten;
het is als muziek bij een gastmaal met wijn
en als de geur van zoete zalfoliën.

Sunt etenim
qui se *aliquid putant esse*
et nihil sunt,
sed seipsos et incautos quosque *decipiunt*.

O quociens minus cognitum amatur,
quod plene cognitum minus curatur.

Et cuius presencia pre amoris vehementia
vix expectabatur,
iam habitum ad libitum
ex odii magnitudine ardencius eicitur,
quam non habitum prestolaretur.

Fateor
me ista *in diebus vanitatis* mee
curiosius inspectasse,
et invenisse
hoc quod in proverbio dicitur:
Qui caruere nisi,
non sunt oculis michi visi.

31.
Quocumque enim me vertebam,
defectum aliquem
amori contrariantem inveniebam.

Nam si aderat pulchritudo corporis,
deerat formositas mentis.

Subiectum delicatum non numquam
morum inconposicione
vel inepta quadam et amori contraria stoliditate peccabat.

Nunc aquilum nasum aut sylum,
nunc dentes retortos
aut crines abrasos
aut sordidas vestes habebat.

Quod si hec ad votum erant,
egestate multa
amori contraria premebatur.

Quod si opulencia et pulchritudine florebat,
rusticitas generis ipsam odiosam reddebat.

Hanc melancholya,
hanc colera ira plena,
hanc fama ecliptica denigrabat.

Ubi vero hec omnia aderant congruenter,
impossibilitas propria deerat,
vel malicia hominum
vel detraccio lingwarum,
que poculum dulce amaritudine quadam perfundebant,
et me ab huiusmodi amore refrangebant.

Animus meus amorem spirans,
rosam habere spinam conquerebatur;
lylia aut violas
rusticorum usui ac pecorum pastui deservire sicut principi
attediabatur.

Pavonem aurea veste nitentem
deformes habere pedes
moleste ferebat.

Quid plura?

Cuncta percurrens,

Er zijn enkelen,
die zichzelf voor heel wat houden
en het toch niet zijn;
zichzelf en de onachtzamen bedriegen ze.

O hoe vaak wordt bemind wat minder gekend is,
hoe vaak wat meer gekend is minder geacht!

En iets waar we door hevige liefde
nauwelijks op wachten kunnen,
wordt, eenmaal naar believen bezeten,
van louter weerwil weggeworpen met een hartstocht
groter dan tijdens die verwachtingsvolle liefde.

Ik geef toe,
dat ik dit in de dagen van mijn ijdelheid
nieuwsgierig doorvorste,
en bevonden heb
wat door het spreekwoord wordt gezegd:
waarheen ik mijn ogen ook heb gewend,
nooit zagen ze iemand zonder gebrek.

31.
Waarheen ik me ook keerde,
steeds trof me een of ander gebrek
dat aan de liefde weerstreefde.

Want wanneer er schoonheid van lichaam was,
ontbrak schoonheid van geest.

Een teer schepsel zondigde weleens
door een onevenwichtigheid in zede
of door een ongepaste, aan de liefde tegenstrijdige lomtheid.

Soms had het een haakneus of een stompe neus,
dan weer scheve tanden,
of geschoren gezichtsbeharings,
of smerige kledij.

Als dit alles dan wel naar wens was,
werd het bedrukt door grote armoede,
tegenstrever van de liefde.

Wanneer ze bloeiend was van rijkdom en schoonheid,
was het boerenherkomst die haar afstotelijk maakte.

De een was melancholisch,
de ander choleric, vol van toorn,
weer een ander had een bedenkelijke roep.

Waar dit allemaal in evenwicht leek,
bleek ze niet voor mij bestemd,
of waren het de mensen met hun boosaardigheid
en hun kwaadsprekerij,
die de zoete drank met bitterheid vermengden
en mij van een dergelijke liefde afhielden.

Mijn geest, die naar liefde haakte,
klaagde dat de roos een doorn had;
dat lelies en en viooltjes, bestemd toch voor een prins,
tot nut van boeren dienden en als veevoer gebruikt werden,
het bedroefde hem zeer.

Dat de pauw, glanzend in zijn gulden kleed,
lelijke poten heeft,
hij kon het moeilijk verdragen.

Wat valt er verder nog te zeggen?

Alles overziend,

singula maculosa inveni ac defectuosa.

Dixique in corde meo,
ab inquisitione amoris numquam velle desistere,
donec amatum
omni carens defectu contingeret invenire.

Quid multis morer?

32.
Ecce nunc *abyssus abyssum* reperit.

Abyssus desideriorum abyssum introivit
omnium graciaram atque perfectionum.

Quid enim?

*Ecce tu pulchra es, amica mea,
suavis ac decora sicut Jherusalem,
virtuosa ac generosa.*

In diviciis cunctos precellis,
in gloria omnes antecedis.

Non solum sapiens,
sed et ipsa sapientia existis.

Nec est similis tui
in amoris facultate et arte amandi.

Nec timore quidem aut pudore sollicitabitur
qui te diligere seu desponsare voluerit.

Familiaritas tua
non parit odium vel contemptum,
sed quanto amatores tui perfectius te vident,
tanto tibi per amorem intensius adherent.

Nempe celestis artifex,
tocius stature dilecti mei liniamenta ac speciem,
plene artis sue circino descripsit;
omne superfluum inde resecans,
tocius pulchritudinis formam dereliquit,
ac in eo summam amoris collocavit.

Quis namque est queso edicite,
cuius mentem propriis oculis oblatam eius pulchritudo
avolare non fecerit,
cuius auditum eius *dulce eloquium*
non inebriaverit,
cuius cor eius amor vi sibi
non subiecerit?

Omnia eius supereminet eloquio verborum,
metro metiri nequeunt.

Amantis tantum
affectu claudi volunt,
et dilectum reficiunt.

Et huic omnia mea *venumdata gratis* eius
perpetuo obsequio se deputarunt,
iuraruntque per viventem in secula,
ab eius beneplacito nolle declinare.

33.
O my dulcis,
quam predulcis est tua amicitia,
que me vagam extra me non repulit,
sed se meo amori mercedem desideratam prebuit.

heb ik elk afzonderlijk ding bevekt en gebrekkig bevonden.

En in mijn hart heb ik gezegd,
dat ik nooit zou aflaten naar liefde te zoeken,
totdat het me zou lukken een lief te vinden,
dat van elke gebrek verschoond is.

Waarom mijn tijd nog verder te verdoen?

32.
Zie, nu heeft de afgrond een afgrond gevonden.

De afgrond van verlangen is de afgrond binnengegaan
van alle genaden en volmaaktheden.

Hoe dan?

Zie, je bent mooi, mijn vriendin,
zoet en bevallig als Jeruzalem,
deugdrijk en groothartig.

Jij overtreft allen in rijkdom,
gaat allen voor in roem.

Je bent niet alleen wijs,
je bent de wijsheid zelf.

Niemand is jouw gelijke
in liefdeskracht noch in liefdeskunst.

Wie jou wil liefhebben en huwen,
zal niet verontrust worden door vrees of schaamte.

Gemeenzaamheid met jou
brengt afkeer noch verachting,
ja, hoe volkomener jouw vrienden je zien,
hoe meer ze je in liefde aanhangen.

Want de hemelse kunstenaar
heeft heel het uiterlijk en de schoonheid van mijn geliefde,
met zijn passer in al zijn kunstvaardigheid uitgetekend;
al het overbodige wegsnijdend
heeft hij er de vorm van heel zijn schoonheid in achtergelaten
en er de som van heel zijn liefde in aangebracht.

Ik bid jullie, zeg,
wiens geest zal niet boven zichzelf opgetogen raken
van het met eigen ogen zien van deze schoonheid,
wiens gehoor niet dronken worden
van het horen van zijn lieflijke woorden,
wiens hart niet genomen worden
door de kracht van zijn liefde?

Alles aan hem overtreft wat in woorden gezegd kan worden,
het ontsnapt aan elke maat.

Geliefden willen slechts
door hun lief ingesloten worden,
en de beminde verkwikken.

Alles aan mij heb ik hem om niet gegeven,
bestemd voor altijd tot zijn dienst,
en het zwoer bij hem die leeft in eeuwigheid,
zich nooit af te wenden van zijn welgevallen.

33.
O mijn zoete,
hoe zoeter toch dan zoet is jouw vriendschap,
die mij niet afwees toen ik buiten mijzelf doolde,
maar zich mijn liefde aanbood als het verlangde loon.

O quam felix affectus mei cibus,
cuius gustus omnia suavia reddit amara,
amaraque cuncta reddit predulcia.

*Veniat dilectus meus in ortum suum,
ibique reficiatur dulciter,
quoniam afficit vehementer.*

*Veni dilecte my,
colligamus simul rosas derosario.*

Pomella quoque tibi soli reservata exhibebo,
nec prohibebo
gustum omnium desiderabilium ibi nascencium.

En video dilectum meum stantem
trecentis iuenculis
tocius decore pulchritudinis delicatissimis vallatum;
ipsi quoque induti subtilibus,
et unusquisque
precinctus zona aurea ad mamillas.

Coma quoque cuiuslibet fulva
velud aurum radios solares reverberat,
ut vive lucis triclinium inhabitare videatur.

Jpse autem in medio eorum
colore roseo
niveo candore vultus infusus relucet.

Nomen suum et memoriale suum in desiderio anime.

O quis michi det
ut et nomen eius mellifluum
litteris aureis
super *latitudinem cordis* mei superscribatur.

Quod pro amoris remaneat signaculo,
nec ulla umquam de cetero ipsum tollat oblivio.

O my dulcissima felicissima sapiencia,
peto ut me a te nec vita nec mors, nec ulla fortune sors
separet,
sed permaneat morte forcior noster amor in evum.

O welke gelukzalige spijs voor mijn liefde,
waarvan de smaak al het zoet bitter maakt
en het bitter zoeter dan zoet.

Laat mijn lief in zijn tuin komen,
en daar zal zacht vernieuwd worden,
die hij hevig geroerd heeft.

Kom mijn lief,
laat ons samen de rozen in de rozengard verzamelen.

De kleine appeltjes zal ik je tonen, bewaard voor jou alleen,
en ik zal je niet verbieden
te proeven van al de begeerde vruchten die daar groeien.

Kijk, mijn lief zie ik staan,
omgeven door driehonderd jongelingen,
allen van edele komaf en van grote schoonheid;
gekleed zijn ze met de fijnste kleren
en ieder van hen
is tot aan de borst omgord met een gordel van goud.

De amberkleurig haarlokken, die ieder van hen draagt,
als goud weerkaatsen ze de stralen van de zon,
zodat het lijkt alsof mijn lief een kamer van levend licht bewoont.

En te midden van hen, hijzelf,
zijn rozerode gelaat
schitterend als witte, pasgevallen sneeuw.

Naar zijn naam en gedachtenis gaat ons hartsverlangen uit.

O, wie toch zal maken,
dat zijn honingvloeiende naam
in gulden letters
over de hele breedte van mijn hart geschreven zal worden.

Een teken van zijn liefde zal het zijn, dat zal achterblijven
en door geen vergeten ooit nog uitgewist kan worden.

O mijn allerzoetse, allergelukkigste Wijsheid,
ik bid je, dat leven, dood, noch het noodlot, welk dan ook,
mij van jou scheiden zal,
maar onze liefde voor altijd zal blijven sterker als de dood.

Capitulum septimum.

**Quod divina sapiencia
amabilis sit pariter et terribilis.**

1.
Alio quodam tempore, cum sol esset sub nubilo
qui prius admodum clare refulserat,
et gelu noctis
ridentibus flosculis silencium inposuisset,
procellisque tonantibus
navicula in medio maris iactaretur fluctibus:
timor et tremor inquit discipulus venerunt super me,
et contexerunt me tenebre.

Sedebam solitarius,
cepique *recogitare omnes annos meos*
in amaritudine anime mee.

Quodam igitur modo ineffabili,
oculo intellectuali
proposita fuit visio illa prophetica,
in qua legitur,
quod throni positi sunt,
et antiquus dierum sedet;
vestimentum eius quasi nix candidum,
et capilli capitis eius quasi lana munda.

Thronus eius flamme ignis accensus.

Fluvius igneus rapidusque egrediebatur a facie eius,
et ex ore eius gladius ex utraque parte acutus procedebat.

Stupefactus igitur et *nimio* terrore percussus,
inhorrerunt omnes pili carnis mee.

Omnia namque peccata mea et *delicta iuventutis mee*
a parvo usque ad magnum,
cunctis cernentibus coram me aperte videbam.

Cogentibus autem nunciis et festinantibus,
merentem ac dolentem
ante iratum iudicem perduxerunt.

Cum vero rex in inperatoria maiestate sedens,
faciem elevasset,
et ardentibus oculis furorem pectoris indicasset,
corruí,
et ad terram usque prolapsus
caput invalidum super brachium prout potui reclinavi.

2.
Cumque ad horam
nimio timore correptus tacuissem,
tandem ad meipsum rediens,
cum gemitu multo hec intra me dicebam:

Ve Ve ambulantis post concupiscencias cordis sui.

Ve omnibus operantibus iniquitatem;
quia si cognovissent futuram eis paratam penam,
atque strictam irati iudicis sententiam
contra ipsos proferendam,
et quomodo decrevit
hic incipere a sanctuario suo:
utique melius sibi a peccatis caverent.

Quin potius omnem penam temporalem sustinerent,
quam oculos iudicis huius offenderent.

Hoofdstuk 7.

**Waarom de goddelijke Wijsheid
zowel beminnelijk als vreeswekkend is.**

1.
Eens, toen de zon, die tot dan zeer helder geschenen had,
achter de wolken verdween,
en bevroren dauw
de lachende bloempjes 's nachts het zwijgen oplegde,
en toen donderende stormen
de scheepjes midden op zee heen en weer lieten slingeren:
'toen werd ik bevangen door angst en beven', sprak de discipel,
'en duisternissen omhulden me.'

In de eenzaamheid gezeten
begon ik mijn levensjaren te overpeinzen
in de bitterheid van mijn ziel.

Op onuitsprekbare wijze
werd voor mijn geestesoog
het profetische visioen geplaatst,
waarin te lezen is,
dat er tronen opgesteld werden
en dat een hoogbejaarde daarop plaatsnam;
wit als sneeuw zijn kleed,
zijn hoofdhaar als zuivere wol.

Zijn troon als laaiende vlammen.

Een stroom van vuur welde op en vloeide voor hem uit,
en uit zijn mond kwam een scherp tweesnijdend zwaard.

Verstijfd van schrik en door grote vrees geslagen,
richtten zich alle haren op mijn huid omhoog.

Want al mijn zonden en al de misstappen van mijn jeugd,
van de kleine tot en met de grote,
ze werden mij openlijk getoond, in het aanschijn van allen.

Bodes hebben me haastig en onder dwang meegenomen,
en mij, gepijnigd en gekweld,
voor de toornige rechter geleid.

Toen de koning dan, in majesteitelijke luister gezeten,
zijn gelaat verhief
en zijn vlamme ogen de toorn in zijn borst onthulden,
toen wankelde ik,
en ik viel in onmacht, neer ter aarde,
mijn zwakke hoofd steunend op mijn arm, zo goed ik kon.

2.
En nadat ik een tijdje,
ineengekrompen van grote angst, gezwegen had,
sprak ik, eindelijk tot mezelf komend,
met luide verzuchtingen in mijn binnenste:

Wee, wee zij die de zinnenlusten van hun hart nalopen.

Wee alle werkers van de ongerechtigheid;
want zouden ze de straf kennen die hen te wachten staat,
en het oordeel van de toornige rechter
dat over hen geveld zal gaan worden,
en dat hij verordend heeft
bij zijn heiligdom te beginnen,
dan zouden ze zich wel beter voor zonden hoeden.

Ja, ze zouden eerder nog alle aardse straf op zich nemen,
dan de ogen van deze rechter grieven.

3.

Heu *dominator domine*,
quam terribilis est facies tua nimis,
quam procellosa et acutissima verba tua.

Totus tremo
ad tantam indignacionem.

O visio horribilis et metuenda nimis,
et summa cum diligencia precavenda.

Rogo et obnixe te flagito
rex omnipotens
per tuam inmensam bonitatem,
tuere me queso
ab hac visione horrenda.

Fac michi hoc in tempore
quidquid tibi placuerit.

Inpone leges,
adauge tribulaciones,
adversitates multiplica,
infirmitates centuplica.

Quidquid tibi placuerit,
libentissime feram,
hoc solum supplicans,
ut a facie furoris tui parcere michi digneris.

Siquidem tantus est michi *timor domini*,
ut etiam cum solum levis suspicio occurrerit,
quod culpae meis exigentibus
faciem tuam paulisper
avertas a me,
et quod te iudicem meum offenderim:
ut omnino quiescere non valeam,
sed totus pre dolore et merore in memetipso contabescam.

Et quomodo possem sustinere
illam terrificam faciem plenam ira et indignacione?

4.

Ve miseris et obduratis peccatoribus.

Ve infernalibus et dampnatis animabus,
ac perversis spiritibus,
qui hanc faciem furibundam
in sua terribili dispositione,
absque omni spe gratiae visuri sunt,
auditorique illud horrendum tonitruum:
Jte maledicti in ignem eternum.

O maledictum eternum.

O *obprobrium sempiternum*,
quod *numquam* delebitur.

Quis cogitare sufficiat *diem istam tremendam*?

Denique tam intollerabilis est paterne faciei tue
ad emendandum non ad perdendum filios tuos
severitas stupenda,
ut inferno similis esse videatur.

Quis ergo tuam faciem terribilem
omni spe privatam videre poterit?

Swadeo proinde omnibus hominibus
maxime peccatoribus,
ne se silencio tuo usquequaque committant.

3.

Ach, mijn Heer en gebieder
hoe vreeswekkend jouw aangezicht,
hoe bulderend en scherp jouw woorden toch zijn.

Ik sidder met heel mijn lichaam
tegenover zulke verbolgenheid.

O vreselijke blik, die altijd gevreesd
en met de grootste zorg voorkomen dient te worden.

Ik bid en smee je met al mijn kracht,
almachtige koning,
omwille van jouw onmetelijke goedheid,
behoed me, zo vraag ik je,
voor deze verschrikkelijke blik.

Doe met mij in deze vergankelijkheid
wat je ook maar behagen mag.

Leg me wetten op,
vergroot mijn lijden,
verveelvoudig de wederwaardigheden,
verhonderdvoudig de ziektes.

Wat je ook maar mag behagen,
ik zal het vrijwillig dragen;
slechts dit ene wil ik je vragen,
mij voor het aanschijn van je toorn te bewaren.

Zo groot is mijn vrees voor de Heer,
dat zou er maar het geringste verdacht bestaan
dat mijn misstappen aanleiding waren
jouw aangezicht, al was het maar voor even,
van mij af te wenden,
en dat ik jou, mijn rechter, vertoornd zou hebben:
nergens zou ik meer rust kunnen vinden,
maar van pijn en verdriet in mijzelf helemaal wegwijnen.

Hoe moest ik het verdragen,
dit vreeswekkende aangezicht vol van toorn en verbolgenheid?

4.

Wee de ellendige, verharde zondaren.

Wee de helse en verdoemde zielen
en de verdorven geesten,
die dit toornend gelaat
in zijn vreeswekkende gesteldheid
zonder enige hoop op genade moeten zien,
en die de vreeswekkende stem zullen horen als deze dondert:
'Ga, jullie vervloekten, het eeuwige vuur binnen.'

O eeuwige vervloeking.

O eeuwige schande,
die nooit uitgewist zal worden.

Wie kan zich deze vreselijke dag afdoende voorstellen?

Je vaderlijke blik is ontstellend streng,
want je zonen wil je beteren, niet verloren laten gaan,
en zo ondraaglijk is je aanschijn,
dat deze de hel gelijk lijkt.

Wie kan het uithouden jouw vervaarlijk gelaat te zien,
dat ontdaan is van elke hoop?

Ik roep daarom alle mensen op,
het meest nog de zondaars,
onder geen beding te vertrouwen op jouw zwijgen.

Taces etenim et te peccata videre dissimilas.

*Cum vero arripuerit iudicium manus tua,
reddis ulcionem hostibus tuis,
et hiis qui oderunt te retribuuis.*

Quomodo queso O piissima bonitas
verum esse poterit te esse amabilem,
cum sis tam terribilis?

5.

SAPIENCIA:

Terribilis quidem sum peccatoribus,
amabilis autem iustis ac me diligentibus.

*Ego deus qui non mutor;
secundum tamen
qualitatem et diversitatem
me aspiciendum
dissimilis videbor.*

Electos meos
in hoc mundo
timorem pariter et amorem iugiter habere expedit,
ut et timor
semper animam sollicitans
a noxiis retrahat excessibus,
et amor letificans
erigat ad superna.

Je zwijgt namelijk en je verheimelijkt dat je de zonden ziet.

Maar wanneer je hand de oordeelsmacht dan naar zich toetrekt,
wreek je je aan je vijanden,
en hen die jou haten, betaal je terug.

O allergenadigste goedheid, ik vraag je,
hoe kan het waar zijn dat je zo minnelijk bent,
terwijl je toch zo vervaarlijk kunt zijn?

5.

DE WIJSHEID:

Voor de zondaars ben ik inderdaad verschrikkelijk,
beminnelijk en rechtvaardig echter voor hen die mij liefhebben.

Ik ben God en ik verander niet;
en toch,
afhankelijk van de hoedanigheid en verscheidenheid
van hen die mij beschouwen,
word ik verschillend gezien.

Het is nuttig voor mijn uitverkorenen
om in deze wereld
voortdurend zowel vrees als liefde te voelen,
opdat de vrees
de ziel altijd uitnodigen mag
van giftige dolingen terug te komen,
en de vreugde brengende liefde
de ziel opheffen mag tot het hogere.

Capitulum octavum.

**De vicissitudine visitacionis divine,
et qualiter anima debet se tunc tenere.**

1.
*Amantissimus domini habitabit in eo confidenter,
quasi in thalamo tota die conmorabitur,
et inter humeros illius requiescet.*

Hec et hiis similia
que perfecto amori alludunt verba
dum aure cordis percipio,
vehementer suspiro,
cum me tam longe
a fructu desiderato huius amoris esse
cognosco.

Nam subtraccio dilecti
contra votum diligentis,
quam sepius me expertum esse fateor,
precipuus michi videtur
in amore *labor et dolor*.

Quantum enim
quis de dilecti letatur et gaudet presencia,
tantum
de eius absentia tristatur et dolet.

Et hec est illa insipida amoris regula nimium afflictiva,
quam in terreno amore declinare volui,
et nunc ipsam quoque in amore divino inveni.

2.
Hoc est ergo
quod habeo adversum te
mater pulchre dileccionis
eterna sapiencia,
inpugnans tuum amorem,
quem nudius tercius tantum extulisti.

Vicissitudo namque predicta
non solum in terreno amore,
verum etiam in tuo videtur locum habere.

Frequentissime enim
dum mens amantis
in thalamo cordis quiescit te habere putat,
et *federe sempiterno* brachiis amoris
te sibi constrinxisse inseparabiliter estimat:
subito
qui putabaris adesse,
nescio quo aufugis,
et qui estimabaris constrictus esse,
longius recedis, et non conpares,
sed animam dolore plenam post te derelinquis.

Et dum cor amantis post te ardet,
anima te sitit,
et corpus infirmum langwescit,
te solum unicum cordis gaudium
totis cupiens visceribus:
dissimilas
et quasi aspernando
nullum omnino das intelligibile responsum.

Quid est hoc?

Numquid non inpium ac crudele est nimium,
condescendere nolle

Hoofdstuk 8.

**Over de onbestendigheid van het goddelijke bezoek,
en hoe de ziel het hierbij uithouden moet.**

1.
De beminde van de Heer zal veilig in hem wonen,
als in een bruidskamer zal hij er de hele dag wijlen
en tussen zijn armen zal hij rusten.

Terwijl ik zulke en soortgelijke woorden,
die volmaakte liefde beschrijven,
met het oor van mijn hart verneem,
verzucht ik hevig,
beseffend
hoe ver ik verwijderd ben
van de verlangde vrucht van zulke liefde.

Want de afwezigheid van de beminde,
tegen de wil van de minnaar,
wat, beken ik, mij vaak ten deel viel,
vooral daarin schuilt, dunkt me,
bij de liefde het gezwoeg en het leed.

In de mate immers dat iemand
verheugd en verblijd is over de aanwezigheid van zijn geliefde,
in die mate zal hij
bedroefd en gekweld worden door diens afwezigheid.

Het is deze smaakloze, kwellende regel van de liefde
die ik in de aardse liefde zocht te vermijden,
en ik nu zelfs in de goddelijke liefde wederom aantref.

2.
Dit is het,
wat ik tegen je in het veld wil brengen,
Moeder van de schone liefde,
Eeuwige Wijsheid,
jouw liefde lakend,
die jij eergisteren zo zeer geprezen hebt.

Want de eerdergenoemde onbestendigheid
lijkt niet alleen bij de aardse liefde,
maar zelfs bij de jouwe te worden aangetroffen.

Zeer vaak namelijk,
wanneer de geest van de minnaar
jou vredig te bezitten waant in het bruidsvetrek van zijn hart,
zich met armen van liefde in altijddurende omhelzing
onafscheidbaar met jou verbonden meent,
dan, plots, ontvlucht je,
jij van wiens aanwezigheid men zich verzekerd achtte,
waarheen weet ik niet,
en wie men dacht omklemd te hebben,
verdwijnt in de verte en komt niet weerom;
en een ziel laat je achter vervuld van smart.

En terwijl het hart van de minnaar naar jou brandt,
de ziel naar jou dorst,
het zwakke lichaam naar jou smacht,
en slechts jou als enige vreugde van het hart
met geheel zijn innerlijk begeert,
verberg je je,
en, alsof je hem minacht,
geef je op geen enkele wijze een inzichtelijk antwoord.

Wat is dit?

Is het niet al te wreed en al te ongenadig
niet af te willen dalen

ei quem ipse *vulnerasti*?

3.

SAPIENCIA:

Magnitudo et pulchritudo cuiuslibet creature poterit pro me respondere.

4.

DISCIPULUS:

Numquid sufficit hoc anime amorose?

Licet enim

tuam potentiam sapienciam et bonitatem inibi relucere indubitanter cognoscat, et te per hoc quasi per quoddam vestigium summe pulchrum et bonum esse intelligat, longe tamen adhuc distat a suo fine desiderato.

5.

SAPIENCIA:

Si hoc non sufficit, saltem de sacra scriptura contenta sit, ubi me sufficienter si diligens fuerit, poterit invenire.

Quamlibet paginam pro littera amorosa, tamquam in amoris solacium per me sibi transmissam suscipiat; quia *quecumque scripta sunt, ad consolationem ipsius scripta sunt, ad sublevationem spei et instaurationem caritatis.*

Nonne hec tibi videntur argumenta dilectionis amanti sufficere debere?

6.

DISCIPULUS:

O tocius magistra amoris ac dilectionis, quare sic loqueris?

Numquid non es verus amator?

Numquid non et preceptor amoris?

Et ut melius dicam, certe amor ipse es.

Jgitur vere et indubitanter nosti condiciones cordis amorosi; et ideo tam alieno modo loqui de amore te non convenit.

Tu scis O amor eterne, quia amanti nimis parvum est, quidquid hoc est quod suum amatum non est.

Nichil enim amanti sufficit nisi ipsum amatum cum presens fuerit.

En factus es in corde meo quasi ignis estuans, claususque in ossibus meis, et deficio ferre non sustinens.

O amantissimum amoris obiectum, tu cordis mei tam potenter possides domicilium, Te in armariolo cordis mei tam delicate teneo repositum, et me totum sic amor tuus sua constrinxit vi,

tot wie je zelf gewond hebt?

3.

DE WIJSHEID:

De grootheid en de schoonheid van een scheepsel, welk ook, kan in mijn plaats antwoord geven.

4.

DE DISCIPEL:

Is dat voor een verliefde ziel wel genoeg?

Ook al weet ze zonder twijfel,

dat jouw macht, jouw wijsheid en jouw goedheid uit de schepping oplichten, en dat ze hierdoor, als betrof het voetsporen, inziet, dat jij al het schone en goede bent, dan nog is ze ver verwijderd van haar begeerde doel.

5.

DE WIJSHEID:

Wanneer dat niet genoeg is, laat de ziel dan tenminste met de Heilige Schrift tevreden zijn, waarin ze mij genoegzaam vinden kan, als ze maar zorgvuldig zoekt.

Elke willekeurige bladzijde moet ze voor een liefdesbrief houden, als een vertroosting in de liefde, door mij aan haar gestuurd; want al wat geschreven staat, dat is haar geschreven tot vertroosting, tot versterking van de hoop en tot vernieuwing van de liefde.

Dunkt het je dat deze bewijzen van liefde de geliefde niet genoeg zijn?

6.

DE DISCIPEL:

O lerares van alle liefde en genegenheid, waarom spreek je zo?

Ben je dan geen ware minnaar?

Ben je dan niet de leermeester van de liefde?

Ja, ik wil het nog beter zeggen, jij bent de liefde zelf.

Daarom, voorwaar en zonder twijfel, jij kent de gesteldheden van het minnend hart; en op zulk bevreedende wijze dan te spreken van de liefde, dat past jou niet.

O eeuwige liefde, jij weet, dat alles een minnaar te weinig is, wat het ook maar zijn mag, als dat zijn lief niet zelf is.

Niets volstaat de minnaar, slechts zijn lief, en wel bij hem.

Zie, in mijn hart is het alsof er een vuur is opgelaaid, ingesloten is het in mijn gebeente; en ik heb de kracht niet om het te dragen.

O allerliefst voorwerp van mijn liefde, je hebt krachtig bezit genomen van mijn woning, mijn hart; in het kistje van mijn hart heb ik jou zachtjes opgeborgen, en de kracht van je liefde heeft me dermate ombonden,

ut eciam si *lingwe hominum et angelorum* cunctorum
te michi preconio singulari extollerent,
et multa de te narrarent,
seu scripta amorosa demonstrarent:
minime proficerent.

Quin pocius amantis affectum interdum inpedire possent,
inplere autem desiderium non valerent.

Sed illuc tota pergit cordis mei intencio,
ut te solum unicum cordis thesaurum inveniatur,
et in te solo vero bono iugiter conquiescat.

Modica horula absque tua felicissima presencia
michi anni unius spacium videtur habere.

Unde pia dulcedo
noli queso indigno famulo tuo esse aliena.

Nempe cum unica die
te michi solito magis alienum sencio,
mille annorum curricula longumque platicum annum
me cum tedio multo exulasse deploro.

Tu es enim *paradysus voluptatis*,
Tu *paradysus supercelestis*.

Quinymmo omni paradyso optabilior.

Nam te iuxta votum habere,
est perfecte beatum esse.

7.
Nunc igitur si pietate atque clemencia
cunctos decet esse ornatos
qui in potestate positi sunt,
quantomagis decet maiestatem tantam
miseracio magna et compassio multa?

Quare ergo O benigna sapiencia
clementer non consideras
misera illa amorosa corda,
que ad te sursum respiciunt,
profundissimos gemitus emittunt,
lacrimas fundunt uberrimas,
clamantes post te plena voce:

Revertere revertere dilecte my,
ut intueamur te.

Redde nobis leticiam salutaris presencie tue.

Flentque inconsolabiliter,
timentes ne forte offenderint
faciem desiderabilem bonitatis tue.

Sedent sole ac solitarie,
quoniam amaritudine replete sunt;
et in secreto cubilis sui secum confabulantur,
et animo desideranti et suspiranti
hec vel similia dicunt:

O quando veniet?

Quando redibit?

Putas videbo?

Putas oculi cordis mei videbunt
in quem oculi angelici prospicere concupiscunt?

dat zelfs als de tongen van mensen en van alle engelen
jou met uitzonderlijk lof mij zouden aanprijzen,
mij veel over je zouden vertellen,
me je liefdesbrieven zouden tonen,
ze hiermee nauwelijks iets zouden bereiken.

Integendeel, liefdesgevoelens zullen ze soms hinderen;
het verlangen echter vervullen, daartoe zijn ze niet in staat.

Maar heel het streven van mijn hart is erop gericht,
jou te vinden, jou alleen, de enige schat van mijn hart,
en in jou, die alleen het ware goed is, altijd te rusten.

Het kleinste uurtje zonder jouw gelukzalige tegenwoordigheid,
voor mij lijkt het wel een jaar te duren.

Daarom bid ik je, mijn zoete lief,
maak je niet tot een vreemdeling voor je onwaardige dienaar.

Want als ik jou ook maar één dag
verder van me voel dan voorheen,
dan klaag ik vol grote weerzin over deze ballingschap
die wel duizend jaren lijkt, ja, een lang platonisch jaar.

Jij bent immers het paradijs der heerlijkheden,
jij, het overhemels paradijs.

Ja, jij bent begeerlijker nog dan elk paradijs.

Want jou te bezitten overeenkomstig ons verlangen,
dat betekent volmaakt gelukkig te zijn.

7.
Wanneer het
hen die bekleed zijn met macht betaamt,
gesierd te zijn met godsvrucht en barmhartigheid,
hoeveel meer past het een hoge majesteit dan
grote genade en overvloedig medeleven te hebben?

Waarom dan, o welwillende Wijsheid,
waarom aanschouw je niet met mildheid
deze ongelukkige, liefdevolle harten,
die naar je opkijken,
die hun diepste verzuchtingen uitzenden,
overvloedig tranen laten,
en je hardop toeroepen:

'Kom terug, kom terug, mijn lief,
zodat we je kunnen aanschouwen.

Geef ons de vreugde terug van je heilzame tegenwoordigheid.'

Ontroostbaar huilen ze,
en ze vrezen dat ze mogelijk
het minnelijke aanschijn van jouw goedheid beledigd hebben.

Alleen en eenzaam zitten ze daar,
en vervuld zijn ze van bitterheid;
en in de beslotenheid van hun slaapkamer spreken ze tot zichzelf,
en met een verlangende en verzuchtende ziel
zeggen ze deze of soortgelijke woorden:

'O, wanneer zal hij komen?

Wanneer zal hij terugkomen?

Denk je dat ik hem zal zien?

Denk je dat de ogen van mijn hart hem zullen zien,
hem op wie engelen hun ogen verlangen te richten?'

8.

*Michi quoque omnium te amancium minimo
res hec tristis non numquam accidit,
ut
dum dilectus meus me inscio
ac dulci sopore oppresso abiisset,
ego flens dicebam:*

Heu quo abiit dilectus meus?

Heu ubi requiram illum?

Putas ne videbit quod eum alliciat,
affectuumque eius gressus ad me retardet?

Heu prochdolor quare non vigilavi?

Quare non tenui illum?

My dulcis ostende te michi.

Redde te michi.

Ledit namque nimis tua absentia
quem letificavit presentia.

Vicissitudo accessus ac recessus me affligit vehementer.

*Indica ergo michi umbraculum sub quo cubas,
refrigerium querens,
estum devitans
quia ascendit sol,
ne iterum extra me vagari incipiam,
qui me in te repereram.*

Heu quam diu hac carebo,
qua sola habita cuncta desiderabilia possiderem?

Ad me eam supplico my dilecte
declinare conpellat
inpetus motus cordis mei ad te.

Huius namque motus violencia me meipsa spolians,
ac tibi deferens,
cuncta iocosa michi reddit honorosa.

Denique et meipso carens honeri michi sum.

Hec piis oculis intueri.

Jam enim deficio,
amplius ferre non valeo.

Da ergo te,
ut in te me recipiam,
qui me per te perdidit.

9.

O mira virtus amoris.

Ego vere dico quia fortis est ut mors dilectio.

Etenim cor michi O amor abstulisti
et dilecto dedisti,
eique ipsum tam inseparabiliter conglutinasti,
ut me certis temporibus
quodammodo reliquisset putetur,
et iam in dubium vertatur cuius sit,
utrum subiecti quod vivificat,
vel obiecti quod estu fervidissimo amat.

8.

Ook ik, van allen die je beminnen de minste,
trof me hierin vaker aan tot mijn verdriet,
zodat,
wanneer mijn geliefde zonder dat ik het besepte,
was vertrokken toen ik bevangen was door een zoete slaap,
ik dan huilend zei:

'Helaas, waar is mijn lief gebleven?

Ach, waar moet ik hem zoeken?

Denk je dat er iets zal zien, iets dat hem aantrekt,
iets dat zijn tred vertraagt uit liefde voor mij?

Helaas, wee mij, waarom heb ik niet gewaakt?

Waarom heb ik hem niet vastgehouden?

Mijn zoete lief, toon jezelf aan mij!

Geef jezelf terug aan mij!

Jouw afwezigheid doet net zoveel pijn
als jouw aanwezigheid me ooit vreugde gaf.

De wisselvalligheid van je komen en gaan, het kwelt me zeer.

Toon mij dan de schaduw waar je rust,
de koelte zoekend,
de warmte mijdend,
want de zon komt op,
opdat ik niet opnieuw zal gaan rondwalen buiten mezelf,
ik, die mezelf heb teruggevonden in jou.

Helaas, hoe lang zal ik moeten missen
wat eens mijn enige bezit was, de som van al mijn verlangens?

Ik smeed je, mijn lief,
mag mijn hartsbeweging die uitgaat naar jou,
de jouwe oproepen naar mij.

De heftigheid van haar beweging berooft me van mezelf,
en draagt me naar jou;
en al wat vreugdevol is, verwordt me tot last.

Mijzelf bezit ik niet langer, ja mezelf ben ik tot last.

Bezie dit met jouw ogen van barmhartigheid

Want ik verzwak reeds,
vermag niet verder te gaan.

Daarom, geef jezelf,
opdat ik me mag terugvinden in jou,
ik die mezelf verloren heb door jou.

9.

O wonderlijke kracht van de liefde.

Waarlijk, ik getuig dat de liefde zo sterk is als de dood.

Mijn hart heb je weggenomen, o liefde,
het aan de geliefde gegeven,
en het zo onlosmakelijk aan hem gebonden,
dat het op sommige ogenblikken leek
alsof het me verlaten had
en ik in twijfel verkeerde wie het nu toebehoorde:
aan het subject, aan wie het leven geeft,
of aan het object, dat het met zulk grote vurigheid liefheeft?

O cor
dic michi queso cuius sis,
utrum ne illius quem totis amas visceribus,
vel illius cui vitam das.

Si meum es,
O quam parum mecum es,
O quociens alibi es.

Nescio ubi es,
si non es cum eo cuius es.

Ego vero nulli tam libere te dimitterem
nisi dilecto,
quem plus quam vitam propriam diligo.

Et quia eum plus quam me diligo,
ideo tantomagis meum es,
quanto plus eius es,
cuius et ego.

Namque non solum te sibi approprias,
sed et me totum quoque simul tecum trahendo sibi vindicam
cum effectu.

Si ergo eius es,
ymmo vero quia eius es,
non solum creacione et redempcione
ac ceteris similibus causis,
sicut et alie racionales creature,
sed et eius es quodam singulari privilegio,
scilicet voluntaria ac libera donacione.

Siquidem tu es illud locale
quod inchoantibus amorose iuventutis mee temporibus,
onmibus mundialibus terrenisque amoribus privatum,
sibi pro arra amoris,
pro iocali dileccionis,
et pro signo caritatis obtuli,
et ipsum sui nominis litteris sangwineis consignans,
thronum eburneum,
reclinatorium aureum
ac thalamum nupcialem
ad quiescendum in eo sibi constitui.

10.
Jgitur dic michi
qualiter recipere vis illam tuam amicam et spiritualem sponsam,
eternam scilicet sapienciam,
cum redierit,
et *ad hostium cordis stando*
ac pulsando sibi pecierit aperiri.

Ego inquit non diu tardabo,
nec dilectam diucius expectare permittam,
sed in occursum eius festinanter occurram,
et brachiis desideriorum meorum affectuosissime extentis,
dilectum votorum meorum
inter salutacionis verba intimo amplexu constringam.

Et sicut clausus Johannes in utero matris
ad presenciam eterni regis tripudiando saltavit,
sic et ego clauso ergastulo
ad tante sponse presenciam medullitus exultabo,
eumque in voce iubilationis talibus verbis
ex thesauro amoris assumptis salutabo
dicens:

O dilecte my,
abyssus profundissimus desideriorum meorum,
et virtus medullarum meorum,

O hart,
ik bid je, zeg me wie je toebehoort:
hem die je liefhebt met heel je innerlijk,
of hem die jij leven geeft?

Als je mij toebehoort:
o hoe weinig ben je dan bij me,
hoe vaak ergens anders.

Ik weet niet waar je bent,
als je niet bent bij hem aan wie je toebehoort.

Maar aan niemand wilde ik je liever toevertrouwen
dan aan de geliefde,
hem die ik meer liefheb dan mijn eigen leven.

En omdat ik meer van hem houd dan van mezelf,
daarom, hoe meer je van mij bent,
des te meer je van hem bent,
hem aan wie ik toebehoor.

Want niet alleen jezelf bedeel je hem toe,
maar samen met jou neem je ook alles van mezelf mee,
waardoor wij beiden hem toebehoren.

Wanneer je dus de zijne bent,
ja, net omdat je waarlijk de zijne bent,
is het niet slechts door schepping en verlossing,
en vanwege andere, soortgelijke redenen,
zoals dat bij andere redelijke wezens het geval is,
maar vanwege een bijzonder voorrecht dat je hem toebehoort,
namelijk door een vrijwillige en vrijelijke gave.

Want jij bent waarlijk het juweel,
dat ik in de vroege, minnezoekende dagen van mijn jeugd,
elke wereldse en aardse liefde ontberend,
hem aanbood als onderpand van liefde,
als juweel van mijn vreugde
en als teken van mijn liefde;
en ikzelf heb er zijn Naam op geschreven met letters van bloed,
en als een ivoren troon,
als een gouden rustplaats
en als een bruidskamer
heb ik het ingericht, voor hem om in te rusten.

10.
Vertel me eens,
hoe jij je vriendin en geestelijke bruid wilt ontvangen,
de Eeuwige Wijsheid,
wanneer ze terugkeert,
en ze voor de deur van je hart staat,
klopt, en vraagt om deze voor haar te openen?

– Ik zal niet lang wegblijven, zei het;
noch wil ik toestaan mijn lief lang te laten wachten,
maar ik zal me haasten haar te ontmoeten,
en met de armen van mijn verlangens liefdevol uitgestrekt,
wil ik de geliefde naar wie al mijn wensen uitgaan
met woorden van begroeting innig aan me drukken.

En, net als Johannes, die, in de schoot nog van zijn moeder,
in de aanwezigheid van de Eeuwige Koning van vreugde danste,
zo zal ik, in mijn kleine ruimte ingesloten,
in de aanwezigheid van zo'n grote bruid innerlijk opspringen,
en met jubelende stem woorden van begroeting zeggen
die genomen zijn uit de schatkist van de liefde,
en zeggen:

'O mijn liefste,
de diepste afgrond van mijn verlangens,
de kracht van mijn merg,

totaque simul congeries viscerum meorum
te salutant ex intimis et precordialissimis anime affectibus,
tibi que demandant tot salutaciones
ac devota servicia,
quot in arboribus folia,
et in celo fulgent sydera,
et quot harene maris circa littora.

Sicque devote receptum
introducum ad locum proprium,
scilicet cordis triclinium,
spirituale thalamum.

Sed prochdolor
hoc est quod me ante factum gemere compellit,
vicissitudo scilicet accessus et recessus ipsius.

Hec namque valde affligit animum
nondum perfectissimo amoris gradu
solidatum.

Hec et hiis similia intima cordis suspiria
et amoris colloquia
O eterna sapiencia
audis nec attendis;
sed nec advertere quidem
aut curare te similas.

11.
SAPIENCIA:
Video singula,
et attento cordis desiderio prospicio universa.

Sed expecta paulisper,
et indica michi verbum
quod a te quero.

Numquid enim
qui multa loquitur ipse non audiet,
aut qui multa interrogat ipse non respondebit?

Responde ergo et tu michi quod quero.

Quid est hoc
quod potissimum celestes spiritus querere
et intendere debent in sua operatione?

12.
DISCIPULUS:
O omnium prudentissima ponderatrix virtutum
eterna sapiencia,
quomodo simplex et inperitus
ad hanc interrogacionem respondere potero?

Sed tu summa celestis discipline magistra
responde pro me obscuro.

SAPIENCIA:
Scire igitur debes
quod angelici spiritus ac viatores perfecti
nil tantum in sua operatione querunt,
quantum conformitatem omnium accionum suarum
ad meam voluntatem.

Meus inquit divina sapiencia *cibus est,*
ut faciam voluntatem patris mei qui in celis est.

Hic est cibus angelorum simulque perfectorum viatorum,
ut delectentur voluntatem domini sui inpleri in se,
et universaliter in omnibus creaturis.

en die van heel mijn innerlijk,
ze begroeten je met de allerinnigste, hartelijke gevoelens,
en zij zenden je groeten
en vrome eerbetuigingen
zoveel als er bladeren aan de bomen zijn,
stralende sterren aan de hemel staan,
en zandkorrels op het strand liggen.'

Na hem zo godvruchtig ontvangen te hebben,
breng ik hem naar de plek waar hij thuishoort,
namelijk het ligbed van mijn hart,
het geestelijke bruidsvertrek.

Maar, ach en wee,
wat me altijd en nog voor het gebeurd is doet verzuchten,
dat is die wisselvalligheid van zijn komen en zijn gaan.

Het kwelt mijn ziel zeer,
zij die nog niet gevestigd is
in de meest volmaakte graad van liefde.

Deze en soortgelijke innerlijke hartsverzuchtingen
en woorden van liefde,
o Eeuwige Wijsheid,
je hoort ze, en toch geef je geen acht;
je doet alsof je ze niet eens opmerkt,
of ook maar iets om geeft.

11.
DE WIJSHEID:
Ik zie ze, elk van hen, een voor een,
en aanschouw ze allemaal met aandachtig hartsverlangen.

Maar wacht, houd even in,
en laat het woord horen
dat ik van jou verlang te vernemen.

Of ben je soms iemand
die veel spreekt maar niet luistert,
die veel vragen stelt, zelf echter niet antwoordt?

Geef me daarom antwoord op de vraag die ik je stel.

Wat is het
dat de hemelse geesten het meest zoeken
en moeten najagen in hun werken?

12.
DE DISCIPEL:
O allerwijste beoordelaarster van alle deugden,
Eeuwige Wijsheid,
hoe moet ik, een eenvoudige en onervarene,
op deze vraag een antwoord geven?

Maar jij, opperste meesteres van de hemelse wetenschap,
antwoord jij voor mij, dat vraag ik je.

DE WIJSHEID:
Je moet weten,
dat engelengeesten en volmaakte pelgrims
in hun werken niets zozeer nastreven
als al hun handelingen in overeenstemming te brengen
met mijn wil.

'Mijn voedsel,' zegt de Goddelijke Wijsheid,
'is de wil te doen van mijn Vader die in de hemelen is.'

Dit is ook het voedsel van engelen en van volmaakte pelgrims:
zich te verheugen Gods wil te zien geschieden in henzelf
en alomvattend in alle schepselen.

Unde et ad opus vile de suo genere delectabilis ferrentur,
quam ad honorificencius,
si voluntati mee id magis foret acceptum.

14.

DISCIPULUS:

O summa sapiencia,
quam occulta suggillacione,
tua nunc responsione,
imperfectionem meam percuitis.

Intendis enim ni fallor
querulositatem meam
modo urbano reprehendere,
defectum longanimitatis dampnare,
qui dulcia quero,
aspera quo ad possum fugio.

15.

SAPIENCIA:

Tanta deberet esse absolucio affectus probati discipuli,
ut non solum corporalibus delectacionibus non esset alligatus,
sed neque pro spiritualibus tantum inhyaret,
ut eas carius
quam ipsum summum bonum in seipso acceptum
querendo appeteret.

Considera ergo te ipsum,
quid queras aut quid diligas.

Inperfecti enim quique ea que dilecti sunt,
non ipsum querunt.

Aut enim sua incomoda declinant sicut servi,
vel sua lucra sectantur sicut mercennarii.

Verumptamen ut interrogacioni tue principali
de vicissitudine visitacionum mearum,
que animam ut dicis affligunt amorosam,
plenius respondeam:
Scire debes quod interdum et frequencius,
aliis causis pretermissis,
ipsa anima huius subtractionis causa existit,
dum radio solari fenestra per opaca quedam precluditur,
vel hospiti tanto irreverencia ab intra exhibetur,
ut proinde exire de dilecta
atque in hoc non dilecta cogatur,
ipse cuius *delicie*
sunt esse cum filiis hominum.

Interdum quoque adveniens exultacionem tribuo,
mansionem faciens apud dilectam,
non manifeste quidem sed occulte atque latenter,
ita ut paucissimi et non nisi expertissimi
queant presencie tante misteria cognoscere.

16.

DISCIPULUS:

Domine ut video peritissimus amator es tu.

Oro igitur et desidero,
ut michi aliqua intersigna tue
secretissime ac certissime presencie ostendere digneris.

17.

SAPIENCIA.:

Si presenciam meam desideras cognoscere,
temetipsum qualis sis in absencia gracie
debes diligenter examinare,
et statim quod queris invenies.

Daarom: meer dan aan het doen van nobel werk
beleven ze vreugde aan het doen van nietig werk,
wanneer dit overeenstemt met mijn wil.

14.

DE DISCIPEL:

O hoogste Wijsheid,
welke verborgen terechtwijzing
in het antwoord dat je nu geeft,
waarmee je mijn onvolmaaktheid nu slaat.

Je wilt, als ik me niet vergis,
mijn gewoonte om te klagen
op hoffelijke wijze veroordelen,
evenals mijn gebrek aan verdraagzaamheid,
ik, die de zoetheid najaag
en die vlucht voor de bitterheid waar ik maar kan.

15.

DE WIJSHEID:

Zo ongebonden moet de begeerte van een beproefde discipel zijn,
dat hij niet alleen onthecht is aan vleeselijke liefde
maar ook niet zoekt naar geestelijke genoegens,
als iets dat hij liever najaagt
dan zijn verlangen te richten
op wat in zichzelf het hoogste goed is.

Onderzoek daarom in jezelf
wat je nastreeft en wat je liefhebt.

Want zij die onvolmaakt zijn, zoeken liever de gaven van hun lief,
dan de geliefde zelf.

Ze vluchten of het ongemak, zoals knechten doen,
of ze zoeken de beloning, zoals huurlingen doen.

Maar, om je hoofdvraag
over de wisselvalligheid van mijn bezoeken,
die, zoals je zegt, je liefhebbende ziel verontrust,
uitgebreider te beantwoorden,
weet dan dat soms, en in de meeste gevallen,
andere oorzaken buiten beschouwing latend,
het de ziel zelf is die de oorzaak van deze terugtrekking is,
daar ze door een donker venster de zonnestralen buitenhoudt,
of deze edele gast innerlijk zo weinig eerbied betuigt,
dat hij verdreven wordt uit zijn beminde,
– op dit punt echter een onbeminde –
hij, wiens vreugde het is
te wandelen met de kinderen der mensen.

Soms ook kom ik en schenk ik vreugde
door mijn intrek te nemen in mijn beminde,
niet openlijk maar heimelijk en op verborgen wijze,
en zo, dat maar heel weinigen en slechts de meest ervarenen
het mysterie van een dergelijke aanwezigheid gewaar worden.

16.

DE DISCIPEL:

Heer, zoals ik zien kan, ben je een zeer wijze minnaar.

Daarom bid en vraag ik je,
mij enkele tekenen te willen tonen
van je zeer geheime en zekere aanwezigheid.

17.

DE WIJSHEID:

Wanneer je verlangt mijn aanwezigheid gewaar te worden,
dan moet je jezelf zorgvuldig onderzoeken;
neem waar hoe je bent in de afwezigheid van genade,
en onmiddellijk zul je vinden waar je naar zoekt.

Summum namque bonum cum sim,
presencia mea cuncta bonitate adinpleo.

Ideoque sicut causa per suum effectum cognoscitur,
et sol in se invisibilis
per radiorum suorum repercussionem visibilis efficitur:
sic et presencia mea deprehenditur
per suam fecundissimam bonitatem.

Nunc igitur si umquam bonitatem presencie mee
vel absencie sterilitatem probasti,
profer in medium,
ut instructus
inter gramina valeas dinoscere flores.

18.
DISCIPULUS:
Si cuncta corporis mei menbra in lingwas verterentur,
et omnes artus humana voce resonarent,
non possent exprimere
neque perfecte enarrare
hoc quod a me queris.

Sed ut verum fatear, huius rei causa,
in amplitudinem mirabilium dei,
sepissime *ad cor altum* exurrexi,
ut exaltaretur deus,
dicens in memetipso.

O si talis est presencie dei tam inmensa bonitas
in homine peccatore,
cuius vita minima
et exercicia nulla:
quid ergo est in aliis,
ubi vite innocencia,
et graciaram ac virtutum copia tam inmensa?

19.
Verumptamen hoc modicum quod expertus sum,
prout dederis proferam,
ut in eiusmodi
pleniorem a te habere possim direccionem premissorum.

Jgitur O summa bonitas,
cum faciem tuam
graciosam bonitate et suavitate plenam
a me avertis,
cum interaam consolacionem subtrahis,
et *lumen in manibus abscondis*:
tunc anima misera subito inmutatur
et velud langwida et tabescens efficitur.

Lassitudo exinde corporis subsequitur,
et cordis duricia
ac spiritus tristitia sentitur.

Tedium quoddam virulentum occupat fines meos,
ita ut *tedeat animam meam vite mee*.

Omnia que videntur vel audiuntur,
eciam si bona fuerint,
nauseam tunc provocant spiritualem.

Recessus item tuus
horrorem loci,
celle fastidium,
fratrum pariter mecum conmorancium aspernacionem inducit;
et *anima mea dormire incipit pre tedio*,
ut interdum ex pusillanimitate spiritus
nesciat *unde veniat aut quo vadat*.

Aangezien ik het hoogste goed ben,
vervult mijn aanwezigheid alle dingen met goedheid.

En zoals de oorzaak gekend wordt in haar werking,
en de zon die op zichzelf niet zichtbaar is,
zichtbaar wordt door de weerkaatsing van haar stralen,
net zo wordt mijn aanwezigheid waargenomen
in haar eigen, zo vruchtbare goedheid.

Als je ooit de goedheid van mijn aanwezigheid ondervond
of de dorheid van mijn afwezigheid,
plaats dat dan in het middelpunt van je aandacht,
opdat je, hierdoor onderwezen,
tussen het gras de bloemen mag herkennen.

18.
DE DISCIPEL:
Zouden alle ledematen van mijn lichaam in tongen veranderen,
en al mijn gewrichten opklinken met een menselijke stem,
toch konden ze niet uitdrukken
noch volledig onder woorden brengen
waar jij mij om vraagt.

Maar, om hier naar waarheid te antwoorden:
tot de grootheid van Gods wonderen
ben ik vaak opgestegen, tot in de diepte van zijn hart,
om God te prijzen,
waarbij ik in mijzelf zei:

O, als de goedheid van Gods aanwezigheid al zo groot is
in een zondig mens,
wiens leven klein is
en wiens inspanningen van nul en generlei waarde zijn,
wat is zij dan wel in anderen,
wier leven onschuldig is,
en overvloeiend van deugden en genaden?

19.
Ik vertel je over het weinige dat ik ervaren heb,
zoals je mij toestond dit te doen,
om op dit gebied dan
van jou een vollediger richtsnoer te mogen ontvangen.

Daarom, o allerhoogste goedheid,
als je jouw gezicht,
dat zo genadig en vol vriendelijkheid en lieflijkheid is,
van mij afwendt,
en je je innerlijke vertroosting wegneemt
en je het licht in je handen verbergt,
dan ondergaat mijn ellendige ziel plots een verandering,
en is het alsof ze loom is en slap.

Dan volgt snel een vermoeidheid van het lichaam;
en een hardheid van hart
en een droefheid van geest maakt zich voelbaar.

Een giftig onbehagen maakt zich van mij meester,
en mijn ziel krijgt weerszin tegen mijn leven.

Alles wat gezien of gehoord wordt,
zelfs als het goed is,
veroorzaakt dan een misselijkheid van de geest.

Jouw terugtrekken
roept afgrijzen voor mijn verblijfplaats op,
afkeer voor de cel,
en afwijzing van de broeders die bij mij wonen;
mijn ziel begint uit lusteloze verveeldheid te sluimeren,
tot op het punt dat zij uit kleinmoedigheid
niet meer weet waar zij vandaan komt of waarheen zij gaat.

Experiencia insuper certissima perswasum habeo me tunc esse
ad vicia proclivorem,
ad resistendum temptacionibus debilem,
et ad omnia exercicia spiritualia minus valentem.

Omnis qui me illo in tempore quesierit,
vacuam domum invenit;
quia bonus paterfamilias
omnes domesticos benediccione et hylaritate replens
abcessit, et domicilium vacuum dereliquit.

20.
At vero cum preclarus ille *oriens splendor lucis eterne*,
in medio tenebrarum cordis mei exurgens,
et procedens pulchre exoritur:
O mutacio dextre excelsi:
tunc
omnis melancolice complexionis nebulosa congeries dissolvitur,
et *nox caliginosa sicut dies illuminatur*,
tristibus cunctis submotis.

Et ecce cor risu perfunditur,
os iubilo repletur.

Gaudet anima,
serenatur consciencia,
plaudunt cum tripudio omnia ossa mea,
deum simul laudancia ac dicencia,
quoniam bonus,
quoniam in seculum misericordia eius.

Et cantent in viis domini,
quoniam magna est gloria domini.

Tunc incipit voluntas pre gaudio festinare,
ratio pre exultacione sollempnizare,
ita ut tantis gaudiis infusus,
non numquam iurasset
quod hanc diem luminositate tam insignem,
resurreccionis dominice
ob preconium orbi terrarum stellifer orbis adduxisset.

Nimirum *cum me extinctum putaveram*,
oriebar ut lucifer;
et habitantibus in regione umbre mortis
lux orta est eis.

21.
Tunc omnia que prius dura et aspera
et quodammodo impossibilia videbantur,
dulcia reddebantur ac levia.

Jeunium dulce,
vigilie breves,
cunctaque exercicia parva videbantur
pre amoris magnitudine.

In ea quoque hora gracie spiritualis,
vitam emendare,
mores corrigere
ac multa bona facere propono;
que gracia recedente heu minime ad effectum perduco.

Anima repletur caritate et veritate,
ac dulcedine tanta perfunditur,
ut pene seipsam et omnium ceterorum obliviscatur.

Meditaciones melliflue ad libitum confluunt;
lingwa infantilis diserta efficitur;
corpus pigrum ad mandata dei promptum redditur,
et ut breviter dicam,

De ervaring heeft mij overtuigend geleerd, dat ik dan
vatbaarder ben voor ondeugden,
zwakker ben om verleidingen te weerstaan
en minder voortvarend alle geestelijke oefeningen verricht.

Wie mij in zulke tijden zoekt,
hij zal het huis leeg vinden;
want de goede familie vader,
die iedereen in huis vervult met zegen en vreugde
is weggegaan en heeft zijn woning leeg achtergelaten.

20.
Maar, als het ochtendgloren, pracht van het eeuwige licht,
midden in de duisternis van mijn hart verschijnt
en opstijgt in heel haar schoonheid:
O, verandering uit de rechterhand van de Allerhoogste,
dan
wordt alle mist door de melancholie bijeengebracht opgelost
en de donkere nacht wordt licht als de dag,
want alle droefheid wordt verdreven.

En zie, mijn hart raakt vervuld van een vreugdevolle lach,
mijn mond van jubel.

Mijn ziel verheugt zich,
gerustgesteld is mijn geweten,
al mijn beenderen juichen en dansen,
ze prijzen God en zeggen hem
dat hij goedertieren is,
zijn barmhartigheid eeuwig.

En zij zingen op de wegen van de Heer,
want groot is zijn heerlijkheid.

Dan begint mijn wil van blijdschap te snellen,
het verstand van vreugde te feesten,
zozeer zelfs dat, overspoeld door zulk een grote vreugde,
ik wel zweren kon,
dat om het aardrijk te vieren,
de sterrenhemel weer heeft teruggebracht die schitterende dag
van de opstanding van de Heer.

Hoewel ik dacht uitgeblust te zijn
sta ik als de morgenster op;
en hun die in het gebied van de schaduw van de dood woonden,
is een licht opgegaan.

21.
Toen werd alles wat voorheen hard, bitter
en op een of andere manier onmogelijk leek,
zoet en gemakkelijk.

Vasten leek zoet,
waken kort,
en alle oefeningen onbeduidend,
vanwege de grootheid van de liefde.

In dit uur dan van geestelijke genade,
neem ik het besluit mijn leven te beteren,
mijn gedragingen aan te passen
en veel goede daden te verrichten,
waarin ik helaas, nu de genade zich terugtrekt, nalatig ben.

De ziel wordt vervuld met helderheid en waarheid,
en een zoetheid zo groot,
dat ze bijna zichzelf vergeet en al het overige.

Zoete meditaties vloeien binnen naar believen;
de tong van het kind wordt welsprekend,
het trage lichaam wordt snel, bereid Gods bevelen op te volgen,
om kort te gaan:

tanta est gracie copia ex omni parte distillans,
ut *omnis qui petit accipiat*,
et *qui querit inveniatur*,
et *pulsantibus aperiatur*.

Tunc cunctis visibilibus alcior effectus,
omnia temporalia calcasse
et *in atriis celestis Jherusalem* me stare arbitror,
ita ut auspacia quedam et inicia futuri seculi
quodammodo incipiam pregustare.

Omnes enim affectus in amoris gaudio uniti,
in sola conditoris fruicione quiescunt.

22.
Hec inquam et hiis similia
in penetralibus cordis geruntur;
utrum autem ex me vel ex te,
peto informari.

23.
SAPIENCIA:
Perdicio tibi ex te,
in me tantum auxilium tuum.

Ex te non nisi deficiis,
et ad nichilum tendis.

Hec autem et similia
per presenciam meam tibi noveris concessa.

Nam hic est ludus amoris,
quem in anima amorosa habere consuevi.

24.
DISCIPULUS:
Et quid est ludus amoris?

25.
SAPIENCIA:
Ludus amoris est gaudium et dolor,
que sibi invicem ex presencia vel ausencia dilecti succedunt.

Hoc enim proprium amoris esse solet,
ut quantus sit presente amabili lateat,
recedente vero magis percipiatur.

26.
DISCIPULUS:
Hic ludus amoris non michi videtur esse gaudii
sed meroris.

Sed obsecro te putas
ne si ab hac vicissitudine visitacionis
in hoc tempore
aliqui viatores privilegio singulari excipiantur?

27.
SAPIENCIA:
Paucissimi.

Nimirum tanta divinorum in homine
participacio stabilitatis,
est quasi quedam inchoacio eternitatis.

28.
DISCIPULUS:
O qui sunt illi,
vel cuius condicionis,
qui ad tantam conformitatem perveniunt?

zo groot is de genade, dat zij bij alles overvloedt,
zodat wie vraagt zal ontvangen,
wie zoekt zal vinden,
wie aanklopt zal worden opengedaan.

Aldus verheven boven al het zichtbare,
dunkt het mij al het tijdelijke achter me gelaten te hebben
en aan de poorten te staan van het hemelse Jeruzalem,
zodat ik een soort voorsmaak en begin lijk te proeven
van de toekomstige eeuwigheid.

Al mijn begeerten zijn verenigd in de vreugde van de liefde
en ze rusten in een genieten van de Schepper alleen.

22.
Deze en soortgelijke dingen
gebeuren in het binnenste van mijn hart;
maar of het nu door mij komt of door jou,
dat wil ik graag van je vernemen.

23.
DE WIJSHEID:
Het verlies komt van jou;
maar je hulp is in mij alleen.

Van jezelf heb je alleen tekortkomingen,
en neig je naar het niets.

Deze gunsten en dergelijke,
weet dat het mijn aanwezigheid is die ze jou geeft.

Dit is het minnespel,
dat ik gewend ben te spelen in de minnende ziel.

24.
DE DISCIPEL:
En wat is het minnespel?

25.
DE WIJSHEID:
Het minnespel is een afwisseling van vreugde en pijn,
door het wisselend komen en gaan van de geliefde.

Het is eigen aan de liefde,
dat ze haar ware grootheid verbergt met de geliefde aanwezig,
en dat ze beter wordt waargenomen met de geliefde afwezig.

26.
DE DISCIPEL:
Mij dunkt dat dit minnespel geen spel van vreugde is,
maar van verdriet.

Maar ik bid je, zeg me:
zijn er wellicht reizigers die door een bijzonder voorrecht
in deze aardse tijd verschoond blijven
van de onbestendigheid van dit bezoeken?

27.
DE WIJSHEID:
Heel weinig.

Zonder twijfel is een dergelijke grote deelname van de mens
aan de bestendigheid van de goddelijke dingen
als het ware een ingaan in de eeuwigheid.

28.
DE DISCIPEL:
O, wie zijn het,
of hoe is de gesteldheid
van hen die tot zulke gelijkvormigheid geraken?

29.

SAPIENCIA:

Hii sunt

qui videlicet purissimis affectibus ab infimis abstracti,
et longo iam usu et exercicio
deiformes quodammodo effecti,
divinis rebus continue uniuntur:
qui per secessum mentis
perfectissime omne medium dividens deum et animam,
tota alacritate deposuerunt.

30.

DISCIPULUS:

Dum hec audio,
alcius ingemisco,
eo quod talibus in vita et experientia
adhuc tam longe me esse cognosco.

Proinde quia hec perfectionis summa
facultatem meam excedit,
volo a te scire qualiter discipulus inexpertus
in eiusmodi visitatione se debeat tenere.

31.

SAPIENCIA:

*In die bonorum ne inmemor sis malorum,
et in die malorum ne inmemor sis bonorum,*
ut sic te quidem nec in presencia gratie ultra modum extollas,
nec in absentia ultra quam expedit deprimas,
sed velud *Ayoth* utraque manu utaris pro dextra.

Si adhuc es *novella plantatio*,
et assidua irrigacione necessarius es,
saltem hoc facias,
ut hanc vicissitudinem non impacienter feras,
licet faciem meam semper inquirere debeas diligentem.

32.

DISCIPULUS:

O si inspicere velles,
scires utique quia diutina dilecti expectatio
magna cordis est afflictio.

33.

SAPIENCIA:

Haut dubium;
hanc rotam amoris volubilem
sustinebit quicumque amare voluerit.

Nec mirum.

Neque enim mundi huius amatoribus semper prospera
sed etiam interdum succedunt adversa.

Quod si forte minus expertus es,
interroga quempiam ex eis,
et dicet tibi,
quia laborabit omnis qui amare voluerit.

Sunt quidem non nulli amatores,
nimium utique molles,
qui dum amori ad horam inserviunt,
et amatores
sed sine labore esse volunt:
quibus si statim iuxta votum aura optata non arriserit,
a ceptis continuo desistunt.

Et hii ad fructum amoris minime perveniunt,
eisque tamquam indignis dicitur:
Milicie species amor est;
discedite segnes.

29.

DE WIJSHEID:

Zij zijn het,

zij die door pure liefde aan het lagere ontrukkt zijn
en door langdurig gebruik en oefening
in zekere zin godvormig geworden zijn
en voortdurend verenigd met de goddelijke dingen:
zij die door een afgescheidenheid van de geest
met geheel hun ijver alles volledig afleggen,
wat God en hun ziel van elkaar verwijderd houdt.

30.

DE DISCIPEL:

Wanneer ik deze dingen hoor,
verzucht ik nog dieper,
omdat ik inzie, dat ik door leven en ervaring
nog zo ver van hen verwijderd ben.

En omdat deze top van volmaaktheid
boven mijn mogelijkheden ligt,
wil ik van je weten hoe een onervaren discipel
zich te gedragen heeft tijdens een dergelijk bezoek.

31.

DE WIJSHEID:

In de goede dagen vergeet het kwade niet,
en in de kwade dagen vergeet het goede niet;
om je niet te hoog te verheffen in de aanwezigheid van genade,
noch om onnodig bedroefd te zijn in haar afwezigheid,
wees als Ehud, die beide handen gebruikte als zijn rechter.

Als je een nieuwe zaailing bent
en bewatering nog steeds nodig is,
zorg er dan in ieder geval voor
dat je deze onbestendigheid geduldig draagt,
alhoewel je mijn aangezicht toch steeds ijverig zoeken moet.

32.

DE DISCIPEL:

O, zou je er bij stil willen staan,
dan zou je beseffen dat het lange wachten op de beminde
een grote kwelling is voor het hart van de minnaar.

33.

DE WIJSHEID:

Geen twijfel mogelijk;
deze omwenteling van het wiel der liefde,
iedereen die wenst lief te hebben zal het ondergaan.

Een verrassing is dat niet.

Voor de liefhebbers van deze wereld gaat niet alles voorspoedig,
soms zelfs verkeert deze in tegenslag.

Mocht je dan onervaren zijn,
vraag het een van hen,
en hij zal je vertellen
dat ieder die lief wil hebben hard zal moeten werken.

Ongetwijfeld zijn er sommige minnaars,
het is waar, al te zacht zijn ze,
die de liefde een tijdje dienen,
ze willen wel minnaars zijn,
maar dan zonder ervoor te werken:
als de gewenste wind hen niet meteen toelacht
laten ze hun voornemens onmiddellijk weer los.

De vrucht van de liefde smaken ze niet,
en als onwaardigen wordt hen toegesproken:
liefde is een soort krijgsdienst;
laat de dragen zich terugtrekken.

Proinde fervidus amator,
ut ad fructum amoris desideratum perveniat,
debet esse sedulus, longanimis, obsequiosus,
nec facilliter desistere debet,
eciam si mille vicibus repulsam paciatur,
semper existens *bone spei*,
cogitans quia labor inprobus omnia vincit.

Quid mollius aqua?

Quid lapide durius?

Et hic frequenti ictu gutte
cavatur.

34.

Et ut rumores tibi bonos,
et veris amatoribus ad audiendum delectabiles subinferam,
noveris
quod hec divinissima pro qua laboras sponsa
rogari vult,
obsequiis delectatur.

Quis ve tam subito
et in rebus caducis optinet
quod amori placet?

Roget proinde et postulet ac obsecret,
nec desistat;
et ego ei vere introitum iuxta cordis votum promitto.

Non est enim inventa in *omnibus finibus Israhel*,
que tam facilis sit ad exorandum,
tam prompta ad exaudiendum,
ad reddendum tam pia,
sicut hec tua divinissima sponsa.

En pre magnitudine amoris
se cohibere diu non valet.

Non potest expectare donec rogetur,
sed preoccupat se querentes,
et se priorem eis ostendit.

Stat in foro,
in medio platearum,
in foribus portarum dat vocem suam,
omnes alliciens et ad suum trahens cunctos amorem.

Qui me amare voluerit,
omni tempore me
suam amabilem spectare studeat,
sicut et ego
iugiter meum amatorem spectare consuevi.

Siquidem nescit
utrum ab oriente vel ab occidente seu a septentrione aut meridie
veniat quam prestolatur.

Ignorat eciam
utrum *mane vel meridie an gallicantu hostium pulset,*
et aperiri petat.

Nam sepius dum animus me querendo anxius existit,
querendo non invenit;
sed cum minime putaverit,
dilectum presentem habebit.

Semper enim cupio dilectam amori esse paratam;
nec eam de suis meritis,

De vurige minnaar moet,
om de gewenste vrucht van de liefde te bereiken,
ijverig zijn, geduldig en gehoorzaam,
hij moet niet gemakkelijk opgeven,
en, ook al zou hij duizend afwijzingen lijden,
altijd hoop houden,
wetend dat hard werken alles overwint.

Wat is zachter dan water?

Wat harder dan steen?

En toch, het water dat druppel voor druppel valt,
het holt de steen uit.

34.

En om je een beetje goed nieuws te geven,
aangenaam om te horen voor echte minnaars,
weet dan,
dat deze goddelijke bruid voor wie je zo hard werkt,
uitgenodigd wenst te worden
en haar genoegen vindt in gehoorzaamheid.

Wie immers verkrijgt meteen,
zelfs als het vergankelijke dingen betreft,
wat de liefde begeert?

Hij moet dus bidden, vragen en smeken,
en niet aflaten,
en ik beloof hem waarlijk het ingaan, zoals zijn hart dat wenst.

Ja, in het hele land van Israël werd er niemand gevonden,
die zo ontvankelijk is voor smeken,
die zo bereid is te verhoren,
die zo genadig is in het geven,
dan deze goddelijke bruid, de jouwe.

De grootsheid van haar liefde maakt,
dat ze zich niet lang kan inhouden.

Ze kan niet wachten gevraagd te worden,
maar voorkomt hen die haar zoeken
en toont zich dan aanstonds aan hen.

Ze staat op het plein,
midden op de straten,
buiten voor de poorten verheft ze haar stem,
en alle harten trekt ze tot zich en tot haar liefde.

Wie mij wil liefhebben,
laat hij er te allen tijde naar streven
mij, zijn liefde, te aanschouwen,
zoals ik gewend ben
voortdurend te kijken naar degene die mij liefheeft.

Want hij weet namelijk niet
of zij op wie hij wacht,
uit het oosten, het westen, het noorden of het zuiden zal komen.

Ook weet hij niet
of zij 's morgens, 's middags of wanneer de haan kraait
op de deur zal kloppen en zal vragen deze te openen.

Want vaak, wanneer de geest mij angstig zoekt,
vindt hij me niet;
maar wanneer hij er het minst op bedacht is,
is de geliefde aanwezig.

Ik verlang inderdaad altijd dat de geliefde klaar is voor de liefde,
en ik wil niet dat hij meer vertrouwt op zijn verdienste

plus quain de mea dignacione volo confidere.

Porro non sufficit unam horulam temporis
cum dilecto expendere,
sed necesse est
sepius *vacare et videre*,
qui eius occulta susurria vult intelligere,
et presencia eius potiri desiderat preciosa.

35.

Et ut dulcibus hiis sermonibus verba increpatoria
non tamen minus amatoria misceamus,
arguere valde te oportet,
quia vere in huiusmodi exercitiis amoris reprehensibilis es.

Cur prochpudor

tu qui miliciam amoris assumpsisti,
qui hanc nostram phylosophyam professus es,
et eius dulci iugo humerum tuum subposuisti:
Cur inquam vagabundo corde
et oculis tremulis ac in fines orbis terre rotatis,
stare coram tanta sponsa presumis,
que indefesso aspectu,
serena et graciosa facie iugiter te prospetat,
nec oculos suos umquam a te avertit?

Quam verecundum est singulis quibusque auditum prebere,
ut non possis
que divina sapiencia in te loquitur audire.

O quam turpe est discipulo amoris
seipsum tantum oblivisci,
ut eius non advertat verba interna,
cuius ubique circumdatur presencia.

Merito proinde

tamquam ab indigno se subtrahit,
cum te non in te nec in se,
sed extra te et se in mundi strepitu invenit.

Et ideo queso hec emendare memento.

Perpende quam indecens existat,
si anima quidquam in exterioribus querat
que regnum dei intra se portat.

*Regnum quippe dei intra vos est,
quod est iusticia pax et gaudium in spiritu sancto.*

dan op mijn waardigheid.

Het is niet genoeg om een uur of zo
door te brengen met de geliefde,
maar het is nodig
vaak ontvankelijk te zijn en te schouwen,
voor wie haar geheime fluistering wil horen,
en naar haar kostbare aanwezigheid verlangt.

35.

En, om deze zoete woorden te mengen met vermaningen,
die niet minder liefdevol zijn,
is het gewenst je stevig te berispen,
want in deze oefeningen van liefde ben je echt laakbaar.

Waarom, o schande,

jij, die jezelf hebt toegewijd aan de dienst van de liefde,
die onze filosofie bent toegedaan,
en je schouder onder haar zoete juk hebt gelegd,
hoe durf je met een dolend hart
en dwalende ogen, die schieten naar alle horizons,
voor deze geweldige vrouw te staan,
zij, die met opmerkzame blik,
en een kalm en sierlijk gelaat naar je kijkt
en haar ogen nooit van je afwendt?

Wat een schande om je oor te neigen naar willekeurig wie,
zodat je niet langer horen kunt
wat de Goddelijke Wijsheid in je zegt.

O, hoe lelijk is het voor een discipel van de liefde
zichzelf zo te vergeten,
dat hem de innerlijk woorden ontgaan
van haar wier tegenwoordigheid hem van alle kanten omringt.

Terecht is het

dat zij zich terugtrekt, weg van de onwaardige,
wanneer ze je noch in jezelf noch in haarzelf,
maar buiten jezelf aantreft, te midden van het werelds gekrakeel.

Daarom vraag ik je, denk eraan je hierin te beteren.

Overweeg hoe ongepast het is,
wanneer een ziel die het koninkrijk van God in zich draagt,
het in uiterlijkheden zoekt.

Want in jullie is het koninkrijk van God,
dat is gerechtigheid, vrede en vreugde in de Heilige Geest.

Capitulum nonum.

**Quare divina sapiencia suos caros
in hoc mundo permittit tam multipliciter tribulari.**

1.
*Justus quidem tu es,
si disputem tecum;
verumptamen iusta loquar ad te:*

Quare via in piorum prosperatur?

Bene est omnibus qui prevaricantur et inique agunt.

*Plantasti eos
et radicem miserunt,
proficiunt et faciunt fructum.*

2.
Materiam multipharie ventilatam
et frequenter discussam
ac reuersatam opus
non esset resumere;
sed refricacio tribulacionum,
adversitatum iteracio
replicacionem querulosam quoque aduersum te
rektor orbis exposcit.

Numquid enim vano ostentacionis
spiritu *hominibus swadeo?*

Deus scit.

*Aut numquid contra hominem disputacio mea
aut ad hominem,
et non magis propter refrigeracionem
ardoris cordis contriti et humiliati,
et a puericia usque ad hanc diem
passionibus et miseriis vexati?*

Aut quis
non similia vel maiora passus
conpati sciret,
sicut tu
qui ex hiis que passus es compassionem didicisti?

Sicut enim cecus natus de non visis
coloribus imperfecte silogizat:
sic qui non est passus aduersa,
tamquam inexpertus minus perfecte de tribulacionibus iudicat.

Aut quomodo possent credere
*hii quorum domus secure sunt et pacate,
et non est virga dei super eos;
qui ducunt in bonis dies suos,
delicate nutriti,
in solaciis educati,
robusti sani felices,
dignitatibus honorati,
gradibus sublevati,
bene parentati,
quorum viscera plena sunt adipe,
et medullis ossa rigantur:*

hiis
qui habent *menses vacuos et noctes laboriosas:*
Qui nocte et die *replentur doloribus,*
et iugiter *in amaritudine anime sunt:*
Quibus
foris pugne, intus timores:

Hoofdstuk 9.

**Waarom de goddelijke Wijsheid haar vrienden
in deze wereld zoveel kwellingen laat verduren.**

1.
Rechtvaardig blijf je,
ondanks dat ik met je twist;
maar toch wil ik je over rechtvaardigheid aanspreken.

Waarom brengt de weg van de goddelozen voorspoed?

Goed gaat het met hen die bedriegen en de wet schenden.

Jij hebt ze geplant,
en zij hebben wortel geschoten;
zij groeien en dragen vrucht.

2.
Een onderwerp aan te snijden
dat reeds op velerlei wijze behandeld is
en steeds opnieuw besproken,
eigenlijk zou het niet nodig moeten zijn;
maar nieuw opkomend lijden
en terugkerende tegenspoed
noodzaken tot herhaling van de aanklacht tegen jou,
o bestuurder van het heelal.

Overtuig ik mensen soms
door een ijdele geest van opzichtigheid?

God weet het.

Is mijn twistgesprek soms tegen een mens
of aan een mens gericht,
en niet veeleer bedoeld om de verkilde vurigheid
weer aan te wakkeren in een berouwvol en vernederd hart,
dat van kinds af tot op de dag van vandaag,
gebukt gaat onder lijden en ellende?

Wie,
die niet soortgelijke of grotere pijnen leed,
wist mede te lijden
zoals jij,
jij die medelijden leerde door alles wat jij leed?

Net zoals een blindgeborene
over de kleuren die hij nooit heeft gezien onvolmaakt redeneert,
zo kan iemand die geen tegenspoed heeft geleden,
als onervarene minder goed oordelen over kwellingen.

Hoe kunnen zij geloven
wier huizen veilig en vredig zijn,
die Gods gesel niet treft,
die hun dagen doorbrengen in rijkdom,
die opgevoed zijn in tederheid,
en grootgebracht in troost,
die sterk, gezond, gelukkig,
geëerd met waardigheden,
bevorderd tot de rangen,
en welgeboren zijn,
en van wie het inwendige welgevuld is met vet,
en die fris zijn tot in het merg van hun gebeente.

Ja, hoe zouden deze mensen hen kunnen geloven
die vruchteloze maanden kennen en nachten van getob,
zij die dag en nacht vervuld zijn van pijn
en almaar gebukt gaan onder de bitterheid van hun ziel,
hen voor wie geldt:
buiten de strijd en binnen de angsten,

Quos nec sinis ad ictum oculi quiescere,
cum et nox humane deputata quieti
in inquietudinem eis propter *timores nocturnos* convertatur?

3.
Honor temporalis ab eis tollitur;
gloria mundi frustrantur;
despicabiles inter multos redduntur;
obprobris saturantur;
traduntur *in proverbium et in exemplum*,
fiuntque *omnium perypsisma usque adhuc*.

O quam bene sapiebat
qui hec eadem sciens dicebat:

*Sunt iusti quibus multa proveniunt
quasi opera egerint inpiorum;
et sunt inpii qui ita securi sunt
quasi iustorum facta habeant.*

Amor tuus videtur esse sicut *volumen volans*,
quod gustatum quidem in ore est sicut mel dulce,
comestum autem amaricari facit ventrem
propter laborem amorem tuum concomitantem.

Elementa ac puerilia amoris tui
sunt tribulationes ac miserie.

4.
Primus namque passus accedencium ad te,
prima pagina te legencium,
primum exenium ac iocale te diligencium est istud:

*Fili accedens ad servitutem dei,
sta in timore,
et prepara animam tuam ad temptationem.*

Bene dicit ad temptationem.

Vere ad miseriam et tribulationem,
ita ut cunctis diebus milicie tue
sis in conflictu et certamine,
et ut fortuna tibi raro aut numquam optata arrideat.

Non de omnibus loquor.

Tu scis domine
quos ad hoc opus tam strenuum elegeris.

5.
Si
sanitate ac robore aut elegancia gaudent corporali,
multipliciter flagellati continuo incipiunt deficere,
et vel exquisitis castigacionibus
vel gravissimis infinnitatibus oppressi
langwescere coguntur.

Si aurum eis est vel argentum,
fures veniunt et furantur,
vel quod difficilium est,
affectum eius ab ipsis rescindis.

Si possessiones agrorum et *vineta aut olyveta* eis sunt,
cum aliis prospera arriserit aura,
hec grandio vel pruina consumit.

*Residuum eruce comedit locusta,
et residuum locuste comedit brucus,
et residuum bruci comedit rubigo.*

Domine dabis eis.

angsten die je nooit laten rusten, voor geen ogenblik,
want zelfs de nacht, die toch bestemd is om te rusten,
wordt door hun nachtelijke schrikbewind veranderd in onrust.

3.
Tijdelijke roem is hun ontnomen,
wereldlijke eer hun ontzegd;
verachtelijk zijn ze in de ogen van velen,
veelvuldige afkeuring is hun deel;
zij worden tot een voorbeeld en tot een spreekwoord gemaakt,
als het uitschot van allen, zelfs tot nu toe.

O, hoe wijs was hij
die, hieraan denkend, zei:

'Er zijn rechtvaardigen, die het vergaat
als hadden zij de daden van goddelozen gedaan;
en er zijn goddelozen, die zo zeker zijn
als hadden ze de werken van rechtvaardigen gedaan.

Jouw liefde is als een boekrol die zweeft,
waarvan de smaak in de mond zoet is als honing,
het verteren de buik echter bitterheid bezorgt
vanwege de harde arbeid die jouw liefde met zich brengt.

Leed en ellende, het zijn de eerste lessen
in de kinderschool van jouw liefde.

4.
De eerste stap van hen die jou tegemoet gaan,
de eerste bladzijde van hen die jou lezen,
het eerste geschenk en juweel van hen die jou liefhebben, is dit:

'Mijn zoon, wanneer je God gaat dienen,
houd stand in vreze,
en bereid je ziel voor op beproeving.'

Hij zegt het goed: 'beproeving'.

Want het is waarlijk ellende en kwelling,
zo dat je elke dag van je krijgsmacht
in gevecht en strijd verwickeld bent,
en het gewenste geluk je zelden of nooit toelacht.

Ik spreek hier niet van iedereen.

Jij God, jij weet,
wie je voor deze zware taak uitverkoren hebt.

5.
Wanneer ze zich verheugen
in gezondheid, kracht of lichamelijke schoonheid,
beginnen ze plots te wankelen door allerlei tegenslag,
en ongehoorde wederwaardigheden,
of, door ernstigste ziektes terneergedrukt,
kwijnen ze weg.

Hebben ze goud of zilver,
komen er dieven en worden ze bestolen,
of, zwaarder nog,
neem je hun begeerte hiernaar weg.

Bezitten ze akkers, wijngaarden en olijfbomen,
worden deze door hagel en vorst vernield,
terwijl anderen zich verheugen in goede weersomstandigheden.

Wat de knager overliet, dat vrat de sprinkhaan;
wat de sprinkhaan overliet, dat vrat de verslinder;
wat de verslinder overliet, dat vrat de kaalvreter.

Heer, hun zul je geven.

Quid dabis eis?

Panem artum et aquam brevem.

Hic est *cibus ille regius* qui sequitur servos tuos.

Si transit maria,
ventus contrariatur.

Si per terram ire disponit,
si multis diebus celum terre serenitatem concesserat,
ecce cum hic tuus
ut sic loquar miser amator
ad lucem venerit et ad viam se paraverit,
conglomerantur nubes,
terra ymbribus perfunditur,
et vel pluvia
vel estu nimio
aut etiam gelu intemperato
servus ille tuus affligitur.

6.
Mira res pariter et stupenda.

Nunc mures in occulto ipsum
non sinunt quiescere.

Nunc milvi in celo
cum ad lucem prodierit,
aut etiam corvi
crocitantes in ipsum quasi subsannatorie
inpingunt;
et sive taceat sive rideat,
displicet.

Quod si quis contra eum
etiam tacentem
et nullum verbo aut facto ledentem se erexerit,
omnes concurrunt ad maledicendum,
linguas acuunt,
et velud rabidi canes
lepusculum plebem invalidam
et se omnibus substernentem insecuntur,
lacerant ac discerpunt.

Sed ut etiam hec de tua gracia inferam.

Ecce ipsi dicunt:

*Diligit deus odientes se,
et odio habet diligentes se.*

Jllis bona,
istis mala largitur.

7.
Et quod hiis maius est,
tu quoque iudex iustus
partem adversam sic te fovere ostendis vel similas,
ut omnino taceas,
quasi tibi non sit cure
de tuorum subversione servorum.

*Sic perit iustus,
et non est qui recogitet.*

*Et quia inpius prevalet adversus iustum,
propterea egreditur nunc sicut olym
iudicium perversum.*

Wat zul je hun geven?

Spaarzaam brood en weinig water.

Dit is het koninklijke voedsel dat jouw dienaren ten deel valt.

Bevaart hij de zeeën,
de wind is tegen hem.

Als hij zich voorneemt over land te gaan,
al schonk de hemel de aarde vele dagen van goed weer,
zie, wanneer deze man, jouw minnaar
– ongelukkige minnaar, het moet gezegd –
naar buiten gaat om te vertrekken,
dan pakken de wolken samen,
en de grond raakt doordrenkt door stortregens;
deze man, jouw dienaar, getroffen wordt hij,
en als het niet door regen is
dan is het wel door buitensporige hitte
of door ongetemperde kou.

6.
Wonderlijk is het en verbazingwekkend.

De ene keer zijn het de muizen in hun holletjes
die hem niet toestaan te rusten.

Een ander keer, als hij overdag naar buiten gaat,
zijn het de valken in de lucht,
of zelfs de kraaien,
krassend alsof ze hem willen bespotten,
die hem lastigvallen;
en of hij nu zwijgt of lacht,
hij mishaaft hen.

Als iemand zich tegen hem keert,
zelfs als hij zwijgt
en door geen woord of daad aanstoot heeft gegeven,
dan scherpen ze hun tongen
en vervloeken hem allemaal tezamen,
en als een meute dolle honden
die het zwakke volk van jonge hazen najaagt,
dat allen onderworpen is,
zo verscheuren ze en verslinden ze hem.

Maar zelfs dit wil ik aan jouw genade toeschrijven.

Want hier is wat zij zelf zeggen:

‘God heeft lief die hem haten,
en haat die hem liefhebben.

De eersten geeft hij het goede,
de anderen het kwade.’

7.
En wat meer is,
ook jij, de rechtvaardige rechter,
jij bevoordeelt de tegenpartij, of doet alsof,
omdat je bij alles zwijgt,
waardoor je het doet voorkomen niets te geven
om de ondergang van je dienaren.

Zo komt de rechtvaardige om,
en niemand die het ter harte neemt.

En omdat de goddelozen zegevieren over de rechtvaardigen,
daarom wordt nu, net zoals in het verleden,
een onrechtvaardig oordeel geveld.

Nonne et hoc
quasi impacienti animo conquerebatur
ille amabilis et re et nominis interpretatione propheta domini
qui dicebat:

*Quare non respicis super iniqua agentes,
et taces
devorante in pio
iustiore se?*

Ecce bene agit,
et maledicta recipit.

Tibi pro posse servit,
et vitam eius invidus despicit.

Derisionibus a legis transgressoribus urgetur.

Porro a seipso
mille castigacionibus tribulatur.

8.
Et quod hiis adhuc maius est,
ecce *sathan a facie* tua *egreditur*,
et ei in omnibus ad que se verterit insidiatur.

O custos hominum,
O immensa dei pietas,
quomodo hec multiformia mala in tuis electis
sustinere poteris?

Aut quomodo hec et similia vides,
et non adiuvas?

Qua propter et ego
nunc
*in tribulacione spiritus mei
confabulabor tecum
in amaritudine anime mee.*

Tu enim solus *laborem et dolorem consideras*,
et scis quoniam non ex animi levitate
sed ex plenitudine *amaritudinis anime mee*
verba hec dolore plena processerunt,
que gemitibus tantis intercipiuntur,
sed et lacrimae decurrentes preoccupant stilum scribentis.

9.
SAPIENCIA:
Delicatus miles es
qui adversa tantum formidas.

*Sed necdum quidem
usque ad sangwinem restitisti,
nec in valle pugilum
usque ad mortem decertasti.*

Nonne *vir tu es?*

Sed prohpudor
velud rinoceron audacissimus es tu
tempore prosperitatis,
sed *tela araneorum* fragilior
adversitatis tempore.

Bellator invictus,
ad exercendum se et probandum
tribulacionem et miseriam invenire desiderat.

An non bene gloriabatur
qui dicebat:

Is dit niet waar deze beminnelijke profeet van de Heer,
profeet door zijn daden en door de betekenis van zijn naam,
met een ongeduldige geest over klaagde,
hij die zei:

‘Waarom kijk je niet naar hen die ongerechtigheid bedrijven,
en zwijg je
wanneer de goddeloze een man verslindt
rechtvaardiger dan hijzelf?’

Zie, hij handelt goed,
en vervloekingen zijn zijn deel.

Jou dient hij, zo goed hij kan,
en de afgunstige minacht zijn leven.

Overspoeld wordt hij met bespotting door wetsovertreders.

En hij wordt ook nog gekweld door duizend kastijdingen,
die hij zichzelf oplegt.

8.
En wat nog zwaarder is dan dit,
zie, Satan ging heen van jouw aangezicht,
en legt hem strikken waar hij zich ook wendt.

O beschermer van mensen,
O onmetelijke barmhartigheid van God,
dit veelvormige kwaad dat je uitverkorenen lijden,
hoe kun je het toch dulden?

Hoe kun je deze en soortgelijke dingen toch aanzien
en niet te hulp schieten?

Daarom wil ook ik,
nu,
in de beklemming van mijn geest,
tot je spreken,
in de bitterheid van mijn ziel.

Want jij alleen ziet mijn harde arbeid en mijn pijn,
en weet dat deze woorden, vermengd met diepe verzuchtingen,
niet voortkomen uit een lichtvaardigheid van geest,
maar ontspringen aan de bitterheid die mijn ziel vervult,
en dat mijn neerdruppelende tranen
mijn pen hinderen terwijl ik dit schrijf.

9.
DE WIJSHEID:
Een teergevoelige ridder ben je,
jij, die tegenspoed zo vreest.

Want nog altijd heb je geen verzet geleverd
tot bloedvergieten toe
noch heb je tot de dood gevochten
in de vallei van de strijders.

Ben je soms geen man?

Beschamend echter is het,
dat je als de dapperste neushoorn bent
in tijden van voorspoed,
maar kwetsbaarder dan een spinnenweb wordt
in tijden van tegenspoed.

Een onverschrokken strijder
verlangt ernaar om kwellingen en ellende te vinden
om zichzelf te oefenen en op de proef te stellen.

Was de trots niet treffend,
van hem die zei:

Libenter gloriabor in infirmitatibus meis?

Nam nisi precesserit pugna,
non potest esse victoria.

Gubernator in tempestate dinoscitur;
in acie miles probatur.

Delicata iactacio est cum periculum non est.

Confliccio in adversis
probacio est veritatis.

10.
DISCIPULUS:
Numquid ego solus hanc contra te moveo querimoniam?

Ecce quam innumeri
tribulacionibus similiter oppressi,
qui michi quoque in hoc consenciant,
ita
ut et si te ratione superare non valeo,
copiosa multitudine testium convincam.

Nonne facilius esset
una hora capite puniri,
quam cunctis diebus *propter te mortificari?*

Nec michi opponas
aut respondeas,
quod forsitan hec mala ideo patimur,
quia *peccavimus tibi*
et *mandatis tuis non obedivimus*.

Numquid enim nos soli peccatores?

Nonne peccatoribus habundancia est,
filiis autem tuis desercio?

Atque iusti premuntur,
et inpii florent in mundo.

11.
SAPIENCIA:
Sicut dilexit me pater,
et ego diligo meos.

Non est discipulus super magistrum.

Si mundus vos odit,
scitote quia me priorem vobis odio habuit.

Sed et nichil novi tibi accidit,
quod materia debeat esse tristitiarum.

Conswetudinis nostre est,
electos
quosque maximeque viriles animos virtute robustos
temptacionibus probare.

Cur igitur,
quasi insolitum aliquid tibi acciderit,
verba multiplicas,
et querimonias tam ardentem exaggeras,
involvens sententias sermonibus inperitis?

Respice quis inter *electorum numerum*,
horum videlicet
qui singulariter deo placuerunt,
in hoc mundo transiverit sine probacione.

'Voor mijzelf wil ik alleen roemen op mijn zwakheden?'

Want zonder voorafgaand gevecht
kan er geen overwinning worden behaald.

Het is in de storm dat de stuurman zich toont;
in de strijd dat de soldaat zich bewijst.

Gemakkelijk valt het pralen wanneer gevaar ver weg is.

Vechten bij tegenspoed:
zie hier de test van de waarheid.

10.
DE DISCIPEL:
Ben ik soms de enige die deze klacht tegen jou indient?

Zie hoe ontelbaar velen er zijn
die net zo overweldigd worden door lijden,
en die het met mij eens zullen zijn,
zo zelfs,
dat zou ik je niet kunnen overtuigen door de rede,
hun grote aantal dat wel zal doen.

Zou het niet gemakkelijker zijn
om binnen een uur met de dood gestraft te worden,
dan elke dag om jou gedood te worden?

En spreek me nu niet tegen,
of antwoord me
dat we dit kwaad mogelijk ondergaan
omdat we tegen jou gezondigd hebben
en ongehoorzaam zijn geweest aan je geboden.

Zijn wij dan de enige zondaars?

Zijn er geen zondaars in overvloed,
laten je zonen je niet in de steek?

En de rechtvaardigen verkeren in nood,
en de goddelozen leven in voorspoed.

11.
DE WIJSHEID:
Zoals mijn Vader mij liefhad,
heb ik de mijnen lief.

De discipel staat niet boven de meester.

Als de wereld jullie haat,
weet dan dat zij mij haatte vóór jullie.

Er is niets nieuws met je gebeurd,
niets dat je verdriet zou moeten bezorgen.

Het is onze gewoonte
alle uitverkorenen,
vooral die met mannelijke moed en robuuste deugd,
door verzoeking te beproeven.

Waarom dan,
alsof er iets ongewoons met je gebeurt,
deze vloed van woorden,
waarom deze onstuimige opeenhoping van klachten,
verpakt in onbezonnen woordenbrij?

Onderzoek of er iemand onder mijn uitverkorenen is,
dat wil zeggen onder hen
in wie God buitengewoon behagen heeft,
die zonder beproeving door deze wereld is gegaan?

*Sufferenciam inquit Job audistis,
et finem domini vidistis.*

12.

DISCIPULUS:

Nunc si dicere licet,
habeo quod volo.

Ecce hoc est quod defleo,
hoc est quod ploro,
et propter quod ex intimis ingemisco et suspiro.

Audi queso servum tuum.

Ecce ipsi dicunt:

Non est salus illi in deo eius.

Vani sunt qui serviunt deo.

Et quare?

Respondent quod propter causam hanc pefatam,
videlicet iustorum tribulationem continuam:
Subiungentes nichilominus,

quod pro tanto tam paucos habeas amicos,
eo quod cum eis huiuscemodi ludo ludere soleas.

13.

Heu me flebilem et infelicem.

Hoc est quod me prochdolor et nunc et pridem
multociens amarissimis lacrimis flere compulit,
et tristitiam michi super tristitiam adduxit,
dampnum videlicet spirituale,
et frustratio laboris mei,
quo frustra erga proximorum salutem desudavi.

Cum enim plerosque cum maximo labore
ad conversionem
ac frugem melioris vite traxissem,
et ipsos cum dolore *parturiendo*,
ac dulciter *in humeris portando*,
et *lac consolacionis* eisdem teneris sub annis prebendo,
atque *meipsum totum in obsequium ipsis tribuendo*,
multa adversa valde sustinuissem,
cum dies tui consweti
temptacionum scilicet et probacionum eis supervenissent,
ut *per aquam et ignem transeuntes educerentur
in refrigerium*:
non nulli retrorsum abierunt
post sathanan dicentes:

*Durus est hic sermo,
et quis poterit eum sustinere?*

Et illud quod iuxta vulgare proverbium dicitur:
Difficile est diu esse bonum.

Et sic te
miseri in dampnum suum et in miseriam meam derelinquentes,
rursum se noxiis implicarunt.

14.

SAPIENCIA:

Hec questio illorum solet animos permovere,
qui parum fidei vel sciencie possidentes,
merita sanctorum
que non in presenti redduntur
sed reposita sunt in futurum,

'Je hebt gehoord van de standvastigheid van Job,' is er gezegd,
'en je weet hoe de Heer hem in het eind behandeld heeft.'

12.

DE DISCIPEL:

Nu, als het vergund is,
weet ik wat ik zeggen wil.

Zie, dit is wat mij verdriet,
dit wat ik betreur,
en waarom ik uit de grond van mijn hart kreun en zucht.

Hoor, bid ik je, jouw dienaar!

Kijk naar hen die zeggen:

'Er is geen redding voor hem in zijn God.'

'Tevergeefs handelen zij die God dienen.'

En waarom?

Zij antwoorden met de hierboven vermelde redenen,
te weten: de voortdurende kwelling van de rechtvaardigen;
en ze voegen eraan toe:

'dat je zo weinig vrienden hebt,
dat komt doordat je dit spel met hen pleegt te spelen.'

13.

Wee mij, bedroefd en ongelukkig als ik ben.

Dit is het, ach, wat me nu en reeds zo vaak
ertoe bracht om vele, bittere tranen te laten vloeien,
en wat me verdriet na verdriet bezorgd heeft:
de geestelijke schade
en de vruchteloosheid van mijn werk,
daar ik tevergeefs gezweet heb voor de redding van mijn naasten.

Want met veel verdriet en grote moeite,
heb ik velen tot bekering gebracht
en hun de vrucht van een beter leven gegeven;
ik baarde ze in pijn
en zachtjes droeg ik ze op mijn schouders,
ik gaf ze in hun tere jaren de melk der vertroosting,
en mezelf heb ik volledig in hun dienst gesteld;
veel grote tegenslagen heb ik moeten lijden,
toen voor hen de dagen kwamen die jij gewoon bent te sturen,
namelijk die van verzoeken en beproevingen,
teneinde hen door water en vuur te leiden,
naar de verkwikking:
niet weinigen echter zijn teruggedeeind,
Satan volgend, zeggend:

'Hard is deze toespraak,
wie kan haar verdragen?'

Het is zoals het gezegde gaat:
'Al te zwaar valt het om lang goed te zijn.'

En zo verlieten deze ellendigen je,
tot hun eigen schade en tot mijn ongeluk,
om vervolgens opnieuw verstrikt te raken in hun zondige wegen.

14.

DE WIJSHEID:

Dit soort vragen pleegt meestal het gemoed te bewegen
van mensen van weinig geloof of wetenschap,
zij die menen dat de verdiensten van de heiligen,
die niet nu,
maar pas in de toekomst beloofd zullen worden,

arbitrantur in huius temporalis vite brevitare restitui:

Nescientes
iudicia dei investigabilia
et profundum diviciarum sapientie
et scientie dei,
et quod non ita videat deus ut homo.

Homo enim tantum presencia respicit,
deus autem futura et eterna cognoscit.

Tu autem
in nostra spirituali phylosophya aliter institutus
consurge,
cuncta visibilia mente supergrediendo;
que enim videntur temporalia sunt,
que autem non videntur eterna sunt.

Surge igitur de viscosa obscenitate temporalium delectacionum.

Aperi oculos mentales,
et vide
quid sis,
ubi sis,
et quo tendas;
tunc profecto horum omnium rationem habere valebis.

Tu namque es speculum divinitatis,
eo quod in te
principalius quam in ceteris creaturis deus reluceat;
ymago trinitatis,
eo quod eius ymago in te resplendeat;
exemplar eternitatis,
eo quod inviolabili incorruptione gaudeas.

Et sicut ego in essentia mea sum infinitus,
sic desiderium anime tue est velud interminabilis abyssus,
ad cuius replecionem
omnia simul gaudia mundi non sufficerent,
sicut nec unica gutta
oceanum sua exiguitate replere posset.

15.
Deinde advertere debes ubi sis:
quia in valle miserie,
in exilio,
in peregrinacione,
ubi bona permixta malis
continua vertigine revolvuntur.

Risus hic dolore miscetur,
et extrema gaudii luctus occupat.

Hic nempe mundus
suos ab inicio fefellit amatores,
dum eis prospera promisit
et adversa retribuit:
quod et similiter nunc quoque facere non desistit.

Sed ad pleniorum omnium premissorum perturbacionum
amocionem paululum nobis secedendum est,
et ad fidei principia lacius recurrendum.

al vergolden dienen te worden in dit korte, eindige leven.

Geen weet hebben ze
van de ondoorgrondelijkheid van Gods oordelen
noch van de diepte van de rijkdom van zijn wijsheid
en zijn kennis,
en dat God niet ziet zoals een mens dat doet.

Een mens immers ziet alleen het heden,
God echter kent de toekomst en de eeuwigheid.

Jij dan,
die onderwezen bent in onze geestelijke filosofie,
sta op,
en overwin in de geest al het zichtbare;
want het zichtbare is voorbijgaand,
het onzichtbare eeuwig.

Verhef je boven de slijmerige vuilheid van tijdelijke genoegens.

Open de ogen van je geest
en zie
wie je bent,
waar je bent,
en waarheen je gaat;
dan, waarlijk, mag je de reden van dit alles ontvangen.

Want je bent een spiegel van de godheid,
omdat God in jou
oorspronkelijker oplicht dan in andere schepsels;
het beeld van de Drie-eenheid ben je,
omdat zijn beeld in jou weerkaatst wordt;
het voorbeeldige model van de eeuwigheid ben je,
omdat je een onschendbare onvergankelijkheid geniet.

En zoals ik oneindig ben in mijn wezenheid,
zo is het verlangen in je ziel als een peilloze afgrond;
alle vreugden van de wereld tezamen
zouden niet volstaan om deze te vullen,
net zo min als een enkele druppel water, gezien zijn kleinheid,
de oceaan zou kunnen vullen.

15.
Vervolgens moet je bedenken waar je bent:
je bent in de vallei van ellende,
in ballingschap,
op pelgrimstocht,
waar de goede dingen vermengd zijn met de kwade,
en ze over elkaar heen tuimelen in een eindeloze wervel.

Hier wordt lachen met rouwen gemengd,
en droefheid neemt tenslotte de plaats in van vreugde.

Waarlijk, vanaf het begin heeft deze wereld
haar liefhebbers bedrogen:
voorspoed beloofde ze hun,
tegenspoed gaf ze hun;
en daar is ze zelfs nu niet mee opgehouden.

Maar om de bovengenoemde bezwaren helemaal weg te nemen,
laat ons een beetje afstand nemen
en uitvoeriger terugkomen op de beginselen van het geloof.

Capitulum decimum.

De cruciatibus infernalibus.

1.
Actum est autem post hec,
et ecce discipulus cepit *cogitare dies antiquos,*
et annos eternos in mente habere.

Cumque profunde se recolligeret,
et a sensibilibus
prout potuit intellectum abstraxisset:
apparuit in visione fidei oculis a longe
quasi quedam regio umbrosa,
ignota et multum terribilis.

Cumque tremefactus quid nam hoc esset inquireret,
responsum est:

Regio hec ut vides distincta,
locus est penarum futurarum,
quem diverse anime post egressum a corpore
pro diversitate culparum in penam sorciuntur:
quedam ad ipsarum purgacionem,
quedam vero ad eternam dampnacionem.

Et prout sibi ea tunc demonstrata fuerunt.

Hec autem et hiis similia,
tam horrenda et inmania fuerunt tormentorum genera,
ut nulla sufficeret hec lingua narrare,
aut nullus sensus mortalium posset ea plene estimare.

Cum autem ad se redisset,
et quasi de alio mundo
ut sibi videbatur
ex motiva visionis presencia venisset,
pre nimio timore et horrore
velud homo semivivus aliquamdiu iacens
in seipso contabuit.

Quedam autem ex hiis
solum
fidei comunibus oculis conspexit.

2.
Respexit igitur:
Et ecce
de predictis locis fetor intollerabilis exoriebatur.

Mallei resonantes audiebantur,
tenebre profundissime densabantur,
et videbantur ibi facies demonum horribiles.

Jbi erat planctus et gemitus,
et alternancia mala
inpios sine pietate discerpebant.

Ab aquis nivium transibant ad calorem nimium.

Considerabat inter hec
equitatem et magnitudinem iudiciorum dei,
et inter cordis se prementes angustias
ac sudoris guttas,
que ipsum ex horrore visionis penetraverant,
advertibat quoniam *per que peccaverat quis,*
per hec et torquebatur.

Unde et in illis
qui in vita sua insensate et iniuste

Hoofdstuk 10.

Over de kwellingen van de hel.

1.
Toen dit dan voorbij was,
begon de discipel terug te denken aan de dagen van weleer
en in de geest te mediteren over de jaren van de eeuwigheid.

Diep in gedachten verzonken,
zijn geest teruggetrokken van de waarneembare dingen,
voor zover mogelijk,
dook voor zijn ogen in de verte op,
als lag het in de schaduw,
een onbekend landschap dat zeer beangstigend was.

Toen hij sidderend van angst vroeg wat het betekende,
werd hem geantwoord:

'Het landschap dat je ziet,
is de plaats van toekomstige smarten,
waar de zielen als ze van het lichaam gescheiden zijn
gepijnigd worden, al naargelang de zwaarte van hun zonden;
sommigen tot hun zuivering,
anderen echter tot eeuwige verdoemenis.'

Op deze wijze werd het hem toen getoond.

Deze en andere, soortgelijke straffen
waren foltering en zo verschrikkelijk
dat geen tong het vermog uit te spreken,
geen sterfelijk verstand het volledig zou kunnen peilen.

Toen hij weer tot zichzelf was gekomen,
teruggekeerd als van een andere wereld,
zoals het hem toescheen,
was hij zo geschokt door wat hij gezien had,
dat hij in angst en beven
een tijdje voor half dood lag, als een mens
die in zichzelf wegkwijnt.

Sommige van deze dingen echter
had hij uitsluitend
met de ogen van het geloof dat allen gemeen is, kunnen zien.

2.
Toen keek hij om zich heen,
en zie,
uit dit landschap rees een kwalm op die ondraaglijk stonk.

Het geluid van hamerslagen weerklonk er,
de diepste duisternissen verzamelden zich daar,
en er verschenen afschuwelijke demonentronies.

Geklaag was er en gekreun,
en genadeloos werden de goddelozen er uiteen gereten
door de ene kwelling na de andere.

Van sneeuwwater pendelden ze naar buitensporige hitte.

Toen overdacht hij
de rechtvaardigheid en de grootheid van Gods oordelen,
en door de hartsbeklemming die hem in zijn greep had,
vanwege de gruwelijkheid van dit visioen,
vloeiden de zweetdruppels,
en hij begreep, dat een mens er gestraft wordt
door net datgene waardoor hij gezondigd heeft.

Daarom werden zij
die hun leven in dwaasheid en onrechtvaardigheid

vixerant,
per hec que coluerant, tormenta recipiebant.

3.
Raptores namque et predones ac eorum complices,
et hii qui pauperes et amicos dei
dum adhuc viverent
spoliaverant,
vel per exactiones indebite affixerant,
ad patibula quedam infernalialia,
supra humanam estimationem penalia,
rapti violenter suspendebantur,
et ibidem torquebantur;
nec tamen moriebantur,
sed modo indicibili cruciabantur.

Non nulli eciam
qui sub habitu agnino
mentem occultaverant leoninam,
qui velud canes rabidi
servos dei
per maledicta et obprobria aut verba turbativa
molestaverant,
et confratres suos
iniqua persecutione leserant,
ibidem a canibus infernalibus
amarissimis morsibus corrodebantur.

Jbi superbi
sepultura asini in inferno despective sepeliebantur,
et *tamquam cadavera putrida* ignita proiekti,
obprobrio sempiterno
quod numquam delebitur addicebantur.

Et pro gloria temporalis et mentis elacione,
qua ceteros inflati preire ambiebant,
tanta penarum mole ac pondere premebantur,
quantum aliquis premi posset
qui maximam turrem super se haberet.

Bibuli vero et crapulosi
et *qui ventri suo servierant*,
velud lupi famelici
fame incredibili ac siti intollerabili affligebantur:
Cupientes guttam minime aque frigide
pro refrigerio lingue sue
flammarum incendio aduste recipere,
et *nemo nisi dabit*.

Sed et demones terribissimi
cum situlis ardentibus iuxta eos stabant,
et potum quendam sulphureum plumbo liquefacto similem,
nimio calore estuantem,
per os eorum in ventrem pertusum fortiter infundebant.

Luxuriosi quoque
et qui in deliciis carnem suam enutrierant,
et in obstinatione sua perduraverant,
a serpentibus devorabantur,
a bufonibus ignitis aculeis
usque ad viscera torquebantur.

Qui
carnali ac terreno amori dediti fuerant utriusque sexus,
terram infernaalem pre dolore mordebant,
quoniam eos demones nimium affligebant.

Nam spicula ignea habentes,
et estu vehementissimo eos insequentes,
vulneribus sevisisimis repleverunt.

geleefd hadden,
door hetzelfde gekweld als waarmee ze gezondigd hadden.

3.
Rovers alsook plundersaars en hun medeplichtigen,
en degenen die tijdens hun leven
de armen en de vrienden van God
hadden beroofd,
of onrechtmatig hadden benadeeld,
werden met geweld weggesleept
naar helse galgen,
en ze werden er gefolterd en opgehangen
en kregen er een straf die alle menselijke maat te boven gaat;
ze werden niet gedood,
maar op onuitsprekelijke wijze gemarteld.

Er waren er,
die als lammeren rondgingen,
maar wier kledij het hart van een leeuw verborg,
en die als dolle honden,
de dienaren van God
lasterlijke, schandalige of verontrustende woorden
toegeblaft hadden
en hun broeders
verwond hadden door onrechtvaardige vervolging;
ze werden daar nu op vergelijkbare wijze uiteengereten
door de bittere beten van hellehonden.

De hovaardigen
werden daar, in de hel, achteloos begraven in een ezelkuil,
en als rottende lijken verbrand en weggeworpen;
zij werden overgegeven aan de eeuwige schande
die nooit zal eindigen.

En om de wereldlijke glorie en de hoogmoed van de geest
waarmee ze anderen kleiner maakten en zichzelf verhieven,
werden zij nu neergedrukt met een last en gewicht aan smart
zo groot, ja, alsof een toren iemand verpletterde,
de allerhoogste die er is.

De drinkers en de roeszuchtigen,
de dienaren van hun eigen buik
ze werden, als uitgehongerde wolven,
gekweld door ongelooflijke honger en ondraaglijke dorst,
verlangend naar de kleinste druppel van koel water
ter verfrissing van hun tongen,
die verbrand waren door de hitte van de vlammen;
en niemand die het hun wilde geven.

De vreselijkste demonen echter,
zij stonden met vurige emmers naast hen
en met geweld schonken ze zwavelachtige drank,
gloeiend door de grote hitte als was het gesmolten lood,
door hun monden, gaten veroorzakend in hun buiken.

De wellustigen,
en zij die hun vlees hadden gevoed met genoegens,
en daarin halsstarrig waren,
werden verslonden door slangen
en tot in hun ingewanden gekweld
door padden met vurige angels.

Zij, mannen en vrouwen,
die zich hadden overgegeven aan vleselijke en aardse liefdes,
beten nu van pijn de grond van de hel,
want de demonen kwelden hen mateloos.

Want ze bezaten vurige pijltjes,
vervolgden hun slachtoffers met de gemeenste hitte
en sloegen hen met de wreedste wonden.

Sed et socias in culpa,
socias habuerunt in pena.

Supra modum
autem cupidi et avari ac questuarii male torquebantur.

Nam in foveis metallis bullientibus plenis balneabantur,
et exilire cupientes
absque misericordia reinpingebantur.

4.
Judicium durissimum hiis qui preerant fiebat.

Forcioribus autem forcior instabat cruciatio.

Et potentes ibi potenter tormenta paciebantur.

O quis dicere queat, quantum ibi
iudices inpii,
rectores iniqui,
clerici turpis lucri cupidi,
monachi lascivi,
layci violenti,
mulieres procaces, saltatrices et ambiciose,
et diversi quique falsi cristiani
penalitates habuere.

Et quam miserabiles rugitus
et clamores lamentabiles dabant,
ita ut sola visionis huius afflictio
omnem penam mundi quodammodo excedere videretur.

Nam et *multitudo ursorum infernalium*
et *audaces leones*
et *novi generis animalia ira plena,*
ignoteque bestie vaporem igneum spirantes,
odorem fumi proferentes,
et *horrendas ab oculis sintillas emittentes,*
morsu amarissimo eos dilaniaverunt.

Tandem multi ex hiis
in *puteum abyssi,*
de quo fumus horribilis
et fetor intollerabilis exibat proiciebantur.

Aspectus eorum velud ferrum candens
in modum favillarum exardebant.

Et a demonibus reinpingebantur.

Conmanducantes lingwas suas pre dolore,
et *blasphemabant deum celi*
pre doloribus suis et vulneribus;
et *non egerunt penitentiam ex operibus suis.*

Vinculis tenebrarum
et *longe noctis conpediti,*
in obscuro ac tenebroso oblivionis velamento
tenebantur.

Sonitus descendens perturbabat eos,
et *persone tristes apparentes pavorem eis incutiebant.*

Nec syderum limpide flammæ
illuminare poterant noctem illam horrendam.

Una enim kathena tenebrarum omnes colligati erant.

Omnis orbis terrarum limpido illuminabatur lumine,
solis autem illis superposita erat gravis nox
ymago tenebrarum.

En die eerder hun metgezellinnen waren in de zonde,
waren nu hun metgezellinnen in de kwelling.

De hebzuchtigen, de gierigaards en de wreken,
ze werden boven elke maat gekweld.

Want ze werden gebaad in putten vol gesmolten metaal,
en wanneer ze probeerden weg te komen,
werden ze er zonder enig medelijden weer in terug geduwd.

4.
Zij die bevelen gaven werden het strengst geoordeeld.

De groteren werden aan grotere kwellingen onderworpen.

En de machtigen werden er machtig gekweld.

Oh, wie kan zeggen hoeveel straffen
de goddeloze rechters,
de onrechtvaardige leiders,
de geestelijken hebzuchtig naar schandelijk gewin,
de wellustige monniken,
de gewelddadige leken,
de losbandige, dansende en boulerende vrouwen,
en allerlei soorten valse christenen,
daar moesten ondergaan.

Wat een ellendig gebrul,
wat een beklagenswaardig geschreeuw lieten ze horen,
alleen al het zien van hun ellende
leek alle pijn van de wereld in zekere zin te overtreffen.

Een menigte van helse beren,
van woeste leeuwen,
van nieuwsoortige beesten vol van toorn,
van onbekende monsters die vuurdampen uitademen,
een vieze geur uitwasemen
en afschuwelijke vonken uit hun ogen schieten,
scheurde hen uiteen met gruwelijke beten.

En vervolgens werden velen van hen
in een bodemloze put geworpen,
waaruit een afgrijselijke rook opsteeg
en een ondraaglijke stank.

Ze zagen eruit als witgloeiend ijzer,
als hete sintels brandden ze.

En steeds opnieuw dompelden de demonen hen in de afgrond.

Ze beten hun tongen van de pijn,
en vanwege hun pijn en verwondingen
lasterden ze de God van de hemel;
en zij bekeerden zich niet van hun daden.

Geboeid door de kluisters van de duisternis
en de lange nacht,
werden ze vastgehouden
in een donkere en sombere sluier van vergetelheid.

Het neerdalende geluid verontrustte hen
en er verschenen droevige figuren, die hen beangstigden.

Zelfs het heldere licht van de sterren
kon deze nacht van verschrikking niet verlichten.

Want ze waren verbonden door een enkele keten van duisternis.

De hele wereld was verlicht door een helder licht,
maar alleen op hen rustte de zware nacht,
het beeld van de duisternis.

Jpsi autem sibi erant graviore tenebris.

*Et fumus tormentorum ipsorum ascensus est
in secula seculorum.*

5.
Post hec vox quedam desuper quasi tonitruum audiebatur,
que insultando et quasi exprobrando dicebat:

Ubi sunt nunc hii
qui ab inicio a diebus antiquis
mundo huic toto servierunt desiderio,
qui voluptuose viventes
variis se desideriiis subdiderunt?

Eya quid prosunt illis nunc omnia
que tamquam umbra velociter pertransierunt?

Quam brevis delectacio
tam longam restem post se trahit eterne miserie.

O stulti et vecordes,
ubi nunc verba illa
que cum leticia tanta et cordis tripudio
dicere solebatis:

*Venite et fruamur bonis que sunt,
et utamur creatura
tamquam in iuventute celeriter?*

Quid iuvant nunc dulcia universa,
quibus tam celeriter perfrui estis?

Siquidem nunc a contrario plangere vobis convenit,
et plangendo exclamare ac dicere:

Ve Ve nobis, iam nunc et ineternum.

Ve quia nati sumus nec ultra mori valemus.

Ve quia male torquemur
nec a tormentis tunquam liberabimur.

6.
O quis est qui ista recogitet supplicia,
et hec nostra ad cor ponat tormenta?

Hec enim talia sunt,
ut quidquid in mundo horribile excogitari posset,
hiis comparari in crudelitate non valerent.

O quam felix incoinquinatus,
qui post gaudia huius mundi non abiit,
qui non respexit
in vanitates et insanias falsas.

*Nos insensati
vitam illorum estimabamus insaniam,
et finem illorum sine honore.*

*Quomodo computati sunt inter filios dei,
et inter electos sors illorum est.*

*Ergo erravimus a via veritatis,
et iusticie lumen non luxit nobis,
et sol intelligencie non est ortus nobis.*

*Lassati sumus
in via iniquitatis et perdicionis,
et ambulavimus vias difficiles;*

En zij waren zichzelf zwaarder dan de duisternis.

En de rook van hun kwellingen zal opstijgen
in de eeuwen der eeuwen.

5.
Hierna weerklonk uit de hoogte als een donderslag een stem,
die met een toon van belediging en verwijt zei:

‘Waar zijn ze nu,
die vanaf het begin, vanaf de dagen van weleer,
deze wereld gediend hebben met al hun begeertes,
zij die levend in weelde
zich aan hun uiteenlopende verlangens onderwierpen?’

Ach, wat baten hun nu deze genoegens,
die als een schaduw zo snel voorbij zijn getrokken?

Hoe kort toch het plezier
dat een lang koord van eeuwige ellende achter zich aansleept.

O dwazen en onzinnigen,
waar zijn nu die woorden,
die jullie met zulk een grote vreugde en hartsogenoegen
plachten te zeggen:

‘Vooruit dan, laten wij genieten van het goede dat we hebben
en maar meteen van het geschapene profiteren,
nu wij nog jong genoeg zijn.’

Wat hebben jullie nu aan al die zoete dingen
waaraan jullie je zo kort gelaafd hebt?

Want, integendeel, het past jullie nu te klagen,
een klaagzang aan te heffen en te zeggen:

‘Wee, wee ons, nu en in alle eeuwigheid!

Wee ons dat we geboren zijn en niet kunnen sterven!

Wee ons die wreed gekweld worden
en nooit van de kwelling verlost zullen worden!

6.
O, wie is hij, die aan deze straffen denkt
en die de kwellingen die de onze zijn geworden wil overwegen?

Zij zijn van dien aard,
dat er geen wreedheid ter wereld bedacht kan worden
die hiermee vergeleken kan worden.

O, hoe gezegend de reine,
die de geneugten van deze wereld niet heeft nagejaagd,
die zijn ogen niet heeft gevestigd
op ijdelheden en leugenachtige dwaasheden.

Wij dwazen,
hun leven zagen we als dwaasheid,
hun dood als zonder eer.

En zie, zij worden gerekend onder de zonen van God,
en onder de heiligen hebben ze hun aandeel.

We zijn dus afgedwaald van de weg van de waarheid,
en het licht van de gerechtigheid heeft niet voor ons geschinen,
de zon van begrip is voor ons niet opgegaan.

Wij hebben ons moegelopen
op de paden van de ongerechtigheid en het verderf
en gevaarlijke wegen hebben we bewandeld;

viam autem domini ignoravimus.

Quid nobis profuit superbia?

Aut quid diviciarum iactancia contulit nobis?

Transierunt omnia illa tamquam umbra.

7.

Transiit quod temporale fuit;
sed prohdolor nunc remansit
quod ineternum manebit.

O eternum numquam finem habiturum,
perpetuum mortis supplicium.

O finis sine fine,
mors gravior omni morte,
semper mori et tamen mori non posse.

O my pater dilecte
qui me in hunc mundum genuisti,
O dulcis mater
que maternis uberibus me lactasti,
O vos omnes
amici mei et socii dilecti,
valete nunc viscera mea,
quia adest hora illa separacionis amarissime,
que amarior est omni morte.

Vale tellus.

Valete socii,
quos tam benigno favore colui.

En ducimur ad horrendum infernale suspendium,
ad supplicium trahimur metuendum,
numquam vos de cetero cum gaudio visuri.

O lacrimae incessanter profluente.

Oculi plorate,
et omnia viscera mea
ululate super hac infelici separacione,
que est a summo bono,
a facie illa gloriosa et iocunda,
et a consorcio angelico,
nec non illo felicissimo electorum numero,
ponendique
ad illam miseram et maledictam ac crudelem dampnatorum
turbam sine fine cruciandam.

O manuum conplosus sonitus,
O cordium multorum intimi gemitus,
O stridor dencium,
et fremitus spirituum inmensus,
O ploratus et ululatus multus,
O ineternum permansurus clamor,
qui semper durabit et numquam finem habebit,
qui semper renovabitur
et numquam exaudietur.

Oculi nostri miseri
numquam aliud videbunt nisi miseriam;
aures
nichil aliud nisi ve ve audient atque tristitiam.

O pia corda,
istud interminabile et crudele eternum respicite,
lugete et flete.

maar de weg van de Heer hebben wij niet gekend.

Wat heeft onze overmoed ons gebracht?

Wat heeft het ijdele vertoon van rijkdom ons gebaat?

Dat alles is voorbijgegaan, vluchtig als een schaduw.

7.

Wat tijdelijk was, is voorbijgegaan,
maar, o verdriet, wat nu overblijft
is wat eeuwig zal blijven.

O eeuwigheid die geen einde kent,
doodskwelling voor altijd.

O einde zonder einde,
dood erger dan alle dood,
altijd stervende zijn en toch niet kunnen sterven!

O, mijn geliefde vader,
die mij in deze wereld verwekte,
o, lieve moeder,
die mij aan je borsten hebt gezoogd,
o, jullie allen,
mijn geliefde vrienden en metgezellen,
vaarwel jullie die mij zo dierbaar zijn,
want dit is het uur van de bitterste scheiding,
bitterder dan elke dood.

Vaarwel aarde.

Vaarwel metgezellen,
die ik zo toegenegen heb vergezeld.

Want naar een gruwelijke, helse ophanging worden we geleid,
meegesleept worden we naar de vreselijke marteling,
nooit meer zullen we jullie met vreugde kunnen aankijken.

O tranen, vloeï zonder ophouden!

Huil, mijn ogen,
en heel mijn binnenste,
huil luid om deze ongelukkige scheiding,
deze scheiding van het hoogste goed,
van dat roemrijke en mooie gezicht,
van het gezelschap van engelen,
en ook van de gezegende menigte van de uitverkorenen;
gescheiden om verenigd te worden
met die ellendige, vervloekte en onzalige schaar van verdoemden,
die gemarteld wordt zonder einde.

O het geluid van wanhopig handengeklap,
O diepe verzuchtingen van vele harten,
O tandengeknars,
en grote siddering van de geesten,
O geweën en gehuil van velen,
O weeklacht die eeuwig duren zal,
die altijd weerklinkt en nooit zal eindigen,
en die zich steeds vernieuwt
en die nooit beantwoord zal worden!

Onze ellendige ogen,
nooit zullen ze iets anders zien dan ellende,
onze oren,
nooit zullen ze iets anders horen dan ach en wee en treurnis.

O vrome harten,
aanschouw deze grenzenloze en wrede eeuwigheid,
en rouw en huil.

8.

*O montes cadite super nos,
colles operite nos.*

Quem sustinetis?

Quem expectatis?

*Abscondite nos
a facie illa terribili furoris domini,
a vultu ire glorie dei.*

Heuheu.

Cur non
hec maxima futura nobis mala prevenimus,
cum robor affuit,
cum tempus aderat oportunum?

Utinam et de toto tempore illo
inutiliter expenso
superesset nobis vel una horula tante pene
in remedium concessa.

Sed heu
sentenciante divina iusticia,
preclusa est nobis salutis via,
negata misericordia,
spes omnis ablata.

O dolores et miserie
et in eternum permansure angustie
*in terra hac oblivionis,
ubi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat.*

9.

Quid plura?

Nos miseri et miserabiles
tantum affligimur et dolemus de illo ve eterno,
ut qualiscumque terminus excogitatus
dummodo finitus,
esset nobis solaciosus.

Unde posito per impossibile
quod esset aliquis lapis molaris
adeo magnus,
quod ubique circumferenciam celi contingeret,
et quod aliqua avicula minime quantitatis
post centum milia annos veniens,
de lapide predicto solummodo tantum
per rostrum suum avelleret quantum est decima pars milii,
et iterum post centum milia annorum curricula sicut prius,
scilicet unam particulam de decem,
et sic per singulas partes,
ita quod in decies centenis milibus annis
non plus diminuireretur quantitas lapidis
nisi quantum habet in magnitudine granum unius milii:
en procdolor nos miseri multum grati essemus,
quod post talem longam et plenam consumpcionem tocuis lapidis
finem haberet sententia nostre eterne dampnacionis.
Sed heu
hec eadem consolacio miseris
a divina iusticia penitus est negata.

Huc usque miserorum verba dampnatorum.

Taliter igitur o filii flagellabuntur
qui hic
a *flagellis filiorum* excipiuntur.

8.

O bergen, val op ons,
heuvels, bedek ons.

Wie weerhoudt jullie?

Waar wachten jullie nog op?

Verberg ons
voor het vreeswekkend gezicht van de woede van de Heer,
van het aangezicht van de toorn van Gods heerlijkheid!

Helaas! helaas!

Waarom toch
hebben we die voor ons allerslechtste toekomst niet afgewend,
toen we de kracht hadden,
toen er nog tijd was?

Ach, mocht ons van al die gegeven tijd,
die wij zo ijdel verspeelden,
toch nog een klein uurtje gegeven zijn
als heilmiddel tegen zulke kwellingen.

Maar helaas,
de goddelijk gerechtigheid heeft gesproken,
de weg tot heil is voor ons gesloten,
erbarmen is ons geweigerd,
alle hoop is ons ontnomen.

O, de pijnen en de kwellingen,
en de angsten die eeuwig zullen duren
in dit land van vergetelheid,
waar geen orde heerst, slechts eeuwige verschrikking!

9.

Wat valt er meer nog te zeggen?

Wij arme en ellendige mensen,
we zijn zo getroffen en gepijnigd door deze eeuwige ellende,
dat elk maar denkbaar einde
ons tot troost zou zijn
als het maar eindig was.

Aangenomen, hoewel het onmogelijk is,
dat er een molensteen zou zijn
groot genoeg
om de hemelseinden aan alle kanten te raken,
en, aangenomen, dat er een heel klein vogeltje
na honderdduizend jaar zou komen,
om met zijn snavel een stukje uit die steen te pikken
zo groot als het tiende deel van een graankorreltje gierst,
en het nog eens hetzelfde deed na opnieuw honderdduizend jaar,
dat wil zeggen weer een tiende deeltje,
zodat de steen, beetje bij beetje,
in tienmaal honderdduizend jaar
niet kleiner geworden zou zijn
dan een gerstekorreltje groot is:
wij armen, wij verlangden niets anders,
dat, wanneer er een einde aan die steen gekomen zou zijn,
ook onze eeuwige verdoemenis een einde zou nemen.
Maar helaas,
zelfs deze troost wordt ons ongelukkigen
door de goddelijke gerechtigheid onthouden.'

Dit dan zijn de woorden van de ongelukkige verdoemden.

Aldus, mijn zoon, zullen zij gegeseld worden,
zij die hier op aarde
een straf bespaard blijft die kinderen past.'

10.

DISCIPULUS:

O iudex tremende,
ecce nunc anima mea
ex hac quoque visione horribili territa
et prostrata est,
et genua dissoluta,
ut vix subsistere possim.

O deus meus adiutor meus,
O my deus,
averte obsecro furorem tuum a me.

Absit a me
hec eterne dampnacionis sententia formidolosa.

Quod si adversa sustinere me oportet,
fiat voluntas tua hic in me.

Huius a me licenciam plenissimam habeto,
nec querulosum discipulum
de cetero in me habebis.

Hoc solum facias,
ut me a te ineternum separari non permittas.

10.

DE DISCIPEL:

O, vervaarlijke rechter,
zie, nu is mijn ziel beangstigd
en als aan de grond genageld
door het zien van dit afschuwelijke visioen;
en mijn knieën bibberen,
zodat ik nauwelijks nog kan staan.

O, mijn God, mijn helper,
O, mijn God,
ik smeek je, wend je toorn van mij af!

Mag het ver van mij verwijderd blijven,
dit gevreesde vonnis van eeuwige verdoemenis.

Als ik dan tegenspoed moet lijden,
laat jouw wil geschieden hier op aarde in mij.

Je hebt mijn volledige toestemming,
en in de toekomst
zul je aan mij niet langer een klagende leerling hebben.

Doe slechts één ding:
sta niet toe dat ik voor eeuwig van je gescheiden ben.

Capitulum undecimum.

De gaudiis supercelestibus

1.

*Exurge gloria mea,
exurge psalterium et cythara;
exurgam diluculo.*

Feliciter prorsus.

*Ecce nunc psalterium iocundum adducimus,
in cythara suavi tibi psallimus,
dulcia modulamina damus,
ut
omni timore quem pateris prostrato
ac dolore pulso,
te ab inferis
ad superos cum gaudio excitemus.*

Nunc igitur consurge consurge.

*Oculos mentales attolle,
alas desideriorum excute,
et te ad volandum super pennas ventorum dispone.*

*Leva oculos tuos ad orientem,
et respice que tibi demonstrantur.*

*Vide terram promissionis,
inmortalitatis locum,
celestem patriam,
paradysum voluptatis,
et regnum eterne felicitatis.*

*Nimirum in hoc mundo advena es et peregrinus,
et ideo tamquam peregre constituto properandum tibi est
ad carorum numerum tam copiosum,
qui te magno cum desiderio expectant,
ut te dulciter recipientes beatis amplexibus
secum consedere faciant in eternum.*

*O si scire posses
quanto affectu tibi iugiter exoptant,
ut in celestibus adhuc castris constitutus,
ad procellas et turbines mundi
nulla trepidacione movearis;
sed robustus venator coram domino existens,
ac belliger miles,
sic strenue ac prudenter in cunctis agas,
ut nulla te moveant prospera,
nulla frangant discrimina,
nec perterreant adversa:
que ipsi tam fortiter,
tamque feliciter superaverunt,
et nunc recogitant dies illos et annos afflictionis sue
in cordis dulcedine.*

2.

*Et revera,
quanto hic pro nomine salvatoris maiorem sustinueris laborem,
tanto in eternitate potius recipies mercedem.*

*O quanta gloria sublimabitur,
et quam eximio honore extolletur hic miles,
qui a rege tanto
de paciencie triumpho
constancieque preconio
coram patre dilecto
in celesti solio,*

Hoofdstuk 11.

Over de vreugden van de hoogste hemel

1.

Ontwaak, o mijn glorie
– harp, citer, ontwaak:
het morgenrood wil ik wakker zingen.

Laat ons opgewekt voortgaan.

Zie, nu halen we het heerlijk psalterium,
een lieflijke citer begeleidt onze zang;
en zoete melodieën laten we weerklinken,
zodat,
wanneer alle angst die jou terneerdrukte geweken
en al jouw verdriet verdreven is,
we jou uit de diepten weg roepen
om je vol vreugde in de hoogten op te heffen.

Welnu dan, sta op, sta op.

Verhef de ogen van je gedachten,
sla uit de vleugels van je verlangens,
en maak je op om te vliegen op de vleugels van de winden.

Naar het oosten hef je ogen op,
en kijk naar wat je wordt getoond.

Zie het land van belofte,
de plaats van onsterfelijkheid,
het hemelse vaderland,
het paradijs van de vreugden
en het koninkrijk van de eeuwige gelukzaligheid.

Want een vreemdeling, een pelgrim, ben je in deze wereld;
dat is waarom je je als een pelgrim moet haasten
naar je dierbare vrienden,
die in groten getale en vol verlangen op je wachten;
liefdevol willen ze je ontvangen en teder je omhelzen,
om je tussen hen een plaats te geven in de eeuwigheid.

O, als je toch eens weten kon
met hoeveel genegenheid ze onophoudelijk naar je verlangen,
opdat jij, eenmaal in het hemels kasteel gevestigd,
door geen wereldse stormen en wervelingen
nog geschokt zult worden;
als een krachtige jager voor zijn Heer
en een geweldig vechter in de strijd,
zo moedig en wijs zul je zijn,
zodat geen voorspoed je beroeren,
geen tegenspoed je breken zal;
geen angst zul je kennen voor tegenslagen,
door henzelf ooit zo dapper
en zo krachtig overwonnen;
en nu, in de zoetheid van hun hart, blikken zij terug
op de dagen en de jaren van hun kwelling.

2.

En waarlijk,
hoe meer je hier op aarde pijn lijdt voor de Naam van de Heiland,
hoe groter de beloning zal zijn in de eeuwigheid.

O, tot welke heerlijkheid zal hij worden verheven,
welke voortreffelijke eer zal de krijger ten deel vallen,
die door zulk grote koning
voor zijn glorierijke geduld
en zijn lovenswaardige standhaftigheid
eervol geprezen zal worden
ten overstaan van de geliefde Vader,

angelorum vallatus collegio,
conmendabitur gloriose.

Cum quanta gloria putas
fulgebit victorie corona
cum labore tanto acquisita?

Sole clarius,
sydere quoque celesti limpidius
micabunt vulnera,
livores et stigmata
pro nomine meo hic recepta.

Porro in illa celesti patria
tanta tibi manet nobilis prosapie amicorum fidissima
turba innumera,
ut eciam alienissimus
quisque ipsorum vera dilectione ropinquis tibi iungatur,
atque sincera caritate plus te diligit,
quam quevis mater hic
suum diligit unigenitum.

3.
DISCIPULUS:
O princeps celestis curie,
queso de hac celesti patria adhuc plus digneris disserere,
ut et ipsius in me desiderium augeatur,
et amplior conferatur paciencia in adversis.

Eya domine my:
Qualiter queso est illa regalis aula disposita,
vel qui cives ac civitatis tante municipes,
aut noverunt ipsi ea que circa nos aguntur,
ut tua sonare verba videntur?

4.
SAPIENCIA:
Jam nunc elevare *elevare, consurge,*
et concito gradu mecum perge,
et ducam te ad locum quem desiderat anima tua,
ibique
videbis divinatorum mirabilium profundissima mysteria.

Ecce supra octavam speram
que longe plus quam cencies milies maior est omni terra,
est quoddam adhuc alcuis celum,
quod vocatur empireum,
ob eximiam sui luminositatem sic dictum.

Uniforme,
inmobile,
luminositatis perfecte,
et capacitatis immense.

Et hec est illa regalis aula,
curia celestis spirituum beatorum,
ubi *me simul laudant astra matutina*
et iubilant omnes filii dei.

Jbi sedes celestes ac throni luminosi positi sunt,
de quibus lle infelix numerus spirituum malignorum corruens,
electorum numero reparandus erit.

5.
Vide nunc civitatem illam gloriosam atque sublimem,
ex auro gemmisque mirabiliter rutilantem,
de cuius portis odor nimium recreativus emanat.

Platee eius constrate sunt auro purissimo,
tamquam vitro perlucido;
fundata est in saphyris.

die gezeten is op de hemelse troon,
omgeven door een schaar van engelen.

Met welke grote glorie denk je,
zal de kroon van de overwinning schitteren,
die met zulk grote inspanning gewonnen werd?

Helderder dan de zon,
flonkerender dan de hemelse ster,
zullen de wonden blinken,
de kneuzingen en de littekens,
hier op aarde ontvangen voor mijn Naam.

Meer nog, in het hemelse vaderland
wacht je een ontelbare en zeer trouwe schare
van edele verwanten en vrienden,
en zelfs de onbekendste van hen
is nauwer met je verbonden door ware genegenheid
en bemint je met meer oprechte liefde
dan waarmee welke moeder op aarde ook
haar enige kind maar lief kan hebben.

3.
DE DISCIPEL:
O vorst van het hemelse hof,
ik bid je, zeg mij meer over dit hemelse vaderland,
opdat mijn verlangen hiernaar mag toenemen,
en mijn geduld krachtiger mag worden in tegenspoed.

Ach, mijn Heer,
hoe, bid ik je, ziet deze hemelse zaal uit,
wie zijn de burgers en bewoners van zulk grote stad,
weten ze van de dingen die ons overkomen,
hetgeen jouw woorden doen vermoeden?

4.
DE WIJSHEID:
Welnu dan, word wakker, word wakker, sta op,
en volg mij met haastige tred,
en leiden zal ik je naar de plaats van je hartsverlangen,
en daar dan
zul je de wonderlijk diepe geheimen van het goddelijke zien.

Zie, boven de achtste sfeer,
die meer dan honderduizend keer groter is dan de aarde,
is er een nog hogere hemel gelegen,
genaamd empyreum,
die zo genoemd wordt vanwege zijn uitzonderlijke helderheid.

Onveranderlijk is deze,
onbeweeglijk,
volmaakt lichtgevend,
en van onbegrensde ontvankelijkheid.

Dat dan is de koninklijke zaal,
het hemelse hof van de gelukzalige geesten,
waar alle morgensterren mij eenstemmig loven,
en het gejubel van al de zonen van God weerklinkt.

Daar zijn de hemelse zetels en de lichtende tronen geplaatst,
vanwaar de ongelukkige schare van boze geesten is uitgeworpen,
om vervangen te worden door de schare van de uitverkorenen.

5.
Zie nu deze heerlijke en verheven stad,
door goud en edelstenen schitterend flonkerend,
en uit haar poorten komt een geur die zeer verkwikkend is.

Haar pleinen zijn geplaveid met het zuiverste goud
als van een doorschijnend kristal;
en gegrondvest is ze op saffier.

Jaspidis propugnacula ibi pervirescunt.

Jpsa vivis ex lapidibus est constructa,
floribus constrata,
margaritis lucentibus perornata.

O amenitas cunctis ammiranda.

6.
Sed quid diucius te protraham?

Tu ipsemet nunc palam aspice oculis tuis,
et vide campum latissimum
decore venustissimum syderearum mansionum,
cunctorum gaudiorum generibus adornatum.

Eya qualia.

Hic
vernalis amenitas,
autumpnalis fecunditas,
serenitas estivalis,
iocunditas nupcialis.

Hic
vallis gaudiosa,
visio amorosa.

Hic
celestes armonie personant,
divine figelle intonant,
voces iubilose decantant.

Hic
letabunda plaudunt agmina,
ac letis se miscent blanda modulamina choris.

Hic
choree virginum cursitantes post dominum.

Hic
una vox letancium,
et unus ardor cordium.

Delectabilium copia,
optabilium affluentia.

Hic
nulla assunt tristia,
sed leta universa.

Hic
gaudiorum novitas,
et eterna securitas.

7.
Eya gaudia.

Nunc eorum dulci gustu
totus in amorem celestem resolutus,
circumfer oculos tuos,
et contemplare multitudinem hanc innumeram,
et animadvertite qualiter de fontali principio,
ore sitibundo bibentes *inebriantur*:
Qualiter speculum illud divinissimum
in quo omnia relucent,
intuendo iocundantur.

Mirantur nec deficiunt,
fruantur nec fastidiunt,

Haar muren zijn van jaspis, lichtend groen.

Gebouwd is ze met levende stenen,
haar wegen bestrooid met bloemen,
met glimmende parels overal versierd.

O welke lieflijkheid, door allen bewonderd!

6.
Maar waarom jou nog langer laten wachten?

Kijk nu maar zelf, met je eigen ogen,
en zie dat uitgestrekte veld
allerlieflijkst gesmukt met hemelse woningen,
gesierd met vreugden van velerlei aard.

O, van welke pracht dit alles!

Hier
de lieflijkheid van de lente,
de vruchtbaarheid van de herfst,
de rust van het zomerse weer,
de blijdschap van de bruiloft.

Hier
de vallei van vreugde,
de aanblik van liefde.

Hier
hemelse harmonieën die weerklinken,
goddelijke violen die worden aangestreeken,
gezing met jubelende stemmen.

Hier
de vreugdevolle schaar die juicht,
zoete zang die samenvloeit met vreugdevolle koren.

Hier
een rei van maagden dansend de Heer volgend.

Hier
één de stem van de uitverkorenen,
één het vuur van de harten.

Overvloed aan vreugden,
weelderigheid van al wat wenselijk is.

Hier
geen droefheid die men treft,
slechts vreugde alom.

Hier
blijdschap steeds overnieuw,
en zekerheid eeuwigdurend.

7.
Ah, welke vreugde!

Nu je hart hun zoetheid heeft gesmaakt
en helemaal gesmolten is in hemelse liefde,
kijk om je heen,
en aanschouw deze ontelbare schare,
en zie hoe ze dronken wordt
terwijl hun dorstende mond uit de oerbron drinkt,
en merk hoe allen door in de goddelijke spiegel te kijken,
waarin alle dingen lichtend weerkaatsen,
vervuld worden van blijdschap.

Verwondering vervult hen zonder ophouden,
genot zonder verzadiging,

quo frui magis siciunt.

8.

Adhuc propius accedens,
ausculta qualiter regina virginum
quam summo veneraris affectu,
privilegio singulari honoris et glorie
transcendit culmen ordinum,
innixa pre teneritudine super dilectum,
inter areolas aromatum,
circumdata floribus rosarum et lyliis convallium.

Cerne quomodo eius eximia pulchritudo
iocunditatem tribuit,
et cunctos in ammiracionem suspendit.

Nunc quoque occurrat aspectus deliciosus
diu ex intimis visceribus desideratus.

Vide quomodo mater clemencie et pietatis,
mater *miseracionum domini,*
illos suos misericordes oculos tam clementer ad te
et cunctos peccatores retortos habet,
et quam inperiose et potenter omnibus inperat,
miseros defendit,
et reos reconciliat.

9.

Post hec
intelligencie oculos ad angelicam naturam convertens,
vide qualiter supremi angeli de ordine seraphyn,
et anime eiusdem chori divino
amore flagrantes,
fervide et indeclinabiliter
sursum velud ardens flamma in deum moventur:
Qualiter ordo cherubyn plenitudinem divini luminis suscipientes,
copiose in alios diffundunt:
Throni et eorum complices suaviter in deo,
et deus in eis requiescit.

Postea
qualiter secunda ierarchia illuminatur a prima,
et quomodo determinantur ad actus particulares.

Ach respice dilecte,
quam pulcherrime et nobilissime
hec tam innumera multitudo ordinata est,
et quanta meritorum diversitate
distincta.

O mira gaudia,
et aspectus miri decoris eximieque delectacionis.

10.

Adhuc conversus
vide qualiter sancti apostoli et *amici mei*
precipui cum summo honore in iudiciaria resident potestate,
et qualiter martires rutilant *roseo colore,*
confessores radiant igneo fulgore,
virginesque emicant *niveo candore:*
Tota denique celestis frequentia quomodo divina
affluit dulcedine,
repletur iocunditate.

Hec celestia agmina
simul iuncta
cum ineffabili ducentes choros leticia,
coram throno sua depremont modulamina.

Egrediens inde *fluminis inpetus,*
mentes ipsorum *inebriat voluptate,*

en wat ze genieten, daarvan begeren ze meer en meer.

8.

Kom naderbij,
en hoor hoe de Koningin der maagden,
door jou met de grootste genegenheid vereerd,
door een bijzonder voorrecht van eer en glorie
boven de top der rangorden uitstijgt,
teder leunend op haar geliefde,
tussen de kruidenbedden,
omringd door rozen en lelietjes der dalen.

Zie hoe haar eenmalige schoonheid
alle uitverkorenen verblijdt
en hen allen verrukt in bewondering.

Dit te aanschouwen mag nu ook jou vergund zijn,
waar je hart zo lang naar uitgezien heeft.

Zie hoe de moeder van de mildheid en de genade,
de moeder van de barmhartigheid van de Heer,
haar barmhartige ogen op jou
en alle zondaars gericht houdt;
hoe gebiedend en met welke macht ze allen beveelt,
hoe ze de de ongelukkigen verdedigt
en de aangeklaagden verzoent.

9.

Hierna,
wend de ogen van je verstand naar de engelenatuur,
en zie hoe de hoogste engelen van de orde der serafijnen
en de zielen van hetzelfde koor
vurig van goddelijke liefde
naar God oprijzen als een brandende vlam;
zie hoe de orde van de cherubijnen
de volheid van het goddelijke licht ontvangt,
en dit overvloedig onder de anderen verdeelt;
en zie hoe de tronen en bijbehorende zielen zoet rusten in God
en God in hen.

Zie vervolgens,
hoe de tweede hiërarchie wordt verlicht door de eerste
en hoe zij tot bepaalde daden worden bewogen.

O, zie mijn beminde,
hoe buitengewoon mooi en edel
deze ontelbare veelheid geordend is,
en hoe elk orde naar de menigvuldigheid van haar verdiensten
onderscheiden is.

O wonderbaarlijke blijdschap,
aanblik van wonderlijke schoonheid en uitzonderlijke vreugde!

10.

Kijk nu verder om je heen,
en zie hoe de heilige apostelen en mijn vrienden
als gevolmachtigde rechters voorzitten met de hoogste eer,
hoe de martelaren stralen in rozenrode kleur,
de biechtvaders lichten in vurige stralen,
en hoe de maagden schitteren wit als sneeuw;
zie hoe heel de hemelse schare
goddelijke zoetheid toevloeit,
en met vreugde vervuld wordt.

Al de hemelse legioenen
verenigen zich,
en vormen in onuitsprekelijke zoetheid één koor,
en voor de troon brengen zij hun liederen ten gehore.

Een stroom, die daar ontspringt,
maakt hun zielen dronken van vreugde,

ora replet iocunditate.

O quam felix civitas,
ubi iugis sollempnitas;
et quam iocunda curia,
que cure prorsus nescia.

Beati proinde et felices,
qui ad tantum convivium invitati sunt,
qui tali consorcio electione divina
interesse meruerunt.

11.
Sane in hanc celestem patriam
regionem gloriosam
fidelis sponsa sine fine regnatura
feliciter perducetur,
corpore tandem vestienda glorioso.

Coronam habebit in capite auream,
et desuper *coronam aureolam*.

12.
DISCIPULUS:
Dic queso pia dulcedo,
quid sit corona aurea,
quid ve aureola.

13.
SAPIENCIA:
Per coronam aiiream premium intellige essenciale;
per aureolam vero premium accipe accidentale.

Accidentale premium
est quoddam gaudium de operibus a se factis,
que habent rationem victorie excellentis,
veluti martirum triumphus gloriosus.

Doctorum eciam ac virginum
de dyabolo seu carne propria excellens triumphus.

14.
Premium vero essenciale
consistit in perfecta coniunctione anime cum deo,
in quantum eo perfecte fruitur,
ut viso et amato perfecte.

Anime namque desiderium infinitum
numquam saciabitur ad plenum,
nisi fuerit abysso divinitatis
absolute inmersum.

Sicque in illius
summe trinitatis ac simplicissime unitatis
perfecta fruicione
tandem complete beatificabitur.

Et quanto nunc perfeccius temporalia cuncta reliquerit,
tanto liberius
ad contemplacionem spiritualium consurgit.

Et quanto plus se actibus mancipaverit spiritualibus,
tanto illic felicius absorbebitur
in abyssum divinissime claritatis,
et unus cum eo spiritus efficietur,
ita ut hoc quod deus est per naturam,
ipsa fiet per gratiam.

O quam felix anima,
que cetibus angelicis sociata,
que Cristi nectare saciata,

en vervult hun monden van blijdschap.

O, hoe gelukkig de stad,
waar altijd deze vreugde heerst;
en hoe opgewekt het hof
dat nooit enige zorg kent.

Gelukkig en gezegend zijn zij
die zijn genodigd voor zulk groot gastmaal,
zij die, door goddelijke uitverkiezing,
deel uit mogen maken van die bijeenkomst.

11.
Naar dit hemelse vaderland,
in deze heerlijke regionen,
zal de trouwe bruid, die regeren zal zonder einde,
vol blijdschap heengeleid worden
om eindelijk bekleed te worden met een verheerlijkt lichaam,

Ze zal een gouden kroon op haar hoofd dragen,
en daarbovenop nog een klein, gouden kransje.

12.
DE DISCIPEL:
Zeg me, bid ik je, lieve zoetheid,
wat betekent deze gouden kroon,
en wat dit kleine kransje daarbovenop?

13.
DE WIJSHEID:
De gouden kroon betekent de wezenlijke beloning,
het kleine gouden kransje de bijkomstige beloning.

De bijkomstige beloning
is de vreugde over zelf volbrachte werken
die het kenmerk hebben van een uitzonderlijke overwinning,
zoals de roemvolle zege van de martelaren.

Hetzelfde geldt voor de leraren en de maagden
die over de duivel en hun eigen vlees gezegevierd hebben.

14.
De wezenlijke beloning echter
bestaat uit de volmaakte vereniging van de ziel met God,
voor zover zij hem geheel en al geniet
in volmaakt schouwen en minnen.

Want het oneindige verlangen van de ziel
zal nooit volledig gestild worden
wanneer het niet volledig ondergedompeld is
in de afgrond van de godheid.

Aldus zal ze
in de hoogste Drie-eenheid en de eenvoudigste Eenheid
in een volmaakt genieten
tenslotte geheel geheiligd worden.

En hoe volmakter ze alle wereldse dingen achter zich laat,
hoe vrijer ze zal opgaan
in de beschouwing van de dingen van de geest.

Hoe meer ze zich heeft gegeven aan geestelijke werken,
des te gelukkiger ze zal worden opgenomen
in de afgrond van de allergoddelijkste klaarte
en één geest met Hem worden,
zodat ze door genade wordt,
wat God van nature is.

O, hoe gelukkig de ziel,
die, verbonden met de engelenkoren,
verzadigd is met de nectar van Christus,

queque summe trinitatis beatis amplexibus
dulciter et inseparabiliter inherendo fuerit coniuncta.

O ineffabilis pausacio,
admirabilisque requiecionis huius suavissima dulcedo.

15.
Tu vero eterne sapiencie discipulus,
mentis iam in *excessu* positus,
velud alter *Benyamyn adolescentulus*,
refrigera paulisper cor tribulatum
in hac quietissima pausacione
huius iocundissime societatis,
quam nunc coram te cernis.

Perpende quam splendidas habent facies
quos obprobriorum et irrisionum inpiorum urgebat
insania et molestia vexabat.

Extolle cor iocundum cum voce gratulabunda,
et hos cives curie huius celestis
et *domesticos dei*
velud a longe salutando alloquere et *dic in voce*:

Ubi nunc *obprobria exprobrancium*
que quondam *ceciderunt super vos*?

Ubi capita inclinata,
oculi demissi,
que gravitatem cordis vestri ostendebant?

Ubi queso
interiores cordis mordentes angustie?

Ubi gemitus et lacrimae?

Ubi facies pallida ac macie
confecta propter millepericula?

Paupertas et egestas et omnis defectus
quo devenit?

Quomodo siluit vox illa miserabilis,
qua gemendo dicere solebatis:

O my deus quantum pacior,
quam diu crucior,
examinor et affligor.

16.
Ubi nunc omnes qui vos despiciebant,
qui tribulabant,
qui *labores vestros tulerunt*,
et ad amaritudinem vitam vestram perducebant?

Non auditur plus vox
adhortancium ad pugnam et dicencium:

Viriliter agite
et pugnate cum hoste et mundo et carne.

Itemque:

Sumite scutum,
arripite clipeum,
polite lanceas,
manete in castris.

Nocte et die armati estote,
succincti lumbos vestros in veritate.

en in een zoete omhelzing
onafscheidelijk verenigd is met de hoogste Drie-eenheid.

O, hierbinnen te rusten, onuitsprekelijk,
ja, hier tot rust te komen, welk wonderlijke, lieflijke zoetheid!

15.
Maar jij, discipel van de Eeuwige Wijsheid,
nu je geest reeds in verrukking gebracht is
als was je een kleine Benjamin,
verfris je verontruste hart een beetje
te midden van dit stille rusten
van deze vreugdevolle gemeenschap,
die je nu voor je ziet.

Bezie welke schittering uitgaat van de gezichten
van hen die eens zo gekweld en getroffen werden
door de spot en de beledigingen van de goddelozen.

Met dankbare stem verhef je vreugdevolle hart
tot de medebewoners van dit hemelse hof,
de huisgenoten van God,
en, alsof je hen van verre begroet, zeg:

'Waar zijn nu die beledigende verwijten van degenen,
door wie jullie ooit belaagd werden?

Waar de gebogen hoofden,
de terneergeslagen ogen,
tekenen van jullie bezwaarde hart?

Waar, vraag ik je,
zijn de knagende, innerlijke angsten van het hart?

Waar het gekreun en de tranen?

Waar de bleke, uitgemergelde gezichten,
zo geworden door duizenden gevaren?

De armoede, de behoeftigheid en al dat gebrek,
waar zijn ze gebleven?

Hoe stil geworden nu die weeklagende stem,
die kreunend altijd zei:

"O mijn God, hoe ik toch lijd;
hoe lang moet mijn kwelling toch duren,
mijn beproeving en mijn ellende!"

16.
Waar zijn al diegenen nu die je verachtten,
die je kwelden,
die je beroofden van je arbeid,
en je leven tot bitterheid maakten?

Niet langer hoor je stemmen
die oproepen tot de strijd en zeggen:

"Sta stoutmoedig op
en bestrijd de vijand, de wereld en het vlees."

En ook:

"Neem het lange schild,
bind het ronde schild aan je arm,
scherp de speren,
blijf binnen de vesting.

Wees dag en nacht bewapend,
en omgord je lendenen met waarheid."

Nec auditur plus
hec vox occulte exhortacionis,
quam intra vosmetipsos tempore visitacionis gracie habere
solebatis dicentes:

*Nunc prepara animam tuam ad temptationem,
ut cum spiritualis leticia abscedat,
tristitia inordinata non absorbeat.*

Non auditur plus hec vox
quondam vobis asweta:

O my *deus*,
ut quid dereliquisti me?

*Quare oblitus es mei?
et quare contristatus incedo,
dum affligit me inimicus?*

Quin potius dulciter resonare audio in cordibus vestris
hanc vocem iocunditatis et leticie
dicentem:

*Venite benedicti patris mei,
percipite regnum
quod vobis paratum est ab origine mundi.*

Ubi sunt nunc omnes tribulationes et adversitates,
angustie et miserie,
et cuncta mala que in mundo passi estis?

O deus quam velociter cuncta illa preterierunt,
et sic sunt tamquam ea que numquam fuerunt.

Mirum in modum cito comparuerunt
et cito disparuerunt.

O my deus piissime,
*quam inconprehensibilia et abscondita sunt iudicia tua valde
a filiis hominum.*

17.
Eya vos electi et dilecti *fili altissimi*:
Ecce venit hora
ut iam non plus fugiatis
ut abscondamini in angulis,
induti vilibus
tamquam humiles et abiecti,
omnique honore indigni,
et velud
obprobrium hominum et abiectio plebis.

Tanta namque gloria et honore estis coronati,
tanta dignitate et excellencia sublimati
in eternum et ultra,
ut vestrum preconium nullus sensus queat estimare,
nulla sufficiat lingua enarrare.

O vos celestes principes,
O nobilissimi reges et imperatores,
O *fili dei excelsi*,
divine consortes nature,
quam immensa hylaritate
facies vestre videntur perfuse.

Contra vestra quam copiose et supereminenter
cernuntur supereffluere pre exultacione.

Serta defertis aurea ineffabiliter micancia.

Facie chorusci,

Niet langer hoor je
de innerlijke stem, die je heimelijk opriep
in de dagen van genadebezoeken,
en je dan vermanend toesprak:

"Bereid je ziel nu voor op de beproeving,
zodat wanneer de geestelijke vreugde wegtrekt,
je niet overmand wordt door ongeordende droefheid."

Niet langer wordt de kreet gehoord,
die je eens gewoon was te zeggen:

"O mijn God,
waartoe heb je mij verlaten?"

Waarom ben je me vergeten,
en waarom moet ik voortgaan in verdriet,
omdat de vijand mij pijnigt?"

Veeleer hoor ik nu zachtjes in jullie harten weerklinken
de aangename en opgewekte stem
die zegt:

"Kom gezegenden van mijn Vader,
en ontvang het Rijk
dat voor jullie gereed is vanaf de grondvesting van de wereld."

Waar zijn nu alle kwellingen en tegenslagen,
de angst en de ellende,
en al het kwaad dat je geleden hebt in de wereld?

O God, hoe snel al deze dingen voorbij zijn gegaan;
het is nu alsof ze er nooit geweest zijn.

Wonderlijk hoe snel het allemaal verscheen,
en hoe snel het verdween!

O mijn allerliefste God,
hoe onbegrijpelijk toch en verborgen zijn jouw oordelen
voor de mensenzonen!

17.
En jullie, uitverkoren en geliefde zonen van de Allerhoogste,
zie, nu is het uur gekomen
dat jullie niet langer hoeven vluchten,
dat jullie je niet langer verbergen moeten in allerlei hoeken,
gekleed in armzalige kledij,
alsof je nederig bent en verachtelijk,
alle eer onwaardig,
als waren jullie
de smaad van de mensen en het uitschot van de aarde.

Want gekroond ben je met zo'n grote heerlijkheid en eer,
verheven ben je met zo'n grote waardigheid en hoogheid,
voor altijd en eeuwig,
dat geen begrip het peilen kan,
geen tong in staat is het uit te spreken.

O, jullie hemelse prinsen,
O edele koningen en keizers,
O zonen van de allerhoogste God,
deelgenoten van de goddelijke natuur,
met welk ongemeten vreugde
ziet men jullie aanschijn overgoten.

Hoe rijkelijk en overvloedig
ziet men jullie harten overlopen van vreugde.

Slingers van goud dragen jullie, onuitsprekelijk schitterend.

Jullie gezichten stralend,

indumento splendidi,
cantu iocundi,
sertis redimiti.

O quam dulciter intonant voces vestre
dulcisona cum graciaram accione dicentes:

*Eya, Benedicchio et claritas et sapiencia et graciaram accio,
honor virtus et fortitudo in secula seculorum,
ei cuius benignitate protecti,
cuius misericordia salvati,
et cuius bonitate ineternum regnaturi sumus:
Tibi laus et gloria in secula.*

Circumspice nunc
et vide per girum regnum hoc gloriosum,
deliciis repletum,
in quo cum Cristo gaudent omnes sancti.

En hec est patria celestis,
mansio requiecionis,
locus retribucionis
et regnum perhenne felicitatis.

18.
DISCIPULUS:
O stupor et ammiracio inmensa
de tantorum profunditate misteriorum,
omnem intellectum transcendentium
et soli deo plene cognitorum.

O abyssus inconprehensibilis divine profunditatis,
quanta in te latent mirabilia.

O quid audio.

Quid video.

Quid denique in memetipso exerior
magnalium dei operum,
que nulla sufficeret enarrare lingwa,
in civitate hac gloriosa.

*Multa quidem gloriosa dicta sunt de te
civitas dei;
sed nichil est ad ea que
in te latent insignia.*

Vere nunc cognovi,
quia *verus est sermo quem sepius audivi*
super mirabilibus tuis et gloria tua,
et *non credebam narrantibus,*
donec ipse veni,
et vidi oculis meis,
et probavi
quod media pars michi nunciata non fuit.

*Maior est sapiencia et gloria tua,
quam rumor quem audivi.*

*Beati viri tui,
et beati servi tui,
hii qui stant coram te semper,
et audiunt sapienciam tuam
et vident gloriam tuam.*

19.
Et nunc rex glorie
liceat famulo tuo
porrigere peticiunculam domino suo,
et ne confundas faciem meam.

jullie kleding prachtig,
jullie liederen opgewekt,
als een sierkrans verbonden aan elkaar.

O, hoe zachtliedijk klinken jullie zoete stemmen,
en men hoort hen zeggen:

“Ja, lof en heerlijkheid en wijsheid en dank,
eer en macht en sterkte in de eeuwen der eeuwen
aan hem door wiens genade wij beschermd zijn,
door wiens barmhartigheid wij gered zijn,
door wiens goedheid wij zullen heersen:
aan jou zij de glorie en de eer tot in de eeuwen der eeuwen. “

Kijk nu om je heen
en zie dit glorierijke koninkrijk, kring na kring,
vervuld van vreugden,
waar zich alle heiligen verheugen met Christus.

Zie, dit is het hemelse vaderland,
een plaats van rust,
een plaats van beloning
en een koninkrijk van eeuwige gelukzaligheid.

18.
DE DISCIPEL:
O ongemeten verbazing en verwondering
over zulke grote en diepzinnige mysteries,
die alle begrip te boven gaan
en alleen God helemaal bekend zijn.

O onvatbare afgrond van goddelijke diepheid,
welke grote wonderen liggen er in jou verborgen!

O, wat hoor ik?

Wat zie ik?

Wat ervaar ik in mijzelf
van de grootsheid van de goddelijke werken
in deze glorierijke stad,
door geen mond uit te zeggen!

Er zijn weliswaar veel roemrijke dingen over jou gezegd,
jij, stad van God,
maar ze zijn niets vergeleken
bij de wonderbaarlijke dingen die verborgen liggen in jou.

Nu weet ik dat het waar is,
de woorden die ik zo vaak gehoord heb
over jouw wonderen en jouw heerlijkheid;
degenen die het vertelden geloofde ik niet,
totdat ik zelf kwam
en het met mijn eigen ogen zag,
en ik ervaren heb
dat ze me nog niet de helft hebben gezegd van wat er is.

Jouw wijsheid en jouw heerlijkheid, ze overtreffen alles
wat ik over jou gehoord heb.

Gezegend zijn jouw mannen,
en gezegend zijn jouw dienaren,
zij die altijd voor je staan,
jouw wijsheid horen
en jouw heerlijkheid zien.

19.
En nu, Koning der glorie,
sta jouw dienaar toe
zijn Heer een klein verzoek te doen,
en breng mijn gelaat niet in verwarring.

Maneat obsecro famulus tuus hic iuxta te deinceps,
et non revertatur in domum suam.

Siquidem valde *bonum est nos hic esse.*

Audi queso servum tuum
humiliter coram te prostratum,
et da nunc locum
ad manendum tecum in civitate hac gloriosa.

20.
SAPIENCIA:
Nequaquam.

Necdum enim completa est humilitas Syon.

Nondum venit hora tua.

Tempus pugnandi tibi adest,
non venit hora regnandi.

Tempus instat merendi,
non venit tempus remunerandi.

Viriliter age,
quia adhuc multa *tibi debentur*
pro fide Christi certamina.

Laat je dienaar van nu af aan hier bij jou blijven, dat smeed ik je,
en laat hem niet terugkeren naar zijn huis.

Want zeer goed is het voor ons om hier te zijn.

Aanhoor mij, jouw dienaar, zo smeed ik je,
die nederig voor jou knielt,
en vergun hem een plek
opdat hij in deze glorierijke stad kan blijven, bij jou!

20.
DE WIJSHEID:
Zover is het nog niet.

De nederigheid van Sion is nog niet volledig.

Jouw uur is nog niet gekomen.

Voor jou is nu het moment om te vechten,
nog is voor jou het uur niet om te heersen.

Nu is de tijd om verdiensten te verzamelen,
de tijd voor beloning is nog niet gekomen.

Wees manmoedig:
want nog staan je te wachten vele veldslagen
voor het geloof aan Christus.

Capitulum duodecimum.

**Determinacio quarundam obiectionum
que in precedentibus sunt obmisse.**

1.
Felicem sane hunc locum perhenne beatitudinis
oculo purissime contemplacionis,
ideo tibi monstratum noveris,
non ut ibidem pro nunc remanere debeas,
sed ut in omni *colluctacione* et adversitate
scias te huc convertere,
et cuncta tibi adversa tollerabilius possis sustinere,
et ut querulosus in pugnantibus respondere valeas
dicentibus:

Quare via in piorum prosperatur?
et cur deus in hoc mundo soleat suos castigare dilectos.

Itemque ut respondeam querimonie tue,
quam pridem tam flebiliter proposuisti contra me dicens,
quod videlicet propter artitudinem vie
que ducit ad vitam,
multi inter eos
quos cum magno labore et dolore
domino acquisisse gaudebas,
retrorsum abiissent.

2.
Nam si diligencius inspicias,
invenies proculdubio
quia res hec nimium consweta est;
nec tibi soli hoc accidisse,
sed et sanctissimis quibusque patribus manifestissimum est.

Numquid omnes perstiterunt
qui per verba mea et apostolorum
crediderunt?

Vel numquid hac ex causa Paulus
vas electionis et doctor gentium
in vanum se cucurrisse et laborasse conqueritur?

Quinymmo strennuissime discurrens,
ubique cum tanto labore et *sollicitudine*
ewangelium latissime gentibus predicavit,
epistolas misit,
et *tamquam nutrix filios suos fovit*,
ac nomen Jhesu
coram gentibus et regibus portavit et filiis Israhel.

Sed quid?

Ubi sunt nunc Ephesii et Galathe atque Chorinthii,
propter quos se tantum laborasse,
et *plagis ac mortibus se frequenter exposuisse gloriabatur?*

Aut numquid Paulus et ceteri apostoli atque doctores
ideo a predicacione et animarum destiterunt salute,
cum perceperunt filios suos recalitrasse,
et a *pseudo apostolis* preventos esse?

Aut numquid propterea segnius egerunt?

Nequaquam.

Sed ubique *verbum dei disseminantes*,
et quod in se est facientes,
fructum inde proventurum
divine ordinacioni ac voluntati commiserunt.

Hoofdstuk 12.

**Antwoorden op sommige tegenwerpingen
die in het voorafgaande achterwege zijn gelaten.**

1.
Weet dat wanneer deze plek van eeuwige gelukzaligheid,
in een blik van zuiverste beschouwing jou getoond is,
dan is dat gebeurd
niet om daar nu al te blijven,
maar opdat je je bij elke strijd en elke tegenspoed
daarheen kunt wenden,
zodat je al die tegenslagen beter verdragen kunt
en je opdringerige klagers antwoord vermag te geven,
zij die zeggen:

‘Waarom is de weg der goddelozen voorspoedig,
en waarom pleegt God zijn geliefden in deze wereld te kastijden?’

Tevens wil ik daarmee een antwoord geven op je eigen klacht,
die je voorheen op huilerige toon tegen me opwierp,
dat juist vanwege de steilheid van de weg
die naar leven leidt,
velen van hen
die jij met veel pijn en moeite
tot jouw grote vreugde gewonnen had voor de Heer,
zich weer afgewend hebben.

2.
Wanneer je hier wat langer bij stilstaat,
zul je ongetwijfeld inzien
dat zoiets vaak voorkomt,
en dat het niet alleen jou overkomen is,
maar dat het zelfs bij de allerheiligste vaders gebeurd is.

Hebben ze allemaal standgehouden,
zij die door mijn woorden en die van mijn apostelen
tot geloof kwamen?

Kloeg Paulus erover,
het uitverkoren vat en de leraar van de heidenen,
dat hij hierom tevergeefs gereisd en gewerkt heeft?

Integendeel, op al zijn reizen verkondigde hij vastberaden,
met hard werken en van zorgen vervuld
het evangelie aan de heidenen;
hij zond brieven,
en zorgde als een voedster voor zijn kinderen,
en de Naam van Jezus droeg hij uit
onder heidenen, onder koningen en onder de zonen van Israël.

Maar waartoe dan?

Waar zijn de Efeziërs en de Galaten nu, waar de Korintiërs,
omwille waarvan hij zo hard gewerkt heeft en geroemd werd
zich zo vaak blootgesteld te hebben aan plagen en de dood?

Was het voor Paulus en de andere apostelen en leraren aanleiding
af te zien van de prediking en van de redding van zielen,
toen zij zagen dat hun zonen zich afkeerden
en lieten verleiden door valse apostelen?

Hebben ze zich hierdoor lakser opgesteld?

Zeker niet!

Overal zaaiden ze het Woord van God,
en ze deden wat in hen was;
het vrucht dragen
vertrouwden ze toe aan Gods wil en beschikking.

Unde habes in actibus apostolorum:

Et crediderunt

inquit

omnes quotquot erant preordinati ad vitam eternam.

3.

Sic nimirum et natura sagax

arbores frondibus ac floribus ornare consuevit,

ut interdum florum tempore

nec folium quidem in arbore quovis appareat,

sed tota floribus honusta videatur,

pulchrisque coloribus ac gratis odoribus redolere sentiatur.

Sed cum ad expectatam fructuum productionem ventum fuerit,

a plerisque arboribus

hoc quod se pulchre ostenderat

defluit et perit,

ut millesima pars vix manere cognoscatur.

Sed et prudens paterfamilias,

multas habens in orto arbores,

propter casum unius vel plurium,

aplantacione nova non desistit,

sed ubi arbor una ceciderit,

aliam subrogare festinabit.

Jgnoras quod lignum habet spem;

siprecisum fuerit,

rusum virescit,

et rami eius pullulant?

Sed et sepcies in die cadit iustus,

et resurgit.

Stat sententia eius inviolabilis qui dicit:

Novit dominus qui sunt eius.

Sed quis cognovit sensum domini,

aut quis mortalium poterit scire,

qui sint dampnandi,

vel qui eternaliter coronandi,

maxime ex frequenti mutacione libere voluntatis?

Videas hunc de reclusorio

veluti de Cristi consorcio,

aversum a summo bono,

ruere in infernum eternaliter dampnandum;

illum autem

exire de prostibulo corde contrito,

et angelorum iungi collegio

eternaliter salvandum.

4.

Proinde indifferenter omnibus

sermo salutis est inpendendus.

Nam quo minime credis gurgite

piscis erit.

Ideoque ubique tibi pendeat hamus.

Siquidem ad multas lupa tendit oves,

predetur ut unam.

Gloriose consumato cursu certaminis,

in gaudia domini sui intrabit

qui centum milibus predicans,

vel unam animam lucretam *domino suo reportaverit.*

Nec ideo minus gloriose

Daarom lees je in de Handelingen van de Apostelen:

‘en zij namen het geloof aan’,

staat er,

allen ‘die tot het eeuwig leven waren voorbestemd.’

3.

Aldus pleegt de natuur in haar voorzienigheid

de bomen met bladeren en bloemen te sieren,

zodat in de bloeitijd, waar men ook maar kijkt,

een boom niet alleen getooid is met bladeren,

maar ook helemaal beladen is met bloemen,

die prachtig zijn van kleur en een zoete geur verspreiden.

Maar wanneer dan de verwachte oogsttijd is aangebroken,

blijkt er soms onder al die bomen

eentje, die eens zo mooi leek,

verzwakt en verdord te zijn,

nog geen duizendste deel is van hem over.

Een verstandige landman echter,

eentje met veel bomen in zijn boomgaard,

laat niet na nieuwe te planten

wanneer een of meerdere van hen weggewijnen,

en waar eentje omgevallen is,

haast hij zich deze te vervangen door een andere.

Weet je dan niet dat een boom hoop in zich draagt,

zelfs omgehakt

wordt hij weer groen

en botten zijn takken uit.

Ook de rechtvaardige valt zevenmaal op één dag,

en staat weer op.

Zijn woord blijft onveranderlijk staan, hij die zei:

‘De Heer weet welke de zijnen zijn.’

Maar wie kent de zin van de Heer,

ja, wie van de stervelingen kan weten

wie veroemd zal worden

en wie voor eeuwig gekroond,

vooral omdat hun eigen vrije wil vaak zo wispelturig is?

In zijn kloostercel ziet men een man,

eentje die tot Christus’ gezelschap lijkt te behoren,

zich afkeren van het hoogste goed

en in de hel van de eeuwige verdoemenis vallen,

weer een ander ziet men

met een berouwvol hart het bordeel uitkomen,

en zich voegen bij de gemeenschap van de engelen

om voor eeuwig gered te worden.

4.

Het woord van verlossing moet daarom zonder onderscheid

aan allen verkondigd worden.

Want in de wateren waar je dat het minst verwacht,

zal er een vis zijn.

Laat je vishaak daarom overal hangen.

En de wolvin jaagt weliswaar op veel schapen,

maar valt er maar één aan.

Is de strijd eervol gestreden en doorstaan,

dan zal diegene de vreugde van de Heer binnengaan

die, al preekte hij voor honderdduizenden,

ook maar één ziel terugbracht en won voor zijn Heer.

Ja, het zou niet minder eervol zijn

si nullam,
dummodo fideliter pro posse *faciat*
quod faciendum est pro salute.

Nempe miles strenuus in certamine commendatur,
si constanter et *legittime certaverit*,
eciam si domino suo non optinuerit triumphum.

Sic et *doctor gencium repositam*
sibi habere coronam iusticie gloriabatur,
non minus quam si omnes hii quos converterat,
in vera fide
et unitate matris ecclesie perstitissent.

Nam nulli dubium
hoc quod experientia quoque in hoc casu docet,
quia non numquam doctoris animus
plus affligitur labore et dolore,
ubi se inaniter putat laborasse,
quam ubi fructuose se estimaverit egisse.

In isto namque gaudens conplacet sibi in domino;
in illo autem dolens
anima sua ad seipsam conturbatur,
et insuper
toxicatis invidorum iaculis vulneratur.

5.
Moyses qui a domino assumptus et electus fuit,
ut populum suum de terra Egypti
educeret in terram promissionis,
quot putas milia fuerunt hii quos eduxit?

Et ecce de hiis duo soli pervenerunt,
ceteri perierunt.

Gedeon quem spiritus domini induerat
ut populum suum a Madyanitis liberaret,
multos ad se socios elegerat,
ut contra eos pugnet;
nutuque domini apud aquas probati,
tot milia reiecti atque reversi sunt,
et soli trecenti viri qui remanserant
cum eo certamini se dantes hostes vicerunt.

Ysay multos elegantes habuit filios;
solus David in regem eligitur.

Sic multi reges iudayci populi,
inter quos omnes soli tres *excelsa* abstulerunt.

Sic igitur
per singula discurrendo,
invenies te errasse,
dum ordinem universi pulcherrimum,
et non nisi a divina sapientia institutum,
in generatione et corruptione,
et libertatis arbitrii flexibilitate,
ad tuam voluntatem retorquere voluisti.

6.
Proinde de cetero diligenter cave,
ne in futurum pusillo animo fias,
sicut tunc
cum
tuos confractos pedes et propter laborem vie inflatos,
omnium conditori sursum porrexisti,
et cur cur *laborem et dolorem* tuum
non respiceret inpatienter animo ostendisti,
eo quod quondam oviculam
per te a faucibus inimici ereptam,

wanneer hij zelfs niet één zou winnen,
zolang hij maar trouw en naar zijn beste vermogen heeft gedaan
wat gedaan moet worden voor hun redding.

De soldaat die dapper is in de strijd wordt geprezen,
wanneer hij voortdurend en gestaag heeft gestreden,
zelfs als hij geen overwinning voor zijn heer heeft behaald.

Ook de leraar van de heidenen juichte
dat hem de kroon der gerechtigheid wachtte,
en niet minder dan wanneer al degenen die hij had bekeerd,
volhard zouden hebben in het ware geloof
en binnen de eenheid van de Moederkerk.

We hoeven er ook niet aan te twifelen,
hetgeen de ervaring ons in dit geval ook leert,
dat de geest van een leraar
vanwege de moeite en de pijn soms meer gekweld wordt
wanneer hij denkt tevergeefs gewerkt te hebben,
dan wanneer hij oordeelt dat hij vruchtbaar heeft gewerkt.

In het laatste geval zal hij zich in God verblijden,
in dat andere zal hij bedroefd zijn,
zijn bedrukte ziel is verontrust
en, erger nog,
hij zal gewond worden door de giftige pijlen van de vijand.

5.
Mozes, die door de Heer aangenomen was en uitverkoren
om zijn volk uit het land van Egypte
naar het beloofde land te leiden
– hoeveel duizenden denk je dat hij eruit wgleidde?

Welnu, slechts twee van hen hebben het doel bereikt;
de anderen kwamen onderweg om.

Gideon, over wie de Geest van de Heer was gekomen
om zijn volk te verlossen van het juk van de Midianieten,
had vele metgezellen voor zichzelf uitgekozen
om tegen hen te vechten;
met instemming van de Heer werden ze beproefd bij de wateren,
en duizenden werden afgewezen en keeren terug,
zodat er slechts driehonderd mannen overbleven
om met hem te strijden en hun vijanden te overwinnen.

Isaï had vele vermaarde zonen,
alleen David werd gekozen tot koning.

Het volk van Juda kende vele koningen,
slechts drie van hen verwijderden de uitheemse altaren.

Wanneer je daarom
de gebeurtenissen in je leven een voor een doorneemt,
dan zul je merken dat je op een dwaalspoor geraakt bent,
want de schone ordening van het universum
door de goddelijke Wijsheid alleen ingesteld,
de grillen van je eigen vrije wil waren het,
die haar ontstaan en vergaan
naar jouw eigen hand wilden zetten.

6.
Let dus van nu af aan goed op,
opdat je je voortaan niet meer zo kleinmoedig zult gedragen,
zoals destijds,
toen je je,
op kreupele voeten, opgezwollen door het moeizame gaan,
voor de Schepper van alle dingen uitsloofde,
en hem met een ongeduldige geest verwijtend toesprak,
waarom hij geen acht gaf op je moeite en je pijn,
omdat hij het toestond dat een schaapje,
dat door jou uit de bek van de vijand was weggerukt,

rursum recidivare permisit,
et quod non pocius ipsam de hoc mundo
in sancto adhuc proposito existentem migrare fecit,
neque te ac seipsum de eo
qui eidem ruine occasionem dederat statim vindicavit.

Sed pocius cogitabis
quantum ego laboravi,
cum genus humanum redemi,
et tamen apud multos parum profeci.

Unde et tunc
quadam celesti illuminatione,
cum turbato animo me argueres,
tale divinum simplicitati tue habuisti responsum:
Sufficit discipulo si sit sicut magister eius.

*Si iniquiens sermonem meum non servaverunt,
nec vestrum servabunt.*

Recole quod in celestibus castris
lapides vivos
honore et gloria precipuos,
non nisi *tusionibus, pressuris multipliciter expolitos* vidisti.

7.
Sed fortassis occulta cogitatione
predictis obviare contendis,
asserens aliter fuisse olym,
atque aliter nunc,
eo quod in hiis extremis temporibus *caritas pene refriguit*,
et quod prophete sancti mortui sunt,
miracula quoque pro magna parte cessaverunt,
et quod multiplicata sint mala in terra.

Fideles quoque diversi perverse viventes,
propter multos retrahentes difficiliores sint ad convertendum,
procliviores vero ad recidivandum;
ideoque
a tali fructificatione cessandum esse.

8.
Ad quod ego:
Quanto appropinquante iam mundi termino
homines periculosius deficiunt et deteriorantur,
tanto plus indigerent
ut ferventi aliqua doctrina et gracia renovarentur.

Et quanto dampnabilius
prophete sancti et amici dei obierunt,
falsique prophete loco eorum surrexerunt,
tantomagis necessarium esset
fervide docere,
et pro veritate iam dormitante animam ponere.

9.
Falsos autem prophetas appello,
omnes hos qui quod verbo dicunt, facto contradicunt,
sicut hii qui docent
avariciam fugiendam,
et ipsi pecuniam totis siciunt visceribus:
Qui clamant gloriam mundi spernendam,
et ipsi toto conamine vanos querunt honores atque promociones:
Qui dogmatizant curiosa abicienda
et simplicia esse sectanda,
ipsi vero curiositati excessive deserviunt.

10.
Et ut de aliis taceam,
videas plerosque tantam querere
in vestibus culturam,

weer was afgedwaald,
en dat hij het niet van deze wereld had weggenomen
toen het nog bezielde was van heilige voornemens,
en hij ook niet meteen wraak nam op hem
die de gelegenheid schiep voor het schaapje om te vallen.

Beter daarentegen is te denken
aan hoe ik me heb afgemat
toen ik het mensengeslacht heb verlost,
en hoe ik desondanks bij velen maar weinig bereikt hebt.

Daarom heb je,
toen je jouw klacht met een gekwelde geest tot mij richtte,
in je eenvoud door hemelse verlichting
het volgende goddelijke antwoord ontvangen:
'voor een discipel is het voldoende om te zijn als zijn meester.'

'Want', zei ik, 'hebben ze mijn woord niet opgevolgd,
zullen ze ook het jouwe niet opvolgen.'

Bedenk, dat je in de hemelse stede
geen door eer en roem onderscheiden,
levende stenen aanschouwd hebt,
die niet door tegenslagen en kwellingen gepolijst zijn.

7.
Maar misschien wil je in je gedachten
heimelijk ontwijken aan wat ik heb gezegd,
door te beweren dat het ooit anders was
en de dingen nu zijn veranderd,
omdat in deze laatste dagen de liefde bijna koud is geworden,
de heilige profeten dood zijn,
er niet veel wonderen nog gebeuren,
en het kwaad hier op aarde is vermenigvuldigd.

Sommigen van de gelovigen, die verkeerd leven,
zijn moeilijker te bekeren en neigen er eerder toe terug te vallen,
omdat er zovelen zijn die hen tegenwerken;
daarom, zeg je, is het tijd
te staken met het proberen hen vrucht te laten dragen.

8.
Hierop zeg ik,
dat hoe meer het einde van de wereld nadert,
en de mensen falen en afdwalen met groter gevaar voor hen zelf,
des te groter hun behoefte is
vernieuwd te worden met een vurige leer en door genade.

En hoe verdoemelijker
de heilige profeten en de vrienden van God zijn vernietigd
en in plaats daarvan valse profeten zijn opgestaan,
des te noodzakelijker is het geweest
vurig te onderwijzen
en de ziel in te zetten voor de waarheid, die nu slapende is.

9.
Valse profeten noemen ik hen
wier daden hun woorden tegenspreken,
zoals bijvoorbeeld zij die leren
dat men vluchten moet voor hebzucht,
maar zelf met heel hun wezen naar geld dorsten,
of zij die roepen dat wereldse glorie veracht moet worden,
maar zelf met heel hun hart ijdele eer en roem najagen,
en zij die verkondigen dat overvloed te verwerpen is
en eenvoud nastrevenswaardig is,
maar wier begeerte uitgaat naar buitensporig veel overvloed.

10.
Om nog maar te zwijgen van de rest;
je zult misschien velen zien die najagen
wat niet meer is dan wereldse kennis,

quas sancti patres
ad simplicitatis ac innocencie signum ferre
suis posteris mandaverunt,
ut non minus
quam secularis pompe ymaginem preferre videantur.

Videas hunc panno preciosissimo stolatum incedere,
et rugas per scapulas descendentes habere,
ac plicas centuplicatas circumiacentes portare,
ut quasi toga phylosophica indutus,
et *velud similitudo templi circumornatus* procedere videatur.

Alium vero cyrothecas habentem in manibus,
et calcios strictos atque rostratos
et quasi ad saltandum aptos in pedibus.

Quosdam autem portantes tunicas,
hovitate quadam dissoluta,
in forma et figura
modo seculari deformatas.

Manicas scissas et adeo strictas,
ut brachia non nisi cum magno labore
possint subintrare.

Tabulas eburneas dependentes,
zonas sericeas fulgentes,
et cetera similia,
que levitatem et dissolutionem ostendunt,
volentes per hoc placere mulierculis,
et displicent deo et ecclesiarum prelati,
omnibusque utriusque sexus hominibus honestis.

11.
Quid putas cogitabunt,
hii ad quos tales prophete
pro eorum instructione mittuntur,
ciun eos viderint
non venientes in saccis velud antiqui prophete fecerunt,
sed cum scandalis et offenculis multis?

Sprenendi utique erunt,
diceturque eis illud proverbium:

Medice cura teipsum.

Cuius enim vita despicitur
ait quidam,
consequens est ut et doctrina despiciatur.

O quot detracciones et subsannaciones ac irrisiones
habebunt hii ab hiis qui foris sunt.

O quociens et quanti deridebunt illos.

Nec inmerito.

Profecto namque res hec digna est risu.

Erubescere Sydon ait mare.

12.
Dicetur quoque eis hoc
quod dixit demon cuidam monacho,
qui temptabatur de longo pallio portando;
quod cum habere non posset,
matta pro pallio induebatur.

At dyabolus
sedens retro super caudam matre
quam post se trahebat,

maar het inkleden als iets
wat onze heilige vaders in naam van eenvoud en onschuld
hun opvolgers opdroegen te doen;
maar kijkt men goed
dan ziet men dat ze wereldse ijdelheden aanbidden.

Soms zie je eentje komen aanzetten, gekleed in kostbare stoffen,
met een geplooid mantel die van zijn schouders valt
en een koorkleed van wel honderd plooiën om hem heen geperst,
en alsof hij de toga van een filosoof waardig bevonden is,
maakt hij als een versierde tempel zijn rondje.

Een ander heeft handschoenen aan zijn handen
en aan zijn voeten smalle schoenen
met opgekrulde teenpunten, alsof gemaakt om mee te dansen.

Weer anderen dragen tunieken
volgens de laatste mode,
naar vorm en snit gemaakt
als de kledingstukken van wereldse mensen.

Hun mouwen zijn zo strak gesneden,
dat ze alleen met heel veel moeite
hun armen erin kunnen wringen.

Ze dragen hangende ivoren schrijftabletten,
glanzende zijden gordels
en meer van die dingen,
die hun lichtzinnigheid en ijdelheid tentoonstellen;
het vrouwvolk denken ze daarmee te behagen,
maar God en de prelaten van de kerken mishagen ze,
en elk fatsoenlijk persoon, van beiderlei kunne.

11.
Wat vermoed je zullen zij wel niet denken
aan wie dergelijke profeten zijn gestuurd
om hun te onderwijzen,
als ze hen hebben zien aankomen,
niet gekleed in een haren kleed zoals de profeten uit de oudheid,
maar in aanstootgevende en weerzinwekkende kledij.

Ze zullen volkomen worden afgewezen,
en dat spreekwoord kan tegen hen worden gezegd:

'Arts, genees jezelf.'

Want wiens levenswijze men verwerpt,
zegt iemand,
diens leringen zullen ook verworpen worden.

O, hoeveel laster, bespottling en gegriinnik
zullen ze oogsten van degenen die van buiten komen!

O, wat zullen ze hen uitlachen, en hoe vaak!

En niet ten onrechte.

Want dit alles moet inderdaad bespot worden.

'''Schaam je, o Sidon'', zegt de zee.'

12.
Want tegen hen zal hetzelfde gezegd worden
als de duivel zei tegen een zekere monnik
die in de verleiding kwam om een lange mantel te dragen,
en die, aangezien hij er geen kon krijgen,
zijn biezenmat maar als mantel droeg.

Maar de duivel
die op het staartje van de mat
die hij achter zich aan sleepte, was gaan zitten,

dixit fratri:

O monache,
si plus posses,
utique et plus faceres.

Nonne merito excusacionem preferre possunt delicti sui,
hii qui pro regno temporalis contendunt,
dum hec et similia eciam in pauperibus
et abiectis mundi huius hominibus
tam crebro sirie omni tergiversacione fieri conspiciunt?

Mirum non est
si litigant illi infeliciter et contenciose
pro inperio,
dum tanta lis est de paupere regno.

Quod si hec curiositatis abusus
in solis esset subditis,
facilius morbo tam contagioso
remedium adhiberetur.

13.
Nunc autem et multi qui ceteris
verbo et exemplo preire deberent,
et quorum vestes et mores
pro religiositate alios arguere deberent,
hoc idem facere,
ymmo quod dampnabilius est,
hoc ipsum defendere non verentur.

Hoc enim quod arrogancie vel curiositatis est,
honestas vel utilitas
esse ab ipsis vana racione contenditur,
dum hoc vel gratis datur
vel diu durare probatur.

Sed pro chdolor
hec est prudencia secularis,
sapientia animalis vel dyabolica,
dum utilitas temporalis bono prefertur spirituali.

Quid igitur faciet *pusillus grex*,
vascula infirmiora,
sexus scilicet femineus,
cum viderint viriles animos
ad tales nugas deductos?

Utique dum cetus pastorum per abrupta graditur,
necesse est in precipitium grex sequatur.

14.
Antiquitus non solum fiebant
exhortaciones de necessariis ad salutem,
sed toto posse
opera supererogacionis extollebantur;
et hec pietatis exercicia fidelibus swadebantur,
tamquam ea per que saluti necessaria comodius acquirebantur,
et acquisita conservabantur.

Nunc vero
plerique talia silencio transeunt,
timentes
ne si lingua aliud quam vita sonaret,
notam inhonestatis incurrerent.

Et quod dampnabilius est,
non solum enim hec admodum utilia obmittunt,
sed et ea
facientibus ac swadentibus
molestias quas possunt inferre non desistunt.

zei tegen de broeder:

'O monnik,
was je in staat nog verder te gaan,
je zou het inderdaad doen.'

Kunnen zij die een wereldds koninkrijk najagen,
voor hun falen niet terecht een verontschuldiging vinden,
wanneer ze zien dat mensen die de armoede toegedaan zijn
en deze wereld vaarwel hebben gezegd
dergelijke dingen zo vaak en zonder aarzelen doen?

Geen wonder
dat er zulke onzalige twisten en gevechten zijn
om de heerschappij
wanneer er al zo'n grote strijd is om een koninkrijk zo armzalig.

Wanneer deze behaagzuchtige opsmuk
alleen gevonden zou worden bij ondergeschikten,
dan zou het makkelijker zijn
een medicijn toe te dienen tegen deze zo besmettelijke ziekte.

13.
Veel van hen, die de overigen
in 'woord en voorbeeld' zouden moeten voorgaan
en wier kleding en gedrag
anderen zouden moeten overhalen tot het religieuze leven,
doen deze dingen,
en wat meer nog te veroordelen is,
ze schamen zich niet hun gedrag te verdedigen.

En wat voortkomt uit arrogantie of nieuwsgierigheid,
wordt volgens hun ijdele redenering opgevoerd
als fatsoenlijk of nuttig,
waarbij ze het willen doen voorkomen
alsof het een gegeven of lang bestaand gebruik betreft.

Maar helaas,
wereldse voorzichtigheid is het,
beestachtige of duivelse wijsheid,
waarbij tijdelijk nut de voorkeur krijgt boven geestelijk goed.

Wat zal dan de kleine kudde doen,
de zwakkere vaten,
de vrouwen,
als ze zien dat mannelijke geesten
verleid worden tot zulke onzin?

Ja, als alle herders de helling afrennen,
moet de kudde hen noodzakelijkerwijs volgen, de afgrond in.

14.
In de oude tijden werden de mensen niet slechts aangemoedigd
werken te doen die noodzakelijk zijn voor het heil,
maar werd wat plicht overschrijdend is geprezen
zoveel men maar kon;
ja, godsvruchtige oefeningen werden de gelovigen aanbevolen
als zaken waardoor men het heil op de juiste wijze kon verkrijgen
en, eenmaal verkregen, het kon behouden.

Maar tegenwoordig
worden zulke zaken maar al te vaak stilletjes overgeslagen
door degenen die vrezen
dat als hun tong het ene zegt en hun leven het andere,
hun naam bezoedeld zal worden door onoprechtheid.

En, wat meer nog veroordeeld moet worden,
niet alleen worden de meest nuttige zaken vaak verwaarloosd,
maar ze laten niet af
degenen die het wel doen en daartoe oproepen
zoveel mogelijk lastig te vallen en problemen te bezorgen.

Sic Jheremias sanctus
eversionem Jsrahel
propter peccata populi in proximo futuram predicens,
dum kathenam ligneam iussu domini eis obtulisset,
ut facilius eos
ad penitentiam movere posset,
falsi prophete obstiterunt,
et eum multis afficientes iniuriis,
kathenas ligneas confregerunt,
dicentes:
Pax Pax.

Et non erat pax.

Nonne dehocoptime prophetavit
qui dicebat:

*Qui minima negligit,
paulatim defluit?*

15.
Et hunc flebilem defectum invenies non solum
in hiis qui velud aquila
ceteris in cognicione alcius volasse cognoscuntur,
sed et verissime
in vitulo tipico, quod se specietenus
humilem et servilem personam ostendere consweverat.

Copiosissime autem in leone,
qui rugitu et clamoribus
aures catulorum suorum implere
dicitur in eorum suscitacione.

Quartum autem animal mystice acceptum,
scilicet homo,
diutina iam defeccione in tantum infirmatum est,
ut de eo iam quasi desperatum esse
nullus dubitet:
qui tam manifeste videt quod sibi illicita liceant cuncta,
et absque timore ambulet post cordis sui desideria.

Cetere quoque creature,
in antris et silvis seorsum conmorantes,
curiisque ac urbibus renunciantes,
seculares urbanitates resumere
et induere tam studiose
quam periculose incipiunt,
ut iam prochdolor
vix sit locus diffugiendi,
cum appropinquante mundi termino
inimicus homo rethe suum expandere
et *zizania seminare* nimis festinet.

Beati prorsus mortui qui iam in domino mortui sunt.

16.
Recole factum notabile
quod accidit cuidam
ex predictis.

Qui dum in prophetando,
vel exhortacionem salutarem hominibus faciendo,
exclamacionem faceret non modicam,
de hoc scilicet
quod caritas et affectus hominum multorum
ad deum et sanctos eius defecisset,
et quod Cristus suam Mariam Magdalenam
ultra in mundo non inveniret,
que sibi tot obsequia faceret ut olym:

Toen de heilige Jeremias
een vroege ondergang van Israël voorspelde
vanwege de zonden van het volk,
en hun op bevel van de Heer een ketting van hout aanbood,
zodat hij hen gemakkelijker
tot boetvaardigheid zou kunnen brengen,
verzetten de valse profeten zich
en braken zijn kettingen,
en terwijl ze hem allerlei verwijten maakten,
zeiden ze:
'Vrede, vrede'.

Maar vrede was er niet.

Heeft hij niet het beste hierover geprofeteerd,
hij die zei:

'Wie het kleine verwaarloost,
zal vallen, beetje bij beetje?'

15.
En je zult dit betreurenswaardige gebrek niet alleen aantreffen
bij hen die, net als de adelaar,
bij anderen bekend staan hoger te vliegen,
maar ook en zonder enige twijfel
bij mannen die zich bescheiden en dienstbaar tonen,
wier gedrag vergelijkbaar is met dat van een os.

Deze mannen echter lijken het meest op de leeuw,
van wie wordt gezegd, dat hij om hen te doen herleven,
de oren van zijn jongen vult
met zijn gebrul en geschreeuw.

Maar het vierde beest met mystieke betekenis,
te weten de mens,
is door zijn lang aanhoudende tekortkomingen zo verzwakt,
dat niemand eraan twijfelt,
dat er, naar het schijnt, geen hoop voor hem is,
omdat hij meent dat alles wat verboden is, hem is toegestaan,
en hij onbevreesd de verlangens van zijn hart volgt.

Wat betreft de andere schepselen,
zij die afgezonderd wonen in grotten en bossen,
en de hoven en steden achter zich hebben gelaten,
ze hernemen hun wereldlijke genoegens
en verdiepen zich erin met een weloverwogenheid
die even groot is als de roekeloosheid waarmee ze begonnen,
zodat er nu helaas
nauwelijks een plek is om naar toe te vluchten,
terwijl het einde van de wereld nadert,
en de vijand zich haast zijn netten uit te spreiden
en veel onkruid te zaaien.

Zalig de doden die reeds gestorven zijn in de Heer.

16.
Onthoud deze opmerkelijke gebeurtenis,
het overkwam een van hen
waarover we het net hadden.

Terwijl hij aan het profeteren was
of vermaningen uitsprak tot heil van het volk,
deed hij een onbezonnen uitspraak,
namelijk
dat de liefde en ijver voor God en zijn heiligen
van vele mensen was weggefallen,
en dat Christus zijn Maria Magdalena
niet opnieuw in deze wereld zou aantreffen
om zoveel diensten voor hem te verrichten als voorheen.

quomodo post completum sermonem
quedam domicella ipsum adiit,
eique quasi substomachando dixit:

O frater,
si Maria nunc sicut olim inveniret suum Christum,
utique Christus nunc quoque sicut olim inveniret suam Mariam:
Intendens quod
si quidam, de prophetis predictis,
essent sicut deberent,
adhuc essent
qui eos cum omni devocione susciperent.

17.
Porro dum hanc puram veritatem
que vicia palpare non novit,
sermone quidem temperato
sed admodum constanter in medium profero,
video te mente consternatum,
timentem ne forte hoc quod tecum secreto confero,
dum ad aures eorum qui talia agunt pervenerint,
negligantur,
aut certe minus gratanter recipiantur.

Hoc est ergo quod displicet.

Hoc est quod te reprehensibilem reddit,
quia te nimis timidum esse video
in hiis
que multorum ad salutem esse cognosco.

Quid enim?

Jheremias non es,
sanctificatus in utero non es,
propheta non es.

Sed quid?

Homo peccator
et *armentarius vellicans sichomoros*.

Verumptamen missus ab eo
a quo et illi:
quod et nomen
et professio tua attestatur,
a summo vicario, Jhesu Cristo
confirmata.

Quare formidas?

Et si vanis ac dissolutis displicebis,
tamen multis
qui *in levitate* animi non *ambulant*,
sed secundum sanctorum instituta patrum
honeste conversantur,
ac seipsos et multos alios deo lucrantur, placebis.

An queris *adhuc hominibus placere*?

Hec dico
non quidem singularitates approbans,
sed communi incedendum
via bonum esse diffiniens et attestans.

Sed heu
ipsum quod olim singulare fuit,
nunc commune incipit esse;
et quod nunc singulare est,
quondam erat commune.

Toen hij klaar was met zijn preek
kwam een jonge vrouw naar hem toe en zei
op een toon alsof ze boos op hem was:

'O, broeder,
als Maria haar Christus nu zou kunnen vinden zoals toentertijd,
dan zou Christus inderdaad zijn Maria vinden, nu als toen',
wat zeggen wil,
dat als sommige van de profeten, waarover we spraken,
zouden zijn wat ze zouden moeten zijn,
er nog altijd mensen waren
om hen te aanvaarden met heel hun genegenheid.

17.
Terwijl ik je deze zuivere waarheid voorleg,
die ondeugden niet weet te vleien,
en het doe weliswaar met afgemeten woorden,
maar toch met aandrang,
zie ik dat je in de geest verontrust bent,
bang dat wat ik in het geheim met je bespreek,
zodra het de oren van hen die het betreft bereikt,
door hen genegeerd,
of in ieder geval minder dan gewillig ontvangen zal worden.

Dit is het wat me niet bevalt.

Dit is het wat jou verwijtbaar maakt:
ik zie dat je erg terughoudend bent
in zaken waarvan ik weet
dat ze van belang zijn voor de redding van velen.

Wat zeg je nu?

Jij bent Jeremia niet,
je bent niet geheiligd in de moederschoot,
je bent geen profeet.

Wat dan?

Een zondaar,
en een herder die wilde vijgen plukt.

Niettemin bent je gestuurd door hem
die ook deze mannen heeft gezonden,
en dit wordt bevestigd door je naam,
en door je religieuze belijdenis,
en bekrachtigd
door de allerhoogste plaatsvervanger van Jezus Christus.

Waarom bevreesd?

Zelfs al mishaag je de ijdel en de teugellozen,
kun je de velen behagen
die niet in lichtzinnigheid wandelen van geest,
maar een fatsoenlijk leven leiden
volgens de instellingen van de heilige vaders,
en hen en vele anderen winnen voor God.

Of zoek je nog mensen te behagen?

Ik zeg dit
niet om uitzonderlijke zaken goed te keuren,
maar om aan te duiden en te getuigen
welke weg voor allen de goede is.

Maar helaas,
wat eens sporadisch voorkwam,
begint nu gewoon te worden,
en wat nu sporadisch voorkomt,
was toen gewoon.

18.

Nec debet *fidelis et prudens* discipulus
ideo a ceptis desistere,
quia causeris te audientes non habere;
et item quod hic sermo meus non capiat in eis,
eo quod non contineat questionum subtilitates
aut sermonum per se loquencium utilitates temporales,
que sola iam tamquam honoris promotiva vel temporalis
comodi lucrativa carius amplectuntur,
et preciosius comparantur,
et in usu a multis habentur,
aliis neglectis:

Presens autem volumen
solum contineat *lamentaciones et carmen, et ve,*
que mentes viciis torpentes
excitant,
et corda sursum sublevant ad divina.

En Ezechielem dominus
ad populum mittit *dure cervicis,*
dicente domino:

*Jpsi non audient te,
quia nolunt audire me.*

Mittitur sanctus propheta,
et tamen antequam mittatur,
se non proficere predicatur.

Ubi et domini pietas perpenditur,
qui *vult omnes homines salvos fieri*
et remediis salutaribus non carere;
et iudeorum duricia reprehenditur,
qui beneficiis dei ingrati,
in sua obstinatione permanserunt.

Attende nichilominus Jheremiam prophetam.
Qui cum librum legis domini scripsisset,
et hic a rege nequaquam acceptatus,
sed *scalpello scribe scissus*
et in *ignem proiectus* fuisset,
pro tanto non destitit,
sed huic alium
ad iussum domini scribendo continuavit.

Quod si nec istud quidem attendis,
saltem iuxta consilium cuiusdam sapientis,
tibi metipsi tuisque canas,
si aures surde sunt ceterorum.

Sic igitur ab inicio mundi
diversi homines sancti et amici dei altissimi,
multa adversa sustinentes
et pacienter omnia ferentes,
premia que vidisti meruerunt eterna.

Modo coronantur et accipiunt palmam.

Patet ergo ex premissis,
quam bonum sit servire deo magis
quam mundo,
et quam iocundum amare celestia
quam terrestria atque peritura.

19.

DISCIPULUS:
Ad hec
omnia virtutem meam multum excedencia
quid respondeam omnino non habeo,
nisi quod digitum ori meo superpono,

18.

Evenmin behoort een getrouwe en verstandige discipel
af te zien van waaraan hij is begonnen,
door, zoals jij doet, te beweren dat niemand naar hem luistert;
bovendien zal wat ik zeg geen gehoor van hen krijgen,
omdat het geen subtiele vragen behandelt,
noch argumenten bevat ten gunste van wereldse voordelen,
die mogelijk eer of aardse beloningen opleveren;
het zijn de enige zaken die ze graag willen horen
en die door hen als kostbaar gewaardeerd worden:
velen willen hier hun voordeel mee doen,
terwijl al het andere door hen veronachtzaamd wordt.

Dit boek nu,
zal alleen klaagliederen, treurzangen en weeklachten bevatten,
die door ondeugden traag geworden geesten
willen wekken,
en de harten laten opstaan voor de dingen die goddelijk zijn.

Zie hoe de Heer Ezechiël
naar een halsstarrig volk stuurt,
en de Heer zegt:

'Ze zullen niet naar je luisteren,
omdat ze niet naar mij willen luisteren.'

De heilige profeet wordt gezonden,
en toch, zelfs voordat hij is gezonden,
wordt voorzeggd dat hij niets zal bereiken.

En hieraan wordt de liefde van de Heer bemerkt,
die wil dat alle mensen behouden worden
en het aan hulpmiddelen tot redding niet zal ontbreken;
en het onderstreept de verstandigheid van de Joden die,
zonder dankbaarheid voor de zegeningen van de Heer,
verstarden in hun koppigheid.

Denk ook aan de profeet Jeremias,
die, toen hij het boek van de wet van de Heer had geschreven,
en het in zijn geheel door de koning werd verworpen
en met het mesje van een schrijver in stukken gesneden
en in het vuur geworpen werd,
hierdoor niet opgaf,
maar op bevel van de Heer doorging
en een ander deel schreef.

Zelfs als je dit niet wilt overwegen,
volg dan tenminste de raadgevingen van een wijze man
en blijf je boodschap verkondigen aan jezelf en de jouwen,
zelfs als de oren van alle anderen doof zijn.

Zo was het vanaf het begin van de wereld,
dat verschillende heilige mannen en Gods grootste vrienden,
die vele tegenslagen troffen
en ze allemaal geduldig droegen,
daarmee de eeuwige beloningen verdienden die jij hebt gezien.

Nu zijn ze gekroond en hebben ze de palm ontvangen.

Uit het voorgaande blijkt duidelijk
hoe goed het is God te dienen
in plaats van de wereld,
en hoe vreugdevol het is hemelse goederen lief te hebben
in plaats van de aardse, die zullen vergaan.

19.

DE DISCIPEL:
Al deze zaken,
die mijn krachten ver te boven gaan,
helemaal niets kan ik erover zeggen,
ik kan slechts mijn vinger op mijn lippen leggen,

et imperfectum meum
tue benignissime voluntati
et perfectissime maiestati committo:
Hoc solum subinferens de tua gracia,
quod stulti sunt et insipienter loquentibus similes,
qui amorem tuum preciosissimum
et amorem mundi vanissimum
ad invicem comparare temptant.

Nam velud ignobiles
in sentibus esse pro deliciis computant;
cum et ratio eorum vana sit,
eo quod ex multitudine,
tali econtrario,
hunc scilicet mundum diligencium amorem ipsius approbare,
et ex paucitate tibi amore perfecto iunctorum amorem tuum
inprobare nituntur.

Prochdolor
ceci sunt et duces cecorum.

20.
Magis enim ex hoc oppositum
quam propositum faciliter probatur,
dum constat multitudinem
non ratione regi,
sed magis affectu duci inordinato.

Errasse proinde me nimium cognosco
et cordis cum dolore me ipsum accuso,
eo quod minima queque laboris exercitia
pro salute proximi facta
multum ponderavi,
et quod tam incipiens fui in adversis.

O quam misericorditer parcis
cum hic adversa tribuis,
et quam severe irasceris
cum semper prospera elargiris.

Amabilis valde est tua paterna correpcio.

Quem enim diligis corripis,
et quasi patri in filio conplacet tibi.

Nullus conqueratur
quod tuorum oblitus sis tribulatorum.

Quin pocius *oblivione eterna horum oblitus es*
quibus nunc ad modicum parcis,
bona quedam modica eorum remunerando,
sed eos in eternum dampnare vis,
eorum mala opera sine fine puniendo.

Dignum igitur valde estimo,
ut hic adversitate continua premantur,
quos tantis miseriis carere
et tam inmensam gloriam possidere
decrevisti.

en mijn onvolmaakte wezen
toevertrouwen aan jouw goede wil
en volmaakte majesteit;
alleen dit kan ik toevoegen, door jouw genade,
dat het dwazen zijn, vergelijkbaar met hen die onzin praten,
die jouw allerkostbaarste liefde
en de allerijdelste liefde van de wereld
met elkaar proberen te vergelijken.

Want net als het gemeen volk
vinden ze het heerlijk om onder de doornstruiken te zijn,
omdat ook hun redenering ijdel is,
en, omdat er zovelen zijn die de wereld liefhebben,
en het geringe aantal van hen
die in de volmaakte liefde verbonden zijn,
bemoeien ze zich wereldse liefde goed te keuren,
en jouw liefde te misachten.

Ach wee,
blinden zijn het, die blinden leiden.

20.
Makkelijker is het de tegenovergestelde stelling te bewijzen
dan hun stellingname te onderschrijven,
want men is het erover eens dat de menigte
niet wordt geregeerd door de rede,
maar eerder wordt meegesleept door onbeheerste emotie.

Daarom erken ik dat ik afgedwaald ben,
en ik beschuldig mezelf, met pijn in het hart,
dat ik de kleinste oefeningen en arbeid
verricht voor het heil van mijn naaste
zo uitvergroot heb,
en dat ik bij tegenspoed zo ongeduldig ben geweest.

O, hoe barmhartig spaar je ons
door ons hier tegenslagen te bezorgen,
en hoe hevig is je toorn
wanneer je niets dan voorspoed schenkt!

Uiterst liefdevol is je vaderlijke terechtwijzing.

Je kastijdt degene van wie je houdt,
zoals een vader zijn geliefd kind kastijdt.

Dus laat niemand klagen
dat je je eigen volk vergeet in hun ongeluk.

Veeleer heb je aan de eeuwige vergetelheid overgeleverd
die je enigszins verschoont
door hun nu een kleine weldaad te bewijzen;
je wil echter is het hen voor eeuwig te veroordelen
en hun slechte daden zonder einde te bestraffen.

Dus ik denk dat het heel passend is,
dat je hier op aarde met onophoudelijke lijden kwelt,
voor wie je hebt verordend
dat hun zulke ellende bespaard blijft
en zulke grote glorie ten deel valt.

Capitulum tertium decimum.

**Quam utile sit servo dei
in hoc mundo multas sustinere tribulaciones.**

1.
*Consolamini consolamini popule meus,
dicit deus vester.*

Animus quidem spiritualiter egrotus
mundanisque varietatibus
plus quam oportuit subiectus,
dum noctem adversitatis
post diem incurrisset prosperitatis,
remediorum oblitus premissorum,
cepit rursus anxii
et corde mestissimo
animam suam coram deo effundere,
et que passus fuerat adversa,
quodam affectu compassivo
tamquam *carbones desolatorios*
corde ignito ad memoriam revocare,
et lacrimas effundere vehementes.

2.
Cum autem discipulus sapientie
non haberet ad manus
unde spiritum in adversis
pro Cristo laborantem refoveret:
Ecce
ei desideranti et suspiranti
iuvenis quidam pulcherrimus in visione astitit,
qui sibi instrumentum quoddam musicale
quod psalterium dicitur,
cruce signatum, ad manus porrexit,
mentemque eius iterato
sententiis spiritualibus fecundavit,
precipiens ut iocunde et sapienter
psalleret,
et corda tristia seu merencia
in domino deo suo letificaret.

Sed et *multi variis anime langworibus*
ac ceteris incomodis laborantes
ei propius assistentes
ad solacium laboris sui hoc ab eo fieri humiliter supplicabant.

Qui
accepto
de manu eius psalterio,
ad se rediens,
et propositum intelligens,
coram suo egroto carmine assumpto
a dicto prophetico sic exorsus est:

*Consolamini consolamini popule meus,
dicit deus vester.*

3.
Cumque hec et similia consolacionis verba
ad leniendum dolorem animi merentis depromeret,
noluit consolari,
sed magis ac magis tristari cepit.

Verba namque dulcia,
dum meror in cursu est,
corda tristia interdum reddunt tristiora,
sicut et armonia ut fertur
letum reddit leciorem,
ac tristem tristiore.

Hoofdstuk 13.

**Hoe nuttig het voor de dienaar Gods is
in deze wereld vele kwellingen te lijden.**

1.
Wees getroost mijn volk, wees getroost,
zo zegt jullie God.

Een zekere geest die spiritueel ziek was,
gevoelig als hij was voor de wisselvalligheden van de wereld
meer dan hij zou moeten,
begon weer bevangen te worden door angsten
toen de nacht van tegenspoed
op de dag van voorspoed volgde;
en met een neerslachtig gemoed begon hij zijn ziel
voor God uit te storten,
de eerder besproken remedies was hij vergeten;
en hij begon zich met brandend hart
– als brandende kool –
vol zelfmedelijden de tegenslagen voor de geest te halen
die dit hart had geleden,
en hij vergoot vele tranen.

2.
Daar de discipel van de Wijsheid
geen middel ter hand stond
om zijn ongelukkige geest te verkwikken
in zijn ijver voor Christus,
zie, toen verscheen hem,
die zuchtend was van verlangen,
in een visioen een zeer knappe jongeman,
die hem een muziekinstrument overhandigde,
een psalter genaamd,
gemerkt was het met een kruis;
en dit liet zijn geest opnieuw
vruchtbaar worden met geestelijke spreuken,
en zette hem aan met vreugde en wijsheid te zingen,
spelend op het psalter,
om zo de rouwende en bedroefde harten
te verblijden in hun Heer.

En vele zielen, lijdend onder zwaarmoedigheid
en allerlei andere ziektes,
traden op hem toe
en smeekten hem nedermoedig hen te troosten in hun lijden.

De discipel,
na het instrument
uit de hand van de jongeman aangenomen te hebben,
kwam weer tot zichzelf,
en hij, begrijpend wat hem gezegd werd,
begon zijn zieke ziel een lied toe te zingen
met woorden genomen uit de profeet:

'Wees getroost, wees getroost mijn volk,
zegt jullie God.'

3.
Maar hoewel hij deze en andere, soortgelijke woorden zong
om het lijden van zijn bedroefde ziel te verzachten,
wilde deze maar niet getroost worden,
integendeel, almaar bedroefder en bedroefder werd ze.

Want troostende woorden,
heeft de weemoed eenmaal toegeslagen,
maken het treurende hart soms nog treuriger;
en zoals zoete klanken, zo wordt gezegd,
de vreugdevolle nog vreugdevoller maken,
zo maken ze de droevige nog droeviger.

Sic et animus devotus
divino flagrans amore,
quanto suavius divinam presenciam
post probationem amaram in se experitur,
tanto plus totus in lacrimas ex inprovisa leticia resolvitur.

4.
Eodem modo accidit in proposito,
ut anime langwenti
materia gaudiorum in occasionem
verteretur tristitiarum.

Nam qui potius ridere debuerat,
flere cepit supra modum.

Interrogatus autem cur fletet,
vel quid nam haberet,
respondit:

*Dimitte me ut defleam dolorem meum,
quia anima mea valde in amaritudine est.*

Qui dixit ei:

Quid passus es?
Dic michi.

Et respondit:

En ego infelix,
in annis adhuc adolescentie constitutus,
abii amicam michi assumere,
ut eius leto perfruitus consorcio,
vitam agerem felicem.

Et cum multas vidissem
et optionem inter eas haberem,
una ceteris pulchrior ut michi videbatur
conplacuit oculis meis.

Que blandis sermonibus et amplissimis promissionibus
se michi exhibens,
ceteris omnibus spretis
in eam consensi et sponsam michi accepi.

Et cum non diu apud ipsam mansissem,
et me salutem magnam eius
ex coniunctu habiturum sperarem:
procholor
de amica facta est inimica.

Agnus in leonem mutatur,
et tota vita mea ipsa mediante dolore et miseria repletur.

Dum enim in domo mea securus ut putabam residerem,
et velud arbor frondosa necdum matura
iuxta salices torrentis
ramos expandere inciperem ac fructificare:
hec quam amicam estimaveram
manum suam extendit contra me,
et flores teneros algore hyemali constrictos arefecit,
frondes avulsit,
ficum decorticavit;
et dum adhuc ordiner,
succidit me.

Hostes ipsa contra me crudelissimos suscitavit,
qui me nocte ac die affligentes
omnino non parcebant.

Zo ook vergaat het een godsvruchtige ziel
die brandend is van goddelijke liefde:
hoe meer de goddelijke aanwezigheid haar met zoetheid vervult,
eenmaal de bittere beproeving voorbij,
hoe meer ze wegs melt in tranen door deze vreugde onverwacht.

4.
Op dezelfde manier gebeurde het hier,
zodat wat de neerslachtige ziel
tot reden van vreugden werd aangeboden,
voor haar veranderde in oorzaak van verdriet.

En die veeleer had moeten lachen,
begon te wenen boven elke maat.

Toen haar gevraagd werd waarom ze huilde
en wat er aan de hand was,
antwoordde ze:

‘Laat me maar, zodat ik mijn smart kan uitspreken,
want mijn ziel is in grote bitterheid.’

Haar werd gevraagd:

‘Wat heb je geleden?
Zeg het me.’

En zij antwoordde:

‘O, ik ongelukkige,
in de jaren van mijn jeugd,
ging ik op zoek naar een vriendin
om van haar gezelschap te kunnen genieten
en een gelukkig leven te leiden.

En toen ik er velen zag
en ik tussen hen kon kiezen,
was er één van hen, mooier dan de anderen leek ze me,
die mijn ogen behaagde.

Met verleidelijke woorden en prachtige beloften
stelde ze zich aan mij voor,
en alle anderen liet ik gaan,
en háár gaf ik mijn woord en verkoos ik tot mijn bruid.

En toen ik nog maar kort bij haar was,
en ik op grote voorspoed hoopte
door haar verbintenis met mij,
o verdriet,
van vriendin werd ze me tot vijand.

Het lam veranderde in een leeuw,
en door haar werd heel mijn leven gevuld met pijn en ellende.

Want toen ik mij veilig waande in mijn huis,
en ik als een nog jonge, rijk bebladerde boom,
naast de wilgen langs de stromen
mijn takken uitspreidde en vrucht begon te dragen,
toen stak zij, die ik als mijn vriendin beschouwde,
haar hand tegen mij uit,
en met winterse koude omhulde ze de tere bloesem,
de bladeren rukte ze af,
en de vijgenboom ontdeed ze van zijn bast;
en wat op het punt stond te gaan bloeien,
ze snoeide het bij me weg.

Ze hitste de wreedste vijanden tegen me op,
die me bij dag en bij nacht kwelden,
en die me op geen enkele manier spaarden.

Quibus dum cuperem resistere,
eorum frequenti insultu nimium afflictus,
corpore cepi langwere iuvenili,
et animus gaudens tristitia multa contabescebat.

5.

Post hec
dolorem addens dolori
et vulnus vulneri apponens,
parentem dulcissimum
unicum cordis mei temporale solacium,
quem velud animam meam diligebam,
ipsa michi abstulit, et me desolatum reliquit.

O si vidisses in tempore illo
quam lacrimosis vocibus flens
et eiulans suspexi in celum,
petens ut iram suam misericors deus
in mansuetudinem converteret,
et ab afflictione miseri
manum suam gravissimam paulisper relevaret:
conmota fuissent pia viscera tua.

Sed ecce
quod et cum lacrimis tibi dicere cogor,
furorem suum contra me hec
quam prefatus sum
crudelissima sponsa exercuit in hunc modum.

Nam duas solas oves relictas habui,
simul de scutella mea edentes
et pariter mecum bibentes,
et utilitati mee utcumque subservientes.

Et dum minime putarem,
veniunt *lupi vespertini*,
oviculas rapiunt et diripiunt,
omni morte corporali infelicius eas laniantes.

Qui cum flens et eiulans post eas cucurrissem,
vix tandem magno cum labore
partem aliquam morticini vi extorsi,
quomodo si pastor
duo crura pecudis eruat de ore leonis.

Quod videns adversatrix mea,
manum suam in sanguine cruento mortuorum predictorum tinxit,
et me in faciem tangens
atque sanguine conspergens,
obprobrium me insipientibus dedit.

Tribulationes morte infeliciores inmisit,
et claritatem *lucerne* micantis *extinxit.*

Voce *iocunditatis* abstulit,
ac leta et cara universa tulit.

Doloribus seivissimis et incredibilibus
cor meum a summo usque deorsum convulneravit.

Flebant tunc multa pia corda que hee videbant,
et alcius ingemuere,
non nulli *percucientes pectora sua*,
vehementissime afflictioni conpacientes.

Quidam autem illic stantes
subsannabant miserum,
capita sua moventes,
ac ei quod paciebatur inproperantes.

Quid multis morer?

En toen ik hen wilde weerstaan,
sloegen hun aanhoudende verwijten mij terneer;
mijn jeugdige lichaam begon te verslappen
en mijn opgewekt gemoed kwijnde weg in grote neerslachtigheid.

5.

En hierna,
pijn bij pijn voegend,
en wonde naast wonde slaand,
nam zij van mij mijn liefste geleider,
mijn enige harttroost in deze wereld,
hem die ik liefhad als mijn eigen ziel,
en mij liet ze achter, zonder enige troost.

Oh, had je me toen gezien,
hoe ik luid huilend mijn ogen opsloeg ten hemel
en met een in tranen gesmoorde stem
smeeke dat de barmhartige God zijn woede
zou veranderen in zachtmoedigheid
en hij zijn zware hand, waarmee hij mij, onzalige, zo zeer sloeg
een weinig terug zou trekken:
je goede hart zou zeer ontroerd zijn geweest.

Maar dit,
ik kan het je niet zeggen zonder tranen te laten,
dit is de wrede bruid
over wie ik sprak,
die vervolgens haar woede tegen mij uitte op de volgende manier.

Nog slechts twee schapen waren me gebleven,
die met mij uit mijn kom aten,
met mij dronken
en me hielpen op elke mogelijke manier.

En toen ik er het minst op bedacht was,
kwamen er avondwolven
en ze pakten de kleine schapen en scheurden ze aan stukken,
wreder dan welke dood ook werden ze toegetakeld.

Huilend, en weeklagend, rende ik achter hen aan;
met veel pijn en moeite
scheurde ik uiteindelijk een paar stukken van de lijken,
als een herder
die twee poten van zijn beest uit de bek van de leeuw rukt.

Toen mijn tegenstreefster dit zag,
doopte ze haar hand in het bloed van de lijken
en, terwijl ze mijn gezicht aanraakte
en mij met bloed besprenkelde,
stelde zij mij bloot aan de beledigingen van dwazen.

Kwellingen erger dan de dood stuurde ze,
en ze doofde het licht van de heldere lantaarn.

Het lied van blijdschap liet ze verstommen
en ze roofde al wat mij lief en dierbaar was.

Onder zeer wrede, onvoorstelbare pijnen
verwondde ze mijn hart van boven tot beneden.

Dit te moeten zien, het liet vele vrome harten huilen,
enkelen zuchten met luider stem,
sommigen van hen sloegen zich op hun borst,
meelevend met mijn zeer zware beproeving.

Anderen echter, die aan de kant stonden,
ze bespotten de ellendige man,
schudden hun hoofden
en verweten hem zijn lijden.

Waarom nog langer uitstellen?

En tribulacio hec seuiens tantum invaluit,
ut *ego morsque*
uno tantum utita dicam gradu divideremur.

6.

Nec adhuc destitit
hec quam maxime diligebam,
sed istis tribulacionibus novas continuavit.

Etenim nemus foliorum viriditate venustum,
cum magno labore et studio a puericia
mea plantaveram,
kathedre honoris contentivum,
de qua gloriam et honorem me recepturum sperabam.

Cumque iam tempus adesset ut meo fruere labore,
kathedra subvertitur
et nemus in alterius cuiusdam redigitur dominium,
et labor omnis perditur
ac finis intentus frustratur.

Et sic velud in altum *elevans*,
allisit me valide.

Hiis malis adhuc recenter crassantibus,
magnam multitudinem quorundam
velud serpencium et animalium venenatorum
concitavit adversum me,
que vehementissimo inpetu me invaserunt,
nunc simul nunc divisim me affligentes.

Frater tunc eram leonum
et *socius strucionum*.

Canes rabidi adversum me latrabant,
scorpiones a secreto vulnerabant.

Serpentes quodam vento fetido in me sufflabant
ac sibilabant,
et *faciem meam conspuere non verebantur*.

Sicque omni genere penarum me ledentes ac illudentes,
vitam meam ad amaritudinem perducebant.

Quid plura?

Tempus non sufficeret,
si singula adversatricis mee flagella,
quibus me *usque ad hanc horam* castigavit,
vellem enarrare.

Sed dicere libet cum propheta:

Secretum meum michi,
secretum meum michi.

Hec autem ex habundancia cordis,
propter vocem iocunde consolacionis tue,
de plenitudine cordis,
simul cum defluentibus lacrimis violenter eruperunt.

7.

Hec cum discipulus audisset,
intellexit misterium esse
desponsacionis eterne sapiencie,
que suos amatores
temporalibus consuevit tribulacionibus probare,
et probatos
sibi in amicitia copulare.

Dit wrede lijden werd zo hevig,
dat de dood en ik, om het zo te zeggen,
slechts één stap van elkaar verwijderd waren.

6.

En ze hield maar niet op,
zij van wie ik het meest hield,
en nieuwe kwellingen voegde ze bij de bestaande.

Al sinds de jaren van mijn jeugd
had ik namelijk met veel moeite en ijver
een bos aangeplant, aangenaam groen door zijn gebladerte,
met daarbinnen een erepreekstoel
waarvan ik hoopte er eens glorie en lof op te ontvangen.

Toen de tijd gekomen was om van mijn werk te gaan genieten,
werd de preekstoel neergehaald
en het bos werd aan een ander toevertrouwd;
al mijn werk ging verloren
en wat ik verhoopte ging teniet.

En zo hoog als ze me had opgetild
zo diep liet ze me vallen.

En terwijl deze verse kwellingen nog in hevigheid toenamen,
hitste ze een grote menigte tegen me op;
en als slangen en giftige beesten
kwamen ze op me af,
en wild vielen ze me aan, en ze sloegen me,
soms allemaal tegelijk, soms de een na de ander.

Ik was de broeder toen van leeuwen,
de metgezel van struisvogels.

Hondsdolle honden blaften me toe,
schorpioenen verwondden me vanuit hun schuilplaatsen.

En met sissende geluiden
bliezen slangen hun stinkende adem naar me,
en ze schuwden zich niet mijn gezicht te bespugen.

En zo kwelden ze me met elke vorm van pijn en hoon,
en bitter maakten ze mijn leven.

Moet ik meer nog zeggen?

De tijd zou tekortschieten,
zou ik uitweiden over elke afzonderlijke geseling
waarmee mijn tegenstreefster me kastijdde,
zelfs tot aan dit uur.

Met de profeet wil ik zeggen:

“Mijn geheim is het mijne,
mijn geheim is het mijne.”

Dit alles, tezamen met mijn tranen,
ja, jouw zoete, troostende stem is het
die het op wilde wijze heeft doen uitbreken
uit mijn beladen en overvolle hart.’

7.

Toen de discipel dit gehoord had,
begreep hij dat dit het geheimenis betrof
van het huwelijk met de Eeuwige Wijsheid,
die haar minnaars
op de proef stelt met tijdelijke beproevingen,
om hen hierna
in vriendschap aan haar te binden.

Et conversus ad eam dixit:

O divine sapiencie abyssus inpercrutabilis,
O tocius pietatis pelagus interminabile,
quare sic affligis diligentes te,
et te modicum curantes
collo permittis incedere erecto?

An ignoras tu qui es plasmator omnium,
infirmittatis humane debile nimium esse fundamentum,
et quod *corpus quod corrumpitur*
in tantum *aggravat animam*,
ut non possit semper ea que ventura sunt inspicere,
sed cogitur magis ad ea
que in prospectu sunt inclinacionem habere?

O clementissime deus
tribulaciones nostras clementer considera,
et virtutem paciendi presta,
ac tuis gratissimis consolacionibus
corda invalida ex alto confirma.

8.
SAPIENCIA:
Hynnulus recenter progenitus maternum refugium querit,
capree ubera petit;
sed cum ad incrementa debita pervenerit,
lac deserens,
cacumina moncium petit,
inter lylia pascitur,
et gregi suo libere sociatur.

Puerilia iura lacti debita annorum
iam maturitate transcendisti.

Tempus est ut *ablactatus a lacte*,
avulsus ab uberibus,
numero *virorum forcium* adiungaris.

Exemplo igitur eorum disce
quid agere debeas,
et quam pacienter cuncta adversa debeas sustinere,
ut pariter et tu tribulacionibus probatus,
eorum numero cum gaudio sine fine socieris.

9.
Ascende igitur ad cor altum,
sursum erigere,
et post tergum respice,
ac vide turbam innumerabilem
omnium sanctorum qui a seculo sunt;
et animadvertite quoniam omnes
qui michi singulariter placuerunt,
singulares quoque in tollerancia adversitatum
probati extiterunt.

Et ut de ceteris omnibus
quorum infinitus est numerus sileam:
Ecce ad manus est puer cytharista
vir secundum cor dei.

Quantas inquit ostendisti michi
tribulaciones multas et malas,
et conversus vivificasti me,
et de abyssis terre iterum reduxisti me.

Joseph futurus Egipti dominus
a fratribus suis venditus,
et a muliere mala infamatus,
carcerali custodie mancipatus fuit.

Hij wendde zich tot haar en zei:

'O onpeilbare afgrond van goddelijke Wijsheid,
O oneindige zee van alle goedheid,
waarom kwel je degenen die jou liefhebben
en laat je degenen die weinig om je geven
met opgeheven hoofd heengaan?

Weet je dan niet, jij, die de maker bent van alle dingen,
hoe onvast hetgeen is waarop de menselijk zwakheid rust,
en dat het lichaam, dat aan bederfenis onderhevig is,
de ziel zozeer verzwaart,
dat zij niet altijd op het oog heeft wat in de toekomst ligt,
maar veeleer geneigd is te kijken
naar de dingen die binnen haar bereik liggen?

O allerbarmhartigste God,
aanschouw onze beproevingen met barmhartigheid,
en geef ons de moed hen te dragen,
en door jouw allergenadigste vertroostingen,
vanuit den hoge geef kracht aan onze zwakke harten.'

8.
DE WIJSHEID:
Het pasgeboren reekalf zoekt toevlucht bij zijn moeder,
zoekt de borsten van de hinde;
maar als het eenmaal naar behoren opgegroeid is
en van de melk gespeend,
zoekt het de hoge bergtoppen op
en graast er tussen de lelies,
en vrijelijk sluit het zich aan bij zijn kudde.

De kinderjaren heb je achter je gelaten,
de melk die de voeding is voor kinderen vaarwel gezegd.

Het is tijd gespeend te worden,
om, van de borsten weggenomen,
je bij de schare van dappere mannen te voegen.

Leer uit hun voorbeeld
wat je te doen staat
en met welk geduld je alle tegenspoed hebt te verdragen,
opdat ook jij je, door kwellingen beproefd,
bij hen mag aansluiten met een vreugde die geen einde kent.

9.
Ga op tot de hoogten van je hart,
richt je op
en kijk achter je,
en aanschouw dan de eindeloze schaar
van alle heiligen die er zijn sinds het begin der tijden;
en merk op hoe allen
die mij bijzonder behaagden,
ook bijzonder beproefd werden
in de tegenspoed die ze moesten doorstaan.

En, om nog maar te zwijgen van al die anderen,
waarvan het aantal oneindig is,
zie, jou staat ter hand de jongeling die de citer bespeelt,
de man naar Gods hart.

'Hoeveel leed en beproevingen', zo zegt hij,
'heb je me getoond,
en je omwendend, heb je me doen herleven
en opstaan uit de diepten der aarde.'

Jozef, toekomstig heerser van Egypte,
verkocht door zijn broers
en belasterd door een boosaardige vrouw,
werd in de gevangenis geworpen.

Silencio nunc pertranseo Abraham benedictum domini,
Moysen electum a domino,
et ceteros patriarchas, prophetas
et amicos dei altissimi,
quorum longanimitas spei
non inmerito speculum paciencie tibi esse deberet
et te cordatum reddere in adversis.

10.

*Interroga generationes singulas,
et annuntiabunt tibi;
maiores tuos,
et dicent tibi.*

Externus quippe es,
ignorans introitum et exitum tuum;
et videbis quia ridiculum est quod pateris,
si quod pateris debite librare
et patrum passionibus volueris comparare.
Ecce Ysayas graciaram nobilitate insignis,
serra lignea secatur.

Jheremias in utero sanctificatus,
qui diem hominis non concupivit,
lapidibus obrutus crematur.

Ezechiel crudeliter excerebratur.

Daniel vir desideriorum
in lacum leonum proicitur.

Tres pueri in camino ignis traduntur.

Job exemplum paciencie,
in manus inimici traditur.

Thobias excecatur.

Machabei cruciatibus exquisitissimis interempti sunt.

Et hii quidem patres
bona temporalia in *repromissione acceperant.*

Porro ab inicio nascentis ecclesie
*regnum celorum vim patitur,
et violenti rapiunt illud.*

11.

Nonne vides apostolos
amicos meos karissimos
in hoc mundo degere,
et fame ac siti,
frigore et nuditate laborare:
*Carceribus et plagis
ac mortibus se exponere,
et omnibus vite presentis
laboribus et angustiis subiacere,
nec deficere in tribulationibus,
nec querulosus insistere vocibus
velud tu facis,
sed gaudere in contumeliis,
in tribulationibus letari?*

Sanctos quoque martires
quis audeat aspicere
et desidiosus vel querulosus esse?

Qui ludibria et verbera experti,
vincula et carceres perpassi,
innumera tormentorum genera passi,
gloriosissime coronati sunt.

En zwijgen wil ik over Abraham, gezegend door de Heer,
Mozes, uitverkoren door de Heer,
en de andere patriarchen, profeten
en vrienden van de allerhoogste God,
wier volhardende hoop
jou wel tot een spiegel van geduld mag zijn
en je bemoedigen in het aangezicht van tegenslag.

10.

Ondervraag elke generatie afzonderlijk,
en zij zullen het je verkondigen;
vraag het de oudsten,
en zij zullen het je zeggen.

Want een vreemdeling ben je,
onwetend over waar je vandaan komt of waarheen je gaat;
en je zult inzien dat wat jij lijdt onbeduidend is,
als je jouw lijden goed wegen
en vergelijken wilt met het lijden van de vaders.
Zie, Jesaja, geadeld met grote genaden,
werd in tweeën gezaagd met een houtzaag.

Jeremia, geheiligd in de schoot van zijn moeder
hij die nooit verlangde naar de onheilsdag,
werd gestenigd en verbrand.

Ezechiël werd het hoofd wreed verbrijzeld.

Daniël, de man van verlangen
werd in een leeuwenkuil geworpen.

Drie jongelingen werden uitgeleverd aan het ovenvuur.

Job, voorbeeld van geduld,
werd uitgeleverd in de handen van vijanden.

Tobias werd blind gemaakt.

De Makkabeeën zijn gedood door uitgezochte martelingen.

En toch, het waren deze vaders,
die de belofte van tijdelijke goederen ontvingen.

Al vanaf het begin van de Kerk,
lijdt het koninkrijk der hemelen geweld,
en het zijn de geweldplegers die het wegrukken.

11.

Zie je niet hoe de apostelen,
mijn dierbaarste vrienden,
in deze wereld geleefd hebben,
en hoe ze verslonden door honger en dorst,
zich afmattend in kou en in naaktheid,
zich aan gevangenschappen, afranselingen
en aan de dood blootstelden,
en hoe ze zich onderwierpen
aan alle pijnen en angsten van dit huidige leven
en niet wankelden in hun beproevingen
noch volhardden in het klagen,
zoals jij doet,
maar opgewekt waren wanneer ze smaad leden,
en vreugdevol bleven tijdens hun beproevingen?

En de heilige martelaren,
wie waagt hen te aanschouwen
en dan lauw te blijven en klagerig?

Zij die beledigingen en slagen verduurden,
die ketens en kerkers verdroegen,
zij die ontelbare soorten martelingen ondergingen,
glorierijk zijn ze gekroond.

Confessores ac virgines
longum ducentes martirium,
corpora sua *cum vicis et concupiscenciis*
crucifixerunt.

Quid fecit Alexius?

Quid passus Eustacius?

12.

Quid denique adhuc hodierna die
per totam fidei spaciosam latitudinem
pro amore dei
paciuntur *iuvenes ac virgines,*
sed et coniugate ac vidue devotissime,
quorum magnitudo tribulacionum
si cognita esset, silencium ori tuo queruloso inponeret?

Nonne ad memoriam revocas exemplum memorabile valde
de femina coniugata,
deo devotissima,
que veniens in confessione tibi aperuit,
qualiter viginti annis cum marito suo vixerat,
qui non ut homo,
sed velud leo ferocissimus
gladio evaginato ipsam multociens inpecierat,
et innumeris verberibus et contumeliis
mulierem sanctam atque pudicam flagellaverat,
in tantum
ut singulis horis ad aspectum viri
mortem perhorresceret inprovisam?

Que omnia devota femina pacientissime ferens,
nec murmurans aut reclamans,
pro salute inpiissimi
tibi orandum tam devote supplicabat.

Nonne tunc sursum respiciebas,
ac pectus tundens,
corde verecundo proclamasti
te nichil pati
sed ociose vagari?

13.

Preterea adhuc restat locus,
unde tibi melius concludatur
et salubrius consulatur.

Achillem cordis tui in medium profero,
collaciones videlicet
ac vitas patrum,
quas cottidie legis ac relegis
et a quibus nec ad modicum
libenter divelleris.

Hiis diligenter perspectis,
satis mirabile est,
si non tantum in eo profecisti,
ut pacienciam didiceris in adversis.

Ubi est tuus Arsenius?

Macharius quo devenit?

Oblitus es Anthonii?

Paulum et Hylarionem proiecisti?

*Congrega dispersiones cordis tui,
et reminiscere patrum divinissimorum,*

De belijders en de maagden,
zij die een lang martelaarschap doorleefden,
hun eigen lichaam met zijn ondeugden en zijn lusten,
hebben ze gekruisigd.

Wat heeft Alexius gedaan?

Wat Eustachius geleden?

12.

Tenslotte, wat tot op de dag van vandaag
en overal waar het geloof gevonden wordt,
jonge mannen en maagden
en ook getrouwde vrouwen en vrome weduwen
uit liefde voor God lijden,
als je dat zou beseffen,
zou het je klagende mond dan tot zwijgen brengen?

Herinner jij je niet het zeer gedenkwaardige voorbeeld
van de getrouwde vrouw,
geheel toegewijd aan God was ze,
die jou in haar biecht toevertrouwde,
hoe ze twintig jaar met haar man had geleefd,
die haar niet als een man
maar als een woeste leeuw,
het zwaard getrokken, steeds maar weer belaagde,
en hoe hij deze heilige en bescheiden vrouw
met ontelbare slagen en schanddaden mishandelde,
zozeer zelfs,
dat, elke keer als ze haar man zag,
ze de vrees voelde opkomen van een plotse dood?

Maar deze vrome vrouw leed dit alles zeer geduldig,
zonder te morren of zich te beklagen,
en ze smeekte je heel devoot te bidden
voor de redding van deze zeer goddeloze man.

Was het toen niet dat je je ogen ten hemel ophief
en terwijl je jezelf de borst sloeg,
met een hart vol schaamte uitgeroepen hebt,
dat je in vergelijking met haar niets leed,
en maar zorgeloos je gang ging?

13.

Bovendien is er nog een plek tot je beschikking,
waar alles nog duidelijker voor je kan worden,
en je de heilzaamste raad wordt gegeven.

Ik doel hiermee op de Achilles van je hart,
namelijk de Collatiën
en de Levens van de Woestijnvaders,
die je elke dag leest en herleest
en die je, al is het maar voor kort,
niet graag terzijde legt.

Als je ze zorgvuldig bestudeerd hebt,
zou het zeer verrassend zijn
wanneer je geen vooruitgang hebt geboekt op dit gebied
en geduld hebt leren hebben bij tegenspoed.

Waar is je Arsenius?

Macarius, waar is hij heen?

Ben je Antonius vergeten?

Paulus en Hilarion, heb je hen verworpen?

Verzamel je verstrooide hart,
en gedenk de allerheiligste vaders,

qui in Thebayde
ac Egipti partibus
ac ceteris heremi locis degentes,
et recessus montium,
prerupta petrarum,
anfractus silvarum petentes,
horridam vastitatem
desertissimi heremi quesierunt,
ibique ab humanis aspectibus semoti,
innumera adversa devotissime tollerantes,
cunctis admirabilem duxerunt vitam.

14.
Nonne erubescis
cum hos prospicis
et societati eorum annumerari
toto mentis affectu concupiscis,
et quod eorum sufferencias
vel in modico
ymitari non vis?

Vis inter tot strenuissimos milites
desidiosus esse
et sompnolencia torpescere?

Absit absit.

Tempus iam preteriit.

Ecce in virum mutatus es.

Abice ammodo puerilia,
et prepara te ad bella robustiora.

15
DISCIPULUS:
Vere tantorum *memoria* patrum,
tamquam musica in convivio vini
et in omni anima tribulata
suavius melle indulcorabitur.

Cum hos viros gloriosos
celestis aule milites eximios,
et eorum gesta stupenda,
pauper vermiculus
oculo cordis intueor:
profecto me nichil esse,
nichilque pati me
cum gemitu cordis exclamo;
sed et si aliquid tristabile me habere putabam,
ad eorum aspectum perdo,
suaviterque respiro.

16.
Sed vellem scire,
utrum infortunia casualia,
et tribulationes involuntarie,
salubres vel eciam meritorie existant;
et item
quare amicos
pocius adversis quam prosperis
soleas exercere.

17.
SAPIENCIA:
Una interrogacione tria ut videtur dubia
tibi solvenda poposcis,
videlicet
de casu, de modo et causis
tribulacionum.

die in de Thebaïde,
in de streken van Egypte
en op andere afgelegene plaatsen in de woestijn leefden,
die de hoogten van de bergen,
de holen in de rotsen,
de randen van de wouden
en de afschrikwekkende weidsheid
van de eenzaamste woestijnen opzochten,
waar ze ver van het zicht van mensen,
ontelbare tegenslagen geduldig verdroegen,
en een voor ieder bewonderenswaardig leven leidden.

14.
Slaat het schaamrood je niet naar de kaken
als je hen ziet
en je met heel het verlangen van je ziel
tot hun gezelschap wenst toe te treden,
maar het niet aankunt hen in hun lijden,
al was het maar een klein beetje,
na te volgen?

Wil je te midden van zoveel dappere ridders
een lafaard zijn
en gevoelloos indutten?

Nee, en nog eens nee!

De tijd is voortgegaan.

Een man ben je geworden.

Laat het kinderlijke eindelijk achter je,
en bereid je voor op harder vechten.

15.
DE DISCIPEL:
Waarlijk, de herinnering aan zulke grote vaders
is als muziek op een wijnfeest,
en iedere gekwelde ziel
zal het zoeter smaken dan honing.

Wanneer ik
met de ogen van het hart
deze roemrijke mannen aanschouw,
deze ridders van het hemelse hof
met hun verbazingwekkende daden,
dan roep ik, armzalige worm,
met zuchtend hart,
dat ik niets ben en niets lijd;
en zelfs als ik zou denken een reden voor verdriet te hebben,
in hun aanschijn verlies ik die
en adem ik zacht weer op.

16.
Maar wat ik graag zou willen weten, is,
of incidentele tegenslagen
en onvrijwillige beproevingen
heilzaam of zelfs verdienstelijk kunnen zijn;
en ook
waarom je jouw vrienden
veeleer met tegenspoed dan met voorspoed
pleegt te bezoeken.

17.
DE WIJSHEID:
Je stelt, lijkt me, in één vraag drie problemen aan de orde
die je opgelost wil zien,
namelijk,
die van het toeval, die van de wijze en van de oorzaken
van de beproevingen.

De primo fixam hanc sententiam teneas,
quod nulla tribulatio,
sicut nec quicumque alius eventus fortuitus
potest dici casualis,
relatus ad primam rerum causam,
licet per reduccionem
ad hanc vel illam leges casualitatis incurrat.

Unde
quevis tibi occurrens adversitas,
eius nutu et providencia geritur,
cuius virtute cuncte res create sunt
et in suo esse conservantur.

18.
Porro de involuntariis tribulacionibus
scire debes,
quod licet involuntarium
in quantum huiusmodi non sit meritorium,
verumptamen si prudens animus
hoc quod involuntarie illatum est,
voluntarie pati voluerit,
et voluntatem attenuis rebellem
ad virgam dei inclinaverit,
virtutem faciens ex necessitate:
haut dubium
quin salubre et meritorium fiet
hoc quod ante pestiferum videbatur,
et ad spirituale virtutum proficiet incrementum.

Sic revera dei sapiencia
innumeros a principio mundi
ad se invitos trahit,
et rebelles *intrare compellit*.

Sed quare electi
ut plurimum hic adversis deprimantur,
hoc in promptu pro ratione habeas,
quia cum *proni sint sensus hominis ad malum
ab adolescencia sua*,
sepienda est via electorum
spinis tribulacionum,
ne noxia delectacio
materiam prebeat delinquendi,
sed dum electus
quisque in imis continuis tribulacionibus premitur,
ad superna tendere
eciam invitus cogatur.

19.
DISCIPULUS:
Tribulaciones temporales utiles quidem ac salubres esse
non discredo,
si modum et possibilitatem
patientis
non excedant.

Sed ecce eorum presencia afflictiva
tam vehementer angit et movet,
ut interdum quoque virtutem humanam excedere videantur.

20.
SAPIENCIA:
Hic mos cunctorum solet esse miserorum,
ut flagella sua
aliorum flagellis estiment preponderare,
et sua quisque dampna sciens
magis defleat
quam aliena;
et qui se putat hac specie flagelli supra modum pregravari,
mutata specie eadem difficultas

Wat het eerste punt betreft,
houd vast, dat geen beproeving
of welke onfortuinlijke gebeurtenis ook
kan worden toegeschreven aan het toeval
als we het relateren aan de eerste Oorzaak der dingen,
zij het, dat deze in relatie tot een tweede oorzaak,
onder de wet van het toeval lijkt te kunnen vallen.

Geconcludeerd wordt derhalve,
dat elke tegenslag die je overkomt,
gebeurt met de toestemming en door de voorzienigheid
van Hem door wiens kracht alle dingen geschapen zijn
en in hun zijn behouden blijven.

18.
Wat betreft de onvrijwillige beproevingen,
daarvan moet je weten dat,
hoewel het onvrijwillige
als zodanig niet verdienstelijk hoeft te zijn,
een voorzichtige ziel
al hetgeen hem onvrijwillig treft
toch vrijwillig zal willen lijden,
en hij zijn voorheen opstandige wil
zal buigen onder de roede van God,
aldus van de noodzaak een deugd makend;
en het lijdt geen twijfel
dat wat eerst verderfelijc leek,
aldus heilzaam en verdienstelijk gemaakt wordt
en zal bijdragen aan de geestelijke groei van de deugden.

Zo heeft de Wijsheid van God
sinds het begin van de wereld
ontelbare harten tot zich getrokken
en de weerspanningen gedwongen binnen te gaan.

En waarom de uitverkorenen
hier zo vaak door tegenspoed getroffen worden?
dat is snel in te zien,
want, omdat de zinnen van de mens tot het kwade zijn geneigd,
al vanaf zijn jeugd,
weet, dat het pad van de uitverkorenen
omheind wordt door de doornen van beproevingen,
opdat schadelijke genoegens
geen aanleiding zullen geven tot zonde,
maar elke uitverkorene,
terneergedrukt door aanhoudende beproevingen,
gedwongen wordt te streven naar omhoog,
zelfs in weerwil van zichzelf.

19.
DE DISCIPEL:
Dat tijdelijke beproevingen nuttig en zelfs heilzaam zijn,
daarover twijfel ik niet,
wanneer ze de maat en de mogelijkheden
van degene die ze ondergaat
maar niet te boven gaan.

Maar ik zie hun kwellende aanwezigheid
zo sterk benauwen en beklemmen,
dat het soms de kracht van een mens te boven lijkt te gaan.

20.
DE WIJSHEID:
Alle ongelukkige mensen hebben de gewoonte
de slagen die hen treffen
zwaarder in te schatten dan de slagen die anderen treffen,
denkend ook dat iedereen die hun ellende ziet
daarover meer verdriet zal hebben
dan over die van de anderen;
en zouden de kwellingen van anderen een van hen treffen,
hem zouden ze dan zwaarder denken omdat hij zelf ze droeg,

querimonie remaneret.

Unde omni excepcione semota,
voluntati divine te subice,
et flagella eius excipe cum affectu.

*Fidelis enim deus,
qui non pacietur temptari suos supra modum,
sed faciet cum temptacione proventum,
ut possint sustinere.*

Quid igitur adhuc trepidas?

Quid times?

Piissimus namque est
ut velit,
sapientissimus
ut optime noverit quid expediat pro unoquoque,
et potentissimus
ut ubi homo ex se deficit,
suppleat manus omnipotentis.

Jgitur iacta cogitatum tuum in domino.

Conmitte te deo,
crede te deo,
omnem sollicitudinem tuam in ipsum proice,
quoniam ipsi cura est de te.

Accede
et fiducialiter dic ad ipsum:

*Pater my,
non mea sed tua voluntas fiat.*

Cum autem tribulacio advenerit,
exi hospiti tanto obviam,
benigne eum recipiendo,
et dic corde iocundo:

Beneveniat amica mea tribulacio.

21.
DISCIPULUS:
O deus,
quam facile est hoc dicere,
et quam difficile verba factis compensare;
quia tribulacionum premencium seva vulnera
sunt valde afflictiva.

22.
SAPIENCIA:
Si tribulaciones non affligerent,
tribulaciones appellari non valerent.

Tribulacio cum presens est
mesticiam prestat,
cum autem preterierit et victa fuerit
summe letificat.

Brevem habet amaritudinem,
et longam consolacionem.

Frequens tribulacio
conswetudine tandem vincitur,
ut iam
quasi non esse tribulacio,
aut levis esse videatur.

Qui enim in monstris aswetus est,

en zijn klacht, die zou blijven.

Onderwerp je daarom, zonder uitzondering,
aan de goddelijke wil
en ontvang in liefde elke slag die God je zendt.

Want God is getrouw,
en duldt niet dat de zijnen boven hun krachten beproefd worden,
maar met de beproeving bepaalt hij al het einde,
zodat zij in staat zijn te weerstaan.

Waarom beef je dan nog?

Waar ben je bang voor?

Want God is zeer goed,
daarom wil hij het;
hij is zeer wijs
daarom weet hij wat het beste is voor ieder mens;
hij is zeer machtig,
zodat waar een mens tekortschiet,
zijn almachtige hand hem tot steun is.

Richt je gedachten daarom op de Heer.

Vertrouw jezelf toe aan God,
vertrouw op God,
werp al je zorgen op hem,
want hij zorgt voor je.

Ga naar hem toe
en vol vertrouwen zeg tegen hem:

'Mijn Vader,
niet de mijne, maar jouw wil geschiede.'

En als het lijden dan komt,
ontvang het dan als een voorname gast,
verwelkom het vriendelijk,
en met opgewekt hart zeg:

'Welkom, mijn beproeving, mijn vriendin.'

21.
DE DISCIPEL:
O God,
hoe gemakkelijk is het om dit te zeggen,
en hoe moeilijk de daad te voegen bij het woord;
want de wrede wonden van de beklemmende beproeving,
ze zijn zeer gruwelijk.

22.
DE WIJSHEID:
Wanneer lijden geen lijden geeft,
het zou geen lijden genoemd kunnen worden.

Waar lijden is,
ontstaat droefenis,
maar is het eenmaal geleden en overwonnen,
dan geeft dat grote vreugde.

Kort is de bitterheid,
lang de vertroosting.

Dagelijks lijden
wordt uiteindelijk overwonnen door gewenning,
zozeer zelfs,
dat het niet langer lijden schijnt
of in ieder geval lichter te dragen is.

Ieder die aan monsters gewend is,

monstruosa minus curabit.

Divine dulcedinis immensa copia
in quantum huiusmodi
non esset tibi adeo meritoria
nec tanta laude digna,
quantum ex fervida caritate tribulatio patienter perpessa.

En plures invenimus
qui prosperis successibus elati deciderunt,
quam qui adversis fracti
a proposito spirituali corruerunt.

Denique
si in astroloyca disciplina floreret,
et omnium liberalium arcium secreta penetraret;
si admirabilis in omni sapientia appareret;
si cunctos rethores ac dyalecticos facundia
et argucis preires:
hec omnia
non tantum ad bonam tibi vitam conferrent,
quantum hoc unum
ad salutem necessarium,
scilicet ex *caritate*,
de corde puro,
et consciencia bona
et fide non ficta
teipsum deserere,
et totum te deo in omni tribulacione committere,
eiusque voluntati parere patienter.

Nam illud bonis et malis commune est;
istud autem solis electis inesse potest.

Tanta est preeminencia eterne glorie
ad temporales ac transitorias passiones,
ut diligens perspector
deberet pocius eligere
multis annis in *fornace ignis ardentis* velle torqueri,
quam minimo premio
in futurum sibi reservato velle privari;
quia labor cum fine,
merces sine fine.

23.
DISCIPULUS:
O summa et ineffabilis pietas,
quam suavissime et peroptime
organa hec in aure resonant
tristiori.

O mira circa nos tue pietatis dignacio,
eo quod circa hominem miserum et afflictum ac desolatum
sic *apponis cor tuum*,
et quod sic dignaris lenire dolentes
et consolari tristes ac merentes.

Te namque sic dulciter psallente
animus tristitia pressus alleviatur,
et tua celestis modulacio
spiritum tristicie mentem exagitantem saltem
ad tempus fugat,
ut levius quod patitur ferat.

Quod si eciam daretur opcio,
mallet pocius adversa continue pati
et tua consolacione dulcissima sic foveri,
quam adversis carere
et unccionem tuam preciosissimam non habere.

Eya age nunc quod cepisti;

zal minder aandacht schenken aan wat monsterachtig is.

De onmetelijke rijkdom aan goddelijke zoetheid
aldus verkregen,
ze is voor jou niet zo verdienstelijk
of zulk groot lof waardig
als het uit brandende liefde, geduldig gedragen lijden.

Er zijn meer mensen te vinden
die vielen omdat ze door voorspoed hoogmoedig werden,
dan dat we mensen vinden die de geestelijk weg verlieten
omdat ze door tegenspoed gebroken waren.

Tenslotte:
al zou je in de sterrenkunde uitblinken
en doorgedrongen zijn in de geheimen van alle vrije kunsten,
al zou je bewonderenswaardig wijs schijnen bij alles,
en alle retors en dialectici de baas zijn
in welsprekendheid en redenkunst:
al deze dingen samen,
ze zouden minder bijdragen aan je welzijn
dan dit ene ding
dat noodzakelijk is voor je zaligheid,
namelijk uit liefde,
met een rein hart,
een goed geweten
en een oprecht geloof,
jezelf te verlaten,
en je in elke beproeving geheel aan God te geven,
en zijn wil geduldig te gehoorzamen.

Want dit eerste hebben de goeden en de slechten gemeen,
dit laatste echter kan slechts de uitverkorenen eigen zijn.

Eeuwige heerlijkheid is zoveel grootser
dan tijdelijk en voorbijgaand lijden,
zodat een zorgvuldig onderzoeker
eerder zal verkiezen
vele jaren gepijnigd te worden in een brandende oven,
dan beroofd te worden van de kleinste beloning
die voor hem in het verschiet ligt;
want het harde werken kent een einde,
de beloning echter is zonder einde.

23.
DE DISCIPEL:
O opperste en onuitsprekelijke goedheid,
hoe zoet en voortreffelijk toch
weerklinken deze instrumenten
in het oor van een ziel die bedroefd is.

O wonder van goedheid, jij die jouw hart tot ons neigt,
en de ongelukkige, geslagen en verlaten mens
met zoveel zorg omgeeft,
en die zich verwaardigt de gewonden te zalven
en de bedroefden en de rouwenden te troosten.

Want wanneer je zo lieflijk zingt,
wordt de door neerslachtigheid bedrukte ziel opgetild,
en jouw hemelse melodie
verdrift dan de geest van droefenis en onrust,
minstens voor een poos,
en maakt haar lijden lichter.

Zelfs al zou mij de keuze gegeven worden,
liever zou ik blijvend tegenspoed lijden
en door jouw zoete troost verkwikt worden,
dan vrij te zijn van tegenspoed
en jouw allerkostbaarste zalving dan te derven.

O, volbreng dan wat je begonnen bent;

quia se quasi nichil pati existimat
cui tam dulciter eterna sapiencia
in adversis cytharizat.

24.

SAPIENCIA:

Audire vis cytharam spiritualis musice pulchre resonantem.

Sursum erigere,
et preciosum fructum temporalium adversitatum
diligenter attende.

Sicut enim in cythara corde proportionaliter protense
sonum reddunt suavem,
sic electus quisque
dum adversitate premitur,
quasi vi quadam extra se tenditur,
et ad reddendam dulcem ac celestem melodiam
plenius abilitatur.

Sciendum ergo
quod temporalis tribulatio
ab hoc quidem mundo insanissimo vilipenditur,
a summo autem iudice deo
preciosa valde estimatur.

Jpsa iram iudicis extinguit,
et eius severitatem
in amicitiam et benignitatem convertit.

Qui adversa libenter pro deo patitur,
Cristo passo assimilatur,
et ideo ab eo tamquam a consimili
nexu dilectionis precipuo constringitur.

25.

Fructus eius balsamicus
inputribilem prestat vigorem.

Sicut stella matutina
solis vicinum huic mundo prenunciat ortum,
sic tribulatio hominis similiter facit.

Nam ipsius supercelestis solis
animam tribulatam invisere volentis
iocundam demonstrat propinquitatem,
et internam arguit consolacionem subsequentem.

Et sicut nox tenebrosa diem precedit luminosam,
et hyemis asperitas estivalem antecedit iocunditatem,
sic bonarum mencium
internam eternamque ipsa preire solet consolacionem.

Sicut arcus refulgens inter nebulas glorie
signum est divine pacis
ad genus humanum,
sic tribulatio sevens
signum est divine propiciacionis
ad animum contritum.

26.

Jpsa gratie preambula,
spei socia,
dileccionis puerpera.

Jpsa activam vitam suo munimine protegit,
et contemplacionis oculum subtiliter acuit.

Hec est que hominem carnalem facit spiritualementem,
acmentem terrestrem mutat in celestem;
quia sursum tendere cogitur

hem dunkt het niets te lijden,
wie de Eeuwige Wijsheid bij tegenspoed
zo lieflijk op de citer speelt.

24.

DE WIJSHEID:

Wil je de geestelijke citer horen met zijn aangename klanken?

Sta op dan,
en geef zorgvuldig acht
op de kostbare vruchten van tijdelijke tegenspoed.

Want zoals goed opgespannen snaren bij de citer
het geluid zoet maken,
zo zal iedere uitverkorene,
bedrukt door tegenspoed,
als door een kracht buiten zichzelf uitgestrekt worden,
en beter in staat blijken
een zoete hemelse melodie te laten weerklinken.

Men moet dus weten,
dat de tijdelijke beproeving,
die door deze wereld dwaas genoeg wordt verguisd,
door God, de hoogste rechter,
als uiterst kostbaar gewaardeerd wordt.

Zij dooft de woede van de rechter,
en zijn strengheid verandert ze
in vriendschappelijkheid en welwillendheid.

Hij die vrijwillig tegenspoed lijdt omwille van God,
hij wordt als de lijdende Christus,
en aldus door hem als een die hem gelijkt,
gebonden in de bevoorrechte band van de liefde.

25.

De vrucht van de beproeving geeft een kracht
die is als een balsem, en onverderfelijk.

Zoals de morgenster
de komende zonsopgang aankondigt voor de wereld,
zo doet de beproeving dat voor de mens.

Ze geeft aan dat de boven alle hemelen gelegen zon
de lijdende ziel wil bezoeken,
dat haar weldadige komst nabij is
en met haar de inwendige vertroosting die volgen zal.

En zoals de donkere nacht voorafgaat aan de heldere dag,
de bittere winter aan de bekoorlijke zomer,
zo pleegt bij goede zielen de beproeving vooraf te gaan
aan de innerlijke en eeuwigdurende vertroosting.

Zoals de regenboog die tussen de wolken schittert
een teken is van goddelijke vrede
voor het menselijk ras,
zo is de kwalvolle beproeving
een teken van goddelijke verzoening
voor de berouwvolle ziel.

26.

De voorloopster van de genade is ze,
de metgezellin van de hoop,
zij die de liefde baart.

Ze beschermt het actieve leven door haar verschansingen,
en op fijnzinnige wijze scherpt ze het oog van de beschouwing.

Zij is het die een vleselijke mens geestelijk maakt,
die een aardse ziel in een hemelse verandert;
want gedwongen wordt omhoog te reiken

quod se iuxta se diffundere prohibetur.

Mundi huius ipsa generat deserctionem,
sed divinam parit familiaritatem.

Amicos consuevit diminuere,
sed gratiam solet augere.

Frequenter namque ab hoc mundo tamquam vile proicitur
hoc quod a summo bono eligitur,
et quod eius dilectione singulari
decorari meretur.

Jpsa est *arta via*
sed *secura et conpendiosa*
ducens ad vitam.

27.
Perpendat nunc unusquisque sensatus,
quam stultus hic esset
quicumque eius frequenter pensaret utilitatem,
et ipsius vellet habere subportacionem.

O quam innumeri
sompno peccatorum profundissimo obdormierant
et morte perierant spirituali,
quos infelix absorbuerat iniquitas:
qui adveniente virga divine correccionis,
velud de gravi sompno ac *mortis inperio*
excitati,
vitam in melius conmutaverunt,
et *opera tenebrarum abicientes,*
armis lucis induti sunt.

O quot sunt in mundo captivi,
qui per manum altissimi
velud animalia indomita et aviculae incaveate
tribulacionibus se prementibus inclusi tenentur,
quibus si facultas adesset,
ocio resoluti
a statu diffugerent proprie salutis.

O quanti sunt
qui gravissima commisissent peccata,
qui multa crimina incurrissent,
si non pia quadam dispensacione divina
per tribulaciones preservati fuissent.

28.
Quid namque est
quod eque
cor tumidum
et animum elatum,
ac hominem ambiciosum seipsum magis faciat cognoscere
et *non alta sapere,*
sed humiliter in seipso consistere ac timere,
et quod proximo pacienti condescendere doceat?

Hec est nutrix humilitatis,
doctrix paciencie,
custos virginitatis,
conparatrix eterne felicitatis.

Tribulacio habita est adeo salutifera,
ut vix sit
qui ab eius se abscondat bonitatis aspergine,
sive sit de incipiencium numero
vel proficiencium seu eiam perfectorum.

Rubiginem aufert peccatorum,
incrementa prestat virtutum,

wat verboden wordt uitwaarts te gaan.

Ze maakt dat men deze wereld verlaat,
maar vertrouwd raakt met God.

Vriendenaantal laat ze slinken,
genadegift doet ze groeien.

Door de wereld wordt als verachtelijk vaak verworpen,
wat door het hoogste Goed uitverkoren
en waardig geacht wordt
gesierd te worden met bijzondere liefde.

Het is de smalste weg,
maar wel de zekerste en kortste
die ten leven leidt.

27.
Laat ieder die met rede begiftigd is nu overwegen
hoe dwaas het voor degene zou zijn,
die, nadat hij het nut van tegenspoed vaak overpeinsd heeft,
er toch voor gespaard zou willen blijven.

O, ontelbaar hun aantal,
die in de diepste slaap van de zonden gevallen waren,
en de geestelijk dood gestorven,
die, verzwolgen door ongelukkige ongerechtigheid,
toen de rechtzettende, goddelijke roede toesloeg,
als uit een diepe slaap en uit het rijk van de dood
opschrokken,
hun leven beterden,
en, de werken van de duisternis verwerpend,
de wapenrusting van het licht aangetrokken hebben.

O, hoeveel gevangenen zijn er niet in de wereld,
die door de hand van de Allerhoogste,
als ongetemde dieren en wilde vogels
gekooid worden door een beklemmend lijden,
en die, zouden ze de mogelijkheid hebben,
hun luie leven weer wilden oppakken
en het oord verlaten dat ze opzochten voor hun eigen heil?

O, hoevelen zijn er niet,
die zeer ernstige zonden begaan zouden hebben,
die meerdere misdaden gepleegd zouden hebben,
wanneer de genadige, goddelijke bemoeienis er niet geweest was
om hen daar door het lijden voor te behoeden.

28.
Want wat is het
dat zowel
het opgeblazen hart,
de trotse geest
als de eerzuchtige mens zichzelf beter doet leren kennen,
en hem leert niet te streven naar wat hoog is,
maar nedermoedig bij zichzelf te blijven, vervult van vrees,
en zich te ontfermen over zijn lijdende medemens?

Tegenspoed is de voedstermoeder van nedermoedigheid,
de lerares van geduld,
de bewaakster van maagdelijkheid,
de geefster van eeuwige gelukzaligheid.

Het lijden is zo heilzaam,
dat er nauwelijks iemand zal zijn
die zich verbergen kan voor de uitstorting van haar goedheid,
of hij nu tot de beginners gerekend wordt,
of tot de gevorderden, of zelfs tot de volmaakten.

Het schuurt de roest van de zonden,
zorgt voor een toename van de deugden,

et ubertatem confert graciaram.

Quid hoc thesauro preciosissimo utilius?

Jpsa namque peccata tollit,
purgatorium minuit,
repellit temptationes,
extinguit carnalitates,
spiritum renovat,
spem roborat.

Vultum exhylarat,
consciencie affert serenitatem,
et internorum gaudiorum continuam prestat ubertatem.

Jpsa est pocio sanativa,
herba salutaris super omnes herbas paradysi terrestres.

Corpus corruptibile castigat quidem,
sed animam vegetat inmortalem.

Anima devota saginatur tribulatione,
sicut rose ac lilia
fecundantur celesti rore.

Jpsa tribuit sapienciam,
adducit circumspencionem,
et hominem inexpertum exercitacionem facit.

Qui non est adversa passus,
quid scit?

*Qui non est temptatus,
qualia scit?*

Jpsa est *donum dei electum*,
virga amorosa,
plaga paterna.

Jpsa voluntarios invitat,
et rebelles ad se trahere consuevit voluntates.

29.

Homini patienti
eque subserviunt tam adversa quam prospera;
amici et inimici ei equaliter famulantur.

Quociens queso
frendentibus adversariis
et stridentibus adversum te inimicis
frenum silentii inposuisti,
cum eos per tuam mansuetudinem et patientiam
cordisque hilaritatem
inpotentes reddidisti.

Ego qui cuncta creavi ex nichilo,
tribulationes improvisas undecumque
super electos meos induco,
ne eorum inmenso priventur beneficio.

Nam virtus per adversa probatur,
proximus edificatur,
deus glorificatur.

Patientia in adversis
est velud *virgula fumi ex aromatibus
mirre et thuris et universi pulveris pigmentarii*,
cuius odor suavissimus ex igne tribulacionis procedens
ante oculos meos iugiter ascendit,
et me sibi placabilem reddit
ac totam celestem curiam in ammiracionem suspendit.

en verleent een overvloed aan genaden.

Wat kan er nuttiger zijn dan deze allerkostbaarste schat?

Lijden verdrijft de zonden,
en vermindert het vagevuur,
de verleidingen weert het af
de vurigheid van het vlees dooft het,
de geest vernieuwt het,
en de hoop versterkt het.

Het verblijdt het aanschijn,
en het geweten brengt ze vrede,
het schenkt een niet aflatende vloed aan innerlijke vreugden.

Een geneeskrachtige drank is het,
een kruid heilzamer dan enig kruid van het aardse paradijs.

Lijden straft weliswaar het bederfelijke lichaam,
maar de onsterfelijke ziel laat het opbloeien.

De vrome ziel groeit door het lijden bemest,
zoals de rozen en lelies
vruchtdragend gemaakt worden door de hemelse dauw.

Het schenkt wijsheid,
leidt tot omzichtigheid
en de onervarene maakt het bekwaam.

Wie nooit tegenslag gekend heeft,
wat weet hij?

Wie nooit beproefd is,
waar weet hij van?

Lijden is Gods uitgelezen geschenk,
een liefdevolle roede is het,
een vaderlijke slag.

De gewilligen nodigt het uit,
de wil van de weerspannigen maakt het ontvankelijk.

29.

De lijdenden,
hun dient tegenslag net zo goed als voorspoed;
vriend en vijand zijn hun even dienstbaar.

Hoe vaak, vraag ik je,
heb je hen, zij die je tandenknarsend weerstreefden
en je bitter en vijandig toesnauwden,
beteugeld en het zwijgen opgelegd,
toen je ze door jouw zachtmoedigheid en geduld
en door de vreugde van je hart
machteloos maakte?

Ik, die alle dingen schiep uit het niets,
ik werp van alle kanten onvoorzien lijden
op mijn uitverkorenen,
opdat zij niet beroofd worden van hun ongemeten loon.

Want deugdzaamheid wordt door tegenspoed beproefd,
de naaste wordt erdoor gesticht,
en God verheerlijkt.

Geduld in tegenspoed,
is als een rookzuil van specerijen,
van mirre, wierook en van alle soorten reukpoeders,
die door het vuur van de beproeving de zoetste geur afgeeft,
die blijvend opstijgt voor mijn ogen,
mij vredesgezind maakt tegenover hem
en heel het hemelse hof in bewondering laat opkijken.

30.

Non tantum solent homines mundani
terreno militi strennue in torneamento decertanti intendere,
quantum tota celestis
frequencia favere et intendere solet homini spirituali
viriliter militanti in via.

En omnes sancti fecerunt homini patienti credenciam,
quia *calicem domini mixtum*
tota vita sua pregustaverunt,
et nunc ipsum formidolosis adhuc mentibus swadent,
et nil mali habere sed esse potum saluiferum
omnes unanimiter acclamant.

Virtus paciencie
suscitacioni mortuorum
et ceterorum operacioni miraculorum preferitur.

Jpsa martirii confert gloriam,
et palmam prestat victoriosam.

Veste purpurea induitur,
serto de rosis rutilantibus redimitur,
aureo sceptro adornatur,
regio dyademate insignitur.

Carbunculus lucens in aureis monilibus:
sic paciencia se ostendens in adversis eventibus.

Gemmula radians,
odor suaviter fragrans,
et favus undique distillans:
sic religiosus inter fratres suos patienter ambulans
et defectus fratrum equanimiter portans.

Vox eius dulcisona in celi palacio,
corde iocundo, cantum sibi vendicat singularem,
quem cantare nequeunt
qui in huius vite adversis per animi tolleranciam
eum cantare non meruerunt.

Quid plura?

*Nec lingua posset dicere,
nec littera exprimere,
quam perutile sit
adversa patienter sustinere.*

Verumptamen hoc solum de cunctis premissis
a memoria tua non excidat,
quod tribulati
vocantur ab hoc mundo miseri,
sed a me censentur beati;
quia mecum sine fine sunt regnaturi.

31.

DISCIPULUS:
O quam evidenter nunc apparet quis es.

Te namque esse illam preclaram
cunctis mortalibus incomparabilem sapienciam
manifestissimum est,
et que veritatem agnitam
mellifluo quodam sapore et suavissima eructacione
ad lucem producis,
nec ullum dubitacioni locum relinquis.

Jdcirco mirum non est,
si omnia adversa libenter patitur
qui in eisdem a te tam dulciter consolatur.

30.

De wereldse mensen geven gewoonlijk minder acht op
de ridder die dapper vecht in het aardse toernooi
dan de hele hemelse samenleving acht slaat
op de geestelijke mens die men steunt en aanmoedigt
in zijn manmoedig gevecht tijdens de beproeving.

En alle heiligen schenken de geduldige mens vertrouwen,
want hun leven lang waren zij de voorproevers
uit de kelk die de Heer heeft gemengd,
en nu nog bemoedigen zij de angstigen,
en eenstemmig verklaren ze
dat er geen vergif in zit, maar dat het een heilzame drank is.

De deugd van geduld wordt groter geacht
dan het laten opstaan van een dode
en het doen van andere wonderen.

Het geeft de glorie van het martelaarschap
en biedt de palm van de overwinning.

Ze gaat gekleed in purper,
en is gekroond met een krans van rode rozen,
gesierd met een gouden scepter
en getooid met een koninklijk diadeem.

Als een fonkelende robijn in een gouden halsketting,
zo openbaart zich het geduld bij tegenspoed.

Stralende edelsteen,
zoet geurende parfum,
honingraat die overal uitdruipt,
zo de religieus die geduldig leeft tussen zijn broeders,
en hun onvolmaaktheden gelijkmoedig draagt.

Zijn stem weerklinkt zoet in het hemelse paleis,
en zijn jubelende hart zingt een bijzonder lied,
onmogelijk te zingen door hen
wier ziel niet standvastig zal blijven
in het aangezicht van de tegenspoed in dit leven.

Wat meer nog valt er te zeggen?

Geen mond die uitspreken kan,
geen woord dat beschrijven kan
hoe nuttig het is
tegenspoed geduldig te dragen.

Maar van alles wat ik je gezegd heb,
onthoud dit:
zij die getroffen worden door tegenslag,
door deze wereld worden ze ongelukkigen genoemd,
in mijn ogen echter zijn ze gezegend,
want met mij zullen ze heersen in de eeuwigheid.

31.

DE DISCIPEL:
O, hoe duidelijk het nu is wie jij bent.

Jij bent ontegenzeggelijk de helderste Wijsheid,
met wie geen sterfelijke wijsheid
wedijveren kan;
de waarheid maak je kenbaar
door haar honingzoete smaak en haar zoete nasmaak,
zo breng je haar aan het licht,
ons laat je geen ruimte tot twijfel.

Het is dan ook niet verwonderlijk
dat bereid is elke tegenspoed te lijden
wie hierbij door jou zoet getroost wordt.

Pater my dulcissime,
ecce nunc pedibus tuis provolutus
gracias refero, cordis affectu devoto,
pro omnibus adversitatibus meis presentibus,
sed et pro transactis flagellationibus gravissimis,
quibus me usque ad hanc horam
castigare et erudire dignatus es:
que michi quondam tam graves videbantur,
quia ex hostili severitate prodire putabantur.

Sed mirum
in modum cuncta hec terribilia
tamquam nubes matutina velociter *pertransierunt*,
et sic sunt te operante ante oculos meos
quasi numquam fuerint.

Cogorque dicere cum sapiente:

*Modicum laboravi,
et inveni michi multam requiem.*

Etenim cum te unicum cordis mei thesaurum
velud amoris speculum
oculis amorosi cordis propono,
et te ex intimis visceribus omnium desideriorum meorum
affectuosissime conplector,
cunctorum obliviscor tristabilium,
et in oblivionem cuncta veniunt
quecumque laborem seu dolorem prestare potuerunt.

Mijn allerliefste Vader,
ik werp mij nu aan je voeten
en met een liefdevol, godsvruchtig hart dank ik je
voor al mijn huidige beproevingen,
maar ook voor de zeer zware tegenslagen
waarmee je je verwaardigd hebt tot dit uur
mij te straffen en te beleren:
ooit leken ze me zo zwaar,
want ik dacht dat ze voortkwamen uit vijandige gezindte.

Wonderbaarlijk te zien
hoe snel al die gruwelijkheden
zijn opgelost als ochtendnevels,
en jij ze mij, door jouw werken, hebt doen voorkomen
alsof ze nooit geweest zijn.

Gedrongen voel ik me met de wijze man te zeggen:

Weinig heb ik gewerkt,
grote rust in mij gevonden.

En wanneer ik jou, enige schat van mijn hart,
als een spiegel van liefde
voor de ogen van mijn liefhebbende hart plaats,
en ik jou vanuit het diepst van al mijn verlangens
liefdevol omarm,
dan vergeet ik alle droefheid,
en alles wat mij ooit pijn of verdriet bezorgen kon,
het lost op in de vergetelheid.

Capitulum quartum decimum.

**Quam utile sit passionem Cristi
iugiter habere in memoria.**

1.
De rosis ad rosas procedimus,
et violas relinquendo,
ad lylia perquirenda properamus,
dum de florifero germine
passionum quorundam hominum divinatorum,
ad rosiferas passiones tuas,
O flos campi,
et rosa sine spina,
eterna sapiencia,
summo cum desiderio rursus cordis
oculos retorquemus.

Per tuam namque fructiferam ac venerabilem passionem
cunctorum nobis spiritualium bonorum materia
copiosissime subministratur.

Ubi est enim gloriatio nostra?

Ubi spes et leticia cordis nostri?

Revera
in te uno, summo, et vero bono,
et preciosissimo tue passionis thesauro.

Et ideo tam inpreciablem thesaurum delectat
iugiter in corde retinere,
et continue de ipso loqui,
ac omni tempore
mente et corpore cum ipso occupari.

Utinam quoque et in cordibus nostris numquam marcescat,
sed semper rediviva pullulatione novus existat.

2.
Felix proinde tu
o gloriosum lumen *omnium ecclesiarum*,
qui volatu pennifero
mutabilia cuncta supervolans,
et archanum divinitatis attingens,
abyssum claritatis divine
oculis purioribus intuendo introisti,
ac *verba que*
non licet homini loqui audisti;
et tamen ad yma descendens,
affectu quodam mellito,
passionis huius ob preconium,
de cordis thesauro in medium eructuasti
dicens:

*Nichil arbitratus sum me scire inter vos,
nisi Jhesum Cristum et hunc crucifixum.*

O verbum mellifluum,
dulcius super mel et favum,
devotis mentibus iugiter ruminandum,
de quo virtutis liquor emanat,
qui miseris
largiter gaudia salutis propinat.

3.
Similiter et tu celestis figella,
suavitate sermonis dulciter perornata,
atque verbi eterni
divinissima maiestate illuminata,

Hoofdstuk 14.

**Hoe nuttig het is de Passie van Christus
steeds in gedachten te hebben.**

1.
Laat ons nu voortgaan van de rozen naar de rozen,
en, de viooltjes achterlatend,
ons haasten de lelies op te zoeken;
van de bloemen die ontspringen
aan het lijden van enkele goddelijke mensen,
willen we nu met heel ons hartsverlangen
onze ogen hernieuwd richten
op de rozenstruik van jouw lijden,
O, bloem van het veld,
roos zonder doornen,
Eeuwige Wijsheid.

In jouw eerbiedwaardige lijden, zo rijk aan vruchten,
wordt ons de bron van alle geestelijke goederen
overvloedig gegeven.

Waar blijft dan onze roem?

Waar ligt dan de hoop en de vreugde van ons hart?

Waarlijk,
in jou alleen, jij opperst en ware goed,
en in de allerkostbaarste schat van jouw lijden.

Daarom is het een vreugde om zo'n kostbare schat
onophoudelijk in ons hart te dragen,
er voortdurend over te spreken,
en ons er te allen tijde
met ziel en lichaam in te verdiepen.

O, dat hij in onze harten nooit verwelken,
maar steeds opnieuw ontspruiten en opbloeien mag.

2.
Gelukkig daarom jij,
o roemrijk licht van alle kerken,
die, gedragen door je vleugels,
boven alles wat voorbijgaat,
tot de verborgen geheimen van de godheid geraken mocht,
en met zuiverder ogen zien kon
in de afgrond van de goddelijke heiligheid,
en er woorden hebt gehoord,
voor een mens niet geoorloofd uit te spreken;
en toch, afdalend naar deze wereld
en vervuld van liefde,
heb je dit lijden verheerlijkt,
en openlijk getuigde je van de schat die in je hart was,
toen je zei:

'Ik acht mijzelf onder jullie als iemand die van niets weet,
slechts van Jezus Christus en deze als de gekruisigde.'

O honingvloeiend woord,
ja, zoeter nog dan honing en honingraat,
steeds door godsvruchtigen te herkauwen,
waar de drank van deugden uit voortvloeit,
die de ongelukkigen
de vreugde van de verlossing in overvloed schenkt.

3.
En ook jij, hemelse viool,
met de zoetheid van welsprekendheid gesierd,
en door de goddelijke heerlijkheid
van het eeuwige Woord verlicht,

Beatissime Bernharde,
cui verbum incarnatum
et in cruce suspensum
tam dulciter sapiebat,
ut *hec et hiis similia* verba suavia dulcissime perorares:

Fasciculus inquis cum sponsa *dilectus meus michi,*
inter ubera mea conmorabitur,
amaritudinem dominice passionis significans.

Et hanc ut ais meditari,
dixi sapienciam.

Jn hiis iusticie michi perfeccionem constitui.

Jn hiis plenitudinem sciencie.

Jn hiis divicias salutis.

Jn hiis copiam meritorum.

Ex hiis interdum michi potus salutaris amaritudinis.

Ex hiis rursum suavis unccio consolacionis.

Hec me erigit in adversis,
in prosperis deprimit;
et
inter leta tristiaque vite presentis,
via regia incedentem,
tutum prebet ubique ducatum,
hinc inde mala inminencia propulsando.

Non requiro sicut sponsa
ubi cubet in meridie,
quem amplector *mea inter ubera conmorantem.*

Non requiro *ubi pascatur in meridie,*
quem intueor salvatorem in cruce pendentem.

Jllud sublimius,
istud suavius vel paracius.

Panis illud,
hoc lac.

Hec mea interim sublimior phylosophya,
scire Jhesum et hunc crucifixum.

Hec inquam ex ore tuo doctor venerande
conmendata suscepi.

4.
Ceterum ex hiis O sapiencia eterna
hanc michi summam colligo,
quod quicumque eternam salutem
et premiorum magnitudinem desiderat habere,
arcem quoque cunctarum virtutum optat conscendere,
scienciam quoque atque sapienciam optinere,
inter prospera et adversa equanimiter stare,
securam viam ambulare,
et amaritudinem tue passionis,
tueque consolacionis potum suavissimum
desiderat pregustare:
debet te Jhesum, Jhesum inquam crucifixum
iugiter in pectore suo portare.

O monile speciosum,
electum *super aurum et lapidem preciosum,*
inter sponse ubera iugiter gestandum,
nec umquam oblivioni tradendum.

jij, zalige Bernardus,
voor wie het vleesgeworden Woord,
hangend aan het Kruis,
zo'n zoete smaak had,
dat je teder deze en soortgelijke zoete woorden sprak:

'Een bundeltje mirre', zeg je met de bruid, 'is mijn lief voor me,
dat tussen mijn borsten rusten zal',
waarmee het bittere lijden van de Heer bedoeld wordt.

'En hierover te mediteren', zeg je,
'dat noem ik wijsheid.

In haar ligt voor mij de volmaaktheid der gerechtigheid.

In haar de volheid der kunsten.

In haar de rijkdom der zaligheid.

In haar de veelheid der verdiensten.

Uit haar vloeit mij soms de drank van heilzame bitterheid toe.

En dan weer uit haar de zoete zalving van hemelse vertroosting.

Zij is het die me opricht in tegenspoed,
mij nedermoedig houdt in voorspoed,
zij is het,
die tussen de vreugden en smarten van het huidige leven
mij tot zekere gids is
op de koninklijke weg,
dreigend kwaad van alle kanten afwerend.

Ik vraag niet, zoals de bruid,
waar hij wel liggen mag tijdens het middaguur,
hij die ik omhels, en rustend is tussen mijn borsten.

Ik vraag niet waar hij tijdens het middaguur wel weiden mag,
hij die ik zie, de Heiland, hangend aan het Kruis.

Dat ene is verhevener,
dit echter zoeter en nabijer.

Dat is brood,
dit melk.

Voor nu zal dit dan de hogere filosofie voor mij zijn:
Jezus te kennen en deze als de gekruisigde. '

Dit is, eerwaarde leraar, wat ik uit jouw mond heb aangenomen,
jij hebt het geboden.

4.
En vervolgens, o Eeuwige Wijsheid,
leidt ik hier uit af als het allerhoogste,
dat wie eeuwige verlossing
en een grote beloning zoekt,
wie de hoogste toppen van alle deugden wil bereiken
en kennis en wijsheid wenst te verkrijgen,
wie gelijkmoedig wil blijven in voor- en tegenspoed
en een veilige weg wil gaan,
wie van de bitterheid van jouw lijden
en van de zeer zoete beker van jouw vertroosting
een voorproef wenst,
dat hij jou dan, Jezus, als de gekruisigde Jezus,
altijd in zijn hart moet dragen.

O kostbaar juweel,
verkozen boven goud en edelgesteente,
altijd tussen de borsten van de bruid gedragen,
aan geen vergeten ooit prijsgegeven.

Numquam enim formosam puellulam
adeo decoravit monile preciosum in pectore portatum,
quantum Jhesus crucifixus menti inclusus
perornat cor devotum.

*Mala aurea in lectis argenteis,
Jhesus Cristus in corde amantis.*

*Vas auri solidum
omni lapide precioso adornatum,
est pectus fervidum huius nominis contentivum.*

5.
SAPIENCIA:
Frequens passionis huius memoria
indoctum quemque reddit doctissimum,
et inperitos ac ydiotas facit proficere in magistris,
Magistros inquam non *sciencie que inflat,*
sed *caritatis que edificat.*

Jpsa est velud quidam *liber vite,*
in quo omnia salutis necessaria invenuntur.

Hic liber pre omnium phylosophorum libris *de omnibus docens,*
mellea quadam dulcedine perunctus sentitur.

Nonne tibi videtur sic esse?

Nonne iam et os tuum et labia cordis tui
perfusa,
favum hunc dulcissimum sentiunt ubertim distillare?

Nonne singule littere diligenter inspecte,
velud *aromatum celle*
tibi videbuntur patuisse?

Felix qui eius studio seriose intenderit;
quia proficiet in contemptu mundi
et in amore dei,
cunctarumque virtutum et graciaram sumet incrementum.

6.
DISCIPULUS:
O peramabilis sapiencia,
nil in hac vita dulcius cordi meo existeret,
ut tu ipse melius nosti,
quam ut passionem tuam
iugiter devoto corde deflere possem.

Sed prohdolor
ariditate et duricia quadam constrictus,
ad eius recordacionem
prout dignum esset non conpungor;
et ideo doce o benigna patris sapiencia,
qualiter eciam agendum michi sit in hac materia tam preciosa.

7.
SAPIENCIA:
Memoria passionis mee
debet fieri non perfunctorie,
nec cum festina acceleratione,
maxime cum tempus aderit sufficiens et oportunum,
sed cum matura et morosa ac precordiali
rememoracione
et flebili quadam compassione.

Nisi enim hoc dulcissimum lignum
dentibus affectuose discrecionis masticatum fuerit,
sapor eius licet immensus nequaquam movebit.

Want nooit heeft een kostbaar juweel gedragen op de borst,
een mooie maagd gesierd,
zoals de gekruisigde Jezus ingesloten in de geest,
een vroom hart siert.

Als appels van goud in netten van zilver,
zo is Jezus in het hart van de minnaar.

Als een vaas van massief goud,
gesierd met edelstenen van elke soort,
zo is het vurige hart dat deze Naam in zich vermag te dragen.

5.
DE WIJSHEID:
Het veelvuldig herdenken van dit lijden,
het maakt van elke onwetende een geleerde,
en mensen zonder ervaring of onderricht maakt het tot leraren;
leraren, zo dunkt me, niet van de kennis die gezwollen maakt,
maar van de liefde die opbouwt.

Het is als het ware een boek des levens,
waarin alles gevonden kan worden nodig voor het heil.

Dit boek leert alles, meer dan alle boeken van de filosofen;
en zoet smaakt het, als met honing gezalfd.

Lijkt het jou niet ook zo?

Proeven de mond en de lippen van je hart,
door haar bevochtigd,
niet de zoetheid van deze overvloeiende honingraat?

En elke letter, één voor één met zorg gelezen,
komt deze jou niet voor
als een voorraadkamer gevuld met geurende specerijen?

Gezegend de man die zich serieus aan de studie hiervan wijdt,
want groeien zal hij in het minachten van de wereld
en in het minnen van God,
en toenemen zal hij in deugden en in genaden.

6.
DE DISCIPEL:
O alliefhebbende Wijsheid,
niets is er in dit leven zoeter voor mijn hart,
jij die dat weet als geen ander,
dan jouw Lijden
steeds te kunnen bewenen met een godvruchtig hart.

Maar, o pijn,
door een zekere droogte en hardheid gehinderd,
word ik bij het herdenken hiervan
niet aangedaan zoals het betaamt;
en daarom, o welwillende Wijsheid van de Vader, leer mij
hoe te handelen in deze zaak van zulk groot belang.

7.
DE WIJSHEID:
De overdenking van mijn lijden
mag niet vluchtig
noch in haastige spoed geschieden,
vooral als er voldoende tijd en gelegenheid is;
maar op doorleefde, bedachtzame en hartelijke wijze
zal men herdenken,
en onder tranen van medelijden.

Want wanneer dit zoete hout niet wordt gekauwd
door tanden van liefdevolle onderscheiding,
zal zijn smaak, hoe onmetelijk ook, je onberoerd laten.

Quod et si quidem *flere cum flente,*
aut dolere cum dolente non potes,
saltem affectu devoto de tantis beneficiis
tibi per eam gratuito exhibitis gaudere debes
et gracias agere.

Quod si nec affectu compassionis
nec gratulationis desiderio moveris,
sed dura quadam affectione
te in eius recordacione deprimi sentis:
nichilominus in duricia cordis tui,
ad laudem dei,
memoriam huius salutifere passionis qualitercumque percurre,
et quod a te habere non potes,
ipsius manibus piissimis committas.

Verumptamen persevera petendo pulsando querendo,
donec accipias.

8.
Percute bis silicem,
interiori videlicet recordacione,
et corporali nichilominus labore,
te ipsum exercens ad pietatem
per extensionem manuum
seu oculorum ad crucifixum sublevationem
vel pectoris tusionem
aut genuflexiones devotas,
vel cetera similia pietatis officia,
continuando,
donec egrediantur aque lacrimarum largissime,
ut et racio
bibat devocionis aquas,
et corpus animale eius
ex presencia accensum,
ad gratiam abilitetur.

Quod si forsitan causeris te affectum hunc delectabilem
et *dulciorem super mel et favum*
rarius experiri,
nimirum
quia forsitan temptacionibus interim exercitaris:
multo virilius agis,
si virtutem ipsam
non pro delectacione quam experiaris,
sed pro virtutibus ipsis
et solo beneplacito dei tota intencione
et si non affectione sectaris.

Affectus enim beatitudinis est,
exercitium vero virtutis.

9.
Porro passionis mee frequens meditacio,
inter alia innumera,
ad duo precipue tibi noveris prodesse solacia,
videlicet ad tristitiam inordinatam repellendam
et penam purgatorii diminuendam.

Qualiter autem dolor meus dolorem animi expellat,
exemplo pocius
quam verbo tibi demonstrabo.

Erat namque quidam discipulus sapiencie,
cuius nomen sit in libro vite,
quem circa conversionis sue inicia
quedam tristitia inordinata tam letaliter oppressit,
ut nec legere vel orare vel quidquam boni pro tunc facere posset.

Qui dum die quadam in cella residens
ab hac passione graviter urgetur

En wanneer je niet in tranen kunt wenen met de wenende,
niet lijden kunt met lijdende,
wees dan op zijn minst met een innig gemoed verheugd
over de grote, onverdiende voordelen van dit Lijden,
en ben daar dankbaar voor.

Mocht je dan noch door een liefdevol medelijden
noch door een verlangen naar dankzegging bewogen worden,
maar bemerken dat een zekere gevoelloze hardheid
je bij de herdenking van dit Lijden bedrukt,
doorloop dan ondanks dit onbewogen hart,
God tot lof,
zo ver als mogelijk de herinnering aan zijn heilbrengende Lijden,
en wat je uit jezelf niet ontvangen kunt,
vertrouw dat toe aan zijn genadevolle handen.

Volhard, en blij vragen, kloppen, zoeken,
totdat je mag ontvangen.

8.
Sla de rots twee keer,
namelijk door innerlijke overdenking
en, niet minder, door lichamenlijk werk;
oefen jezelf in vroomheid
door je handen uit te strekken
en je ogen op te heffen naar het kruisbeeld,
of door op je borst te slaan,
door het maken van godsvruchtige knie vallen
of door andere soortgelijke uitingen van vroomheid,
en ga daarmee door
totdat het water van de tranen overvloedig vloeit,
zodat ook het verstand
kan drinken van het water van de godsvrucht,
en het dierlijke lichaam,
ontvonkt door haar aanwezigheid,
ontvankelijk gemaakt is voor genade.

Mocht het zijn dat je dit zalige gevoelen,
dat zoeter is dan honing en honingzeem,
slechts zelden ervaart,
dan komt dat misschien
omdat je in de tussentijd beproefd wordt:
veel manhaftiger handel je
wanneer je de deugd
niet vanwege het aangename gevoel nastreeft,
maar om de deugd zelf
en Gods welgevallen alleen,
ook al kan het gevoel niet volgen.

Want het liefdesgevoel behoort tot de zaligheid,
de beoefening daarentegen tot de deugd.

9.
Weet ook dat veelvuldige meditatie over mijn Lijden,
jou, naast ontelbare andere vertroostingingen,
bij twee zaken tot nut kunnen zijn, namelijk
om ongeordende droefheid af te weren
en de straf van het vagevuur te verminderen.

Hoe mijn pijn de pijn van de ziel verdrijft,
dat kan ik je beter door een voorbeeld verduidelijken
dan langs woorden alleen.

Er was namelijk een discipel van de Wijsheid,
wiens naam in het Boek des Levens staat,
die in de vroege dagen van zijn bekering
zo dodelijk bedrukt werd door een ongeordende droefheid,
dat hij lezen kon noch bidden, noch enig ander goeds verrichten.

Op een dag, zittend in zijn cel,
door dit lijden zeer beklemd

et incredibili dolore affligeretur,
facta est ad eum desuper
quasi vox intellectualis dicens:

Quid hic sedes ociosus,
et in teipso tabescens?

Surge nunc et meam passionem devote pertracta,
et in mea amaritudine tuum devinces dolorem.

Quo audito frater ille surrexit,
et se ad meditantam passionem contulit;
et ex tunc medicina hac salutari sanatus,
per eius continuam replicationem
nequaquam plus de cetero talem
umquam sensit animi passionem.

10.
Qualiter autem hec utilissima meditatio
penam purgatorii relaxare habeat
tibi indicabo.

En auctor nature
nil inordinatum in sua natura relinquit.

Sed nec divina iusticia
quidquam mali inpunitum dimittit,
quod non aut hic aut in futuro
debite subiciat correccioni.

Quando igitur putas
finem habitura esset pena alicuius peccatoris,
qui multis criminibus obnoxius condignam
satisfactionem pro quolibet mortali
pro millesima parte non explevisset,
quam exsolvere
in locis purgatorii iehennalibus decedens cogereetur,
usque ad minimum quadrantem?

O nimis longa misere anime expectatio.

O diutina et acerba nimium cruciatio.

Dolor perseverans et inensus,
penitencia gravior omni terrestri cruciatu.

Sed vide
quod hanc penam levissima et brevissima satisfaccione
compensare posset,
quicumque ipsam de thesauro passionis agni immaculati
sciret recipere.

Hic namque thesaurus preciosissimus
propter caritatem maximam
personamque dignissimam
ac dolorem inmensissimum
sufficiens et superhabundans extat;
et ideo taliter posset se homo ad hunc applicare,
et de eius merito et satisfaccione
tam devote ad se trahere,
ut si mille annis deberet purgari,
in brevi de toto liberaretur.

11.
DISCIPULUS:
Peto my domine,
ut me miserum peccatorem summe indigentem
hanc doceas artem utilissimam,
propter bonitatem tuam;
quia heu propria non sufficiunt merita,
ut necessarium valde sit michi

en door onvoorstelbare pijnen bevangen,
werd hij eens van bovenaf toegesproken
als door de stem van het verstand die zei:

'Waarom zit je hier niets te doen,
en weg te kwijnen in jezelf?

Sta nu op en overdenk godsvruchtig mijn Lijden,
en in mijn bitterheid zul jij je pijn overwinnen.'

Toen hij dit gehoord had, stond de broeder op,
en hij begon te mediteren over het Lijden:
en door dit heilzame geneesmiddel geheeld,
en door het steeds weer tot zich te nemen,
voelde hij van toen af nooit meer dergelijk groot lijden
zijn ziel bedrukken.

10.
En hoe deze zeer nuttige meditatie
de pijn van het vagevuur kan verlichten,
dat zal ik je nu tonen.

De maker van de natuur
laat in zijn natuur niets ongeordend achter.

Zo zal de goddelijke gerechtigheid
geen enkel kwaad ongestraft laten passeren,
maar zal het of hier of in de toekomstige wereld
onderwerpen aan de verschuldigde terechtwijzing.

Wanneer, dunkt het jou,
kent de straf een einde, van een zondaar
die schuldig is aan vele zware misdaden,
maar de voor welke doodzonde ook passende genoegdoening
nog voor geen duizendste deel geboden heeft,
en op zijn sterfbed gedwongen wordt
af te dalen in het vagevuur, om daar zijn boete te betalen
tot de laatste penning?

O al te lang zal het duren voor de ellendige ziel!

O marteling, te lang en te bitter!

Aanhoudende, mateloze pijn,
boetedoening zwaarder dan welke aardse kwelling ook.

Maar bedenk,
deze straf kan kan vereffend worden
door een zeer lichte en korte genoegdoening,
voor degene die weet te putten
uit de schat van het Lijden van het Onbevlekt Lam.

Deze allerkostbaarste schat
is vanwege zijn overgrote liefde,
zijn buitengewoon waardige persoon,
en zijn onmetelijk pijn,
zeer veel meer dan alleen maar toereikend;
daarom zou een mens zich daarheen moeten wenden,
om op godvruchtige wijze te putten
uit zijn verdiensten en genoegdoening,
zodat, zelfs al stonden hem duizend jaren vagevuur te wachten,
hij in korte tijd van alles bevrijd zou zijn.

11.
DISCIPEL:
Ik bid je, mijn Heer,
om mij, onzalige, hoogst behoeftige zondaar,
deze zeer nuttige kunst te leren,
omwille van jouw goedheid;
want, helaas, mijn eigen verdiensten zijn ontoereikend,
zodat het zeer noodzakelijk voor mij is

respicere ad aliena.

12.

SAPIENCIA:

Si vis penam purgatorii
longam et acerbam
in temporalem
que levis et brevis est
conmutare,
hec facere studeas.

Primo omnium debes
corde conpuncto et *spiritu contribulato*,
cum gemitu cordis,
enormitatem peccatorum tuorum gravissime ponderare,
confitendo adversum te iniusticiam tuam domino,
amarissime recogitando
quid feceris,
quem offenderis,
quid ve merueris.

*Peccavi iniquiens domine,
peccavi super numerum harene maris.*

13.

Deinde debes te ipsum coram oculis eterni iudicis
humiliter despiciere et vilem estimare,
ita ut cum publicano
oculos inmundos nec audeas ad celum levare,
nec labiis pollutis
nomen illud gloriosum nominare,
sed *neque te ipsum hominem*
sed *vermen* inmundum estimare,
et opera tua satisfactoria
quasi nullius momenti sint annihilare,
et sic miser et miserabilis
ante fores gratiam iudicis expectare,
et dicere cum gemitu profundo cordis tui:

*Pater mi
peccavi in celum et coram te,
et non sum dignus vocari filius tuus;
fac michi sicut uni ex mercennariis tuis.*

Postea meritum passionis mee debes
summo cum affectu extollere et magnificare,
cogitando
quoniam *apud me copiosissima est redemptio*,
et quod minima gutta preciosissimi sangwinis,
qui per omnes partes corporis mei vulneribus repleti
largiter effluxit,
pro redemptio et satisfactio
tocius mundi sufficisset;
sed copiose ipsum effundere volui
in argumentum magni amoris et supereffluentissime pietatis,
in solamen omnium miserorum.

14.

Tandem debes
humili quidem sed fervido affectu
manum auxiliatoris querere,
et misericordissimi redemptoris meritum infinitum
in subsidium postulare,
nichil hesitans,
quia pronior est fons ille pietatis
misericordiam iugiter scaturiens,
ad miserendum,
quam tu ad petendum.

mijn ogen te richten op die van anderen.

12.

DE WIJSHEID:

Als je de straf van het vagevuur,
die lang is en bitter,
wil veranderen,
in een tijdelijke straf,
die licht is en kort,
span je dan in het volgende te doen.

Op de eerste plaats zul je
met een berouwvol hart en met een gebroken geest,
en onder diep innerlijk zuchten,
de zwaarte van je zonden ernstig dienen te overwegen,
je ongerechtigheid jegens de Heer te belijden,
en in bitterheid te overdenken
wat je hebt gedaan,
wie je hebt beledigd,
wat je hebt verdiend.

Zeg daarbij dan: 'Ik heb gezondigd, Heer,
mijn zonden, talrijker zijn ze dan de zandkorrels in de zee.'

13.

Hierna zul je jezelf voor de ogen van de eeuwige Rechter,
nedermoedig moeten kleinachten en geringschatten,
zodat je het evenals de tollenaar
niet waagt je onzuivere ogen op te heffen naar de hemel
noch met je onreine lippen
die roemrijke Naam uit te spreken;
jezelf zul je daarbij niet als een mens
maar eerder als een onreine worm dienen te beschouwen,
en je goede werken zul je zo geringachten
alsof ze van nul en gener waarde zijn;
en zo, arme en ellendige,
moet je voor de poorten wachten op de genade van de Rechter,
terwijl je met een zucht uit het diepst van je hart zegt:

'Mijn Vader,
ik heb gezondigd tegen de hemel en tegenover jou,
en ik ben niet waardig je zoon genoemd te worden;
doe met me als met een van je gehuurde dagloners.'

Vervolgens dien je de verdiensten van mijn Lijden
met de innigste liefde te prijzen en te roemen,
beseffend
dat in mij overvloedige verlossing gevonden wordt,
en dat de kleinste druppel van het meest kostbare bloed,
dat over alle delen van mijn met wonden bedekte lichaam
rijkelijk vloeide,
genoeg zou zijn geweest voor de verlossing en rechtvaardiging
van heel de wereld;
ik wilde het echter overvloedig uitstorten
als een bewijs van grote liefde en overvloeiende goedheid,
en tot vertroosting van alle ongelukkigen.

14.

En tenslotte moet je
met nedermoedige, maar toch vurige genegenheid
de hand van je helper zoeken,
en de oneindige verdienste van de meest barmhartige Verlosser
te hulp vragen,
en dit zonder te aarzelen;
want eerder nog is deze bron van genade,
waaruit onophoudelijk barmhartigheid ontspringt,
geneigd barmhartigheid te tonen
dan jij geneigd bent hierom te vragen.

15.

DISCIPULUS:

O verbum graciousum et precipuum
michi meisque similibus miseris peccatoribus
summa cum exultacione suscipiendum,
eo quod in tua passione sic in promptu invenimus
unde peccata possumus abluere,
penas delere,
graciam invenire,
et gloriam promereri sempiternam.

O quis michi det

vel minimam guttam ad instar puncti modicam
huius tam preciosissimi liquoris,
rubicundi *sangwinis agni immaculati*,
in lavachrum vulnerum meorum.

Age nunc tota virtus mea,
si quomodo possim hoc salutare medicamentum
in remedium optinere peccatorum meorum.

O gutta rorida
de minima pedica domini mei egressa,
O stillicidium roseum
de aula regali,
foramine scilicet pectorali effluxum,
vel saltem de minima punctura corporis delicati egressum,
sana et reintegra peccatorum meorum vulnera.

O crux ave spes unica,
sangwine delicato perfusa,
auge piis iusticiam
reisque dona veniam.

16.

O misericordissima sapiencia
hiis te *verbis consolatoriis*
ore mellifluo prosequente,
questio non modica animum meum pulsatur;
quam ut solvas
affectus pius devote expostulat.

Dixisti enim quod per tuam passionem
satisfaccio sufficiens et superhabundans humano generi
collata est.

Quod si ita est,
quare igitur pena satisfactoria iniungitur,
et secundum qualitatem culpe
exigitur qualitas pene?

17.

SAPIENCIA:

Ad hoc quod homo
consequatur effectum passionis huius,
oportet ipsum ei configurari.

Configuratur autem ei per baptismum.

Unde illi ex toto liberantur qui sic decedunt.

Sed oportet
quod illi qui post baptismum peccant,
figurentur Christo patienti
per aliquid penalitatis vel passionis,
quam in seipsis sustineant:
que tamen multo minor sufficit
quam esset condigna peccato,
cooperante satisfaccione predicta.

15.

DE DISCIPEL:

O genadenrijk en gewichtig Woord,
dat ik, en elke ongelukkige zondaar die is als ik,
met de grootste vreugde moet ontvangen,
omdat we in jouw Lijden datgene aantreffen,
waardoor we zonden kunnen wegwassen,
straffen delgen,
genade verkrijgen
en eeuwige roem verdienen.

O, wie zal mij geven,
al is het maar het kleinste druppeltje,
van deze allerkostbaarste drank,
het rode bloed van het onbevleete Lam,
om mijn wonden daarin te wassen.

Al mijn krachten, maak jullie gereed
dit heilzame medicijn hoe dan ook te verkrijgen,
als het geneesmiddel voor mijn zonden.

O dauwdruppel,
neerdruppelend van de kleine teen van mijn Heer,
O rozenrode stroom,
neerdruppelend uit de koninklijke kamer,
de wond in zijn borst,
of sijpelend uit de kleinste wonde van zijn tedere lichaam,
genees en heel de verwondingen van mijn zonden.

O Kruis, wees gegroet, jij mijn enige hoop,
doordrenkt met het kostbare bloed,
sterk de gerechtigheid van de rechtvaardigen,
en schenk vergeving aan de schuldigen.

16.

O allerbarmhartigste Wijsheid,
terwijl deze vertroostende woorden
van je honingzoete lippen komen,
is er een niet geringe vraag die mijn ziel bedrukt;
en mijn godvruchtige ziel verlangt,
dat ze door jou beantwoord wordt.

Je zei dat door jouw Lijden
voldoende en overvloedige genoegdoening verzameld is
voor het menselijk ras.

Als dat zo is,
waartoe dan nog genoegdoeninggevendende straf opgelegd,
waarbij de zwaarte van de straf
afgemeten wordt aan de zwaarte van de schuld?

17.

DE WIJSHEID:

Wil de mens
de werkzame kracht van dit Lijden deelachtig worden,
dan is het noodzakelijk dat hij zichzelf hiernaar vormt.

Welnu, door het doopsel is hij hier gelijkvormig aan geworden.

Zij die aldus gedoopt sterven, zijn daarom volledig verlost.

Toch is het juist,
dat zij die zondigen na het doopsel,
aan de lijdende Christus gelijkvormig worden
door straf of door lijden
door henzelf te ondergaan;
veel minder zwaar zal dat echter zijn
dan passend is voor de zwaarte van de zonde,
vanwege het meewerken van genoemde genoegdoening.

18.

DISCIPULUS:

Redeamus ergo

ad hanc materiam utilitate precipuam,
de qua tantam digressionem fecimus,
occasionem tantorum misteriorum eius
ex ubertate sumentes.

18.

DE DISCIPEL:

Laat ons dan nu terugkeren

naar dit vanwege zijn nut zo belangrijke onderwerp,
waar we ver van afgedwaald zijn,
omdat de grote mysteries van de volheid van zijn Lijden
ons daartoe de gelegenheid boden.

Capitulum quintum decimum.

**Quomodo verus Christi discipulus
debet se configurare passionibus ipsius.**

1.
Jgitur cum me filii tenebrarum
crucis patibulo affixissent,
non suffecit eis
horrendum supplicium michi illatum,
sed crudelius sevientes coram
dolente et moriente stabant,
et me *deridebant*,
et *blasphemando* subsannabant,
moventes capita sua,
et obprobriis inpiissime miserum affligebant.

Ego autem hiis non motus,
sed pacienter sustinens aiebam:

*Pater ignosce eis,
quia nesciunt quid faciunt.*

Inter duos latrones
tamquam supplicii reum,
me dei filium suspenderunt;
et unus quidem ex hiis me deridebat,
alius autem patrocinium meum inplorabat,
quem continuo ad gratiam recepi,
et peccatorum veniam tribuendo,
paradysum ei celestem promisi.

*Circumspexi,
et non erat auxiliator.*

*Omnes me dereliquerant;
noti quoque mei
quasi alieni recesserant a me.*

Stabant quidam ex hiis a *longe*,
et que circa me fiebant considerabant.

Fratres quoque mei
in angustiis mortis dispersi,
a me diffugiebant.

Vestimenta michi tortores extrahentes,
nudum reliquerunt.

Summa *dei virtus* et potencia
Christus dominus
tunc miserabiliter stetit,
quasi omni virtute privatus.

Nam absque misericordia
me cruciatibus acerrimis vexaverunt.

*Ego autem
tamquam agnus mansuetus
qui portatur ad victimam
obmutui, et non aperui os meum.*

Angustie michi undique erant;
miserie me ubique premebant,
et quocumque me vertebam,
dolorem inveniebam.

2.
*Stabat tunc iuxta crucem filii pendentis
mater mestissima,*

Hoofdstuk 15.

**Langs welke wijze een ware discipel van Christus
zich gelijkvormig moet maken aan diens Lijden.**

1.
Toen dan de zonen van de duisternis
mij aan de galg van het kruis hadden genageld,
was de gruwelijke marteling die ze me aandeden
hun niet genoeg,
maar staande tegenover een lijdende en stervende,
gingen ze wreder nog tekeer,
ze lachten me uit,
en godslasterend dreven ze de spot met me,
ze schudden hun hoofden,
en wierpen me, in mijn ellende, goddeloze beledigingen toe.

Maar ik werd hierdoor niet geraakt,
maar onderging het geduldig, en zei:

‘Vader, vergeef hen,
want ze weten niet wat ze doen.’

Ze hingen mij, de Zoon van God,
als iemand die de doodstraf verdiend had,
tussen twee misdadigers;
één van hen dreef de spot met me,
de andere echter smeekte om mijn bescherming:
die laatste nam ik onmiddellijk in mijn genade op,
en hem, vergeving schenkend van zijn zonden,
beloofde ik het hemelse paradijs.

Ik keek om me heen,
maar niemand was er om me te helpen.

Iedereen had me verlaten;
zij die mij kenden,
ze keerden zich van mij af als was ik een vreemdeling.

Sommigen van hen stonden op een afstand,
en ze keken toe naar wat er met me gebeurde.

Mijn broeders echter,
mij in doodsangsten achterlatend,
vluchtten alle kanten op, weg van mij.

De beulen trokken mijn kleren uit,
en lieten me naakt.

De hoogste kracht en macht van God,
Christus de Heer,
meelijwekkend toen stond hij daar,
als was hij beroofd van alle macht.

Zonder enig erbarmen
folterden ze me met de wreedste kwellingen.

Maar ik,
als een zachtmoedig lam
dat geslacht moet worden,
ik zweeg, en deed mijn mond niet open.

Van alle kanten werd ik bedreigd,
ellende bedrukte me van overal,
en waarheen ik me ook keerde,
niets dan pijn.

2.
Staande naast het Kruis van haar opgehangen Zoon,
mijn zeer bedroefde moeder,

cuncta vulnerum meorum
in pectore suo
dolorifera maternis visceribus perferens tormenta,
ac sustinens vulnera.

Audiens igitur vocem eius flebilem
et luctum miserabilem,
doloremque eius sciens *vehementem*,
compassione motus pie ipsam
consolabar;
et dilectam matrem discipulo dilecto recommendans,
discipulum pro me in filium ei delegavi.

Qualiter tunc gladius doloris
viscera penetraverit dulcissime matris,
qualiter eciam meroris gladius
interiora omnia filii pendentis repleverit,
nullus perfecte estimare potest.

3.
DISCIPULUS:
O dolor sevissimus,
et compassione precipua dignissimus.

O sevicia ac duricia inmensa
tam enormiter te torquencium.

Qualiter o cruenta bestie,
leonibus ferociore,
lupis rapacibus seviores,
agnum illum mansuetissimum,
speciosumque forma pre filiis hominum,
nobilem et delicatum,
pium ac *mansuetum*
sic crudeliter torquere potuistis?

O deus meus,
utinam fuisset tunc famulus tuus presens
dum hec agebantur,
ut pietas et compassio que eis defuit,
per me suppleta fuisset.

Profecto
si possibile fuisset
salva humani generis redempcione,
ego animam meam pro vita tua exposuissem,
vel cum dilecto pariter occubuissem.

Vel certe si hoc fuisset negatum,
saltem pre dolore prostratus
pedem crucis in qua dilectus moriebatur,
brachiis affectuosissime compassionis strinxissem,
et sic flens et eiulans perdurassem
quousque forsitan
cum *terra tremuit et petre scindebantur*,
cor quoque amantis pariter scissum fuisset.

O quam feliciter migrassem,
si moriente dilecto
ego quoque secum pariter mortuus fuisset.

An non meministi quid fecerit *armiger* Saulis,
qui *in monte Gelboe*
dominum suum inimicis vallatum,
inprobe occubuisse videns,
fidelitatem ei et societatem facere cupiens,
super gladium suum stulte irruit
et pariter *mortuus est cum eo*?

O si servus
videns dominum suum infeliciter mori

elk van mijn wonden
droeg zij in haar moederhart,
en verwondde haar diep vanbinnen;
mijn wonden de hare.

Toen ik haar huilende stem hoorde
en haar weeklagende rouw,
en, wetend hoe hevig haar verdriet was,
werd ik bewogen door haar medelijden,
en liefdevol troostte ik haar;
en mijn geliefde moeder mijn geliefde discipel aanbevelend,
gaf ik de discipel in mijn plaats haar tot zoon.

Hoe toen het zwaard van smart
het innerlijk van mijn allerliefste moeder binnendrong,
en hoe het zwaard van rouw
heel het innerlijk van de gehangen Zoon doordrong,
niemand die het volledig peilen kan.

3.
DE DISCIPEL:
O wreedste pijn,
het diepste medelijden waardig.

O onmetelijke wreedheid en hardheid van hen
die jou zo gruwelijk martelden.

O jullie, bloeddorstige beesten,
woester nog dan leeuwen,
wilder nog dan razende wolven,
hoe konden jullie dit allerzachtaardigste Lam,
dat in schoonheid de zonen der mensen overtreft,
dat edel en zachtmoedig is,
vroom en vol van genade,
zo wreed martelen?

O, mijn God,
was ik er maar bij geweest, ik jouw dienaar,
toen jij daar zo leed,
opdat wat hen ontbrak aan godsvrucht en aan medelijden,
gegeven had kunnen worden door mij.

Want waarlijk,
zou het mogelijk geweest zijn,
zonder de verlossing van de mensheid in gevaar te brengen,
ik zou mijn ziel voor jouw leven gegeven hebben,
of met jou, mijn geliefde, gestorven zijn.

Zo mij dit ontzegd zou zijn,
ik was van louter pijn neergevallen
aan de voet van het Kruis, waaraan mijn geliefde stervende was,
ik zou het omvat hebben met armen van liefdevol medelijden,
en zijn doorgedaan met huilen en weeklagen,
totdat wellicht
met het beven van de aarde en het splijten van de rotsen
ook het hart van de minnaar gebroken was.

O, hoe gelukkig zou ik zijn heengegaan,
dat, toen mijn geliefde stierf,
ook ik had kunnen sterven, met hem.

Weet je niet meer wat Sauls schildknaap deed
op de bergen van Gelboe,
hij, die toen hij zijn meester, omringd door vijanden,
uit zichzelf de dood in zag gaan,
zijn trouw en verbondenheid hem wilde tonen,
en verdwaasd in zijn eigen zwaard toen viel,
en gestorven is, met hem?

O, als zelfs een knecht,
die zijn meester ongelukkig sterven zag,

conmoriebatur:
dilectus
videns dilectum pro dilecto fideliter mori,
non conmoriretur?

Qualiter eciam vivere posset,
et non potius eligeret *fortiter mori*,
quam infelicitate vivere?

Propterea utique *elegisset suspendium anima mea,*
et mortem ossa mea.

4.
SAPIENCIA:
Hanc horam moriendi
ab eterno michi preelegi,
ut solus tunc calicem meum biberem passionis,
et mortem *pro omnibus* sustinerem.

Nunc autem tempus adest,
ut omnis *qui vult venire post me*
abneget semetipsum
et tollat crucem suam et sequatur me.

Et sciat pro certo
hanc ymitacionem devotam
tam acceptabilem michi fore,
quantum fuisset pro tunc si mecum perstitisset,
et mortuus pariter cum moriente fuisset.

5.
Et ecce hec erit crux tua,
quam portare debes,
si vis meus esse amator.

Quandocumque exercicio virtutum
et divinarum explecioni mandatorum studiose intentus es
pro posse tuo,
et tamen ab emulis
ex hoc derisiones seu detracciones recipis,
insuper et in oculis eorum
in tantum vilescis et despiciabilis appares,
ut hoc non virtuti paciencie ascribant,
nec gratie que est in te,
sed inpotencie et ignavie,
et quod te vindicare vel scias;
tu autem hoc non solum patienter et libenter
pro deo sufferas,
verum eciam ex superhabundanti
patrem qui in celis est,
seriosius pro eis exorare studueris,
et eos devote apud me excusaveris,
ipsos michi recommendando:

Quicumque
in hac contrarietate lesiva
ad gloriam et ymitacionem crucifixi
seipsum superaverit,
scire debet
quocienscumque hoc fecerit,
quod mortem domini quasi recenter reviviscere facit,
et ymaginem crucifixi in se portabit.

6.
Item si bona opera faciens,
et innocenter ac simpliciter in via domini ambulans,
opera tua bona
ab invidis persecutoribus conculcarentur,
insuper de te non bona sed mala ubique loquerentur,
falsaque tibi multa inponentes,

met hem wilde sterven,
zal dan de minnaar,
die de beminde uit trouw voor de minnaar sterven zag,
niet willen sterven met hem?

Want hoe kon hij verder leven,
hij die eerder nog verkoos te sterven
dan ongelukkig door te leven?

Daarom waarlijk zou mijn ziel de verwurging verkiezen,
verkozen mijn beenderen de dood.

4.
DE WIJSHEID:
Dit stervensuur,
ik heb het voor mezelf gekozen vanaf de eeuwigheid,
om de beker van mijn Lijden alleen te drinken,
en de dood te dragen voor allen.

Nu dan is de tijd gekomen,
dat ieder die achter mij wil komen,
zichzelf moet verloochenen,
en zijn kruis opnemen en mij volgen.

En hij mag ervan verzekerd zijn,
dat deze liefdevolle navolging
mij net zo lief zal zijn,
als wanneer hij standvastig bij me zou zijn gebleven dat uur,
en hij met de stervende toen gestorven zou zijn.

5.
En zie, dit dan zal jouw kruis zijn,
dat je dragen moet,
wil je mijn minnaar zijn.

Zodra je de deugden
en de vervulling van de goddelijke geboden beoefent,
zoveel je kunt,
en je desondanks door hen die je haten
belachelijk gemaakt wordt of gekleineerd,
en je in hun ogen
gering bent en verachtelijk,
omdat ze je gedrag niet aan deugd en geduld toeschrijven
en niet aan de genade die in je is,
maar aan onmacht en lafheid,
omdat ze menen dat je je wel zou willen verdedigen,
het echter niet waagt of niet weet hoe dat te doen,
ja, dan moet je dat niet alleen geduldig en vrijwillig
voor God ondergaan,
maar bovendien moet je jezelf inspannen
nog vuriger voor hen te bidden
tot de Vader, die in de hemel is,
en mij nedermoedig vragen hen te vergeven,
en hen mij toevertrouwen.

Ieder
die in het aangezicht van dergelijke pijnlijke tegenspoed,
tot glorie en navolging van de Gekruisigde,
zichzelf overwint,
moet weten,
dat elke keer als hij dit doet,
hij de dood van de Heer als het ware vernieuwt
en het beeld van de Gekruisigde in zich draagt.

6.
En wanneer je goede werken doet,
onschuldig en eenvoudig op de weg van de Heer voortgaat,
en deze goede werken dan
misacht worden door kwade vervolgers,
die almaar van jou niet goed maar kwaad spreken,
die je vals beschuldigen,

vitam tuam in oculis te honore dignum habencium
depravare non desiderent;
tu autem ex hiis non motus,
sed magis exhyllatus,
in tanta maneres persequencium te cordis pietate,
ut paratus esses omni hora
sincero affectu et pio corde
cunctas offensas remittere,
ut sic penitus in te delete essent,
ac si numquam facte fuissent;

ipsis quoque preberes consilium et auxilium oportunum,
eius ob amorem
qui suis crucifixoribus eciam non petentibus,
non solum offensas remisit,
sed et eis prodesse studuit,
pro eis apud patrem intercedendo:
Quandocumque te ipsum in hoc facto
propter deum superares,
certissime ac veraciter iuxta dilectum tuum crucifixum
pariter crucifixus stares.

7.
Mundana solacia fugiendo
et utilitates ac consolaciones terrenas
propter me relinquendo
nisi quantum necessitas hoc requirit,
desercionem meam qua ab omnibus derelictus fui,
per hanc reconpensas voluntariam abstractionem.

Quocienscumque
tuos caros amicos vel consanguineos
propter amorem salvatoris reliqueris,
discipulum et dilectum fratrem
iuxta crucem michi conpacientem substituis.

Expoliatio tue proprie voluntatis,
vestimenta sunt nuditatis mee.

Cumque hiis
qui te inpugnant seu criminantur
et adversa inferunt,
voluntarie cesseris,
et eorum qui te verbis inopportune invadunt iram et impacientiam
tam manswete et cum tanta cordis dulcedine
et verborum suavitate
ac vultus hylaritate receperis,
ut tua dulcis benignitas
merito adversariis verecundiam inferre possit,
et eorum debeat tumor
tua ex humilitate confringi:
tunc mortis mee ymago et similitudo
in te veraciter relucebit.

Item exemplo
matris mee fidelissime et discipuli dilecti
semper tibi memoria passionis assit,
in corde per memoriam,
in oracione per ruminacionem devotam,
et in operatione per ymitacionem affectuosam.

8.
Quicumque hec fecerit,
verus Jhesu Cristi ymitator existit,
et delicias ei copiosas apud se ministrabit.

*Signum ergo tue dileccionis sit
exhibicio operis.*

Heri exhortabaris
te velle mori pro me corporaliter.

en niet ophouden je leven slecht te doen lijken
in de ogen van de mensen die jou voor eervol houden,
wees daarover dan niet ontdaan,
maar ben veeleer opgewekt,
en bewaar een liefdevol hart tegenover je vervolgers,
zodat je op elk moment bereid bent
om hun met oprechte genegenheid en een blijmoedig hart
al die beledigingen te vergeven,
zo dat ze in jou helemaal uitgewist zijn,
alsof ze nooit gebeurd waren.

Ook moet je hun goede raad en hulp aanbieden,
uit liefde tot hem,
hij die voor de beulen die hem kruisigden ongevraagd bad,
en hen niet alleen hun misdaden vergaf,
maar zich bovendien tot de Vader wendde,
om voor hen in te staan;
ja, steeds wanneer je je handelen inricht
om jezelf voor God te overwinnen,
zul je waarlijk naast jouw gekruisigde geliefde staan,
en gekruisigd worden met hem.

7.
Steeds wanneer je wereldlijke troost ontvlucht,
en je aardse voordelen en vertroosting
om mijnentwille laat,
behalve in de mate die de noodzaak vereist,
herstelt deze vrijwillige onthechting de verlatenheid,
toen allen mij achterlieten.

Elke keer
wanneer je je dierbare vrienden en verwanten,
omwille van de liefde tot de Heiland verlaat,
neem je de plaats in van mijn discipel en geliefde broeder,
die naast het Kruis met mij leed.

Het opgeven van je eigen wil,
vormt het kled dat mijn naaktheid bedekt.

Wanneer je hen,
die je aanvallen of beschuldigen
en je kwaad willen doen,
uit vrije wil hun gang laat gaan,
en wanneer je de woede en de onbeheerstheid
van hen die tegen je tekeer gaan met boze woorden,
met liefdevolle woorden
en met een opgewekt gelaat beantwoordt,
zo dat het je milde goedheid is, die maakt
dat je belagers zich terecht gaan schamen,
en hun hoogmoedigheid beschaamd wordt
door jouw nedermoedigheid,
dan zal het beeld en de gelijkenis van mijn dood
waarlijk in jou oplichten.

En naar het voorbeeld dan
van mijn trouwe Moeder en mijn geliefde leerling,
laat de nagedachtenis aan mijn Lijden altijd bij je zijn,
in je hart door herinnering,
in je gebed door vrome overweging,
en in je werken door liefdevolle navolging.

8.
Wie dit doet, wie het ook zijn mag,
toont zich een ware navolger van Jezus Christus,
en zal hem aldus overvloedige vreugden schenken.

Mag dat dan het teken van jouw liefde zijn:
wat je in je daden bewijst.

Gisteren riep je jezelf op
lichamelijk voor mij te willen sterven.

Nunc venit hora tua.

Accurre
festina et recipe mortem pro me spiritualiter.

O quantum
de tali filio qui crucem hanc receperit,
pater celestis gloriabitur.

O quantum
de tali fidelissimo discipulo magister magistrorum iocundabitur.

Dilectum quoque pro dilecto morientem
eiusque passioni respondentem,
ut videlicet *hoc in se sentiat*
quod et in Cristo Jhesu:
cum quanta gloria putas sublimabitur in celis,
et quanto honore dignus habebitur?

Socius namque magne tribulationis erit
et socius immense consolationis.

9.
DISCIPULUS:
Scio domine
quia non est hominis via eius,
nec viri est ut ambulet et dirigat gressus suos.

Quamobrem oculos ac manus ad te sursum elevo
piissime redemptor,
devote supplicando
quatinus venerande passionis tue ymago et similitudo
michi famulo tuo
efficaciter imprimatur,
et suum in me effectum salubrem iugiter operetur,
ad laudem et gloriam nominis tui benedicti.

10.
Ceterum ut vides
anima mea tota in excessu mentis posita,
adhuc stat suspensa,
tibi patienti intendens,
et audire cupiens finem
tam miserande passionis.

Scire insuper cupiens,
utrum caro passa
ex divinitatis influxu
aliquam tunc senserit alleviationem tanti doloris.

11.
SAPIENCIA:
Nota valde de hac interrogacione
quod merito ex intimis te movere debeat ad compassionem.

In illa hora,
cum mortis supplicium pertuli horrendum,
anima verbo perfecte fruebatur;
et tamen divinitas permisit
carni agere et pati
que propria;
et quia vires inferiores
sibi ipsis relinquebantur,
passibiles valde reddebantur.

12.
Attende nunc gloriam tocus orbis
in cruce suspensum,
et miseris ultra modum angustiatum.

Nu is jouw uur gekomen.

Maak spoed,
en haast je voor mij de geestelijke dood te sterven.

O, hoezeer zal de hemelse Vader
geprezen worden door een zoon
die dit kruis op deze wijze op zich neemt.

O, hoezeer zal de leraar der leraren
verblijd worden door zulk een trouwe discipel.

De minnaar die voor zijn beminde sterft,
en diens lijden beantwoordt,
zo, dat hij aan zichzelf ervaart
wat in Jezus Christus was,
met hoeveel roem denk je, zal hij in de hemel verhoogd worden,
hoeveel eer zal hij waardig geacht worden te ontvangen?

Wie metgezel was in het grote Lijden,
zal ook metgezel zijn in de onmetelijke vertroosting.

9.
DE DISCIPEL:
Ik weet wel, Heer,
dat het niet aan de mens is zijn weg te bestemmen,
waarheen te lopen en zelf zijn richting te kiezen.

Daarom hef ik mijn ogen en mijn handen op naar jou,
allerliefste Verlosser,
en smee ik je vurig
het beeld en de gelijkenis van jouw eerbiedwaardig Lijden
mij, jouw dienaar,
zo doeltreffend in te drukken,
dat de heilzame werking hiervan altijd in mij werken mag,
tot lof en eer van jouw gezegende Naam.

10.
Zoals je ziet,
is mijn ziel geheel boven haarzelf getogen,
nochtans blijft ze vol spanning
gericht op jou die daar lijdt,
verlangend het einde te vernemen
van een Lijden zo beklagenswaardig.

Ook wil ze weten
of het lichaam dat daar leed,
door de instroom van goddelijkheid,
enige verlichting ervoer bij zulk grote pijn.

11.
DE WIJSHEID:
Let nu goed op, en beluister in het antwoord
hetgeen je innerlijk bewegen moet tot oprecht meelijden.

In dat uur,
toen ik de vreselijke doodskwelling onderging,
vond mijn ziel op volkomen wijze welbehagen in het Woord;
en toch liet de goddelijkheid toe
dat het vlees zich gedroeg en leed,
zoals dat het vlees eigen is;
en omdat de lagere krachten
aan zichzelf werden overgelaten,
werden ze hier zeer vatbaar voor gemaakt.

12.
Aanschouw nu de heerlijkheid van heel de wereld,
hangend aan het kruis,
en gekweld door ellende zonder maat.

Pendebam in patibulo crucis
ligno immobiliter confixus,
desolatus et omni adiutorio humano privatus.

Sed et pater meus celestis
me quodammodo reliquisse videbatur,
cum non iuvabat
quem iuvare poterat,
magnalia opera ostendendo.

Vulnera cruenta sanguinem fundebant,
oculi mei a *fletu caligabant*,
et omnia viscera mea
pre nimip cruciatu contabescebant.

Rugiebam a gemitu cordis mei,
et non erat qui respiceret;
flebam amare,
et non erat qui lacrimas abstergeret;
dolores et livores me oppresserant,
et non erat qui foveret.

Orantem maledicebant,
tacentem deridebant,
pacienter sustinentem blasphemabant.

Et cum me sic undique *dolores mortis*
circumdedissent,
clamavi ad patrem dicens:

Deus meus deus meus,
ut quid dereliquisti me?

Et tamen voluntas pendentis filii,
semper fuit conformis paterne voluntati.

Sitivi,
et non erat
qui *calicem aque frigide* anime sicienti porrigeret,
sed aceto mixto cum felle sitim meam potabant.

Attamen licet anima mea
pre sitis angustia multum affligeretur,
magis tamen fervide salutem humanam siciebat.

Et cum *omnia que scripta erant de me* consumarentur,
factus obediens usque ad mortem,
inclinato capite tradidi spiritum.

Nec suffecit eis
viventem me doloribus affligere,
sed et mortuum
penis afficere temptabant.

Nam *latus meum mucrone dyre lancee*
perforabant,
ex quo *sangwis et aqua exibant*,
que corpus mortuum perfundebant.

Sicque vita mundi
pro mundo extincta fuit,
et sanguine suo precioso
genus humanum redemit,
atque *veterum pyacula peccatorum*
pio cruore deterisit.

13.
DISCIPULUS:
O vere magna et inestimabilis dilectio caritatis.

O maximus et inmensus dolor tue sanctissime passionis,

Ik hing aan de galg van het kruis,
vast aan het hout, niet in staat tot bewegen,
verlaten en verstoken van alle menselijke hulp.

Zelfs mijn hemelse Vader
leek me op een of andere wijze verlaten te hebben,
omdat hij niet hielp
die hij helpen kon
door het tonen van grote werken.

Uit mijn open wonden stroomde het bloed,
mijn ogen waren verduisterd door tranen
en al mijn ingewanden
werden verteerd door de overmaat aan kwellingen.

Ik schreeuwde, mijn hart ging wild tekeer,
maar er was niemand die naar me omkeek;
ik huilde bitterlijk,
maar er was niemand die mijn tranen droogde;
pijn en smart benauwden me,
maar er was niemand die mij hulp bood.

Toen ik bad, vervloekten ze me,
toen ik zweeg, bespotten ze me,
toen ik duldzaam leed, belasterden ze me.

En toen de pijnen van de dood
mij van alle kanten belaagden,
riep ik tot de Vader de woorden:

'Mijn God, mijn God
waarom hebt jij mij verlaten?'

En toch was de wil van de Zoon, hangend aan het Kruis
altijd in overeenstemming met de wil van de Vader.

Ik had dorst,
en er was niemand
die mijn dorstige ziel een beker koud water gaf,
maar azijn vermengd met gal gaven ze me te drinken.

En toch, hoewel mijn ziel
gekweld werd door de hevige dorst,
dorstte ze meer nog naar het heil van de mensen.

En toen alles wat over mij geschreven was, volbracht was,
toen gaf ik, gehoorzaam tot de dood,
met neergebogen hoofd de geest.

En nog was het hun niet genoeg;
zij die mij pijnigden terwijl ik leefde,
zelfs de dode
probeerden ze nog te kwellen.

Met de punt van een gemene speer
doorboorden ze mijn zijde,
waaruit bloed en water kwam,
dat afdroop van mijn dode lichaam.

En zo werd het leven van de wereld
voor de wereld weggenomen;
door zijn kostbaar bloed
verloste hij de mensheid,
en de schuld van oude zonden
wiste hij weg met liefdevol bloed.

13.
DE DISCIPEL:
O waarlijke grote liefde, hoe onschatbaar zoet.

O grote en onmetelijke pijn van jouw allerheiligste Lijden,

qua nos miseros
orbis conditor redemisti.

Utinam nunc dignas laudes tibi exsolvere possem.

Utinam omnium hominum
qui sunt super terram
vel futuri sunt vel preterierunt
prerogativis florere,
ut eas in tuo famulatu expendere.

*O quis michi det sapienciam Salomonis,
fortitudinem Sampsonis,
Absolonis pulchritudinem,
omniumque principum huius mundi
divicias et gloriam atque virtutem,
quatinus hec omnia et multo maiora hiis
libere offerrem in obsequium mei salvatoris,
in odorem suavitatis.*

Sed heu quid potest facere canis mortuus,
aut quam gratiam prestare potest surdus et mutus?

14.

SAPIENCIA:

*Si linguis hominum loquereris et angelorum,
si cunctorum hominum bonis operibus
preditus esses,
si omnium sacrarum virginum puritate claresceres,
si confessorum atque doctorum precursor,
martirumque vexillifer existeres,
sique omnium creaturarum virtutem haberes:
rependere vicem tanto redemptori
ex condigno non posses,
nec pro minima quidem sanguinis gutta
ex amore pro te effusa.*

15.

DISCIPULUS:

*Quid igitur retribuam domino
pro omnibus que retribuit michi?*

O my deus doce queso famulum tuum,
qualiter saltem ex gracia placere possit,
qui ex infirmitate ac parvitate operum suorum
deficit.

16.

SAPIENCIA:

Memoriam passionis mee semper debes in corde tuo habere,
et omnes tribulationes et adversitates quas pateris
ad ipsam referre,
ipsiusque similitudinem quantum possibile est induere debes.

Item cum ex occulta dispensacione
tibi consolacionem internam subtrahat,
et te desolatum relinquit,
debes ad instar veri crucifixi
non aliunde consolacionem querere,
sed pacienter expectare
et sursum ad *patrem qui in celis est* respectum habere,
te ipsum deserendo
et omnem *cogitatum tuum* in ipsum *iacitando*.

Tunc absque dubio,
quanto fuerit maior hominis exterioris pressura
et desercio hominis interioris
cum voluntate deo unita:
tanto similior eris crucifixo
et acceprior patri peramando;
quia revera

waardoor jij, Schepper van het universum,
ons ellendigen verlost hebt.

Ach, kon ik jou daarvoor toch waardig prijzen.

Ja, dat ik de voorrechten van al de mensen,
die op aarde zijn,
er zullen zijn, of geweest zijn,
toch kon laten opbloeien,
om ze in jouw dienst te stellen.

O, wie zal mij de wijsheid van Salomo geven,
de kracht van Samson,
de schoonheid van Absalom,
en de rijkdom, de roem en de macht
van alle prinsen van deze wereld,
opdat ik dit allemaal, en nog veel meer,
vrijwillig in de dienst van mijn Verlosser, kan aanbieden,
in een geur van zoetheid?

Maar helaas, een dode hond wat kan hij bewerken,
of een doofstomme, welke dank vermag hij te uiten?

14.

DE WIJSHEID:

Al mocht je spreken met de tongen van mensen en engelen,
en al was het je gegeven
de goede werken van alle mensen te doen,
al kon je stralen met de zuiverheid van alle heilige maagden,
en zou je de voorganger van alle belijders en leraren zijn
en de vaandrager van de martelaren,
ja, al zou je de deugd van alle schepselen hebben,
je zou niet in staat zijn zulk een grote Verlosser
ook maar een druppeltje bloed, zelfs niet het kleinste,
dat hij vergoot uit liefde tot jou,
op gepaste wijze te vergelden.

15.

DE DISCIPEL:

Met wat zal ik de Heer dan kunnen vergelden
voor alles wat hij mij geschenken heeft.

O, mijn God, ik smeed je, leer je dienaar
hoe hij jou dan tenminste behagen mag door jouw genade,
je dienaar die door de zwakheid en kleinheid van zijn daden
tekortschoot.

16.

DE WIJSHEID:

Je moet altijd de herinnering aan mijn Lijden in je hart bewaren,
en alle beproevingen en tegenslagen die je lijdt
hieraan toevertrouwen,
en de gelijkenis hiervan dragen zoveel je maar kunt.

Zo ook, wanneer ik door een verborgen besluit
de innerlijke vertroosting van je wegneem,
en je eenzaam achterlaat,
moet je, naar het voorbeeld van de ware Gekruisigde,
niet elders vertroosting gaan zoeken,
maar geduldig wachten
en je ogen richten op de Vader die in de hemel is,
en, jezelf latende,
al je gedachten op hem richten.

Dan, zonder twijfel,
hoe meer de beklemming van de uiterlijke mens
en de verlatenheid van de innerlijke mens
overeenkomstig Gods wil zal zijn,
hoe meer je op de Gekruisigde zult lijken
en je liefhebbende Vader jou ontvangen wil;
want, waarlijk,

hoc est punctum adversitatis,
per quod milites probatissimi in acie Christi
constituti strictissime examinantur.

*Post concupiscencias tuas non abeas,
sed eas viriliter frangas:
tunc felle amaritudinis
cum dilecto tuo potaberis.*

Omnium hominum salutem sicias.

Superioribus tuis obedienciam devotam exhibeas.

Omnia opera tua
ad virtutum perfectionem et debitam
perducere contendas consumacionem.

Item omnia infortunia et cuncta tristabilia
clemencie dei debes committere,
et sic te libere in omni facto tenere
quasi homo qui in procinctu migraturus est de hoc mundo.

Refugium quoque continuum
in vulnere lateris mei debes querere
tamquam *columba in foraminibus petre*;
quia in hoc loco semper invenies
copiosissimam peccatorum remissionem,
graciarum plenitudinem,
et a cunctis malis imminentibus securam protectionem.

17.
DISCIPULUS:
Unam adhuc peticiunculam
de hac materia dulcissime passionis tue porrigo,
de hoc videlicet quod tam breviter tangens pertransisti:
qualiter scilicet se habuerit mater illa veneranda
genetrix tua fidelissima,
quando iuxta crucem stetit
et filium suum dilectum coram oculis suis suspensum conspexit.

18.
SAPIENCIA:
De hoc licenciatus ipsam adeas,
et eius ab ore hoc
quod vis diligencius inquiras.

bij tegenslagen vormt dit het punt,
waarop de meest ervaren ridders van het leger van Christus,
onderworpen worden aan de zwaarste beproevingen.

Geef niet toe aan je begeerten,
maar breek ze manmoedig:
bittere gal dan zul je drinken
samen met je Geliefde.

Dorst naar de redding van alle mensen.

Toon nedermoedig gehoorzaamheid aan je meerderen.

Streef ernaar al je werken
tot de vervolmaking van deugden en de vereiste voltooiing
te brengen.

En alle tegenspoed en droefheid,
vertrouw ze toe aan Gods barmhartigheid,
om je zo van alles dan te bevrijden,
als een mens die zich voorbereidt deze wereld te verlaten.

Als blijvend toevluchtsoord
zoek de wond op in mijn zijde,
zoals de duif de holte van de rots;
want daar is het dat je altijd vinden zult
de overvloedigste vergeving van zonden,
de volheid van genaden
en de zekerste beschutting tegen alle dreigend kwaad.

17.
DE DISCIPEL:
Ik wil je nog een kleine vraag stellen
over een zaak die betrekking heeft op jouw allerliefste Lijden,
en die je kort en terloops hebt aangeroerd:
hoe gedroeg je eerbiedwaardige, trouwe moeder zich,
zij die jou gebaard heeft,
toen ze naast het Kruis stond
en haar geliefde Zoon daar voor haar ogen hangen zag?

18.
De WIJSHEID:
Het is je geoorloofd naar haar toe te gaan,
het haarzelf behoedzaam te vragen
en het te vernemen uit haar eigen mond.

Capitulum sextum decimum.

**Conmendacio singularis beate virginis,
et de dolore eius inestimabili
quem habuit in passione filii.**

1.
Stabat iuxta crucem Ihesu mater eius.

Tempore vernali
cum ad alta celi sol incipit ascendere,
et terris infundere
radiorum suorum fecundam luminositatem:
Ecce vegetabilia cuncta
hyemali glacie constricta
incipiunt revirescere.

Animancia quoque et volatilia
in antris et specubus
ac diversis quibusque latibulis abscondita,
ad tante lucis novitatem respirare incipiunt
ac vires resumere,
et cordis leticiam
ostendere cantibus vel plausibus letabundis.

Hominum quoque genus,
senes cum iunioribus
eius in adventu exhylarantur,
et tota superficies terre decore induitur,
et applaudit ac congratulatur.

Eya corda universa
deum pura mente amancia,
perpendite nunc
quoniam similiter nobis accidit,
cum *sole amicta* virgo fecunda,
celi regina
preelecta ut sol
fines cordis nostri ingreditur,
et memoria eius
mentibus nostris rutilancius infunditur, absque nube.

Continuo namque duricia omnis
ad tante lucis immensitatem resolvitur.

Arida cuncta
rore celestis gratie irrigantur.

Fugantur tenebre;
lumen novum exoritur,
et gaudiorum nobis materia inmensa cumulatur.

2.
Tibi ergo O spes nostra,
gaudium et leticia cordis nostri,
peccatores miseri
in vocem salutationis prorumpimus,
Teque ex intimo cordis cum gemitu et lacrimis
et devota cordis genuflexione affectuosissime
matrem gratie salutamus.

Gaudent pueri ad sonitum organi,
et ad letos rumores
corda exhylarantur universa.

Sic ad tuam quoque suavissimam memoriam
totus estuo divini amoris incendio,
Te laudare cupiens,
quam laudat
orbis terre et plenitudo eius,

Hoofdstuk 16.

**Bijzonder aanbeveling van de Heilige Maagd,
en over de onuitsprekelijke smarten
die zij leed bij het Lijden van haar Zoon.**

1.
Naast het Kruis van Jezus stond zijn moeder.

Wanneer in de lentetijd
de zon de hemel hoger gaat beklimmen
en ze het vruchtbare licht van haar stralen
op de aarde weer uitgiet,
dan beginnen alle planten,
die door het winterijs vastgevroren waren,
weer tot leven te komen.

De dieren en de vogels
die zich verstopt hebben in grotten, spleten
en in allerhande schuilplaatsen,
beginnen door de frisheid van zulk stralend licht op te ademen
en op krachten te komen,
en de vreugde die in hun harten is,
uiten ze door uitbundig gezang en geklepper.

En ook het mensengeslacht,
oud en jong,
jubelt nu de lente zich aandient;
en heel het aardoppervlak tooit zich met schoonheid,
geeft zijn bijval en toont zijn dank.

Ah alle harten,
jullie die God liefhebben met zuivere liefde,
bedenk dan nu
dat het ons net zo vergaat,
wanneer gekleed met de zon, de vruchtbare Maagd,
koningin van de hemel,
uitverkoren als de zon,
haar intrek neemt in onze harten,
en de gedachtenis aan haar
zich helder en van wolken ontdaan, uitgiet in onze geest.

Want altijd is het zo, dat elke hardheid
zacht wordt bij zulk onmetelijk groot licht.

Elke plek waar droogte heerst,
wordt bevoeid met de dauw van hemelse genade.

De duisternis wordt verdreven;
nieuw licht daagt,
en vreugde op vreugde stapelt zich almaar in ons op.

2.
O, jij, die onze hoop bent,
de vreugde en blijdschap van onze harten,
tot jou verheffen wij, ellendige zondaars, onze stem;
Moeder van de genade,
jou willen we
uit de grond van ons hart en zuchtend onder tranen,
liefdevol begroeten met een godvruchtige knieval van ons hart.

Opgetogen zingen knapen bij de klanken van het orgel,
en alle harten jubelen
bij hun blijmoedige muziek.

En ik, bewogen door de zoetste gedachtenis aan jou,
ik brand vurig van goddelijke liefde,
verlangend jou te prijzen,
jij, die geprezen wordt
door heel het aardrijk en al haar volheid,

*celi celorum
et omnis virtus eorum.*

3.
Omnis quippe creature bonitas
ad tuam comparata dignitatem sic est,
quasi noctiluce splendor exiguus
ad solis claritatem inmensam.

Te namque divina sapiencia
tam excellenter sua gracia decoravit
et bonitate tam multipliciter investivit,
ut sua inconprehensibilis
in te relucens sapiencia,
desiderabilior nobis
ex tua refulgencia reddatur.

Cum mente pertracto viros illustres
qui te laudaverunt ab initio,
pre stupore deficio,
et ultra spiritum non habeo.

Sed cum ad meipsum redeo,
hec intra me revolvo dicens:

O salve pia virgo
decus virginum;
quidquid umquam de tuo preconio lingua dicere potuit,
calamus scribere valuit,
cor potuit cogitare,
omnibus illis simul collectis et conscriptis
et in unum manipulum violarum congestis,
centuplicata et infinicies multiplicata,
corde devoto,
aureo cum decore,
mellifluo sapore, et odore aromatico
tibi porrigo,
ad laudandum et glorificandum te virgo beata
nunc et in eternum.

4.
Cum te intueor,
celum sydereo micans splendore michi videor intueri,
paradysum voluptatis me puto inhabitare,
inmemor mei ex magnitudine tui,
stupens ex immensitate glorie tue,
et proclamans cum virtute:

*O altitudo diviciarum sapiencie et sciencie dei,
quam letabundo corde exultasti,
cum hanc nobilem creaturam
tam perfecti decoris
huic mundo in gaudium condidisti.*

O oculi virginales nimio fulgore micantes,
O gene rubentes,
O crines aureo splendore nitentes.

Felicissima labia tua,
crebris osculis filii deificata.

Et licet totum quod in te est,
circino divine sapiencie
prudentissime sit formatum
et decentissime perornatum,
singulariter tamen miseris *ubera tua*
que lactaverunt regem dominum,
dulcius nobis sapiunt,
quoniam ex eis vita procedit,
et dulcedo emanat
que cunctos languidos sanat.

door de hemel der hemelen
en al haar machten.

3.
Al de goedheid van het scepseel,
met jouw waardigheid vergeleken
is het als de zwakke gloed van een lantaarn
tegenover de ongemeten helderheid van de zon.

De goddelijke Wijsheid
heeft jou zo prachtig gesierd met haar genade
en je met zulk rijke schoonheid getooid,
dat haar onbegrijpelijke wijsheid,
die in jou weer oplicht,
begeerlijker nog voor ons wordt
door haar weerspiegeling in jou.

Wanneer ik me de roemrijke mannen voor de geest haal,
zij die jou vanaf het begin geprezen hebben,
dan verlies ik mezelf in verbazing
en mijn adem wordt me ontnomen.

Maar nu weer tot mezelf gekomen,
overdenk ik dit alles opnieuw, en zeg:

'O, gegroet jij vrome Maagd,
van alle Maagden de schoonste,
alles wat tongen ooit zeggen konden,
wat pennen schrijven konden,
wat harten denken konden, jou tot lof,
al dit verzameld en samengebonden
als tot een bos viooltjes,
en dat wel honderdvoudig, ja oneindig maal vermenigvuldigd:
met een hart vol godsvrucht,
en in goud omkransd,
honingzoet van smaak en welriekend van geur,
zo dan bied ik het je aan,
om jou te prijzen en te verheerlijken, gezegende Maagd,
nu en in alle eeuwigheid.'

4.
Als ik je zie,
dunkt het me de hemel te zien, schitterend in sterrenpracht,
en dat ik in een paradijs van overvloed woon;
en mezelf vergetend in jouw grootsheid,
verbaasd over de onmetelijkheid van jouw roem,
verkondig ik met al mijn kracht:

'O diepte van de rijkdom der Wijsheid en der kennis Gods,
met welk opgetogen hart heb je gejubeld,
toen je dit edele scepseel
van zulk volmaakte schoonheid voortgebracht hebt,
tot vreugde voor deze wereld.'

O maagdelijke ogen, in buitengewone klaarte fonkelend,
O wangen, rozerood van kleur,
O haarlokken, glinsterend in gouden pracht.

Gelukkig jouw lippen,
vergoddelijkt door de vele kussen van je Zoon.

En hoewel alles wat in je is
naar het kompas van de goddelijke Wijsheid
omzichtig gevormd is
en edel gesierd,
toch smaken ons, ellendigen, jouw borsten
die onze Heer en Koning zoogden,
het allerzoetst;
want uit hen komt leven voort
en vloeit een zoetheid
die allen die verzwakt zijn heel maakt.

5.

Felix proinde mulier
illa que tam veram quam iocundam
de hac re protulit sententiam,
in turba exclamans et dicens ad salvatorem:

*Beatus venter qui te portavit,
et ubera que suxisti.*

O beata ubera que lactaverunt Christum dominum.

Vestra namque ab ubertate atque uberrima fecunditate
celigene letantur atque terrigene,
ac dulcibus vestris recreantur ex fructibus.

*Hec velud hynnuli capree gemelli
qui pascuntur in lylis,
donec aspiret dies,
et inclinentur umbre.*

6.

En conditor orbis
corpora celestia ornavit syderibus,
corpora elementaria animantibus ac volatilibus,
nemora foliis virentibus,
prata floribus ridentibus.

Sed super hec omnia, virgo beata
corpus tuum sanctissimis decoravit uberibus.

Hec sunt *due olyve* speciose et uberrime,
liquorem gracie,
lactis ac mellis,
superis ac inferis propinantes:
Pomella nivei candoris,
que a spiritu sancto fecundata,
et in *ligno*
quod est in medio paradysi collocata,
fructum immortalitatis conferunt degustata.

Hec sunt *mala granata* aurea,
sperule ac lylia
templum adornancia veri Salomonis:
Mandragore odorifere in orto deliciarum plantate:
Botri vinearum Engaddi,
cordibus miserorum leticiam conferentes,
et tristicium depellentes.

*Meliora quippe sunt ubera tua vino,
fragrancia ungentis optimis.*

In vino namque est *luxuria* et delectacio terrena.

In hiis autem foliis aureis
concupiscencie noxie plenissima extinctio,
et celestis quedam et supernaturalis delectacio.

Novit qui gustavit
quam citissime et perfectissime omnis voluptas carnalis evanuit,
cum de lacte graciarum tuarum gustatum fuit.

Ad fragranciam quippe ungentorum supernorum
virulenti serpentes territi fugabantur,
et sustinere non poterant presenciam tante puritatis.

*Inpleta tunc gaudebant viscera,
munere insolito satiata.*

Lingwa quidem obmutuit,
spiritus vero in domino exultavit.

5.

Welzalig daarom de vrouw,
die deze ware en vreugdevolle woorden
hierover verkondigde,
toen ze de Verlosser in de menigte toeriep:

‘Gezegend de schoot die je baarde,
en de borsten die je zoogden.’

O, gezegend de borsten die Christus, de Heer, hebben gevoed.

Het is over jullie overvloed en jullie zeer rijke vruchtbaarheid
dat de bewoners van de hemel en van de aarde zich verheugen,
en herschepen worden ze door jullie zoete vruchten.

Als twee welpen, tweeling van een gazel, zijn ze,
weidend gaan ze tussen de lelies,
tot de dag ten einde loopt
en de schaduwen zich terugtrekken.

6.

Zie, hoe de Schepper van het heelal
de hemellichamen gesierd heeft met sterren,
de aarde in haar begin met dieren en vogels,
met groene bladeren de bossen,
de weiden met lachende bloemen.

Maar, boven dat alles, gezegende Maagd,
sierde hij met de heiligste borsten jouw lichaam.

Twee olijfbomen zijn het, prachtig en rijkelijk vruchtdragend,
de drank van genade,
melk en honing,
geven ze de bewoners van de aarde en van de hemel;
appeltjes zijn het, blank als de sneeuw,
vruchtbaar gemaakt door de Heilige Geest
en geplukt van de boom
die staat in het midden van het paradijs;
de vrucht der onsterfelijkheid geven ze hun die ervan proeven.

Gouden granaatappels zijn het,
amandelbloemen en lelies
die de tempel van de ware Salomon sieren,
geurige liefdesappels geplant in de tuin der lusten,
druiven uit de wijngaarden van Engaddi,
vreugde schenkend aan de harten der ellendigen,
hun droefheid verdrijvend.

Want beter dan wijn zijn jouw borsten,
ze geuren als de meest verfijnde zalven.

Want in wijn zit lust en aards genot.

In deze gulden flesjes echter,
de volmaakte uitdoving van schadelijke lust,
en een hemels en bovennatuurlijk genot.

Wie ervan geproefd heeft, weet
hoe snel en volmaakt alle vieselijke wellust verdwijnt,
bij het smaken van de melk van jouw genaden.

Bij de geur van deze hemelse zalven,
vluchtten de giftige slangen bang weg,
de aanwezigheid van zulke zuiverheid konden ze niet verdragen.

Het volgestroomde innerlijk verheugde zich,
verzadigd van deze ongewone gave.

De tong verstomde,
de geest echter jubelde, zich verheugend in de Heer.

Oculi flebant et dulces lacrimas deducebant.

Os autem
hunc suavissimum saporem
et divinissimum liquorem
diucius tenere
et frequencius ruminare pio conamine contendebat.

Clamabantque omnia interiora pariter dicencia:

*Quoniam meliora sunt ubera tua vino,
fragrantia ungentis optimis.*

Qui intelligit intelligat.

7.
O mater veneranda,
salva geniture tue
videlicet eterne sapiencie bonitate inmensa,
cum hoc totum quod habes ab eo sit
a quo omne bonum procedit,
nichilominus tamen aliquid est
quod dulcius ac suavius invenire sibi videtur anima misera,
cum ad ubera tua confugit
dulcedine et *gracia plena*,
quam cum ad vinum spirituale accedit
quod propinat eterna sapiencia.

Jbi namque perfecta sentitur suavitas;
hic autemmixta quedam acerbitas percipitur.

Siquidem illa eterna sapiencia
baculo consolacionis virgam
subiungit districte correccionis.

En mater beata advertere potuisti,
quociens me suavitate verborum suorum
quasi lactea quadam linivit dulcedine,
et rursus dominacione sua
quasi austeritatem vini superinfundendo
michi timorem incussit.

Hinc verba consolacionis,
illinc verbera exhibens districte correpcionis.

Et cum ipsum iam habere
velud sponsum karissimum gauderem,
subito divinitatis eius recordacione stupefactus,
ut iudicem meum deprecabar.

Et cum interdum lac peterem,
repulit,
et *quasi ablactando super matre sua*
acetosam exhibuit austeritatem.

8.
Tu autem quid?

Vere a planta pedis usque ad verticem
non est in te quidquam amaritudinis vel austeritatis,
sed totum quod in te est, purissima est dulcedo,
inconparabilem habens suavitatem,
omnium aromatum et ungentorum
superans fragrantiam et preciositatem.

Tota formosa et suavis es,
nil habens duricie vel severitatis.

Facie benigna,
vultu serena,

De ogen huïlden en vergootten zoete tranen.

De mond echter streefde
deze zeer zoete smaak
en deze zeer goddelijke drank
zo lang mogelijk vast te houden
en op godsvruchtige wijze steeds opnieuw te smaken.

Geheel het innerlijk riep luid als met één stem:

Ja, je borsten zijn beter dan wijn,
ze geuren als de meest verfijnde zalven.

Wie het begrijpen kan, begrijpe het.

7.
O, eerwaarde Moeder,
boven de onmetelijke goedheid van je Kind,
de Eeuwige Wijsheid,
– want alles wat je hebt stamt van hem
uit wie al het goede voortkomt –
is er toch nog iets
wat de ongelukkige ziel zoeter en zachter toeschijnt
als zij haar toevlucht zoekt bij jouw borsten,
zo vol van zoetheid en genade,
dan wanneer ze zich wendt tot de geestelijk wijn
die de Eeuwige Wijsheid haar te drinken aanbiedt.

Daar namelijk smaakt ze een volmaakte zoetheid,
terwijl ze hier een zekere menging met bitterheid bespeurt.

Want die Eeuwige Wijsheid
voegt aan de staf van de vertroosting
de roede van de strenge berisping toe.

Zie, gezegende Moeder, je hebt wellicht gemerkt
hoe vaak ze me heeft gestild met lieve woorden,
als was het met de zoetheid van melk,
om me vervolgens door haar heerschappij,
als deed ze er zure wijn bij,
weer angst in te boezemen.

Hier de borsten van vertroosting,
daar de klappen van terechtwijzing.

En wanneer ik me verheugde
hem reeds als mijn liefste bruidegom te bezitten,
plots getroffen door de herinnering aan zijn goddelijkheid,
bad ik tot hem als tot mijn rechter.

En wanneer ik hem zo nu en dan om melk vroeg,
duwde hij me weg,
en gaf hij me azijn,
als een kind dat door zijn moeder wordt gespeend.

8.
Maar hoe is dat bij jou?

Van de voetzool tot de kruin,
is er in jou geen spoor van bitterheid of wreedheid;
alles aan jou is puur en zacht
en van een onvergelykbare zoetheid,
die de geur en kostbaarheid
van alle kruiden en zalven overtreft.

Geheel en al mooi en bevallig ben je,
hardheid noch strengheid wordt in jou gevonden.

Van aanschijn zachtmoedig,
vredig van gelaat,

verbis mellita, *suavis, et decora,*
bonitate fecunda,
gracia plena.

In te namque omnis gracia vie et veritatis,
in te omnis spes vite et virtutis.

Vinum cum lacte sugitur a sapiencia eterna,
sed favus cum melle a te suscipitur,
dulcedo purissima.

Que sunt autem hec ubera tua dulcissima?

Prorsus hec sunt,
scilicet quod omnes peccatores sinu recipis benignissimo,
et receptos
tuo fideliter reconcilias filio.

9.
O thesaurus preciosus miserorum.

En cum summum regem
peccando perdidimus,
cum offendimus angelos,
cum eciam *nobis metipsis graves sumus,*
et omnino nescimus quid agere debeamus:
hoc solum restat miseris,
ut oculos cordis et corporis ad te levemus,
consilium querentes,
petentes auxilium.

O exultacio cordis mei,
unica spes et gaudium vite mee,
Tu scis quociens amaro animo,
corde turbato,
facie lacrimosa,
cum deum offenderam
et me filium iehenne futurum estimabam,
cum inimicis undique vallatus fueram:
oculos ad te piissima virgo levavi,
et tuo adiutorio virgo beata
evasi pericula cuncta.

Gaudeant alii de sua innocencia,
alii letentur
de meritorum suorum copia,
alii de dei misericordia inmediate
exultent:
Tu mater mea,
tu spes et solacium unicum vite mee.

Cum totus de deo et de meipso despero:
in te cogitando,
te commemorando,
quasi de profundissimis tenebris
reviviscit spiritus meus.

Tu es gloriacio mea,
salus honor et vita mea.

Sed unde michi hoc O spes mea?

Nimirum quia multos habes dilectos filios,
quos salvare poterit sua innocencia,
quibus propria suppetunt bona opera,
qui dicere possunt cum viro iusto:
Neque umquam reprehendit me cor meum in omni vita mea.

O meror et luctus cordis mei inmensus.

Mater dulcissima,

met woorden van honing, zoet en aangenaam,
van vruchtbare goedheid,
vol van genade.

Want in jou is alle genade van de weg en van de waarheid,
in jou is alle hoop van het leven en van de deugd.

De Eeuwige Wijsheid geeft wijn met melk te drinken,
maar van jou ontvangt men honingzeem met honing,
de puurste zoetheid.

Maar jouw borsten, zijn ze de allerzoetse?

Ja waarlijk, ze zijn het:
aan jouw zachte boezem druk je alle zondaars,
en na ze ontvangen te hebben,
verzoen je hen trouw met je Zoon.

9.
O jij, kostbare schat van de ellendigen.

Wanneer we door te zondigen
de hoogste Koning verliezen,
wanneer we de engelen beledigen,
en we bovendien onszelf tot last worden,
en we echt niet meer weten wat te doen,
dan rest ons, ellendigen, alleen nog dit:
de ogen van ons hart en lichaam naar jou opheffen,
jou om raad vragen,
en jouw hulp afsmeaken.

O jij, verrukking van mijn hart,
enige hoop en vreugde van mijn leven,
jij weet hoe vaak ik met bittere geest,
met verontrust hart,
en met betraand gelaat,
omdat ik God beledigd had,
mezelf hield voor een toekomstige zoon van de hel,
omringd door vijanden aan alle kanten:
tot jou, meest godsvruchtige Maagd, hief ik de ogen dan op,
en met jouw hulp, Heilige Maagd,
ontsnapte ik aan alle gevaren.

Laat anderen zich verheugen in hun onschuld,
laat anderen gelukkig zijn
met de overloed van hun verdiensten,
laat anderen zich verheugen
in de onmiddellijke genade van God:
jij, mijn Moeder,
jij bent de enige hoop en troost van mijn leven.

Wanneer ik wanhoop aan God en aan mezelf,
als ik dan aan jou denk
en jou in mijn gedachtenis heb,
dan, als uit de diepste duisternis komend,
herleeft mijn geest.

Jij bent mijn roem,
jij, mijn redding, mijn eer en mijn leven.

O, mijn hoop, vanwaar toch komt ze me toe?

Ongetwijfeld heb je veel geliefde zonen,
die door hun onschuld gered kunnen worden,
wier eigen goede werken toereikend zijn,
en die met de rechtvaardige man zeggen kunnen:
'Nooit van mijn leven heeft mijn hart mij ooit berispt.'

Maar o, de onmetelijke droefheid en rouw van mijn hart!

Liefste Moeder,

mater nostra,
Mater inquam nostra singulariter
qui miseri peccatores sumus:
Tu scis quod tota vita mea est reprehensio pura.

En respice super infirmum tuum.

Non sum dignus vocari filius tuus.

Fac michi sicut uni ex miseris egrotis tuis.

Recordare pia mater, quod matres
suos fovere solent sollicitius egrotos,
eisque conpati magis
et diligentiore adhibere curam.

*Tibi derelictus est pauper;
orphano tu eris adiutrix.*

Tibi nota sunt vulnera mea mater pia.

Infirmitas tu visita,
mortuos resuscita,
et da mestis solacia.

Accedant ad sapiencie lumen,
qui iuste et sancte vixerunt.

Heu me.

Ego autem miser peccator,
lacrimis totus perfusus,
sub tua protectione confugio,
non audent ad presenciam tante lucis
nudus et egenus apparere;
sed ad te matrem confugio.

10.

Tu spes mea, turris mea,
in qua finem tocius salutis mee constitui.

Si quod absit iudex iratus
servum suum peccati reum dampnare voluerit,
per manus tuas piissimas hoc faciat.

Si autem ex gratia salvare decreverit,
te mediante
salutem michi mittere dignetur.

Ego a te
neque vivus neque mortuus,
nec in prosperis nec in adversis
umquam volo separari.

Quinimmo si quod absit
dei mei insanus ac reprobus factus
oblivisci voluero,
vere tui numquam obliviscar.

Te numquam dimittam.

Memoria tua
super mel et favum in ore meo indulcoratur.

Facies in te exhilaratur,
cor iocundatur,
et tota virtus mea pariter exultat.

Nec inmerito.

Quociens enim

onze Moeder,
Moeder vooral voor ons,
wij ongelukkige zondaars:
jij weet dat geheel mijn leven niets dan berisping verdient.

Zie mij aan, ik jouw hulpbehoevende.

Ik ben niet waardig jouw zoon genoemd te worden.

Doe met mij als was ik een van je ongelukkige zieken.

Bedenk, liefhebbende Moeder, dat moeders
hun kinderen wanneer deze ziek zijn, met meer zorg omringen,
meer met hen meevoelen
en hen nauwlettender aandacht geven.

De zorg voor de arme is jou gelaten,
jij zult de wees tot beschermster zijn.

Mijn wonden, lieve Moeder, jou zijn ze bekend.

Bezoek dan de zieken,
laat de doden weer opstaan,
en troost hen die rouwen.

Tot het licht van de Wijsheid mogen zij gaan,
die geleefd hebben in rechtvaardigheid en heiligheid.

Maar, wee mij!

Ik dan, ellendige zondaar,
geheel doordrenkt van tranen,
onder jouw bescherming wil ik vluchten,
want ik waag het niet in aanwezigheid van zulk groot licht,
naakt en arm te verschijnen,
daarom, Moeder, zoek ik mijn toevlucht bij jou.

10.

Jij, mijn hoop, mijn toren,
jij op wie ik heel mijn heil gevestigd zie.

Wanneer, wat God verhoede, de vertoornde rechter
zijn aan zonde schuldig bevonden dienaar wil vonnissen,
laat hem dat dan doen door jouw allergenadigste handen.

Maar heeft hij uit genade besloten mij te redden,
mag hij zich dan verwaardigen door jouw bemiddeling
mij verlossing te zenden.

Van jou wens ik,
levend noch dood,
in voorspoed noch in tegenspoed,
nimmer gescheiden te worden.

Zelfs als ik, wat God mag verhoeden,
omdat ik dwaas of verdorven was geworden,
hem vergeten mocht zijn,
nee, jou vergeten zal ik nooit.

Jou verlaten zal ik nooit.

Jouw gedachtenis
smaakt mijn mond zoeter nog dan honing en honingzeem.

Mijn gelaat wordt in jou verblijd,
mijn hart springt van vreugde op,
en eensgezind jubelen al mijn krachten.

En terecht!

Hoe vaak

*ab uberibus consolacionis tue saciatus sim,
Tu pia nosti,
que misero peccatori remedia salutis talia contulisti.*

*Eya ergo advocata nostra
surge pia,
surge propicia,
converte illos tuos misericordes oculos ad nos,
et placa tuum unigenitum
a nobis tociens offensum.*

Tu namque es reorum advocata;
ideo accede propius,
et pete pro nobis
quesumus.

Nichil enim tibi negare poterit,
filius graciosus tibi dilectus.

11.
O eterna patris sapiencia,
ecce
nunc in patrocinium meum coram te adduco
illam tuam matrem dulcissimam,
tibi eam presentans,
me post tergum suum abscondens,
oculos non audens levare
ante faciem glorie tue,
per ipsam cupiens exaudiri.

Jpsam queso honora,
ipsam venerare.

Qualiter cum conveniencia talem matrem poteris repellere?

Quod si eciam millesies in die accesserit,
repulsam non habebit.

Exaudi exaudi me domine
propter tuam bonitatem
et matris tue dilecte singularem honorem.

Nam sicut te
celesti patri ac genitori tuo
advocatum exhibeo,
sic tibi dilectam matrem ut meam exhibeo auxiliatricem,
ut *inperfectum meum*
eius suppleat grate et acceptabilis presencie magnitudo.

12.
Nunc igitur o preclara sapiencia
attende matrem gloriosam.

Respice oculos huius dulcissime matris
coram te pro nobis interpellantis,
quibus te materno in gremio gestans
tam placide intuebatur:
Genas eius *roseo colore* perfusas,
quibus faciem tuam delicatam
materno affectu sibi sociavit.

Ach quam felicia labia eius,
quibus os tuum benedictum,
oculos prefulgidos,
ac singulos quosque nobilissimos artus
creberrime perosculata fuit,
blanda miscens interdum oscula verbis.

Cerne manus has que tibi ministraverunt,
ubera dulcissima ac felicissima que te *lactaverunt*.

jouw troostrijke borsten mij verzadigd hebben,
jij allerliefste, jij weet het,
jij, die de ellendige zondaar zulke heilsmiddelen aangereikt hebt.

Welnu dan, als onze voorspreekster
sta genaderijk op,
sta goedgunstig op,
richt op ons je ogen van barmhartigheid
en verzoen jouw eniggeboren Zoon,
die door ons zo vaak beledigd werd.

Jij toch bent de voorspreekster van de schuldigen;
daarom ga nader tot hem,
en pleit voor ons,
dat vragen we je.

Jou immers kan hij niets weigeren,
de dankbare Zoon, de door jou zo beminde.

11.
O Eeuwige Wijsheid van de Vader,
zie,
tot mijn beschermvrouwe neem ik mee
jouw allerliefste Moeder,
haar stel ik aan je voor,
zelf verschuil ik me achter haar rug;
mijn ogen waag ik niet op te heffen
naar het gelaat van jouw heerlijkheid,
het is door haar dat ik verhoop gehoord te worden.

Eer haar, zo vraag ik je,
vereer haar.

Want hoe zou je zulk een Moeder kunnen afwijzen?

Zelfs al zou ze duizend keer op een dag naar je toekomen,
geweigerd kon ze niet worden.

Luister naar me, hoor mij aan, Heer,
omwille van jouw goedheid
en de bijzondere eer van jouw geliefde Moeder.

Zoals ik jou
aan de hemelse Vader, jouw verwekker,
voorstel als voorspreker,
zo stel ik jou je geliefde Moeder voor als mijn beschermvrouwe,
opdat de aanwezigheid van haar ontvankelijke grootheid
mijn onvolkomenheid tegenover jou mag goedmaken.

12.
Nu dan, o edele Wijsheid,
richt je aandacht op je roemrijke Moeder.

Aanzie de ogen van deze allerliefste Moeder,
zij die voor ons bemiddelt bij jou,
de ogen waarmee ze jou zo teder gadesloeg,
toen ze je droeg op haar moederlijke schoot:
haar wangen, met een rozerode blos,
die ze met moederlijke tederheid drukte
tegen jouw zachte gezicht.

Ah, welzalig haar gezegende lippen,
waarmee ze jouw gezegende mond,
je flonkerende ogen,
en elk van je edele ledematen
keer op keer met kussen overdekte,
met zoete woordjes soms vermengd.

Zie de handen die je dienden,
de zeer zoete en gezegende borsten die je zoogden.

O piissima dulcedo,
ecce phas non est
ut hec inspiciens et rememorans
tante matri a te quidquam negetur
que te dominum celi genuit
lactavit
fovit et ad incrementa usque perduxit.

Reminiscere queso
omnium servitorum et exhibitorum
que tuis in infantilibus annis ab ea recepisti,
cum te in gremio infantem delicatum tenens,
ocellos ridentes ad blandientem tibi matrem retorsisti,
et brachiis delicatissimis tibi arridentem amplexatus fuisti,
eamque pre cunctis tenerrime dilexisti.

Omniumque dolorum recordare
quos sub cruce stans
in pectore suo materno pertulit,
pio compassionis affectu.

13.
Stabat namque iuxta crucem Jhesu mater eius.

O verbum totius compassionis.

Quamvis enim
o viscera mea
ex intimis movere vos debeant
dolores et afflictiones
tam pii salvatoris in cruce pendentis:
iure tamen singulari nobis
qui aliquando peccatorum tenebris obvoluti,
nunc autem adiutorio genitricis dei
ad lucem reducti sumus, convenit
tante matri iuxta crucem stanti
et inmensum dolorem patientis filii
in corde suo plenissime sustinenti,
specialius quodammodo ac peculiariter conpati,
ex medullis cordium nostrorum.

Per quam enim miseri continue consolamur,
iustum valde est
ut ei quoque patienti conpaciamur.

Et licet
ut dignum esset sibi conpati non possimus,
saltem eius dolorem
ad memoriam revocando,
devotionem cordis nostri prout possumus fideliter excitemus.

Magnitudinem luctus pie matris
nobis ignotam,
ex manifestis nobis doloribus
velud a longe coniecturando inquiramus.

Interroget igitur se unusquisque amator,
si illud amabile quod intense amat
ignominiose morti traditum videret,
quantum ex hoc dolere contingeret,
et quam vehementi compassione moveretur;
licet tale quid non amans
in se minime perciperet.

Hec pius animus revolvat,
et ex hiis credibile nimis erit
quidquid de eius dolore dici poterit,
que pre cunctis mortalibus amavit,
et doluit
cum dilectum morte turpissima
condempnatum vidit.

O allerliefste zoetheid,
zie, onmogelijk is het
haar aan te zien, je haar te herinneren,
en haar ook maar iets te weigeren, deze Moeder,
die jou, Heer van de hemel, baarde,
die je zoogde,
en je koesterde en grootbracht.

Gedenk, zo vraag ik je,
alle weldaden en gaven
die je van haar kreeg tijdens je jeugd,
toen ze jou, gevoelig kind, op haar schoot nam:
met je kleine, lachende ogen keek je je tedere Moeder aan,
en je omhelsde haar, die je toelachte, met je zachte armen;
innig veel hield je van haar, meer dan van wie ook.

Gedenk ook al de pijnen die ze,
staande onder het Kruis,
in haar Moederhart droeg,
bewogen door medelijden.

13.
Want naast het Kruis van Jezus stond zijn Moeder.

O woorden vol van medelijden!

Hoezeer ook
de smarten en kwellingen
van de zo liefderijk aan het Kruis hangende Heiland
jou, o mijn hart,
tot het diepst bewogen mogen hebben,
toch past het ons
– wij die ooit in de duisternis van onze zonden gehuld waren,
maar nu door de hulp van de Moeder Gods
in het licht teruggevoerd zijn –
om uit de grond van ons hart
op bijzondere wijze mee te lijden
met de naast het Kruis staande Moeder,
die al het onmetelijk lijden van haar Zoon,
in haar bedroefde hart droeg.

Het is zeer terecht,
dat wij, die voortdurend door haar getroost worden,
nu ook met haar meelijden in haar pijn.

En ook al
mochten we niet zo met haar mee kunnen lijden als passend is,
laat ons tenminste om haar pijn
in onze herinnering op te roepen,
ons met toegewijd hart daartoe aansporen zo goed we kunnen.

Hoe groot het verdriet is van de liefdevolle Moeder
dat blijft ons verborgen,
laat het ons uit haar smarten die voor ons zichtbaar zijn
dan proberen af te leiden.

Laat iedere minnaar zich afvragen:
wanneer hij degene waar hij innigst veel van hield
een schandelijke dood zou zien sterven,
wat een pijn hij voelen zou,
en door welk medelijden hij zou worden bewogen;
– zelfs al zou een hart dat niet mint
het niet bevroeden kunnen.

Laat de godsvruchtige ziel dit overdenken,
het zal dan voor haar gemakkelijker worden geloof te hechten
aan al wat er gezegd kan worden over de pijn
van haar die meer dan alle stervelingen liefhad
en leed,
toen zij haar geliefde veroordeeld zag
tot de meest schandelijke dood.

14.

O Maria
quid cordis erat tibi,
cum iuxta crucem stabas,
et *Jhesum benedictum fructum ventris tui*
sic suspensum cernebas?

Utique

ratio hoc dictat,
experientia probat,
vis amoris approbat,
quod multum dolebas.

Multum dolebas,
quia multum diligebas.

Si enim sola memoria passionis filii tui
non nullos devotos ob magnam compassionem
quasi exanimis reddit,
quid fecit
crudelissime passionis presencia in ea
que ipsum mundi salvatorem patientem
generavit?

Si hec memoria tantum fervet
in corde peccatoris,
O quantum estuabat
in mente sanctissime matris.

Virgo beata scimus,
quanto quis expertus amoris
dilectum suum ferventius diligit,
et quanto dilecti presencia
honorabilior et delectabilior, ac utilior sibi existit,
tanto eius privatio maiorem tristitiam adducit.

Sed vere et absque omni dubitatione credo,
quod dilecti tui grata presencia
in omni gracia
cunctorum mortalium presenciam
inconparabiliter excedebat.

15.

Referat ergo nobis mater,
si filium in tanta dilectione habuerit,
ut ex eo letari potuerit
vel etiam tristari.

Procedat nunc in medium,
et taliter nobis respondeat, viva voce,
corpore quidem absens, spiritu vero presens,
et dicat:

Qui me humilem
ancillam ex gracia dignatus est in matrem eligere,
ipse cor meum
ardentissimo amore sibi constrinxerat,
ut nusquam nisi de ipso et in ipso spiritus meus
summam letitiam et tristitiam posset recipere.

Nam in ipso cuncta possederam,
eiusque dilectio erat michi
totius orbis plena possessio.

Anima mea ibi erat ubi *Jhesus* erat,
magisque in eo quam in meispa vivebam.

Speciosum forma pre filiis hominum inspicere,
erat cordis mei iocunditas;
divinitatem eius contemplari,

14.

O Maria,
hoe was het jou te moede,
toen je stond daar naast het Kruis,
en je Jezus, de gezegende vrucht van je schoot,
zo zag hangen?

Voorwaar,

de reden zegt,
de ervaring bewijst,
de kracht van de liefde bevestigt,
dat je lijden groot was.

Hevig heb je geleden,
want hevig heb liefgehad.

Wanneer alleen al de herinnering aan het lijden van je Zoon
sommige godsvruchtige mensen deed medelijden,
zoveel dat ze er bijna door stierven,
wat moet dit meest gruwelijke lijden
dan wel teweeggebracht hebben bij haar
die hem, de verlosser van de wereld, die daar leed,
gebaard heeft?

Wanneer deze herinnering al zo hevig brandt
in het hart van een zondaar,
hoe sterk moet deze dan opgelaaid zijn
in de allerheiligste ziel van zijn Moeder?

Zalige Jonkvrouw, we weten,
dat hoe vuriger de ervaren minnaar is
in het liefhebben van de geliefde,
en hoe meer hem de aanwezigheid van de geliefde
eervol, aangenaam en nuttig toeschijnt,
hoe groter het verdriet zal zijn wanneer hij hem moet missen.

En ik geloof in waarheid en zonder enige twijfel,
dat de begeerlijke aanwezigheid van jouw Geliefde,
met alle genade van dien,
de aanwezigheid van alle stervelingen
op onvergelykbare wijze overtrof.

15.

Laat deze Moeder ons nu dan zeggen,
dat als zij haar Zoon zo erg liefhad,
of zij in hem dan de oorzaak van haar vreugde vond,
of ook die van haar droefenis.

Mag zij nu naar voren treden, in ons midden,
en met levendige stem,
lichamelijk weliswaar afwezig maar aanwezig in de geest,
ons antwoord geven, en zeggen:

'Hij, die zich verwaardigd heeft in zijn genade
mij, zijn nederige dienstmaagd, tot zijn moeder te kiezen,
hij heeft mijn hart
in een zeer vurige liefde aan het zijne gebonden,
zodat mijn geest nergens anders dan alleen door en in hem
de grootste vreugde en droefenis ontvangen kon.

Want in hem bezat ik alles,
zijn liefde betekende voor mij
het volle bezit van geheel de wereld.

Mijn ziel was waar Jezus was,
ik leefde meer in hem dan in mezelf.

De schoonste boven alle mensen aan te zien,
was mijn hart een grote blijdschap,
zijn godheid te aanschouwen

dulcis suavitas.

Cogitare de eo,
michi prestabat gaudium;
de eo loqui,
dulcissimum fuit solacium.

Verba ex eius ore audire,
suavissimum michi erat organum.

Jpse cordis erat speculum,
oculorum meorum spectaculum.

Celestia simul et terrestria queque bona,
sua michi presencia optata prebebat.

16.
Hunc igitur filium unigenitum,
cordis mei thesaurum preciosum,
cum oculis elevatis vidissem sic contemptibiliter in cruce
cum latronibus suspensum,
et doloribus mortis angustiatum:
Ach quam intollerabilis michi hic aspectus erat,
O quam lamentabilis et penosa hec michi visio fuit.

Anima mea pre dolore cruciabatur,
viscera materna sauciabantur,
et conmoriebantur omnia ossa mea.

Virtus omnis evanuit,
sensus a me recessit,
et calamitas me oppressit inmensa.

Oculos lacrimosos sursum levavi,
dilectum meum suspensum vidi,
nec sibi in aliquo solacium ferre potui.

Respexi deorsum,
et cum dolore inmensa vidi eos
qui meum thesaurum rapuerant
et tam crudeliter vexantes torquebant.

O quantum anima mea in me angustiabatur,
quam magno cruciabatur dolore.

Corde privata eram,
quia ipse michi cor abstulerat
et simul secum crucifixum tenebat.

Vocem pre clamore et eiulatu multo amiseram,
quod vix loqui poteram.

Defeci pre dolore,
corrui pre merore.

Resumpto autem utcumque spiritu,
in hec et similia verba prorumpēbam:

O gaudium et exultatio spiritus mei,
lumen oculorum meorum,
quondam te vidi cordis mei cum leticia et exultacione,
nunc autem cum inmensa tristitia et merore.

Heu heu
quam miserabiliter te nunc pendentem intueor.

O dimidium anime mee,
O consolacio unica vite mee.

Tolle queso tecum
matrem mestissimam,

mijn ziel een zoet genot.

Aan hem te denken,
gaf me vreugde,
over hem te spreken,
gaf me de zoetste troost.

Woorden uit zijn mond te horen,
het was mij zoeter dan welke muziek ook.

Hij was de spiegel van mijn hart,
het schouwspel van mijn ogen.

Alle goederen, de hemelse als de aardse,
ik ontving ze met zijn aanwezigheid.

16.
Toen ik mijn ogen ophief en mijn eniggeboren Zoon,
de kostbate schat van mijn hart,
zo smadelijk hangen zag aan het Kruis,
tussen rovers,
en omvangen met de bitterheden van de dood,
ach, hoe ondraaglijk voor mij dit te zien,
o, hoe erbarmelijk en pijnlijk deze aanblik voor mij.

Mijn ziel werd gekruisigd door pijn,
mijn moederhart werd doorboord,
en met hem stierven al mijn botten.

Al mijn kracht verdween,
mijn zinnen verlieten me,
onmetelijke rampspoed benauwde me.

Mijn betraande ogen hief ik naar omhoog,
mijn Geliefde zag ik hangen,
en geen enkele troost die ik hem schenken kon.

Ik keek om me heen,
en met onmetelijke pijn zag ik hen
die mij van mijn Schat hadden beroofd
en hem zo wreed kwelden en martelden.

Oh, mijn ziel, welke nood moest ze doorstaan,
hoe groot de pijn van haar kruisiging.

Beroofd was ik van mijn hart,
want hijzelf had het me genomen,
en gekruisigd werd het met het zijne.

Door het vele weeklagen en huilen verloor ik mijn stem,
zodat ik nauwelijks noch praten kon.

Onmachtig werd ik door de pijn,
van verdriet stortte ik in.

Toen ik weer een beetje bij zinnen was gekomen,
brak ik uit in de volgende en soortgelijke woorden:

'O vreugde en verrukking van mijn geest,
licht van mijn ogen;
ooit keek ik naar je met vreugde en een jubelend hart,
nu echter met oneindig verdriet en rouw.

O wee, o wee,
hoe smartelijk zie ik je daar nu hangen.

O, jij, helft van mijn ziel,
O, jij, enige vertroosting van mijn leven.

Neem, zo bid ik je,
je oneindig bedroefde moeder met je mee,

quia mori valde cupio;
vivere sine te amplius non potero.

Non me fili dulcissime derelinquas,
sed me tecum pariter accipias.

O quis michi det ut ego moriar pro te.

O dolores incomparabiles matris orbate,
destitutio genitricis desolate.

Mori etenim video
in quo vita mea et tota salus mea consistit.

17.
Cumque *hec et hiis similia* verba tristia
mater mestissima prosequitur,
filius doloris sui ipsius quodammodo oblitus,
matrem dulcissime consolabatur.

Moriens et recedens me licenciavit,
et discipulo quem singulariter diligebat recommendavit.

Cumque vocem filii loquentis cor maternum percepit,
dolore vehementissimo estuare cepit,
et *gladius meroris pertransivit* animam
fidelissime matris.

Levavi manus sursum pre cordis desiderio,
tangere cupiens dilectum meum,
ut vel sic dolori et amori
melius consulere potuissem.

Cumque aliud solacium non haberem,
sangwinem fumantem
et ex vulneribus filii ad terram usque stillantem nimia
cum aviditate deoscularar,
in tantum ut facies matris
de cruore filii occisi sangwinolenta redderetur.

18.
O si vidisses in hora illa lamentabili
miseriam matris
filio compacientis,
Dolorem filii matri condolentis,
Matrem pro filio morituro merentem,
Filiium matrem desolatam dulciter consolantem:
sine interno compassionis vulnere
hec audire et videre non potuisses.

Tandem igitur post expirationem filii,
cum de cruce deponeretur,
O quam affectuosissime
brachia eius dependencia suscipiebam,
et mortuum filium gremio materno colligebam.

Affectu materno ipsum amplexabar.

Rigabam lacrimis faciem mortui,
et recencia vulnera frequentibus oculis leniebam.

Res miseranda.

Vitam cordis mei intuebar,
et ecce mortuus erat.

Respexi iterum atque iterum,
et non erat vox neque sensus.

Loquebar ei,
et non respondit michi.

want ik verlang alleen nog maar te sterven;
zonder jou kan ik niet langer leven.

Verlaat me niet, liefste Zoon,
en neem me met je mee!

O, wie schenkt me de genade te sterven voor jou?

O onvergelykbare pijn van een moeder beroofd van haar kind,
verlatenheid van haar die het baarde!

Want hem zie ik sterven,
hij die mijn leven is, heel mijn zaligheid.'

17.
Toen de zeer bedroefde Moeder
deze treurige, en soortgelijke woorden sprak,
vergat haar Zoon op een of andere manier zijn pijn,
en teder troostte hij zijn Moeder.

Stervend en van mij heengaand nam hij afscheid,
en de discipel die hij bijzonder liefhad vertrouwde hij me toe.

Toen mijn moederhart de stem van haar Zoon hoorde,
begon het van hevige pijn te branden,
het zwaard van verdriet doorboorde toen de ziel
van de trouwste Moeder.

Uit hartsverlangen hief ik mijn handen naar omhoog,
mijn Geliefde wilde ik aanraken,
hopend mijn pijn en mijn liefde
zo beter met elkaar te kunnen verzoenen.

En bij gebrek aan andere vertroosting,
kuste ik het dampende bloed
dat uit de wonden van mijn Zoon op de grond droop
met gretigheid,
zoeer zelfs dat het gelaat van de Moeder
bloederig werd van het bloed van haar afgeslachte Zoon.

18.
O, zou je in dat betreuenswaardige uur
de ellende hebben gezien van de bedroefde Moeder
die meeleeft met haar Zoon,
de Moeder die met haar Zoon meestierf,
de Moeder die haar stervende Zoon troost,
de Zoon die zachtjes zijn bedroefde Moeder troost:
onmogelijk dit te zien of te horen
zonder innerlijk geraakt te zijn door meelijden.

Toen dan de Zoon na zijn dood
van het Kruis genomen werd,
o, met hoeveel liefde
ving ik zijn neerhangende armen op
en legde ik mijn dode Zoon op mijn moederlijke schoot.

In moederlijke tederheid omhelsde ik hem.

Met tranen benatte ik zijn dode gezicht,
met kussen bedekte ik zijn verse wonden, steeds opnieuw.

Welk een jammer!

Ik zag hem die het leven van mijn hart was,
en hij, zie, hij was dood.

Ik keek hem aan, steeds opnieuw,
maar stem noch enig leven was in hem.

Ik sprak hem aan,
hij antwoordde me niet.

Rugiebam a gemitu cordis mei.

Astabant namque
qui michi mortuum meum,
thesaurum meum,
auferre et sepelire volebant.

Tunc flebam et gemebam,
et voces lamentabiles dabam.

Cor pre dolore concuciebatur,
cum dilectum filium
brachiis maternis constrictum avellere conabantur.

Faciem meam lacrimosam ipsius vultui applicabam;
faciem suam sepius inter manus accipiens,
crebrius inspiciebam, et gemebam,
quoniam *amaritudine repleta eram.*

Nec erat qui hec intueretur,
et matri pacienti non conpateretur.

Demum post sepulturam filii,
cum magno valde dolore reducta fui.

Sed in eius resurrectione,
cum ipsum tam gloriosum vidi,
plenam consolationem recepi;
et sic materia dolorum
in materiam transiit spiritualium gaudiorum.

Huc usque virginis verba.

19.
Porro nos qui hec
non sine gemitu et fletu audire potuimus,
interrumpere sermonem tuum
virgo mater
cogit compassionis nostre vehementia
et exuberancia tantarum lacrimarum,
quibus tibi
O virgo pia
compatimur ex intimis visceribus cordium nostrorum.

O quam induratum est cor,
quod tibi ex intimis non compatitur;
quam male exsiccati oculi,
qui te sic flentem videntes,
nequaquam queunt lacrimari;
quam frigidum pectus,
quod ex hiis non gemit.

O utinam conmoriantur tecum simul etiam omnia ossa nostra.

Benedicta brachia tua,
inter que iam dilectum reclinatum video.

Gene quoque rosifere matris felices,
sangwineo colore vernantes.

Pectus tuum maternum superbenedictum,
tanti doloris contentivum,
super quo iam oculis cordis video
regem meum reclinatum.

O *reclinatorium aureum*,
pre cunctis thronis eburneis sedibusque deauratis preelectum,
ad hanc horam servatum,
ut *auctorem vite*
subportet vita privatam.

Hard brulde mijn hartenzucht diep vanbinnen.

Daar voor me, daar stonden ze,
zij die mij mijn Dode,
mijn Schat,
wilden wegnemen en begraven.

Toen begon ik te wenen en te jammeren,
en ik schreeuwde het uit van verdriet.

Mijn hart brak van de pijn,
toen ze mijn geliefde Zoon
uit de omhelzing van mijn moederlijke armen wilden wegrukken.

Ik bracht mijn gezicht in tranen naar het zijne;
zijn gezicht nam ik tussen mijn handen, keer op keer,
en ik zag hem aan, zuchtend, steeds opnieuw,
want vervuld was ik van bitterheid.

Niemand die dit zag
en niet meeleeft met de lijdende Moeder.

En tenslotte, na de graflegging van mijn Zoon,
werd ik weggeleid, vermorzeld door verdriet.

Maar bij zijn opstanding,
toen ik hem zag in heel zijn Heerlijkheid,
toen ontving ik volledige vertroosting;
en de oorzaak van verdriet
werd toen tot de oorzaak van geestelijk vreugde.'

Tot zover de woorden van de Maagd.

19.
Wij, die deze dingen
niet hebben kunnen aanhoren zonder te zuchten en te huilen,
wij worden gedwongen om jouw toespraak te onderbreken,
maagdelijke Moeder,
het komt door de heftigheid van ons medeleven
en de overvloed aan tranen,
waarmee we met jou,
o godvruchtige Maagd,
meelijden uit het diepst van ons hart.

O, hoe verhard het hart
dat niet in zijn binnenste met je meeleeft;
hoe opgedroogd de ogen,
die jou zo zien huilen
en zelf geen tranen laten;
hoe gevoelloos de borst,
die hierbij zonder verzuchting blijft.

Oh, mochten toch ook onze beenderen sterven, samen met jou.

Gezegend jouw armen,
waarin ik de geliefde nu liggen zie.

Gelukkig ook de rozenrode wangen van de Moeder,
gekleurd door het bloed dat hen doet glimmen.

Bovenal gezegend jouw moederlijke borst,
vervuld van zulk grote smart,
waartegen ik met de ogen van mijn hart
mijn Koning nu zie rusten.

O gouden rustplaats,
verheven boven alle ivoren tronen en vergulde zetels,
bewaard voor dit uur,
om de Schepper van het leven,
beroofd nu van het leven, te dragen.

20.
Sed quid dicam?

En coram te
mater piissima
mente lacrimosa iam positus,
te obsecro et adiuro in domino,
ut michi tuum karissimum thesaurum,
regem et dominum meum,
pro me passum et mortuum,
sub hac forma
qua ipsum iam in gremio tuo sub crucis ligno
pallidum et livore plenum
meditationis oculo intueor, prebeas,
ut hoc ipsum quod est compassionis et doloris,
quod tibi corporaliter et presencialiter tunc
concessum fuit tamquam matri,
michi saltem spiritualiter et memorialiter
prout competit misero peccatori concedatur.

Da michi salvatorem meum.

Prebe quem diligo,
quia expectare amplius non valeo.

Suscipe nunc anima mea
dilectum de dilecta,
et dilectionis atque compassionis affectuosissima
ei prebe indicia.

21.
O dilecte my,
salutare meum et liberator meus,
amor meus, et gloriatio anime mee.

Ecce nunc affectu fervidissimo,
totus ab omnibus abstractus,
omnibus viribus anime mee simul in unum collectis,
ad te convertor,
te attente intueor
cum omni nisu et conamine,
quantum umquam possibile
fuit dilectum a dilecto amore prospectari.

En dilecte my,
cordis mei triclinium tibi soli servatum,
et huic mundo clausum,
ad hanc vocem reseratur,
te suscipere cupiens
per illapsum.

Sinus omnium desideriorum meorum sic iam se
ad te expandens dilatatur,
veluti cum rosa ad gelu noctis clausa,
ad solis radiosum splendorem se aperire festinat.

Anima mea tota amore calens,
brachia desideriorum suorum amplissime expandit,
et tibi gratanter occurrit,
ac inter cadentes lacrimas in amplexus ruit spirituales.

22.
Eya tota salus mea:
et sic tali ignito vehementer desiderio,
affectu fervidissimo
te nunc inter brachia anime mee suscipio,
te conplector,
tibi unior,
cum reverencia et laude et graciaram accione:
Te obsecrans per tua misericordie viscera,

20.
Maar wat zal ik zeggen?

Zie,
liefste Moeder,
met betraande geest kom ik tot je,
en ik smEEK en bid je in de Naam van de Heer,
mij jouw dierbaarste schat,
mijn Heer en mijn Koning,
die voor mij geleden heeft en gestorven is,
in de gedaante en vorm te willen aanreiken,
waarin hij onder het houten Kruis, liggend in je schoot,
bleek en vol blauwe plekken,
nu voor mijn geestesoog verschijnt,
zodat het medeleven en de pijn,
die jij op lichamelijke wijze en in zijn tegenwoordigheid
toen gevoeld hebt als zijn Moeder,
mij tenminste in de geest en gedachtenis mag worden verleend,
op de wijze zoals het een ellendige zondaar betaamt.

Geef me mijn Redder.

Hem waar ik van hou, geef hem me,
langer wachten kan ik niet.

Ontvang dan nu, mijn ziel
de geliefde uit de armen van de geliefde,
en toon hem de tekenen
van liefde en van innig meelijden.

21.
O mijn beminde,
mijn heil, mijn verlosser,
mijn liefde en de roem van mijn ziel.

Zie, met brandende liefde,
al het andere latend,
en met alle krachten van mijn ziel in eenheid verzameld,
wend ik me tot jou;
jou aanschouw ik aandachtig
met heel mijn ijver en inzet,
zo vurig
als een minnaar ooit zijn beminde kon aanschouwen.

Zie, mijn beminde,
mijn hart is als een rustbank alleen voor jou bestemd,
gesloten is het voor deze wereld,
jouw stem slechts kan het openen,
jou slechts verlangt het te ontvangen
zo je je hier wil neervlijen.

Mijn boezem verruimt zich en vol verlangen
opent hij zich naar jou,
als een roos die gesloten door de vrieskou van de nacht
zich haastig opent voor de stralende gloed van de zon.

Van liefde vlamt heel mijn ziel,
de armen van haar verlangen, ze strekt ze uit naar jou,
dankbaar rent ze je tegemoet
en onder tranen werpt zij zich in jouw geestelijke omhelzing.

22.
Ah jij, heel mijn redding,
het is met een ontvlamd verlangen,
brandend van liefde,
dat ik je nu ontvang in de armen van mijn ziel,
dat ik je omhels
en ik me verenig met jou,
niet zonder eerbied, lof en dankzegging;
en ik smEEK je, omwille van je innigste barmhartigheid:

ut hanc mortem preciosam
frustrari in me non permittas,
sed me nunc ad gratiam receptum
tibi unias tam efficaciter,
ut neque prospera nec adversa
me a te umquam valeant separare.

Ecce oculi mei
pallidam faciem tuam fixe intuentur;
tota anima mea amore tuo resoluta,
vulnera sangwine cruentata crebrius perosculatur,
omnesque vires et potencie mee
fructu passionis huius lacrimose pascuntur.

*Sub umbra namque illius
quem dudum desiderabam
nunc sedi,
sed et fructus eius dulcis gutturi meo.*

Nec inmerito.

Sunt etenim non nulli
qui de vite sue gaudent puritate;
alii de meritorum suorum presumunt multitudine,
aut exercitiorum spiritualium immensitate letantur.

Ego autem quid?

Vere
tota spes et solacium meum ex tua dependet passione,
ex meritorum tuorum magnitudine ac preciositate,
et matris tue benignissima pietate,
ut tu solus nosti
qui paupertatem meam considerasti.

Et ideo hec dominice passionis recordacio
michi est cordis in domicilio affectuose
recondenda,
et verbis ac operibus
opitulante gracia prosequenda,
et omni cum honore et reverencia magnificanda.

23.

*O rex regum et dominus dominancium,
quem sic mortificatum et miserii affiictum,
oculis fidei,
pleno affectu anima mea iam amplectitur,
concede michi
ut et te gloriosum atque sublimen et super astra celi
ad dexteram patris sedentem
perhenniter videre mereatur.*

24.

Sed et tu virgo beata,
mater piissima,
que iuxta crucem filii tui stetisti,
et doloris eius vulnera in anima tua efficaciter persensisti,
ac sangwinis eius aspergine rubricata fuisti,
eique sola fidelitatem perfectam usque in finem servasti,
et magno cum dolore a tumulto filii tui separata fuisti:
Tibi hec omnia compassionis vulnera
pro singulari gloria ad memoriam revoco
virgo pia.

Et sicut nunc quoque affectu devoto
inter cordis mei brachia O mater veneranda te excipio,
et compassionis te lacrimis associans
per portam civitatis quondam Jherusalem
ad domum reduco,
preteritorum gestorum sub exempla:
sic o mater graciae

sta niet toe dat deze kostbare dood
voor mij tevergeefs is geweest,
maar wil mij als iemand door jou in jouw genade ontvangen
zo onlosmakelijk met je verenigen,
dat geluk noch ongeluk
mij ooit nog van je scheiden kan.

Zie mijn ogen,
ze zijn onophoudelijk op jouw bleke gezicht gericht;
geheel mijn ziel is versmolten in jouw liefde
jouw bloederige wonden kus ik, steeds overnieuw,
al mijn krachten en vermogens,
ze voeden zich met de vruchten van dit Lijden.

Want in de schaduw van hem
waar mijn begeerte zo lang naar uitging,
zit ik nu,
en zijn vruchten, ze smaken mijn mond zo zoet.

En dat met reden.

Er zijn er
die zich verheugen in de zuiverheid van hun leven,
anderen die vertrouwen op hun vele verdiensten
of die zich verblijden met hun talloze geestelijke oefeningen.

En ik? Hoe zit het met mij?

Waarlijk,
al mijn hoop en troost hangt af van jouw Lijden,
van de grootte en kostbaarheid van jouw verdiensten
en van de barmhartigheid van jouw Moeder,
zoals alleen jij dat weet,
jij, die me in mijn armoede gezien hebt.

Daarom moet de gedachtenis aan het Lijden van de Heer
door mij liefdevol in het huis van mijn hart
bewaard worden,
en met hulp van de genade
opgevolgd worden door woorden en werken,
en geprezen worden met alle eer en hoogachting.

23.

O Koning der koningen en Heerser der heersers,
met de ogen van het geloof aanschouw ik je
als een ter dood veroordeelde en ellendig gekwelde,
en mijn ziel omhelst je nu vol liefde;
verleen mij te mogen verdienen,
jou, verheerlijkt en verheven boven de sterrenhemel,
zittend aan de rechterzijde van de Vader,
voor altijd te mogen aanschouwen.

24.

En ook jou, gezegende Maagd,
allerliefste Moeder,
jij die bij het Kruis van je Zoon stond
en de pijn van zijn wonden in jouw ziel voelde doordringen,
jij die rood gekleurd werd, besprenkeld door zijn bloed,
die hem als enige volmaakte trouw bewees tot het einde,
en in diepe rouw weggevoerd werd van het graf van jouw Zoon,
ja, ook jou roep ik al je lijdenswonden in herinnering,
jou alleen zijn ze tot roem,
o allerliefste Maagd.

En zoals ik jou nu met toegenegen liefde ontvang
in de armen van mijn hart, eerwaarde Moeder,
en je onder tranen van medelijden,
door de poort van de stad, voor jou Jeruzalem toen,
terug naar huis begeleid,
naar het voorbeeld van wat toen gebeurde,
O Moeder van genade,

Horologium: hoofdstuk 16 van boek 1

in extreme hore examine
anima mea et cunctorum eterne sapiencie discipulorum
de corporis ergastulo exeuncium
a te suscipiantur,
et ad illam celestem Jherusalem cum gaudio perducantur.

Amen.
Explicit primus liber.

zo verhoop ik in de beproeving van het laatste uur,
dat mijn ziel en die van alle discipelen van de Eeuwige Wijsheid,
het werkhuis van het lichaam achterlatend,
door jou ontvangen zullen worden
om vol vreugde begeleid te worden naar het hemelse Jeruzalem.

Amen.
Hier eindigt het eerste boek.

Jncipit tabula secundi libri.

— Cap. primum.

De diversitate ammiranda doctrinarum
atque discipulorum.

— Cap. II.

De sciencia utilissima homini mortali,
que est scire mori.

— Cap. III.

Formula compendiosa vite spiritualis.

— Cap. IV.

Qualiter Christus in sacramento eucharistie
sit devote recipiendus.

— Cap. V.

Quomodo eterna sapiencia sit
ex toto corde et ex tota anima
iugiter omni tempore laudanda.

— Cap. VI.

Informacio qualiter premissa
sint trahenda ad sermones et collaciones.

— Cap. VII.

Qualiter multi fideles
possint sapienciam divinam desponsare;
et quomodo per cottidiana quedam levia exercicia
debeant se continue in eiusdem amore renovare.

— Cap. VIII.

Fructus multiplex divine benedictionis
quem discipuli sapiencie merentur accipere
ex eius desponsacione.

De inhoudsopgave van het tweede boek.

Hoofdstuk 1:

Over de verbazingwekkende verscheidenheid aan leerstellingen
en discipelen.

Hoofdstuk 2:

De nuttigste wetenschap voor de sterfelijke mens:
weten hoe te sterven.

Hoofdstuk 3:

Verkorte regel ten behoeve van het geestelijk leven.

Hoofdstuk 4:

Hoe Christus in het Sacrament van de eucharistie
godsvruchtig moet worden ontvangen.

Hoofdstuk 5:

Hoe de Eeuwige Wijsheid
met heel het hart en met heel de ziel,
altijd en ononderbroken geprezen moet worden.

Hoofdstuk 6:

Onderwijzing over hoe het bovenstaande
toegepast kan worden bij preken en lezingen.

Hoofdstuk 7:

Op welke wijze veel van de gelovigen
huwen kunnen met Goddelijke Wijsheid,
en hoe zij zich met enkele lichte, dagelijkse oefeningen voortdu-
rend in haar liefde moeten vernieuwen.

Hoofdstuk 8:

De vele vruchten van de goddelijke zegen,
die de discipelen van de Wijsheid verdienen te ontvangen
uit hun huwelijk met haar.

Jncipit liber secundus.

Capittulum primum.

De diversitate ammiranda doctrinarum atque discipulorum.

1.
*Sapientiam omnium antiquorum exquirebat
quidam avidus sapientie discipulus,
et narrationem virorum nominatorum investigabat.*

*Versucias parabolarum scire cupiebat,
et occulta proverbiorum
exquirebat.*

*Cor suum tradidit ad vigilandum diluculo ad dominum
qui fecit illum,
supplicans ut ipsum de hac vita migrare non sineret,
antequam
ad cognitionem vere et summe phylosophye perveniret.*

Interim vero
dum de studio ad studium pergeret,
et undique hoc quod siciebat avide quereret,
nec usquam idipsum quod querebat
sed eius ymaginem inveniret:
quadam vice,
videre sibi videbatur, quasi quadam speram auream,
mira amplitudine diffusam,
et pulchritudine gemmarum perornatam.
Ubi cunctarum arcium et scienciarum
magistri et scolares innumeri degebant.

In spera autem predicta due mansiones distincte fabricate erant,
et quelibet harum suos doctores et discipulos habebat.

2.
Prima que et inferior,
videlicet liberalium arcium et mechanicarum
ac phylosophorum diversorum,
innumeram multitudinem continebat.

Jbi astrologi
in astrolabio suo ludebant.
Phisici naturas
rerum subtiliter considerabant.
Geometrici
cum dimensionibus se occupabant.
Musici
certas vocum porporciones dabant;
et quelibet facultas ea
que ad se pertinebant tractabat.

Quod medicorum erat,
medici tractabant;
fabrilia fabri.

Verum hii omnes
quasi *velamen super faciem* habere videbantur;
et cum estu vehementissimo laborarent,
dulci quodam poculo recreabantur,
quod tamen sitim ad plenum non extingwebat,
sed ariditatem generans,
sitire magis ac magis faciebat.

In quibus scolis dum predictus discipulus
paululum substitisset,
gustato huiusmodi poculo

Hier begint het tweede boek.

Hoofdstuk 1.

Over de verbazingwekkende verscheidenheid aan leerstellingen en discipelen.

1.
Er was een zekere, ijverige discipel van de Eeuwige Wijsheid,
die de wijsheid van al de ouden naspeurde
en de verhalen van beroemde mannen doorvorste.

De diepere zin van de gelijkenissen wilde hij leren kennen,
en de verborgenheden van de spreekwoorden
zocht hij te doorgronden.

In alle vroegte hield hij zijn hart aandachtig gericht op de Heer
die hem geschapen had,
en smeekte hem dat hij hem niet van dit leven zou laten scheiden
alvorens hij doorgedrongen zou zijn
tot de kennis van de ware en allerhoogste filosofie.

Eens,
toen hij van de ene studie naar de andere ijldde,
en overal zocht waar hij zo hevig naar hunkerde,
en niets vond
dan alleen de beeltenis ervan,
toen gebeurde het
dat het hem voorkwam als zag hij wat op een gouden bol leek,
verrassend groot van omvang
en versierd met prachtige edelstenen;
daarbinnen hielden zich ontelbare leraren en leerlingen op
van alle wetenschappen en van alle kunsten.

In deze bol nu waren twee verschillende afdelingen gemaakt,
en elk van hen had zijn eigen leraren en discipelen.

2.
Het eerste en benedenste verblijf,
dat van de vrije kunsten en de toegepaste wetenschappen,
huisvestte een grote menigte
van velerhande filosofen.

De astrologen
speelden er met hun astrolabia;
de natuurkundigen
bestudeerden nauwkeurig de natuur van de dingen;
de meetkundigen
hielden zich bezig met afmetingen;
de muzikanten
bepaalden de geschikte stemverhoudingen;
en zo was elke faculteit
gericht op het haar toegewezen aandachtsgebied.

Wat tot de heilkunde behoorde,
daarover disputeerden de artsen,
het handwerk behoorde tot het gebied van de handwerkslieden.

Maar al deze mensen
leken een zekere sluier voor hun gezicht te hebben;
en terwijl ze er met brandende ijver werkten,
verkwikten ze zich met een zoete drank,
die de dorst echter niet volledig leste,
maar een droogte veroorzaakte,
waardoor ze steeds meer dorst kregen.

En toen de bovengenoemde leerling
deze school een tijdje bezocht had,
en er van haar beker geproefd had,

nauseam habere cepit.

3.

Quam ob causam has resignans,
ad secundam mansionem accessit.

Erat autem mansio illa pulchra valde,
et mira varietate picturarum decorata.

Stans igitur ante hostium,
talem reperit ibidem superscriptionem:

Hec est scola theoloyce veritatis,
ubi magistra eterna sapiencia,
doctrina veritas,
finis eterna felicitas.

Quibus perfectis
festinanter accurrit, et scolae intravit,
cupiens totis visceribus
huius scole discipulus esse,
per quam sperabat se ad finem desideratum pervenire.

4.

Fuerunt in hac scola
tres studencium ordines atque doctorum.

Quidam in terra prope ianuam sedebant,
gustu carentes,
et vultum ad exteriora conversum habentes.

In ore eorum mellea quoque verba,
ab ore sapientie procedencia,
in liquorem felleum convertebantur.

Ex quo potu inebriati,
spiritu quodam inflatorio distendi videbantur,
ita ut statim in superbiam se erigerent,
regum animos induerent,
prelaturas et gradus diversos ambirent,
ac promociones quererent,
et in magnis et mirabilibus
super se ambularent.

Speculationi scibilibus solum intendebant,
affectu vero frigidissimi remanebant.

Ex ore eorum quasi farinasubtilissima procedebat,
et subtilia texebant.

Vox eorum quasi es sonans, aut cymbalum tinniens,
aures hominum verberabat,
sed ad cor minime pervenit.

Coram oculis eorum
velud nigri ethyopes demones ludentes saltabant,
et eis *kathedras honoris* crebrius proponebant.

Quibusdam aurum et argentum
et latas possessiones ostendebant.

Quibusdam vero longa et colorifera pallia induebant,
et almucia delicata capiti eorum superponentes,
procedere eos gradu ambicioso faciebant.

Qui obducto supercilio,
attonitos habentes oculos,
caput moventes
ac digitos extendentes,
sapientiam suam cunctis transeuntibus,
buccis crepantibus ostentare ambiebant.

voelde hij een onpasselijkheid in zichzelf opkomen.

3.

Daarom verliet hij deze school
en trok naar de tweede afdeling.

Deze afdeling was erg mooi
en versierd met een wonderlijke veelvoud aan beelden.

Hij stopte voor de deur
en zag daarboven het volgende geschreven:

'Dit is de school van de theologische waarheid;
de Eeuwige Wijsheid is er lerares,
de waarheid vormt de leerstof,
en de eeuwige gelukzaligheid het doel.'

Na deze woorden gelezen te hebben,
ging hij er in allerijl naar binnen;
met heel zijn hart
wenste hij een leerling te zijn van deze school,
in de hoop daar het gewenste doel te kunnen bereiken.

4.

Van drieërlei aard
waren de studenten en leraren op deze school.

Sommigen zaten op de grond bij de deur;
zonder smaak zaten ze daar,
hun gezichten naar buiten gekeerd.

Zelfs de honingzoete woorden
die uit de mond van de Wijsheid kwamen,
veranderden in hun mond tot een galbittere vloeistof.

Bedwelmd door deze drank
en opgeblazen als door de wind,
zwoollen ze meteen op van hoogmoed,
en ze gedroegen zich alsof ze koningen waren,
zetten hun zinnen op prelaturen en hoge rangen,
kibbelden over promoties,
en bemoeiden zich met zaken, groot en wonderbaarlijk,
die hun vermogen te boven gingen.

Slecht naar wat kenbaar is, gingen hun gedachten uit,
erg kil echter bleef hun gezindheid.

Wat uit hun mond kwam, was als zeer fijn poedermeel,
en het waren ragfijne stoffen die ze weefden.

Hun stem trof het menselijk oor
als schellend koper of een klinkende cimbaal,
maar tot het hart drong ze nauwelijks door.

Voor hun ogen
speelden en sprongen demonen als zwarte Ethiopiërs,
die hun vaak ereleerstoelen in het vooruitzicht stelden.

Sommigen van hen toonden ze goud en zilver
en uitgestrekte landgoederen.

Anderen trokken ze lange, fraai gekleurde jassen aan,
ze plaatsten fijne pelskappen op hun hoofd
en leerden hun het pad van de eerzucht te bewandelen.

De wenkbrauwen opgetrokken,
de ogen star vooruit,
hun hoofden schuddend,
de wijsvinger opgeheven,
en de wangen opgeblazen,
zo wilden ze ieder die maar voorbijging hun wijsheid tonen.

Sicque sapienciam studentes,
et insipienter viventes,
ab inimicis callide deludebantur.

Eratque omnium istorum unus labor et intentio,
ascendere et apparere.

Nam et ob hanc causam solummodo in studio laborabant,
ut postmodum maiores libertates
ad peragendam corporis curam in desiderio assequi possent,
et facultatem faciendi que vellent amplioem
sine contradicione haberent.

Leonem quippe rugientem quis audeat provocare?

5.
Rem mirandam discipulus in hac mansione advertit,
et risu dignam.

Nam celitus delapsa quasi pila argentea
inter eos currebat,
que ex sua pulchritudine et preciositate
omnium in se aspectum provocabat,
que ab omnibus amabatur et desiderabatur,
quia ipsa se habentibus
gloriam et honorem prestabat.

Hanc dum
quidam inter ceteros et super ceteros doctor egregius
in manu haberet,
et ex hoc
per totum mundum sonaret,
eiusque doctrina singulariter,
sicut rosa sine spina,
et sol absque nube preclarissime rutilaret:
multi hoc videntes et invidentes,
sibi pilam de manu auferre modis
quibus poterant attemptabant,
et nunc sagittas acutas nunc lapides duros iacientes,
nichil proficiebant,
sed mirum
in modum in seipsis affligebantur
et propriis sagittis percuciebantur.

Hec pila dum inter eos curreret,
studebant hii qui aderant
non tam ipsam comprehendere,
quam pro posse eam de manu alterius percutere et rapere,
et ostendere quod alius ipsam non haberet.

Eamque non tam explicabant,
quam quibusdam implicacionibus involvebant.

Fueruntque inter eos prochpudor
mirabiles contenciones clamores et contrarietates
de hac pila.

Hec autem tedium magnum ac displicenciam
in animo multorum audiencium generabant.

Nam per hec non tam proficiebant,
quam gimnasio vel spectaculo vano
se interesse dolebant.

Quidam autem eos sic circa pugnas verborum langwentes
et se mutuo invadentes
ac tamquam gallos conpugnantes deridebant.

6.
Cumque discipulus a circumstantibus quereret,

En aldus, naar wijsheid strevend
maar als dwazen levend,
werden ze op sluwe wijze door hun vijanden misleid.

Al hun arbeid en heel hun streven, het draaide slecht om dit ene:
omhoogklimmen en zich laten gelden.

Alleen voor dit doel studeerden ze zo ijverig,
opdat ze daarna meer vrijheden zouden verwerven
om zo aan de begeertes van hun lichaam te kunnen te voldoen,
en beter te kunnen handelen naar hun believen,
en zonder tegengesproken te worden.

Want, wie durft het aan een brullende leeuw te tergen?

5.
In deze afdeling trof de discipel iets wat hem verraste
en hem aanleiding gaf tot lachen.

Iets wat leek op een uit de lucht gevallen zilveren bol,
rolde er tussen de aanwezigen door,
en omdat hij zo mooi was en kostbaar
trok hij ieders blik naar zich toe;
allen hadden hem lief en begeerden hem,
want wie hem zou bezitten,
hem beloofde hij eer en roem.

En toen
een vooraanstaande en uitmuntende geleerde
hem in zijn hand hield,
en zijn leer hierdoor
een bijzondere weerklank vond over de hele wereld,
en zijn uitzonderlijke leer,
als een roos zonder doornen scheen
en als de zon aan een wolkeloze hemel zo helder opgloeide,
toen werden veel van hen die dit zagen jaloers,
en met alle mogelijke middelen
probeerden ze hem de bal afhandig te maken;
scherpe pijlen schoten ze op hem af en ze wierpen harde stenen,
maar niets hielp,
ja, wonderlijk genoeg
verwonden zij zich zelf hiermee,
en ze werden doorboord door hun eigen pijlen.

Toen de bal tussen hen door rolde,
spanden de aanwezigen zich in
niet zozeer om hem zelf te pakken te krijgen,
maar hem uit de hand van een ander weg te grissen of te slaan
en zo te laten zien dat die ander hem niet had.

In plaats van iets uit te leggen,
maakten ze alles alleen maar ingewikkelder.

Er was tussen hen, pijnlijk om te zien,
verbazingwekkende strijd, geschreeuw en verdeeldheid,
vanwege deze bal.

Dat veroorzaakte grote weerzin en ongenoegen
in de ziel van veel van de toehoorders.

Want niet alleen konden ze er geen vooruitgang door boeken,
het deed hen pijn
deze wedkamp en ijdele vertoning te aanschouwen.

Sommigen echter moesten lachen om hen
die zich wederzijds lamsloegen in deze woordenstrijd
en daarbij tekeergingen als een stel vechtende kemphanen.

6.
En toen de discipel vroeg aan degenen die bij hem stonden

quid nam hoc mirabile esset,
responsum est a quodam,
quod hec pila argentea
significaret veritatem sacre scripture,
lucidam et sonoram, et incorruptibilem.

Subdiditque:

Hec veritas a modernis quibusdam non tam studiose queritur
quam inpugnatur,
dum quilibet
non pro ipsa adipiscenda laborare videtur,
sed totis viribus probare contendit
quod quisvis alius ipsam veritatem nequaquam
habeat;
et ex hoc se ipsum preferre,
et alium subprimere intendit.

Et proinde fiunt improbaciones,
replicaciones et opinionum novitates mirabiles,
que magis in ammiracionem ducunt,
quam utilitati proficiant audiencium.

Nempe veritatem quam reserare auditoribus debuerant,
quibusdam intencionibus
et vocabulorum novitatibus ignotis velant,
et propter ostentacionem vanam
ipsam plerumque reddunt veritatem obscuram.

7.

Fuerunt preterea ex ipsis non nulli,
qui repente docere volebant
quod non opere sed meditacione
didicerant;
eorumque doctrina
non ex vita atque exercitiorum frequencia,
sed ex affirmacione processit sola.

Nam libros sanctorum patrum,
qui olym
vigente religione et florente devocione
in usu erant,
sicut collaciones patrum
et similia devocionis germina,
ubi devocionis fundamenta,
et spiritualis sciencia,
et tocius perfeccionis continetur summa,
que hominem
ad conpuncionem et sui ipsius recognicionem
et devocionis perditie restauracionem
ac divinum trahunt fervorem
spernentes,
ad ea se scripta
que vel ambicioni deserviunt vel questui convertebant.

Quod et si premissa inspiciebant,
non propter
novam devocionis gratiam acquirendam,
sed propter meliorem consecucionem finis
ab ipsis intenti hoc faciebant.

Seipsos namque inaniter exaltare
vel pascere principaliter cupientes,
humanam intendebant retribucionem.

Et sic pro chdolor
de seipsis desperantes,
vel proximos plus quam seipsos diligentes,
aut certe superiores se patribus estimantes,
devocionis studia non curabant.

wat dit wel voor wonderbaarlijk gebeuren was,
antwoordde een van hen,
dat deze zilveren bal
de waarheid van de Heilige Schrift betekende,
helder, welluidend en onvergankelijk.

En hij voegde eraan toe:

‘Bepaalde tijdgenoten zijn ijveriger in het bestrijden
dan in het zoeken van deze waarheid,
want geen van hen
schijnt zich in te spannen haar te bezitten,
maar ieder streeft er met heel zijn kunnen naar
te bewijzen dat een ander niets van die waarheid
in zijn bezit heeft;
zichzelf proberen ze zo te verheffen,
en de anderen te onderdrukken.

Vandaar al die weerleggingen,
bedenkingen en merkwaardig nieuwe opvattingen,
die bij de luisteraars eerder bewondering opwekken
dan dat ze hun enig nut opleveren.

De waarheid die ze de toehoorders zouden moeten ontsluiten,
verpakken ze in hun eigen bedoelingen
en in nieuwe, onbekende woorden;
en met al die ijdele protserigheid
wordt door hen de waarheid grotendeels verduisterd.’

7.

Meer nog, er waren onder hen enkelen
die meteen wilden onderwijzen
wat ze door studie noch door beschouwing
geleerd hadden;
wat ze onderwezen kwam niet voort
uit hun levenswijze en veelvuldige oefeningen,
maar slechts uit louter aannames.

Want de boeken van de heilige vaders,
die eens,
toen het geestelijk leven groeide en de godsvrucht bloeide,
in hoog aanzien stonden,
zoals de conferenties van de vaders
en soortgelijke vruchten van toewijding,
die de grondslagen van de godsvrucht,
de wetenschap van de geest,
en de som van alle volmaaktheid bevatten,
die de mensen aanzetten
tot boetvaardigheid en zelfkennis,
tot herstel van een godsvruchtig leven dat verloren ging,
en tot godsliefde,
deze boeken werden door hen verworpen
en vervangen door geschriften
die hun eerzucht en hun eigenbelang dienden.

En als ze al naar die boeken omkeken,
dan deden ze dat niet
om er nieuwe genaden van godsvrucht uit te putten,
maar om beter het doel te bereiken
waar ze hun zinnen op gezet hadden.

Voor al zichzelf begeerden ze op ijdele wijze te verheffen
en te verrijken,
ja, menselijke beloningen waren het die ze nastreefden.

En zo, o pijn,
verwijderd van zichzelf,
en meer houdend van wat ze pakken konden dan van zichzelf,
hielden ze zich voor verheven boven de vaders,
en gaven ze geen aandacht aan de studie van de godsvrucht.

Libros namque eiusmodi
purissimam devocionem continentes,
permiserunt ex negligencia vetustate consumi;
sola sermonum volumina, et si qua sunt talia
que propria implent marsubia,
studiose revolventes,
et sibi preciose comparantes sub *specie pietatis*,
miseri seipsos neglexerunt.

Et tamen velud ficus fatua
que foliis quidem habundat,
fructu autem caret,
modicum in populo fructum dederunt.

Quippe homines, verborum foliis habundantes,
fructu devocionis steriles remanserunt.

8.
Quidam insuper ex eodem primo discipulorum numero,
cum prelationes intentas consequabantur,
exinde honestatem quandam vite ac morum condignam
ante oculos hominum
quasi quoddam *sanctum seculare* ypocrisando induebant,
virtutem autem eius abnegabant.

Nam pacem propriam querentes,
pacem autem salutis animarum dissimilantes,
nimis remisse et negligenter egerunt.

Amicos sibi conscienties attrahebant
et plus iusto eos fovebant,
per quorum fautoriam
regimen suum stabilire presumebant in evum.

Qui amore proprio excecati,
non videbant vermen
qui interiora vite spiritualis corrodit;
sed solummodo solliciti erant,
qualiter deforis sibi pariter ac subditis suis
quandam honestam vitam
ad salutem precise sufficientem,
vivificatorio autem spiritu deintus carentem conpingere possent.

Hii quedam ydola in via posita destruxerunt,
verumptamen *excelsa non abstulerunt*.

Nam et si quid forte corrigendum erat,
ex quo sibi periculum quodcumque evenire,
vel etiam displicenciam incurrere timebant,
nec tamen dissimilando
convenienter transire poterant,
in persona hec propria facere recusantes,
vicarios dereliquerunt,
et ea que ipsi veluti gygantes
solo digito destruere poterant,
quibusdam pigmeis facienda commiserunt.

Videntes autem
hii negocium supra virtutem sibi inpositum,
pertransierunt,
et aut non aut minus quam oportuit fecerunt.

9.
Sane rectores predicti,
cum lapsus tam notabilem
in subditis viderent,
hec emendare
sine labore proprio cupientes,
precepta multiplicabant,
ordinaciones congeminabant,
et *magna eis honera et inportabilia inponebant*;

Deze boeken,
die de zuiverste godsvrucht bevatten,
lieten ze uit onachtzaamheid verstoffen;
alleen predikbundels en dergelijke
plozen ze ijverig na, zoekend of er iets bij was
waarmee ze hun eigen geldbuidel konden vullen;
en zo, onder een schijn van godsvruchtigheid,
veronachtzaamden deze beklagenswaardigen zichzelf.

En als een onnutte vijgenboom,
rijk aan bladeren
maar zonder vrucht,
zo waren ze hun toehoorders tot voordeel.

Woorden hadden ze als bladeren zoveel,
vruchten van godsvrucht bleven echter uit.

8.
Ook zag men discipelen uit deze eerste groep,
die eenmaal de begeerde prelaturen verkregen,
de mensen een ogenschijnlijk eerbaar en eerzaam leven,
voorhuichelden,
als een soort werelds heiligdom,
de bijbehorende kracht echter werd door hen verloochend.

Want door hun eigen vrede na te jagen,
voorgevend vrede te zoeken in het redden van zielen,
handelden ze op uiterst lichtzinnige en nalatige wijze.

Ze trokken gelijkgestemde vrienden tot zich
en begunstigden hen meer dan gerechtvaardigd was,
in de hoop met hun bijval
hun eigen heerschappij blijvend te verstevigen.

Verblind door eigenliefde,
zagen ze de worm niet
die het geestelijk leven aan de binnenkant uitholt;
het was hun alleen te doen
om de buitenwereld en hun ondergeschikten
een hoogstaand leven voor te spiegelen,
net genoeg voor hun heil,
maar aan de binnenkant ontbrak de levenbrengende Geest.

Ze vernietigden bepaalde afgoden die hun de weg versperden,
maar de hoger gelegen plekken lieten ze ongemoeid.

Wanneer er namelijk een misbruik bestraft diende te worden,
en ze bang waren hierdoor zelf in gevaar te komen,
of dat hun optreden tot ongenoegen kon leiden,
maar ze hun ogen voor dit misbruik
niet zomaar sluiten konden,
dan weigerden ze persoonlijk op te treden,
en lieten ze de zaak aan plaatsvervangers over;
en wat ze als reuzen
met een enkele vinger zelf konden vernietigen,
dat lieten ze opknappen door pygmeeën.

Wanneer deze echter zagen, dat hun iets opgelegd werd
dat hun krachten te boven ging,
dan lieten ze de zaak betijen,
en ze deden ofwel niets of minder dan nodig zou zijn geweest.

9.
Wanneer dan de leidinggeevenden
zulke openlijke tekortkomingen zagen
bij hun ondergeschikten,
en ze de zaken wilden rechtzetten,
maar wel zonder zichzelf te hoeven inspannen,
dan vermenigvuldigden ze de voorschriften,
verdubbelden ze de verordeningen
en legden hen grote en ondraaglijke lasten op;

ipsi autem digito suo ea levare noluerunt.

Subditi autem
ex hoc magis indurati et involuntarii effecti,
culpam suam
in eorum rectorum negligencias retorquebant.

Nam predicti non erant *primi*
qui ad hostes prostrandos *transfretarent*
et primi in acie pugnarent,
sed qui ea
que honoris erant vel utilitatis seu comodi temporalis,
sibi usurpabant:
Non attendentes quasi impossibile esse,
homines indevotos
solis reduci verbis,
sed magis operibus bonis
et vivis exemplis.

Si enim reiecto pomposo adventu
et sumptuosa expensa quam faciebant,
ipsi qui ceteros emendare volebant,
simpliciter et humiliter ac frugaliter se habuissent,
et verbis ac exemplis ad omnia
ad que ceteros artare volebant, ipsi se primo dedissent,
utique multum profecissent.

Sed quia
multa dicere et pauca facere contendebant,
quasi serpentem
cum cauda lubrica apprehendebant;
et non solum non proficiebant,
sed cottidie in deterius se labi videbant.

Et hii omnes predicti
de primo ordine studencium
secunde mansionis erant.

10.
Porro hii qui de secundo ordine erant,
in statu proprio persistere videbantur.

Tercii autem
prope magistrum consederant,
et *aquam sapiencie salutaris*
ex ore eius bibentes
inebriabantur, in tantum
ut seipsos et omnium aliorum obliviscerentur,
et *corde et animo*,
oculis ac facie sursum tenderent,
et quodammodo
in abyssum divine speculationis ac dulcedinis
inmersi et absorpti,
ad divina contemplananda raperentur.

Hii quasi celum stellatum in hoc mundo fulgebant,
et velud ardens facula sursum tendentes,
in se ardebant
et proximos quosque in dei amore accendebant.

Tales quoque
ad prelationes et regimina assumpti,
erant utilissimi.

Nam et gracia divina, atque industria humana
erant miro modo predicti.

11.
Cum autem discipulus
hec diligentissime considerasset,
ammiracione maxima tenebatur

zelf weigerden ze hier ook maar een vinger voor op te tillen.

De ondergeschikten echter,
door deze houding verharder en weerspanniger geworden,
weten hun gebrekkig handelen vervolgens weer
aan de nalatigheid van hun meerderen.

Want deze leiders, het waren niet de eersten
die de zee overstaken om de vijanden neer te halen,
en te vechten in de voorste gelederen,
maar ze stonden wel vooraan
om zich alles toe te eigenen
wat eer, nut of tijdelijk gewin gaf;
ze beseften niet dat het bijna onmogelijk is
om mannen die hun toewijding verloren hebben,
door woorden alleen terug te brengen,
maar dat hier veeleer goede werken
en levende voorbeelden voor nodig zijn.

Wanneer zij, die anderen wilden beteren,
al die pracht en praal achterwege zouden laten,
die hun verspillende levenswijze kenmerkte,
en zich eenvoudig, nedermoedig en spaarzaam zouden tonen,
en zelf zouden voorgaan, in woord en in voorbeeld,
waartoe ze anderen wilden dwingen,
ze zouden zeker veel bereikt hebben.

Maar terwijl ze zich moeite deden
veel te praten en weinig te doen,
grepen ze de slang, om zo te zeggen,
bij de glibberige staart,
en niet alleen bereikten ze weinig vooruitgang,
maar ze maakten het zo met de dag erger voor zichzelf.

Degenen waarover hierboven geschreven is,
het waren allemaal studenten van de eerste soort,
zich bevindend in de tweede afdeling.

10.
Zij die behoorden tot de tweede soort
leken in hun eigen gesteldheid te blijven steken.

Maar de derde soort studenten,
gezet en naast hun leermeester,
raakten door het water van de heilzame wijsheid,
dat ze uit zijn mond dronken,
zo opgetogen,
dat ze zichzelf en alle anderen vergaten;
met hart en ziel opgericht,
de ogen en het gelaat naar omhoog,
was het alsof ze
in de afgrond van de goddelijke bespiegeling en zoetheid,
ondergedompeld en opgenomen waren,
ontrukt in het beschouwen van de goddelijke dingen.

Ze straalden in de wereld als sterren aan de hemel,
en als een opvlammende, vurige fakkel
zo vlamden ze vanbinnen,
al hun naasten ontbrandend in de liefde voor God.

Zulke mannen,
eenmaal benoemd tot oversten en leiders,
bleken van groot nut te zijn.

Want op wonderbaarlijke wijze waren ze begiftigd
met goddelijke genade en menselijke ijver.

11.
Toen de discipel
al deze dingen zeer zorgvuldig overwoog,
werd hij bevangen door grote verbazing

quid nam hoc esset,
et maxime de hoc
quod de eadem veritate
tanta difformitas
in diversis discipulis nascebatur.

Intellexitque quasi vocem dicentem sibi:

Tres ordines quos vidisti,
tres modi sunt
studendi atque docendi sacram scripturam.

Primus modus est carnalis,
quem habent hii
in quibus
habundat littera sine spiritu:
Qui quanto plus litterati,
tanto plus superbia inflati,
atque nocivi sibi et aliis esse noscuntur:
Qui non dei laudem,
vel suam et aliorum edificacionem,
sed suam promocionem querunt.

Secundus modus est animalis,
et est in hiis
qui simplici quidem oculo
in actu scolastico
ea que ad salutem necessaria sunt querunt,
verumptamen
opera supererogacionis facere
et *karismata emulari meliora* usquequaque negligunt.

Tercius vero qui et spiritualis,
est eorum
qui toto cordis affectu
ad ea que perfectionis sunt se viribus omnibus extendunt,
studiose operam dantes,
ut sicut intellectus eorum sciencia,
sic et affectus eorum divina sapiencia repleatur;
et sicut proficiunt in cognicione veri,
sic et in amore summi boni:
Qui gustant et vident quoniam suavis est dominus:

Qui se et alios
per sacram scripturam ad debitum finem dirigunt,
et nichilominus interius
spiritu dei aguntur.

12.
Igitur discipulus, aliis obmissis
cupiebat cum hiis mansionem habere,
et se totum conferre ad studium
illius vere et summe phylosophye.

over wat dit allemaal betekende,
en wat hem vooral verbaasde,
was dat de ene waarheid
zo'n verscheiden weerklink had
in de afzonderlijke groepen discipelen.

Toen, als door en stem uitgesproken, verstond hij:

'De drie categorieën die je zag
vertegenwoordigen drie manieren
om de Heilige Schrift te bestuderen en te onderwijzen.

De eerste manier is die van het vlees,
ze wordt gevonden
in degenen
die almaar letters tot zich nemen zonder de geest;
hoe meer letters ze gelezen hebben,
des te meer opgezwollen ze raken van trots,
niet beseffend hoe schadelijk dat is voor henzelf en voor anderen;
heel hun streven is niet gericht op het loven van God,
noch op eigen of andermans zaligheid,
maar op de bevorderingen die ze najagen.

De tweede manier is die van de dierlijke ziel,
ze wordt gevonden bij degenen
die met een enkel oog,
en op schoolse wijze,
zoeken wat nodig is voor het heil,
maar het nalaten
werken te doen die verder gaan dan de verplichting
en te streven naar grotere en betere gaven.

De derde weg, die de geestelijke is,
gaan zij,
die met geheel hun hart en al hun krachten
nastreven wat tot de volmaaktheid behoort,
er zorgvuldig acht op gevend,
dat zoals hun verstand gevuld raakt met kennis,
hun hart vervuld wordt van goddelijke liefde;
en zoals ze groeien in de kennis van de Waarheid,
zo groeien ze in de liefde voor het Allerhoogste Goed:
zij proeven en zien hoe zoet de Heer is.

Zichzelf en anderen
leiden ze naar het vereiste doel volgens de Heilige Schrift,
daarbij innerlijk niet minder handelend
uit de Geest van God.

12.
De discipel wenste, voorbijgaand aan de anderen,
bij die laatsten zijn thuis te zoeken,
en zich volledig te wijden aan de studie
van deze ware en allerhoogste filosofie.

Capitulum secundum.

**De scientia utilissima homini mortali,
que est scire mori.**

1.
Cum omnes homines natura scire desiderant,
O summa et eterna sapientia,
et in te
universalis principe
et nature auctore
ad quem nobis sermo,
omnes thesauri sapientie et scientie sint absconditi,
sisque omnium artifex,
omnem habens scientiam,
omnia prospiciens:
hinc avido cordis desiderio peto,
ut thesaurum sapientie tue michi aperias,
scientiamque sanctorum
et de rebus magnis instruas,
et ut materias quoque subtilissimas ac profundissimas
nunc pertractandas
in medium proponas.

2.
Sapientia respondit:

Fili mi
noli altum sapere
sed time.

Audi me,
et docebo te utilia.

Tribuam tibi donum electum.

Doctrina mea,
ipsa erit vita tua.
Jgitur exordium discipline salutaris
a *timore domini* inchoantes,
qui *inicum est sapientie,*
docebo te hic per ordinem:
Primo qualiter moriendum sit:
Postea qualiter vivendum:
Deinde qualiter me debeas sacramentaliter recipere,
et demum
quomodo pura mente me debeas iugiter laudare.

3.
Cui discipulus:

Hoc est domine mi
quod semper optavi
et votis omnibus exquisivi.

O si scirem has artes utilissimas,
videlicet feliciter mori,
et bene vivere,
te affectuose recipere,
ac devote laudare:
quid amplius vellem requirere?

Sed queso dic michi,
ad quid prodest
hec doctrina moriendi,
cum mors
non habitus
sed privatio
esse cognoscatur.

Hoofdstuk 2.

**De nuttigste wetenschap voor de sterfelijke mens:
weten hoe te sterven.**

1.
Omdat alle mensen van nature naar weten verlangen,
O hoogste en Eeuwige Wijsheid,
en in jou,
Heerser over het al,
Schepper van de natuur,
tot wie wij spreken,
alle schatten van wijsheid en wetenschap verborgen liggen,
daarom, Maker van alles,
jij, die alle kennis bezit,
die alles van tevoren ziet,
daarom bid ik je met gretig hartsverlangen,
mij de schat van jouw wijsheid
en de wetenschap van de heiligen te ontsluiten,
en mij te onderrichten in deze verheven dingen,
en deze zaken, ook de fijnzinnigste en diepzinnigste,
die nu besproken dienen te worden,
in het middelpunt van de aandacht te brengen.

2.
De Wijsheid antwoordde:

'Mijn zoon,
wil niet hoge dingen smaken,
veeleer vrees.

Luister naar me,
en ik zal je dingen leren die nuttig zijn.

Een kostbaar geschenk zal ik je geven.

Wat ik onderwijzen wil,
heeft betrekking op jouw leven.
Aan het begin van de heilsleer
staat de vrees voor de Heer,
die de toegang tot de Wijsheid is;
ik zal je hier de juiste volgorde wijzen:
als eerste: hoe te sterven,
vervolgens: hoe te leven,
dan: hoe mij in het Sacrament te ontvangen,
en tot slot,
hoe met een zuivere ziel mij onophoudelijk te prijzen.'

3.
Hierop zei de discipel:

'Dit, mijn Heer, is
waar mijn verlangen altijd naar uitgegaan is
en wat ik gezocht heb in al mijn gebeden.

O, had ik kennis van deze allernuttigste kunsten,
namelijk: gelukkig sterven
en goed leven,
jou liefdevol ontvangen
en godsvruchtig te loven,
wat zou er voor mij nog resten om te achterhalen?

Maar, zeg me, zo vraag ik je,
welk nut kan gevonden worden
in de wetenschap van hoe te sterven,
aangezien toch de dood
niet als na te streven verworvenheid
maar als verlies
gezien wordt.

4.

Ad hec sapiencia:

Multum per omnem modum.

Scientia utilissima et cunctis artibus preferenda est
hec scientia, scire videlicet mori.

Scire quidem se esse mortalem,
omnibus commune est,
cum *nemo sit qui semper vivat*
vel qui huius rei fiduciam habeat.

Sed paucissimos invenies
qui scire mori sciunt;
quia hoc donum dei
permaximum est.

Scire namque mori,
est paratum habere cor et animam
omni tempore ad superna,
ut quandoeumque mors venerit,
paratum eum inveniat,
ut absque omni retractione eam recipiat,
quasi qui socii sui dilecti
adventum desideratum expectat.

Sed pro dolor
in non nullis religiosis,
sicut et in seculi hominibus vanis,
valde multos invenies
qui mortem hanc tantum abhorrent,
ut vix eius memoriam admittere velint.

Discedere de hoc mundo nolunt,
quia scire mori nondum didicerunt.

In vaniloquis et iocis et scurrilitatibus
ac ceteris similibus supervacuis rebus
multum de tempore suo expendunt;
et ideo cum ex timplo mors supervenit,
quia male paratos invenit,
miseram animam de corpore rapit
et ad iehennam deducit,
sicut et quondam tibi
quoque frequencius frenum inposuerat
et te secum abducere volebat,
si manus miseracionum domini
non obgtitisset.

Tu autem nunc vacua vacuis relinquis
et doctrine mee intendas,
que *tibi magis proderit*
quam aurum electum
et pre libris omnium phylosophorum.

Et ut ardentius te mea hec doctrina moveat
et in corde tuo semper fixa permaneat,
ideo sub exemplo sensibili
doctrine huius misterium tibi tradam:
quod tibi valde proderit
ad salutis inicium,
et ad cunctarum virtutum
proficiet stabile fundamentum.

Vide ergo nunc similitudinem
hominis morientis,
et tecum pariter loquentis.

5.

Discipulus hec audiens,

4.

Hierop antwoordde de Wijsheid:

'Ze is op veel manieren nuttig.

Deze kennis, dit weten hoe te sterven,
is allernuttigst en te verkiezen boven alle andere kunsten.

Het weten dat iemand sterfelijk is,
daarmee is ieder wel vertrouwd,
aangezien er niemand is die altijd leven zal,
noch iemand is die daarop hopen kan.

Maar slechts weinigen zul je vinden,
die weten hoe te sterven;
een geschenk van God is het,
van alle gaven de grootste.

Weten hoe te sterven,
betekent hart en ziel altijd verheven te houden
naar de dingen van omhoog,
zodat wanneer de dood zich ook maar aandient,
hij hen bereid vindt
hem zonder enige weerstand te ontvangen,
als stonden zij te wachten
op de komst van een dierbare vriend.

Maar ach, helaas,
onder niet weinig geestelijken,
net zoals onder ijdele, wereldlijke mensen,
zul je er velen aantreffen
voor wie de gruwel van de dood zo groot is,
dat ze er nauwelijks over durven nadenken.

Deze wereld willen ze niet verlaten,
omdat ze nog niet geleerd hebben hoe te sterven.

Met ijdel gepraat, met schertsen en potsierlijkheden,
en andere, soortgelijke lege dingen,
vergooien ze veel van hun tijd;
en wanneer de dood hen dan plots overvalt,
en hij hen slecht voorbereid aantreft,
dan rukt hij de ellendige ziel weg uit hun lichaam
en neemt haar mee naar de hel,
net zoals hij jou
vaak bij de teugels heeft willen nemen
om je met hem mee te voeren,
zou de barmhartige hand van de Heer
het niet verhinderd hebben.

Maar jij nu, laat die ijdelheden de ijdelheden,
en schenk aandacht aan mijn leer,
ze zal jou meer tot nut zijn,
dan het zuiverste goud,
ja meer dan de boeken van alle filosofen.

En opdat mijn leer jou des te heviger beweegt
en zich altijd in je hart zal vestigen,
wil ik je aan de hand van een waarneembaar voorbeeld
de verborgenheden van mijn leer tonen:
het zal voor jou zeer nuttig zijn
tot begin van je heil,
en alle deugden
zal het tot stevige grondvest zijn.

Zie dan nu het beeld voor je
van een man die met je spreekt,
terwijl hij stervende is.

5.

Toen de discipel dit hoorde,

cepit se ab exterioribus colligere,
et in seipso
similitudinem propositam diligentissime considerare.

Erat autem ante eum similitudo iuvenis pulcherrimi,
qui morte preventus,
in proximo migraturus erat,
et de salute anime sue
nichil disposuerat.

Qui huiusmodi voce miserabili clamabat:

*Circumdede runt me gemitus mortis;
dolores inferni circumdede runt me.*

Heu me deus eterne,
ad quid in hunc mundum nascebar?

*Natus ex utero
cur non statim perii?*

En principium vite mee fuit cum fletu et dolore;
nunc autem finis et exitus meus extant
cum miserabili planctu et merore.

*O mors
quam amara est memoria tua
cordi iocundo
et in deliciis enutrito.*

Horribilis presencia tua
ei qui
et etate iuvenis et robore fortis
et qui potitur successibus prosperis.

O quam parum credidisssem,
quod tam cito mori debuisssem.

Sed nunc mors
o misera
repente quasi ex insidiis erumpens
irruisti super me.

Conprehendisti atque mille funibus ligasti,
et in vinculis ferreis tecum trahis,
sicut trahi solet dampnatus
ad supplicium mortis.

Nunc pre dolore *conplosis manibus* rugitum emitto.

Cupiens mortem effugere,
et non est locus diffugiendi.

Circumspicio ad omnem plagam,
et deficit consiliator et adiutor.

*Fixum est,
mutari non potest.*

Vocem mortis horribilem audio,
intonantem atque dicentem:

Filius mortis es tu.

Nec opes nec ratio
nec cognati aut amici
valebunt te liberare de manu mea.

*Finis venit,
venit finis.*

begon hij zijn uitwendige zinnen te verzamelen,
en in zichzelf verzonken,
het hem voorgestelde beeld zorgvuldig gade te slaan.

Hij had het beeld voor zich van een zeer knappe jongeman,
die, door de dood ingehaald,
op het punt stond het aardse te verlaten,
en dat zonder enige voorbereidingen te hebben getroffen
voor de redding van zijn ziel.

Hij riep met een ellendige stem woorden als deze:

'Het gekreun van de dood heeft mij omvangen;
de pijnen van de hel hebben mij omklemt.

Wee mij, eeuwige God,
waartoe ben ik in deze wereld geboren?

Waarom niet meteen gestorven
toen ik de moederschoot verliet?

Mijn leven begon met tranen en verdriet,
en nu beëindigd en verlaat ik het
met klaagzangen en rouw.

O dood,
hoe bitter de gedachte aan jou,
voor een hart gewend aan vreugde,
gevoed met zoetheiden.

Verschrikkelijk jouw aanwezigheid,
voor iemand
die jong is en krachtig
en zijn leven leidt in grote voorspoed.

O, hoe weinig kon ik geloven,
zo spoedig te moeten sterven.

Maar nu,
o ellendige dood,
alsof je uit een hinderlaag bent gesprongen
zo heb je me plots overrompeld.

Gegrepen heb je me en me gebonden met duizend banden,
en aan ijzeren kettingen sleep je me mee,
zoals men dat bij een ter dood veroordeelde pleegt te doen,
die naar zijn terechtstelling wordt gevoerd.

Nu, met handen verwrongen van pijn, schreeuw ik het uit.

Ik zou willen wegrennen voor de dood,
maar nergens een toevluchtsoord.

Ik kijk om me heen, naar alle kanten,
maar nergens een vertrooster, nergens een helper.

Het is besloten,
er is geen terug.

Ik hoor de vreselijke stem van de dood,
die bulderend zegt:

"Je bent een zoon van de dood.

Rijkdom noch verstand,
vrienden noch verwanten
zullen je uit mijn greep kunnen bevrijden.

Het einde is gekomen,
gekomen is het einde.

Decretum est,
inpleri oportet.

O my deus
oportet me iam mori?

Non potest hec sententia mutari?

Debeo iam tam cito de hoc mundo recedere?

O mortis inmensa crudelitas,
O impietas et indignatio miseranda.

Parce queso
parce iuventuti,
parce nondum mature etati.

Non sic crudeliter agas,
nec me subtrahas ab hac luce
tam inprovisè.

6.
Discipulus hec audiens,
conversus ad eum
dixit:

Amice
verba tua non michi videntur sapere disciplinam.

Nescis quia equum est iudicium mortis.

Personam non accipit,
nec alicui parcat,
sed se equaliter omnibus dividit.

Nec iuvenis aut senis miseretur.

Ignorat nobiles,
et potentes non veretur.

Divitem ut pauperem similiter perdit.

Quinymmo
plures ante perfectam complecionem annorum suorum
de medio sublatis sunt.

An putabas
quod tibi soli mors parcere deberet,
et thabernaculum tuum fictile
ingredi non auderet?

Et prophete mortui sunt.

7.
Respondens autem similitudo mortis dixit:

Vere *consolator honorosus* es tu.

Nec verba mea sonant inprudenciam,
sed hii potius insipientibus similes censendi sunt,
qui in pie usque ad mortem vixerunt,
et que digna sunt morte egerunt,
nec tamen mortem timent
vicinam.

Ceci sunt et *iumentis insipientibus similes*,
novissima sua
et que post mortem ventura sunt non providentes.

Non defleo iudicium mortis,
sed fleo dampna indispositæ mortis.

Het is beschikt,
het moet gebeuren.”

O mijn God,
moet ik nu al sterven?

Kan dit vonnis niet veranderd worden?

Moet ik deze wereld dan al zo snel verlaten?

O mateloze wreedheid van de dood,
O meedogenloze vernedering zonder genade.

Spaar, zo smee ik je,
spaar de jeugd,
spaar wie nog niet tot rijpheid is gekomen.

Handel toch niet zo wreed,
sleur me niet zo plots weg uit dit licht,
zo onvoorbereid.’

6.
Toen de discipel dit hoorde,
wendde hij zich tot de stervende man
en zei:

’Vriend,
jouw woorden schijnen mij niet erg doordacht te zijn.

Weet je niet dat de dood allen zonder onderscheid oordeelt.

De dood maakt voor niemand een uitzondering,
niemand slaat hij over,
en ieder wordt door hem gelijkelijk bedeed.

Met de jongeren noch de ouderen heeft hij erbarmen.

Mensen van adel kent hij niet,
de machtigen vreest hij niet.

Zowel de rijken als de armen vaagt hij weg.

Ja,
de meesten worden uit ons midden weggerukt
nog voor hun jaren vervuld zijn.

Of dacht je soms
dat de dood jou alleen zou moeten ontzien,
ja, dat hij het niet zou aandurven
jouw aardse huis binnen te dringen?

Zelfs de profeten stierven. ’

7.
De beeltenis van de dood antwoordde:

’Je bent me een edelmoedige trooster!

Mijn woorden zijn niet ondoordacht,
veeleer dienen zij als dwazen beschouwd te worden,
die goddeloos geleefd hebben tot de dood,
die handelingen pleegden die de dood verdienen,
maar desondanks niet bang zijn voor de dood,
die hen nochtans zo nabij is.

Blind zijn ze en als redeloze beesten,
die zich niet voorbereiden op hun laatste uur
noch op wat na de dood zal gebeuren.

Niet om het oordeel van de dood rouw ik,
maar om de schade van een onvoorbereide dood.

Non ploro quod hinc exiturus sum,
sed plango et lugeo
dampna dierum,
qui inutiliter et sine omni fructu pertransierunt.

Qualiter vixi?

*Erravi a via veritatis,
et iusticie lumen non luxit michi,
et sol intelligencie non est ortus michi.*

*Lassatus sum
in via iniquitatis et perdicionis,
et ambulavi vias difficiles;
viam autem domini ignoravi.*

*Heu
quid michi profuit superbia,
aut quid diviciarum iactancia contulit michi?*

*Transierunt omnia illa
tamquam umbra preteriens,
et tamquam nuncius cito percurrrens,
et tamquam navis que pertransit fluctuantem aquam,
cuius cum preterierit
non est vestigium invenire,
neque semitam carine illius in fluctibus:
Aut avis que transvolat in aere;
nullum invenitur argumentum itineris illius
sed tantum sonus alarum
verberans levem ventum,
et scindens per vim itineris aerem conmotis alis transvolabit,
et post hec nullum signum invenitur itineris illius:
Aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum;
divisus aer continuo in se reclusus est,
ut ignoretur transitus illius.*

*Sic et ego
natus continuo
desivi esse,
et virtutis quidem signum nullum valui ostendere;
in malignitate autem propria consumptus sum.*

*Spes mea tamquam lanugo
que a vento tollitur,
et tamquam spuma gracilis
que a procella dispergitur,
et tamquam fumus
qui a vento diffusus est,
et tamquam memoria
hospitis unius diei pretereuntis.*

*Et ideo sermo meus nunc in amaritudine est,
et verba mea plena sunt dolore.*

*Propterea factum est mestum cor meum,
ideo contenebrati sunt oculi mei.*

*Quis michi det ut sim iuxta dies antiquos,
quando stola fortitudinis et decoris indutus eram
et annos plurimos ante me habebam,
ut precognoscere posse mala
que irruerunt super me in hac hora.*

*Non curabam
temporis preciositatem inmensam,
sed datis flatibus navi,
et freno concupiscencie laxato,
dies in vanitate deducebam.*

Niet omdat ik deze aarde moet verlaten huil ik,
nee, ik beklaag en betreur
al die verloren dagen,
die ik ijdel en zonder enige vrucht liet voorbijgaan.

Hoe heb ik geleefd?

Ik ben afgedwaald van de weg van de waarheid,
het licht van de gerechtigheid heeft voor mij niet geschinen
en de zon van het begrip is voor mij niet opgegaan.

Ik ben moegelopen
op de wegen van ongerechtigheid en verderf,
en gevaarlijke wegen ben ik gegaan;
de weg van de Heer heb ik niet gekend.

Maar ach,
wat heeft mijn hoogmoed me gebaat,
wat heeft ijdel vertoon van rijkdom me gebracht?

Het is allemaal vervlogen,
als een voorbijgaande schaduw,
als een boodschapper die haastig voortijlt,
ja, als een schip dat het golvende water snijdt,
waarop men na zijn doortocht
geen spoor meer vinden kan,
geen pad door zijn kiel in de golven gebaad;
of zoals men, wanneer een vogel die door de lucht vliegt,
geen teken van zijn tocht meer vinden kan:
slechts het geluid van zijn vleugels
waarmee hij de lichte lucht slaat,
om zich vol moeite een pad door de lucht te openen,
waarvan men achteraf geen spoor meer terug kan vinden;
of als een pijl die op weg is naar zijn doel,
waarbij de doorkliefde lucht zich steeds weer sluit,
zodat men zijn baan niet meer bespeurt.

Zo ook ik:
nauwelijks geboren
hield ik op te zijn;
geen enkel teken van deugd vermocht ik te tonen;
verteerd ben ik door eigen boosheid.

Mijn hoop is als kaf
dat door de wind wordt meegevoerd,
is als vederlichte rijp
die door de storm wordt verspreid,
is als rook
die door de wind wordt weggeblazen,
en als de vluchtige herinnering
aan een gast die één dag slechts gebleven is.

En daarom is mijn spreken nu vervuld van bitterheid
en zijn mijn woorden zo vol van pijn.

Daarom werd mijn hart bedroefd
en werden mijn ogen verduisterd.

Wie geeft mij de dagen van vroeger terug,
toen ik gekleed ging in een kled van kracht en schoonheid
en ik vele jaren voor me had,
zodat ik op voorhand had kunnen weten van het kwaad
dat me overspoeld heeft op dit uur?

Ik bekommerde me niet
om de tijd, die zo oneindige kostbaar is;
het schip gaf ik de winden,
de teugels van de lust liet ik vieren,
en in ijdelheid bracht ik mijn dagen door.

Preciositatem vero eius non attendebam,
sed me *quasi onagram liberum natum putabam*.

Nunc autem
sicut pisces capiuntur hamo,
et sicut aves comprehenduntur laqueo,
sic captus sum in tempore malo,
quod michi ex timplo supervenit.
Tempus preteriit,
dilapsus est.

Revocari a nullo hominum potest.

Non fuit hora tam brevis,
in qua non spiritualia lucra,
suo valore incomparabiliter
omnia terrena excedencia comparare potuissem.

8.
Heu me miserum.

Ideo nunc stillat pre dolore oculus meus,
et palpebre fluunt aquis,
quia revocare quod preteriit non possum.

O my deus,
quare neglexi?

Quare tardavi?

Quamobrem dissimilavi?

Cur tot gratiosos dies
longissimis et vanissimis locucionibus expendi,
et meis in tantum neglexi?

O cordis mei gemitus inenarrabiles.

Quare studui vanitati,
et quare non tota vita mea didici mori?

Eya vos omnes qui adestis,
qui meam miseriam videtis,
qui flore iuventutis adhuc gaudetis,
et qui adhuc tempus aptum habetis,
me respicite measque miserias considerate,
et in meo periculo
dampnum vestrum declinate.

Florem iuventutis vestre cum deo expendite,
tempus sacris accionibus occupate,
ne similia facientes
similia paciamini.

Heu grata iuventus,
qualiter te perdidisti.

O deus eterne,
tibi conqueror miseriam quam pacior.

Verba increpacionis iuventus lasciviens odivit;
docentibus me acquiescere nolui;
pie ammonentibus inclinare aurem neglexi.

Detestatus sum disciplinam
et increpacionibus non acquievit cor meum.

Ach my deus,
nunc in foveam profundam cecidi,
laqueum mortis incurri.

Op hun kostbaarheid heb ik geen acht geslagen,
ik waande mij als een wilde ezel vrijgeboren.

Nu echter,
als een vis aan de haak geslagen
en als een vogel met het touw gestrikt,
ben ik gevangen in de tijd van tegenslag,
die mij plots overvallen heeft.
De tijd is voorbijgegaan,
hij is verstreken.

Niemand kan hem terugbrengen,

Er was geen uur zo kort
of ik had er geestelijke winst in kunnen behalen,
die onvergelykelyk meer waarde heeft
dan alle aardse rijkdommen.

8.
Helaas, ongelukkige die ik ben!

Plots vergieten mijn ogen nu tranen van verdriet,
water stroomt van mijn oogleden,
want herroepen wat voorbij is, kan ik niet.

O mijn God,
waarom heb ik het verwaarloosd?

Waarom heb ik het uitgesteld?

Waarom heb ik me ervoor afgesloten?

Waarom heb ik zoveel dagen van genade verspild
aan gesprekken al te lang en vruchteloos,
en mijzelf daarbij zo tekortgedaan?

O onuitsprekelijke verzuchtingen van mijn hart!

Waarom heb ik mij verdiept in ijdelheden,
en waarom heb ik niet al mijn leven sterven geleerd?

Ah, jullie allen hier aanwezig,
jullie die mijn ellende ziet
en nog geniet van de bloei van je jeugd
en nog over genoeg tijd beschikt,
bezie me en overdenk mijn ellende,
opdat mijn gevaar,
jullie schade mag afweren.

In de bloei van je jeugd, verdiep je in God,
breng je tijd door met heilige daden;
handel niet als ik,
lijd niet als ik.

O schone jeugd,
hoe ging je me verloren!

O eeuwige God,
ik klaag bij jou over de ellende die ik lijd.

Verwaten jeugd haat woorden van verwijt;
onderwerpen aan wie mij onderwezen wilde ik niet,
naar wie mij vriendelyk waarschuwd luisterde ik niet.

Tucht heb ik verfoeid,
vermaningen heeft mijn hart versmaad.

Ach, mijn God,
nu ben ik in een diepe put gevallen,
in de strikken van de dood ben ik gerend.

Melius michi erat
si natus non fuisset,
vel in utero matris periissem,
quam quod tempus michi ad penitentiam concessum
tam inutiliter expendi,
et ipso in superbia abusus fui.

9.
Respondens autem discipulus dixit:

*Ecce omnes morimur,
et quasi aequae dilabimur in terram
que non revertentur;
nec vult deus perire animam,
sed retractat cogitans
ne penitus pereat qui abiectus est.*

Audi ergo vocem meam,
et age penitentiam de transactis,
et convertere ad dominum deum tuum,
quia benignus et misericors est;
et si finis erit bonus,
sufficit ad salutem.

10.
Ad hec similitudo predicta respondit:

Quis est hic sermo quem loqueris?

Debeo penitere?

Debeo me convertere?

Nonne vides angustias mortis me prementis?

Ecce timore et horrore mortis tam vehementer
perterritus sum.

Vinculis mortis alligatus sum,
et anxietatibus nimis mens mea premitur,
ut quid agendum sit penitus non videam.

Sed quemadmodum perdix,
cum sub unguibus accipitris
mox discerpenda conprimitur,
pre angustia mortis quodammodo exanimis redditur:
sic omnis sensus a me recessit,
nil cogitans nisi hoc,
si quomodo evadere possem mortis discrimen,
quod tamen evadere nequeo.

*Mortis imperium me premit,
et separatio amara ledit me.*

Heccine separat me amara mors.

11.
O felix penitentia et conversio matura,
quia segura.

Qui autem tarde penitentie se committit,
dubius et incertus erit,
quia nescit utrum vere an ficte peniteat.

Ve michi
quia tam diu vitam meam corrigere distuli,
quod tam diu salutem meam retardavi.

O longa nimis protraccio emendacionis mee,
qualiter me neglexisti.

Beter was het voor me geweest
niet geboren te zijn,
of gestorven te zijn in de schoot nog van mijn moeder,
dan de tijd die mij voor boetedoening was verleend
zo vergeefs te besteden
en deze uit hoogmoed te misbruiken. '

9.
De discipel toen antwoordde:

'Kijk, we gaan allemaal dood,
als water zijn we, dat op de grond is uitgegoten
en niet meer kan worden opgevangen;
God wil de ziel echter niet verloren laten gaan,
maar is erop bedacht,
dat een verstotene niet van hem verwijderd blijft.

Hoor daarom naar mijn stem
en doe boete voor het verleden;
keer terug tot de Heer, jouw God,
want goedgezind is hij en barmhartig;
en wanneer je einde goed is,
zal het voldoende zijn voor je redding.'

10.
De voornoemde jongeman antwoordde als volgt:

'Wat zijn dat voor woorden die je spreekt?

Moet ik boete doen?

Moet ik me bekeren?

Zie je dan niet de doodsangst die me beklemmt?

Zie hoe ontzet ik ben
door angst en de verschrikking van de dood.

Ik lig gevangen in de banden van de dood,
en mijn geest wordt beknelde door zulke grote angsten,
dat ik niet meer weet wat te doen.

Maar net als een patrijs
die gegrepen is door de klauwen van de havik,
die hem weldra aan stukken gaat scheuren,
en uit doodsangst voor levenloos ligt,
zo ook worden mij de zinnen ontnomen;
en aan niets anders kan ik denken
dan aan hoe te ontsnappen aan de dood,
waaraan ik echter niet kan ontkomen.

De heerschappij van de dood drukt me terneer
en de bittere scheiding verwondt me.

Bitter de dood, die mij zal scheiden.

11.
O, gezegend de tijdige boetedoening en bekering,
want ze zijn veilig.

Maar wie laat tot boetedoening komt,
zal in twijfel en onzekerheid verkeren,
omdat hij niet weet of zijn boete echt is of geveinsd.

Wee mij,
omdat ik zo lang heb uitgesteld mijn leven te beteren,
mijn redding zo erg heb vertraagd.

O jij, al te lang uitstel van mijn betering,
hoe heb je mij verwaarloosd.

Propositum bonum sine inchoacione,
voluntas sine operatione,
promissa bona sine executione
perdiderunt me.

O cras cras,
quam longam restem fecisti,
et in baratrum mortis
me procrastinando pertraxisti.

*Decepisti me,
et deceptus sum.*

Nonne hec miseria superat
omnem miseriam huius mundi?

Nonne super hiis merito affligitur cor meum,
et sauciabitur anima mea?

En omnes dies mei pertransierunt;
triginta anni etatis mee dilapsi
et perditii sunt,
et miserabiliter perierunt.

Transierunt tam negligenter,
quod nescio
si umquam diem ex omnibus hiis expendi
in voluntate dei,
in exercicio cunctarum virtutum,
tam laudabiliter et perfecte,
sicut forte potuissem et debuissim:
Vel si umquam placitum famulatum
conditori meo
exhibui tam gratum et acceptum,
sicut status meus requirebat.

Heu me prochdolor.

Hoc est ergo
unde vulnerantur omnia interiora mea.

12.
Ach deus eterne,
quam verecunde
coram te et sanctis omnibus ad iudicium stabo,
cum reddere rationem
de transactis commissis et obmissis cogor.

Et quid adhuc dicam?

*In proximo est tribulacio mea
ut de hoc mundo recedam.*

Attendite ad me nunc queso diligenter.

Ecce
in hac hora magis gauderem
de brevi oraciuncula,
puta salutatione angelica devote pro me dicta,
quam *super milia auri et argenti.*

O my deus,
quanta bona neglexi.

Quam male accidit michi
quod hec non providi,
quando bene providere potui.

Quot horas numquam redituras
perdidi.

Goede voornemens zonder begin,
wil zonder daad,
goede beloftes zonder uitvoering,
richtten me te gronde.

O, morgen, morgen,
wat heb je een lang touw gevlochten;
ja in de afgrond van de dood,
heb je me getrokken met dit touw van uitstel.

Bedrogen heb je me,
ja, bedrogen ben ik.

Is deze ellende niet nog groter
dan alle ellende van de wereld?

Is het dan niet terecht dat mijn hart hierover treurt
en dat mijn ziel verwond is?

Hier zijn al mijn dagen voorbij;
dertig jaren van mijn levenstijd vervloten,
ze gingen verloren,
op ellendige wijze zijn ze verkwest.

Ze zijn voorbijgegaan in zulke onachtzaamheid,
dat ik niet weet
of ik ooit een van deze dagen heb doorgebracht
naar Gods wil,
en of ik in de beoefening van alle deugden,
zo prijzenswaardig en volmaakt handelde
als ik gekund zou hebben en had moeten doen,
of dat ik als een welkome dienaar, ooit
mijn Schepper
zo aangenaam en doelmatig gediend heb
als mijn toestand dat van me vereiste.

Wee mij, o schande!

Dit is het dus,
dit wat geheel mijn innerlijke heeft verwond.

12.
O, eeuwige God,
hoe vol schaamte
zal ik voor jou en alle heiligen staan bij het oordeel,
waar ik gedwongen word me te verantwoorden
voor al wat ik deed en naliet te doen.

En wat zal ik daartoe dan zeggen?

Mijn kwelling is nabij,
want deze wereld ga ik verlaten.

Hoor me nu en wees aandachtig, dat bid ik je.

Zie,
in dit uur zou ik me meer verheugen
over een kort gebedje,
zoals een Ave Maria voor mij met aandacht uitgesproken,
dan over duizend stukken goud en zilver.

O mijn God,
hoeveel goeds heb ik verwaarloosd.

Welk kwaad overviel me,
dat ik dit niet voorzag,
terwijl ik het wel had kunnen voorzien!

Hoeveel uren, die nooit meer zullen terugkeren,
heb ik verloren.

Quam modica facta et negocia inutilia tractans,
tam multa et preciosa bona neglexi.

Negociis non necessariis me implicavi,
et necessaria dimisi.

Aliorum adiutorio
plus quam necesse fuit vel michi expediebat intendebam,
et me ipsum negligebam.

Eorum manibus me commisi,
et me ipsum perfecte iuvare neglexi.

13.
Vere nunc cognovi
quod ad magnitudinem premiorum celestium
plus michi contulisset
sollicita custodia
cordis mei et omnium sensuum meorum
cum animi puritate,
quam hac neglecta
vel per affectum inordinatum infecta,
triginta anni
quibus quivis alius
per prostrationes suas
apud deum michi premia optinere niteretur.

Audite audite omnes
qui meis interestis miseriis.

Quia tempus ut videtis michi deficit,
accessi omnes amicos,
requisivi singulos, de quibus spes michi erat,
petens
elemosinam sterilem et tenuem michi dari
de habundancia diviciarum spiritualium
et bonorum operum suorum
in supplementationem egestatis mee
et in emendam delictorum meorum:
et frustratus sum.

Repulerunt me dicentes:

Ne forte non sufficiat nobis et vobis.

Ach deus piissime,
misereticordiarum pater mitissime,
hec respice et compatere patienti.

Heu
quanta bona
in tanto tempore
sano corpore
potuissem fecisse,
et non feci.

Quam inmensas divicias spirituales
et thesauros celestes
potuissem congregasse,
et neglexi.

O deus meus,
et quam nunc minima opera satisfactoria
michi grata et accepta essent.

*Cupiens recreari de micis
que cadunt de mensa dominorum suorum,
et nemo illi dabat.*

O vos omnes
compatimini michi et *miseremini mei*;

Hoe klein en onnut de zaken die ik bedreef,
hoe talrijk en kostbaar de goede dingen die ik naliet te doen.

Met nodeloze zaken hield ik me bezig,
en het noodzakelijke liet ik achterwege.

Bij anderen zocht ik hulp,
meer dan nodig of me toekwam,
op mezelf deed ik geen beroep.

Ik legde mezelf in hun handen,
mezelf te helpen verzuimde ik volledig.

13.
Waarlijk, nu besef ik
dat het voor het verwerven van een groot hemels loon
beter voor me geweest was
zorgvuldig
en met een reine ziel
over mijn hart en mijn zinnen te waken;
nu ik dit verwaarloosd heb,
dertig jaren lang,
en het besmet heb met een wanordelijke gezindheid,
is er niemand, wie dan ook,
die met zijn neerknielingen
dit loon voor mij bij God zou kunnen verkrijgen.

Luister, luister allemaal,
jullie die bekommerd zijn om mij in mijn ellende.

Omdat, zoals je kunt zien, ik bijna geen tijd meer had,
bezocht ik al mijn vrienden,
en elk van hen, op wie ik mijn hoop gevestigd had,
vroeg ik
mij een kleine, armzalige aalmoes te geven
uit de overvloed van hun geestelijke rijkdommen
en goede werken,
om zo aan te vullen wat ik tekortkwam
en om mijn zonden te vergelden;
maar ik werd teleurgesteld.

Ze duwden me weg en zeiden:

'Wellicht is het niet genoeg voor ons en voor jou.'

Ach, goede God,
milde Vader van barmhartigheid,
zie deze lijdende mens, en heb medelijden met hem.

Ach,
hoeveel goeds
had ik in zoveel tijd
in goede gezondheid
kunnen doen;
en ik heb het niet gedaan.

Wat een onmetelijke geestelijke rijkdommen
en hemelse schatten
had ik kunnen vergaren,
en ik heb het verzuimd.

O mijn God,
en de geringste werken van genoegdoening,
hoe aangenaam en welkom zouden ze me nu zijn.

Ik wilde tevreden zijn met de kruimels
die van de tafel van mijn meesters vielen,
en niemand die ze me gaf.

O jullie allen,
heb medelijden met me en erbarmen;

et quam diu vires suppetunt
et tempus iuvat,
congregate in horrea celestia
thesauros celestes,
ut cum defeceritis,
recipiant vos in eterna thabernacula,
et non relinquimini vacui
in tali hora vobis superventura,
sicut me
vacuum et bonis omnibus privatum videtis.

14.
Discipulus autem rursus dixit ad eum:

Amice dilecte
video dolorem tuum vehementem esse nimis,
et ideo ex corde tibi conpacior,
adiurans te
per omnipotentem deum,
ut michi des consilium,
ne periculum simile
mortis indisposite tam subitanee incurram.

15.
Ad hec ymago predicta respondit:

Optimum consilium
summa prudentia
et maxima providencia
in hoc consistit,
ut per veram contricionem
et puram ac integram confessionem
te disponas,
sanus et fortis,
et per satisfaccionem condignam;
cuncta quoque noxia
a salute eterna te retrahencia
ac inpediencia proicias,
et te iugiter omni tempore
sic teneas ac si hodie in huius diei spacio vel cras
vel adlongius in hac septimana
discessurus sis de hoc mundo.

Pone in corde tuo
ac si anima tua iam sit in purgatorio,
et decem annos *fornacem ignis ardentis*
in penam pro delictis suis receperit,
et solus iste presens annus
in adiutorium tui ipsius sit concessus.

Sic igitur ipsam crebrius intuere
inter flammeos globos ardentem,
et attende vocem ipsius miserabilem
ad te clamantem et dicentem:

O amicorum omnia dilectissime
succurre misere anime tue.

Memento incarcerati,
miserere michi
et prebe auxilium desolato.

Ne diucius me permittas affligi
in hoc carcere caliginoso,
quia derelictus sum ab hoc mundo.

Non est qui fidelitatem ostendat,
non est qui manum porrigat egenti.

Singuli *que sua sunt querunt,*
et me ultricibus flammis desolatum derelinquunt.

en zolang je krachten het toelaten
en de tijd je helpt,
verzamel in je hemelse graanschuren
hemelse schatten,
zodat wanneer je behoeftig wordt,
ze je tot hulp zijn in de eeuwige woningen,
en jij op dat uur, dat voor jou nabij is,
niet berooid achter zult blijven,
zoals je mij nu voor je ziet:
berooid en beroofd van al het goed.'

14.
De discipel wederom antwoordde hem:

'Geliefde vriend,
ik zie dat je pijn erg hevig is,
en ik leef daarom van ganser harte met je mee
en smEEK je,
bij de Almachtige God,
mij raad te geven wat te doen,
opdat ik niet aan datzelfde gevaar wordt blootgesteld
bij een dergelijke onverwachte en plotse dood.'

15.
Hierop antwoordde de voornoemde verschijning:

'De beste raad,
de hoogste voorzichtigheid
en de grootste vooruitziende blik,
bestaan erin,
je door oprecht berouw,
en een zuivere en eerlijke biecht
voor te bereiden,
zolang je gezond en sterk bent,
en dat met een passende genoegdoening;
door alle schadelijke dingen te verwerpen
die je afhouden van de eeuwige verlossing
of je weerhouden deze te bereiken;
en door je te allen tijde zo te gedragen
alsof je vandaag nog, of morgen,
of uiterlijk deze week
van deze wereld scheiden moet.

Stel je voor, in je hart,
dat je ziel zich al in het vagevuur bevindt,
om daar tien jaren lang in de vurige oven te branden
als straf voor haar overtredingen,
en jou alleen dit huidige jaar gegeven is
waarin je jezelf tot hulp kunt zijn.

Kijk daarom vaker naar haar,
zij die daar brandend is tussen de vuurballen,
en hoor haar gekwelde stem,
die je toeroept en zegt:

"O jij, van mijn vrienden de allerliefste,
red mij, ik jouw gekwelde ziel.

Wees de ingekerkerde indachtig,
heb erbarmen met me
en kom me te hulp in mijn onreddering.

Sta niet toe, dat ik nog langer word gekweld
in deze duistere gevangenis,
want verlaten ben ik door deze wereld.

Niemand is er die zich trouw toont,
niemand die me in mijn nood een hand toesteeckt.

Ieder zoekt het zijne,
mij laten ze als een verstotene de wraakzuchtige vlammen.'"

16.

Ad hec discipulus respondit:

Utilissima prorsus hec doctrina esset,
si quis eam per experienciam haberet
sicut tu.

Sed licet verba tua motiva valde et acuta videantur,
parum tamen apud multos proficiunt.

*Avertunt faciem suam,
ne videant in finem.*

*Oculos habent et non vident,
aures habent et non audiunt.*

Diu se vivere arbitrantur,
et quia mortem indispositam
non metuunt,
ideo miseri providere dampna ipsius contempnunt.

Cum nuncius mortis
infirmas gravis adest,
conveniunt amici et socii
ad egrotum gracia visitandi.

Omnes que bona sunt prophetando promittunt,
et nequaquam mortem adesse,
sed neque omnino sibi timendum esse,
vel etiam periculum imminere attestantur,
sed fluxum transeuntem,
vel qualemcumque humorum deordinacionem,
aut membrorum aut nervorum opilacionem
in brevi transituram.

Sic amici corporis
inimici anime fiunt
et miserum negligunt,
quia dum singulis momentis infirmitas ingravescit,
et egrotus
semper de convalescencia sperat,
tandem exhaustus inprovisis deficit,
et sine fructu salutis
spiritum infelicem exalat.

Sic et hii auditores tui,
qui videlicet prudencie humane innituntur,
verba tua post dorsum proiciunt,
et nequaquam consilio tuo salubri acquiescunt.

17.

Ad hec mortis ymago respondit:

*Jdcirco
cum laqueo mortis capti fuerint,
cum irruerit repentina calamitas,
et interitus quasi tempestas ingruerit,
quando venerit super eos tribulacio et angustia:
clamabunt et non exaudientur,
eo quod exosam habuerint sapienciam,
et consilium meum audire contempserint.*

Et sicut nunc pauci valde inveniuntur,
qui ex verbis meis conpuncti
vitam suam in melius corrigant,
sic revera
propter maliciam temporis
et defectum fervoris spiritualis,
ac mundi senescentis malignitatem,
paucissimi reperiuntur

16.

Hierop antwoordde de discipel:

'Het meest tot nut zou deze leer zijn
voor iemand die haar door ervaring verwerft,
zoals jij het hebt gedaan.

Hoewel je woorden bewogen en indringend klinken,
toch zullen velen er maar weinig voordeel uit trekken.

Ze wendden hun gezicht af
om het einde niet zien.

Ze hebben ogen en zien niet,
ze hebben oren en horen niet.

Ze denken lang te zullen leven,
en omdat een onvoorbereide dood
hun geen angst aanjaagt,
verachten deze ellendigen de schade die ze kunnen voorzien.

Wanneer de bode van de dood,
een ernstige ziekte, komt,
dan verzamelen vrienden en metgezellen zich
om de zieke te bezoeken.

Ze voorspellen voor de toekomst niets dan goed,
zeggen dat de dood niet nabij is,
en door de zieke niet gevreesd hoeft te worden,
dat er geen gevaar dreigt,
maar dat het iets is dat snel voorbij zal zijn,
dat het een onevenwichtigheid van de lichaamssappen is,
of een blokkering van de ledematen of van de zenuwen,
die van voorbijgaande aard is.

Zo worden de vrienden van het lichaam
de vijanden van de ziel
en verwaarlozen ze de ongelukkige,
omdat de ziekte met het moment verergerd,
en de zieke,
die altijd hoopt te herstellen,
uiteindelijk bezwijkt zonder het te hebben voorzien,
en hij zonder de vrucht van de redding
zijn ongelukkige geest uitademt.

Zo zal het ook hen vergaan, zij die je aanhoren,
maar vertrouwen op hun menselijke inzichten,
zij die je woorden terzijde schuiven
en je raad, die hun tot heil kon zijn, niet opvolgen.'

17.

Op deze woorden antwoordde het beeld van de dood:

'Daarom,
wanneer ze in het net van de dood gevangen zijn genomen,
wanneer rampspoed plotseling over hen is gekomen
en de ondergang als een storm zal opstaan,
wanneer kwelling en angst over hen zullen komen,
dan zullen ze schreeuwen en niet worden gehoord,
omdat ze de wijsheid haatten,
en weigerden mijn raad aan te horen.

Net zoals we nu slechts enkelen vinden,
die, door mijn woorden tot berouw gekomen,
hun leven beteren,
zo vinden we in werkelijkheid
– vanwege de boosaardigheid van de tijd,
het gebrek aan geestelijke vurigheid
en de kwaadaardigheid van de ouder wordende wereld –
maar zeer weinigen,

tam perfecte ad mortem dispositi,
qui in tanta abstractione et cordis devocione existant,
ut pre desiderio vite eterne
mori cupiant
et cum Cristo esse
totis visceribus concupiscant;
sed morte amara preventi indispositi inveniuntur,
sicut et ego preventus sum.

Et ideo non tam hinc exeunt,
quam violenter quodammodo rapiuntur,
ita ut bene sibi iam reputent accidisse,
qui non velud pecora sine omni ratione moriuntur.

Et si vis scire
causam tanti et tam communis periculi:
ecce
honoris appetitus inordinatus,
corporis cura superflua,
amor terrenus,
et sollicitudo nimia questus rei familiaris
excecant multitudinis corda diversa,
et ad hec perducunt discrimina.

18.
Tu vero
si cum paucis
ab hoc periculo mortis indisposite
salvari desideras,
audi consilium meum,
et hanc meam quam vides tristem personam
frequenter oculis tuis obicias
et ad memoriam iugiter reducas,
et statim
sencies doctrinam meam tibi fore utilissimam.

Ex ea namque proficies,
ut non solum mori non timeas,
verum etiam mortem
cunctis viventibus terribilem
tamquam laboris terminum
et eterne felicitatis initium expectabis
et excipies cum desiderio cordis tui.

Hoc tantum facias,
ut me cottidie profunde recogites,
verba mea diligenter advertas,
et ea in corde tuo conscribas.

Ex visis in me doloribus et angustiis
considera et pensa ea
que tibi in proximo superventura sunt.

*Memento iudicii mei;
sic enim erit et tuum.*

*Michi heri,
tibi hodie.*

Respice in me,
et memento noctis huius quo ad vixeris.

19.
O quam beatus es Arseni,
qui semper hanc horam ante oculos habuisti.

*Beatus quem
cum venerit dominus
et pulsaverit ianuam,
invenerit vigilantem.*

die zo volmaakt voorbereid zijn om te sterven,
die zo onthecht en met een godsvruchtig hart leven,
dat ze in hun verlangen naar het eeuwige leven,
wensen te sterven,
omdat ze vanuit de grond van hun hart verlangen
om bij Christus te zijn;
de bittere dood echter verrast hen die onvoorbereid zijn,
net zoals hij mij overrompeld heeft.

Daarom is het niet zozeer dat ze de wereld verlaten,
maar veeleer alsof ze er gewelddadig uit worden weggerukt;
en ze geloven er goed vanaf te zijn gekomen,
wanneer ze, als het vee, niet verstoken van hun verstand sterven.

En wil je weten
wat de oorzaak is van zulk groot en algemeen gevaar,
dan zie hier:
de wanordelijke honger naar eer,
de overbodige zorg voor het lichaam,
de liefde voor het wereldse,
en de mateloze begeerte naar eigen vermogen,
dit is het wat al die verstrooide harten verblindt
en hen in deze hachelijke toestand brengt.

18.
Wat jou betreft,
als je evenals die enkelingen
voor het gevaar van een onvoorbereide dood
behoed wil worden,
luister dan naar mijn raad,
en deze, mijn treurige verschijning, zoals je die nu ziet,
plaats haar vaak voor je ogen
en roep haar steeds weer in je herinnering,
en onmiddellijk
zul je het grote nut van mijn onderwijzing bemerken.

Je zult dan zulke vooruitgang maken,
dat je niet alleen niet bang zult zijn om te sterven,
maar zelfs naar de dood,
vreeswekkend voor alle levenden,
uitziet, als het einde van al het harde werken
en het begin van de eeuwige gelukzaligheid,
en je zult op hem wachten met heel je hartsverlangen.

Zorg ervoor,
elke dag op indringende wijze aan mij te denken,
mijn woorden zorgvuldig te overwegen,
en ze in te schrijven in je hart.

Uit de pijnen en angsten die je aan mij kunt waarnemen,
leid af en bedenk de dingen
die jou binnenkort zullen overvallen.

Onthoud hoe ik geoordeeld ben,
zo zal het ook bij jou zijn.

Ik gisteren,
jij vandaag.

Kijk naar mij,
en gedenk dan die nacht waar jij naartoe leeft.

19.
O, hoe zalig jij, Arsenius,
die dit uur altijd voor ogen hebt gehad.

Gezegend hij
die de Heer, wanneer hij komt
en aan de deur klopt,
wakend aan zal treffen.

Felix quem
bene paratum hec hora invenerit,
quia feliciter migrabit,
si eciam
amaritudine mortis inmensa afflictus fuerit.

*Quacumque enim morte preoccupatus fuerit,
in refrigerio erit.*

Purgabitur
et ad visionem glorie dei disponetur,
a sanctis angelis custodietur,
a supernis civibus deducetur,
et a celesti curia suscipietur.

Exitus sui spiritus
erit eterne patrie felix introitus.

20.
Sed heu me miserum,
ubi putas in hac nocte degebit spiritus meus?

Quis suscipiet miseram animam meam?

Ubi hospitabitur vel pernoctabit?

Vel qui erunt qui eam suscipient
in illa regione ignota?

O quam desolata erit anima mea,
O quam derelicta et abiecta
super animas universas.

Vel quis est qui ei fideliter assit,
et qui iuvare eam efficaciter velit?

Jdeo michi ipsi compaciendo,
inter verba amara,
lacrimas quasi torrentem effundo.

Sed quid valet me ammodo flere
et verba amarissima exaggerare?

Conclusum est,
mutari non potest.

Conclisit vias meas inimicus,
*insidiator factus est michi
sicut leo in abscondito,
replevit et inebriavit me amaritudine.*

Deduxerunt in lacum mortis vitam meam.

21.
O my deus.

Nunc finem verbis meis inpono,
ulterius plangere non valeo.

Ecce venit hora
que me aufert de terra.

Heu me,
nunc video
nunc experior,
quia vivere amplius non valeo,
et quod mors est in propinquo.

En manus invalide incipiunt rigescere,
facies pallescere,
visus obumbrari,

Gelukkig degene
die hij op dit uur goed voorbereid aantreft,
want hij zal heengaan in vreugde,
zelfs wanneer hij
door de immense bitterheid van de dood benauwd mocht zijn.

Welke dood hij ook sterven mag,
hij zal ingaan tot de plaats van verkwikking.

Gereinigd zal hij worden
en voorbereid op het schouwen van Gods heerlijkheid;
en behoed door de heilige engelen
en begeleid door de hemelbewoners
zal hij worden ontvangen door het hemelse heer.

Het uitgaan van zijn geest
zal zijn gelukkige ingaan zijn in het eeuwige vaderland.

20.
Maar helaas, ellendige die ik ben,
waar denk je, zal mijn geest deze nacht wonen?

Wie zal mijn ellendige ziel ontvangen?

Waar zal ze onderdak vinden, waar overnachten?

Of wie zullen het zijn, die haar ontvangen
in deze onbekende streek?

O hoe eenzaam mijn ziel zal zijn,
hoe verlaten en verworpen,
meer dan welke ziel ook.

Wie wil haar trouw bijstaan,
wie haar daadwerkelijk helpen?

Daarom heb ik medelijden met mezelf,
en onder bittere woorden
vergiert ik stromen van tranen.

Maar wat baat het me nu te huilen
en woorden op te stapelen van bitterheid?

Het is besloten,
het kan niet worden veranderd.

De vijand heeft mij de wegen versperd,
hij heeft op me liggen wachten
als een leeuw verscholen in het struikgewas;
het vervulde en bedwelmde me met bitterheid.

Ze voerden mijn leven naar de poel des doods.

21.
O, mijn God.

Nu laat ik mijn woorden,
want langer klagen vermag ik niet.

Zie, het uur nadert,
dat mij weg zal nemen van deze aarde.

Wee mij,
nu zie ik,
nu ervaar ik,
dat ik niet langer leven kan,
en dat de dood nabij is.

Mijn handen, ze beginnen te verstijven,
mijn gezicht, het wordt bleek,
mijn blik, hij raakt beneveld,

et oculi profundari ac transverti.

Ach me miserum.

Puncture mortis amarissime circumdant me,
et cor debile suffocare nituntur.

O cordis angustie et pressure mortifere.

En pulsus incipit caprisare,
alitus deficere
et quasi ex profundo se colligere.

Lucem huius mundi amplius non video.

Et ecce
iam statum alterius mundi
pre oculis mentalibus
quasi meditando prospicere incipio.

O my deus,
quam miserabilis aspectus.

En cruenta bestie,
larvales demonum facies,
nigri ethyopes innumerabiles
circumdant me,
insidiantes
et expectantes miseram animam,
in proximo exituram,
si forte torquenda eis in sortem tradatur.

22.
O districtissime iudex,
quam severissima sunt iudicia tua,
quam multum ponderas in iudicando me miserum
ea que pro sui modicitate
pauci eiam curare presumunt.

En sudor mortis adest,
menbra penetrans,
et victam naturam esse
et iam succubuisse attestans.

O terribilis aspectus iusti iudicis
michi iam presentis per timorem,
subito venturus per exhibicionem.

Nunc valete
socii et amici karissimi,
quia hinc iam exiturus,
oculum mentis ad purgatorium
quo iam deducendus sum convertito,
inde non exiturus,
usque dum *reddam minimum quadrantem*.

23.
Jllinc oculo cordis intueor
miseriam et dolorem,
penam et afflictionem multiplicem.

Heu me miserum,
ibi inter alias penas
illi loco debitas
exurgere video flammis ignium,
et involvere et reinpingere
quasdam animas miserorum,
que velud sintille flammivome
in medio ignis candentis discurrunt,
sicut cum magna villa
tota in incendio ponitur,

mijn ogen, ze verzinken en rollen weg.

Ach, ellendige die ik ben!

De lanssteken van de bittere dood omringen me,
zoekend mijn zwakke hart te verstikken.

O doodsangst en hartenood!

Mijn pols wordt onregelmatig,
mijn ademen zwaar,
vergeefs diep mijn ademteugen.

Ik zie niet langer het licht van deze wereld.

En kijk,
de andere wereld begint zich reeds te tonen
voor mijn geestesoog,
als tijdens de meditatie.

O mijn God,
wat een ellendig beeld!

Zie hoe bloeddorstige beesten,
spookachtige demonengezichten,
en ontelbare, zwarte Ethiopiërs
me omringen;
in een hinderlaag
wachten ze de ellendige ziel op,
die op het punt staat heen te gaan,
om deze te kunnen kwellen als zij hun overhandigd wordt.

22.
O allerstrengste rechter,
hoe hard toch zijn je oordelen,
hoe zwaar weeg je in je oordeel over mij, ik ongelukkige,
zaken waar wegens hun geringheid
slechts weinigen zich zorgen over zullen maken.

Zie, hier is het doodsweet,
het doortrekt al mijn ledematen
en getuigt dat de natuur overwonnen
en al bezweten is.

O vreselijke aanblik van de rechtvaardige Rechter,
die, aanwezig reeds in mijn angsten,
zich aanstonds tonen zal.

Vaarwel nu,
liefste metgezellen en vrienden;
nu ik op het punt sta van vertrekken,
wend ik mijn geestesogen naar het vagevuur,
waarheen ik nu afgevoerd moet worden,
en waaruit ik niet vertrekken zal,
totdat de laatste cent betaald is.

23.
Voor mijn innerlijke ogen zie ik daar
ellende en pijn,
rouw en verdriet in grote hoeveelheden.

Wee mij, ik ellendige,
naast andere straffen
die aan dit oord verbonden zijn,
zie ik er vuurvlammen oplaaien,
waar sommigen van de ongelukkige zielen
door omwikkeld worden, steeds opnieuw,
waardoor ze als vurige vonken
heen en weer rennen te midden van het withete vuur,
zoals wanneer een groot landhuis
helemaal in brand wordt gezet,

et in igne et fumo
sintille pariter sursum ac deorsum feruntur,
ululantes et pre dolore cruciatuum clamantes singule
ac dicentes:

*Miseremini mei
miseremini mei
saltem vos amici mei.*

Ubi est nunc amicorum meorum adiutorium?

Ubi sunt promissiones bone
consanguineorum et aliorum,
per quorum inordinatum affectum
nos ipsos negleximus
et hanc penam nobis metipsis adauximus?

Heu cur hoc fecimus?

Laboravimus placere eis volentes,
et male remunerati sumus.

Ardemus et estuamus,
nec ab eis adiutorium recipimus.

Heu
cur de salute nostra nobis metipsis non providimus?

En minor afflictio purgatorii huius quod patimur,
superat supplicium quodcumque illius mundi temporalis.

Unice hore istius quam experimur penalitatis acerbitas,
centum annos in se putatur habere
seculi transeuntis miserias.

Sed super omnia cetera tormentorum
genera ledit nimium
illius divine faciei felicissime absentia.

Hec in ultimo agone constitutus
tibi pro memoriali relinquo;
et hiis dictis
agonizando expro.

24.
Ad hanc visionem
discipulus valde ingemuit,
et pre timore *contremuerunt omnia ossa eius.*

Conversusque cum lacrimis ad dominum
dixit:

Ubi est eterna sapientia etiam nunc?

Numquid dereliquisti me domine famulum tuum?

Docereme sapientiam voluisti,
et nunc usque ad mortem deductus sum.

O my deus,
quantum me tenet mortis in se presencia.

Sic me totum ymago mortis rapuit,
ut pene ignorem,
utrum hoc quod vidi sit
in re vel in similitudine.

*O dominator domine
terribilis et misericors,
tibi gracias refero,
et emendam promitto.*

en in het vuur en in de rook
de vonken op en neer schieten;
elk van deze zielen huilt en krijst door pijn gekweld,
en roept:

“Heb medelijden met mij,
heb medelijden met mij,
jullie tenminste, jullie die mijn vrienden zijn!

Waar is de hulp van mijn vrienden nu?

Waar zijn de goede beloften
van mijn verwanten en van de anderen,
voor wie wij ons uit ongeordende genegenheid
zelf hebben verwaarloosd,
om zo nog meer pijn over ons af te roepen?

Ach, waarom hebben we dit gedaan?

We hebben ons best gedaan om hen een plezier te doen,
en worden slecht beloofd.

We branden en we koken,
en krijgen geen hulp van hen.

Helaas,
waarom hebben we niet in onze eigen redding voorzien?

De geringste pijn die we in het vagevuur ondergaan,
overtreft elke kwelling van deze tijdelijke wereld.

Een enkel uur van pijn hier bitter geleden,
lijkt wel honderd jaren ellende te bevatten
van de voorbijgaande aardse tijd.

Maar boven alle andere kwellingen nog,
pijnt ons de afwezigheid
van het volmaakt gezegende, goddelijke gelaat.”

Dit is wat ik, die in het laatste gevecht verweekeld ben,
jou ter nagedachtenis laat;
en nu ik dit gezegd heb,
ga ik zieltoegend heen.’

24.
Bij deze aanblik
kreunde de discipel luid
en van angst beefden al zijn botten.

Zich in tranen tot de Heer wendend,
zei hij:

‘Waar is nu de Eeuwige Wijsheid?

Heer, heb je mij, jouw dienaar, dan verlaten?

Wijsheid wilde je me leren,
naar de dood heb je me nu geleid.

O, mijn God,
hoezeer houdt me de dood, die ik voor me zie, in haar greep,

Het beeld van de dood heeft mij zo volledig overrompeld,
dat ik amper weet,
of hetgeen ik gezien heb
werkelijkheid is of gelijkenis.

O Heer en Heerser,
vreeswekkend en barmhartig,
ik dank je,
en ik beloof mijzelf te beteren.

Magno namque nimis perterritus sum timore.

Neque enim in tota vita mea
sic evidenter adverti
indisposite mortis pericula
sicut in hac hora.

Ego pro certo credo,
quod hec horrenda visio
semper valebit anime mee.

Certissime nunc cognosco,
quia *non habemus hic manentem civitatem*;
et ideo
ad futurum anime inmutabilem statum
me toto nisu extendere cupio.

25.
Discere mori propono.

Differre penitentiam nolo,
prolongare conversionem nullatenus volo.

Emendare vitam meam absque retractione dispono.

In tantum quippe territus sum de sola memoria:
quid ergo fieret de presencia?

Tolle tolle nunc a me
lectisterniorum molliciem,
vestium preciositatem,
torporem sompni me impediendem.

En tantum ledor,
tantum affigor,
tantum crucior de minimis:
et quid fieret de maximis?

Difficulter possum sustinere modicas lesiones.

Heu me,
et qualiter possem tam inmensos pati dolores?

O si sic mortuus fuisset,
vel si iam decederem,
quantam in me ignis ille materiam invenisset,
propter peccatorum multitudinem
et incompletam satisfactionem.

Scio nunc quid faciam;
quia dilectam animam meam non sic perire permittam,
sed ei in transitorio et brevissimo hoc tempore
per tolleranciam laborum
et exercitium virtutum
providebo,
ut in hora tali extrema
non penam sed quietem inveniat.

26.
O sancte et misericors salvator,
tam *amare morti ne tradas me.*

En coram te provolutus
cum lacrimis peto,
ut me hic ad libitum punias,
neque in finem iratus reserves mala mea.

In illo enim loco horrendo
tanta est miseria et afflictio,
ut nullus dicere sufficiat.

Want een grote angst heeft me bevangen.

Nog nooit van mijn leven
heb ik zo duidelijk
de gevaren van een onvoorbereide dood ingezien,
als nu in dit uur.

Ik ben er zeker van,
dat dit vreeswekkend gezicht
mijn ziel tot hulp zal zijn, voor altijd.

Nu weet ik met volledige zekerheid,
dat we hier beneden geen blijvende stad hebben;
en daarom:
op de toekomstige, onveranderbare toestand van de ziel,
daar wil ik me nu met al mijn vermogens op gaan richten.

25.
Te leren sterven, dat is wat ik me voorneem.

Ik wil het berouw niet uitstellen,
ik wil mijn bekering op geen enkele manier vooruitschuiven.

Ik besluit mijn leven te veranderen, zonder uitstel.

Alleen al de gedachte eraan is vreselijk,
wat zal er dan wel gebeuren als het echt zover is?

Neem ze weg, weg van mij,
de zachte bedden,
de kostbare kleren,
de traagheid van de slaap die me tegenhoudt.

Zie hoe gewond,
en aangedaan ik ben,
hoe ik al gekweld word door de kleinste dingen,
ja, hoe zit het dan wel met de grotere?

Met de grootste moeite verdraag ik de kleinste kwetsuur.

Wee mij,
hoe zal ik dan zulke onmetelijke pijnen moeten verdragen?

O, moest ik zo sterven,
of zou ik reeds dood zijn,
welk grote voedingsbron zou dit vuur dan in mij vinden,
vanwege de veelheid van mijn zonden
en hun onvolledige vergelding.

Nu weet ik wat me te doen staat;
ik zal niet toestaan mijn geliefde ziel zo verloren te laten gaan,
maar gedurende deze vluchtige, zo korte tijd,
zal ik door hard werken
en deugdenvol te leven,
zo voor haar zorgen,
dat ze in dat laatste uur
geen benauwenis zal vinden, maar rust.

26.
O heilige en barmhartige Heiland,
geef mij niet over aan een dergelijke, bittere dood.

Zie, neergeworpen voor jou,
smee ik je, onder tranen,
om me, vanwege mijn fouten, hier al naar believen te straffen,
en dit niet in jouw toorn te bewaren voor het einde.

In dat vreselijke oord
is de ellende en het lijden zo groot,
dat niemand het vermag uit te zeggen.

O quam insipiens huc usque fui,
eo quod mortem indispositam
et penam purgatorii inmensam
tam parum curavi;
et quam magna sapiencia est,
sepius pre oculis habere ista.

Sed nunc paterne ammonitus,
oculos aperio,
et ipsam vehementer pertimesco.

27.
Respondens autem sapiencia dixit:

Hec fili my
dum adhuc iuvenis es et sanus ac robustus,
et emendare vitam tuam poteris,
omni tempore memorare.

Sed cum in veritate ad hanc horam perveneris,
et iuvare te aliter non potes,
nichil restat nisi
ut te misericordie dei solius committas,
et passionem meam inter te et iudicium meum interponas,
ne iusticiam meam
ultra quam necesse est pertimescens
excidas a spe tua.

Jam vero timore nimio perterritus
animequior esto,
sciens *quia timor domini
iniciu[m] est sapiencie.*

Scrutare scripturas,
et invenies
quam multa bona conferat homini
mortis memoria.

*Si annis inquit sapiens multis vixerit homo,
et in omnibus hiis letus fuerit,
meminisse debet
tenebrosi temporis et dierum multorum:
qui cum venerint,
vanitatis arguentur preterita.*

*Memento ergo creatoris tui in diebus iuventutis tue,
antequam veniat tempus afflictionis,
et appropinquent anni de quibus dicas
non michi placent,
antequam revertatur pulvis in terram suam
unde erat,
et spiritus redeat ad dominum
qui dedit illum.*

28.
Tu autem
*benedic deum celi ex toto corde tuo
et gratus esto,
quia paucorum valde est
sic aure cordis
percipere
huius temporis instabilitatem,
mortis omni tempore insidiantis dolositatem,
et future patrie permansuram felicitatem.*

Leva oculos tuos,
circumspice diligenter
et vide quam multi sunt
qui mente excecati
claudunt oculos ne videant in finem,

O, wat ben ik tot nu toe een dwaas geweest,
dat ik me om een onvoorbereide dood
en de onmetelijke pijn van het vagevuur
zo weinig bekommerde;
en welk grote wijsheid is het,
deze zaken vaak voor uw ogen te hebben.

Maar nu, op vaderlijke wijze vermaand,
doe ik mijn ogen wijd open
en heb ik grote schrik hiervoor.'

27.
En de Wijsheid antwoordde hem, en zei:

'Mijn zoon,
zolang je nog jong bent, gezond en krachtig,
en in staat je leven te beteren,
houd dit steeds in gedachte.

Maar wanneer dit uur voor jou waarlijk aangebroken is,
en je kunt jezelf niet anders helpen,
dan blijft er niets over
dan je aan God barmhartigheid alleen toe te vertrouwen,
en mijn Lijden tussen jou en mijn oordeel te plaatsen,
opdat de vrees voor mijn gerechtigheid
niet onnodig groot wordt,
en de hoop je verlaat.

Nu de vrees je nog zo in haar macht heeft,
word evenmoediger,
wetend dat de vrees voor de Heer
het begin van de wijsheid is.

Onderzoek de Schriften
en je zult ontdekken,
hoeveel goeds het de mens brengt,
te denken aan de dood.

"Wanneer een mens", zo zegt de wijze, "vele jaren leeft
en al die jaren gelukkig is,
laat hij gedenken
de donkere tijden en de vele dagen,
die, wanneer ze komen,
het verleden ontmaskeren als ijdelheid."

Daarom, gedenk je Schepper in de dagen van je jeugd,
doe het eer de kwade dagen komen,
en de jaren waarvan je zegt
dat ze je niet langer bevallen,
eer het stof terugkeert naar de aarde
waar het vandaan kwam,
en de levensgeest wederkeert naar God
die hem schonk.

28.
Jij echter,
loof met heel je hart de hemelse God
en wees dankbaar,
want slechts weinigen is het gegeven
om zo met het oor van het hart,
de onbestendigheid van deze tijd,
de altijd bedriegende en op de loer liggende dood,
en de altijddurende vreugde van het toekomstige vaderland
waar te nemen.

Sla je ogen op,
kijk nauwlettend om je heen
en zie hoevelen er zijn,
die, in de geest verblind,
hun ogen sluiten opdat ze het einde niet zien,

*aggravant aures
ne audiant
et convertantur et sanentur.*

Quorum perditio non tardabit.

Jllorum quoque turbam innumerabilem
quos discrimen mortis indisposite
iam perdidit considera.

Dinumerata si potes multitudinem eorum copiosam.

Attende quam multi sunt
qui temporibus tuis pariter tecum conmorantes,
obierunt et sublatae sunt de terra.

Quanta fratrum
et sociorum ac ceterorum tibi notorum multitudo
in tam paucis annis
te adhuc iuvenem precesserunt,
qui ad modicum tempus
te post se relinquentes dormierunt.

Hos intueri,
ipsos alloquere,
et veterem hominem cum ipsis reputa transisse.

Interroga omnes,
quere a singulis,
et docebunt te.

Cum fletu et gemitu respondebunt tibi,
et dicent:

O quam felix
qui hec novissima providet,
qui sibi a peccatis cavet,
qui consilium tuum non negligit,
qui se omni tempore
ad hanc horam disponit.

Jgitur postpositis retrahentibus cunctis,
dispone domui tue.

Prepara te ad viam *universe carnis*,
ad horam mortis;
quia pro certo nescis
qua hora veniet,
et quam prope est.

Ecce *in ianuis* est.

Et ideo
sicut viator in portu
navem velociter pertranseuntem
longinquas partes petentem
stans prospectat
ne se negligat:
sic omnis vita et accio tua ad hoc dirigatur,
ut obitum beatum optineas,
et pervenias
ad locum immortalitatis ac felicitatis eterne.

en hun oren bedekken
zodat ze niet horen,
en niet bekeerd worden en geheeld.

Hun verderf zal niet uitgesteld worden.

Aanschouw ook de menigte, de ontelbaar velen,
die als gevolg van een onvoorbereide dood
reeds verloren gingen.

Tel ze maar eens, als je kunt, al die velen.

En bemerk hoeveel er van hen
tijdens jouw leven bij je hebben gewoond,
gestorven zijn en van de aarde weggenomen.

Met zovelen zijn ze, de broeders,
metgezellen en andere bekenden,
die in maar zo weinig jaren,
jou, in je jonge jaren nog, zijn voorgegaan,
en die in zulk korte tijd
ontslapen zijn en jou achterlieten.

Kijk naar ze,
praat met ze
en stel je voor dat jouw oude mens met hen is overleden.

Bevraag ze allemaal,
vraag het ieder van hen afzonderlijk
en zij zullen je onderwijzen.

Met tranen en gekreun zullen ze je antwoorden,
en ze zullen zeggen:

“O, hoe gelukkig hij,
die dit einde voorziet,
die zich voor de zonden hoedt,
die je raad niet verwaarloost,
die zich te allen tijde
voorbereidt op dit uur.”

Laat al het andere, alles wat je hindert, achter je,
en breng je huis op orde.

Bereid je voor op de weg die alle vlees moet gaan,
op het uur van de dood;
want zeker weten doe je niet
op welk uur hij komen zal,
en hoe dichtbij hij is.

Zie, hij staat voor de poort.

En daarom,
net als een reiziger, staande in de haven,
het schip, dat maar kort aanlegt,
om vervolgens naar verre streken te varen,
van ver al in het vizier heeft
om het maar niet te missen,
zorg dat heel je leven en handelen zo ingericht is,
dat je heengaan gelukkig zal zijn,
en je aan zult komen
op de plaats van onsterfelijkheid en eeuwige gelukzaligheid.’

Capitulum tertium.

Formula compendiosa vite spiritualis.

1.

Memini me
in diebus vanitatis mee,
quibus frustra laboravi sub sole,
legisse
in doctrina sapientum huius mundi
qui communiter phylosophy appellantur,
quod finis habeat se in operabilibus
velud principia in speculabilibus.

Cum igitur tu summa sapiencia,
cordis mei desiderata sophya,
tuam michi tradideris pro principio
artem bene moriendi:
congruum est bonitati tue
ut subinferas nunc doctrinam bene vivendi,
et hoc compendiose et sub brevitate.

Gaudent namque brevitate moderni.

Faciendi quippe plures libros, nullus est finis.

Denique iam a seculi inicio
pertransierunt plurimi,
et multiplex fuit sciencia.

Mundus diversitate doctrinarum repletus est.

Mille sunt modi vivendi,
unus quidem sic,
alius vero sic.

Tot sunt codices
de viciis et virtutibus
magistraliter tractantes,
tot sunt quaterni
questiones subtilissimas et propositiones diversas
pertractantes,
ut prius vita brevis deficiat,
quam omnia studere,
sed necdum perlegere contingat.

Quis dinumerare posset omnia rationalia,
naturalia,
hystorialis,
moralia, ac divina:
Omnia scripta,
cuncta conmenta nova et vetera,
elementaciones,
conpilaciones,
singulosque tractatus,
ac summas,
quibus universa superficies terre
tamquam fluvio inundante irrigata est?

Hec omnia tedioso et infirmo discipulo revolvere
dispendiosum esset.

Et ideo
ex hiis omnibus
brevisimam perfeccionis formulam,
quatuor verbis expressam,
prout rudimentis
milicie spiritualis congruit, peto michi tradi.

2.

Hoofdstuk 3.

Verkorte regel ten behoeve van het geestelijk leven.

1.

Ik herinner me
in de dagen van mijn ijdelheid,
toen ik me tevergeefs afbeulde onder de zon,
gelezen te hebben
in de leerstellingen van de wijzen van deze wereld,
die gewoonlijk filosofen worden genoemd,
dat de doelloorzaak zich bij de veranderlijke dingen verhoudt
als de beginselen bij de kenbare dingen.

Daarom, Hoogste Wijsheid,
jij, waar mijn hart zo naar verlangt,
wanneer jij me dan als beginsel gaf
de kunst van goed te sterven,
dan past het jouw goedheid
om daar nu de leer van goed te leven bij te voegen,
en dat kort en bondig.

Want beknoptheid valt bij hedendaagse mensen in de smaak.

Veel boeken schrijven immers is een werk zonder eind.

En zo zijn er zolang de wereld al bestaat
veel boeken tot ons gekomen,
en menigvuldig was de wetenschap.

De wereld staat bol van allerlei leringen.

Er zijn wel duizend wijzen van leven:
de ene zus,
de andere zo.

Zo veel bundelingen van geschriften zijn er
die de ondeugden en deugden
op meesterlijke wijze behandelen,
zo veel katernen
waarin de meest fijnzinnige vragen en verschillende stellingen
behandeld worden,
dat het korte leven zou eindigen
voordat men alles bestudeerd
of zelfs maar gelezen zou hebben.

Wie zou alle boeken over logica,
natuurwetenschappen,
geschiedenis,
moraal en godgeleerdheid kunnen opsommen,
wie alle geschriften,
de nieuwe en oude commentaren,
inleidingen,
samenstellingen,
de afzonderlijke verhandelingen
en summae,
waarmee heel het aardoppervlak
als door een buiten haar oevers tredende rivier overstromd is?

Al deze boeken door te moeten bladeren,
het zou te veel zijn voor een vermoeide en zwakke leerling.

Daarom vraag ik je
mij uit dit alles
een zo kort mogelijke richtsnoer tot volmaaktheid te geven,
ja, iets in vier woorden,
strokend met de eerste beginselen
van de geestelijke krijgsveld.

2.

Sapientia respondit:

In illo choro sanctorum
qui velud astra matutina
in nocte mundi istius refulgebant,
et velud luminaria magna claritate sciencie
choruscabant,
invenies quosdam
qui vehemensius
non solum in actuali,
verum etiam theoricis virtute flagrabant.

Quorum traditione et exemplo
recipies vite spiritualis perfectissima documenta.

Verum inexperientie et ineruditioni tue
condescendere cupiens,
quedam tibi
vite spiritualis principia brevissime
quasi pro memoriali tradam,
que semper ad manum habens
dirigi poteris in agendis.

3.

Igitur
si optabilem cunctis vite spiritualis perfectionem
habere desideras,
si viriliter ipsam aggredi affectas:
debes te ipsum abstrahere
a societatis et familiaritatis nocivis,
et ab omnibus hominibus propositum tuum impediens,
et breviter a cunctis mortalibus
quantum possibile est ex voto tue professionis,
salva semper
obediencia humili et prompta
superiorum,
semper captans oportunitatem,
ubi et quando locum possis reperire quietis,
et contemplationis carpere secreta silentia,
presentisque seculi vitare naufragia,
et perturbaciones mundi fugere perstreptis.

4.

Omnino tempore
puritati cordis debes principaliter studere,
ut videlicet
continue velud clausis carnalibus sensibus
in te ipsum convertaris,
et cordis hostia
a formis sensibilium et ymaginacionibus terrenorum
quantum possibile est habeas diligenter serata.

Puritas namque cordis
inter omnia exercitia spiritualia
sibi quodammodo
tamquam quedam finalis intentio,
ac laborum omnium retribucio,
que in hac vita miles Christi emeritus
recipere consuevit,
sibi vindicat principatum.

5.

Affectum tuum
cum omni diligencia absolvas ab hiis omnibus,
que libertatem ipsius impediunt possent,
et ab omni re
possibilitatem habente alligandi
et tenendi ipsum affectum ad inherendum,
iuxta illud legis moysayce:
*Maneat unusquisque apud semetipsum,
nullus egrediatur hostium domus sue die sabbati,*

DE WIJSHEID antwoordde:

'In het koor van de heiligen,
die als ochtendsterren
de nacht van deze wereld verlichtten
en de grote helderheid van de wetenschappen
lieten schitteren,
zul je sommigen aantreffen
die een krachtigere geur afgaven,
niet alleen waar het de uitoefening van deugden betreft,
maar tevens in hun overdenking.

Uit wat van hen is overgeleverd en met hun voorbeeld,
ontvang je een volmaakte leer van het geestelijke leven.

Je onervarenheid en je ongeleerdheid
in acht nemend,
wil ik je daarom, zo beknopt mogelijk,
enkele beginselen van het geestelijk leven overleveren
als een soort geheugensteun,
die je altijd bij de hand kunt hebben
en kan helpen je handelen richting te geven.

3.

Welnu,
wanneer je de volmaaktheid van het geestelijk leven
verwerven wil, die voor ieder wenselijk is,
en je bereid bent daarvoor manhaftig te werken,
dan zul je je moeten afkeren
van schadelijk gezelschap en van vriendschappelijkheden,
ja, van alle mensen die je in je voornemen kunnen hinderen,
kortom van alle stervelingen,
voor zover dit niet strijdig is met je gelofte,
met uitzondering natuurlijk
van de nederige en prompte gehoorzaamheid
die men altijd verschuldigd is aan de meerderen;
grijp altijd de gelegenheid,
om wanneer en waar je maar kunt rust te vinden,
en de verborgen stiltes van de beschouwing in te gaan,
vermijd de scheepswrakken van de huidige tijd
en vlucht het tumult van deze rumoerige wereld.

4.

Je moet te allen tijde
en voor alles streven naar zuiverheid van hart,
dat wil zeggen,
dat je voortdurend inwaarts in jezelf gekeerd bent,
met de vleeselijke zintuigen als het ware buitengesloten,
en je de poorten van je hart zorgvuldig gesloten houdt,
zoveel je maar kunt,
voor opdringerige vormen en beelden van wereldse dingen.

De zuiverheid van hart immers,
te midden van alle geestelijke oefeningen,
eist op een bepaalde manier,
als uiteindelijk doel,
en als beloning voor al het werk
dat de verdienstelijke soldaat van Christus
in dit leven op zich nam,
voor zichzelf de voornaamste plaats op.

5.

Je gemoedsbeweging
dien je zo zorgvuldig los te maken van alles
wat haar vrijheid kan hinderen,
en van alle dingen
die zich er mogelijk aan kunnen hechten
en haar vast kunnen pakken en in hun greep houden,
overeenkomstig dit voorschrift van de Mozaïsche wet:
ieder moet bij zichzelf blijven,
niemand mag op de Sabbath de deur van zijn huis uit,

et sabbatizabit populus.

In semetipso namque esse est,
dispersiones cordis sui et affectiones
ad unum, verum, et simplicissimum bonum
recolligere, et collectas habere.

Sabbatizare vero est,
cor ab affectione carnali
animam inficiente,
et a curis mundanis
ipsam distrahentibus absolutum esse,
et in pace cordis sui
tamquam in portu silencii,
in amore et fruicione conditoris
suaviter quiescere.

6.
Super omnia autem alia,
hic tibi sit principalis semper conatus,
ut animum tuum iugiter sursum
in contemplacione divinorum elevatum habeas,
ut divinis rebus ac deo mens semper inhereat,
et derelicta fragilitate terrena
ad superna iugiter transferatur.

Quidquid autem ab hiis diversum est,
quamvis magnum videatur,
sicut corporis castigacio,
ieiunium vel vigilie,
et similia virtutis exercicia,
quasi secundaria et inferiora iudicanda sunt,
et tantum expediencia
quantum ad cordis proficiunt puritatem.

Inde est quod iam paucissimi
ad veram perfeccionem perveniunt,
quia in mediis
non multum proficuis tempus et vires expendunt,
debita remedia negligunt et postponunt.

Tu vero
si recto tramite ad finem intentum pervenire desideras,
debes summopere
ad perpetuam cordis puritatem
et mentis tranquillitatem anhelare,
atque cor sursum iugiter ad dominum elevatum habere.

7.
DISCIPULUS:
Quis in hoc fragili corpore
potest huic spirituali theorie semper affixus esse?

8.
SAPIENCIA:
Nullus mortalium
potest huic contemplacioni iugiter inherere.

Sed ideo dictum est,
ut scias ubi mentis tue intencionem
debeas habere fixam,
et ad quam destinacionem semper anime tue
revoces intuitum.

Quam cum potuerit optinere mens gaudeat,
et a qua distractam se doleat,
atque suspiret
quocienscumque se ab illo intuitu deprehenderit separatam.

Quod si forsitan querulosa voce
michi obviare volueris,

en het volk zal Sabbath vieren.

Bij zichzelf blijven wil namelijk zeggen
het verstrooide hart en zijn genegenheden
op het ene, ware, eenvoudige goed gericht
te verzamelen en verzameld te houden.

Sabbath vieren, wil zeggen,
het hart te behoeden voor vleselijke genegenheden
die de ziel bezoedelen,
en haar te beschutten voor wereldse zorgen
die haar verstrooien,
en binnen de vrede van het hart,
als in een haven van stilte,
in de liefde en het genieten van de Schepper
zoet te rusten.

6.
Want boven alle andere zaken
zou altijd je voornaamste streven moeten zijn,
je geest aanhoudend opgeheven te houden
in de beschouwing van het goddelijke,
zodat je geest de goddelijke dingen en God steeds aanhangt,
en, aardse vergankelijkheden achter zich latend,
almaar naar omhoog gebracht wordt.

Al het andere,
hoe groot het ook schijnen mag,
zoals kastijdingen van het lichaam,
vasten of waken
en soortgelijke deugdoefeningen,
is als klein en ondergeschikt te waardenen,
en heeft slechts nut
voor zover het bijdraagt aan de zuiverheid van hart.

Dat slechts zeer weinigen
de ware volmaaktheid bereiken,
dat komt doordat velen hun tijd en krachten verspillen
aan middelen die niet veel opleveren,
en de gepaste maatregelen verwaarlozen of uitstellen.

Jij dan,
als je het nagestreefde doel langs de juiste weg wilt bereiken,
ja dan moet je bovenal
de immerdurende zuiverheid van hart
en rust van de ziel nastreven,
en je hart voortdurend opgeheven houden naar de Heer.'

7.
DE DISCIPEL:
Wie in dit broze lichaam
kan zich voortdurend wijden aan deze beschouwing?

8.
DE WIJSHEID:
Geen sterveling
die bestendig in deze beschouwing verwijlen kan.

Maar het is je gezegd,
zodat je weet waar je de aandacht van je geest
op gericht moet houden,
en tot welke bestemming je je ziel steeds
opnieuw moet manen.

Bij het verwijlen verblijdt zich de ziel,
het verdriet haar wanneer ze hiervan weggetrokken is,
en ze zucht
telkens als ze zich van die blik gescheiden weet.

En als je misschien met klagende stem
mij voor wil houden,

dicens te diu in imo eodemque statu permanere non posse:
nosse debes quod divina virtus plus potest facere
quam homo possit cogitare,
et quod frequentia actus
similem sibi habitum generare consuevit.

Unde sepius contingit
quod illud ad quod fortassis homo in principio
se astrinxit cum violencia quadam et difficultate,
postea facilliter operabitur,
et tandem cum magna delectacione,
dummodo a ceptis non desistat.

9.
*Audi fili my
disciplinam patris tui.*

Attende diligenter verba mea,
et ea in corde tuo quasi in libro scribe.
Noli emulari multitudinem eorum,
qui iam retro conversi sunt
post desideria cordis sui,
in quibus devotio tepuit,
caritas refriguit et defecit,
humilis obediencia prostrata est:
Qui placere hominibus cupiunt,
honores querunt,
ventri serviunt:
Qui supra modum diligunt munera,
secuntur retribuciones,
qui in hoc mundo ipsum
quod querunt pro mercede operis sui recipiunt,
et in futuro vacui remanebunt.

Sed illos egregios flores
sanctissimos patres,
qui incomparabili flagrabant studio sanctitatis attente,
et eorum festines
propositum simili studio et conversacione suscipere,
quemadmodum tibi iam propositum est.

*Sive igitur comedas,
sive bibas,
sive aliquid aliud facias,
semper hec vox pii patris
resonet in auribus tuis,
ammonentis et dicentis:*

Fili my ad cor redeas,
ab omnibus quantum possibile est teipsum abstrahendo.

Mentis oculum semper in puritate et tranquillitate custodias,
intellectum a formis rerum infimarum preservando.

Voluntatis affectum
a curis terrenorum penitus absolvas,
summo bono amore fervido semper inherendo.

Memoriam quoque iugiter sursum elevatam habeas,
per contemplacionem divinatorum ad superna tendendo,
ita ut tota anima tua
cum omnibus potentiis suis et viribus
in deum collecta,
unus fiat spiritus cum eo:
In quo summa perfectio vie
cognoscitur consistere.

10.
Hec igitur brevis doctrina
pro vite tue formula tibi sit tradita,
in qua summa summarum tocuis perfectionis consistit.

dat je niet lang in een en dezelfde toestand kunt verblijven,
weet dan dat de goddelijke deugd meer vermag
dan de mens bedenken kan,
en dat bij steeds herhaald gedrag
zich de daarbij horende houding blijvend inrijgt.

Zo komt het vaak voor
dat datgene waaraan een mens zich in begin
misschien met wat geweld en moeite heeft verbonden,
daarna met gemak
en uiteindelijk met veel plezier zal worden gedaan,
mits hij niet opgeeft waaraan hij begonnen is.

9.
Luister, mijn zoon,
naar de leer van je vader.

Denk goed na over mijn woorden
en schrijf ze in je hart als in een boek.
Wees niet afgunstig op al die velen
die zich weer toegewend hebben
tot de begeertes van hun hart,
bij wie de toewijding lauw geworden
en de naastenliefde bekoeld en vervlogen is,
en die de nederige gehoorzaamheid neergegoid hebben;
zij, die mensen willen behagen
eer zoeken,
hun buik dienen,
buitensporig veel van geschenken houden
en beloningen nastreven,
zij zijn het, die in deze wereld
als loon voor hun werk zullen ontvangen wat ze zoeken,
maar in de toekomstige wereld leeg zullen achterblijven.

Geef daarentegen acht op deze voortreffelijke bloemen,
de allerheiligste vaders,
hoe onvergelykbaar ze branden in hun dorst naar heiligheid;
ijl tot hen,
en volg hun voorbeeld, hun ijver en hun woorden,
zoals je al besloten hebt.

Of je nu eet,
of drinkt,
of iets anders doet,
laat altijd de stem van de godvruchtige vaders
in je oren weerklinken,
die je maant en zegt:

‘Mijn zoon, keer weer terug naar je hart,
vlucht alle dingen, zoveel je maar kunt.’

Het oog van de ziel, bewaar het in zuiverheid en stilte,
je gedachten beschuttend voor beelden van lagere dingen.

De vrijwillige genegenheid,
maak deze volledig los van de zorg voor aardse dingen,
en koppel haar in vurige liefde aan het hoogste Goed.

En ook je geheugen, houd het steeds omhoog geheven,
gericht op de beschouwing van de goddelijke dingen,
zodat geheel je ziel,
met al haar vermogens en krachten,
in God verzameld is,
en één geest wordt met hem:
de allerhoogste volmaaktheid van de levensweg
weet men hierin gelegen.

10.
Aanvaard deze korte lering
jou gegeven tot levensregel,
waarin vervat ligt de hoogste som van alle volmaaktheid.

In qua si diligenter studueris,
et fideliter effectui mancipare curaveris,
beatus eris,
et quodammodo
eternam felicitatem in hoc fragili corpore inchoabis.

11.
Hec est fili my salutis via,
quam tuus Arsenius
ab angelo edoctus servavit,
et servari suis discipulis mandavit.

Fuge, et tace, et quiesce.

Hec iniqui sunt principia salutis.

Hanc quoque doctrinam clarissimam
divina sapiencia
cuidam discipulo suo
quem nosti revelavit,
cum eum de statu suo
evidenter informavit.

12.
Predictus namque discipulus
cum scienciis humanitus inventis
adhuc specietenus insistere proponeret,
ceperunt plurime vanitates
quasi post tergum suum succrescere,
et cepit
ad honores ac promociones plus quam oportuit
aspirare temporales.

Cumque tempus eius
pro quo diu laboraverat
adesset,
et sublevari ad honores desideratos debuisset,
cepit cogitare intra se,
quid nam magis ei expediret,
vel quid deo placeret.

Quadam igitur vice post matutinas
in oracione se prostravit,
devotissime petens a domino,
ut quid sibi faciendum esset revelare dignaretur.

Tandem ab oracione surgens,
et super asserem se reclinans,
vidit in visione
quendam iuvenem decorum ad se venientem,
qui ipsum per manum accipiens
duxit ad quandam ecclesiam,
in qua erat constructa quedam parva cellula
quam inhabitabat solitarius
quidam anachoritica ducens vitam;
et hic erat grandevus et canus,
prolixam habens barbam;
et lucebat in eo gracia divina.

Apparuit autem iuxta cellam eiusdem senis
scala sursum erecta,
in qua iuvenis predictus
quasi ascendendo et descendendo ludebat.

Vocans igitur iuvenis ille fratrem,
dixit ei:

Veni et audi leccionem
quam tibi volo legere.

Wanneer je je er ijverig in verdiept
en zorg draagt om hem getrouw ten uitvoer te brengen,
zal het je geluk schenken,
en je zult op een bepaalde manier
in dit broze lichaam eeuwige gelukzaligheid gaan ervaren.

11.
Dit, mijn zoon, is de weg naar heil,
die jouw Arsenius,
ingelicht door een engel, volgde,
en die hij zijn discipelen beval te volgen:

‘Vlucht, zwijg en bewaar de stilte.’

Dit, zei hij ‘zijn de wortels van het heil.’

Deze klaarheldere leer
heeft de Goddelijke Wijsheid
aan een van haar discipelen,
je kent hem, geopenbaard,
toen ze hem over zijn gesteldheid
op zeer duidelijke wijze inlichtte.

12.
Bij deze discipel,
toen hij de door mensen bemiddelde wetenschap
schijnbaar nog verder wenste na te jagen,
begonnen meerdere ijdelheden
als het ware achter zijn rug uit te botten;
en hij begon
te streven, meer dan gepast was,
naar wereldse eerbetuigingen en bevorderingen.

Toen dan het tijdstip,
waar hij zolang naar toegewerkt had,
naderbij kwam,
en hij verheven zou gaan worden tot de eer die hij najoeg,
toen begon hij zichzelf te bevragen
of dit hem het meest tot nut zou zijn
en of het God wel zou behagen.

Op een dag, na de metten,
wierp hij zich in gebed ter aarde,
en nedermoedig bad hij God,
hem te willen openbaren wat hij doen moest.

Toen hij dan eindelijk was opgestaan uit het gebed,
en hij tegen een muurtje was gaan zitten,
toen zag hij in een visioen
een knappe jongeman die naar hem toe kwam,
hem bij de hand nam
en hem naar een kerk leidde
waarin een kleine cel was gebouwd;
ze werd bewoond door een kluizenaar,
die het leven van een anachoreet leidde;
een heel oude man was het, met witte haren
en een lange baard,
en de goddelijke genade straalde in hem op.

Naast de cel van de oude man
verscheen een ladder, hoog opgericht was ze,
en het leek alsof de voornoemde jongeman
daar op speelse wijze op naar boven klom en weer neerdaalde.

De jongeman riep de broeder
en zei tegen hem:

‘Kom en luister naar de les,
die ik je wil voorlezen.’

Cui frater letus accurrebat,
cupiens primo videre librum
de quo leccionem auditurus erat.

Et ecce in manu eius liber antiquissimus,
parve quantitatis,
qui quasi nullius reputacionis
secundum faciem putabatur,
et quasi abolitus non curabatur.

Jncipiens igitur iuuenis hec legebat:

Fons et origo omnium bonorum homini spirituali
est,
in cella sua iugiter conmorari.

Que verba
ex ore iuuenis procedencia,
de libro antiquo lecta,
tam dulciter in auribus fratris resonabant,
et in corde dulcesebant,
quod totus sibi in amorem celestem resolvi
videbatur,
ita ut ex efficacia verborum celestium
evidentissime demonstraretur,
quis nam esset
qui predicta legisset.

Cum autem frater iuveni instaret,
ut sibi predicta verba
iterato repeteret,
statim petitionem inplevit,
et sicut prius eadem verba relegebat,
dicens:

Fons et origo omnium bonorum homini spirituali
est,
in cella sua iugiter conmorari.

Tunc frater pre exultacione spiritus sui dixit:

O quam preciosa et utilis est hec sana doctrina.

Et subiunxit querendo,
quis nam esset de numero sapientum
qui sentenciosum hoc dictum protulisset.

Juuenis respondit:

Summus ille phylosophus Arsenius.

Cui frater instabat,
ut sibi plus de predicto libro legeret.

At ille iterum inchoavit legere in hec verba:

Econverso, Fons et origo omnium malorum
sunt discursus inutiles
ewangelizantium.

Quod verbum predictus frater
cum aliquali cordis turbacione recipiens,
nitebatur arguere in contrarium,
adducens in medium discursus sanctorum apostolorum,
qui per universum mundum
sola ewangelizandi gracia discurrebant:
Non attendens tunc
quod hoc simile
quantum ad hanc partem locum in proposito non habebat,
et quod ista verba ex intencione
non plus tangerent ewangelizantes,

De broeder kwam opgewekt aanrennen,
en hij wenste eerst het boek te zien
waaruit hem de les zou worden gelezen.

Nu lag er in de hand van de jongeman een heel oud boek,
klein was het en gering van omvang,
naar zijn uiterlijk geoordeeld
genoot het geen waardering, om het zo te zeggen,
weggeworpen leek het, alsof niemand er om gaf.

De jongeman begon toen het volgende voor te lezen:

'Bron en oorsprong van al het goede voor de geestelijke mens
is het,
om voortdurend in zijn cel te blijven.'

Deze woorden,
die uit de mond kwamen van de jongeman,
die ze voorlas uit het oude boek,
weerklonken zo lieflijk in de oren van de broeder
en vloeiden zo zoet zijn hart binnen,
dat het was alsof
hij geheel en al wegsmolte in hemelse liefde,
en uit de hoge doeltreffendheid van deze hemelse woorden,
bleek overduidelijk,
wie het wel zijn kon,
die deze woorden voorgelezen had.

En toen de broeder er bij de jongeman op aandrong,
de aangehaalde woorden
nogmaals voor te lezen,
toen deed hij dat meteen,
en net zoals hij die woorden de eerste keer voorgelezen had,
zei hij:

'Bron en oorsprong van al het goede voor de geestelijke mens
is het,
om voortdurend in zijn cel te blijven.'

Toen zei de broeder verrukt met opgetogen geest:

'O, hoe kostbaar en nuttig is deze heilzame leer!'

En aanknopen aan het eerdere, vroeg hij,
wie van al die wijze mannen
deze woorden wel gezegd kon hebben.

De jongeman antwoordde:

'Het is de zeer grote filosoof Arsenius.'

De broeder stond erop,
dat er meer van het boek aan hem werd voorgelezen.

De jongeman, die zijn lezing hervatte, las deze woorden:

'Bron en oorsprong van al het kwaad daarentegen,
dat zijn de nutteloze toespraken
van degenen die het evangelie zouden moeten prediken.'

Toen de voornoemde broeder dit woord
met enige verwarring in zijn hart ontving,
probeerde hij het tegendeel te beweren,
en hij bracht de verre reizen van de heilige apostelen ter sprake,
die de hele wereld doortrokken
alleen maar om het evangelie te prediken:
het ontging hem toen,
dat zijn voorbeeld
niet sloeg op wat eigenlijk ter tafel lag,
en dat deze woorden in hun bedoeling
net zomin de predikers van het evangelie raakten,

quam universaliter omnes deo placere cupientes.

Manifestum quippe est,
quod unicuique initium omnium malorum erit,
si discursibus inutilibus
frenum laxare voluerit.

Ad hec autem
predictus iuuenis nil respondit,
sed cum omni mansuetudine dixit:

Scias frater
quod inutiles discursus
predictus phylosophus multum detestatur.

Hiis dictis visio disparuit.

13.
Sepe dictus autem frater
consolationem celicam sibi senciens infusam,
intra semetipsum resumere cepit
que viderat et audierat,
et cum ammiracione multa cogitare
quis nam esset ille Arsenius phylosophus.

Siquidem illo tempore
mundane phylosophye studiose adhuc intentus erat,
et eiusdem sciencie phylosophis oculum dabat.

De spirituali vero phylosophya
et eorum tractatoribus
nondum tantum curabat.

Dicebat igitur intra se:

Ecce quot libros diversorum phylosophorum legisti,
et quot phylosophos allegare audisti,
et de hoc Arsenio
in nulla phylosophya umquam mencionem fieri audivisti.

Tandem in se reversus,
cepit cogitare dicens:

Fortassis iste est Arsenius famosissimus,
doctrine cristiane phylosophus,
anachorita precipuus,
quem ante multos annos allegare audisti,
licet tibi nunc a memoria exciderit.

Et fortassis in argumentum huius est
quod vidisti predictum senem
cellam modicam inhabitantem,
et iuuenem
illum librum antiquum in manu tenentem
et predicta legentem:
per que dantur intelligi
vite sanctorum patrum
et eorum collaciones:
qui liber
a plerisque
tamquam antiquus et abolitus parum curatur,
licet nucleus tocus perfeccionis,
et vera sciencia cristiane phylosophye in ipso esse
certissima experientia cognoscatur.

Surgens igitur predictus frater diluculo,
peciit a librario
vitas patrum,
volens scire in veritate, utrum nam sic esset,
et utrum predictum Arsenium
usquam in ipso contentum inveniret,

als degenen die overal ter wereld God wilden behagen.

Want het is inderdaad duidelijk,
dat het voor ieder het begin van alle kwaad zal zijn,
wanneer nutteloze toespraken
niet worden beteugeld.

Hierop echter
ging de voornoemde jongeman verder niet in,
op allervriendelijkst toon zei hij slechts:

'Weet, broeder,
dat nutteloze toespraken
door de voornoemde filosoof verafschuwd worden.'

Nadat dit gezegd was, verdween het visioen.

13.
De voornoemde broeder toen,
voelend dat een hemelse vertroosting hem toegevloeid was,
begon zich te bezinnen
over wat hij gezien en gehoord had,
en hij vroeg zich met grote verwondering af
wie die filosoof, deze Arsenius, wel zijn kon.

Omdat hij in die tijd
nog ijverig de wereldse filosofie bestudeerde,
richtte hij zijn ogen op wereldse filosofen.

Met geestelijke filosofie echter
en met degenen die hierover schreven,
hield hij zich nog niet erg bezig.

Daarom zei hij bij zichzelf:

'Zie, hoeveel boeken van filosofen heb je gelezen,
hoeveel filosofen heb je horen aanhalen,
en deze Arsenius,
in geen enkele filosofie heb je zijn naam ooit horen vallen.'

Toen hij eindelijk tot zichzelf kwam,
begon hij na te denken, en zei hij:

'Misschien is het wel die zeer beroemde Arsenius,
een filosoof van de christelijke leer,
een vooraanstaande kluisenaar,
wiens naam je vele jaren geleden hebt horen aanhalen,
al lijkt hij nu uit je geheugen verdwenen.

En misschien kan als bewijs hiervoor dienen,
dat je de bovengenoemde oude man
een kleine cel zag bewonen,
en een jongeman,
met het oude boek in zijn handen,
bovengenoemde dingen hoorde voorlezen,
waardoor je inzicht kreeg
in het leven van de heilige vaders
en in hun gesprekken;
aan dit boek nu,
wordt door de meeste mensen weinig aandacht gegeven,
het wordt gezien als oud en verouderd,
hoewel het de kern van alle volmaaktheid
en de ware wetenschap van de christelijke filosofie bevat,
zoals de ervaring dat met zekerheid kan bevestigen.'

De volgende ochtend stond de broeder vroeg op,
en hij vroeg de bibliothecaris
naar het leven van de woestijnvaders,
want hij wilde weten hoe het nu werkelijk zat,
en of deze Arsenius
er op enigerlei wijze in vermeld werd,

de cuius dictis
sibi pro tunc nichil omnino conscius erat.

Cum autem librum aperuisset,
subito predictus Arsenius occurrit,
et eandem sententiam in dictis suis,
qualem iuuenis de libro antiquo legerat clare invenit.

Ex hiis ergo sufficienter informatus,
se ad manendum contulit,
et scolas
quas ab aliis salubrius regi estimabat
deserens,
ipse tamquam animo infirmus resignavit,
et se dictis prefati phylosophy
conformare optabat.

14.
DISCIPULUS:
Verba tua
tamquam de celesti scrinio assumpta,
sic me totum movent,
ut eorum suavissima dulcedine
fervor devocionis augeatur,
et via planissima vite perfeccioris
audienti prebatur,
omni difficultate remota.

van wiens woorden
hij vooralsnog geen enkele kennis had.

Hij opende het boek,
en zijn oog viel meteen op Arsenius,
en tussen zijn spreuken vond hij inderdaad de zin,
die de jongeman uit het oude boek had voorgelezen.

Hierdoor voldoende ingelicht,
besloot hij in zijn cel te blijven,
en de school,
die volgens hem beter bestuurd kon worden door de anderen,
verliet hij,
een zogenaamde zwakte van geest moest hem hiervan ontheffen;
en de uitspraken van de voornoemde filosoof
dienden hem voortaan tot richtsnoer voor zijn vorming.

14.
DE DISCIPEL:
Jouw woorden,
als uit een hemelse schrijn afkomstig,
ze ontroeren me zo diep,
dat ze met hun liefallige zoetheid
het vuur van mijn toewijding aanwakkeren;
als een geëffend pad naar het volmaakte leven zijn ze,
wie ze zich te horen geven,
hen nemen ze elke hindernis weg.

Capitulum quartum.

**Qualiter Christus in sacramento eukaristie
sit devote recipiendus.**

1.
Quoniam ad virtutum scolas,
O summa et eterna sapientia,
ferventi desiderio properare,
ac sedula mente eis intendere,
doctrinae tuae utilitas et verborum tuorum gustata suavitas
me provocavit,
ubi dum crebro invenio
qualiter mori ac vivere debeo,
fateor
me in horum actuali exercitio propria
ex fragilitate succumbere;
atque ideo
ad omnipotentiam tuam confugiens
peto,
ut ad quae remedia in adversis recurrere debeam,
ostendere tua pietate digneris.

2.
SAPIENTIA:
Septem ecclesiae sacramenta,
septem remedia sunt,
per quae homo
quodammodo
in spiritualem creaturam regeneratur,
fovetur et nutritur,
et gratia mediante
ad summum gradum perfectionis promovetur.

Inter quae tamen
quodam excellentiori modo,
divini amoris radius,
ac caelestis gratiae quidam fluvius
devotas animas feliciter incendens
ac suaviter inebrians,
de sacramento eukaristie noscitur peculiariter emanare.

Nam sicut arida ligna
materiam idoneam praestant igni materiali,
et flammis eius faciunt in altum succrescere
et se diffundere circumquaque:
sic revera hoc sacramentum,
caloris spiritualis incentivum,
igni divini amoris inmensum praestat fomentum,
et ipsum fovet,
devote susceptum.

Nam inter omnia amoris indicia,
nichil est
quod adeo totum sibi rapiat animum diligentis,
sicut dilecti desiderata praesentia:
quae ceteris omnibus antefertur.

Proinde in ultima cena
dilectis discipulis memetipsum sacramentaliter obtuli,
ipsisque ac omnibus huius sacrificii ministris
in virtute verborum meorum
potestatem hanc inmensam delegavi,
ut me corporaliter praesentem possint habere,
qui per divinitatis praesentiam
censor esse ubique.

Hoofdstuk 4.

**Hoe Christus in het Sacrament van de eucharistie
godsvruchtig moet worden ontvangen.**

1.
Het nut van jouw leer,
O allerhoogste en Eeuwige Wijsheid,
en de zoete smaak van jouw woorden,
ze hebben mij ertoe gebracht,
mij in vurig verlangen naar de school van de deugden te haasten
om daar al mijn aandacht aan te geven,
en aldus meer en meer te ontdekken
hoe te sterven en hoe te leven;
ik moet echter bekennen
dat ik door eigen zwakheid
in de feitelijke uitoefening van deze leer faal,
en daarom is het,
dat ik mijn toevlucht neem tot jouw almacht
en dat ik je smeek,
me uit jouw barmhartigheid te tonen
tot welke geneesmiddelen ik me moet wenden bij tegenslag.

2.
DE WIJSHEID:
De zeven sacramenten van de Kerk,
ze vormen zeven geneesmiddelen
waarmee de mens
op de een of andere wijze
tot geestelijk schepsel wedergeboren wordt,
en waarmee hij verzorgd en gevoed wordt,
en hij, door de genade bemiddeld,
tot de hoogste graad van volmaaktheid verheven wordt.

Het is echter bekend dat, te midden van de andere,
het sacrament van de eucharistie,
door haar uitstraling van goddelijke liefde
de toegewijde zielen
het felst kan laten ontbranden,
en dat het hen als door een rivier van hemelse genade,
het zoetst bedwelen kan.

Want zoals droog hout
het aardse vuur de beste brandstof geeft
om er langs omhoog te kruipen
en zich te verspreiden:
zo dit sacrament,
dat de geestelijk warmte aanwakkert,
en rijke voeding biedt aan het vuur van de goddelijke liefde,
en dit onderhoudt,
zo het godsvruchtig wordt ontvangen.

Want tussen alle bewijzen van liefde,
is er geen
dat de geest van de minnaar zo helemaal in bezit neemt
als de aanwezigheid van de beminde, de zo verlangde,
die alle anderen te boven gaat.

Daarom heb ik mezelf bij het Laatste Avondmaal
sacramenteel aan mijn geliefde discipelen aangeboden,
en hun en alle dienaren van dit sacrament,
krachtens mijn woorden,
deze ongehoorde macht gegeven,
mij lichamenlijk aanwezig te kunnen hebben,
die men vanwege zijn goddelijke aanwezigheid
overal tegenwoordig weet.

3.

DISCIPULUS:

Oro domine my

*loquatur servus tuus verbum in auribus tuis,
et ne irascaris famulo tuo.*

*Tu es enim dominus meus,
et ego servus tuus.*

Si bene adverti,
dixisti te in hoc sacramento esse
non figuraliter sed realiter,
non intencionaliter sed corporaliter:
quod an ita sit
precor humiliter edoceri,
quia hoc magnam prestaret materiam
te fervide diligendi.

4.

SAPIENCIA:

Certissime et veraciter et absque omni dubitatione
in hoc sacramento contineor,
deus et homo
cum corpore et anima,
carne et sanguine,
sicut cum prodi ex utero matris,
et in cruce pependi,
ac sedeo ad dexteram patris.

5.

DISCIPULUS:

Ne queso indigneris domine my,
si loquar.

Non enim ex radice infidelitatis
sed ex ammiracione inmensa
hec mea sententia procedit.

Valde namque mirabile videtur,
si phas est dicere,
qualiter corpus domini mei formosum,
cum suis debitis dimensionibus et omnimoda perfeccione
contineri possit
sub formis minutis specierum sacramentalium,
sibi inproportionaliter inconmensuratorum.

6.

SAPIENCIA:

Qualiter corpus meum in sacramento contineatur
nulla lingua valet explicare,
neque sensus aliquis percipere,
nec ratio humana valet hoc apprehendere,
sed sola fide convenit hoc scire.

Hoc enim solius divine virtutis operacio
est inmensa;
et ideo fideliter hoc tibi credendum est,
et cavendum a presumptuosa perscrutacione.

Verumptamen devote simplicitati tue prodesse cupiens,
ad excitandum fervorem tuum,
magis quam ad rei soli deo cognite manifestacionem,
verbis tuis simplicibus respondebo,
viam sumens ex notis secundum se,
tibi autem ignotis,
ad ea que noticiam omnium mortalium excedunt.

Dic igitur michi
tu qui perspective sciencie ignarus es,
qualiter modica pupilla
totum emispermium celi in se claudere possit,

3.

DE DISCIPEL:

Ik smeeek je, mijn Heer,

laat je dienaar een woord spreken voor jouw oren
en wees niet boos op je knecht.

Want jij bent mijn Heer
en ik je dienaar.

Als ik het goed begrepen heb,
zei je dat je in dit sacrament aanwezig bent,
niet op zinnebeeldige wijze maar op werkelijke wijze,
niet op kenbeeldelijke wijze maar op lichamelijke wijze:
als dit zo is,
vraag ik nederig om hierin onderwezen te worden,
want het zou me grote reden geven
vurig van je te houden.

4.

DE WIJSHEID:

Het is zeer zeker en waar, en zonder twijfel,
dat ik in dit sacrament ben vervat:
God en mens,
met lichaam en ziel,
vlees en bloed,
zoals ik uit mijn Moeders schoot kwam,
en aan het Kruis hing,
en zoals ik zit aan de rechterhand van de Vader.

5.

DE DISCIPEL:

Wees niet boos, mijn Heer, dat vraag ik je,
als ik nu spreek.

Niet uit ongelovigheid
maar uit mateloze verwondering
komt mijn spreken voort.

Zeer verbazingwekkend schijnt het,
als ik het zo mag zeggen,
dat het wonderschone lichaam van mijn Heer,
met zijn juiste afmetingen en zijn hoogste volmaaktheid,
kan worden vervat
in de kleine vormen van de sacramentele gedaante,
die er zo onevenredig mee zijn, gemeten aan jouw grootheid.

6.

DE WIJSHEID:

Hoe mijn lichaam in het sacrament is vervat,
geen taal die het kan uitzeggen,
geen zintuig dat het kan waarnemen,
geen menselijk verstand dat het kan begrijpen:
alleen het geloof is hier in staat tot weten.

Want dit is een werking alleen van de goddelijke kracht,
en onmetelijk;
daarom moet je het vertrouwensvol geloven,
en je hoeden voor aanmatigend onderzoek.

Om echter je vrome eenvoud tot nut te zijn,
en je vurige ijver aan te wakkeren,
eerder dan te onthullen wat alleen God bekend is,
wil ik antwoord geven op je eenvoudige woorden,
voortschrijdend van hetgeen uit zichzelf gekend wordt,
hoewel jou onbekend,
naar hetgeen de kennis van alle stervelingen te boven gaat.

Zeg me nou,
jij die onbekend bent met de optica,
hoe een kleine pupil
het hele halfroond van de hemel in zichzelf kan opvangen,

vel quo nam modo speculum fractum
in qualibet parte sui
ymaginem perfectam recipere possit,
cum tamen hec sint inaequalia et inproportionata.

Et licet in hoc exemplo simplici
maior sit dissimilitudo quam similitudo,
sicut et quelibet res naturalis
maiolem inportat in proposito dissimilitudinem
quam similitudinem:
nichilominus tamen
ex hiis non incongrue accipi potest hoc videlicet,
quod si natura potest
tot miranda in sua operatione,
quare virtus auctoris nature
non se extendat
ad longe maiora in sua operatione?

Item si possibile videtur
quod conditor orbis *dixit*
et facta sunt universa ex nichilo,
quare tam impossibilis videtur hec transmutacio?

Et sive maior sit actus iste transsubstantiationis creacione,
sive minor sive equalis,
non inconsonum tamen rationi est credere,
quod hic qui mundum ex nichilo producere potuit,
virtutem suam nequaquam ad hunc solum actum limitaverit.

Sed sicut *omnia quecumque voluit fecit,*
sic non erit impossibile apud deum omne verbum,
sed ei subest cum voluerit posse.

Unde ergo miraris unum,
reliquum vero non miraris?

Preterea,
credis quod divina sapientia
de quinque panibus quinque milia hominum pavit:
quero qualis fuerit materia,
que omnipotentie sue tunc subserviebat?

7.
DISCIPULUS:
Ad hec respondere
ex simplicitate mea nescio,
nisi quod mirabilia opera dei esse exclamo.

8.
SAPIENTIA:
Sed et hanc quoque interrogacionem simplicitati tue
congruentem subinferam.

Dic si credis te animam habere,
vel aliqua encia invisibilia esse.

9.
DISCIPULUS:
Ego non credo me animam habere
sed scio,
cum huius rei cognicionem
ex motu et sensu habeam
et ceteris secundum tradicionem
sapientis huius mundi
de anima diffinitivam.

Item ratio dictat
multa encia in rerum natura existere,
que nullo sensui
subesse poterunt;
et fortassis

of hoe de gebroken spiegel
in elk van zijn stukken
het gehele beeld kan ontvangen,
wanneer beide toch zo ongelijk en onevenredig aan elkaar zijn.

En hoewel in dit eenvoudige voorbeeld
de ongelijkheid groter is dan de gelijkheid
– net zoals voor elk natuurlijk ding geldt
dat het meer ongelijkheid in deze vraagstelling indraagt
dan gelijkheid –
kan desalniettemin
hieruit passend afgeleid worden:
wanneer de natuur al in staat is
zulke wonderlijke zaken te bewerkstelligen,
kan de macht van de Maker van die natuur
hier dan niet bovenuit gaan
om nog grotere wonderen te bewerkstelligen?

Net zoals het blijkbaar voor mogelijk gehouden wordt,
dat op een Woord van de Schepper van de wereld
alles geschapen is uit het niets,
waarom zou deze transmutatie dan zo onmogelijk schijnen.

En of deze daad van transsubstantiatie
nu groter, kleiner of gelijk is aan de schepping,
het is niet in strijd met de rede te geloven
dat hij die de wereld uit het niets kon voortbrengen,
zijn macht beperkte alleen tot deze daad.

Maar, zoals hij alles deed overeenkomstig zijn wil,
zo zal geen Woord bij God onmogelijk zijn:
want zijn willen en kunnen is één.

Dus waarom verwonder je je over dat ene,
en niet over al dat andere?

Bovendien:
je gelooft dat de Goddelijke Wijsheid
met vijf broden vijfduizend mensen voedde;
welke grondstof was het, zo vraag ik je
die toen dienstbaar werd aan zijn almacht?

7.
DE DISCIPEL:
Ik weet vanwege mijn eenvoud
deze vragen niet te beantwoorden,
ik kan slecht uitroepen dat Gods werken wonderbaar zijn.

8.
WIJSHEID:
Deze vraag dan, aangepast aan je eenvoud,
wil ik hieraan nog toevoegen.

Zeg me of je gelooft dat je een ziel hebt,
of dat er onzichtbare wezens zijn?

9.
DE DISCIPEL:
Ik geloof niet dat ik een ziel heb,
nee, ik weet het:
ik heb hier kennis van
door het bewegen en door de zinnen,
en tevens uit de overlevering
van hetgeen een wijze van deze wereld
aangaande de ziel geschreven heeft.

Evenzo dwingt de rede te zeggen
dat er veel wezens in de natuur zijn
die door geen van de zinnen
gevat kunnen worden,
en wellicht

plura operum dei sunt inuisa
quam ea que sensus comprehendere potest:
quod ex ordine universi optime dispositi
diligens inquisitor
faciliter invenire potest.
10. SAPIENCIA:
Ex premissis
collige ad tuum propositum,
quod videlicet longe plus intellectus cuiuslibet beati
excedit intellectum cuiuscumque sapientis,
quam intellectus sapientis
intellectum alicuius ydiote;
et tamen experientia docet
quod multi illitterati
pro impossibili habent ea
de quibus periti habent demonstrationem certissimam,
sicut patet precipue in geometria et astroloya.

Sic in proposito
licet cognitionem viatorum hec materia transcendat,
qui et circa manifestissima nature
intellectum cecucientem habere noscuntur:
tamen hii
qui sciencia beatorum perfruuntur,
hec in deo perfecte intuentur.

Audi de hoc concionatorem ecclesie dicentem.

*Est inquit homo
qui diebus ac noctibus sompnum oculis non capit;
et intellexi
quod omnium operum dei
nullam possit homo invenire rationem,
eorum que fiunt sub sole.*

*Quanto plus laboraverit ad querendum,
tantominus inveniet.*

*Eciam si dixerit sapiens se nosse,
non poterit reperire.*

En quidam phylosophus gencium
pulcherrimum tibi de hoc protulit documentum.

Cum enim numerum motorum orbium
sagacissime perquiret,
et querendo deficeret,
sic dicebat:
Forcioribus hec relinquamus.

Quot putas hii
qui sunt nature profundissimi scrutatores,
racionacionum subtilissimi venatores,
et complexionum silogisticarum acutissimi argumentatores,
veritates scientificis deduccionibus
se habere in veritate gaudeant?

Utique paucas.

Nam et hoc sufficienter probat
opinionum pluralitas,
racionum contrarietas
circa eandem conclusionem:
que tamen interdum adeo communis et accomoda est,
ut per sua accidentia
sensui subiaceat,
ita ut videatur et senciat quia est.

Quod si hec ita se habent in hiis que a natura sunt
et que in prospectu habentur:
ea que in celis sunt,

dat er van Gods werken meer onzichtbaar zijn
dan waarneembaar voor de zintuigen,
hetgeen uit de volmaakte ordening van het universum
door de gewetensvolle onderzoeker
makkelijk afgeleid kan worden.

10. DE WIJSHEID:

Uit hetgeen gezegd is,
neem wat van toepassing is voor je vraagstelling,
namelijk dat het kenvermogen van een zalige
het kenvermogen van een wijze overtreft,
en dat nog vele malen meer dan het kenvermogen van een wijze
het kenvermogen van een onnozele;
en toch leert de ervaring
dat iets wat door veel ongeletterden
voor onmogelijk gehouden wordt,
door deskundigen op de zekerste wijze aangetoond kan worden,
zoals vooral blijkt in de meetkunde en de astrologie.

Wat in de vraagstelling aan de orde komt,
al gaat de zaak het verstand te boven van sterfelijken,
die aangaande de meest openbare, natuurlijke zaken
bekend zijn met een blind kenvermogen,
kunnen nochtans zij
die het weten van de gelukzaligen genieten,
het in God volmaakt inzien.

Luister naar wat op dit punt de prediker van de Kerk zegt.

‘Er is’, zegt hij, ‘een mens
die zijn ogen overdag en 's nachts geen slaap gunt;
en ik begreep,
dat voor al de werken van God,
die onder de zon worden gedaan,
de mens geen enkele reden vinden kan.

Hoe harder hij zoekt,
hij minder hij vindt.

Zelfs al mocht de wijze beweren dat hij weet,
vinden doet hij niet.’

Een heidens filosoof
geeft je hier een heel mooi voorbeeld van.

Toen hij namelijk op scherpzinnige wijze wilde achterhalen
hoeveel bewegende hemellichamen er waren,
en zijn onderzoekingen mislukten,
zei hij het volgende:
‘Laat ons dat aan de sterkeren overlaten.’

Op hoeveel waarheden denk je,
dat de diepzinnigste onderzoekers van de natuur,
de fijnzinnigste najagers van redeneringen
en de scherpzinnigste betogers langs syllogismen,
zich mogen verheugen
op basis van wetenschappelijke gevolgtrekkingen?

Weinig, voorzeker.

Dit wordt voldoende bewezen
door de veelheid aan opvattingen,
en tegenstrijdigheden in de bewijsgronden
die tot eenzelfde gevolgtrekking leiden,
die echter soms zo algemeen en toegankelijk is,
dat deze zich al door zijn eigen bijkomstigheid
aan de zinnen opdringt,
zodat het gezien en waargenomen wordt voor wat het is.

Als dit al het geval is bij hetgeen tot de natuur behoort
en zich in ons blikveld bevindt:
wie vermag de dingen die in de hemel zijn,

et que videri non possunt,
sed omnem naturam excedunt,
quis investigabit?

*Si terrena dixi vobis
ait dei sapiencia,
et non creditis:
quomodo si dixero
vobis celestia credetis?*

Tales dubitationes et conceptiones erronee
de hiis que sunt fidei,
interdum surgunt ex hoc quod homo
ymaginatur et iudicat de divinis esse
sicut de humanis,
et de supernaturalibus similiter
sicut de natura constantibus.

Sic autem non est faciendum,
maximeque in proposito
cavendum.

Corpus namque dominicum
non est eo modo in sacramento,
sicut corpus in loco,
quod suis dimensionibus loco conmensuratur,
sed est ibi quodam speciali modo.

11.
Et si queris,
qualis sit iste modus:
dico
quod est talis qui est proprius huic sacramento.

Ad quem sciendum
ymaginatio tua pertingere non potest.

Unde et *intellectus* tuus
tamquam cecuciens
*redigendus est in captivitatem
in obsequium Christi,*
et pre oculis habendum,
quantum virtus infinita potest,
cui omnis materia obedit ad nutum.

Sed et *vocat*
ea que non sunt tamquam ea que sunt,
licet homo hec videre non possit,
ex defectu potencie visive
oculi intellectualis.

Exemplum comune satis de hoc habes
de puero in carcere nato
et diu nutrito,
qui pro mirabili haberet
si quis ei
de cursu syderum et dispositione orbis
multa narrare vellet.

Proinde necessario valde
divina sapiencia
ignorancie humane condescendens,
predicta
tamquam facultatem humanam excedencia
hominibus tradidit credenda:
cui tamquam veritati infallibili adherentes,
solido fideles innituntur fundamento,
maiozem inde certitudinem habentes,
quam si intellectui
cuicumque sive proprio vel alieno
in re scita et proporcionata

die niet gezien kunnen worden
maar de hele orde van de natuur te boven gaan,
wie vermag die dan wel te doorgronden?

'Als ik jullie over aardse dingen spreek,'
zegt de Goddelijke Wijsheid,
'en jullie geloven niet,
hoe willen jullie dan geloven
als ik over hemelse dingen spreek?'

Dergelijke twijfels en misvattingen
over geloofszaken
ontstaan soms, omdat de mens
over goddelijke werkelijkheden denkt en oordeelt
als over menselijke,
en over bovennatuurlijke
als betrof het natuurlijke.

Dat moeten we zo niet doen;
vooral bij de onderhavige vraagstelling
moeten we op onze hoede zijn.

Het lichaam van de Heer namelijk,
het is in het Sacrament niet aanwezig op de wijze
zoals een lichaam dat is in de ruimte,
op een plaats namelijk passend bij zijn afmetingen,
maar het is er aanwezig op een bijzondere wijze.

11.
En als je nu vraagt
welke wijze dat wel mag zijn,
dan zeg ik,
dat het een wijze is die alleen eigen is aan dit Sacrament.

Haar te begrijpen,
daartoe is je verbeelding niet in staat.

Daarom moet ook het kenvermogen,
als geblindeerd
in gevangenschap worden gebracht
om het te onderwerpen aan Christus,
en je dient voor ogen te houden,
wat grootse, oneindige macht vermag,
aan wie alle stof op haar wenken gehoorzaamt.

Maar hij roept
de dingen die niet zijn, als dingen die zijn,
hoewel de mens het niet vermag te zien,
door het gebrekkig gezichtsvermogen
van de ogen van het verstand.

Je hebt hier een bekend voorbeeld van,
dat handelt over het jongetje, dat in een kerker geboren
daar langdurig verblijven moest,
en dat voor wonderlijk zou houden,
wat iemand hem
over de loop van de sterren en de ordening van de dierenriem
allemaal wel zou mogen vertellen.

Daarom was het zeer noodzakelijk
dat de Goddelijke Wijsheid
de menselijke onwetendheid tegemoet kwam
en de mensen het voornoemde,
omdat het de menselijke vermogens te boven gaat,
beval te geloven:
door aan deze onfeilbare waarheid vast te houden,
bouwen de gelovigen op een stevig fundament,
en ze ontlenen er meer vastigheid aan,
dan wanneer ze op het begrip van iemand,
hetzij van henzelf of van een ander,
aangaande bekende en doorvorsbare zaken,

inniterentur.

12.

DISCIPULUS:

Evidentissimis utique perswasionibus
fidem michi huius sacramenti astruis,
et ammiraciones noxias
timidasque cogitaciones
animum infirmum impulsantes tollis.

Ex hiis namque perpendo,
quod stultus est intellectus
querens impossibilia
et perscrutari cupiens inperscrutabilia,
qui opera dei solius magnalia scire contendit,
et tamen
in cognitione operationum nature deficit.

Quid amplius necesse est michi scire vel investigare?

Scio et firmissime credo,
quia tu es summa et infinita potentia,
que *omnia potes*:
Summa et eterna sapiencia,
qui omnia scis et vides:
Simplicissima et inmutabilis veritas,
que mentiri et fallere non potes.

Et ideo
finis fidei mee,
anchora spei mee,
Tu es nunc et in eternum,
sciens quia *beatus homo*
qui sperat in te.

Quamobrem gaudete nunc viscera mea,
quia quod quesivi inveni,
quod volui optinui,
quod diu desideravi
nunc inpetravi.

13.

*Quare tristis es anima mea,
et quare conturbas me?*

Jhesum quesisti,
et Jhesum invenisti.

Abesse dilectum tuum
sepius huc usque causabaris,
et cum quemlibet letari de dilecti presencia
videbas,
invidebas ac ingemiscebas,
eo quod illum quem tu diligebas,
minime presentem inveniebas.

Dicebasque:
O dilecti mei subtraccio crudelis,
cuius me sola pascit memoria.

Litteras scribit,
nuncios mittit;
suam vero presenciam subtrahit,
et oculo quodam invisibili
omnibus conmmuni me respicit.

Sed prohdolor hoc amantinon sufficit.

*In lectulo meo per noctes ipsum quero
nec invenio.*

voort zouden bouwen.

12.

DE DISCIPEL:

Je overtuigt me door je zeer heldere woorden,
die mijn geloof in dit Sacrament verstevigen;
en de schadelijke verbazing
en het vreesachtig gepeins
die mijn zwakke ziel kwellen, neem je weg.

Ik begrijp nu
hoe dwaas het verstand is
dat het onmogelijke najaagt
en het ondoorgroendelijke wil doorgronden,
dat verheven werken wenst te kennen, God alleen bekend,
terwijl het al tekortschiet
in de kennis van de werkingen van de natuur.

Wat rest mij nog te weten en te zoeken?

Ik weet en geloof heel stellig
dat jij de hoogste en oneindige Macht bent,
die alles vermag;
de hoogste en Eeuwige Wijsheid bent,
die alles weet en ziet;
de eenvoudigste en onveranderlijke Waarheid bent,
die liegen noch bedriegen kan.

En daarom:
het einddoel van mijn geloof,
het anker van mijn hoop,
dat ben jij, nu en in eeuwigheid;
want ik weet dat hij gelukkig is,
die zijn hoop vestigt op jou.

Daarom mijn hart, verheug je nu,
want wat ik zocht, heb ik gevonden,
wat ik wilde, heb ik verkregen,
wat ik al die tijd verlangde,
nu heb ik het ontvangen.

13.

Waarom ben je verdrietig, mijn ziel,
en waarom maak je me van streek?

Jezus heb je gezocht,
en Jezus heb je gevonden.

Tot nu toe kloeg je vaak
dat je Geliefde afwezig was,
en wanneer je iemand zag
die zich verheugde in de aanwezigheid van de Geliefde,
was je jaloers op hem en jammerde je,
omdat je jouw Geliefde
zo zelden aanwezig wist.

En je zei:
O wrede afwezigheid van mijn Geliefde,
ik kan mij slechts voeden aan een herinnering.

Brieven schrijft hij,
boodschappers stuurt hij,
maar zijn aanwezigheid trekt hij terug,
en mij bekijkt hij met een onzichtbaar oog
zoals hij alles bekijkt.

Maar ach, voor een minnaar is dat niet genoeg.

's Nachts, in mijn kleine bed, zoek ik hem,
vinden echter doe ik hem niet.

In mensa circumspicio
nec ipsum video.

*In lateribus domus mee
vitem habundantem habere concupisco,
et defraudor.*

Sic
inquam dilectum habens,
dilecto careo,
quia presentem michi non invenio.

*Nubes eum de medio tulit;
ad dexteram patris consedit.*

*Circa cardines celi perambulat,
nec nostra considerat.*

O utinam talis esset michi dilectus,
qui michi et si non semper, saltem frequenter
adesset et conviveret,
de cuius presencia possem gaudere,
et interdum de tribulationibus meis consolacionem recipere.

14.
Sed nunc insperata michi salus *oriri visa est*,
et vox meroris mutata est in vocem iocunditatis,
et affectus querentis in affectum transit gratulantis.

Namquem plangebam abesse,
nunc reperi adesse;
et quem longe esse credidi,
nunc iuxta me esse inveni.

Et ideo *congratulamini michi omnes
qui diligitis dominum*,
quia inveni dilectum meum,
non solum secundum divinitatem
omnibus presidentem,
sed et secundum humanitatem
sacramentaliter presentem.

*Inveni
non quo aberat,
sed ubi prius michi
non tam clare apparebat.*

Inveni
non ubi prius non fuit,
sed quia me de sua presencia
novo quodam doctrine radio illustravit.

Occulta revelavit,
absconsa in lucem produxit;
et que prius sciebam tradente littera,
nunc instruxit
spirituali quadam et vivifica gracia.

Mirum est
quod de cetero ab ecclesia avelli potero,
et quod non ibi die noctuque remaneo,
ubi dominum meum presentem habeo,
non solum spiritualiter,
sed et corporaliter,
non solum ut deum,
sed ut fratrem et amicum meum dilectum.

15.
O quam gratus quandoque fuissem,
si vel unicam guttam tam preciosi sangwinis de dilecti
mei apertis vulneribus

Aan tafel kijk ik om me heen,
nergens is hij te zien.

Aan de wanden van mijn huis
verlang ik een vruchtbare wijnstok te zien groeien,
maar het wordt me ontzegd.

Dus zeg ik,
een Geliefde heb ik,
een Geliefde ontbeer ik,
want zijn aanwezigheid bespeur ik niet.

Een wolk nam hem uit ons midden weg
en heeft hem aan de rechterhand van de Vader geplaatst.

De omgang van de hemelen doorloopt hij,
op ons echter geeft hij geen acht.

O, mocht mijn Geliefde toch iemand zijn,
die, zo niet altijd, dan toch vaak,
bij me was en me vergezelde,
en in wiens aanwezigheid ik me mocht verheugen
en me vertroosting geven kon in mijn beproevingen.

14.
Maar nu verscheen mij onverwachte redding,
en de stem van verdriet veranderde in de stem van vreugde,
en de liefde die zocht, ging over in de liefde die dankt.

Want hem wiens afwezigheid ik beweede,
hem weet ik nu aanwezig,
en die ik dacht ver van mij te zijn,
hem tref ik nu aan mijn zijde.

En daarom, verheug je met mij,
jullie allen die de Heer liefhebben,
want mijn Lief heb ik gevonden,
niet alleen naar zijn goddelijkheid,
over alles heersend,
maar ook naar zijn mensheid,
sacramenteel aanwezig.

Ik vond hem,
niet waar hij verdween,
maar waar hij mij voorheen
niet zo duidelijk verscheen.

Ik vond hem,
niet waar hij voorheen niet was,
maar waar hij me zijn aanwezigheid
langs een nieuwe straal van zijn leer verklaarde.

Wat verborgen was, heeft hij geopenbaard,
wat verduisterd was, heeft hij verlicht,
en wat ik voorheen kende uit de schriftelijke overlevering,
heeft hij me nu onderwezen
door geestelijke en levendmakende genade.

Verbazing moet het wekken,
wanneer ik me vanaf nu nog losrukken kan uit de kerk,
en ik niet dag en nacht blijf
waar ik mijn Heer aanwezig weet,
niet alleen geestelijk,
maar ook lichamenlijk,
niet alleen als God,
maar als mijn geliefde Broeder en Vriend.

15.
O, hoe dankbaar zou ik eens zijn geweest,
als ik het verdiend had zelfs maar een enkele druppel bloed
uit de open wonden van mijn Geliefde

in os meum recipere meruisse.

Felicem me reputassem,
si de eius pectore tam preciosissimi liquoris stillicidium
sumere potuissem.

Nunc autem diligentissima consideracione
incipio advertere,
quod non solum unam guttam vel duas
de manibus vel pedibus seu de pectore profluentibus recepi,
quinymmo
totum sangwinem ipsius sumpsit,
et corpus eius
corpori meo sociatum est.

O gaudium et exultatio cordis mei inmensa
de tam ineffabili gracia
michi prestita a dilecto.

Nonne istud est maximum et precipuum donum
et dignis laudibus extollendum,
ad quod neque angelica natura audeat aspirare?

Atque ideo utinam
omnes artus mei,
et tota virtus mea,
et omnia interiora mea
in laudem tuam resolverentur,
ut amori tuo
pro posse meo
respondere possem.

16.
Tua presencia meum vehementer accendit amorem;
sed maiestas incutit timorem.

Racio consulit tantum hospitem revereri;
amor cogit tam dilectum sponsum affectuose amplecti.

Tu quidem es deus meus et dominus meus,
sed et frater meus,
et si dicere audeo
dilectus sponsus meus.

En quanta bona in te
uno solo simplicissimo bono possideo.

Non enim in te habeo hoc vel illud particulare bonum,
sed summum bonum,
in quo omnia bona
tamquam in suo fontali principio continentur.

O quam digne presencia huius boni
affectum debet movere.

Et licet manifeste
prout in patria hic videri in sacramento non possit,
fervidus tamen affectus
fidei fundamento innixus,
in deo tantum solidatus esse deberet,
ut huius sacramenti presencia
in corde suo
omnem terrenum affectum superaret.

Bene itaque appellatur sacramentum hoc,
sacramentum amoris.

Quid enim magis est amoris,
quid dileccionis,
quam coniunctio dilecti cum dilecto familiaris?

in mijn mond te ontvangen.

Ik zou mezelf gelukkig hebben geprezen,
als ik iets van de kostbare vloeistof die uit zijn zijde druppelde
had kunnen opvangen.

Nu echter, na zorgvuldige overweging,
begin ik te beseffen,
dat ik niet slechts een of twee druppels ontving,
neergesijpeld van zijn bebloede handen, voeten of zijde,
maar veeleer,
dat ik al zijn bloed tot me heb genomen,
en dat zijn Lichaam
gebonden werd aan het mijne.

O, mateloze vreugde en opgetogenheid van mijn hart
over een genade zo onuitsprekelijk
door de Geliefde mij geschonken.

Is dit niet de grootste en hoogste gave,
en moet niet door waardige lof benadrukt worden
waarnaar zelfs engelachtige natuur niet durft te streven?

En daarom zou ik willen,
dat heel mijn lichaam,
al mijn kracht
en geheel mijn innerlijk
in jouw lof mogen opgaan,
zodat ik jouw liefde
in de mate van mijn mogelijkheden,
kon beantwoorden.

16.
Jouw aanwezigheid zet mijn liefde in vuur en vlam;
jouw verhevenheid echter boezemt me angst in.

De rede raadt zo'n grote gast hoogachting te betuigen;
de liefde dwingt me zo'n geliefde bruidegom teder te omhelzen.

Jij bent waarlijk mijn God en mijn Heer,
maar ook ben je mijn Broeder
en, als ik het zo mag zeggen,
mijn geliefde Bruidegom.

Zie hoeveel goeds ik bezit in jou,
jij, enig en eenvuldig Goed.

Niet dit of dat deelgoed bezit ik in jou,
maar het hoogste goed,
waarin alle goederen
als in hun oorsprong zijn vervat.

O, hoe terecht is het, dat de aanwezigheid van dit goed
het hart tot liefde zal bewegen.

En hoewel hij hier in dit Sacrament
niet zo duidelijk gezien kan worden zoals in het Vaderland,
zou de vurige liefde,
op de grondveste van het geloof steunend,
zo in God alleen gevestigd moeten zijn
dat de aanwezigheid van dit Sacrament
in het hart,
alle aardse liefde te boven moest gaan.

Dit Sacrament wordt daarom toepasselijk genoemd:
Sacrament van de liefde.

Want wat is liefde meer,
wat zaligheid,
dan vertrouwelijke gemeenschap van lief met lief?

17.

Nunc anima mea consolare,
quia quod quesisti invenisti.

Suscipe Cristum presencialiter et veraciter,
quemadmodum *Symeon*
ille iustus et timoratus
ipsum presencialiter suscepit.

Nam diu in oracione hoc optasti;
et ultra votum nunc quod voluisti optinuisti.

Licet enim *Symeon* ipsum visibiliter suscepit,
tu autem invisibiliter,
non tamen minus veraciter ipsum suscepisti.

Denique sicut oculus meus corporeus
nunc in sacramento
non potest videre tuam humanitatem presentem:
sic nec predictus *Symeon*
te in ulnis portans
videre poterat tuam divinitatem,
nisi oculis fidei,
sicut et ego nunc te presentem video.

Sed quid michi de visu corporeo,
cum *beati* dicantur *oculi*,
non qui vident secundum carnem
sicut *scribe et pharisei*,
sed spiritualiter
sicut electi discipuli?

Quid ergo vis amplius o anima scire de tuo dilecto?

Quid amplius requiris?

Quid desideras?

Certissime et absque omni dubitacione
ipsum in sacramento habes presencialiter
licet invisibiliter.

Sed attende divinam ordinationem.

Nonne multo conveniencius
sub aliena specie
quam sub propria forma
hoc agitur misterium?

Quis enim tante posset esse ferocitatis,
ut ipsum presumeret
sub forma carnis et sangwinis masticare?

Unde divina sapiencia
optime *disponens omnia* providit
ut carne et sangwine remanente
sub specie panis et vini,
que communiter humane refeccioni deserviunt,
hoc sacramentum sumatur.

Quid apcius?

Quid levius?

Quid decencius poterat inveniri,
quod et nobis congrueret
et veritatem non desereret?

Cum hec et similia opera tua magnalia et mirabilia
tam peroptime disposita considero,
O eterna sapiencia,

17.

Wees dan nu getroost mijn ziel,
want wat je zocht, heb je gevonden.

Ontvang Christus, waarlijk aanwezig,
op de wijze zoals Simeon,
deze rechtvaardige en godvrezende,
hem in zijn armen ontving.

Want lang heb je hierom gebeden,
en meer dan je vroeg, heb je nu ontvangen.

Hoewel Simeon hem zichtbaar ontving,
jij hem daarentegen onzichtbaar,
toch ontvang je hem in waarheid niet minder.

Zo als mijn lichamelijk oog
jou in dit Sacrament
niet zien kan naar je mensheid,
zo kon Simeon,
die jou in zijn armen droeg,
jou niet zien naar je godheid,
behalve dan met de ogen van het geloof,
zo als ook ik jou nu aanwezig zie.

Maar wat doet lichamelijk zicht ertoe,
wanneer de ogen die gezegend worden verklaard
niet de ogen zijn die lichamelijk zien,
zoals die van de Schriftgeleerden en de farizeeën,
maar het de ogen zijn die geestelijk zien,
zoals die van de uitverkoren discipelen?

Wat meer nog wil je weten, o mijn ziel, over jouw Geliefde?

Wat meer nog zoek je?

Wat verlang je?

Want zeker is het en zonder twijfel:
hemzelf heb je aanwezig in dit Sacrament,
zij het onzichtbaar.

Maar bezin je op de goddelijke ordening.

Is het niet veel passender voor dit mysterie,
zich onder een andere
dan onder zijn eigen gedaante,
te geven?

Want wie zou van een dergelijke bruutheid zijn,
zich aan te matigen
hem in de gedaante van vlees en bloed te kauwen?

Daarom zorgde de Goddelijke Wijsheid,
die alle dingen tot het beste heeft geordend,
dat het vlees en bloed
onder de gedaante van brood en wijn,
wat de mens gewoonlijk dient ter verkwikking,
in dit Sacrament ontvangen wordt.

Kon er iets gevonden worden dat passender is?

Iets dat lichter is?

Iets dat welvoeglijker is,
en zo goed bij ons past,
en toch de waarheid niet verlaat?

Als ik deze en andere van je grote en wonderbaarlijke werken
zo volmaakt geregeld zie,
O, Eeuwige Wijsheid,

pre stupore deficio,
exclamans in memetipso:

*O altitudo diviciarum sapientie et scientie dei,
qualis es in ipsa tua essentia,
qui talis es ac tantus
in rerum creaturarum effluencia tam virtuosa.*

18.

*Nunc igitur rex meus et deus meus,
qui me
non meis meritis
ad officium sacerdotale dignatus es eligere
et ministrum facere tantorum misteriorum,
ut possim te cottidie agnum immaculatum
sumere et offerre:
peto ut doceas
qualiter te digne valeam suscipere,
ita ut sit ad gloriam tuam et salutem anime mee.*

*Hoc sciens pro certo,
quod nullus umquam rex tam magnus vel gloriosus
tam honorifice et reverenter fuit ab aliqua susceptus civitate,
nec aliquis karissimus amicus de via longinqua veniens
tam letanter et affectuose salutatus,
nec sponsus dilectus a fideli sponsa
tam gratanter et amore receptus et reverenter tractatus,
sicut anima mea te
meum gratissimum imperatorem,
dulcissimum amicum et hospitem,
dilectissimum sponsum et amatorem
hodie desiderat recipere
et introducere in domum suam
et in cubiculum cordis mei secretissimum,
ibique tibi
omnem exhibere reverentiam
et inpendere amorem
ac deferre honorem
a pura creatura
creatori possibilem.*

19.

*SAPIENCIA:
Cum ad reverendum altare ascendis,
sacrum dei tui corpus et sanguinem
fidei oculis respice,
sic videlicet ut certissime et sine omni hesitatione,
toto corde credas
et ore confitearis,
quod illa hostia consecrata sit verus dei filius,
ex virgine natus,
qui mortuus est et resurrexit,
iudex vivorum et mortuorum:
ut sis de numero illorum qui sunt veri iudei,
non littera sed spiritu,
non secundum carnem sed secundum promissionem;
indutus confessione cordis et oris
sicut vestimento,
ut omnia interiora tua
eum esse dominum confiteantur,
et omnia ossa tua idipsum proclamant.*

*Deinde cum reverentia debita et honore precipuo
occurrentes deo tuo,
devotione quadam humili mirare,
quod tantus dominus
ad tantillum servum,
et tanta nobilitas
ad miserum vermiculum,
et maiestas tanta
ad vilem leprosum*

dan bezwijk ik van verbazing,
terwijl ik in mezelf uitroep:

'O, onpeilbare rijkdom van Gods wijsheid en kennis,
hoedanig moet je wel in je eigen wezenheid zijn,
jij, die al zo groots bent
in de kracht waarmee je uitvloeit in de geschapen dingen!'

18.

Daarom nu, mijn Koning en mijn God,
jij die zich verwaardigd heeft mij,
niet door eigen verdiensten,
tot het priesterambt te roepen
en dienaar van zulke grote mysteries te maken,
zodat ik jou, het onbevleete Lam, elke dag
ontvangen en aanbieden mag:
ik vraag je mij te leren,
hoe ik je waardig kan ontvangen,
tot jouw glorie en het heil van mijn ziel.

Dit weet ik voorzeker:

dat geen koning zo groot of roemrijk,
ooit zo eervol en eerbiedig ingehaald werd door een stad,
geen dierbare vriend die van ver kwam,
zo opgewekt en liefdevol werd begroet,
geen geliefde bruidegom door zijn trouwe bruid,
zo dankbaar, liefdevol en eerbiedig werd ontvangen,
zoals mijn ziel, jou,
mijn allergenadigste heerser,
mijn allerliefste vriend en gast,
mijn allerzoetste echtgenoot en minnaar,
vandaag verlangt te ontvangen
en te geleiden naar zijn huis
en naar de allergeheimste kamer van mijn hart,
waar ik jou
al de eerbied betonen kan,
al de liefde schenken kan,
al de eer bewijzen kan,
die een zuiver schepsel
zijn Schepper maar vermag te geven.

19.

*DE WIJSHEID:
Wanneer je eerbiedig tot het altaar opgaat,
aanschouw dan het heilige Lichaam en Bloed van je God
met de ogen van het geloof,
zodat je overtuigd en zonder enige aarzeling
met heel je hart kunt geloven
en je met je mond kunt belijden,
dat deze gewijde hostie de ware Zoon van God is,
geboren uit de Maagd,
gestorven en weer opgestaan,
Rechter over de levenden en de doden:
opdat jij behoort tot het aantal van degenen die ware Joden zijn,
niet naar de letter maar naar de geest,
niet naar het vlees maar naar de belofte;
kleed je met de belijdenis van hart en mond
als met een gewaad,
zodat heel je innerlijk belijdt,
dat hij de Heer is,
en al je beenderen dit verkondigen.*

Dan, met het verschuldigde eerbetoen en in grote eerbied,
ijl tot je God,
en ootmoedig en in nederige overgave, verwonder je,
dat zo'n grote Heer
naar zulk een kleine dienaar,
dat zo'n grote adel,
naar zulk een ellendige worm,
en dat zo'n grote heerlijkheid
naar zulk een uitgestoten melaatse,

dignatur venire;
et dic cum metu et reverencia:

*Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum;
sed confusus de tanta pietate et clemencia,
accedo infirmus ad medicum vite,
siciens ad fontem misericordie,
egenus ad dominum celi et terre,
ovis ad pastorem,
figmentum ad suum creatorem,
desolatus ad meum pium consolatorem ac liberatorem.*

20.
Postea ardentissimo desiderio,
manu cordis,
haustu interiori,
tam preclarum suscipe sponsum,
eius presencia dulcissima delectatus.

Et hoc est
quod super omnia deberet movere animum amorosum,
cum scilicet cogitat se presentem habere ipsum suum dilectum,
suum amicum,
pro cuius amore huic mundo cottidie moritur
et omnem terrenum amorem execratur.

En huius mundi stulti amatores,
quacumque die solummodo viderint domum
ubi dilectum esse meminerint,
tota die illa amplius gaudent et leciore redduntur.

Perpende ergo ex hoc
quam digne gaudebit et vehementer exultabit,
qui non creaturam vilem
sed omnium creatorem,
non stercurus involutum
sed *dei sapienciam*
humanatam recipit,
sub hac visibili forma.

Mirum
quod animus amorosus
die illa qua dilectum creatorem suum sumpserit,
pro aliqua re temporali poterit contristari,
quia absque dubio
tam inmensam pro tunc apud se materiam habet gaudiorum,
quod merito omnem eventum contristabilem
absorbere et annihilare deberet,
sicut oceanus guttam in se receptam aceti.

21.
Demum
si sacramenti huius saporem
tibi inexpertum
experiri desideras,
cura animam tuam prius abstrahere
a *negociis secularibus*,
a viciis et carnalitatibus,
ut eius sumpcionem precedat
profunda contritio et pura confessio.

Itemque actualis devocio
te pocius trahat
quam indulta consuetudo.

Ardentissimis affectionibus
et sanctissimis meditationibus
tamquam rosis rubescentibus et lylis albescentibus
hospicium cordis tui ei *adorna*,
et *thalamum* tanto sponso
per veram cordis pacem prepara.

zich verwaardigd heeft te komen;
en zeg met vrees en eerbied:

‘Heer, ik ben niet waardig dat jij onder mijn dak komt;
maar vertrouwend op zoveel mildheid en genade,
kom ik ziek naar de Geneesheer van de wijnstok,
dorstig naar de Bron van barmhartigheid,
behoefstig naar de Heer van hemel en aarde,
als een lam naar de Herder,
als een beeld naar zijn Schepper,
als een verlatene naar mijn lieve Vertrouster en Verlosser.’

20.
En vervolgens, met vurig verlangen,
strek de hand van het hart uit,
en ontvang in je innerlijk
deze zo nobele bruidegom;
en geniet van zijn zeer zoete aanwezigheid.

Dit is het
wat de verliefde ziel bovenal zou moeten bewegen:
te beseffen dat haar Geliefde aanwezig is,
haar Vriend,
voor wiens liefde ze elke dag sterft voor deze wereld
en voor wie ze zich alle aardse liefde ontzegt.

Zie de dwaze minnaars van deze wereld,
wanneer ze op een dag alleen nog maar het huis zien
waarin hun vriend zich volgens hen bevindt,
zijn ze de rest van de dag blijer en vrolijker dan anders.

Oordeel hieruit dan
hoe terecht hij zich verheugen en hevig juichen zal,
die niet een gering schepsel ontvangt,
geen verpakte mest,
maar de Schepper van alle dingen,
de Wijsheid van God
in menselijke gedaante,
onder deze zichtbare vorm.

Vreemd zou het zijn
wanneer een liefhebbende ziel,
op de dag dat ze haar geliefde Schepper ontvangen heeft,
nog bedroefd kon zijn om een tijdelijke aangelegenheid,
want zonder enige twijfel
heeft zij dan zulke grote reden tot vreugde in zich,
dat ze elke droevige gebeurtenis
moet kunnen aannemen en tenietdoen,
als de oceaan die een druppel azijn in zich opneemt.

21.
Welnu dan,
als je de smaak van dit Sacrament
door jou nog niet geproefd,
wenst te ervaren,
zorg er dan voor je ziel eerst terug te trekken
van wereldse zaken,
van ondeugden en van vleselijkheid,
zo dat het ontvangen ervan kan worden voorafgegaan
door diep berouw en een zuivere biecht.

En ook, laat werkdadige godsvrucht
jou hier meer trekken
dan gevestigde gewoonte.

Tooi voor hem, met de allervurigste liefde,
met de allerheiligste beschouwing,
evenals met rode rozen en witte lelies,
de kleine ontvangstkamer van je hart,
en het huwelijksbed voor zulk een bruidegom,
bereid het door een ware hartevrede.

Et cum presentem senseris,
inter cordis brachia ipsum reclina,
per exclusionem omnis terreni amoris
et inclusionem sponsi celestis.

22.

Deinde devota anima
me audire faciat vocem suam,
cantando michi *de canticis Syon*.

Cuius melodia
ex triplici porporcione composita
suavissimum reddit sonum,
videlicet ex perfecta oblivione terrenorum,
fervido affectu eternorum,
et laudis quaedam inchoacione spirituum beatorum.

Felix qui hec gustu interno
percipere meruit,
qui hec per veram experienciam
magis quam per verba vel scripta cognovit.

In hac felici unione
si concessa fuerit desuper ineffabilis pausacio,
raptica quedam contemplacio
et inusitata fruicio
illius summi et veri presentis boni,
que animam sursum trahat
et ad puram contemplacionem dilecti
paulisper transmigrare faciat:
gracias referat bonorum omnium largitori;
nec se verbis effundat,
sed secretum secretum teneat,
sciens
quia *animalis homo*
non percipit ea que sunt spiritus,
sed stulticia illi videtur.

Neque alienus vescetur ex eo.

Sed cum profundo cordis gemitu
jn hanc vocem erumpat
et dicat:

Vere tu es deus absconditus;
et
quod oculus non vidit,
nec auris audivit,
nec in cor hominis terrestris ascendit,
non solum
que deus electis suis
in futuro reservavit,
sed nec ea
que in hac vita suis amatoribus
dare consuevit.

23.

DISCIPULUS:
O mira et stupenda cordis mei cecitas
et duricia ingemiscenda.

In habundancia namque maxima spiritualium diviciarum
tam longo tempore pauperrimus extiti;
in copia tantarum deliciarum
miser fui;
in redundancia graciaram
aridus remansi.

Miser ego,
Tantalus alter ego.

En als je zijn aanwezigheid bespeurt,
laat hem dan rusten in de armen van je hart,
onder uitsluiting van alle aardse liefde,
en insluiting van de hemelse Bruidegom.

22.

Dat mijn godsvruchtige ziel
mij dan zijn stem mag laten horen,
voor mij de liederen van Sion zingend.

Haar melodie
heeft een zeer lieflijke klank,
voortkomend uit het samengaan van drie onderdelen,
namelijk een volmaakte vergetelheid van aardse dingen,
een vurige liefde voor eeuwige dingen,
en het begin van lofprijzing door de gezaligde geesten.

Gelukkig hij, die het verdiend heeft
dit door innerlijke smaak waar te nemen,
hij, die het door echte ervaring
meer dan door woorden of geschriften kent.

Wanneer er in deze gelukkige vereniging
een onuitsprekelijke wijlen van boven is toegestaan,
een beschouwing in ontrukking,
en een ongewone genieting
van de aanwezigheid van dit allerhoogste en ware goed,
dat de ziel naar omhoog trekt
en haar tot de zuivere beschouwing van de Geliefde
voor een wijle doet overgaan:
laat haar dank betonen aan de Gever van al dit goede,
niet door zich in woorden te verliezen
maar door het verborgene verborgen te laten,
wetende,
dat de dierlijke mens
niet kan waarnemen wat van de geest is,
ja, hem dit zelfs dwaasheid dunkt.

Geen vreemde zal hiervan eten.

Maar met een diepe hartenzucht
laat haar stem uitbreken
en zeggen:

'Jij bent waarlijk een verborgen God'
en:
'Wat het oog niet heeft gezien,
het oor niet heeft gehoord,
noch het hart van een aardse mens ooit binnendrong,
het is niet alleen
wat God zijn uitverkorenen
bewaard houdt voor de toekomst,
maar ook wat hij hun
die in dit leven zijn geliefden zijn,
pleegt te schenken.'

23.

DE DISCIPEL:
O wonderlijke en verbazingwekkende blindheid
en beklagenswaardige hardheid van mijn hart.

Te midden van een overdaad aan geestelijke rijkdom
toonde ik me zo lang zo erg arm;
te midden van een overmaat aan zoetheid
heb ik me ellendig gevoeld;
te midden van een overvloed aan genaden
bleef ik verdord.

Ik, ellendige man,
een tweede Tantalus.

Rubescentes rosas delectabiles de rosario tuli,
nec eorum suavem percepi odorem.

Flores vernantes manu gestabam,
et pulchritudinem eorum non advertabam.

Oculos apertos habui,
et ex ignavia ad tot mirabilia non respexi.

Stillicidia celestia recepi
nec sensi.

Ad mensam deliciosissimam cottidie invitatus fui,
et vacuus ac macie confectus inde recessi.

24.
O my deus,
tibi conqueror cum intimo gemitu cordis mei,
quod tam diu longe a te aberam,
et tu michi tam prope fuisti.

Tu mecum eras
et ego tecum non eram,
quia me curis mundanis et vanitatibus superfluis involvens
te modicum curabam.

O dulcis hospes anime,
qualiter ab ineunte matura etate,
cum primo ad me venisti,
usque ad hanc horam
te recepi.

Qualiter pertractavi te
summa pulchritudo.

Heu me miserum,
quam frequenter te summa maiestas
irreverenter suscepi.

Quam tepide
panem angelorum summe delectabilem
sumpsi.

O insensibilitas anime mee.

Liquorem balsamicum mellitum deliciosum ac suavissimum
in ore habui,
nec fragrantiam ipsius sensi.

O tu
iocundissimum speculum cunctorum beatorum,
gaudiosum spectaculum omnium angelorum,
et felicissima leticia hominum bonorum:
sic vitam meam miseram expendi,
quod raro vel numquam
suavitatem tantam ex presencia tua expertus sum;
neque spiritualem aliquando consolacionem
de tua dulcissima presencia habui,
quantum possibile fuisset
si me cum debita reverencia et devocione
ad tuum sacrosanctum corpus et sangwinem disposuissem.

Heu prochdolor me miserum.

Sic me terrenis accionibus et affectionibus mundanis implicaveram,
sic eis per desiderium inheseram,
ut *palato meo non sano*
magis saperent corporalia quam spiritualia,
et terrena plus moverent quam eterna.

Heerlijke rode rozen plukte ik in de rozengard,
hun zoete geuren drongen niet tot me door.

Lentebloemen droeg ik in mijn hand,
hun schoonheid ging aan mij voorbij.

Mijn ogen hield ik open
nalatigheid weerhield me van het zien van al dat mooie.

Hemelse dauwdruppels die op mij vielen,
gevoeld heb ik ze niet.

Elke dag werd ik uitgenodigd aan de rijkgevulde tafel,
hongerig en uitgemergeld ging ik er vandaan.

24.
O, mijn God,
met diepe verzuchtingen van mijn hart beklaag ik me voor jou,
dat ik zo lang dwaalde, ver van jou,
waar jij toch zo dicht bij mij was.

Jij was bij mij,
en ik was niet bij jou;
want verstrikt in wereldse zorgen en overbodige ijdelheden,
bekommerde ik me weinig om jou.

O, zoete gast van de ziel,
hoe toch heb ik je ontvangen
sinds het begin van mijn volwassenheid,
toen je voor het eerst bij mij kwam,
tot aan dit uur.

Hoe toch heb ik je behandeld,
opperste schoonheid.

Wee mij, ik ellendige,
hoe vaak heb ik jou, hoogste Heerlijkheid,
op onwaardige wijze ontvangen.

Met welke lauwheid
heb ik het brood van de engelen, weldadig boven al,
genuttigd.

O ongevoeligheid van mijn ziel.

Balsamische drank, honingvloeiend, kostbaar en zoet,
had ik in mijn mond,
haar geurigheid nam ik niet waar.

O jij,
zeer aangename spiegel van alle zaligen,
zeer vreugdevol schouwspel van alle engelen,
en zeer gelukkige vreugde van goede mensen,
zo heb ik mijn ellendige leven doorgebracht,
dat ik zelden of nooit
de zoetheid van jouw aanwezigheid heb ervaren,
of de geestelijke vertroosting
van jouw tedere aanwezigheid gevoeld heb,
in de mate die mogelijk geweest zou zijn,
als ik me met gepaste eerbied en toewijding
voorbereid had op jouw heilige Lichaam en Bloed.

Ach, wee mij, ik ellendige!

Ik had me zo verstrikt
in aardse handelingen en wereldse liefde,
mijn begeerte had zich hier zo aan vastgeklampt,
dat voor mijn niet gezonde gehemelte
lichamelijke zaken meer smaak bezaten dan geestelijke,
en het aardse mij meer bewoog dan het eeuwige.

Unde et si in crastino
amici alicuius dilecti adventum prescissem,
pre gaudio noctem illam insomnem duxissem,
et studiose totis viribus precogitassem
qualiter sibi in omnibus placere potuissem.

25.
O my deus, sed eregione
te summe reverendum,
summe dilectum,
quem celi concentus honorat,
quem terra ponthus ethera colunt adorant predicant,
cuius faciem abyssus contremiscit,
et cui omnis creatura obedit:
numquam cum tanto affectu et desiderio recepi,
nec honoravi
ut potui et debui.

Ach me miserum et stultum,
quantum in hoc deliqui.

O quam cito me a te ad alia converti.

*Averti faciem meam
ne viderem in finem.*

Quam cito te expuli,
nec tibi in me locum ad manendum permisi.

Sic me sepius tediose ad te habui,
ac si tu deus meus presens non fuisses.

Sic dissimilavi,
ac si te presentem minime advertere vellem.

Nunc autem omni dissimilacione proiecta,
quasi de sompno ad vigiliam expergefactus,
oculos aperui,
tuam presenciam
affectuosissime amplectens,
cum desiderio cordis et anime mee.

Nam quocienscumque presenciam tuam recogito,
exultare incipit spiritus meus pre iubilo,
quasi qui bonum nuncium recipit
venientem de longinquo.

Taceo
de domini mei presenciam veneranda;
certe quod minus est,
sola angelorum tuorum felix presenciam,
in quocumque loco eciam multum distanti inventa,
michi fuerat affectu precipuo amplectenda;
quos et si oculus corporeus non vidisset,
saltem per fidei experimenta,
affectu interiori edoctus,
eorum presenciam honorassem.

26.
Nunc autem certissime cognosco,
quia non solum angelorum delectabilis exercitus,
sed et angelorum dominus
locum hunc honorabilem reddit.

*Vere etenim dominus est in loco isto,
et ego nesciebam.*

Et ideo vehementer doleo,
quod huic loco magnam reverenciam non exhibui
verbo et facto.

Als ik de komst van een dierbare vriend
voor de volgende dag had voorzien,
bracht ik de nacht uit vreugde slapeloos door,
en ernstig en met al mijn kracht dacht ik na
hoe hem in alles te kunnen behagen.

25.
Jij daarentegen, mijn God,
jij hoogst eerbiedwaardige,
meest geliefde,
geprezen door het koor van de hemelen,
vereerd en aanbeden door de aarde, de zee en de lucht,
jij, voor wie de afgrond beeft
en aan wie elk schepsel gehoorzaamt:
nooit heb ik jou met alle liefde en verlangen ontvangen
nooit jou de eer betoond,
zoals ik dat had kunnen en moeten doen.

Ach, ellendige en dwaas die ik ben,
hoeveel ben ik hierbij tekortgeschoten.

O, wat wendde ik me toch snel van jou af naar andere dingen.

Ik wendde mijn gezicht af
om het einde nooit te zien.

Hoe snel heb ik je verjaagd,
een plek om in mijn binnenste te rusten liet ik je niet.

Vaak ben ik nalatig geweest tegenover jou,
zo alsof jij, mijn God, niet aanwezig was.

Ik negeerde je,
alsof ik je aanwezigheid niet wilde opmerken.

Nu echter, nu het gedaan is met alle veinerij,
en ik als uit een slaap ontwaakt ben,
heb ik mijn ogen geopend,
jouw aanwezigheid
met de grootste tederheid omhelzend
met het verlangen van mijn hart en van mijn ziel.

Steeds als ik beseft dat je aanwezig bent,
begint mijn geest te jubelen van vreugde,
alsof hij een boodschapper ontvangt
die goed nieuws brengt uit verre streken.

Zwijgen wil ik nog
over de eerbiedwaardige aanwezigheid van mijn Heer,
en, wat zeker geringer is, alleen spreken van
de vreugdevolle aanwezigheid van je engelen,
waar ze ook mogen zijn, zelfs op grote afstand;
met de grootste liefde dient men hen te ontvangen,
zelfs als het lichamelijk oog hen niet vermag te zien;
alleen al de ervaringen van het geloof,
onderwezen door innerlijke genegenheid,
laten ons hun aanwezigheid eren.

26.
Met de grootste zekerheid weet ik nu,
dat niet alleen het luisterrijke koor van de engelen,
maar de Heer van de engelen zelf,
deze plaats eerbaar maakt.

Want, de Heer is waarlijk op deze plaats,
en ik, ik wist het niet.

Dit is wat me steekt:
dat ik niet meer respect getoond heb voor deze plek,
in woord noch in daad.

Nam ubi dominum meum presentem scivi,
humiliter inclinare debui,
cum aliud signum reverencie sibi exhibere non potui.

Quid fecit Daniel
vir desideriorum,
qui in terra aliena constitutus,
verso vultu contra civitatem
ubi templum domini esse sciebat,
deum suum adorabat.

Et ecce *templo maior hic est*.

Heu quociens in choro
in presencia sacramenti
steti tam indevote et distracto corde;
per oculorum evagationem cordis mei
ostendebam indevotionem.

O quociens locum hunc
in quo sub sacramento
hospes dulcissimus presens fuisti,
negligenter et festinanter preterii,
quod neque vocem quidem devote salutationis
cor meum tibi meo amabili
cum affectuosa inclinacione exhibuit.

27.
Propterea nempe quia tu
deus meus et dominus meus
amor meus es cordisque mei thesaurus preciosissimus:
ideo tue presencie debuit
cor adgaudere,
animus applaudere,
oculi letanter arridere,
os iubilare,
labia te benedicere et glorificare,
et singula queque membra et artus,
tui ostendere signa amoris.

*Quis enim ignem in sinu suo potest tenere
ut non conburatur,
et amorem ignitum
presente amabili abscondere
ut non prodatur?*

Velit nolit
proditur lumine ille suo.

Vide ergo quam negligens amator tu es;
atque ideo non amator, quia negligens.

Intensus namque amator,
negligens esse non potest.

Operatur enim magna si est;
si autem non operatur, amator non est.

Quid fecit ille tuus symphonides
homo secundum cor tuum,
qui *nudatus velud unus de scurris*,
cum organis armigatis,
totis viribus saltavit coram archa:
in qua solum fuerunt res corporales
umbram futurorum habentes,
que nunc veritate detecta
ad lucem prodierunt.

Nam hoc sacramentum continet *manna*,
non quidem hoc quod manducaverunt hii

Want waar ik mijn Heer aanwezig wist,
daar had ik me nederig moeten buigen,
wanneer ik hem geen ander teken van diep respect kon tonen.

Dit is wat Daniël deed,
een man van verlangen,
die, toen hij zich in een vreemd land bevond,
zijn gezicht keerde naar de stad
waar hij de tempel van de Heer wist te staan,
en hij tot zijn God bad.

Nu zie, hier is iets groter dan de tempel.

Ach, hoe vaak heb ik in het koor,
in de aanwezigheid van het Sacrament,
met een verstrooid hart gestaan zonder godsvrucht;
de dwalende ogen van mijn hart
verraadden mijn gebrek aan godsvrucht.

O, hoe vaak ben ik deze plek,
waar jij onder de gedaante van het Sacrament
als lieflijke gast aanwezig was,
achteloos en zonder aandacht voorbijgeïld,
waarbij mijn hart zich niet eens verwaardigde
om zich voor jou, o mijn allerliefste, te nijgen
en met liefdevolle woorden jou te groeten.

27.
En omdat jij,
mijn Heer en mijn God,
mijn liefde bent en de kostbaarste schat van mijn hart,
daarom in jouw aanwezigheid,
zou het hart moeten jubelen
de ziel haar handen klappen,
de ogen glimlachen,
de mond jubelen,
de lippen jou prijzen en verheerlijken,
en alle ledematen en gewrichten
moeten getuigen van de liefde tot jou.

Wie immers kan het vuur in zijn boezem houden
zonder te worden verbrand,
ja wie kan een liefdesvuur verbergen
in de aanwezigheid van zijn lief,
zonder dit te verraden?

Of hij het nu leuk vindt of niet,
zijn uitstraling zal het verraden.

Zie toch, welk nalatige minnaar je bent;
meer nog: geen minnaar is hij, die nalatig is.

Immers, voor iemand die hevig mint,
is het onmogelijk nalatig te zijn.

In die toestand volbrengt hij grootse dingen;
geen minnaar is hij, die niets volbrengt.

Wat deed hij, jouw zanger,
die man naar je hart,
die naakt als een van de lichtzinnigen,
met een draagbaar orgeltje hangend aan zijn schouder,
met alle kracht danste voor de ark,
waar zich slechts tastbare dingen in bevonden;
een schaduw van wat komen ging, droegen ze,
zaken, die nu de waarheid geopenbaard is,
aan het licht zijn gebracht.

Want dit Sacrament bevat *manna*,
niet dat wat gegeten is door hen

*qui in deserto mortui sunt,
sed panem celestem,
quem qui manducaverit vivet in eternum.*

28.

Et ideo

*nemo michi de cetero molestus sit,
si hec magnalia opera mirifice extollo;
quia si cuncta corporis mei membra
innumerositate harenam maris excedencia,
essent organa dulcisona,
et omnes potencie mee essent voces iubilose:
hiis omnibus te laudare cuperem
totis viribus meis conditor orbis.*

*Flens insuper ac dolens,
quod huc usque ad hoc celeste misterium
intellectum habui tam excecatum
et affectum induratum,
eo quod nimis superficialiter transivi,
nec ponderanda ponderavi,
et me ad tantam gratiam non melius abilitavi.*

Sed nunc

*expansis in modum crucis manibus
et erectis in celum luminibus,
precor veniam de obmissis.*

*In tenebris namque desidiose inconsideracionis fui
usque adhuc.*

Nunc autem

*lumen sapientie tenebras propulsavit,
et te michi affectu quodam ineffabili demonstravit,
desidiam depulit
et fidem dormitantem excitavit.*

29.

Restat ergo nunc

*ut quem tua grata presencia
veluti pane vite et intellectus cibasti,
potu quoque sapientie salutaris potando instruas,
respondens tuo famulo ad quesita.*

30.

Primo igitur quero,

*quid per tuam presenciam conferas homini
te devote in sacramento suscipienti.*

31.

SAPIENCIA:

Queso unde procedit hec interrogacio?

Amator es tu,

an mercennarius?

*Putas ne hanc interrogacionem ydoneam esse
animo amoroso?*

Intense amans,

*dummodo suum amatum haheat,
non multum alia curat.*

Dilectum querit,

*et ideo dilectum habendo,
bonum utile dissimilando
transit.*

Pro amore queris,

an pro amoris mercede?

die in de woestijn zijn gestorven,

nee, hemels brood is het:

wie hiervan eet, zal eeuwig leven.

28.

En daarom,

laat voortaan niemand het mij lastig maken
als ik deze grootse werken met bewondering prijs,
want als al de ledematen van mijn lichaam
talrijker zouden zijn dan het zand van de zee
en het zoete instrumenten waren,
en wanneer al mijn krachten jubelende stemmen zouden zijn,
dan zou ik wensen jou, Schepper van de wereld,
ermee uit alle macht te roemen.

Verdriet heb ik bovendien en pijn,
omdat mijn begrip van de hemelse mysteries
tot nu toe zo verblind
en mijn genegenheid zo verhard is geweest,
dat ik er achteloos aan voorbijging,
en niet woog wat er moest worden gewogen,
en mezelf niet beter heb voorbereid op zulke genade.

Maar nu,

met de armen als bij de kruisiging uitgestrekt
en de ogen opgeslagen naar de hemel,
vraag ik vergeving voor mijn nalatigheid.

In de duisternis van nalatige onbezonnenheid heb ik geleefd,
tot nu.

Nu echter,

nu heeft het licht van de Wijsheid de duisternis uitgeworpen
en jou met een onuitsprekelijk liefde mij getoond;
en de nalatigheid werd verdreven,
het sluimerende geloof gewekt.

29.

Rest nog

degene die jij met je genadige aanwezigheid
gevoed hebt als met het brood van leven en van begrip
met de drank van heilzame wijsheid nu te laven,
door de vragen van je dienaar te beantwoorden.

30.

Op de eerste plaats vraag ik je,

*wat je door jouw aanwezigheid de mens geeft
die jou godvruchtig ontvangt in het Sacrament?*

31.

DE WIJSHEID:

Vanwaar deze vraag?

Ben je een minnaar,

of ben je een huurling?

*Denk je dat deze vraag passend is
voor een minnende ziel?*

Wie toegewijd liefheeft,

*zolang hij zijn geliefde maar bij zich heeft,
bekommert hij zich weinig om andere dingen.*

Hij zoekt de geliefde,

*en wanneer hij hem bij zich heeft,
geeft hij geen acht op wat hem allemaal tot nut kan zijn,
het is alsof het niet bestaat.*

Ben je op zoek naar liefde,

of naar de beloning van liefde?

Quid melius,
quid utilius,
quid ve preciosius habeo memetipso?

Qui habet hoc quod noscitur amare,
quid ulterius debet hic desiderare?

Qui seipsum totum amico dedit,
quid queso ei negavit?

En in sacramento
meipsum tibi tribuo,
te tibi ipsi aufero,
et te in meipsum converto.

*Non enim tu me mutabis in te,
sicut cibum carnis tue;
sed tu mutaberis in me.*

Sed fortassis nondum in amore perfectus es,
non solum amorem
sed eius aliqualem diligens mercedem.

Ideo nunc tibi respondeo per interrogacionem equipollentem.

Dic michi
quid confert solis fulgor aeri,
cum in tota virtute sua
absque nube rutilat,
et ipsum quasi perpendiculariter penetrat
in tempore meridiano?

Vel
quid prestant micantes pliades
aut lucifer radiosus
caliginose nocti?

Aut certe
quid decoris
affert vernalis serenitas terre,
hyemali glacie constrictae?

32.
DISCIPULUS:
Multum utique fructum,
et magnum decorem singula hec secum afferre
dubium non est.

33.
SAPIENCIA:
Magna quidem hec tibi videntur atque gloriosa,
quia nota sunt et comprehensibilia.

Sed revera dona spiritualia
in sacramento collata,
suo modo sunt multo maiora.

Nam minima gracia gratum faciens,
quam in sacramento
devote sumens meretur recipere,
magis animam in futuro
spirituali irradiacione clarificabit,
quam aliquis solaris radius aerem purum possit illustrare,
cum spiritualia
incomparabiliter excedant corporalia.

Tacitis nichilominus
divinis et occultis quibusdam illuminationibus,
quibus anima interdum
eciam in hac vita erumpens
meretur perfundi,

Wat is er beter,
wat nuttiger
wat kostbaarder, dan het bezit van mezelf?

Degene die bezit waar zijn verlangen naar uitgaat,
wat zal hij meer nog wensen?

Wie zich geheel aan de geliefde gegeven heeft,
wat, zo vraag ik je, wat heeft hij hem geweigerd?

Welnu, in het Sacrament
geef ik mezelf aan jou,
ik haal je van jezelf weg,
en ik verander jou in mij.

Je zult niet mij veranderen in jou,
als voedsel voor je vlees,
maar jij zult veranderd worden in mij.

Maar misschien ben je nog niet volmaakt in de liefde,
en heb je niet de liefde zelf lief,
maar een beloning van de liefde.

Daarom antwoord ik je nu met een gelijkwaardige vraag.

Vertel me eens,
wat biedt de straling van de zon de lucht,
wanneer ze met heel haar kracht
rood oplicht aan een wolkeloze hemel
om deze op het middaguur
vrijwel loodrecht te doordringen?

Of,
wat bieden de schitterende Plejaden
of de stralende morgenster
de donkere nacht?

Of ook,
wat aan schoonheid
biedt het heldere lenteweer het land
dat nog bedekt is met het ijs van de winter?

32.
DE DISCIPEL:
Dat elk van deze dingen overvloedige vruchten
en grote schoonheid met zich meebrengt,
dat lijdt geen twijfel.

33.
DE WIJSHEID:
Deze dingen dunken je groot en roemvol,
omdat ze bekend zijn en begrijpelijk.

Maar waarlijk, de geestelijke gaven
die in dit Sacrament gelegen zijn,
ze zijn op hun manier veel groter.

Want de kleinste heiligmakende genade,
verkregen met het Sacrament
wanneer dit godsvruchtig wordt ontvangen,
zal de ziel in het toekomstige leven
meer kunnen laten oplichten door haar geestelijke straling
dan een zonnestraal de zuivere lucht vermag te verlichten,
aangezien de geestelijke werkelijkheden
de lichamelijke op onvergelykbare wijze te boven gaan.

Zwijgen wil ik nog
over bepaalde verborgen en goddelijke inlichtingen,
waarmee een waardig bevonden ziel,
soms zelfs in dit kwaalvolle leven,
doorstroomd kan worden,

in tantum
ut sibi putet
abyssum claritatis aperiri:
que tamen a nullo sensu comprehendi possunt,
sed a solis recipientibus cognoscuntur.

Item talis gracia
maioris illuminationis in futuro seminarium existit,
quam si omnia sydera celestia
in vicino terre
posita essent,
et hunc mundum tota virtute sua illuminarent.

Item talis gracia fideliter reservata,
maiores prestabit anime in futuro
venustatem et pulchritudinem spiritualem,
quam aliqua estas
cunctis terre germinantibus corporalem
prestare potuerit umquam decorem.

Et si vis hec omnia certius nosse,
diligenter perpende condiciones huius sacramenti.

Nonne divinitatis radius
in hoc sacramento velatus,
in patria autem clarus et manifestus,
prestancior est ad clarificandam animam sibi
hic per gratiam unitam,
in futuro autem per gloriam,
quam sol iste visibilis
ad illuminandum totum aeris emisperium?

Nam ipse solus est
qui illabitur essencie,
et spiritus beatos seipso replet,
ut unus iam cum eo spiritus fiant.

O quanta erit gloria,
quam inmensa claritas,
cum anima
tota extra se posita,
tota in deum transformabitur.

34.
Item corpus meum glorificatum,
hic fideliter
cum gracia sacramenti sumptum,
nonne totam celestem curiam
et quamlibet electam animam
maiori venustate valet decorare,
quam cursus syderum
et varietas temporum
terram hanc corporaliter possint adornare?

Item anima mea nobilissima
et verbo vicinissime unita,
in hoc sacramento contenta,
nonne maioris est luminositatis
suo modo formaliter et effective,
quam sint omnia astra matutina
et sydera vespertina?

Et hec omnia
fideli anime
ex sacramenti huius debita percipione
in futuro largientur,
exceptis
aliis graciis et utilitatibus cottidianis,
magnis et innumeris,
que et sepius replicantur.

en wel in die mate,
dat het haar dunkt
dat er een afgrond van helderheid voor haar geopend is,
door geen menselijk voorstellingsvermogen te bevatten
en slecht bekend aan hen die dit ontvangen.

Een dergelijke genadegave
is het begin voor toekomstige verlichtingen,
die helderder nog zijn, dan alle sterren wanneer ze aan de hemel
in de onmiddellijke nabijheid van de aarde
zouden worden geplaatst
om deze wereld dan met al hun kracht te verlichten.

Zulke getrouw bewaarde genadegave
zal de ziel in het toekomstige leven
meer bevalligheid en geestelijke schoonheid schenken,
dan alle lichamelijke pracht die welke zomer ook
ooit heeft kunnen geven
aan hetgeen aan de aarde ontsproten is.

En als je dit allemaal met grotere zekerheid wilt weten,
overweeg dan zorgvuldig de gestalte van dit Sacrament.

Is de straal van goddelijkheid
– versluiert in dit Sacrament,
maar duidelijk en zichtbaar in het Vaderland,
niet beter in staat de ziel te verlichten,
in dit leven door de verenigende genade
en in het toekomstige leven door de heerlijkheid,
dan de zichtbare zon in staat is
alle lucht aan de hemelkoepel te verlichten?

Want hij is de enige
die doordringt tot het wezen
en de gezegende geesten met zichzelf vervult,
zodat ze met hem één geest worden.

Oh, hoe groot zal de heerlijkheid zijn,
hoe grenzeloos de helderheid,
wanneer de ziel,
geheel bevrijd van zichzelf,
helemaal in God zal worden omgevormd.

34.
En mijn verheerlijkte lichaam,
hier beneden getrouw ontvangen
met de genade van het Sacrament,
is dit niet in staat het hele hemelse hof
en elke uitverkoren ziel te tooien
met een grotere schoonheid
dan de loop van de sterren
en de verscheidenheid van de seizoenen
deze aarde vermogen te sieren?

En is mijn zeer nobele ziel,
innig verenigd met het Woord,
vervat in dit Sacrament,
niet groter en helderder
naar haar vormelijke en daadwerkelijke wijze,
dan alle sterren van de ochtend
en alle sterrenbeelden van de avond?

En al dit
zal de getrouwe ziel
met het waardig ontvangen van dit Sacrament
in de toekomst geschonken worden,
om nog maar te zwijgen
van andere dagelijkse genaden en voordelen,
groot en ontelbaar zijn ze,
die zich steeds overnieuw herhalen.

35.

DISCIPULUS:

Stupeo

cum audio tot insignia

de hoc glorioso sacramento mirabilia.

Sed precor

ne spernas unam quam propono dubitationem.

Ex quo tu omnipotens deus

hoc venerabile sacramentum

tam innumeris et gloriosis effectibus spiritualibus

dignatus es decorare,

non solum in futuro

sed et in presenti:

quero quare

hoc totum sic est occultum et absconditum,

ut pene a nullo percipiatur,

nec eius virtus

si audeo dicere

credentibus satis apparere videatur?

Quid circa alios agatur nescio,

cum non sim explorator consciencie aliene.

Hoc unum in me aliquociens expertus sum,

quod

cum ad sacrosanctum corpus et sanguinem dominicum

accedere volui,

a quo tanta bona procedere audivi,

in tanta cordis duricia

et mentis quadam ebetudine

me inveni

accedentem et recedentem,

quod

omnium spiritualium illuminacionum

et divinorum karismatum de hoc sacramento procedencium

prout advertere potui tam expertus remansi,

quod nec in aliquo suavem eius gustum in me sentire potui,

sed sic sine fructu remansi,

ac si penitus nullum effectum ipsum sacramentum in se haberet.

O magnum *consilium altissimi*.

O si auderet famulus insipiens et stultus

reprehendere

dominum sapientissimum et irreprehensibilem,

omnia peroptime disponentem.

Quare quero

tanta et tam immensa bona

sic occultasti?

Nonne melius esset

ut evidencioribus indiciis

et manifestioribus experimentis

fidem tantorum instaurasses misteriorum?

36.

SAPIENCIA:

An ignoras

quia *per fidem ambulas*

et non per speciem?

Sed quod sensus indicat,

experientia probat,

fides qualiter potest recipere?

Quinymmo necesse est fidem deficere

ubi demonstratio cognoscitur locum habere;

et per consequens

35.

DE DISCIPEL:

Verbaasd ben ik

zoveel wonderlijks te horen

over dit heerlijke Sacrament.

Maar ik vraag je,

toorn niet, wanneer ik hier een aarzeling laat horen.

Daar jij, almachtige God,

je verwaardigd hebt

dit eerbiedwaardige Sacrament te tooien

met zulke ontelbare en heerlijke geestelijke uitwerkingen,

niet alleen in de toekomst

maar ook in het heden,

waarom, zo vraag ik,

is dit alles dan verborgen en verhuld,

zodat het door vrijwel niemand wordt waargenomen,

en waarom is de kracht ervan,

als ik het zo mag zeggen,

voor gelovigen dan onvoldoende duidelijk?

De uitwerking op anderen, daarvan heb ik geen kennis,

want het geweten van anderen vermag ik niet te doorgronden.

Het enige dat ik soms in mezelf heb ervaren,

is dat,

wanneer ik het heilige Lichaam en Bloed van de Heer

wilde naderen,

waarover ik zoveel goeds heb gehoord,

dat ik zoveel gevoelloosheid van hart

en afgestomptheid van geest

in mezelf aantrof,

zowel bij het opgaan als het terugkeren,

dat ik

van alle geestelijke verlichtingen

en goddelijke genadengaven voortkomend uit dit Sacrament,

voor zover ik waarnemen kon, verstoken bleef;

niets van zoetheid rook of proefde ik,

en zonder vrucht bleef ik,

alsof het Sacrament in zich geen enkele werking bezat.

O, verheven raadsbesluit van de Allerhoogste.

O, mag een onwetende en dwaze dienstknecht het aandurven

hem te bevragen

die de allerwijzeste en allervolmaakste Heer is

en alles volmaakt geordend heeft.

Waarom dan, zo vraag ik je,

heb je zoveel en grote goederen

zo zeer verborgen?

Zou het niet beter zijn geweest

met bewijskrachtigere tekenen

en duidelijkere ervaringen

het geloof in zulke grote mysteriën te sterken?

36.

DE WIJSHEID:

Weet je dan niet

dat je wandelt door geloof,

niet door aanschouwen?

Wat de zinnen waarnemen,

en de ervaring uitwijst,

op welke manier kan het geloof het ontvangen?

Anders gezegd, het geloof moet noodzakelijkerwijs wijken

als er bewijzen voor in de plaats gesteld worden,

wat tot gevolg heeft

meritum fidei peribit preclarum.

Si ergo vis sacramenti huius misterium
experientie conmittere,
necesse erit
fidem et fidei merita
de medio tollere.

Et quid si electus aliquis
cogitationes timidias pretervolantes sentit,
nec tamen consentit?

Utique *coronabitur*,
si legitime certaverit.

37.
Aperi queso librum cordis tui,
et vide
quam evidentissima cognitione huius sacramenti misterium
datur cognosci
quorundam cordibus.

Equidem et sinon semper, quandoque tamen
ex gracia et privilegio speciali
datur quodammodo ineffabiliter
percipi veritas huius sacramenti,
ita ut
si possibile sit esse aliquam scienciam
maioem et cercioem sciencia fidei,
per hanc datur
sciri et cognosci
huius inestimabilis sacramenti verissima existencia,
ut pro tunc fides
quodammodo actualiter cessare videatur,
et res putetur transisse
in veram perfectamque cognitionem.

Hoc quidem dixerim
non secundum comunem cursum,
cum omnium scienciarum elementa et principia hec
excedat cognicio.

Nec ipsis quidem karissimis
hec gracia semper aderit,
deo melius eis
per fidei principia *providente*;
sed solum interdum,
cum videlicet anima ad superna rapitur,
et ad celestia misteria cognoscenda elevatur,
prout tunc divina gracia
hec vel hiis similia dignatur manifestare,
que *revelat occulta de tenebris*,
et enigmaticas ac sensibiles
interdum dat supergredi manifestaciones,
et ad invisibilia et *archana secretorum* dei
extollit.

A quibus tamen cum avulsus fuerit,
rursus redibit ad consweta fidei documenta,
priorum
pene ignarus.

38.
Jgitur exhiis patenter collige,
quod hoc sacramentum non ideo minus verum est,
quia spiritualis eius effectus
invisibilis vel sensibilibiter inperceptibilis est.

Nam presencia divina ibidem existens
lux est,
non quidem talis

dat de grote verdienste van het geloof verloren gaat.

Mocht je het mysterie van dit Sacrament
willen toevertrouwen aan de ervaring,
kan het niet anders
dan dat het geloof en de verdienste van het geloof
hierdoor wegvallen.

En, wat zal er gebeuren als een uitverkorene
wankele overwegingen door zich heen voelt zweven,
en deze toch weerstaat?

Zeker is, dat hij zal worden gekroond,
wanneer hij getrouw gestreden heeft.

37.
Open, vraag ik je, het boek van je hart,
en zie,
dat het sommige harten gegeven is
het mysterie van dit Sacrament op zeer heldere wijze
te onderkennen.

Inderdaad, zo niet altijd, dan toch soms,
door de genade en een bijzonder voorrecht,
wordt het hun op onuitsprekelijke wijze vergund
de waarheid van dit Sacrament in te zien,
en wel zo, dat,
zelfs al zou er een omvangrijker weten
dan het weten van het geloof mogelijk zijn,
het net door dit weten van het geloof gegeven is,
het ware aanzijn van dit onschatbare Sacrament
te kennen en waar te nemen,
waardoor het dan een tijdje lijkt of het geloof
op de een of andere wijze uit het zicht verdwijnt,
en de zaak gaat behoren
tot het domein van het volmaakte weten.

Dit is, zou ik willen zeggen,
niet volgens de gangbare paden beschreven,
aangezien deze kennis verder gaat
dan de onderdelen en uitgangspunten van alle wetenschappen.

Noch, zelfs niet bij de meest dierbaren,
zal deze genade altijd aanwezig zijn,
aangezien God hen met iets beters voorziet
in de uitgangspunten van het geloof;
maar alleen zo nu en dan,
wanneer de ziel opgetogen wordt naar omhoog
en verheven wordt tot het kennen van de hemelse mysteriën
op een wijze zoals het de goddelijke genade goed dunkt
deze of soortgelijke dingen te openbaren,
worden in de duisternis gelegen verborgenheden onthult,
en even is het dan gegeven
raadselachtige en zintuiglijke verschijnselen te overschrijden
en opgetild te worden
tot de onzichtbare en verborgen geheimenissen van God.

Maar wordt haar dit dan plots ontnomen,
keert ze terug tot de vertrouwde uitgangspunten van het geloof,
en van wat haar voorheen overkwam,
daarvan heeft ze nog maar weinig weet.

38.
Daaruit valt af te leiden,
dat dit Sacrament blijkbaar niet minder waar is,
omdat de geestelijk werking ervan
voor de zintuigen niet zichtbaar of waarneembaar is.

Want de goddelijke aanwezigheid die erin is vervat,
is een licht,
weliswaar geen

que ab oculo corporeo videri possit
vel que se ad exteriora diffundit,
sed que a solo intellectu divino
vel saltem ab ipso beatificato
videri possit,
et que in sui ipsius essentia lux essentialiter existit.

Nam et substantie spirituales,
quanto fuerint nobiliores,
tanto simpliciores.

Minima nempe quantitate,
sunt maxima virtute.

39.
DISCIPULUS:
O quam pauci sunt in hoc mundo,
qui diligenti sollicitudine curent,
ponderare sacramenti
huius preciosissimam virtutem et utilitatem.

Accedunt quidem
arida quadam ducti consuetudine,
morem communitatis sectantes:
Festinantes
non ut accedant,
sed ut recedant:
Festinantes
non ex affectu devocionis,
sed ex defectu divini fervoris;
et ideo
sicut vacui accedunt,
sic et inanes ac sine gratia recedunt.

Et hii sunt sicut *animalia non ruminantia*,
que in lege tamquam imunda reiciebantur.

Non enim studiose recogitant neque pertractant
quem recipiant,
vel quanta bona seu mala
hinc inde sequantur,
bene vel male recipientes.

Sed et si superficialiter fortassis et quasi perfunctorie
hoc eorum memorie occurrerit,
statim
velud parva sintilla in frigido pectore extinguitur,
et ultra non conparet.

40.
SAPIENCIA:
Tria sunt genera hominum
sacramentaliter me recipientium.

Quidam sunt omnino indispositi,
sicut illi qui sunt criminalibus involuti.

Quidam bene dispositi,
sicut perfecti.

Quidam medio modo se habent,
sicut indevoti.

Primi merentur eternam mortem,
et temporalem maledictionem.

Secundi vitam eternam,
et spiritualem benedictionem.

Tercii
panem aridum

dat door een lichamelijk oog waargenomen kan worden
of dat naar buiten schijnt,
maar dat alleen door goddelijk kenvermogen
of tenminste door iemand die daarmee gezegend is,
gezien kan worden,
en dat uit haar eigen wezenheid wezenlijk licht is.

Geestelijke zelfstandigheden immers,
hoe edeler ze zijn,
deste eenvoudiger ze zijn.

Hoe geringer namelijk in aantal,
hoe groter in kracht.

39.
DE DISCIPEL:
O, hoe weinigen toch zijn er in deze wereld,
die op gewetensvolle en zorgvuldige wijze,
de zeer kostbare kracht en het nut van dit Sacrament
weten te wegen.

Ze naderen het,
geleid door een zekere afgesleten gewoonte
en de gebruiken van de gemeenschap volgend;
ze haasten zich,
niet bij het naderen,
maar bij het weggaan;
ze haasten zich,
niet uit gevoelens van godsvrucht,
maar uit gebrek aan goddelijke ijver;
en daarom:
zo leeg als ze naderen,
net zo arm en zonder genade keren ze terug.

Ze zijn als de niet-herkauwende dieren,
die in het Oude Testament als onrein verworpen werden.

Ze denken er niet ijverig en grondig over na
wie het is die ze gaan ontvangen,
en hoeveel heil of onheil
eruit voortkomt
wanneer men hem op de juiste dan wel onjuiste wijze ontvangt.

Zelfs al zou het oppervlakkig en min of meer achteloos
in hun gedachten opkomen,
dan, en vrijwel meteen,
als een vonkje in een kil hart, is het uitgedoofd,
verdwenen voorgoed.

40.
DE WIJSHEID:
Drie soorten van mensen kan men onderscheiden
bij hen die mij sacramenteel ontvangen.

Sommigen van hen zijn erg slecht voorbereid,
zoals degenen die verstrikt zijn in doodzonden.

Anderen zijn goed voorbereid,
zoals de volmaakten.

Sommigen zitten er tussenin,
zoals de achtelozen.

Die eersten verdienen de dood in de eeuwigheid
en de vervloeking in de tijd.

De tweede groep verdient het eeuwige leven
en geestelijke zegen.

De derde groep
eet droog brood

et cibum insipidum comedentes,
eius non percipiunt suavitatem.

41.
DISCIPULUS:
Quid si homo fragilis
peccata aliqua occulta fortassis conmisit,
sed in procinctu accedendi
de peccatis conteritur,
et facit secundum statuta ecclesie
hoc quod potest,
numquid audebit de tua gracia
homo hic peccator accedere?

42.
SAPIENCIA:
Si vere conteritur,
et consilio spiritualium utitur medicorum,
iam proprie loquendo peccator non est.

Maria Magdalena
dum corde conpuncta
ad pedes domini accessit,
et lacrimis eos rigavit,
nomen quidem peccatricis habuit,
peccatrix tamen amplius non fuit,
quia ei Christus peccata dimisit.

43.
DISCIPULUS:
Unusquisque in sensu suo habundet.

Ego autem in proposito
vere existimo,
quod huius sacramenti divina misteria
omnem virtutem transcendant,
et omnia mirabilia opera dei in hoc mundo superexcellant.

Quis enim vivit in hoc mundo tam pure vel innocenter,
qui sit *ydoneus minister* vel susceptor huius sacramenti?

Vel quis presumere audeat de semetipso
quem Petrus apostolorum princeps
inclitus expulit dicens:

*Exi a me,
quia peccator sum domine.*

Sic et ille
cuius fidem singulariter in Israhel
dei sapientia laudabat,
dixit:

Non sum dignus ut intres subtectum meum.

Quis igitur *natus de muliere*,
se condigne
ad tanta misteria poterit preparare?

44.
SAPIENCIA:
Inter natos mulierum non surrexit,
qui ex sola virtute et iusticia
operum suorum
tamquam ex condigno
se sufficienter preparare possit;
eciam si unus homo
haberet naturalem omnium angelorum puritatem,
et omnium comprehensorum mundiciam et claritatem,
omniumque viatorum merita
per vite austeritatem:

en voedsel zonder smaak,
de zoetheid ervan dringt niet tot hen door.

41.
DE DISCIPEL:
Wat als de zwakke mens
misschien een aantal verborgen zonden heeft begaan,
en hij wanneer hij zich voorbereid om te naderen
berouwvol is over zijn zonden,
en overeenkomstig de wettelijke bepalingen van de kerk,
doet wat gedaan moet worden;
mag deze mens rekenen op jouw genade,
wanneer hij als zondaar opgaat tot het Sacrament?

42.
DE WIJSHEID:
Als hij werkelijk berouwvol is
en de raad van de artsen van de geest opvolgt,
is hij strikt genomen niet langer een zondaar.

Toen Maria Magdalena,
berouwvol van hart
ging zitten aan de voeten van de Heer
en ze deze met haar tranen waste,
had ze inderdaad de naam van zondares,
maar zondares kon zij niet langer genoemd worden,
want haar zonden waren haar door Christus vergeven.

43.
DE DISCIPEL:
Ieder zij zijn eigen overtuiging vergund.

In het onderhavige geval geldt voor mij althans,
dat ik er echt van overtuigd ben,
dat de goddelijke mysteriën van dit Sacrament
alle krachten te boven gaan
en alle wonderwerken van God in deze wereld overtreffen.

Want wie ter wereld leeft zo zuiver en onschuldig,
dat hij waardig is dit Sacrament te bedienen of te ontvangen?

Wie zou het wagen dit van zichzelf te beweren,
waar zelfs Petrus, de eerste van de apostelen,
het van zich wierp, toen hij zei:

'Heer, ga van mij weg,
want ik ben een zondig mens.'

Zo ook hij,
wiens bijzondere geloof in Israël
de Wijsheid van God prees,
toen hij zei:

'Ik ben niet waardig dat jij onder mijn dak komt.'

Wie dan, uit een vrouw geboren,
vermag zich waardig
voor te bereiden op zulk grote mysteriën?

44.
DE WIJSHEID:
Onder al degenen uit vrouwen geboren, is niemand opgestaan,
die alleen op basis van de deugdzaamheid en gerechtigheid
van zijn werken
waardig genoeg bevonden kan worden
zich hierop voor te mogen bereiden;
zelfs al zou er een mens zijn,
eentje die de natuurlijke reinheid van alle engelen,
en de onschuld en klaarheid van hen allen tezamen bezat,
alsook de verdiensten van alle mensen hier op aarde
vanwege een streng leven:

Ex hiis omnibus circumscripta divina gracia,
non fieret satis ydoneus
ad percipienda tanta misteria.

45.
DISCIPULUS:
O deus eterne,
quam terribile est michi
meisque similibus peccatoribus hoc audire.

*Heu heu domine deus,
et si celi non sunt mundi in conspectu tuo,
et in angelis tuis reperisti pravitatem,
homines quoque magnorum operum
te non merentur ex iusticia sua recipere:
Ve michi
quid erit de nobis
qui in luto peccatorum continue volutamur,
sed et velud claudus in limo,
sic in ipsis nostris utcumque bonis operibus modicis
fluctuantes in duas partes claudicamus:
Qui parum vel nichil devocionis habemus,
nec de ipsis quidem negligenciis nostris
prout oportet conpungimur?*

Cum quanta nobis formidine merito est accedendum,
et timendum
ne forte hoc quod deberet cedere ad veniam,
cedat ad ruinam.

46.
SAPIENCIA:
Attende diligenter
quod hoc pietatis sacramentum est
in remedium institutum;
et ideo
quandocumque homo facit hoc quod potest,
abilitando se ad gratiam,
sufficit.

Nec requirit deus ab homine
hoc quod sibi viderit impossibile esse.

Quandocumque igitur suscipiens facit hoc quod potest,
divina pietas supplet per gratiam
hoc ad quod pervenire sine gracia non potest.

Et ideo
ceteris paribus
pocius est accedendum
ex confidencia divine pietatis,
quam ex consideracione proprie fragilitatis
abstinendum,
quamvis utrumque
pro loco et tempore
reddatur commendabile.

Nonne egrotus festinat ad medicum,
et pauper divitis pulsatur ad hostium?

Accede pulsa nichil hesitans.

Medicus est
et piissimus distributor,
largissimusque remunerator.

Jpse solo verbo
restaurat universa.

Sua presencia curat vulnera,
medetur corda.

al de goddelijke genade die hiermee gepaard gaat,
ze zou hem nog altijd onvoldoende waardig maken
tot het ontvangen van zulke mysteriën.

45.
DE DISCIPEL:
O eeuwige God,
wat een vreselijk iets om te horen
voor mij en al die zondaars zoals ik.

Helaas, helaas, mijn Heer, mijn God,
als zelfs de hemelen niet rein zijn in jouw ogen,
en je nog boosaardigheid aantroft in jouw engelen,
als zelfs de mensen het op grond van grote werken
door hun gerechtigheid niet verdienen om jou te ontvangen:
ach, wee mij,
wat zal er van ons worden,
wij die onophoudelijk in het slijk van de zonden wentelen,
die als kreupelen in de modder,
met onze eigen goede werken, bescheiden als ze zijn,
stropelend voortgaan, wankelend naar beide zijden;
wij, die weinig of geen toewijding hebben,
en onszelf niet eens onze eigen nalatigheid verwijten
zoals we dat zouden moeten doen?

Met welk grote angst zouden we moeten naderen,
terecht vrezend
dat hetgeen ons tot vergeving moest dienen,
ons veeleer in het verderf zal storten.

46.
WIJSHEID:
Laat goed tot je doordringen,
dat dit het Sacrament van Liefde is,
ingesteld als middel tot heil;
en daarom,
steeds als de mens al doet wat in zijn vermogen ligt
om zichzelf geschikt te maken de genade te ontvangen,
zal dat volstaan.

God verlangt van de mens niet
wat deze als onmogelijk toeschijnt.

Steeds als de ontvanger dus doet wat hij kan,
dan vult de goddelijke barmhartigheid door de genade aan
wat hij niet bereiken kan zonder de genade.

En daarom is het,
onder gelijkblijvende omstandigheden,
beter het Sacrament te naderen
vanuit een vertrouwen in de goddelijke barmhartigheid
dan, de eigen zwakte in ogenschouw nemend,
zich te onthouden,
hoewel zowel het ene als het andere,
afhankelijk van tijd en plaats,
prijzenswaardig is.

Haasten de zieken zich niet naar de dokter,
en kloppen de armen niet aan de deur van de rijke?

Nader dan, en klop aan, en doe het zonder aarzelen.

Een geneesheer is hij,
liefdevol deelt hij uit,
ruimhartig vergeeft hij.

Door zijn woord alleen,
maakt hij alles weer goed.

Zijn aanwezigheid geneest de wonden,
en heelt de harten.

Tristiciam depellit,
et cordis leticiam tribuit.

47.

Quis ergo tam inconsulte
audeat dicere,
quod hii qui sunt spiritualiter infirmi
non debeant accedere ad eum
qui *langwores humanos tulit,*
et infirmitates ipse portavit.

Ecce *mulier* inmunda *accessit retro,*
et tangens eum, est sanata.

Peccatrix dum eius osculatur pedes,
est mundata.

Chananea dum sequitur
nec destitit,
exaudita est.

Leprosi accedentes
curati sunt.

Ceci
demoniaci
paralitici et cuncta nature monstra
dum credunt et accedunt,
salutem consequuntur.

Nam *virtus de illo exibat,*
et sanabat omnes.

Sed et *publicani et peccatores*
dum appropinquant ad Jhesum,
veniam merentur.

Quinymo convivium atque hospicium eorum non spernit,
qui *non venit*
vocare iustos sed peccatores in hunc mundum.

Unde non inconvenienter dici potest,
quod sicut adventus eius in carne
fuit in salvacionem peccatorum,
sic et hec *salutaris hostia* sit fidelibus collata
in remedium peccatorum.

Nam et dei sapiencia
in ultima cena,
in institutione huius salutiferi sacramenti
sic dicebat:

Hoc est corpus meum
quod pro vobis tradetur;
et hic est calix
qui pro vobis effundetur
in remissionem peccatorum.

Qua propter cum feceris quod in te est,
accede secure,
absque trepidacione,
in fide et caritate,
nichil hesitans de ipsius pietate.

48.

DISCIPULUS:
O verbum graciousum et amabile,
ut et ego miser peccator
proprie conscius pravitatis,
audeam accedere

Het verdriet verdrijft hij,
vreugde schenkt hij aan het hart.

47.

Wie dan is zo slecht ingelicht,
dat hij durft te zeggen
dat degenen die geestelijk ziek zijn
hem niet dienen te naderen,
hij die menselijke zwakheden op zich nam
en die hun ziekten zelf droeg?

Zie, een onreine vrouw naderde van achteren
raakte hem aan, en werd genezen.

Toen de zondares hem de voeten kuste,
werd ze gereinigd.

Toen de Kanaänitische hem volgde
en niet van hem week,
werd ze verhoord.

De melaatsen die naderden,
ze werden genezen.

Blinden,
bezetenen,
verlamden en mismaakten,
toen ze in geloof hem naderden,
werden ze geheeld.

Want er ging van hem een kracht uit,
die allen genas.

Zelfs de tollenaars en de zondaars
verkregen vergeving
toen ze tot Jezus gingen.

Ja, ook hun feestdis en gastvrijheid heeft hij niet veracht,
hij die in deze wereld kwam
niet om de rechtvaardigen te roepen, maar de zondaars.

Daarom is het passend te zeggen,
dat zoals zijn komst in het vlees was
voor de redding van zondaars,
zo moet dit heilzame offer de gelovigen aangeboden worden
als geneesmiddel voor de zonden.

De Wijsheid van God immers,
tijdens het laatste avondmaal,
bij het instellen van dit heilzame Sacrament,
heeft gezegd:

'Dit is mijn Lichaam,
dat voor jullie gegeven wordt;
en dit is de Beker
die voor jullie vergoten wordt
ter vergeving van de zonden.'

Daarom: heb je naar vermogen gehandeld,
dan nader in vertrouwen
en zonder vrees;
kom in geloof en liefde
en twijfel nooit aan zijn barmhartigheid.

48.

DE DISCIPEL:
O genadig en minnelijk woord,
dat ook ik, een ellendige zondaar
bewust van eigen verdorvenheid,
het wagen mag te naderen

ad dominum maiestatis.

Sed nunc quoque obsecro
ut dicas michi,
utrum melius sit
frequenter accedere vel rarius
ad hoc celeste sacramentum.

49.

SAPIENCIA:

Super hac re comunem et notam
egregii doctoris Augustini accipe sententiam,
qui utrumque pro loco et tempore dicit
esse commendabile,
ut et pro reverencia interdum abstinenceatur,
et ex devocione nichilominus accedatur.

Quibus vero ex frequenti accessu
reverencia sacramenti pariter et devocio accrescit,
hiis frequentacio ipsius utilis erit.

50.

DISCIPULUS:

Sed quid de hiis
qui quasi semper
in eodem videntur permanere affectionis confinio,
non percipientes se ex hoc multum proficere,
sed neque deficere notabiliter?

Adhuc quoque frequenter sentiunt se
duricia quadam oppressos,
ita ut eis *celum desuper ereum*
et terra videatur esse ferrea,
ex ariditate spirituali
et cordis duricia.

Et licet solitum numerum
expleant psalmorum et oracionum,
et se per confessionis lavachrum expurgent,
corde tamen duro et
affectu remanent frigidus,
nec gratie spiritualis gustum aliquem percipiunt.

Sed et illud subinferam,
quod satis quidem flebile et afflictivum est
bonarum mendum,
que crebrius hoc conqueruntur,
quod videlicet interdum in eius percensione
gracia notabilius more solito se subtrahere videatur,
ita ut quodammodo
sequentem se spernere
et clamantem post se fugere putetur.

Hoc michi prorsus satis videtur mirabile pariter et lamentabile.

51.

SAPIENCIA:

Multis ex causis atque modis
duricia talis
animam devotam affligere consuevit,
ut expertorum extat sententia.

Quibus omnibus pretermisissis,
hoc solum teneas,
ut quandocumque per diligentem inquisitionem
te eidem causam dedisse non inveneris,
sed quod tuum erat fecisti,
si super hoc mentis duricia
permissione divina emerserit,
qui electos suos
mille modis tribulare consuevit:

tot de verheven Heer!

En nu smee ik je
mij ook te zeggen,
of het beter is
dit hemelse Sacrament
vaak of slechts zelden te naderen.

49.

DE WIJSHEID:

Verneem hierover de welbekende opvatting
van Augustinus, de grote geleerde,
die zegt, dat afhankelijk van de plaats en het tijdstip,
zowel het ene als het andere aanbevelenswaardig is,
zodat men het soms laat uit eerbied,
en men soms toch nadert uit godsvrucht.

Voor hen wier eerbied en godsvrucht toenemen
door het veelvuldig tot zich nemen,
voor hen zal het nuttig zijn vaak te gaan.

50.

DE DISCIPEL:

Maar hoe zit het met degenen
die bijna altijd
dezelfde inperkende gevoelens lijken te hebben,
zij, die bij zichzelf geen grote vooruitgang bespeuren,
maar ook geen opmerkelijke achteruitgang?

Vaak voelen ze zich
hard en beklemd,
waarbij de hemel hun als brons
en de aarde hun als ijzer voorkomt
vanwege de lauwhoud van hun geest
en de gevoelloosheid van hun hart.

En hoewel ze het gebruikelijke aantal
psalmen en gebeden voltooien,
en zichzelf zuiveren met het badwater van de biecht,
toch blijven ze gevoelloos van hart
en kil in de liefde,
en nooit smaken ze ook maar iets van geestelijke genade.

Ik wil het volgende hier nog aan toevoegen,
iets wat nogal droevig en verontrustend is
bij goede zielen,
die dit vaker te beklagen hebben,
namelijk dat het bij het ontvangen van het Sacrament soms lijkt
alsof de genade zich sterker terugtrekt dan anders,
zodat men menen kon,
dat ze afwijst wie haar zoeken
en vlucht voor wie haar schreiend achterna roepen.

Dit lijkt me net zo opmerkelijk als betreuenswaardig te zijn.

51.

DE WIJSHEID:

Het is om vele redenen en op vele manieren
dat een dergelijke hardheid
de godsvruchtige ziel pleegt te kwellen,
volgens de mening van ervaren mensen.

Alles terzijde latend,
houd alleen dit in gedachten,
dat telkens wanneer je door zorgvuldig onderzoek
ontdekt, dat de oorzaak niet bij jezelf ligt,
maar dat je gehandeld hebt naar vermogen,
en deze hardheid van geest toch opduikt,
met toestemming van God,
die zijn uitverkorenen
op wel duizend manieren pleegt te kwellen:

non te res hec frangat,
nec te notabiliter huius rei causa
a salutari hoc sacramento subtrahas,
sciens quod divina pietas
salutem anime
sepius secretissime et fidelissime operatur,
cum solo fidei subsidio anima innititur,
nec aliqua dulcedine spirituali fulcitur,
non minus
quam si prosperitate spiritualium karismatum
afflueret,
nec tamen in hiis
se prout oportet caute teneret.

Et ideo interdum
tales gratie utilius subtrahuntur,
ut subtrahat
avidius repetantur,
et recepte
caucius conserventur,
et ut sic anima dilecta
in humilitatis scola exercitetur.

52.
Porro unum est
quod valde notabile est,
et quod debes attendere diligentem,
scilicet
quod hic premissus spiritualis sapor
ac internus quidam gustus
non est fidei debitus effectus,
neque est presentis temporis,
sed est eterne beatitudinis;
et cum datur
in sacramento vel extra,
gracias age;
cum non datur,
gracias age,
et patienter sustine,
sciens quia non est in potestate tua
sed summi et benignissimi largitoris,
qui non prout vis,
vel quando vis,
sed quando sibi placuerit dabit,
prout iudicaverit esse
ad suam laudem et tuam utilitatem.

Notandum quoque
quod summum illud bonum est
tam copiosum et infinitum,
ut quantomagis percipiatur,
tanto participans quodammodo capacior ipsius efficiatur.

Unde et in hoc sacramento sepius contingit,
quod quanto ex timore inordinato
se quivis notabiliter subtraxerit,
tanto de die in diem differendo
maiores indisposiciones incurrit.

Melius est
ceteris paribus
accedere ex amore,
quam abstinere ex timore.

Melius est
singulis ebdomadis vel eciam diebus accedere
cum vera humilitate
et imperfectionis proprie recognitione,
quam semel in anno,
proprie iusticie ex presumptione.

laat deze zaak je dan niet breken,
en laat het geen merkbare oorzaak zijn
jezelf te onthouden van dit heilzame Sacrament,
wetend dat de goddelijke barmhartigheid
het heil van de ziel
vaak op verborgen en getrouwe wijze bewerkstelligt
wanneer deze alleen op de hulp van het geloof bouwt
zonder steun van enige geestelijke zoetheid,
ja, niet minder dan
wanneer de weldaden van geestelijke genadengaven
haar zouden toevloeien
en zij zich hierbij toch omzichtig zou gedragen,
zoals het betaamt.

Het is daarom
soms nuttiger dat dergelijke genaden worden teruggetrokken,
want, wanneer ze teruggetrokken zijn,
zullen ze gretig opnieuw gezocht worden
en, eenmaal ontvangen,
met meer zorg bewaard worden;
en zo zal de geliefde ziel
worden opgeleid in de school van nedermoedigheid.

52.
En er is nog wat,
iets wat heel opmerkelijk is
en zorgvuldige overweging verdient,
namelijk
dat deze voornoemde geestelijke smaak
en dit innerlijke smaken
niet een uitwerking van het geloof is,
en ook niet bestemd is voor het hier en nu,
maar voor de eeuwige gelukzaligheid;
en wanneer hij gegeven wordt
in het Sacrament of daarbuiten,
geef dank;
wanneer hij niet wordt gegeven,
geef dank,
en volhard in geduld,
wetende dat het niet in jouw macht ligt,
maar in die van de allerhoogste en barmhartigste Gever,
die niet zal geven
wanneer jij het wil,
maar wanneer het hem bevalt,
en zoals hij oordeelt
dat het hem tot lof en jou tot voordeel strekt.

Merk ook op
dat dit hoogste Goed
zo overvloedig en oneindig is,
dat hoe vaker hij het ontvangt,
hoe geschikter de ontvanger wordt tot het ontvangen.

Zo gebeurt het vaak bij dit Sacrament,
dat hoe meer men zich ervan heeft teruggetrokken,
door een ongeordende vrees,
en door het dag na dag maar uit te stellen,
deste minder bereid men zal zijn het te ontvangen.

Het is beter,
onder gelijkblijvende omstandigheden,
te naderen uit liefde
dan dit te laten uit vrees.

Het is beter
elke week of zelfs elke dag te naderen
in ware nedermoedigheid
en met een diep besef van eigen onvolmaaktheid,
dan eenmaal per jaar
in de overtuiging van eigen rechtmatigheid.

53.

DISCIPULUS:

Dic queso
que sit hora
quam principalissime debet accedens attendere,
et se totum recolligere,
atque ad eius gratiam preparare.

54.

SAPIENCIA:

Jpsum nunc
illius sanctissime suscepconis et spiritualis masticacionis,
quia tunc celum quodammodo aperitur,
et filius dilectus
anime disposite
corporaliter et spiritualiter mittitur
et unitur,
propter quod et missa
a missione paterna appellatur.

55.

DISCIPULUS:

Quid de hiis
qui maximo cum desiderio
te in sacramento recipere concupiscunt,
et tamen hoc quod desiderant habere non possunt?

Vident ante se huius sacramenti ministrum stantem,
et te sumentem.

Respiciunt,
et pre desiderio,
cordis brachia ad te extendunt,
os anime aperiunt,
te recipere cupientes;
nec est qui exaudiat,
qui te porrigat,
et animam esurientem
inpleat tua presencia desiderata.

Tu scis
quod videre et non gustare
multum est afflictivum amanti anime.

56

SAPIENCIA:

Sunt
qui me in hac mensa sacramentaliter recipiunt,
et tamen ieiuni recedunt.

Et sunt
qui hac mensa fraudantur,
et tamen de plenitudine eius copiosissime inebriantur.

Nam illi quidem solum sacramentum,
isti autem
sacramentum et eius virtutem percipiunt.

57.

DISCIPULUS:

Adhuc duo michi in hac materia dubia restant,
videlicet
utrum aliquid plus hic habeat
qui te corporaliter et spiritualiter manducat,
vel hic qui solum spiritualiter,
idest quantum ad effectum sacramenti.

Et ratio dubii, quia nosti eum
qui dicit:

Crede et manducasti.

53.

DE DISCIPEL:

Zeg me, bid ik je,
wanneer, op welk tijdstip,
moet degene die nadert het meest acht geven
en zich volledig in zichzelf verzamelen
teneinde zich voor te bereiden op de genade van het Sacrament?

54.

DE WIJSHEID:

Dat is ten tijde
van de heilige ontvangst en het geestelijk kauwen;
want dan gaat op een of andere wijze de hemel open
en wordt de geliefde Zoon
de ontvankelijke ziel
lichamelijk en geestelijk gezonden,
en wordt met haar verenigd;
vandaar de naam 'mis',
vanwege deze vaderlijke missie.

55.

DE DISCIPEL:

Hoe zit het met hen,
zij die met het grootste verlangen
jou in het Sacrament willen ontvangen,
maar toch niet kunnen krijgen wat ze verlangen?

Ze zien de bedienaar van dit Sacrament voor zich staan,
die jou ontvangt.

Ze kijken toe,
en bewogen door verlangen
strekken ze de armen van hun hart uit naar jou,
en ze openen de mond van hun ziel,
begerend jou te ontvangen;
maar niemand die hen verhoort,
niemand die hen jou aanreikt,
niemand die hun hongerende ziel
de zo verlangde aanwezigheid schenkt.

Jij weet,
dat dit zien zonder proeven
voor de minnende ziel grote kwelling betekent.

56.

DE WIJSHEID:

Er zijn er
die mij aan deze tafel sacramentelerwijze ontvangen
en toch onvoldaan weer heengaan.

En er zijn er
die deze tafel onthouden wordt,
maar toch dronken raken door haar overvloed.

De eersten ontvangen alleen het Sacrament,
de laatsten echter
zowel het Sacrament als zijn kracht.

57.

DE DISCIPEL:

Aangaande dit onderwerp resten mij nog twee vragen,
namelijk
of door degene die jou zowel lichamelijk als geestelijk nuttigt
meer ontvangen wordt
dan door degene die jou alleen geestelijk nuttigt,
dat wil zeggen, wat de werking van het Sacrament betreft.

Je kent hem wel, hij die hier aanleiding tot twijfel geeft,
hij die zegt:

'Geloof en je hebt genuttigd.'

Item
quam diu remaneat istud reverendum sacramentum,
postquam fuerit ab homine sumptum.

58.
SAPIENCIA:
Revera amplio rem materiam devocionis et gratie
habet
qui utrumque suscipit,
quam qui alterum tantum,
quia simul habet donantem cum dono,
causam cum effectu.

De secundo
satis habes manifeste patrum sententias,
quod videlicet corpus dominicum tam diu manet,
quam diu manent species sacramentales.

59
Oratio ad sacramentum.

Ave sanctissimum corpus dominicum
in hoc sacramento contentum.

Te confiteor labiis,
te toto corde diligo,
te totis visceribus concupisco.

Dignare queso
hodie infirmam animam
te salutarem victimam
et fontem omnium graciaram
recipere cupientem
tam clementer et graciose invisere,
ut medelam in corpore et in anima,
tua ex presencia gaudeam invenisse.

Ne respicias domine
ad iniquitates et negligencias meas plurimas,
sed ad miseraciones tuas infinitas.

Tu namque es per quem orbis terre est creatus et sanatus:
per quem omnes herbe et cuncte res virtuose
suas sorciuntur virtutes.

Tu es agnus ille immaculatus,
qui hodie
pro tocius mundi redempcione patri eterno
victimaris.

O manna dulcissimum,
O nectar suavissimum,
confer ori meo
tue salutaris presencie
mellifluum gustum.

Accende in me caritatem tuam,
extingwe vicia,
virtutes infunde,
gracias adauge,
salutem mentis et corporis tribue.

*Inclina queso celos tuos
et descende ad me,
ut tibi coniunctus et unitus
tecum pariter unus efficiar spiritus.*

O venerabile sacramentum,
per te queso
omnes inimici mei repellantur,

Vervolgens:
hoe lang blijft dit eerbiedwaardige Sacrament,
nadat een mens het ontvangen heeft?

58
DE WIJSHEID:
Zeker, meer stof tot godsvrucht en dankbaarheid
heeft hij
die op beide wijzen ontvangt,
dan hij die slechts op een wijze ontvangt,
omdat hij zowel de gever als de gave heeft,
de oorzaak en het gevolg.

Met betrekking tot het tweede punt
mogen voor jou de meningen van de kerkvaders voldoende zijn,
namelijk dat het Lichaam van de Heer blijft bestaan
zolang de sacramentale gestalten blijven bestaan.

59.
DE DISCIPEL (GEBED TOT HET HEILIG SACRAMENT):

Gegroet, allerheiligst Lichaam van de Heer,
vervat in dit Sacrament.

Jij bent het die mijn lippen belijden,
jij bent het die ik bemin met heel mijn hart,
jij bent het waarnaar ik verlang met heel mijn innerlijk.

Verwaardig je, bid ik je,
heilbrengend offer
en bron van alle genaden,
vandaag voor de zwakke ziel,
haar die jou op zulk tedere en zachte wijze wil bezoeken
in het verlangen jou te ontvangen,
tot geneesmiddel voor zowel lichaam als ziel te zijn,
jij, op wiens aanwezigheid zij zich verheugt.

Kijk niet, Heer,
naar mijn vele ongerechtigheden en nalatigheden,
maar naar je oneindige barmhartigheid.

Jij bent het door wie de aarde geschapen werd en geheeld,
jij aan wie alle planten en alles wat sterk is
hun krachten ontlennen.

Jij bent het onbevleete Lam,
dat zich heden
tot verlossing van heel de wereld aan de eeuwige Vader,
offert.

O allervoortreffelijkste manna,
o allerzoetste nectar,
schenk mijn mond
door jou heilzame tegenwoordigheid
een smaak van honing.

Ontsteek in mij je liefde,
delg gebreken,
schenk deugden,
vermeerder genaden,
en geef redding aan ziel en lichaam.

Buig je hemel, bid ik je, naar omlaag
en daal naar mij af,
opdat ik, verbonden en verenigd met jou,
één geest mag zijn met jou, voor altijd.

O eerbiedwaardig Sacrament,
mogen door jou, dat smEEK ik je,
al mijn vijanden verdreven worden,

peccata dimittantur,
et omnia mala
per tuam presenciam
excludantur.

Bonum propositum tribue,
mores corrige
et omnes actus meos in tua voluntate dispone.

Intellectus per te Jhesu dulcissime,
hic novo lumine illustretur,
affectus inflammetur,
spes roboretur,
ut vita mea emendata
semper proficiat in melius,
et tandem conferatur exitus beatus.

Amen.

al mijn zonden vergeven worden,
en alle boosaardigheden,
door jouw aanwezigheid,
buitengesloten worden.

Geef me goede voornemens,
verbeter mijn gedrag,
en orden al mijn daden naar jouw wil.

Mag door jou, allerzoetste Jezus,
mijn verstand met een nieuw licht verlicht worden,
mijn hart ontvlamd
en mijn hoop versterkt worden,
opdat mijn leven gebeterd dan,
altijd uit zal gaan naar het beste,
en mij een zalig einde gegeven is.

Amen.

Capitulum quintum.

**Qualiter eterna sapiencia sit
ex toto corde et ex tota anima
iugiter omni tempore laudanda.**

1.

*Obaudite me
divini fructus aquarum,
et quasi rose
plantate super rivos aquarum
fructificate.*

Quasi lybanus odorem suavitatis habete.

*Florete flores quasi lylum,
date odorem
et frondete in graciaram accione;
et collaudate canticum,
et benedicite dominum in operibus suis.*

*Date nomini eius magnificenciam,
et confitemini illi
in voce labiorum vestrorum,
In canticis labiorum
ac cytharis,
et sic dicetis in confessione:*

Opera domini universa bona valde.

*Benedicentes dominum
exaltate illum quantum potestis;
maior est enim omni laude.*

2.

DISCIPULUS:
O dilecte my,
quis michi det
ut cor langwidum in tuo amore,
et pre desiderio te laudandi sitibundum,
conceptum laudis huius
ante mortem vicinam
ad effectum perducere valeat,
ut ignis ille in interioribus estuans
foris erumpat,
et latitudinem tocius orbis pertranseundo,
universa corda in laude tua sursum erigat
et in tuo amore vehementer accendat.

O utinam cuncta suavia instrumenta musicalia,
celestes quoque armonie ac terrestres melodye
de corde meo sursum procederent,
et condignas laudes tam dulciter personarent,
ut oculis divine maiestatis tue grate fierent,
ac totam celestem curiam
novo quodam etineffabili gaudio letificarent.

3.

Sed quid dicam?

Memetipsum domine tua laude indignum esse cognosco.

Quamobrem precor
ut saltem cetere creature
nobilitate preclare,
inperfectum meum dignentur supplere.

Jgitur opto et ex toto corde desidero,

Hoofdstuk 5.

**Hoe¹ de Eeuwige Wijsheid
met heel het hart en met heel de ziel,
altijd en ononderbroken geprezen moet worden.**

1.

Luister naar mij,
jullie die ontsproten zijn uit goddelijke stromen,
en als de rozenstruik
aan de waterkant geplant,
bloei op.

Verspreid zoete geuren als van wierook.

Bloei op met bloemen als van de lelie,
laat geuren verstromen,
en draag bladeren van dankbaarheid;
vier de Heer met een loflied
en prijs hem in zijn werken.

Verkondig de grootsheid van zijn Naam
en verheerlijk hem
met woorden van je lippen,
met gezangen van je mond
en met klanken van de harp;
en in deze woorden, belijd:

De werken van de Heer, ze zijn alle zeer goed.

Prijs de Heer
en verheerlijk hem zoveel je kunt,
want verheven is hij boven alle lof.

2.

DE DISCIPEL:
O mijn beminde,
wie zal mij geven,
dat het verzwakte hart, hakend naar jouw liefde,
dorstend van verlangen jou te prijzen,
nog vóór de naderende dood,
in staat zal zijn jou te loven
met woorden die jou waardig zijn,
zo dat het vuur, dat in het binnenste brandt,
naar buiten toe uitbreekt,
om snel het gehele aardoppervlak in vuur en vlam te zetten,
en alle harten, ontvlamd in jouw liefde,
vurig, jou lovend, te laten opstijgen naar jou?

O, dat alle zoetklinkende muziekinstrumenten,
alle hemelse gezangen en alle welluidende aardse klanken,
jou waardig, uit mijn hart mochten opklinken,
dat hun lofprijzing zoet mag opstijgen naar jou,
zo dat het jouw verheven, goddelijke ogen behagen zal,
en het de hele hemelse hof verblijden mag
met nieuwe en onuitsprekelijke vreugden.

3.

Maar, wat zal ik zeggen?

Ik weet en erken Heer, dat ik jouw lof niet waardig ben.

Daarom bid ik,
dat in ieder geval andere schepselen,
zij die in adel uitblinken,
zich zullen verwaardigen mijn onvolmaaktheid te vereffenen.

Daarom wens en verlang ik met heel mijn hart,

¹ De inhoudsopgave tot boek 2, zowel bij *ed.* Künzle als *ed.* Strange, begint voor dit hoofdstuk met 'Quomodo' in plaats van 'Qualiter'.

ut orbes planetarum
ac celum sydereum limpidissimo lumine radiosum,
florifera quoque germina
vernali decore conspicua
pulchrisque coloribus adornata,
nec non et omnia ignite caritatis desideria
de cordibus te vehementissimo amore diligencium procedencia,
te laudent et benedicant in secula.

Ad laudis tue solam memoriam
domine my
cor meum liquescit,
sensus stupet,
miratur ratio,
verba deficiunt,
et in memetipsum conversus
alcius suspiro.

Nam quoddam ineffabile desiderium
quod omnem nature supergreditur facultatem
te summum bonum laudandi
in me invenio,
quod tamen
informe relinqui sua ex impossibilitate deploro.

Nam si te
intelligenciis seu intellectualibus creaturis
comparare voluero,
in infinitum te supergredi
cunctas creaturas certissime invenio.

Si
bona ac dulcia, speciosa vel graciosa considero,
te super hec omnia
ineffabiliter graciousum esse,
ymmo quod plus est,
hec omnia spiritualiter et essentialiter esse
verissime cognosco.

4.
Unum est quod dicere volo,
quod ex eiusmodi occurrence
in me actitari sentio.

Cum interdum pulchre species
et ad videndum delectabiles,
abilesque ad amandum,
oculis mentis vel etiam corporis
non nunquam ultro se offerunt,
subito hec verba cordi meo clara voce,
sed mentali subiungunt:

Eya respice et animadvertite
quam formosus est ille
qui me formosam creavit.

Quis ille inquis?

Certe pulcherrimus ipse.

Denique meditatione curiosa
celum perambulo,
circueo terram,
polum artium intueor,
perscrutor maris abyssum.

Mundum hunc cum suis oblectacionibus
considero,
nemora foliorum viriditate conspicua
ammiror,
prata virencia ac floribus multicoloribus perornata

dat de banen van de planeten,
de sterrenhemel stralend met het helderste licht,
de bloeiende planten
getooid met lenteschoonheid
en gesierd met schitterende kleuren,
evenals het alverlangende vuur van liefde
opstijgend uit de harten van hen die jou zo innig liefhebben,
jou loven zullen en prijzen in eeuwigheid.

Alleen al van de gedachte aan jouw roem,
Heer,
smelt mijn hart,
raken mijn zinnen verbijsterd,
en mijn rede verwonderd;
mijn woorden schieten tekort,
en in mezelf gekeerd,
slaak ik een diepe zucht.

Want een zeker verlangen,
jou te willen prijzen als het hoogste goed,
tref ik in mijzelf aan,
woordeloos moet het echter blijven,
het vermogen van de natuur gaat het te boven,
en daarom is het dat ik bedroefd achterblijf.

Want als ik jou
wil vergelijken
met schepselen van inzicht en verstand,
dan vind ik zonder enige twijfel,
dat jij alle schepselen oneindig overtreft.

Wanneer ik iets
goed, zachtvaardig, mooi of bekoorlijk vind,
dan erken ik,
dat jij het in bekoorlijkheid onuitsprekelijk ver te boven gaat,
en wat meer is,
ik weet voorwaar,
dat jij geest en wezen van dit alles bent.

4.
Dit ene wil ik zeggen,
iets wat ik bij een dergelijk voorval
vaak in mijzelf voel opkomen.

Soms, wanneer mooie vormen,
verrukkelijk om naar te kijken
en zeer geschikt om lief te hebben,
zich aan mijn geestelijke of ook lichamelijke ogen aanbieden,
dan maken deze woorden
zich met een heldere stem in mijn hart plots hoorbaar,
hoewel ze alleen verstaanbaar zijn voor de geest:

'Ah, kijk en merk op
hoe mooi hij wel is,
hij die mij zo mooi geschapen heeft.'

Wie dat is, vraag je?

Inderdaad, de allermooiste zelf, hij is het.

Dan, in leergierige beschouwing,
doorkruis ik de hemel,
doorwandel ik de aarde,
aanschouw ik de Noordster,
doorvors ik de diepten van de zee.

Deze wereld met haar vreugden
sla ik gade,
de bossen met hun bladergroene bomen
bezie ik in bewondering,
de weiden, prachtig groen en versierd met veelkleurige bloemen

conplector.

Transeo campos,
montes ascendo,
transilio colles,
valles percurro;
et cum omnia considero,
et singula intueor,
velud dulci quadam armonia,
hec omnia concentu parili cor meum accendunt
in laudem creatoris.

5.

Cum autem speculatione quieta
diligenter considero
quam pulcherrime et optime
O tu divina sapiencia
cuncta creata,
bona pariter et mala,
iusta et iniusta
ordinas,
ita ut in tuo universo nichil inordinatum relinquo,
qui facturam tuam in sua operatione taliter disponis,
ut eius ex sagacitate opus nature
censeatur quodammodo opus intelligencie;
qui certis legibus cuncta vallasti,
et terminos singulis inposuisti;
qui cum magna reverencia disponis nos:
vehementer exultare incipio,
et voce gratulabunda
prorumpere cogor in hec verba:

Opera domini universa bona valde.

Porro

cum hec omnia supergredi incipio,
et te summum bonum,
increatam et eternam sapienciam
pre cunctis electam cordis mei
unicam esse sponsam et amicam recogito:
pre stupore et exthasi ultra spiritum non habeo,
sed totus in me deficiens,
in te vehementer exulto.

Eya ergo domine my,
respice nunc precipuum cordis mei affectum,
et doce me laudare te,
et glorificare nomen tuum gloriosum,
quia hoc est
quod precunctis mundi huius gaudiis
appeto et requiro.

6.

SAPIENCIA:
Numquid ne amarus sapiencie discipulus
laudare cupit suam amicam eternam sapienciam?

7.

DISCIPULUS:
O deus eterne
ut quid affiigis gratis
animum te diligentis?

Quid queris decognitis?

Ut quid protrahis animum angustiantis?

Domine tu omnia nosti.

Tu scis
quia hoc

neem ik in ogenschouw.

Ik loop door de velden,
beklim de bergen,
ga over de heuvels,
en trek de dalen door;
en als ik alles gadesla,
en ik alle dingen afzonderlijk bekijk,
dan, als door een zoete samenklank,
zet dit alles mijn hart in vuur en vlam
tot lof en eer van de Schepper.

5.

Wanneer ik dan in stille bespiegeling
zorgvuldig beschouw
met welke schoonheid en voortreffelijkheid,
jij, O goddelijke Wijsheid,
de gehele schepping,
het goede samen met slechte,
het rechtvaardige samen met het onrechtvaardige,
geordend hebt,
zo dat je niets ongeordend laat in jouw wereld,
jij, die de werking van je schepping zo schikt,
dat het werk van de natuur vanwege zijn doordachtheid
waargenomen wordt als weloverwogen;
jij, die alle dingen bepaalde wetten hebt gegeven
en aan elk afzonderlijk ding grenzen hebt gesteld;
jij, die ons met grote voorkomendheid behandelt,
ja, dan begin ik te jubelen van vreugde,
en met een van vreugde vervulde stem
word ik gedwongen deze woorden te laten weerklinken:

'De werken van de Heer zijn allemaal buitengewoon goed.'

Wanneer ik vervolgens

al deze zaken ga overdenken,
en ik dan tot me door laat dringen,
dat de ongeschapen en Eeuwige Wijsheid,
de enige, boven alle anderen, uitverkorene van mijn hart is,
mijn enige bruid en vriendin,
dan ben ik verbijsterd en buiten mezelf van verwondering,
alles in mezelf schiet dan tekort,
want zeer opgetogen ben ik in jou.

Ach, mijn Heer,
aanschouw nu de opwellende liefde in mijn hart,
en leer mij jou te prijzen
en jouw heerlijke Naam te roemen,
want dit is wat ik,
meer dan alle wereldse vreugden,
begeer en verlang.

6.

DE WIJSHEID:
Behoort de liefhebbende discipel van de Wijsheid
dan zijn vriendin, de Eeuwige Wijsheid, niet te loven?

7.

DE DISCIPEL:
O eeuwige God,
waartoe kwel je zo vrijelijk
de ziel van hem die jou liefheeft?

Waarom vraag je naar wat je al weet?

Waarom de zielepijn nog laten voortduren?

Heer, jij weet alles.

Jij weet,
dat ik hier

ex intimo corde a puericia mea
semper desideravi,
et votis omnibus exquisivi.

8.

SAPIENCIA:

An ignoras dictum propheticum,
quoniam videlicet *rectos decet collaudacio*,
et quia *non est speciosa laus in ore peccatoris*?

9.

DISCIPULUS:

Utique domine.

Et ideo ve michi,
quia quid dicam non habeo.

*Aut quid respondebit michi,
cum ipse fecerim?*

*Si iustificare me voluero,
os meum condempnabit me.*

Sed numquid ideo te non laudabo,
quia inmundum me esse cognosco?

Nonne et vermes et rane inmundae,
ex putredine generate,
coaxitantes in paludibus,
te suum creatorem laudare cupiunt
prout sciunt et possunt?

Nam et si
velud laudula et phylomena dulciter cantare nesciunt,
sed neque
velud homo rationalis te cognoscere possunt,
saltem hoc faciunt,
quod te cognoscentibus materiam tribuunt tue laudis.

10.

O pater misericordiarum,
scio et vere cognosco,
quod me miserum peccatorem magis deceret
coram te iacere prostratum,
et cum fletu ac gemitu
peccatorum veniam flagitare,
quam te ore polluto laudare.

Sed tamen
de tua piissima bonitate
ac ingenita dulcedine
omnibusque mortalibus promulgata virtute confisus,
te laudare cupio ex intimis precordiis,
obsecrans viscera misericordiarum tuarum,
ut me vermen inmundum,
canem mortuum
et *cadaver putridum*
non despicias domine deus meus.

Nempe virtutes celorum
te condigne laudare nequeunt:
quantominus homo fragilis
putredo et vermis.

Bonorum quidem meorum non indiges;
sed tuam superexcellentem bonitatem
tantomagis nobis manifestam facis,
quanto infirmitatibus nostris magis miserando
condescendis,
et gratiam *gratis* ex sola liberalitate largiris.

al sinds mijn kinderjaren uit de grond van mijn hart
altijd naar uitgekeken
en in al mijn gebeden naar gezocht heb.

8.

DE WIJSHEID:

Ken je het woord van de profeet dan niet
dat zegt dat het de rechtvaardigen toekomt te loven
en dat lof uit de mond van de zondaar niet aangenaam klinkt?

9.

DE DISCIPEL:

Ik weet het, Heer.

En daarom, wee mij,
want er is niets wat ik hierop zeggen kan.

En wat zal hij mij antwoorden,
aangezien ik het was die het deed?

Als ik mezelf wil rechtvaardigen,
zal mijn mond me veroordelen.

Maar moet ik er dan van afzien jou te prijzen
omdat ik weet en besef dat ik onrein ben?

Willen de wormen en de onreine kikkers,
voortgekomen uit het slik,
kwakend in de moerassen,
jou, hun Schepper, niet loven
naar hun beste kunnen en vermogen?

En hoewel ze niet in staat zijn
zo lieflijk te zingen als de merel en de nachtegaal,
en ze jou niet vermogen te kennen
als de met rede begaafde mens,
ze geven degenen die jou kennen
dan toch in ieder geval aanleiding jou te prijzen.

10.

O Vader der barmhartigheden,
ik weet en erken waarlijk,
dat het passender voor mij, een ellendige zondaar, zou zijn,
zich voor jou voeten neer te werpen,
en onder tranen en gekreun
te smeken om vergeving van zonden,
dan met een onreine mond jou te loven.

Maar toch,
vertrouwend op jouw milde goedheid,
op de zachtmoedigheid jouw eigen,
en op jouw macht geopenbaard aan alle stervelingen,
toch verlang ik jou vanuit het diepst van mijn hart te loven,
en jouw innigste mededogen af te smeken;
ik, een onreine worm,
een dode hond
een stinkend kadaver,
Heer mijn God, wil mij niet verachten.

Zelfs de hemelse machten
vermogen jou niet op waardige wijze te loven,
hoeveel te minder de broze mens,
deze in vuil wentelende worm.

Want mijn goederen heb je niet nodig;
maar jouw alles te boven gaande goedheid
toon jij ons des te duidelijker
naarmate jij je meer over onze onvolmaaktheden ontfermt,
door naar ons af te dalen
en ons genade te schenken uit vrijgevigheid alleen.

11.

SAPIENCIA:

*Umbram nititur apprehendere,
et sequitur ventum,
qui se ex condigno laudare me estimat.*

*Inpossibilia attemptat
qui me ad plenum laudare laborat.*

*Nec tamen ideo a laude cessandum est,
sed tibi pariterque omnibus creaturis
laudare convenit suum creatorem,
quia nulla creatura est
que opificem suum non laudet,
vel saltem laudabilem reddat.*

*Pensandum quoque est,
quod in auribus divine maiestatis
dulcius sonat meditatio sancta
quam verba sonora sine sensu prolata,
et *gemitus cordis*
quam clamor solius oris,
et humilitas sincera
quam vox fracta.*

*Et ut melius quod dixi
vivo intelligas sub exemplo,
attende in me et vide
quod licet tota vita mea in terris fuerit
ad gloriam summi patris,
excellencius tamen quodammodo in me clarificatus fuit,
cum ipsum in cruce confitendo,
et genus humanum redimendo
dolores mortis ex obedientia sustinui.*

*Sunt non nulli
qui verbis declamatoriis me laudant,
factis vero displicilibus irritant;
labiis me honorant,
*cor autem eorum longe est a me.**

*Et sunt non nulli
qui prosperis successibus deum laudant,
in adversis autem eventibus inpatientiam exaggerant:
quorum laus deo grata non est,
quia pura non est.*

*Gratissima autem et acceptabilis apud deum
laus est eorum
qui in adversis sicut in prosperis
ex toto corde suo omni tempore deum confitentur
et multipliciter flagellati et affiicti
gracias agunt.*

12.

DISCIPULUS:

*Loquatur queso servus tuus
ad cor domini sui verbum.*

*Vere fateor
me in predictis huc usque minus habuisse,
magisque confessionem laudis tue
in prosperis quam in adversis
extulisse.*

*Sed nunc
me totum in holocaustum voluntati tue offero,
animum habens promptum ad hec,
ut si quevis mala seu adversa michi evenirent,
te ex hoc non minus vellem laudare,
quin pocius in omnibus gracias agere,*

11.

DE WIJSHEID:

*Als iemand die de schaduw wil grijpen
en de wind achterna jaagt,
zo is hij die zich waardig acht mij te prijzen.*

*Het onmogelijke jaagt hij na,
degene die zich inspannt mij ten volle te loven.*

*En toch moet niet nagelaten worden mij te loven,
want jou en ieder ander schepsel betaamt het
hun Schepper te loven,
ja, geen schepsel is er,
dat zijn maker niet looft
of hem op zijn minst lovenswaardig maakt.*

*We moeten ook bedenken,
dat in de oren van de goddelijke Heerlijkheid
de heilige beschouwing zoeter klinkt
dan luide woorden zonder gevoel geuit,
dat het gekreun van het hart lieflijker klinkt
dan de schreeuw van de mond alleen,
en dat oprechte nederigheid beter is
dan een stem die alleen maar wat trilt.*

*En opdat je wat ik gezegd heb beter zult begrijpen
aan de hand van een levend voorbeeld,
daarom kijk mij aan, en zie,
dat, hoewel mijn hele leven op aarde
slechts de eer van de Allerhoogste Vader betrof,
zijn verhevenheid toch in zekere zin duidelijker werd in mij
toen ik hem op het kruishout beleed,
en ik teneinde het mensengeslacht te redden
de doodskwellingen uit gehoorzaamheid droeg.*

*Er zijn er niet weinig
die mij met gezwollen woorden prijzen,
maar mij met ongeoorloofde daden vertoornen;
ze eren mij met hun lippen,
maar hun hart is ver van mij.*

*En er zijn er niet weinig
die God prijzen in tijden van voorspoed,
maar bij tegenspoed hun ongeduld duidelijk laten blijken:
hun lof is God niet aangenaam,
omdat het niet zuiver is.*

*Maar de lof die God het meest behaagt en welgevallig is,
komt van hen,
die zowel bij tegenspoed als bij voorspoed
met heel hun hart God belijden te allen tijde,
en zelfs door veel tegenslag en beproeving gekweld
God dankzeggen.*

12.

DE DISCIPEL:

*Sta jouw dienaar toe, smeeik ik je, een woord te richten
tot het hart van zijn Heer.*

*Ik beken oprecht,
dat ik tot nu toe in dit opzicht gefaald heb,
en dat ik jouw lof eerder
in tijden van voorspoed dan in tijden van tegenspoed
uitgedragen heb.*

*Nu echter,
nu bied ik mezelf volledig aan als brandoffer naar jouw wil,
mijn geest is daartoe bereid,
zodat ook al zou mij enig kwaad of tegenspoed treffen,
ik je hierom niet minder zou willen prijzen,
maar ik je nog meer dank kon zeggen*

atque universa hec patienter propter te sustinere.

Item si pro gloria tua esset magis mors mea quam vita,
utique vitam
iuventute adhuc gratam
morti libens vellem exponere;
et reliquos annos quibus vivere poteram
si morte preventus non fuisset,
taliter domino meo cuperem offerre.

Optarem namque ex intimis precordiis meis,
ut si *iuventus celerius consumata*
annositatem *Matusalem* coequasset,
quod unusquisque annus tam longevi temporis predicti,
et unusquisque mensis annorum eorundem,
et unaqueque ebdomada horum mensium,
et quilibet dies ebdomadatum,
et quilibet hora dierum illorum,
ac quodlibet minutum horarum predicti temporis,
te ex persona mea collaudarent,
tam devote et affectuose,
quantum umquam aliquis de numero beatorum spirituum
in *splendoribus sanctorum*
te laudare in tanta duracione potuisset,
ac si hec omnia in persona propria complevissem:
Et quod huius laudis frequens innovacio
sua infinitate
omnes excederet species numerorum.

13.
Adhuc quoque si
quod absit
voluntatis tue beneplacitum et laudis preconium
in hoc consisteret,
quod anima a corpore exuta
aut ignem purgatorium
aut certe inferni supplicium
in penam suorum criminum recipere deberet:
nichil de laude domini mei vellem diminuere,
sed prompto animo vellem
si tamen possem,
omnium negligencias supplere hominum,
et omnem irreverenciam
a seculo tibi exhibitam
emendare.

Sed et supposito per impossibile,
quod *in inferno*
ubi tue laudis nulla est confessio,
anima mea hoc modo,
videlicet ex caritate te laudare cupiens, iam esset posita:
utique
de profundissimis inferorum tenebris
in vocem tue laudis tam efficaciter vellem erumpere,
ut vox altisona
totum inferorum terminum
ac machinam mundialem,
aeris quoque ac celorum altitudinem
penetraret,
et perveniret
usque ad solium glorie tue excelsum.

Quid plura?

Fac de me hoc quod tibi placuerit;
quia quam diu estalitus in naribus meis,
a tue laudis preconio non cessabo.

14.
Sed et cum virtus loquendi mortis hora defecerit,
et meum Jhesum amplius pre debilitate proferre non valebo:

door al deze dingen geduldig te dragen om jouw wil.

En zou mijn dood jou meer tot eer strekken dan mijn leven,
ik zou het leven,
hoewel nog in zijn jeugd, die mij zo dierbaar is,
bereidwillig aan de dood willen overgeven;
ja, de jaren die mij mochten resten,
zou de dood me niet inhalen,
offeren wilde ik ze aan mijn Heer.

Want ik zou vanuit het diepst van mijn hart wensen,
dat wanneer ik na mijn jeugd, die snel voorbij vliegt,
de ouderdom van Methusalem mocht bereiken,
dat ik elk afzonderlijk jaar van heel die lange tijd,
en elke maand van al die jaren,
en elke week van al die maanden,
en elke dag van al die weken,
en elk uur van al die dagen,
en elke minuut van al de uren van heel die lange tijd,
jou mocht loven in mijn persoon,
en wel zo godsvruchtig en liefdevol
als wie ook maar uit de stoet van de zaligen
in de glans van de heiligen
jou vermocht te loven gedurende heel die lange tijd,
en alsof ik dit alles in mijn eigen persoon had bereikt,
en dat deze veelvuldig herhaalde lofprijzing
in haar oneindigheid
elk getal zou overtreffen.

13.
Zelfs al zou,
wat niet het geval is,
het welbehagen en de lof van jouw wil
hierin bestaan,
dat de van het lichaam ontdane ziel,
het vagevuur,
of zelfs de straf van de hel
als boete voor haar misdaden moest ondergaan,
mijn Heer zou ik er niet minder om willen loven,
maar met een bereidwillige geest,
mocht ik daartoe nog in staat zijn,
de nalatigheid van alle mensen delgen,
en alle oneerbiedigheid
jou sinds het begin der tijden aangedaan,
vereffenen.

Maar veronderstel eens dat het mogelijk zou zijn,
dat in de hel,
waar geen belijdenis van jouw lof gehoord wordt,
mijn ziel zich aan zou treffen,
toch verlangend jou uit liefde te willen loven,
vast en zeker,
uit de diepste duisternis van de hel
wilde ik jouw lof uitschreeuwen zo hard ik kon,
opdat mijn roep
de grenzen van de onderwereld,
het hele wereldse samenstel,
de luchten en zelfs de hemelhoogten,
zou kunnen doordringen
en zelfs reiken kon
tot de troon van jouw hoge heerlijkheid.

Wat meer nog?

Doe met mij zoals het jou bevalt;
maar zolang er adem door mijn neusgaten stroomt,
zal ik niet ophouden jouw lof te verkondigen.

14.
En als ik in mijn stervensuur de kracht zal missen om te spreken,
en te zwak zal zijn de naam van mijn Jezus uit te spreken,

peto
ut saltem nutus oculorum
vel extensio digitorum
sit innovacio et confirmacio
omnium desiderabilium affectuum,
et verborum atque operum
preteritorum et futurorum,
que usque ad extremam iudicii diem
tibi cum devoto famulatu offerre vellem,
si tam diu vivere possem.

Insuper dilecte my hec adicio,
desiderans corde affectuoso,
ut quando corpus meum
fuerit in pulveres minutissimos redactum
et lapide clausum,
quod de qualibet pulveris particula minutissima
vox amena laudis et glorie tue exurgat,
que durissimum lapidem penetrans
celorum altitudinem transcendat,
et usque ad extremam iudicii diem
vive laudis preconium extollat,
donec in resurrectione
beata corpus et anima pariter unita,
in tue laudis glorificatione
eternaliter copulentur.

15.
Sane quam diu adhuc
sum in hoc corporis ergastulo,
peto informari
qualiter ad hoc perveniam,
ut *ex toto corde et ex tota anima*
et ex omnibus viribus meis
omni tempore quadam incessabili iugitate te valeam laudare.

Jstius namque rei pre maximo desiderio,
sepius intra me corde fervido dicebam:

O primi mobilis motus velocissimus
quid festinas?

Cur tam velociter pertransis?

Quamobrem sic properas?

Obsecro te
hoc quod est impossibile fac possibile,
et sta paulisper.

Morosius age.

Sol contra occasum non moveatur,
donec in hoc puncto
et in presenti ictu oculi huius horule
dominum meum,
dilectum meum,
et unicum cordis mei gaudium
cencies milies collaudem et glorificem
ex intimis visceribus precordiorum meorum.

Hoc quoque sepius michi fateor accidisse:
cum me pro tempore animus
ad diversa abstraxisset,
ad me reversus
et in me conversus subito aiebam:

O dilecte my,
mille annorum pertransierunt spacia,
ex quo te
dilectum

vraag ik,
dat tenminste het knippen van een oog
of het strekken van een vinger
als vernieuwing en bevestiging mag gelden
van alle liefdeverlangens,
woorden en werken,
uit het verleden en voor de toekomst,
die ik tot aan de dag des oordeels,
jou in dienstbare toewijding zou willen schenken,
mocht ik tijd van leven hebben.

En bovendien, mijn geliefde, voeg ik dit toe,
dat ik met een liefdevol hart verlang,
dat wanneer mijn lichaam
vergaan is tot zeer fijne stof
en bedekt is met een steen,
dat uit elk van die heel kleine stofdeeltjes
jou tot lof en eer een stem zal opstaan,
die door de hardste steen heen zal dringen
en tot de hemelshoogte op zal stijgen,
en die zelfs tot de laatste dag van het jongste oordeel
een levende lofprijzing mag verkondigen,
totdat, bij de opstanding,
het gezegende lichaam en de ziel vereend zijn,
en ze om jouw lof te verheerlijken
voor eeuwig verenigd mogen zijn.

15.
Maar zolang ik nog
ingekerkerd ben in dit lichaam,
vraag ik je me te vertellen
hoe ik zover kan komen
dat ik met heel mijn hart en met heel mijn ziel
en met al mijn kracht
altijd en steeds overnieuw jou mag loven.

Uit louter verlangen hiernaar,
zei ik vaak in mezelf met een hart vol vuur:

‘O vluchtige beweging, aanvang van alle beweging,
waarom haast je je zo?’

Waarom ijlt je zo snel voorbij?

Waartoe die haast?

Ik smeed je,
maak het onmogelijke mogelijk,
en verwijl wat.

Ga wat langzamer.

Laat de zon niet verder westwaarts gaan,
voordat ik op dit punt staande,
in het ogenblik van dit kleine uurtje,
mijn Heer,
mijn geliefde
en de enige vreugde van mijn hart,
honderdduizend keer geroemd en geprezen heb
uit het diepste van mijn hart.’

Nog iets, wat me vaak is overkomen, wil ik bekennen,
wanneer mijn geest voor een tijdje
afgeleid werd door allerlei zaken,
en ik weer tot mezelf kwam,
zei ik in mezelf verzonken meteen:

‘O mijn geliefde,
duizend jaren zijn vergleden,
waarin ik jou,
geliefde,

non habui in actuali memoria.

Eya ergo precordialis amor
aperi thesaurum tuum michi,
et doce queso
quam diu adhuc vivo et subsisto,
qualiter te
iugiter
absque ullius interrupcionis inpedimento
quantum possibile est valeam laudare.

16.

SAPIENCIA:

Quicumque in omnibus actibus suis deum intendit,
et sibi a peccatis cavet,
et exercicia virtutum non deserit:
deum iugiter laudare non desinit.

Verum ut sincere intencioni tue satisfaciam,
nosse debes,
secundum notas tibi patrum sentencias,
quod cum mens humana
a terrenis viciis expurgata
cunctisque emundata fecibus passionum fuerit,
et quantum humane fragilitati conceditur
ad immobilem tranquillitatem mentis
ac perfectam puritatem pervenerit:
hic ad indiruptam laudis mee perseveranciam,
que finis et consumacio
tocius perfeccionis hominis spiritualis esse dinoscitur, perveniet.

Cumque mens tali fuerit tranquillitate fundata,
vel ab omnium carnalium passionum nexibus absoluta,
et illi uno summoque bono
tenacissima adheserit mentis intencione:
sine intermissione deum laudabit.

Hac enim puritate
si dici potest
sensu mentis absorpto,
ac de terreno situ
ad spiritualem atque angelicam similitudinem reformato,
quidquid in se receperit,
quidquid tractaverit,
quidquid egerit,
purissima ac sincerissima laus dei et oracio
erit.

17.

DISCIPULUS:

Nunc quoque superest
O amantissima sapiencia,
ut post hec verba tua dulcissima
de promptuario divine sapiencie allata,
de quibusdam dubiis me informare
digneris.

Et primum est,
ubi maximum incentivum
et precipuam materiam
tue laudis valeam invenire.

18.

SAPIENCIA:

In contemplacione
illius summe
ac divinissime
et superexcellētissime maiestatis,
in qua sicut in suo fontali principio
omnia bona
simplicissime ac uniformiter

niet werkelijk in mijn herinnering had.

O, mijn hartenlief,
open je schatkamer voor mij,
en leer me, bid ik je,
zolang ik leef en besta,
hoe ik jou,
zo vaak mogelijk
zonder enige onderbreking of belemmering,
zo veel mogelijk loven kan.'

16.

DE WIJSHEID:

Wie God op het oog heeft bij elke daad,
zichzelf voor zonden behoedt
en het beoefenen van de deugden niet nalaat,
is altijd tot het loven van God in staat.

Maar, om aan je oprechte bedoelingen te voldoen,
weet,
overeenkomstig de spreuken van de jou bekende vaders,
dat wanneer de menselijke ziel
is gezuiverd van haar aardse ondeugden,
en gereinigd is van al het aanslibsel van de hartstochten,
voor zover menselijke zwakheid dit toelaat,
ze tot onbewogen, stille gemoedsrust
en volmaakte zuiverheid geraken kan;
loven zal ze me dan in onafgebroken volharding,
wat, zoals bekend, als het einddoel en de voltooiing
van alle volmaaktheid van de geestelijke mens erkend wordt.

Wanneer dan de geest gevestigd in deze rust,
en bevrijd van alle banden van de vleselijke hartstochten,
aan dit ene, hoogste goed
met zeer grote, geestelijke onverzettelijkheid aankleeft,
zal hij God loven zonder onderbreking.

Wanneer van zuiverheid,
als men het zo zeggen kan,
de geestkracht doortrokken is,
en haar aardse toestand
tot een geestelijke en engelgelijke hervormd is,
al wat ze dan ontvangt,
al wat ze dan overweegt,
al wat ze dan doet,
het zuiverste en meest oprechte godslof en gebed
zal het zijn.

17.

DE DISCIPEL:

Wat nu nog rest,
o hoogstgeliefde Wijsheid,
na deze zeer zoete woorden van jou,
opgehaald uit de voorraadkelder van de goddelijke Wijsheid,
is, mocht je je daartoe willen verwaardigen,
mij van bepaalde twijfels te verlossen.

De eerste is:
waar kan ik de krachtigste aansporing
en de beste stof
vinden jou te loven?

18.

DE WIJSHEID:

In de beschouwing
van die allerhoogste,
allergoddelijkste
en allervoortreffelijkste Heerlijkheid,
waarin zo als in haar oersprong
al het goede
op eenvoudige en eenvormelijke wijze

ab eterno continentur.

Deinde
in rivulis bonorum particularium
ab illo summo bono profluentium,
que diversimode
a creaturis participantur,
secundum plus et minus,
prout ea causa causarum
dignatur singulis communicare.

19.
DISCIPULUS:
Ad contemplacionem
illius altitudinis divine maiestatis,
egrotus nequaquam assurgere valeo,
sed hoc cedris Lybani,
videlicet forcioribus relinquo;
sed cum carduo
locum michi proporcionatum in ymo requiro.

Verumptamen a laude tua ea propter non tacebo,
si quomodo fortassis ex inpotencia mea
saltem potentibus occasionem videar ministrasse.

Sic nimirum videmus,
quod plerumque
inter dulcissimas nemoris aviculas
et tintinnantes phylomenas
corvi quoque crocitantans assunt,
in hoc eodem modico
quod acceperunt
creatori suo subservientes.

20.
Sic et ego
quoque peccator cum sim,
cantum ad manus habeo peccatorum,
et prout possum
deum meum per ipsum laudo et glorifico in eternum.

Siquidem aliud de deo dulcius canere nescio,
nisi hoc videlicet,
quoniam *suavis dominus universis*,
et quod *miser cordia eius*
super omnia opera eius.

O deus meus misericordia mea.

In hoc letatur anima,
exhilaratur consciencia,
et gaudio inmenso
irrigantur *omnia ossa mea*.

Hoc suave canticum
anima mea usque in seculum
inter spirituale genus avium,
cum leto dulci canit carmine.

Quocienscumque etenim mente revolve,
qualis aliquando fui,
qualia discrimina evasi,
a quantis periculis me protexisti,
et a quibus malis me eripuisti;
dirupisti vincula mea,
sanasti vulnera putrida,
et *laqueos periculosos contrivisti*,
et me dulciter ac paterne *liberasti*:
Cum hec inquam et similia bona
michi a te exhibita pertracto,
mirum est

van eeuwigheid vervat is.

Vervolgens,
in de stroompjes van de afzonderlijke goederen
die uit dat hoogste goed uitvloeien,
waaraan op verscheiden wijze
door de schepselen deelgenomen wordt,
door sommigen meer, door anderen minder,
naargelang het de Oorzaak van alle oorzaken
past hun dit mede te delen.

19.
DE DISCIPEL:
Tot de beschouwing
van deze hoogten van de goddelijke Heerlijkheid,
acht ik me, zwak als ik ben, niet in staat,
ik laat dit liever over aan de ceders van Libanon,
dat wil zeggen, aan de sterkeren;
evenals de distels,
zoek ik in de diepten de plaats die me past.

Ik wil nochtans niet zwijgen van jouw lof,
want net door mijn onvermogen
geef ik de sterkeren misschien gelegenheid jou te loven.

Want zien we niet,
dat er
tussen de zoetst zingende vogels van het bos
en de kwinkelerende nachtegalen,
vaak krassende kraaien opduiken,
die op hun eigen wijze
met het weinige dat ze hebben ontvangen
hun Schepper dienen.

20.
Net zo is het bij mij;
aangezien ik zelf een zondaar ben,
heb ik het lied van zondaars bij de hand,
en zo goed ik kan,
loof en verheerlijk ik hiermee voor eeuwig mijn God.

Ik weet geen zoeter lied te zingen over God,
anders dan dit,
dat de Heer mild is voor allen,
en dat zijn barmhartigheid
boven al zijn werken gaat.

O, mijn God, mijn barmhartigheid.

Mijn ziel verheugt zich hierover zeer,
mijn geweten montert op,
en met onmetelijke blijheid
worden al mijn botten doorstroomd.

Dit zoete lied,
zolang mijn ziel op aarde is
te midden van de vogels van de geest,
zingt ze het met opgewekte en zachte stem.

Elke keer als ik me voor de geest haal
hoe ik ooit geweest ben,
aan welk onheil ik ontsnapte,
voor hoeveel gevaren je me hebt beschermd
en van welk kwaad je me hebt weggetrokken
– jij brak mijn ketenen,
je heelde mijn etterende wonden,
gevaarlijke strikken heb je ontbonden
en genadevol en vaderlijk me bevrijd;
ja, als ik deze en soortgelijke weldaden
die mij ten deel vielen door jou, op een rij zet,
dan is het een wonder

quod in horum omnium affectuosa recordacione
meipsum pre amore possum portare;
ardentissimis siquidem amoris ignibus incandesco.

O deus meus
quam diu peccatorem tibi recalcitrantem
pacienter expectasti.

Quociens et quam paterne
nunc quidem dulciter, nunc vero dure
me ammonuisti.

Nescientem
in benedictionibus dulcedinis prevenisti.

Filio prodigo
et peccatis pregravato
ac graciis nudato
in occursum veniens paterne occurristi;
ab iterante vias pravas
misericordem faciem non avertisti,
sed semper et ubique pius et misericors fuisti.

21.
Et quod hiis omnibus maius est,
quod in hiis omnibus bonis tam multiplicibus
ingratus semper extiti,
nec tu summa bonitas
propter hoc destitisti,
donec tandem me ad te dulciter traxisti.

Ach summa et ineffabilis pietas,
numquid in hiis omnibus
meipsum a laude tua continere potero?

Nequaquam.

Deus meus misericordia mea,
pro hiis omnibus et aliis innumeris beneficiis
opto et desidero,
ut talis tamque iocunda laudacio tibi sit ex me,
qualis fuit beatorum spirituum laus,
tunc cum in primo aspectu tue divinissime maiestatis
gaudebant se eternaliter in tua laude confirmatos,
malos vero
a te sine fine detrusos.

Itemque tam magna tamque iocunda sit illa laudacio,
quanta est animarum sanctorum
cum a carcere purgatorii erepte
vultui glorie tue primo presentantur,
ut tuam iocundam faciem intueantur,
et quanta erit laus
in plateis celestis Jherusalem
post finalem omnium resurrectionem,
quando electi
a malis segregati,
deum iocundo corde laudabunt,
ac de sua salvacione eternaliter gloriabuntur.

22.
O dulcis et pie magister,
nunc quoque vellem a te scire,
qualiter affectiones interdum in me exurgentes,
de quibus dubito
utrum naturales sint vel gratuite,
in laudem tuam possim convertere.
Itemque qualiter
non solum bona
sed etiam mala,
ut videlicet *immissiones* malignas

dat bij de liefderijke herinnering hieraan
ik het uit loutere liefde nog met mezelf uithouden kan:
want ontvlamd ben ik met het allerhevigste vuur van liefde.

O, mijn God,
hoe lang heb je vol geduld gewacht
op een zondaar die jou weerstreefde.

Hoe vaak en hoe vaderlijk,
nu eens zacht, dan, het moet gezegd, weer hard,
heb je me vermaand.

Zonder dat ik het besepte,
ging je voor me uit met milde zegeningen.

De verloren zoon,
die zowel met zonden belast
als van genaden beroofd was,
als een vader ijldde je hem tegemoet;
van de reiziger die verkeerde wegen ging,
heb je jouw barmhartige gezicht niet afgewend,
maar je was er steeds, liefdevol en barmhartig.

21.
En nog belangrijker dan dit alles is,
dat ik bij al die vele weldaden
steeds ondankbaar gebleven ben,
jij echter, hoogste Goed,
hierdoor niet opgaf,
totdat je me uiteindelijk liefdevol naar je toe hebt getrokken.

Oh, hoogste en onuitsprekelijke Goedheid,
zou ik het dan bij al deze dingen
kunnen nalaten jou te loven?

Nee, zeker niet.

Mijn God, mijn barmhartigheid,
voor al deze en andere ontelbare gunsten,
hoop en verlang ik,
dat mijn lof voor jou zo vreugdevol mag zijn
als de lof was van de gezegende geesten,
die, toen ze jouw goddelijke heerlijkheid voor het eerst zagen,
zich verheugden voor eeuwig gevestigd te zijn in jouw lof,
de boosaardigen zich daarentegen
door jou verstoten zagen voor altijd.

Mag mijn lofprijzing even groot en opgewekt zijn,
als die van de heilige zielen,
wanneer ze, bevrijd uit de gevangenis van het vagevuur,
voor het eerst voor jouw heerlijkheid verschijnen,
zodat hun jouw roemrijke gelaat getoond kan worden,
en mag ze even groot zijn
als de lofprijzing in de straten van het hemelse Jeruzalem
na de uiteindelijke opstanding,
wanneer de uitverkorenen,
afgescheiden van het kwaad,
met een blij hart God zullen loven
en hem voor hun redding eeuwig lof toezingen.

22.
O, milde en liefdevolle Meester,
ik zou nu nog graag van je willen weten
hoe ik de gevoelens die soms in mij opkomen,
waarvan ik niet weet
of ze voortkomen uit natuur of genade,
kan omzetten jou tot lof.
En tevens hoe
niet alleen het goede,
maar ook het slechte,
ik bedoel de kwade ingevingen

*per angelos malos factas,
atque universaliter omnia
visa et audita et sensibiliter percepta,
in laudem possim convertere mei creatoris.*

23.

SAPIENCIA:

*Ad hec tria
per ordinem talia tibi damus responsa.*

*Et primo dicimus
quod horum affectuum predictorum
difficulus haberi potest distinctio,
propter eorum maximam similitudinem.*

Et ideo

*omnes tales affectiones,
puras quidem et sinceras,
ut est gaudium et exultatio,
te ad hilaritatem quandam provocantes,
vel etiam
ut interdum fieri solet
ad dulces lacrimas
vel ad similes affectiones
de quibus nescis
unde veniant aut quo vadant incitantes:
has omnes pingues et irriguas affectiones
statim ut senseris,
debes devota quadam exhibitione
sursum ad rerum omnium auctorem erigere
ad modum acceptabilis sacrificii,
quod Abel deo obtulit,
ut eius in laude expendantur
qui et auctor est nature
et gratie largitor;
et sic quidem gratie tales,
que ut sic sunt naturales nec meritorie,
ex fine suo
quodammodo possunt fieri supernaturales
id est meritorie.*

24.

*Quocienscumque vero
senseris malignorum spirituum
blasphemias suggestiones
introrsus incipere sibilare,
statim exurge et dic:*

*O deus altissime,
ut anima mea huius maligni spiritus
locum vel officium,
quo te in perpetuis eternitatibus laudare debuerat
si perstisset,
subripere valeat in tantillo,
opto et desidero,
ut quocienscumque hic malignus spiritus
has abhominandas cogitationes
contra voluntatem menti in miserit,
tociens ex voto omnium desideriorum meorum
ineffabilis laus
et gratiarum accio inenarrabilis
tibi sit in perpetuas eternitates.*

*Et quocienscumque hec nephanda susurria inmissa sustineo,
tociens laudis sacrificia gratissima
tibi offero cum affectu.*

*Sic igitur ut vides
diligentibus deum
omnia cooperantur in bonum,
cum etiam talis suggestio pestifera*

door de boze engelen gezonden,
evenals alles
wat gezien, gehoord en waargenomen wordt,
omgezet kan worden tot een lofprijzing voor mijn Schepper.

23.

DE WIJSHEID:

Op die drie vragen
willen we nu één voor één antwoord geven.

Op de eerste antwoorden we,
dat het moeilijk is onderscheid te maken
tussen de genoemde gevoelens,
omdat ze zo erg op elkaar lijken.

En daarom,

al die gevoelens,
zoals vreugde en jubel,
die zuiver en oprecht zijn,
en je tot een soort opgetogenheid brengen,
of zelfs,
wat soms gebeuren kan,
zoete tranen laten stromen,
of soortgelijke gevoelens
waarvan je niet weet
waar ze vandaan komen of waarheen ze gaan,
ja, al die vruchtbare en overstromende gevoelens,
zodra je ze waarneemt,
moet je ze op godsvruchtige wijze als het ware blootgeven
en ze opdragen aan de maker van alles
op de wijze van het welgevallig offer
dat Abel bracht aan God,
opdat ze tot eer zullen strekken van hem
die zowel de Maker van de natuur
als de ruimhartige Gever van de genade is;
en zo kunnen de genadegaven,
die op zich natuurlijk zijn en niet verdienstelijk,
door het doel waarop ze gericht zijn,
op een bepaalde manier bovennatuurlijk worden,
dat wil zeggen, verdienstelijk.

24.

Maar elke keer
wanneer je merkt dat de boze geesten
godslasterlijke ingevingen
bij je naar binnen beginnen te sissen,
dan sta onmiddellijk op en zeg:

‘O allerhoogste God,
dat mijn ziel van deze boze geest
het ambt evenals de plaats,
waar hij jou had moeten prijzen in alle eeuwigheid
zou hij standvastig geweest zijn,
elke keer meteen in mag nemen,
dat wens en verlang ik,
zodat telkens wanneer deze boze geest
deze afschuwelijke gedachten
tegen de wil van mijn geest naar binnen stuurt,
dit overeenkomstig de wens van al mijn verlangens,
tot een onuitsprekelijke lofprijzing
en onbeschrijfelijke daad van genade
voor jou worden kan, voor altijd en eeuwig.

En zo vaak als ik deze vreselijke inblazingen onderga,
zo vaak wil ik deze lofprijzingen
jou in liefde opdragen.’

Daarom, zoals je ziet,
voor hen die God liefhebben,
werken alle dingen ten goede samen,
wanneer zelfs dergelijke verderfelijke ingevingen

eis possit cedere in utilitatem.

25.
Porro de ultimo quod quesisti
sic faciendum est.

Quandocumque videris vel perceperis
quomodocumque rerum aliquarum preeminenciam singularem,
puta nemus frondosum,
pratium floribus graciosum,
campum honustum seminibus,
arborem repletam fructibus,
et in omnibus ceteris similibus,
sursum corde elevato
et oculis ac manibus in celum intentis
dic ex intimis cordis tui affectibus:

O generosa et pulcherrima sapiencia,
secundum speciosissimas et excellentes
huius rei prerogativas et gracias,
milia milium celestium agminum
tibi *ministrancium*
te ex me salutent,
et decies milies centena milia
tibi *assistencium* te glorificent,
et universalis melodya omnium creaturarum
te ex me collaudet
nunc et in eternum.

26.
DISCIPULUS:
O deus eterne,
si tam iocunda est laus vie,
qualis erit laus patrie?

O si tantum delectat eius memoria,
quid erit de presencia?

Sed prochdolor
per hanc tue laudis miram et ineffabilem dulcedinem
O divina sapiencia
cor meum pariter iocundatur,
et tamen introrsus quasi dolore gravi sauciatur.

Cum enim in hac valle miserie me esse cogito,
et a perfecta laude beatorum
me adhuc tam longe distare prospicio:
inter vocem laudis
erumpunt pariter et lacrimae meroris.

O quando veniet dies illa desiderata
que *me liberabit de corpore mortis huius*.

Quis enim non cupiat
et vehementer *desideret*
dissolvi
et cum Cristo esse,
et transire de statu miserie,
de loco pugne,
in libertatem glorie filiorum dei?

Tempus est domine.

Sufficit michi.

Tolle animam meam.

Neque enim melior sum quam patres mei.

Ecce quam periculosus
huius mundi status incipit esse.

hun tot voordeel kunnen strekken.

25.
Wat betreft het laatste punt waar je mij naar vroeg,
handel hier als volgt.

Telkens wanneer je op enigerlei wijze
een bijzondere voortreffelijkheid in iets ziet of begrijpt,
neem bijvoorbeeld een lommerrijk woud,
een weide vol van lieflijke bloemen,
een veld gevuld met rijke oogst,
een boom beladen met fruit,
en meer van deze voorbeelden,
dan verhef je hart,
sla je ogen op en strek je handen naar de hemel,
en zeg vol liefde vanuit het diepst van je hart:

‘O vrijgevege en mooiste Wijsheid,
in overeenstemming met de mooiste en voortreffelijkste
voorrechten en genaden die hun in deze zaak gegeven zijn,
mogen de duizend maal duizenden, hemelse heerscharen,
jou dienend,
mijn groeten aan jou overbrengen,
en de tienduizend maal honderdduizenden,
helpend jou te verheerlijken,
met de wereldwijde harmonie van alle schepselen
mijn lof voor jou uitzingen,
nu en in alle eeuwigheid.’

26.
DE DISCIPEL:
O, eeuwige God,
als de lofprijzing in dit aardse leven al zo vreugdevol is,
hoe zal deze dan wel zijn in het hemels vaderland?

O, wanneer alleen al de gedachte eraan zo opgewekt maakt,
hoe zal het dan wel zijn in zijn aanwezigheid?

Maar, o pijn,
door de wonderlijke en onuitsprekelijke zoetheid van jouw lof,
o goddelijke Wijsheid,
is mijn hart zowel verheugd,
als vanbinnen door grote smart verwond.

Want wanneer ik besef in dit jammerdal te zijn,
en besef nog zo ver verwijderd te zijn
van de volmaakte lofprijzing van de gezegenden,
dan ontspringen tussen woorden van lof
ook tranen van verdriet.

O, wanneer zal die langverbeide dag komen
die mij zal verlossen van het lichaam van deze dood?

Want wie begeert niet,
wie verlangt er niet hevig naar,
ontbonden te worden
en bij Christus te zijn,
om deze staat van ellende
en dit slachveld te verruilen,
voor de heerlijke vrijheid van de kinderen van God?

Heer, het is tijd.

Genoeg voor mij.

Neem mijn ziel.

Want niet beter ben ik dan mijn vaders.

Zie hoe gevaarlijk
de toestand van deze wereld begint te worden.

Ecce quot mala incipiunt
ex omni parte succrescere.

Ve Ve parturientibus et nutrientibus in istis diebus.

Felix qui bene paratus
mortem expectat propinquam.

Sed ego feliciorem dixerim,
qui iam de loco mortalitatis transit
et *ad ethereum thalamum feliciter pervenit.*

Ego autem
qui neutrum habeo,
quomodo consolari potero?

O deus meus,
quid debet interim
in tot laboribus et angustiis prementibus
reficere vel letificare animam meam?

27.
SAPIENCIA:
Ecce habes unde interim
tibi aliquantulum consulere possis,
videlicet hanc paginam iocunde laudis divine,
quam frequenter replicando
consolari poteris in adversis.

Namque leticia spiritualis
et alacritas laudis divine,
est quasi quoddam preiudicium celestium gaudiorum,
ubi ore pleno et corde iocundo
omnes electi
me laudabunt et glorificabunt in eternum.

Hec laus divina
mentem in adversis reficit,
animum sursum trahit,
et tristitiam inordinatam depellit.

Jpsa inimicos spirituales fugat,
deum placat,
angelos letificat,
animas a purgatorio liberat,
et toti celesti curie gaudia nova propinat.

28.
DISCIPULUS:
O surge surge nunc anima mea,
et loquere canticum,
Canticum utique laudis *in voce exultationis.*

Cymbala concrepent,
corda coniubilent.

Tellus omnis resultat in laudem creatoris.

O amantissima sapientia,
bonitas eterna,
te precor
ut omni mane diluculo,
cum ad te surrexero et oculos aperuero,
simul quoque cor meum in laude tua aperiat,
et quodam lucifero splendore
ac flammeo ardore
laudis tue facula inmensa ex eo simul exurgat,
in se continens tui amoris intensissimum gradum
cordi humano umquam desursum concessum:
Similitudinem quoque ardoris in se gerens spiritus illius

Zie hoeveel kwaad er naarbinnen begint te kruipen,
dat zich langzaam overal verspreidt.

Wee, wee de zwangeren en zogenden in deze dagen.

Gelukkig hij die goed voorbereid
de naderende dood afwacht.

Maar nog gelukkiger wil ik hem noemen,
die de plaats van het sterfelijk leven reeds verlaten heeft
en vol vreugde aangekomen is in het hemels bruidsvertrek.

Maar ik,
die zich noch in de ene noch in de andere staat bevindt,
hoe kan ik worden getroost?

O mijn God,
wat zal in die tussentijd,
terneergedrukt door zoveel verdriet en angst,
mijn ziel verkwikken en vreugde brengen?

27.
DE WIJSHEID:
In die tussentijd heb je iets
waarmee je jezelf enige raad kunt verschaffen,
namelijk deze bladzijde met vreugdevol, goddelijke lof,
die, door er vaker naar terug te grijpen,
vertroosting geven kan bij tegenspoed.

Want geestelijke vreugde
en de vurigheid van godslof
zijn als het ware een opmaat tot de vreugden van de hemel,
waar uit volle mond en blij van hart,
alle uitverkorenen,
mij voor altijd loven zullen en verheerlijken.

Deze goddelijke lofprijzing
verkwikt de geest bij tegenspoed,
ze trekt de ziel opwaarts
en verdrijft haar ongeordende droefheid.

Geestelijke vijanden doet ze vluchten,
ze stemt God mild,
verheugt de engelen,
verlost zielen uit het vagevuur
en schenkt het hele hemelse hof nieuwe vreugden.

28.
DE DISCIPEL:
O, sta op mijn ziel, sta nu op,
en zing een lied,
ja, een loflied met een stem vol vreugde.

Sla de cimbalen,
laat de harten zich eendrachtig verheugen.

Weergalmen moet de hele aarde in de lof van de Schepper.

O hooggeliefde Wijsheid,
eeuwige goedheid,
ik bid je,
dat elke ochtend bij dageraad,
wanneer ik opsta en tot jou mijn ogen opensla,
dat ook mijn hart zich dan openen mag in jouw lof,
en er dan als het lichtend ochtendgloren,
vurige vlammen uit mogen oprijzen,
hevig brandend jou tot lof,
in zich dragend de hoogste graad van jouw liefde
die het menselijk hart hier op aarde ooit ten deel viel;
dat het branden mag, zoals de geest

qui inter supremi ordinis celestia
agmina in te et de te ardentia,
maxime tuo calet in amore:
Ad exemplar nichilominus
illius supersubstantialis et superessencialis
ac ineffabilis caritatis,
in qua tu o pater celestis
ferventissime diligis tuum unigenitum in spiritu sancto.

Et peto ut hec laus
tam suaviter ac blande resonet in corde tuo paterno,
sicut sonare consuevit suo modo
omnium cytharedorum ac musicalium instrumentorum
suavis modulacio in corde iocundo,
statu iuventutis florido.

Et in hac laudis facula simul ascendat tue laudis
tam odorifera *fumi virgula*, tam graciosa,
ac si esset composita ex omnibus *aromatibus
mirre et thuris et universi pulveris pigmentarii*:
Tam speciosa, sicut cum vernali tempore
flores herbarum pullulant in campis pulchris coloribus,
et arbores stant frondibus ornatis gratis odoribus.

Sitque laudis huius facula
tam amorosa ac deliciosa,
ut in eam oculi tui delectabiliter ferantur,
totaque celestis aula resultet.

Et hec iugiter sine intermissione
fervidissimo estu et rapidissimo calore tui amoris
sursum exurgat,
ex corde
per devotam meditationem,
ex labiis
per fervidam locucionem,
et ex omnibus operibus meis
per sanctam ac celestem conversacionem.

Et hec laudis facula
sua virtute
omnes inimicos repellat,
graciam augeat,
finem beatum optineat,
et gloriam eterne beatitudinis acquirat,
ut finis huius laudis temporalis
sit initium eterne laudis
patrie celestis.

Amen.

die, onder de hoogste rangen van de hemelse heerscharen,
in jou en door jou oplaait
in de hoogste mate van jouw liefde;
ja, niet minder dan naar het voorbeeld
van die bovenstoffelijk, bovenwezenlijke,
en onuitsprekelijke liefde,
waarmee jij, o hemelse Vader,
jouw enige Zoon zo vurig liefhebt in de Heilige Geest.

En ik bid dat deze lofprijzing
in jouw vaderlijk hart even zoet en zacht mag opklinken,
zoals, op hun manier, de zoete klanken
van alle harpen en muziekinstrumenten
de harten plegen te verblijden
van de jeugd in de dagen van haar bloei.

En mag uit deze fakkel van lof dan opstijgen jou tot lof,
een rookzuil zo welriekend en bekoorlijk,
alsof hij samengesteld is uit de geuren
van mirre en wierrook en alle reukpoeders tezamen,
ja, zo bevallig als in de lente
de veldbloemen met hun prachtige kleuren de weide sieren,
en de rijzige, loofrijke bomen hun geuren vrijelijk verspreiden.

En mag het vuur van deze lofprijzing
zo liefdevol en verrukkelijk dan zijn,
dat het jouw goedkeurende blik zal trekken
en de hele hemelse zaal zal doen dansen.

En mag het steeds en zonder ophouden,
met de meest vurige en verterende hitte van jouw liefde,
dan naar omhoog klimmen,
uit het hart
door godsvruchtige beschouwing,
van de lippen
door brandende woorden,
en in al mijn werken
door een heilige en hemelse levenswandel.

En deze fakkel van lof,
mag hij door zijn kracht
alle vijanden verdrijven,
de genade vermeederen,
een genadig einde bewerken,
en de luister van de eeuwige gelukzaligheid verwerven,
zodat het einde van de lofprijzing in de tijd,
het begin zal zijn van de eeuwige lofprijzing
in het hemelse vaderland.

Amen.

Capitulum sextum.

**Informacio qualiter premissa
sint trahenda ad sermones et collaciones.**

1.
*Thesaurus desiderabilis in ore sapientis
erit hec tua preclarissima prorsus doctrina,
O amantissima sapiencia,
si fuerit taliter ordinata,
ut non solum facilis sit ad intelligendum,
vel delectabilis ad audiendum,
sed et generalis
pro cuiuslibet statu se ad dilatandum.*

Nam et hoc ipsum eius perfecta requirit integritas.

Ad verum quippe amorem tueque laudis condignam
frequentacionem zelus pertinet animarum.

*Siquidem fidelis servus et prudens
apostolici ordinis ymitator existens,
non solum sibi
sed et salutis animarum et proximorum utilitati
intendere fraterne caritatis obligacione
tenetur.*

Et ideo
post premissa huius sapiencie salutaris documenta
peto informari,
qualiter ad proximorum utilitatem
hanc eandem doctrinam faciliter convertere
et copiose valeam dilatare.

Insuper et formulam artemque tribue discipulo simplici
conpendiosam et utilem hoc idem faciendi
in quacumque alia simili materia
indistincta et informi,
ut sic de obstrusis favorum cellulis
mel producere,
et panem parvulis frangere,
ac in turbas distribuere valeam
fecunditate graciosam.

2.
SAPIENCIA:
Pulchre et compendiose huius
quod a me petis
erudicionem habere poteris,
si dictum illud perutile
quod quondam
in scienciis humanis inventis legisti
non velis proicere,
sed effectui curaveris studiose mandare.

Queris quid sit hoc.

Certe illud cuiusdam famosi
qui sic dicit:

Sapientis est ordinare.

Quid huic melius?

Quid utilius?

Quid nobilius?

Nam et ea que a deo sunt,
ordinata sunt.

Hoofdstuk 6.

**Onderwijzing over hoe het bovenstaande
toegepast kan worden bij preken en lezingen.**

1.
Een begeerlijke schat in de mond van een wijze
zou het zijn, deze voortreffelijk leer van jou,
o liefdevolle Wijsheid,
als ze zo geordend was,
dat ze niet alleen licht te begrijpen
of aangenaam te horen,
maar in zijn algemeenheid
van toepassing zou zijn op elke levensstaat.

Het is haar eigen volmaaktheid die net dit vereist.

Zielenijver immers behoeft ware liefde
en herhaalde lofprijzing haar waardig.

De trouwe en verstandige dienaar
is als navolger in het apostolische ambt
niet alleen gehouden voor zichzelf,
maar ook, overeenkomstig de plicht tot naastenliefde,
voor het zielenheil en het welzijn van zijn naasten
zorg te dragen.

En daarom,
na ingelicht te zijn over de leringen van deze heilzame wijsheid,
vraag ik onderwezen te worden,
hoe ik tot nut van mijn naasten
deze zelfde leer licht toegankelijk maken
en haar alom verbreiden kan.

Geef je eenvoudige discipel ook een korte en nuttige handleiding
die bruikbaar en handig in te zetten is
bij soortgelijke zaken
die onderscheid en vorm ontberen,
zodat ik uit de opengebroken kamers van de honinggraat
zoetheid halen kan,
en ik het brood kan breken voor de kleinen,
en in staat zal zijn het uit te delen aan de menigte
tot genadenrijke vruchtbaarheid.

2.
DE WIJSHEID:
Fraai en beknopt
kon je worden ingelicht
over wat je van me vraagt,
wanneer je het waardevolle gezegde
door jou ooit gelezen
in de door een mens ontdekte wetenschappen,
niet terzijde zou schuiven,
maar er zorg voor zou dragen het in daden om te zetten.

Vraag je welke gezegde bedoeld wordt?

Welnu, het stamt van de vermaarde auteur,
hij die zei:

‘Het past de wijze te ordenen.’

Wat kan er beter zijn dan dit?

Wat nuttiger?

Wat edeler?

De dingen immers die van God komen,
zijn welgeordend.

Quod enim ordinem retinet,
durabile erit.

Ut ergo similiter in hoc
sicut et in premissis omnibus
exemplo magis quam verbo
te instruum de quesito:
modus et ordo
hic monstratus tibi erit
universaliter observandus.

3.
Nota ergo circa premissa,
quod quicumque sapienter atque ferventer
non solum seipsum
sed et proximum
ex hac sapientie doctrina edificare desiderat:
studiose perquirendo inveniet ibi
quod proficiat utriusque.

Quedam namque materie taliter sunt posite,
ut de se
quodammodo sint applicabiles ad eiusmodi,
si quis tamen aliqualem diligenciam voluerit adhibere:
sicut sunt omnes ille
que de Christi sunt passione,
ubi solum advertendus est
numerus eorum que et qualia Christus passus est,
et quomodo in hiis homo
se eisdem spiritualiter debet conformare.

Verbi gratia.

Materia illa superius posita,
ubi divina sapientia
inchoat discipulo pro ipsius fervore excitando
suam passionem explicare,
taliter est ad populum ordinanda:

4.
j.
Siquidem Christus dei filius
imminente sibi passione horrenda,
cum pre angustiis superventure in proximo mortis
guttas sanguineas sudando funderet in terram,
nichilominus tamen
libere suam voluntatem patris voluntati commisit,
et quod ceperat devote perfecit.

Sic quilibet devotus
in omni adversitatis pressura et tribulacionis angustia,
licet forte naturam habeat reluctantem,
se paterne voluntati committat,
et devote hoc suscipiat quod occurrit.

5.
ij.
Et sicut Christus fuit captivatus et vinculatus,
ne quo vellet posset abire:
sic homo seipsum debet captivare,
nesequatur concupiscencias carnis
ac sensualitatis appetitum
ad nociva trahentem.

6.
ijj.
Item eadem nocte
omnes sibi illusiones factas ac verecundias illatas
ab iniquis pacienter sustinuit.

Wat de orde bewaart,
is duurzaam.

Om hier net zo te werk te gaan
als bij al het voorafgaande,
en om je eerder langs een voorbeeld dan met een woord
over het gevraagde te onderwijzen,
zul je de werkwijze en de orde
van wat je getoond gaat worden
bij alles dienen op te volgen.

3.
Onthoud dan uit het voorafgaande,
dat ieder die wijs en vurig
niet alleen zichzelf
maar ook zijn naaste
langs deze leer van wijsheid verlangt te sterken,
er door ijverig zoeken iets vinden zal
wat beiden ten goede komt.

Want bepaalde zaken zijn er op een wijze behandeld,
zo dat ze op zichzelf
in zekere zin toepasbaar zijn voor dit doel,
als men ze maar zorgvuldig in acht zou willen nemen;
het geldt voor alle hoofdstukken
die het lijden van Christus behandelen,
waarbij het volstaat te overwegen
wat het aantal en de aard van zijn verwondingen zijn,
en op welke wijze een mens
zich hier geestelijk naar moet vormen.

Als voorbeeld.

Het hierboven behandelde onderwerp,
waar de goddelijke Wijsheid,
om de vurigheid van de discipel op te wekken,
hem zijn Lijden begint te verklaren,
dient voor de mensen als volgt geordend te worden:

4,
I.
Christus, de Zoon van God,
toen het vreselijke Lijden voor hem nabij was
en hij uit angst voor de naderende dood
bloedig zweet vergoot, dat druppelend op de grond viel,
toen leverde hij niettemin
zijn wil vrijwillig over aan de wil van de Vader,
en hij voltooide wat hij in overgave was begonnen.

Evenzo moet elke godsvruchtige mens
zich bij alle beklemmende tegenspoed en angstige beproeving,
hoe sterk zijn natuur zich daar ook tegen mag verzetten,
aan de vaderlijke wil toevertrouwen
en in overgave aanvaarden wat er op zijn weg komt.

5.
II.
En net zoals Christus werd gevangengenomen en vastgebonden,
zodat hij niet kon gaan waarheen hij wilde:
zo moet de mens zichzelf gevangen houden,
opdat hij de begeerte van het vlees
noch de begeerte van de zinnelijkheid zal volgen
die hem naar schadelijke dingen trekken.

6.
III.
In diezelfde nacht
verdroeg hij alle beledigingen en vernederingen
die hem door de goddelozen werden toegeworpen.

Sic homo
omnia verba contumeliosa et turbativa, atque obprobria,
et cuncta mala
irrogata a malis et inportunis hominibus
pacienter ferat
amore sui redemptoris,
similia vel potius multo maiora
propter ipsum patientis.

7.
iiij.
Deinde in mortis discrimine,
ad Cayphan adductus,
veritatem non deseruit,
sed maledicentem et condemnantem
se dei filium cum omni modestia confessus fuit.

Sic verus ipsius servus
propter nullum temporale periculum debet veritatem deserere,
sed usque in mortem constans perdurare.

8.
v.
Dulcissima mater eius,
filio sic angustiatio viso,
valde doluit,
et ei ex intimis visceribus compassa fuit,
ac amarissime fleuit.

Sic fidelis amicus
suo amico dilecto mala patienti
condoleat et conpaciat.

9.
vj.
Deinde cum ante presidem statueretur
et iniquis accusationibus
false urgeretur,
omnem mansuetudinem et pacientiam ostendit.

Sic verus Christi imitator
non murmuret aut reclamet,
nec contradicat,
cum indebite
ab emulis leditur aut in pugnat.

10.
vij.
Divina sapientia veste alba induitur,
et tamquam fatuus spernitur ac irridetur.

Sic omnes irrationes
que solent a vanis mundi huius hominibus
deum pre oculis non habentibus
homini spirituali irrogari,
sufferat patienter.

11.
viii.
Spinea corona
rex glorie coronatur,
sceptro ac purpura
subsannatorie deluditur.

Sic etiam
cum servus Christi in hoc mundo vilipenditur
et velud omni honore indignus abicitur,
atque a presumptuosis despicitur
et illusionibus molestatur,
cogitet
quod *servus non est maior domino suo*,

Evenzo moet een mens
alle beledigende en verontrustende woorden en verwijten,
en al het kwaad
dat door slechte en haatdragende mensen wordt toegebracht,
geduldig dragen
uit liefde voor zijn Verlosser,
die soortgelijke en vele nog veel ergerere dingen
voor hem geduldig gedragen heeft.

7.
IV.
Toen hij vervolgens onder doodsdreiging
voor Kajafas werd geleid,
toen verliet hij de waarheid niet,
maar bekende deze kwaadsprekende en veroordelende
in alle bescheidenheid, dat hij de Zoon van God was.

Evenzo moet een ware dienaar van God
de waarheid niet verzaken vanwege enig tijdelijk gevaar,
maar standvastig volharden, zelfs tot in de dood.

8.
V.
Zijn allerliefste moeder,
die haar Zoon in zulk grote nood zag,
werd overweldigd door smart,
en ze leed met hem mee vanuit het diepst van haar hart,
en bitter huilde ze.

Evenzo moet een trouwe vriend
wanneer zijn geliefde vriend lijdt onder kwaad,
met hem meevoelen en samen met hem lijden.

9.
VI.
Toen hij vervolgens voor de landvoogd werd geplaatst
en door onterechte beschuldiging
valselyk onder druk werd gezet,
toonde hij al zijn zachtmoedigheid en geduld.

Evenzo zal een ware navolger van Christus
niet morren of klagen,
noch tegenspreken,
wanneer hij onrechtmatig
door zijn weerstrevers wordt belast en aangevallen.

10.
VII.
De goddelijke Wijsheid werd gekleed in een wit gewaad,
en werd gehoond en uitgelachen als betrof het een dwaas.

Evenzo moet de geestelijke mens
alle hoon geduldig dragen,
die de mensen van deze ijdele wereld,
zij die God niet voor ogen hebben,
hem gewoonlijk toewerpen.

11.
VIII.
Met een doornenkroon
werd de Koning der heerlijkheid gekroond,
een scepter en purperen mantel gaf men hem
om zo de spot met hem te drijven.

Evenzo,
wanneer de dienaar van Christus in deze wereld veracht
en alle eer onwaardig geacht wordt,
en hij door tegenstanders geminacht
en door misleiden belaagd wordt,
laat hij dan inzien,
dat de dienaar niet hoger staat dan zijn meester,

nec pro malo habeat
si summo regi similia paciatur.

12.

viii.

Post hec nudatus verberatur,
et flagellis nodosis
caro illa sanctissima
et membra delicatissima
acerrime dilacerantur;
corpus eius formosum plagis livet,
et sangwine undique rubet.

Sic miles strenuus debet corpus suum
per asperitates et duricias debitas castigare,
ne inobedienter incipiat recalcitrare.

13.

x.

Tandem sententia mortis
super *auctorem vite* data,
crucem sibi baiulans,
confestim ad locum supplicii foras educitur,
tamquam malefactor
qui huius mundi vita indignus estimatur.

Sic verus Jhesu Cristi ymitator
seipsum abneget,
crucem suam tollendo,
et *extra castra* secum exeat,
inproperia eius portanda,
tamquam purgamentum huius mundi factus,
semperque mortificationem Jhesu in corpore suo circumferat,
ut et vita Jhesu in corpore suo
tandem manifesta fiat.

14.

Jtaque simili modo hiis decem articulis
faciendum est
in omnibus consequentibus materiis
que sunt de Cristi passione.

Eodem quoque modo
fiat in materia pretaxata,
de utilitate videlicet temporalium tribulacionum,
de quibus similiter poterit combinare et applicare
prout placuerit.

Sic ergo
universaliter faciat
in omnibus talibus
que sunt hiis similia motiva multa,
que ordinate componendo
et connumerando,
auditoribus proponat,
et diffusius pertractando,
ad libitum collacionem faciat motivam.

Quedam autem
diligenciori indigent perscrutacione.

Verbi gracia.

15.

In prima materia superius posita
de tractu divino,
diligens lector inveniet inter alia,
desponsacionis divine has utilitates:
Ex hoc namque habebunt
consciencie puritatem,
mentis securitatem,

en het niet voor verwerpelijk houden
wanneer hij soortgelijks moet ondergaan als de hoogste Koning.

12.

IX.

Hierna werd hij uitgekleeft en geslagen,
en met geknoopte zweepen
werden dit allerheiligste vlees
en deze allertederste lichaamsdelen
op gruwelijke wijze opengereten;
door de stompen verkleurde zijn mooie lichaam blauw,
en bloed maakte het overal rood.

Evenzo moet een krachtige soldaat zijn lichaam tuchtigen
met de nodige ruwheid en hardheid,
opdat het niet uit ongehoorzaamheid in opstand komt.

13.

X.

Toen werd het doodvonnis
over de Maker van het leven uitgesproken,
en het kruishout dragend,
werd hij terstond naar de plaats van de terechtstelling geleid,
als een misdadiger
die onwaardig wordt geacht te leven in deze wereld.

Evenzo moet ook een ware navolger van Jezus Christus
zichzelf verloochenen,
zijn kruis opnemen
en het met hem tot buiten de legerplaats dragen,
en zijn versmading zal hij torsen
alsof hij tot uitvaagsel van deze wereld is geworden,
en altijd in zijn lichaam het sterven van Jezus meedragen,
opdat ook in zijn lichaam het leven van Jezus
geopenbaard mag worden.

14.

Overeenkomstig deze tien aandachtspunten
moet worden gehandeld
in alle hiernavolgende zaken,
die over het Lijden van Christus gaan.

Op dezelfde wijze
kan men ook te werk gaan in de zaak die hieraan voorafging,
handelend over het nut van tijdelijke beproevingen,
en hierbij een werkwijze samenstellen en toepassen
naar believen.

Deze werkwijze
zal men in zijn algemeenheid toepassen
bij al die vele zaken
die in hun bewogenheid hierop gelijken;
en langs ordelijke rangschikking
en opsomming,
zal men deze aan de toehoorders voordragen,
om hen langs een uitgebreide bespreking,
naar believen samengesteld, in beweging te brengen.

Sommige onderwerpen echter
dienen onderzocht te worden met wat meer zorg.

Hieronder een voorbeeld.

15.

In het eerste hoofdstuk hierboven,
handelend over hoe God de mens tot zich trekt,
kan de opmerkelijke lector onder andere
de volgende voordelen van de goddelijke verloving vinden:
men kan erdoor ontvangen:
een zuiver geweten,
zekerheid van geest,

*fame claritatem,
nominis immortalitatem,
spiritualis delectationis
ac gaudiorum divinorum affluentissimam ubertatem,
sompnum quietum
quia securum protectorem,
gloriam et honorem ac perhennem felicitatem.*

*Qui eam sibi in amicam assumit,
decore vite decorabitur,
stola glorie vestietur,
et corona gratulacionis coronabitur;
pro modico labore
magna requie perfruetur,
et vera atque perfecta beatitudine
que in contemplacione summi verique boni consistit
beatificabitur.*

*Item erit honorabilis et graciosus,
pacificus et fortunatus,
sapiens atque expertus,
spiritualis ac divinus,
amabilis,
et omnium bonorum possessor securus.*

16.
*Item circa materiam
de fervida penitencia nota ibidem,
quod hec mala inter alia peccatum consecuntur,
videlicet seva penitencia,
gemitus et fletus,
meror et tristitia,
et cordis clamor,
atque miseria.*

*Deus perditur,
et anima misera
a summo bono separatur.*

*Gracis nudatur
ac donis celestibus spoliatur.*

*Confusione induitur,
et ignominia repletur.*

*Decipitur,
derelinquitur,
et quodammodo bonis omnibus privatur.*

*Remorsu proprie consciencie cruciatur,
vivens moritur,
ac sanus existens langwidus efficitur.*

*Nomen sponse amittit,
deum offendit,
seipsum perdit.*

*Salvatorem inhonorat,
inimicos letificat,
sanctos autem angelos contristat.*

*Replebitur verecundia
pavore et angustia.*

*Peccatum astute hominem circumvenit,
aufert sensum,
cor transfigit,
et suavi toxico hominem perdit.*

*Oculos spirituales eruit,
spiritum sanctum fugat,*

een goede naam,
blijvende faam,
geestelijk genot
met een overvloed aan goddelijke vreugden,
een rustige slaap
vanwege een veilige beschermer,
roem en eer en eeuwigdurend geluk.

Wie haar tot bruid neemt,
zal getooid worden met de schoonheid van het leven,
gekleed worden met de stoel van de heerlijkheid
en gekroond worden met de kroon van vreugden;
met luttel arbeid
zal hij grote rust genieten,
en met ware en volmaakte gelukzaligheid
in de beschouwing van het allerhoogste en ware goed,
zal hij gezegend worden.

En ook eervol en genadig zal hij zijn,
vredig en fortuinlijk,
wijs en ervaren,
geestelijk en goddelijk,
beminnelijk,
en alle goederen zal hij veilig in zijn bezit weten.

16.
En merk ook op, in het hoofdstuk
dat handelt over de vurige boetedoening,
dat de zonde, onder andere, de volgende gevolgen heeft:
vreselijke spijt,
zuchten en wenen,
verdriet, neerslachtigheid
en een schreiend hart,
en diep ongelukkig zijn.

God ging verloren,
en de ongelukkige ziel
werd gescheiden van het allerhoogste Goed.

Ze is verstoken van genade
en ontdaan van hemelse gaven.

Ze gaat gekleed in verwarring
en is vervuld van schande.

Ze is teleurgesteld,
verstoten,
en op de een of andere manier beroofd van al het goede.

Ze wordt gekweld door gewetenswroeging,
ze sterft, hoewel in leven,
ze bezwijkt, hoewel gezond.

De naam van haar bruidegom verspeelt ze,
God beledigt ze,
en zichzelf verliest ze.

De Heiland onteert ze,
vreugde brengt ze haar vijanden,
droefenis echter de heilige engelen.

Vervult zal ze zijn van schaamte,
van angst en van beklemming.

Sluw omsluit de zonde de mens,
ze ontnemt hem zijn verstand,
ze spietst zijn hart,
en met haar zoetsmakend gif vermoordt ze de mens.

De ogen van de geest steekt ze uit,
de Heilige Geest doet ze vlieden,

et robur omne tollit.

17.
Peccator
gladiis inimicorum inermis obicitur,
in se marcessit,
et *sibi metipsi gravis* efficitur.

Aliorum bona videns,
amplius de suis
confunditur et conturbatur.

18.
Peccatum plumbo et leoni,
tonitruo et absinthio
comparatur.

Privat et quiete interiori,
et horrore quoque dormientes conturbare consuevit.

Inde animus amaricatur,
et denique omnis *creatura tormentum* eius efficitur.

Interdum swadet homini
diem natiuitatis sue maledicere,
et in foveam corruere desperationis infelicis.

19.
Circa materiam
de malis religiosis
in quibus extinctus est fervor devocionis,
nota
quod religiosus tepidus vel vanus
est lamentabilis,
quia miserabilior quodammodo
omnibus creaturis,
scilicet carens deo et mundo.

Comparatur civitati ruinoe
que vel subitaneae corrui,
vel *paulatim* deficit,
donec tandem ex toto perit.

Item monstro marino,
propter deformitatem exteriorem et interiorem.

Nam verus atque perfectus religiosus
debet habere has condiciones:
Omnia scilicet mundana spernere,
insolo conditoris amore flagrare,
sanctasque meditationes
et bonas operationes semper habere:
Seipsum et proximum edificare,
neminem autem circumvenire aut ledere,
sed in *simplicitate* et sinceritate
vitam beatam ducere.

Item *carnem suam*
cum viciis et concupiscenciis crucifigere,
exercitia quoque magna et consuetudines
devocione plenas habere,
ac fortissime ac strennuissime
contra nequicias inimici bellare,
et semetipsum pro defensione veritatis et iusticie
in mortem usque tradere.

20.
Conditio vero mali religiosi sunt hee,
scilicet protervia contra suos superiores.

Item querulositas;

en ze berooft een mens van alle kracht.

17.
Een zondaar
is weerloos blootgesteld aan de zwaarden van zijn vijanden,
hij kwijnt in zichzelf
en hij wordt zichzelf tot last.

Het zien van het goed van anderen
brengt hem nog meer verwarring en verontrusting,
door besef van eigen verlies.

18.
Met lood en met een leeuw,
met donder en met alsem,
kan de zonde worden vergeleken,

Ze beneemt de innerlijke rust
en pleegt zelfs in de slaap nog op te schrikken.

De ziel raakt vervuld van bitterheid,
en tenslotte wordt elk schepsel haar tot een kwelling.

Soms haalt ze een mens over
de dag van zijn geboorte te vervloeken
en zich in de put van de ellendige wanhoop te werpen.

19.
Met betrekking tot het hoofdstuk
dat handelt over de slechte religieuzen
in wie de vurigheid van toewijding is gedoofd,
merk hierbij op,
dat een lauwe en ijdele religieus
betreurenswaardiger
en in zekere zin deerniswekkender is
dan alle andere schepselen,
want zowel God als de wereld moet hij ontberen.

Hij is te vergelijken met een stad in puin,
die ofwel plots ineengestort,
ofwel beetje bij beetje in verval geraakt is,
om uiteindelijk helemaal te verdwijnen.

Ook kan hij met een zeemonster vergeleken worden,
dit vanwege zijn uiterlijke en innerlijke misvormdheid.

Want een waarachtig en volmaakt geestelijk mens
moet aan deze voorwaarden voldoen:
al het wereldse verachten,
branden van liefde voor zijn Schepper alleen,
altijd heilige beschouwingen
en goede handelingen verrichten,
zichzelf en zijn naaste opbouwen,
niemand bedriegen of kwetsen,
maar in alle eenvoud en oprechtheid
een leven van gelukzaligheid leven.

Ook moet hij zijn vlees
tezamen met zijn ondeugden en begeerten kruisigen,
enerverende oefeningen en gebruiken
zal hij vol godsvrucht verrichten,
dapper en wakker
zal hij tegen de verdorvenheid van zijn vijanden strijden,
en bij het verdedigen van de waarheid en de gerechtigheid
zal hij zelfs de dood willen aanvaarden.

20.
Kenmerken echter van slechte religieuzen zijn:
schaamteloosheid tegenover zijn meerderen;

evenals klaagzuchtigheid:

est autem querulosus
qui nichil vult sustinere,
sed sue vult voluntati vivere.

Cupiditas rerum temporalium inordinata,
et laxacio freni nimis libera
ad circumstantias peccati carnalis.

Item defectus divine caritatis,
invidiaque fraterne prosperitatis.

Honoris ambitus inordinatus,
et negligencia sanctorum consuetudinum.

In servicio dei sunt pigri,
pro questu rerum temporalium solliciti,
et omni tempore circa curam corporis nimis intenti.

Et item quoque proni sunt ymitari pocius mala exempla
quam bona,
et suam negligenciam defendere
per aliorum tepiditatem.

Discursus faciunt inutiles,
et per *colloquia* prava
corrumpunt bonos mores.

Verba quidem habent interdum
ad horam spiritualia,
sed facta quandoque subintrant carnalia,
timentes solum oculos hominum magis
quam dei.

Cor habent mundanis desideriiis repletum.

Et si qua habent bona parva,
multis malis sunt permixta.

21.
Hoc igitur modo
consequenter in omnibus aliis materiis huius libri
usque in finem
poterit quilibet studiosus cum diligencia
flosculos extrahere,
unde possit ad salutis viam proximum trahere
et ad devocionem excitare.

Quod sibimet faciendum ideo relinquimus,
ut ei ex hoc studio
fructus salutis
et merces crescat eterne retribucionis.

klaagzuchtig is hij
die niets wil verdragen,
maar wil leven volgens zijn eigen wil;

een buitensporig verlangen naar tijdelijke dingen
en al te losse teugels
de vleselijke zonden betreffende;

gebrek aan goddelijke naastenliefde
en afgunst bij broederlijke voorspoed;

ongeordend jagen naar eerbetoen,
en verwaarlozing van de heilige gebruiken.

In dienst van God zijn ze lui,
steeds gespist op het verwerven van tijdelijke goederen
en almaar bezig met de zorg voor het lichaam.

Ze zijn ook geneigd slechte voorbeelden na te volgen
in plaats van goede,
en hun nalatigheid plegen ze te verdedigen
door te wijzen op de lautheid van anderen.

Ze verwickelen zich in ijdel gepraat,
en met slechte toespraken
ondergraven ze de goede zeden.

Af en toe verneemt men van hen
gedurende een uurtje geestelijke woorden,
maar steeds sluipen er dingen van het vlees binnen,
waarbij ze de ogen van mensen meer vrezen
dan die van God.

Hun hart is gevuld met wereldse begeertes.

En ook al schuilt er in hen een beetje goeds,
steeds is het vermengd met veel kwaads.

21.
Met deze aanpak dan,
toegepast op alle andere hoofdstukken van dit boek
tot aan het slot,
kan ieder die gewetensvol en ijverig zoekt,
er kleine bloempjes uit plukken,
waarmee hij zijn naasten op de weg tot heil kan lokken
en kan opwekken tot godsvruchtigheid.

We laten het aan hemzelf over dit te doen,
opdat uit zijn ijver
de vrucht van het heil
en de verdienste van het eeuwige loon voor hem groeien mag.

Capitulum septimum.

**Qualiter multi fideles
possint sapienciam divinam desponsare,
et quomodo per cottidiana quedam levia exercicia
debeant se continue in eiusdem amore renovare.**

1.
Venite filii audite me.

*Venite et audite,
et narrabo vobis,
omnes qui timetis deum,
quanta fecit dominus anime mee.*

*Fecit enim michi magna,
quia potens est,
et sanctum nomen eius.*

*Plane spectabilia et magnalia sunt hec,
tamquam insignia,
ut ex hiis non inmerito
admiretur omnis homo,
magnificans deum ac dicens,
quoniam bonus,
quoniam in seculum misericordia eius.*

*Quamobrem si ego quidem inter hec
sobria
quadam ebrietate videar mente excedere,
deo concedendum est.*

Caritas enim Cristi urget nos.

*Jamque os nostrum patet;
sed et cor nostrum dilatatum est.*

*Auditum ergo hunc
iocunditate et exultatione plenum
multorum pro salute indultum,
magno cordis desiderio
vobis eructuare cupio festinanter.*

*Etenim sacramentum regis
abscondere bonum est;
opera autem dei revelare et confiteri
honorificum est.*

Audite ergo nunc populi omnes.

*De regalibus nupciis venio,
ex vino celi potatus madeo,
nupciali thalamo potitus gaudeo.*

*Insuper bonum nuncium porto,
cunctisque nova gaudia fero.*

*Et ideo me ipsum pre iubilo non capio,
sed totus iocunditate infusus
exulto in domino.*

*Queris unde
tam rara tamque insolita gaudiorum materia
sit in terra nostra suborta.*

*Nimirum ex hoc
quod in hiis paschalibus gaudiis,
videlicet regalibus ac spiritualibus nupciis,
ipse rex summus ac inperator divinus
suam michi unicam ac dilectam,*

Hoofdstuk 7.

**Op welke wijze veel van de gelovigen
huwen kunnen met de Goddelijke Wijsheid,
en hoe zij zich met enkele lichte, dagelijkse oefeningen voortdu-
rend in haar liefde moeten vernieuwen.**

1.
Kom, mijn zonen, hoor mij aan.

Kom en hoor,
en ik zal jullie vertellen,
jullie allen die God vrezen,
welke grote dingen de Heer mijn ziel heeft gedaan.

Want grote dingen deed hij mij,
omdat hij machtig is
en zijn Naam heilig.

Waarlijk opmerkelijke en grootse dingen zijn het,
en zo betekenisvol,
dat het niet onterecht is
dat elke mens zich erover verbaast,
God prijst en zegt,
dat hij goedertieren is,
en dat zijn barmhartigheid tot in eeuwigheid duurt.

Vandaar, dat wanneer ik hierdoor,
hoewel nuchter,
in een soort geestelijke dronkenschap lijk te geraken,
dit aan God moet worden toegeschreven.

Want de liefde van Christus immers spoort ons aan.

Onze mond heeft zich geopend,
ons hart zich verruimd.

Om haar te laten horen,
wil ik opgetogen en vol vreugde
deze boodschap, geschonken tot redding van velen,
met een hart overlopend van verlangen,
jullie onverwijld luid verkondigen.

Ja, goed is het
de geheimen van de koning te verbergen;
de werken echter van God te openbaren en te belijden
dat is eervol.

Daarom luister nu, jullie allen.

Van een koninklijke bruiloft kom ik,
dronken van de hemelse wijn die er vloeide,
en verheugd het bruidsbed gedeeld te hebben.

Daarenboven breng ik een goede boodschap
en nieuwe vreugden voor jullie allemaal.

Ik kan mezelf niet inhouden van vreugde,
want geheel doordrenkt van blijdschap,
jubel ik in de Heer.

Je vraagt hoe het komt
dat een dergelijk zeldzame en ongebruikelijke reden tot vreugde
in ons land is opgekomen.

De reden is ongetwijfeld
dat onder paselijke vreugden,
bij dit koninklijke en geestelijk huwelijksfeest namelijk,
de hoogste Koning en goddelijke Keizer zelf
mij met zijn enige Geliefde,

eternam scilicet sapienciam
in sponsam copulavit.

Sponsalia contraxit,
et me quodammodo suum generum fecit.

*O quis ego,
qui sim gener regis?*

Quis ad tantam dignitatem audeat aspirare?

O quam magnum est hoc,
quod tam pauper et modicus,
tam vilis et indignus,
nullis meritis precedentibus,
ad tantam dignitatem debuit sublimari.

Quis estimare queat hec dona karissima,
omnique gratiarum accione dignissima?

2.
Sed neque hiis contentus rex magnificus,
adauxit munera,
cumulavit beneficia,
amplavit dona,
et gratiam copiose dilatavit.

Nam humilis ille huius sapiencie discipulus,
in ea visionis gracia
quodam novo et mistico nomine
ab ipsa vocatus Frater Amandus,
dum in cordis cubiculo,
nupciali thalamo,
cum divinissima sponsa sua secreta silencia petisset,
et inter ipsius amoris brachia
dulciter soporatus obdormisset,
cordis tamen fervido affectu
admodum perfecte vigilaret,
atque de aliorum pariter salute secum tractaret:
predicta sponsa huiusmodi verba nimium dulcia
intellectualiter ac supernaturaliter
omniumque mortalium vocum condicionibus
dissimiliter depromebat
dicens:

Ex te namque egredietur,
in quo *omnes gentes benedicentur*.

3.
Ex quibus verbis celitus prolatis
nimium delectatus pariter et ammiratus,
gratitudine precipua ad eam conversus
dicebat:

O lumen oculorum meorum,
O desiderium anime mee
et gaudium mentis mee,
quod voce exprimi non potest:

Amica dulcissima nimium formosa,
et pre cunctis incomparabiliter generosa,
omnibusque gratiis decentissime perornata:
ecce tu nosti
hanc esse condicionem ac proprietatem amoris intenzi,
ut hoc quod quis intense amat,
hoc aliiset placere cupiat,
et a ceteris omnibus id amari ac laudari,
sine sui tamen preiudicio concupiscat.

O amorosi iam presens mei condicio cordis,
tot miscens interim ignita suspiria verbis.

de Eeuwige Wijsheid,
in de echt verbonden heeft.

Hij heeft ons in het huwelijk verenigd,
en mij als het ware tot zijn schoonzoon gemaakt.

O, wie ben ik,
om de schoonzoon van de Koning te zijn?

Wie durft te hopen op een dergelijke, grote waardigheid?

O, hoe groots is het,
dat een wezen zo arm en klein,
zo nietig en onwaardig,
zo zonder enige voorafgaande verdiensten,
verheven mocht worden tot zulk hoge waardigheid.

Wie kan ze naar waarde schatten, deze geschenken
die alle dankzeggingen waardig zijn?

2.
Maar nog was dat de grote Koning niet genoeg;
giften voegde hij toe,
weldaden stapelde hij op,
gaven vermenigvuldigde hij,
en zijn genade liet hij rijkelijk vloeien.

De nedermoedige discipel van de Wijsheid,
hem werd in de genade van een visioen
een zekere nieuwe en mystieke naam gegeven;
zijzelf was het die hem 'broeder Amandus' noemde,
toen hij in de kamer van het hart,
het bruidsvertrek,
met zijn goddelijke Bruid de geheime stilte zocht,
en hij in haar liefdevolle armen
in een zoete slumerslaap gevallen was,
hoewel hij toch met een vurig hart
volkomen waakzaam bleef,
en ook het heil van anderen voor ogen had;
zulke zoete woorden waren het,
verstandelijk en bovennatuurlijk,
uitgesproken met een stem
ongelijk aan die van alle stervelingen,
toen ze zei:

'Want uit jou zal voortkomen,
waarin alle naties gezegend zullen worden.'

3.
Door deze vanuit de hemel komende woorden
zeer opgetogen hoewel ook verbaasd,
wendde hij zich tot haar in grote dankbaarheid,
en zei:

'O licht van mijn ogen,
O verlangen van mijn ziel
en vreugde van mijn geest,
geen stem die hier woorden voor vinden kan:

Liefste vriendin, zo mooi,
vrijgevig zonder vergelijk,
bevallig bovenal en met genaden gesierd alom:
zie, jij weet
dat het kenmerkend is voor hevige liefde en haar eigen,
dat degene die hevig liefheeft,
verlangt dat het geliefde ook alle anderen behaagt
en door eenieder geprezen wordt,
zonder nadeel echter voor hemzelf.

Zo nu is het gesteld met mijn liefhebbend hart,
dat mijn woorden vermengt met zoveel vurige zuchten.

Sed ecce
tu unica et sola es
illa cunctis optabilibus bonis supereffluenter cumulata,
talisque te ipsa tradente est tua singularis prerogativa,
ut quanto quisquis amator
te pluribus *sine invidia communicaverit*,
tanto perfectius te in semetipso possidebit.

4.
Qua propter o benigna
de salute cunctorum sollicita,
da modum aliquem,
excogita viam congruentem,
per quam hic tuus amor
ac spiritualis desponsacio
multiplicetur,
vel eciam
sicut iam in non nullis desidiosis antiquata est,
aliquaqualiter renovetur.

Nam et natura
a te optime instituta,
quibusdam providit de necessariis remediis,
per que eorum continua defecio
quam universa temporis legibus subiecta
incurrere certum est
continue restaurantur.

Sic revera et gracie dona
ne perdantur vel diminuuntur
frequenti egent renovacione.

O my deus,
si multi scirent per experienciam,
desponsacionem tuam esse adeo iocundam.

O
si nossent tam modicum ipsius esse laborem,
et remuneracionis tam immensam mercedem.

Totus estuo
cum cogito,
quod tanta bona de prope posita
a multis negliguntur:
Et quod *massis tam multa*,
et *operarii tam pauci* inveniuntur.

5.
O quantum huius rei pre desiderio flagrabat
doctor ille egregius apostolus Paulus,
qui fraterna caritate permotus
cupiebat *ipse anathema esse pro fratribus suis*,
ut spiritualia hec consiliaret connubia.

Quid denique ait?

Despondi inquit *vos uni viro*.

Sed et divinus ille Dominicus
pater noster inclitus
desponsacionis huius quasi celestis quidam paranymphus
cupiebat seipsum vendere,
ut totus posset *inpendi et superinpendi*
pro animarum salute,
huiusque divini amoris instauracione.

Sic et socius ipsius
individuus ewangelicus ille Franciscus
omnia arbitratus est ut stercora,
ut ad amorem hunc preciosum omnes traheret,

Maar zie,
jij die de enige bent, de eenmalige,
overvloedig gevuld met alle begerenswaardige goederen,
jij hebt als enige het voorrecht jezelf zo weg te geven,
dat hoe meer iemand, die jou liefheeft,
zonder afgunst jou aan anderen mededeelt,
des te volmaakter hij jou zal bezitten in zichzelf.

4.
Daarom, o welwillende Goedheid,
bezorgd om de redding van allen,
geef ons een richtlijn,
ja, toon ons een passende weg,
waarlangs deze liefde voor jou
en dit geestelijke huwelijk
verder verspreid kan worden,
of mogelijk,
aangezien deze liefde bij velen nu bekoeld en verouderd is,
op een of andere wijze vernieuwd kan worden.

Want zelfs de natuur,
door jou op zijn best ingesteld,
heeft sommigen voorzien van de nodige heelmiddelen,
waardoor hun voortdurend verval,
dat zeker zal plaatvinden,
want alles is onderworpen aan de wetten van de tijd,
voortdurend wordt hersteld.

Net zo vergaat het de gaven van genade,
en om niet verloren te gaan of af te zwakken,
moeten ze regelmatig worden vernieuwd.

O mijn God,
als velen uit ervaring wisten
hoe voortreffelijk het is, het huwelijk met jou.

O,
als ze toch wisten hoe gering hun arbeid
voor een beloning zo groot.

Ik ontvlam helemaal,
als ik denk
dat goederen zo groot en zo dichtbij
door zo velen over het hoofd worden gezien;
en dat er voor een oogst zo overvloedig,
maar zo weinig arbeiders gevonden worden.

5.
O, wat brandde hij van verlangen naar dit goede,
deze voortreffelijk leraar, de apostel Paulus,
die, bewogen door naastenliefde,
wenste zelf het wijoffer te worden voor zijn broeders,
teneinde hen tot een geestelijk huwelijk aan te zetten.

Want wat was het dat hij zei?

Ik heb jullie uitgehuwelijkt, zei hij, aan één man.

En de goddelijke Dominicus,
onze vermaarde vader,
als een soort hemelse paranymf van dit huwelijk,
verlangde hij zichzelf te verkopen,
om zich zo volledig te kunnen geven en weg te schenken
tot redding van de zielen
en herstel van deze goddelijke liefde.

Ook zijn onafscheidelijke metgezel,
de ewangelische mens, Franciscus,
hij achtte alle dingen slechts als drek,
als het erom ging iedereen naar deze kostbare liefde te trekken

multosque amatores *Cristo lucrifaceret.*

Similiter et multi alii deo dilecti
ab inicio mundi fecerunt,
qui se huius rei causa
tormentis et periculis innumeris exposuerunt,
tanto feliciores
huius desponsacionis participes se fieri arbitantes,
quanto plures potuissent sibi attraxisse
consortes et consodales.

6.
Nunc ergo domine my
paternis devote inherendo vestigiis,
ego quoque huius amoris iaculo vulneratus,
et zelo fraterne caritatis
medullitus tactus,
genua cordis mei ad te flecto,
et ex totis precordiis
cum singultu et lacrimis te flagito,
ut hanc tuam spiritualem desponsacionem
in diebus nostris non sic perire permittas,
sed gratiam renovacionis ipsius aliqualem
cordibus diversorum infundas.

Fac nobiscum domine
non secundum nostrorum meritorum parvitatem,
sed secundum
quod decet tuam amabilem atque piissimam bonitatem.

In tua namque clemencia
dependet tota salus nostra.

Ex eo quippe miseris es
tam ineffabiliter amabilis,
quod ipsis indignis es
tam pius atque placabilis.

Sed ne diucius te protraham:
en ego
miser peccator
propriis delictis pregavatus,
sed de tua immensa pietate confisus,
coram te prostratus iaceo,
de terra non surrecturus,
donec ex labiis tuis verbum egrediatur graciousum,
donec surgas
et propicius fias,
consensum prebeas,
ac te nunc quoque sicut olym
desponsari permittas.

7.
SAPIENCIA:
Ego quidem paratus essem omnitempore
hoc quod petisti adimplere
et in hec spiritualia connubia consentire,
si tamen essent
qui huic desponsacioni vellent legitime operam dare.

Sed mirum in modum multi sunt
qui hanc desiderant arram habere,
verumptamen pro eius adeptione nolunt laborare.

Verum quidem,
si sine labore
hec mea felicissima desponsacio optineri posset,
innumeri me sibi in amicam eligerent.

Quis enim nisi insanus
auri inmensum pondus

en vele minnaars van Christus te winnen.

En vele andere door God geliefden, ze handelden net zo
al vanaf het begin van de wereld,
toen ze zich omwille van deze zaak
aan ontelbare martelingen en gevaren blootstelden,
zich gelukkiger achtend
als deelnemer aan dit huwelijk
naarmate ze meer gezellen en kameraden
konden overhalen hieraan deel te nemen.

6.
Nu dan, mijn Heer,
godsvruchtig in de voetsporen tredend van de vaders,
buig ook ik – door deze liefdespijl verwond
en door de ijver van broederlijke naastenliefde
geraakt tot in het merg –
de knieën van mijn hart voor jou,
en met heel mijn hart,
zuchtend en tranen latend, smeed ik je
niet toe te staan dit geestelijk huwelijk met jou
in onze dagen verloren te laten gaan,
maar iets van die genade van vernieuwing
in de harten van velen te laten vloeien.

Handel met ons, Heer,
niet naar de geringheid van onze verdiensten,
maar overeenkomstig
jouw zeer beminnelijke en liefhebbende goedheid.

Van jouw barmhartigheid immers
hangt geheel onze redding af.

Voor de ongelukkigen ben je daarom
zo onzegbaar beminnelijk,
omdat je voor de onwaardigen
zo mild en verzoeningsgezind bent.

Maar, om je niet langer op te houden,
zie, hier ben ik,
ik ellendige zondaar,
bezwaard door mijn eigen fouten,
maar vertrouwend op jouw onmetelijke barmhartigheid;
ter aarde geworpen lig ik voor je,
en van de aarde wil ik niet eerder opstaan,
vooraleer een woord van genade van jouw lippen komt,
en je opstaat,
jezelf goedgunstig toont,
en ermee instemt
alsook jezelf toestaat nu te huwen
zoals je dat ook voorheen deed.'

7.
DE WIJSHEID:
Ik zou inderdaad te allen tijde bereid zijn
te voldoen aan wat jij vraagt
en in willen stemmen met dit geestelijk huwelijk,
zouden er mensen zijn
die terdege werk wilden maken van dit huwelijk.

Vreemd genoeg zijn er velen
die deze huwelijksring wensen te bezitten
maar er geen moeite voor willen doen hem te verkrijgen.

Het is waar,
zou zonder er moeite voor te doen
dit allergeukkigste huwelijk met mij gesloten kunnen worden,
ontelbaren zouden mij als hun vriendin kiezen.

Wie immers, behalve een dwaas,
zou wanneer men hem een forse klomp goud

sibi gratis allatum
non tollat et vadat?

Nunc vero sic est
quod *sapientia trahitur de occultis*;
et qui voluerit ipsam possidere,
necesse habebit eam cum labore et sollicitudine
quasi pecuniam querere,
et *effodere quasi thesauros*.

*Non enim invenitur
in terra suaviter vivendum.*

Siquidem consilio divino decretum est,
quod nullus hanc dignissimam sponsam accipit,
nisi prius strennuissime in acie
propter ipsam militaverit,
et adversa sustinuerit multa.

Et quicumque
in hiis tribulationibus
viriliter *usque in finem*
perseveraverit in hoc mundo eius in obsequio,
hic tandem feliciter eidem copulabitur
sine fine in regno suo glorioso.

Nec mirum
quod labor preire solet mercedem.

Quis namque et in hoc brevi tempore
optando et non operando
optinet quod vult?

Et ideo digni non sunt ipsius perfecta desponsacione,
qui adversa dedignantur eius ob amorem sustinere.

8.
DISCIPULUS:
Utique domine.

*Nam et catelli edunt de micis
que cadunt de mensa dominorum suorum.*

Et ideo saltem hoc fiat
ut ex participacione
illius perfecte desponsacionis divine,
quibusdam singulariter collate,
tuis quoque infirmis ac fragilibus
prout *invenerit manus tua*
providere digneris.

Condescende queso
infirmis nostris
et malicie temporis huius instantis,
et da modum aliquem hanc gratiam
secundum diversos gradus participandi.

Nam et diversos gradus habes in entibus.

Aut numquid unam tantum benedictionem habes pater?

Da igitur modum
aliquem facilem et tam generalem,
ut omnes te per ipsum colere cupientes,
sive tibi caritate perfecta iungantur,
vel *fragilitate humana* prepediti
ab hac retrahantur,
seu etiam postmodum igne purgatorii
condigne purgentur,
mereantur benedictionis ipsius esse consortes.

voor niks zou geven,
deze niet aannemen en vertrekken?

Maar nu is het zo
dat wijsheid wordt gehaald uit wat verborgen is;
en hij die haar wil bezitten,
zal haar noodzakelijkerwijs met arbeid en zorg
moeten zien te krijgen als betrof het geld,
en ernaar dienen te graven als betrof het een schat.

Nee, gevonden wordt ze niet
in het land van hen die in behaaglijkheid leven.

Het is inderdaad door de goddelijke raad verordend,
dat niemand deze waardige Bruid ontvangt,
tenzij hij eerst zeer dapper in het gevecht
voor haar gestreden heeft
en hij vele tegenslagen heeft doorstaan.

En wanneer iemand dan
te midden van deze kwellingen
manhaftig tot het einde
in deze wereld heeft volhard in gehoorzaamheid aan haar,
dan zal hij uiteindelijk gelukkig met haar verenigd worden
in haar roemvolle koninkrijk, voor altijd.

En verwonderlijk is dat niet,
want arbeid gaat gewoonlijk aan loon vooraf.

Wie zal in dit korte leven
door te wensen en niet door te werken
verkrijgen wat hij wil?

En daarom tonen zich dit volmaakte huwelijk niet waardig
die geen tegenslag wensen te lijden omwille van haar liefde.

8.
DE DISCIPEL:
Jawel, Heer;

maar kleine honden eten ook kruimels
die van de tafel van hun baas vallen.

Moge dit dan op zijn minst gebeuren:
dat door deelname
aan zulk volmaakt, goddelijke huwelijksfeest,
dat iemand op bijzondere wijze bindt,
je je zwakke en gebrekkelijke dienaren
wil toebedelen
wat je hand vinden kan.

Daal af, smee ik je,
tot diegenen van ons die verzwakt zijn
en getroffen door de boosaardigheid van deze kwade tijden,
en geef hun iets van deze genade
passend bij de verschillende graden van deelname.

Want er zijn wezens van verschillende graden.

Of is het slechts één zegen die je hebt, Vader?

Geef ons daarom een manier,
die zo algemeen en eenvoudig is,
dat allen die, steunend hierop, verlangen jou te aanbidden,
of ze nu in volmaakte liefde met jou verenigd zijn
of gehinderd door menselijke zwakheid
ervan weggehouden worden,
of zelfs pas nadat ze gezuiverd door het vuur van het vagevuur
jou waardig zijn,
dat zij allen het verdienen deel te hebben aan deze zegen.

Nec universalia
ut soles
documenta de hac re proponas,
sed ad singularia ac particularia
et quedam levia et communia descendas,
tamquam si nutrix parvulis suis lac prebeat,
non solidum cibum.

Hec namque in potentibus quibusque ac simplicibus
suavius sapiunt,
et facilius adimplentur.

9.
SAPIENCIA:
Quoniam ex ewangelico statui promisso,
me cum fidelibus esse *usque ad consumacionem seculi,*
naviculamque Petri
licet multipliciter quassatam,
nequaquam deserere velle *usquequaue:*
ideo secundum diversa tempora
ad excolendam vineam meam operarios destinavi,
eique
salutis eterne remedia contuli,
ac sepius collata renovare
non obmisi.

Sed et ab inicio
per nationes
in animas sanctas me transfundo,
amicos dei ac prophetas constituo.

Quamobrem et in presenti nunc
quoque pietatis quedam opera
ac dileccionis consweta satis exercicia,
quibus a multis diversorum graduum
ac statuum hominibus desponsacionis
huius eterna salus diversimode conparticipari possit,
tibi indicabo.

Simulque qualiter amor meus iugiter renovari
valeat demonstrabo.

Adiciens nichilominus
quod hii
qui eiusdem sapiencie doctrine
super firmam petram
katholice et apostolice veritatis fundate
extiterint devoti ymitatores,
benediccionis quoque ipsius
que per *semen fidelis Abrahe* repromissa est
in Cristo Jhesu erunt in sempiternum *heredes.*

10.
Jgitur
quicumque desiderat eterne sapiencie amabilis fieri discipulus,
cuiuscumque condicionis sit vel status,
aut sexus seu ordinis
aut eciam religionis:
debet diligenter servare ea que secuntur,
que sic sunt temperata,
ut nichil difficultatis inportent,
et quilibet possit ea facere
sine omni preiudicio sue professionis et status.

Siquidem divina sapiencia
non intendit per ista statuere aliquam obligacionem,
vel professionem,
aut astriccionem qualemcumque,
sed solum
quandam novam dormitantis devocionis
spontaneam excitacionem:

Laat overkoepelende aanwijzingen,
zoals je die gewoonlijk pleegt te geven,
nu achterwege,
maar daal af naar het afzonderlijke en bijzondere,
en naar het gemakkelijke en toegankelijke,
als een voedster, die haar kleintjes melk geeft,
geen vast voedsel.

Want de zwakken en de eenvoudigen
zal het zoeter smaken,
en het wordt aldus gemakkelijker ingenomen.

9.
DE WIJSHEID:
Daar ik met een toezegging in het Evangelie heb beloofd
bij de gelovigen te zijn tot aan de voleinding van de wereld
en de boot van Petrus
nooit ofte nimmer te zullen verlaten,
hoevaak en hevig hij ook heen en weer geslingerd wordt,
daarom heb ik voor alle verschillende seizoenen
arbeiders aangesteld om mijn wijngaard te bewerken,
en voor hen
de heilsmiddelen tot de eeuwige redding samengesteld,
en niet nagelaten
wat hun gegeven werd van tijd tot tijd te hernieuwen.

Ja, vanaf het begin,
onder alle volken,
heb ik me aan heilige zielen geschonken,
vrienden van God gemaakt en profeten aangesteld.

Hoe, ja ook in het hier en nu,
langs bepaalde werken van godsvrucht
en veel gebruikte oefeningen van liefde,
mensen van allerlei hoedanigheid en levensstaat
aan het eeuwige heil van dit huwelijk
op onderscheiden wijze deel kunnen nemen,
dat wil ik je nu wijzen.

Tevens zal ik je tonen
hoe mijn liefde steeds weer kan worden hernieuwd.

En ik wil daar nog aan toevoegen,
dat zij, die blijgeven
van deze leer van de Wijsheid,
gebouwd op de stevige rots
van de katholieke en apostolische waarheid
getrouwe navolgers te zijn,
dat zij van dezelfde zegen
beloofd aan het zaad van de trouwe Abraham
voor eeuwig erven zullen zijn in Jezus Christus.

10.
Daarom,
wie een discipel van de Eeuwige Wijsheid wil worden,
ongeacht zijn huidige toestand of levensstaat,
zijn geslacht of de orde waartoe hij behoort,
of zelfs zijn ambtsbenaming,
laat hij zorgvuldig de navolgende dingen in acht nemen;
zo gematigd zijn ze,
dat ze geen enkele moeilijkheid opleveren
en iedereen ze kan betrachten
zonder zijn gelofte en levensstaat te misachten.

Inderdaad, de Goddelijke Wijsheid
wil hiermee geen enkele verplichting,
of gelofte,
of bindende regel instellen van welke aard dan ook,
maar alleen
oproepen tot een zeker vernieuwd en spontaan ontwaken
uit een toestand van sluimerende toewijding,

in qua qui se exercitare voluerit,
bene facit et laudabiliter;
qui autem hoc non facit,
pro tanto non peccat nec delinquit.

11.

Ante omnia igitur quilibet sapientie discipulus debet
amorem carnalem si habet
relinquere,
et ipsam preclaram eternamque sapientiam divinam
in sponsam sibi assumere et amicam.

Quod si fortassis quispiam adeo ligatus esset
per amorem aliquem privatum,
quod sibi ipsi tam subito vim inferre,
asperum iudicaret esse ac nimis durum:
saltem bonum habeat propositum,
ut ab hoc amore nocivo se velit abstrahere,
cum adiutorium divinum
occasione aliqua inventa sibi senserit efficaciter arridere.

12.

Hii autem qui terreno amore ligati non sunt,
sed alias desides huc usque ac tepidi atque negligentes
eius in amore fuerunt:
debent hanc spiritualem sponsam
quasi de novo desponsare,
et se in eius amore recenter renovare,
pio quodam devocionis affectu.

Hoc autem sic dicimus esse faciendum,
ut eidem
cui prius servire solebant tamquam domino per timorem,
sibi nunc pariter studeant placere
et adherere tamquam dulcissime sponse
per spiritualem et intensum amorem:
Semper cogitantes excellenciam et pietatem
huius divinissime sponse,
et quam beati sunt illi
qui eius amicitia in hac vita meruerint
decorari.

Et hec desponsacio
vel desponsacionis antique innovacio
propter ferventiorum devocionis excitationem
debet fieri non solum ab intra in anima,
sed et exterius
licet occulte
per aliqua signa,
puta per tres prostrationes,
seipsum in eisdem tante sponse
dando offerendo et exhibendo,
et arram desponsacionis ab ea petendo,
scilicet
aliquam novam gratiam
in signum mutue dileccionis et fidelitatis,
quam *neque mors neque vita neque quecumque creatura*
in perpetuum debeat violare.

13.

Et quia plerumque facta plus movent
quam verba:
factum quoddam valde notabile ac rarum
multumque motivum,
spectans ad propositum,
tibi revelabo.

Erat quidam iuvenis fervidus amator,
qui amore terreno relicto
sponsam hanc celestem,
divinam scilicet sapientiam

zo, dat wie ervoor kiest zichzelf hierin te oefenen,
goed en prijzenswaardig doet,
maar ook dat wie dit niet doet
hierdoor niet zondigt of een overtreding begaat.

11.

Om te beginnen moet elke discipel van de Wijsheid
de vleselijke liefde, zo hij die heeft,
opgeven,
en de hooggeroemde en Eeuwige, Goddelijke Wijsheid
verkiezen tot zijn bruid en vriendin.

En als hij misschien zozeer aan iemand gebonden is
door een of andere persoonlijke liefde,
en hij zichzelf daartoe plots moest dwingen
op een wijze die die hem bitter valt en veel te bars is,
hij zou tenminste de goede bedoeling moeten hebben
zich uit deze schadelijke liefde terug te trekken,
wanneer hij bespeurt dat goddelijke hulp
hem bij de een of andere geschikte gelegenheid toelacht.

12.

Maar wie, niet door aardse liefde gebonden,
zich tot nu, lui, lauw en nalatig toonden
in hun liefde voor haar,
laat hen deze geestelijke Bruid
als het ware opnieuw huwen
en zich overnieuw in haar liefde hernieuwen,
hierbij gedreven door een zeker gevoel van godsvrucht.

En dit moeten we zo doen, zeggen we,
dat degenen
die eerder dienden uit angst, als bij een gebieder,
zich nu ook inspanssen in de smaak te vallen
en zich te binden in geestelijke en hevige liefde,
als aan een allerliefste bruid:
altijd denkend aan de voortreffelijkheid en godsvrucht
van deze meest goddelijke Bruid,
beseffend hoe gezegend zij zijn
die het verdienen door haar vriendschap in dit leven
gesierd te worden.

En deze bruiloft,
of de hernieuwing van een eerdere bruiloft,
moet tot een vurigere opwekking van godsvrucht
zich niet alleen aan de binnenkant, in de ziel voltrekken,
maar ook aan de buitenkant,
misschien op verborgen wijze
door middel van bepaalde tekens,
bijvoorbeeld met drie knielingen,
om zichzelf daarin aan deze grote Bruid
aan te bieden, te geven en toe te vertrouwen
en om van haar een huwelijksgeeft te vragen,
dat wil zeggen,
de een of andere nieuwe genade
als teken van wederzijdse liefde en trouw,
door de dood, het leven, noch enig schepsel
ooit nog te schenden.

13.

En omdat daden meestal meer in beweging brengen
dan woorden,
zal ik een zeer opmerkelijke, zeldzame
en veel teweeggebracht hebbende gebeurtenis,
aangaande dit onderwerp,
jou onthullen.

Er was een jonge man, een vurige minnaar,
die, na de aardse liefde verlaten te hebben,
deze hemelse Vrouw,
de Goddelijke Wijsheid,

sibi in amicam elegit.

Cupiensusque vehementer
dilectam hanc intimis visceribus cordis sui plenius incorporare,
secretum locum peciit;
et pre amoris stupenda vehementia surgens,
et vestimenta sua a parte superiori corporis extrahens,
arrepto ferro acuto,
super nuda precordia pectoris sui,
in ea parte ubi cordis vitalis pulsus precipue videtur vigere,
predictum ferrum carni sue infixit tam valide,
ut singulis ictibus
cruor sanguineus erumpens sequeretur ictus ferientis,
et sanguinis unde desuper precordiis deorsum defluentes
decurrerent minutatim.

Sicque tot acutas puncturas sevasque fixuras
hinc inde fecit,
donec tandem hoc modo
nomen preclarum sue sponse,
quod est Jhesus,
magnis et capitalibus litteris
super *latitudinem cordis* sui exaravit.

Cum autem
hec amoris vulnera recencia et sangwinolenta
sibi nimium dulcia,
in carne livida aliquamdiu
cum multo amoris incendio portasset,
tandem post multos dies sanatus,
clare et perfecte predictum nomen
caro illa in eodem loco integraliter conservavit.

14.
Postmodum igitur cum hic divinus amator
quemlibet terrenum amatorem
sue sponse vanum nomen
in veste seculari,
ut a non nullis fieri solet, deferri videbat:
ex intimis precordiis
ad divinam sponsam suam conversus,
eiusque amoris superexcellētissimas prerogativas
conmemorans,
ipsius nomen
non in *tabulis lapideis* aut vestimentorum picturis,
rubrica vel *atramento* conscriptis,
sed in tabulis carnalibus cordis,
atque litteris sanguineis,
rosea vernantibus floratura consignatis,
se gestare indelibiliter in suis precordiis gaudebat.

15.
Fructum vero salutiferum divini amoris
inde sibi crescere notabiliter
sciens
ex presencia tanti nominis memoriam iugiter ammonentis,
cupiensque
quoslibet devotos divino
in amore proficere:
swasit eis proinde huius nominis maiorem curam habere:
Non quidem ut id ipsum facerent
et se periculo inconsulte committerent,
neque illud ullo modo ymitari debere
quod sibi ex singulari dono
datum fuit virtute divina superare,
sed quod illud nomen salutiferum
qualitercumque formatum vel conscriptum,
secrete quidem et latenter,
aut in veste aliqua
vel alias ad libitum
pro divini amoris excitacione

uitkoos als zijn vriendin.

Hevig verlangend
deze geliefde dieper in het binnenste van zijn hart op te nemen,
zocht hij een afgezonderde plek op,
en vervuld van een verbazingwekkend hevige liefde rees hij op,
ontkleedde zijn bovenlichaam,
nam een scherpe griffel,
en op zijn blote borst ter hoogte van de hartstreek,
daar waar de hartslag het meest zichtbaar is,
duwde hij het bovengenoemde ijzer in zijn vlees, zo krachtig,
dat er bij elke nieuwe snee
bloed verscheen,
dat van zijn borst naar beneden sijpelde,
druppel voor druppel.

En aldus maakte hij, dan weer hier, dan weer daar,
zoveel scherpe steken en sneden,
totdat hij op deze manier eindelijk
de naam van zijn geliefde Bruid,
dat is Jezus,
groot en in hoofdletters,
ingesneden had dwars boven zijn hart.

Toen hij dan
deze verse en bloederige liefdeswonden,
die hem zo lief waren,
enige tijd in zijn blauwig verkleurde vlees
met groot liefdesvuur gedragen had,
en deze eindelijk, na vele dagen, waren genezen,
bleef de genoemde Naam duidelijk, letter voor letter,
in zijn vlees en op diezelfde plaats zichtbaar.

14.
Wat later, toen deze goddelijke minnaar zag
dat er wereldse minnaars waren
die de ijdele naam van hun bruid
op hun aardse gewaad droegen,
zoals niet weinigen dat plegen te doen,
toen wendde hij zich vanuit het diepst van zijn hart
tot zijn goddelijke Bruid,
en terwijl hij de uitstekende voorrechten van haar liefde
herdacht,
verheugde hij zich haar Naam
niet in stenen tafels of als borduurwerk,
niet met rode of met zwarte inkt,
maar in de vleselijke tafels van het hart,
en met letters van bloed,
aangebracht te hebben als een boeket van roze lentebloemen,
en verheugd was hij dit onuitwisbaar te dragen op zijn hart.

15.
Daar hij bespeurde,
gemaand door de blijvende herinnering aan zulk grote Naam,
dat de heilzame vrucht van goddelijke liefde,
voor hem groeide op een opmerkelijke manier,
en hij verlangde
dat ook anderen godsvruchtigen
voortgang zouden maken in de liefde,
ried hij hen aan meer acht te geven aan deze Naam,
niet zo, dat ze hetzelfde zouden doen
en zich aldus onbezonnen aan gevaren zouden blootstellen,
ook niet dat ze op enigerlei wijze moesten nabootsen
wat hem als een bijzondere geschenk
was gegeven te overwinnen door goddelijke kracht,
maar zo, dat ze deze reddende Naam,
op de een of andere wijze gevormd of geschreven,
in het geheim weliswaar en verborgen,
op een of andere kledingstuk,
of iets anders naar believen,
bij zich zouden dragen

semper deferrent.

Sane predictus adolescens
amandus
memoratum amoris opus ideo fecit,
ut quocienscumque contingeret nomen predictum
sibi soli ac deo ibidem cognitum a se videri,
tociens contingeret pristinam amicitiam rememorando
quasi recenter in corde suo renovari.

16.

Simile huius
quantum ad intencionem facti
legimus de Symone summo sacerdote,
qui amicitiam
quam Judas Machabeus frater eius
dudum
cum romanis statuerat,
quasi iam inveteratam cum renovare vellet:
clipeum aureum illuc in signum misit
et antiquam amicitiam innovavit.
Sic et ipse dominus
in *signum federis*
hominibus *arcum in nubibus* dedit.

Sic et filii Jsrahel
inito federe cum domino
aquam effuderunt,
et vel aras edificantes
aut *lapides* ponentes,
res aliquas corporales statuerunt,
ut per exteriora signa
interior fragilis humana iuaretur memoria.

Multi quoque sancti novi testamenti
in transactis ante nos temporibus
pro incitamento sue devocionis
picturas diversas sibi fecerunt;
quidam ymagines vel cruces iuxta se habuerunt;
nonnulli eciam reliquias vel cetera similia apud se
ut legitur huius rei causa detulerunt.

Hoc ergo ut predictum est faciat scilicet de nomine Jhesu
qui gratiam habuerit.

Animus quippe humanus
facilime a ceptis labitur,
nisi frequenter in ceptis renovetur.

17.

Item sapiencie eterne devoti cultores ac discipuli
possunt qui volunt
cottidie horas subscriptas,
scilicet cursum brevem eidem sapiencie
legere.

Hii autem qui legere nesciunt,
vel legitime occupati sunt,
seu eciam qui eas conmutare cupiunt,
dicant loco earum septem *pater noster*
pro septem consuetis horis,
pro qualibet hora unum.

Hec autem debet esse eorum intentio in hiis horis,
ut divina sapiencia custodiat eorum corda et corpora,
ne ab hoc mundo stultissimo
et modernis temporibus
vanitatibus ac malignitatibus pleno irreciantur,
sed caute et sapienter ambulando
a cunctis malis et periculis preserventur.

om aldus de goddelijke liefde op te wekken.

Daartoe immers had de bovengenoemde jongeman,
Amandus,
het bovengenoemde liefdeswerk verricht,
zodat telkens wanneer hij de bovengenoemde Naam zag,
die alleen voor hem en God te zien was,
hij zich de eens gesloten vriendschap zou herinneren
en deze dan als het ware weer vernieuwd werd in zijn hart.

16.

iets wat daar op lijkt,
met betrekking tot de bedoeling van deze handeling,
lezen we over de hogepriester Simon,
die de vriendschap
die Judas de Makkabeeër, zijn broeder,
in vroegere tijden
met de Romeinen gesloten had,
en die reeds lang leek stand te houden, wilde hernieuwen:
hij stuurde hen een gouden schild als een teken,
en hij hernieuwde de oude vriendschap.
Vergelijkbaar is het ook met hoe de Heer zelf
als teken van het verbond
de mensen een regenboog in de wolken gaf.

Zo ook de kinderen van Israël,
die na de verbondssluiting met de Heer,
water uitgoten,
en door ofwel altaren te bouwen
ofwel stenen te leggen,
iets zichtbaars oprichtten,
opdat door uiterlijke tekenen
het broze menselijke geheugen innerlijk zou worden geholpen.

Ook veel van de heiligen onder het Nieuwe Verbond
hebben in vergane tijden,
als aansporing voor hun godsvrucht
allerlei afbeeldingen voor zichzelf gemaakt;
sommige hadden afbeeldingen bij zich of kruisen,
velen droegen relikwieën of iets dergelijks met zich mee,
en om dezelfde redenen, zoals staat te lezen.

Wie de genade ontving,
laat hij wat gezegd is doen in de Naam van Jezus.

De menselijke geest immers
ontglipt makkelijk aan zijn voornemens,
tenzij hij regelmatig wordt hernieuwd in die voornemens.

17.

De aanbidders en ijverige discipelen van de Goddelijke Wijsheid
kunnen daarom, wanneer ze dat willen,
elke dag de hierna opgeschreven getijden,
dat wil zeggen de korte Cursus van diezelfde Wijsheid,
lezen.

Maar degenen die niet in staat zijn tot lezen,
of zij die anderszins geoorloofd bezig zijn,
of zelfs degenen die afwisseling verlangen,
laten zij in plaats daarvan zeven Onze Vaders zeggen
op de zeven gebruikelijke uren,
één voor elk uur.

En dit moet hun bedoeling zijn bij deze uurgebeden:
dat de Goddelijke Wijsheid over hun hart en lichaam mag waken,
zodat ze niet door deze verdwaasde wereld
en deze moderne tijden,
vol ijdelheid en boosaardigheid, in de val worden gelokt,
maar door een bedachtzame en wijze levenswandel
voor alle kwaad en gevaren behoed worden.

18.

Item in mensa post benedictionem
antequam incipiant comedere
dicant unum *pater noster*
pro elemosina spirituali hiis animabus
que maxime sunt indigentes in purgatorio:
Attendentes quam periculosum sit
gratis elemosinam comedere,
et per continua suffragia
fideliter eam non deservire,
et quam pium sit
in nullo se iuvare valentes
iuvare,
et cum quanta nichilominus gratitudine gaudeant se
in tanta miseria
vel minimam guttam
aut *micam* unam,
que cadit de mensa dominorum suorum,
recipere pro refrigerio qualicumque.

19.

Et ut hoc quoque exercitium pietatis
magis gratum ac perswasibile
devotis mentibus fiat,
sciendum
quod dum devota quedam
approbate religionis persona
simul cum ceteris quibusdam
has oraciones faciendas de novo suscepisset,
precipue tamen magna devocione
erga premissum
de profundis
pro animabus desolatis dicendis
flagraret:
apparuerunt ei in quadam visione anime multe
locis purgabilibus deputate,
que ex vili habitu et gestu miserabili
quem preferabant,
suffragiorum se beneficio indigere deflebant.

Inter quas tamen singulariter una ipsam accessit,
et flebiliter ab ea peccit,
ut se permitteret esse hunc suum mendicum,
cui cottidie in mensa
de profundis predictum
pro elemosina erat largitura.

Ex qua visione postmodum fervencius
erga hanc agebatur elemosinam spiritualem.

20.

Item unum *pater noster*
dulcissimo et salutifero nomini eterne sapiencie
quod est Jhesus,
ut dominus et salvator noster
omnes hos eterne sapiencie discipulos
sanctamque matrem ecclesiam
salvet et custodiat
a cunctis adversis
et ab omnium tueatur hostium insidiis.

Sane ob reverenciam tanti nominis,
eidem premittendo vel eciam subinferendo dicant hec verba:

Benedictum sit nomen domini nostri Jhesu Cristi dei
et gloriose virginis Marie matris eius
in eternum et ultra.

Amen.

Et de hoc extant indulgencie.

18.

Evenzo, aan tafel na de zegening,
voor ze met de maaltijd beginnen,
laten ze dan een Onze Vader zeggen
als geestelijke aalmoes voor die zielen
die dit in het vagevuur het meest nodig hebben,
bedenkend hoe gevaarlijk het voor hen is
kosteloos aalmoezen te eten
zonder de gever niet steeds
trouw in hun voorbedes op te nemen,
en welk een God welgevallig werk het is
hen te helpen
die zich op geen enkele manier zelf kunnen helpen,
en hoe verheugd en dankbaar zij toch zelf zouden zijn
in zulke ellende,
als ook maar een druppeltje, hoe klein ook,
of een enkel kruimeltje
van de tafel van hun meesters zou vallen,
en ze dat ter verkwikking ontvingen.

19.

En opdat deze oefening van godsvrucht
aangenamer en overtuigender
mag worden voor een toegewijde ziel,
moet men weten,
dat toen een zekere godsvruchtige persoon,
ze was lid van een vertrouwde orde,
het samen met enkele anderen op zich nam
deze gebeden weer op te zeggen zoals het eens gebruikelijk was,
en ze hierbij vooral
tijdens het 'de profundus',
dat om de genoemde redenen
gebeden dient te worden voor de verlaten zielen,
brandde van ijver,
ja, dat haar toen in een visioen vele zielen verschenen,
die gezonden waren naar een plek in het vagevuur,
zielen die door hun jammerlijk uiterlijk en ongelukkige gebaren
lieten zien,
dat ze beweenden nood te hebben aan haar voorbedes.

Onder hen was er een die in het bijzonder naar voren trad,
en die haar onder tranen smeekte,
toe te staan haar bedelaar te mogen zijn,
aan wie dagelijks aan tafel
het voornoemde 'de profundus'
als aalmoes geschonken zou worden.

Door en na dit visioen was haar verlangen nog groter
geestelijke aalmoezen te kunnen uitdelen.

20.

Evenzo, zeg één Onze Vader
tot de zeer lieflijke en heilzame Naam van de Eeuwige Wijsheid,
die Jezus is,
opdat onze Heer en Heiland
al deze discipelen van de Eeuwige Wijsheid
evenals de Heilige Moederkerk,
mag bewaren en behoeden
voor alle tegenspoed,
en beschermen tegen de strikken van al hun vijanden.

En uit eerbied voor zulk een verheven Naam,
zeg voor of na het Onze Vader deze woorden:

'Gezegend zij de Naam van onze Heer Jezus Christus
en van de roemrijke Maagd Maria, zijn moeder,
voor altijd en eeuwig.

Amen.'

En er zijn hier aflaten aan verbonden.

Racio huius oracionis de hoc nomine est,
ut ille dulcis Jhesus,
qui pro chdolor hiis ultimis temporibus
de cordibus multorum
quantum ad devocionis fervorem
deletur et extinguitur,
et tam dampnabiliter iam proiectus est,
eo quod tam innumeri sunt
qui *que sua sunt querunt*,
non que Jhesu Cristi:
ut inquam hoc mellifluum nomen
aliquomodo reviviscat,
et cordibus fidelium
inculcetur ac renovetur,
praedictum fiat pietatis exercitium.

Hanc nimirum proiectionem Jhesu
a suis quondam dilectis
ipsamet divina sapiencia
non nullis in visione apparens
conquesta est voce querulosa.

21.

Item prima die
ab ecclesia instituta
pro hystoria *sapientie* cantanda,
videlicet prima dominica mensis augusti,
et ante vigiliam nativitatis
quando inchoatur ad vespas
antiphona *O sapientia*,
et diebus sequentibus
usque ad noctem illam gloriosam,
cum in hunc mundum
patris genitura eterna sapiencia dignata est introire:
fiat aliqua specialis memoria de ea
in oracionibus privatis
per antiphonam,
vel collectam,
vel oracionem dominicam.

Si eciam aliquis temporibus illis cum vacaret,
missam privatam de eterna sapiencia celebraret,
gratum haberet.

22.

Item
discipulis et amatoribus sapientie
tres adhuc dies in anno
debent esse precipue observabiles,
ita ut qualibet istarum trium dierum
aliquod obsequium speciale faciant
huic sponse spirituali.

Prima est dies circumcisionis domini.

In hac enim die incipit annus,
et secundum consuetudinem quarundam terrarum inveteratam
hac die hii
qui sibi invicem in amicitia singulariter
sunt iuncti,
consueverunt sibi mutuo strenas dare
et bonum annum optare.

Sic igitur similiter
pro excitatione dormitantis anime ad amorem divinum
quilibet devotus sapientie discipulus et amator
in hac die
suam unicam ac dilectissimam sponsam divinam accedat,
et bonum annum pro strenis
sibi ipsi et omnibus ipsius condiscipulis

Dit is de reden voor dit gebed over deze Naam:
daar deze lieve Jezus,
die de laatste tijd, o helaas,
in de harten van velen
voor zover het de vurigheid van de godsvrucht betreft,
gedoofd en uitgewist is,
en er nu zelfs op verderfelijke wijze uit verdreven is
omdat al die ontelbaar velen
slechts zoeken wat het hunne is
niet wat Jezus Christus toekomt,
ja, opdat zijn Naam, vloeiend van honing,
op de een of andere manier weer mag herleven
en in de harten van de gelovigen
ingeprint en vernieuwd mag worden,
daarom deze voornoemde oefening van godsvrucht.

Deze verwerping van Jezus
door wie eens zijn geliefden waren,
ja, zelfs de Goddelijke Wijsheid zelf,
bij sommigen in een visioen verschenen,
betreurde het met klagende stem.

21.

Ook op de eerste dag
die door de kerk ingesteld is
om de geschiedenis van de Wijsheid te zingen,
namelijk de eerste zondag van de maand augustus,
en in de tijd vóór de nachtwake tot de Geboorte,
wanneer men tijdens de vespers,
de antifoon 'O Sapiencia' zingt,
evenals op de dagen die volgen,
tot aan die roemrijke nacht,
waarop de Eeuwige Wijsheid zich verwaardigde
deze wereld binnen te gaan door de geboorte uit de Vader,
moet men haar op een bijzondere wijze herdenken
in de persoonlijke gebeden,
met een antifoon,
een collecta-gebed,
of een Onze Vader.

Zou iemand in die dagen vrijgesteld zijn,
en een votiefmis dan opdragen voor de Eeuwige Wijsheid,
ze zou het verwelkomen.

22.

Tevens moeten er
voor de discipelen van de Wijsheid en haar minnaars
nog drie dagen in het jaar zijn
waarop het voor hen gepast is
om, op elk van deze drie dagen,
een bijzondere eerbetoon te brengen
aan deze geestelijke Bruid.

De eerste dag betreft de besnijdenis van de Heer.

Op deze dag namelijk begint het jaar,
en volgens oud gebruik in bepaalde landen,
is het op deze dag voor degenen
die op bijzondere wijze
met elkaar verbonden zijn in vriendschap,
gebruikelijk elkaar geschenken te geven
en elkaar een goed nieuwjaar te wensen.

Evenzo,
om de slapende ziel tot goddelijke liefde te wekken,
zal daarom elke discipel en minnaar van de Wijsheid
op deze dag
zijn enige en meest geliefde goddelijke Bruid naderen,
en oprecht om een goed nieuwjaar vragen, als een gift
voor zichzelf, voor ieder van zijn medediscipelen

et sancte matri ecclesie fideliter deposcat,
aliquam oracionem specialem faciendo,
vel etiam cui hoc congruit
cereum accensum in honorem ipsius
qui eterna lux est,
ad altare vel ante crucifixum offerendo,
vel procurando,
in signum
quod omnem salutem suam fidelis discipulus
in hoc instabili tempore recognoscit,
et vult se a sola sponsa divina habere,
et quod amor eius solius
in corde suo debeat ardere et lucere;
et petat
ut si hic amor fortassis aliqua occasione extinctus est,
tam misericorditer reaccendatur,
ut de cetero numquam extingwatur.

23.
Secunda dies est
dominica in quinquagesima,
que dies a plerisque appellatur carnisprivium;
et hec ab huius mundi stultis amatoribus celebris habetur,
et cum vanitatibus supervacuis expenditur.

Tunc enim
amici et sodales convenire consueverunt,
et solacia mundana ac peritura sibi invicem facere.

In signum ergo
quod illa divinissima sponsa
suo discipulo debet esse hoc totum
quod est gaudii ac solacii et amoris
in hoc mundo et in futuro:
ideo
pro excitacione devocionis tepidi cordis sui
faciat sicut prius.

24.
Tercia vero, est prima dies mensis maii,
cum vernalis serenitas
omnibus grata et desiderabilis
incipit in terre germinantibus pulchre apparere.

Nam tunc consuetum est,
et maxime in partibus Suevie terre Almaniae,
quod adolescentes de nocte silvas petunt,
et arbores viriditate foliorum venustas precidunt
et floribus ornatas
pre foribus locant
ubi se putant habere amicas,
in signum amicitie et fidelitatis.

Sic ergo
ut ex iniquo principio
conflatur sancta devotio,
sicut et de prima die mensis augusti
noscitur ab ecclesia factum esse,
hoc quod ab illis
supervacue fit homini mortali,
ab istis devote fiat
omnium conditori,
et tanto sollicitius,
quanto hec divinissima amica
omnes mortales in gratiis precellere
dubium non est.

Unde illa die
sue karissime sponse divine
ad incitacionem sue devocionis
lumen corporale offerant,

en voor de heilige Moederkerk,
en dit doen met het uitspreken van een bijzonder gebed,
of zelfs, voor wie dit passend is,
met een ontstoken kaars, ter ere van degene
die het eeuwige Licht is,
een kaars die hij aan het altaar of voor het kruisbeeld offert,
of laat offeren,
als teken
dat de getrouwe discipel geheel zijn redding
in deze wankele tijden afkomstig weet
van de goddelijke Bruid en deze alleen van haar wil ontvangen,
en dat zijn liefde, voor haar alleen
in zijn hart moet branden en schijnen;
en hij zal vragen
dat als deze liefde misschien ooit dreigt uit te doven,
deze zo barmhartig weer mag worden aangewakkerd,
dat ze daarna nooit meer zal uitdoven.

23.
De tweede dag betreft
zondag quinquagesima,
door de meeste mensen carnaval genoemd;
de dwaze minnaars van deze wereld vieren het
en geven zich dan over aan overbodige ijdelheden.

Dan immers
plegen vrienden en kameraden zich te verzamelen
en elkaar met wereldse en vergankelijke spelen te vermaken.

Ten teken dan,
dat die meest goddelijke Bruid
voor haar discipel alles moet zijn,
alles wat vreugde, vertroosting en liefde is,
in deze wereld en in de toekomstige,
laat hij,
om de godsvrucht van zijn lauwe hart te ontsteken,
doen zoals hierboven beschreven.

24.
De derde dag betreft de eerste dag van de meimaand,
wanneer het lenteweer
tot ieders blijdschap en wens
het gewas van de aarde laat ontspruiten in al zijn pracht.

Want dan is het de gewoonte,
vooral in Zwaben, een streek in de Duitse landen,
dat jonge mensen 's nachts de bossen ingaan,
er prachtige takken vol groene bladeren afsnijden,
om ze vervolgens, gesierd met bloemen,
te plaatsen voor de huisdeur
waarachter ze een vriendin verhoppen,
dit als een teken van vriendschap en van trouw.

En daarom,
opdat uit een onbetamelijk uitgangspunt
heilige toewijding mag ontstaan,
zoals op de eerste dag van de maand augustus,
waarvan we weten dat de kerk dat zo gedaan heeft,
laat wat anderen op ijdele wijze
ten behoeve van sterfelijke mensen doen,
door godsvruchtigen gedaan worden
voor de Schepper van alle dingen,
en dat met des te meer ijver;
want dat deze goddelijke Vriend
alle stervelingen in genade overtreft,
daarover bestaat geen twijfel.

Daarom zouden ze op die dag
hun liefste, goddelijke Bruid,
om hun eigen godsvrucht aan te wakkeren,
het licht van een kaars moeten schenken

vel aliquam oracionem devotam dicant,
seipsos eidem affectuosius recommendando.

25.
Discipulis quoque sapientie
summo cordis affectu honoranda est
illa mater summi regis
eterne sapientie,
que eosdem tamquam filio proprio speciales,
in speciales sibi vult assumere filios,
et eorum curam gerere
materno cum affectu.

Unde quilibet devotus sapientie discipulus
debet eam cottidie honorare
cum salutatione angelica
novem vicibus dicta.

Unum *ave Maria* dicat cum genuflexione
summo mane cum primo surgit de lecto,
omnia bona opera sua die illa facienda,
regine celi ad manus devote porrigendo,
ut
cum tam reverenda et dilecta mater
ea presentaverit suo filio regi summo
grata et accepta fiant,
ob reverentiam tante mediatrix,
que fortassis modica ac vilia minusque
grata fierent
inmediate presentata
per manus peccatoris.

Similiter in sero faciat
post omnes oraciones,
cum iam inmediate ad lectum est eundum.

Et ut eo securius dormiat,
ab ea petat,
ut quidquid illa die minus factum est
per ipsam suppleatur,
quod male factum
per ipsam pie relaxetur,
et quod bene factum est
per eam conservetur et gratificetur.

26.
Item septem *ave Maria* dicant
cordi genitricis dei dulcissimo
omniumque peccatorum refugio piissimo,
ut ipsa illud
suavissimum eterne sapientie triclinium
cunctorumque
miseracionum domini depositoryum supereffluentissimum,
misericorditer aperiat
et inclinet
ad omnes huius sapientie filii sui discipulos
in ultimo exitu spiritus sui,
ut eos tunc pie defendere
et ad celi palacia concomitare dignetur.

27.
Postremo vero omni anno
proxima feria inmediate sequente diem animarum
pro eisdem
videlicet harum oracionum
conparticipibus defunctis,
et pro ipsorum caris amicis
missam dicant qui sunt sacerdotes vel offerant,
aut centum *pater noster* dicant
qui sacerdotes non sunt.

Subiungentes devote premissis oracionibus

of voor haar een vroom gebed zeggen,
om zichzelf zo met nog grotere genegenheid haar aan te bevelen.

25.
Ook moeten de discipelen van de Wijsheid
met de hoogste genegenheid van het hart,
deze Moeder van de opperste Koning,
de Eeuwige Wijsheid, eren,
die de zonen van haar eigen Zoon,
wil opnemen als haar eigen, bijzondere kinderen
en die voor hen zorg wil dragen
met de genegenheid van een moeder.

Daarom moet elke toegewijde discipel van de Wijsheid
haar dagelijks eren
met een *Ave Maria*,
negenmaal herhaald.

Hij moet gekniel een *Ave Maria* zeggen
vroeg in de ochtend, meteen nadat hij uit bed is opgestaan,
en alle goede werken die hem deze dag te doen staan,
godsvruchtig in de handen leggen van de Hemelse Koningin,
hopend dat
wanneer een Moeder, zo erenswaardig en beminnelijk,
hen aanreikt aan haar Zoon, de hoogste Koning,
ze verwelkomt en aanvaard worden
zulke Middelaars ter ere,
werken die misschien als geringer en nietszeggender
aanvaard zouden worden,
zouden ze rechtstreeks aangereikt zijn
door de hand van de zondaar.

Laat hij hetzelfde doen in de avond
nadat alle gebeden gezegd zijn,
vlak voordat hij naar bed gaat.

En om des te veiliger te kunnen slapen,
vraagt hij haar,
dat alles wat die dag onvoldoende is gedaan,
door haar toedoen aangevuld zal worden,
dat wat slecht is gedaan,
door haar toedoen verzacht zal worden,
en wat goed is gedaan,
door haar toedoen behouden en aanvaard zal worden.

26.
Net zo zullen ze zeven keer het *Ave Maria* zeggen
tot het Hart van de allerzoetste Moeder van God,
voor alle zondaars de allertrouwste toevlucht,
opdat zij deze
allerzoetste rustplaats van de Eeuwige Wijsheid
en
overvloeiende bewaarplaats van de barmhartigheid van de Heer,
op genadige wijze mag openen,
en zich ontfermen wil
over alle discipelen van de Wijsheid, haar Zoon,
wanneer zij de geest geven bij hun laatste ademtocht,
en zich verwaardigd hen liefdevol te verdedigen
en hen te begeleiden naar de hemelse paleizen.

27.
Elk jaar tenslotte,
op de eerste weekdag na Allerzielen,
moeten ze voor hen,
dat wil zeggen voor alle overledenen
die opgenomen worden in de gebeden,
en voor hun dierbare vrienden
de mis lezen of opdragen, als ze priester zijn,
of honderd Onze Vaders zeggen,
als ze geen priester zijn.

En liefdevol moeten ze het navolgende

hanc supplicacionem,
ut deus et dominus noster
per suam eternam sapienciam
misericorditer ecclesie sue dudum tribulate subveniat,
et eam ad pacem ponat et tranquillitatem.

28.
Conpendiosius autem predicta recapitulantes,
sciendum
quod amatores seu cultores eterne sapiencie
secundum premissa
debent carnalem seu terrenum amorem
qui occasio multorum est malorum
deserere,
et eternam sapienciam in sponsam spiritualem assumere,
vel desponsacionem
hanc dudum contractam
novo devocionis affectu renovare,
et ad maiorem devocionis incitacionem
tres prostraciones in loco oracionis secreto facere,
cum se primo ad hoc offerunt.

Item possunt facere ea que secuntur,
videlicet
cottidie dicere septem *pater noster*
pro septem horis sapiencie,
pro qualibet hora unum.

Item in mensa ante sumpcionem cibi
dicant unum in elemosinam spiritualem
hiis animabus
que sunt magis egentes in purgatorio.

Item nomini Jhesu dulcissimo
unum
contra omne malum et infortunium mentis et corporis,
eidem premittendo vel subiungendo
hec verba:

Benedictum sit nomen domini nostri Jhesu Cristi dei
et gloriose virginis Marie matris eius
in eternum et ultra.

Et sic erunt in universo novem *pater noster*.

Et qui habent gratiam
possunt pro incitacione et signo divini amoris
nomen Jhesu secum occulte portare.

Hii autem qui sciunt legere
debent dicere pro maiori devocione
cursum de sapiencia,
et intermittere septem *pater noster* prima predicta.

Item beate virgini
cum primo surgunt
dicant unum *ave Maria*,
ut ipsa sit bonorum ab ipsis ea die factorum
presentatrix;
et in sero unum post omnes oraciones,
videlicet cum sunt in procinctu se deponendi,
ut sit malorum commissorum
ab ipsis reconciliatrix.

Item cordi suo misericordissimo
septem,
ut horum omnium condiscipulorum in mortis articulo
sit adiutrix.

Et hec similiter erunt novem *ave Maria*.

toevoegen aan hun gebeden,
dat God, onze Heer,
door zijn Eeuwige Wijsheid
genadig zijn Kerk, die al geruime tijd gekweld wordt, mag helpen,
en in haar de rust en vrede mag vestigen.

28.
Om het bovenstaande korter samen te vatten:
weet,
dat de minnaars en aanbidders van de Eeuwige Wijsheid,
zoals hiervoor gezegd is,
de vieselijke of aardse liefde,
die de aanleiding vormt tot veel kwaad,
moeten opgeven,
en de Eeuwige Wijsheid aannemen als hun geestelijke Bruid,
of dat ze dit huwelijk,
wanneer het een tijd geleden is aangegaan,
met frisse liefde hernieuwen,
en dat ze om de godsvrucht nog beter op te wekken
in het geheim drie knievallen maken, daar waar ze bidden
elke ochtend, wanneer ze zich haar offeren.

Ze kunnen ook het navolgende doen,
te weten,
elke dag zeven Onze Vaders bidden
voor de zeven uren van de Wijsheid,
één voor elk uur.

Evenzo aan tafel, voor ze beginnen met eten,
zullen ze een Onze Vader zeggen als geestelijke aalmoes
voor die zielen
die het in het vagevuur het meest nodig hebben.

En tot de allerzoetste Naam van Jezus,
één Onze Vader
tegen alle kwaad en tegenspoed van lichaam en geest;
en de volgende woorden
hieraan vooraf laten gaan of toevoegen:

Gezegend zij de Naam van onze Heer en God, Jezus Christus,
en van de roemrijke Maagd Maria, zijn Moeder,
voor eeuwig en immer.

En zo zullen het in het geheel negen Onze Vaders zijn.

En zij die de genade hebben,
kunnen ter opwekking en als teken van goddelijke liefde
in het geheim de Naam van Jezus bij zich dragen.

Degenen echter die kunnen lezen,
moeten voor grotere godsvrucht
het getijdengebed van de Wijsheid zeggen,
en de zeven genoemde Onze Vaders invoegen.

En tot de gezegende Maagd
zullen ze, zodra ze opstaan,
een Ave Maria zeggen,
opdat alle goede werken door hen verricht die dag
door haar mogen worden aangereikt aan God;
en 's avonds nog een, na alle gebeden,
wanneer ze zich klaarmaken naar bed te gaan,
opdat ze tot Verzoenster mag zijn
voor het kwaad dat ze hebben begaan.

En ook tot haar allerbarmhartigst hart
zeg zeven keer het Ave Maria,
opdat zij alle medediscipelen in stervensnood
tot een helpster mag zijn.

En samen zullen het dan negen Ave Maria's zijn.

Item debent prima dominica mensis augusti,
cum incipit hystoria de *sapientia*,
et ante natale domini
dum incipiunt sollempnes antiphone *O sapientia*
et cetera,
aliquam oracionem vel memoriam
ad libitum de sapientia facere.

Item diem circumcisonis
et dominicam in quinquagesima
et primam diem maii
debent in speciali obsequio habere,
oracionem faciendo
vel candelam accensam offerendo,
vel procurando
quibus hoc facere convenit.

Et item proxima feria post diem animarum
pro omnibus hiis sapientie eterne discipulis defunctis,
et pro ipsorum caris
missam celebrare vel offerre,
vel centum *pater noster* dicere,
secundum quod tunc congruit statui uniuscuiusque.

29.
Si vero essent aliqui adeo debiles vel infirmi,
vel occupationibus licitis dediti,
ut pro tempore a predictis impediuntur,
vel si essent tam duri cordis et secularis animi,
quod propter eorum ignaviam
nescirent singula prout dictum est applicare:
dicant novem *pater noster*
cum totidem *ave Maria*,
et faciant suffragium predictum;
et hec faciant illa intencione
implicite
qua et ceteri explicite,
et sufficit.

Si eciam aliqui essent
qui predicta *ave Maria*
vellent conmutare
in totidem *salve regina*,
et illud *pater noster*
quod in mensa ante cibum
pro animabus dicitur,
in psalmum *de profundis*:
bene facerent
ad honorem sapientie eterne
que est benedicta in secula.

30.
Porro ut ad propositum nunc paululum redeamus,
considerare libet
quod hec mea
inquit divina sapientia perutilis doctrina,
simplicitate quidem sermonis inculta,
sed revera omni fructu spirituali operose fecunda,
tibi erit devocione precipua suscipienda.

Nam ut ipse cernis et experiri potes,
per eam
fervor devocionis accenditur,
cultus divinus ampliatur,
proximus utiliter edificatur;
sed et animabus
in locis purgabilibus degentibus
pium inde adiutorium confertur;
nullique nisi
forte invido detractori
vel inpio derogatori

Dan, op de eerste zondag van de maand augustus,
wanneer de lezing van de Wijsheidsboeken begint,
en vóór de geboortedag van de Heer,
wanneer de plechtige antifonen 'O Wijsheid'
enzovoorts beginnen,
moeten ze een oefening van gebed of bezinning
voor de Wijsheid doen, al naargelang hun keuze.

Ook moeten ze op de dag van de besnijdenis,
op zondag quinquagesima
en op de eerste dag van de maand mei
een bijzondere dienst verrichten,
door een gebed uit te spreken,
een brandende kaars aan te bieden,
of door ervoor te zorgen
dat degenen die daartoe geschikt zijn dit doen.

En evenzo, op de eerste weekdag na Allerzielen,
voor alle overleden discipelen van de Eeuwige Wijsheid
en voor hun dierbaren,
moeten ze een mis vieren of opdragen,
of honderd Onze Vaders bidden,
afhankelijk van wat passend is voor hun levensstaat.

29.
Maar zij die door zwakte, ziekte,
of door geoorloofde bezigheden,
een tijdlang verhinderd zijn het voorgaande te doen,
of zij die zo lauwhartig en werelds zijn,
dat ze vanwege hun traagheid
niet weten hoe het voorgaande na te leven,
laat ze negen Onze Vaders zeggen
met evenzoveel Ave Maria's,
en laat ze de bovengenoemde voorbedes uitspreken;
en wanneer ze met dezelfde gezinning
en in beknopte vorm doen
wat de anderen op uitgebreidere wijze doen,
dan zal het volstaan.

En mochten er sommigen zijn
die het bovengenoemde Ave Maria
willen veranderen
in een dagelijks Weesgegroet O Koningin,
en voor het Onze Vader
dat aan tafel voorafgaand aan de maaltijd
voor de zielen wordt gezegd,
de psalm De Profundis bidden,
dan kunnen ze dat met een gerust hart doen
tot eer van de Eeuwige Wijsheid,
die geheiligd is in eeuwigheid.

30.
Welnu, om een beetje terug te keren naar het voorafgaande,
bedenk,
zegt de Goddelijke Wijsheid,
dat deze zeer nuttige onderwijzing van mij,
hoewel aangereikt in ongesmukte woorden,
waarlijk rijk is aan spirituele vruchten van alle aard,
en door jou met de grootste toewijding ontvangen moet worden.

Want zoals je zelf kunt zien en ervaren,
wordt hierdoor
de vurigheid van toewijding aangewakkerd,
de goddelijke aanbidding verruimd,
en de naaste op nuttige wijze gesticht;
maar ook de zielen
die op plaatsen wonen bedoeld voor zuivering,
hen wordt hiermee godsvruchtige hulp verleend;
en niemand,
behalve dan misschien een afgunstige lasteraar
of een goddeloze kleinerder

habentibus intellectum excecatum et affectum induratum,
poterunt hec iusto examine probata displicere.

Ordine igitur caritatis debito hic servato,
exinde primo devocionem tibi haurias,
deinde
proximorum provideas animarum saluti.

met een verblind begrip en een afgestompt hart,
kan haar na een eerlijk onderzoek afkeuren.

Wordt de orde van de naastenliefde in acht genomen,
dan put je daar allereerst godsvrucht uit voor jezelf,
en tevens
draag je bovendien zorg voor het zielenheil van je naasten.

Capitulum octavum.

**Fructus multiplex divine benedictionis
quem discipuli sapientie merentur accipere
ex eius desponsacione.**

1.

*Dum aurora finem daret,
et tempus hoc iocundum
votivis cum gaudiis et festivis laudibus
in huius dulcissime sponse divine felici allocutione
expensum finem haberet,
iam iamque discipulus
qui
divinis interim vacaverat conspectibus,
ad exteriora opera laboriosa vocaretur,
sompnumque huius quietissime contemplacionis
et interne suavitatis
interrumpere obediencie stimulis urgeretur:
totus ad dilectam conversus,
et in amoris lacrimas resolutus,
in oscula sancta ruens,
ei quam diligebat anima
eius precordialissime valedixit,
crebroque brachiis amoris affectuosissime eam
sibi sponsam spiritualem constringens,
sustinuit quasi horam dimidiam,
et talia inter querulosa valedictionis verba,
lacrimosa voce subintulit dicens:*

*Nunc quoque sermo michi ad te dirigitur,
O precordialis amor cordis mei,
cui soli me totum conmissi,
cupiens hec in evum perpetuari.*

*Gracias tibi dilecte refero
pro hiis aliisque innumeris beneficiis
michi a te ex gracia sola collatis.*

Tibi laus et gloria in secula.

2.

*Te obsecro
intimo cordis ignito desiderio,
per viscera misericordiarum tuarum,
et per virtutem sanguinis rosei
quem habunde in tua passione
pro humani generis redemptione effudisti,
ut hos omnes
qui te eternam sapienciam decreverint
modo prefato desponsare,
teque voluerint colere
cum premissis oracionum devotis exercitiis,
seu eciam hec eadem fidelibus studuerint communicare:
ut inquam hos omnes
benediccionem salutari benedicas,
rex meus et deus meus.*

*Tu namque es fructus ille benedictus
olym mundo repromissus,
in hoc singulariter privilegiatus,
ut cuicumque tu benedixeris,
sit ille benedictus.*

3.

*Benedic ergo pater my pueris istis,
amatoribus videlicet ac discipulis tuis,
benediccionem omnium patriarcharum
et cunctorum electorum tuorum
qui tibi ab inicio placuerunt,*

Hoofdstuk 8.

**De vele vruchten van de goddelijke zegen,
die de discipelen van de Wijsheid verdienen te ontvangen
uit hun huwelijk met haar.**

1.

Toen de dageraad het einde aankondigde
en dit heerlijke seizoen
van beloftes, vreugden en feestelijke lofprijzingen
afgesloten werd met de opgewekte woorden
van deze zeer zoete, goddelijke Bruid,
toen, ja toen, was de discipel,
die zich
een tijd lang ledig gehouden had in goddelijke beschouwing,
reeds geroepen tot het doen van uiterlijke werken,
en werd hij door de prikkel van gehoorzaamheid gemaand
de sluimer van de beschouwing, met haar diepe rust
en innerlijke zoetheid, te onderbreken;
en zich geheel en al tot zijn geliefde wendend,
en onder tranen van liefde,
overstelpde hij haar met heilige kussen,
en haar, die zijn ziel zo liefhad,
riep hij vanuit het diepst van zijn hart een vaarwel toe,
en met liefdevolle armen en in teder verlangen
omhelsde hij zijn geestelijk Bruid, steeds weer opnieuw,
wel een half uur lang;
en tussen de klagende woorden van afscheid,
en met in een tranen gesmoorde stem, zei hij:

‘Nu dan, nu is mijn toespraak gericht tot jou,
O allerinnigste liefde van mijn hart,
jij, de enige aan wie ik me geheel en al heb toevertrouwd;
O dat dit eeuwig zo mag duren.

Jou, mijn geliefde, betuig ik dank,
voor deze en de ontelbaar andere weldaden,
mij verleend door jouw genade alleen.

Jou zij de eer en de heerlijkheid, voor eeuwig en altijd.’

2.

Ik smeed je
met heel mijn hart en in brandend verlangen,
door jouw allerinnigste barmhartigheid
en de kracht van je rozenrode bloed,
dat je in jouw Lijden overvloedig hebt vergoten
voor de verlossing van de mensheid,
dat al degenen
die besloten hebben, jou, Eeuwige Wijsheid,
te huwen op bovengenoemde wijze,
en jou willen eren
met voornoemde godsvruchtige gebedsoefeningen,
en getracht hebben de gelovigen hiermee bekend te maken,
dat jij hen allen, bid ik,
zegt met jouw heilbrengende zegen,
jij, mijn Koning en mijn God.

Want jij bent het, die gezegende vrucht
lang geleden aan heel de wereld beloofd,
en het is jouw bijzonder voorrecht,
dat al wie jij zegent,
gezegend zal zijn.

3.

Daarom, mijn Vader, zegen deze kinderen,
jouw minnaars zijn het en je discipelen,
met de zegen van al de patriarchen
en van elk van jouw uitverkorenen
in wie jij je welbehagen had al vanaf het begin,

ut eorum tandem
felici numero cum gaudio aggregentur.

Invocetur queso nomen tuum amabile et gloriosum
super eos,
ut sit eis
in protectionem salutis
in cunctis mundi huius variis vite periculis.

Tua eterna sapientia eos in agendis dirigat.

Angelus pacis ipsos custodiat,
et prosperitas anime et corporis
eis arrideat salutaris.

4.
Da eis domine *locum penitentie*,
ut
per veram contricionem,
et puram confessionem,
atque satisfactionem perfectam
ante mortem suam ad te suum creatorem convertantur,
tibi que perfecte reconcilientur,
nec non et sacrosancti corporis tui
perceptione pro viatico in extremis laborantes muniantur,
ita ut nequaquam
subitanea et inprovisa ac indisposita morte
preoccupentur.

5.
Fac eis domine *propter nomen tuum* gratiam hanc,
ut sicut nunc per hec devota servicia tibi famulantur,
sic in hora extrema sue expirationis
a te benedicantur,
et a tua dulcissima matre,
Matre inquam *miseri cordie*,
ad regna gloriosa perducantur,
ubi in celesti patria
sancta illa *agmina beatorum spirituum*
post presentis incolatum miserie
ab ubertate domus dei feliciter deebriantur,
Te regem glorie dominumque virtutum
in decore suo conspicientes,
Jhesum Cristum dominum nostrum:
Qui cum patre et spiritu sancto
vivit et regnat
per omnia secula seculorum.

Amen.

Explicit horologium sapientie.

zodat ze zich eindelijk
met vreugde kunnen voegen bij hun gelukkige aantal.

Mag jouw beminnelijke en eervolle Naam, bid ik,
over hen worden aangeroepen,
zodat deze voor hen
tot een reddende beschutting zal zijn
bij de vele soorten gevaar die het leven in deze wereld kent.

Mag jouw Eeuwige Wijsheid hun handelen leiden.

Mag de engel van vrede hen bewaken,
en gezondheid en voorspoed van ziel en lichaam
hen heilvol toelachen.

4.
Geef hun, o Heer, ruimte voor boetedoening,
opdat zij zich
door oprecht berouw,
een zuivere schuldbelijdenis,
alsook door een volmaakte voldoening,
voor hun dood tot jou, hun Schepper, kunnen wenden,
en zij zich volledig met jou kunnen verzoenen,
en dat ze door het ontvangen van jouw Allerheiligste Lichaam
in hun doodstrijd beschutting vinden voor hun laatste reis,
en ze niet, op geen enkele wijze,
door een plotse en onverwachte dood op onvoorbereide wijze
verrast worden.

5.
Heer, schenk hun deze genade omwille van jouw Naam,
zodat ze, zoals ze nu vol overgave jou dienen,
in hun stervensuur
gezegend mogen worden door jou
en ze door jouw liefste Moeder,
de Moeder, zeg ik, van barmhartigheid,
begeleid mogen worden naar het heerlijke Koninkrijk,
het hemelse Vaderland,
waar de schaar der gelukzalige geesten,
na de ballingschap in dit ellendige, aardse leven,
dronken wordt door de blijmoedige overvloed van Gods huis,
jou in al zijn pracht aanschouwend,
Koning en Heer van de machten,
Jezus Christus, onze Heer,
die met de Vader en de Heilige Geest
leeft en heerst
in de eeuwen der eeuwen.

Amen.

Hier eindigt de Klok van de Wijsheid.

Cursus de aeterna sapientia.

**Quicumque desiderat sapientiam aeternam
familiarem sibi sponsam habere,
debet ei has horas cotidie devote legere.**

℣.

Salutem mentis et corporis
donet nobis Jesus, Sapientia Patris.

Domine labia etc.

Deus in adiutorium meum intende.

INVITATORIUM.

Aeternae Sapientiae fontem adoremus,
* Et pro gloria nominis eius iubilemus.

*De invitatorio dicatur solum primus versus
cum Gloria Patri.*

< Venite, exultemus Domino,
iubilemus Deo, salutari nostro:
* praeoccupemus faciem eius,
et in psalmis iubilemus ei >.

HYMNUS.

Jesu dulcis memoria
Dans vera cordis gaudia,
Sed super mel et omnia
Eius dulcis praesentia.

Nil canitur suavius,
Auditur nil iucundius,
Nil cogitatur dulcius
Quam Jesus, Dei Filius.

Jesus, spes paenitentibus
Quam pius es petentibus,
Quam bonus te quaerentibus,
Sed quid invenientibus.

Aeterna Sapientia,
Tibi Patrique gloria
Cum Spiritu Paraclito
per infinita saecula.

Amen.

PSALMUS.

Iubilare Deo omnis terra,
psalmum dicite nomini eius,
* date gloriam laudi eius.

Dicite Deo:

Quam terribilia sunt opera tua Domine!
* in multitudine virtutis tuae
mentientur tibi inimici tui.

Getijden van de Eeuwige Wijsheid.

**Wie verlangt de Eeuwige Wijsheid
tot vertrouwde Bruid te hebben,
moet haar elke dag godvruchtig de volgende uren lezen.**

BIJ DE METTEN.

VERSIKEL.

Gezondheid naar ziel en lichaam
geve ons Jezus, de Wijsheid van de Vader.

Heer, open mijn lippen,
en mijn mond zal jouw lof verkondigen.

God, kom mij te hulp;
Heer, haast je mij te helpen.

UITNODIGING.

Aanbidden wij de bron van de Eeuwige Wijsheid,
* en om de glorie van zijn Naam laat ons van vreugde juichen.

*Van de uitnodiging wordt alleen het eerste vers gezegd
met het Gloria Patri.*

PSALM (95(94),1-2).

Kom, laten we ons verheugen in de Heer;
van vreugde willen we juichen voor God, onze Heiland:
* treden wij voor zijn aangezicht,
juichend gaan we hem begroeten, blijde psalmen zingend.

Eer aan de Vader en de Zoon en de Heilige Geest;
zoals het was in het begin,
en nu en altijd,
en in de eeuwen der eeuwen.

Amen.

HYMNE.

Hoe zoet is Jezus' gedachtenis,
waarhartige vreugden schenkt ze,
maar boven honing en alles
is zoet zijn tegenwoordigheid.

Niets lieflijker wordt gezongen,
niets strelender gehoord,
niets zoeter wordt gedacht,
dan Jezus, de Zoon van God.

O Jezus, hoop voor hen die boeten,
hoe mild ben je voor hen die smeken,
hoe goed ben je voor hen die jou zoeken,
wat ben je dan voor die jou vinden.

Eeuwige Wijsheid,
jou en de Vader zij de glorie
alsook de Geest die vertroost,
in alle eeuwigheid.

Amen.

PSALM (66 (65),1-4).

Prijs God, heel de aarde,
zing een psalm voor zijn Naam,
* geef eer aan zijn Heerlijkheid.

Zeg tot God:

Hoe geducht toch zijn jouw werken, Heer!
* vanwege de grootheid van jouw macht
zullen je vijanden zich veinzelijk jou onderwerpen.

Omnis terra adoret te et psallat tibi,
* psalmum dicat nomini tuo.

Gloria Patri et Filio.
Sicut erat etc.

ANTIPHONA.
Sapientia aedificavit sibi domum,
excidit columnas septem,
subdidit sibi gentes.

Superborumque et sublimium colla
propria virtute calcavit.

Ÿ.
Ego autem in Domino gaudebo.
Et exultabo in Deo lesu meo.

Pater noster. Et ne nos.

lube domne benedicere.

Sapientia Patris depellat
cuncta adversantia nobis.

Amen.

LECTIO j.
O Sapientia aeterna,
splendor gloriae
et figura substantiae Patris,
qui universa de nihilo creasti
et,
ut hominem ad paradisi gaudia reduceres,
in hanc vallem miseriae descendisti
eique viam redeundi
per tuam dulcissimam conversationem demonstrasti
et pro satisfactione cunctorum
tamquam agnus innocens
Patri in cruce immolari voluisti!

Aperi per tuam pretiosam mortem cor meum,
ut te
Regem regum et Dominum dominantium
oculis integrae fidei semper aspiciam.

Pone meam in tuis vulneribus philosophiam,
in tuis stigmatibus sapientiam,
ut ulterius in te,
solo caritatis libro,
et morte tua proficiam,
et omnibus mutabilibus deficiam
ita, ut ego iam non ego,
sed tu in me et ego in te
indissolubili vinculo amoris
aeternaliter maneamus.

Laat heel de aarde jou aanbidden en jou loven,
* een psalm zal men zingen voor jouw Naam.

Eer aan de Vader en de Zoon en de Heilige Geest;
zoals het was in het begin,
en nu en altijd,
en in de eeuwen der eeuwen.

Amen.

ANTIFOON.
De Wijsheid heeft zichzelf een huis gebouwd,
uitgehouden heeft ze zeven pilaren (Spr. 9,1),
heidenvolken heeft ze aan zich onderworpen (Wijsh. 8,14).

De halzen van hogen en hovaardigen
heeft ze op eigen kracht onder haar voeten getreden.

VERSIKEL.
Ik echter zal me verheugen in de Heer.
En van vreugde zal ik opspringen in God (Hab.3,18), mijn Jezus.

Onze Vader, die in de hemel zijt,
geheiligd worde uw naam,
laat komen uw rijk,
uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood,
en vergeef ons onze schulden
zoals ook wij vergeven aan onze schuldenaren.
En leid ons niet in bekoring,
maar verlos ons van het kwade.
Amen.

Heer, laat ons de zegen toekomen.

Mag de Wijsheid van de Vader verdrijven
al wat tegen ons is.

Amen.

EERSTE LEZING.
O eeuwige Wijsheid,
jij, uitstraling van de Heerlijkheid
en beeld van het wezen van de Vader
die alle dingen uit het niets heeft geschapen,
jij die,
om de mens terug te leiden naar de vreugden van het paradijs,
nedergedaald is in deze vallei van ellende
en hem de weg van terugkeer
door jouw allerzoetse levenswandel geweest hebt,
jij die ter genoegdoening van allen,
als een onschuldig Lam,
aan het Kruis voor de Vader geofferd wilde worden!

Open door jouw kostbare dood mijn hart,
opdat ik jou,
Koning der koningen en Heer der heren,
altijd mag aanschouwen met ogen van ongeschonden geloof.

Plaats mijn wijsbegeerte in jouw wonden,
mijn wijsheid in jouw stigmata,
opdat ik steeds verder in jou,
jij enig boek van minne,
en in jouw dood mag doordringen
en ik achterlaten mag al wat veranderlijk is,
zo dat wij, ik niet langer ik,
maar jij in mij en ik in jou,
in een onverbreekelijke band van liefde
voor eeuwig verbonden zullen blijven.

Tu autem Domine.

℞.

Emitte, Domine, Sapientiam
de sede magnitudinis tuae,
ut mecum sit
et mecum laboret;
ut sciam
quid acceptum sit coram te omni tempore.

℣.

Da mihi, Domine,
sedium tuarum assistricem Sapientiam,
ut mecum etc.

Jube domne benedicere.

Aeterna Sapientia
illuminare dignetur sensus et corda nostra.

Amen.

LECTIO ij.

O Jesu mi,
dulcissima, felicissima Sapientia,
Verbum Patris,
finis et principium omnium entium,
piis oculis, quaeso, intuere,
quia pulvis sum et caro,
et quod non est currentis
neque volentis,
sed tui miserentis.

Recogita, obsecro,
amarissimam passionem,
quam pro me,
indigno peccatore,
pertulisti,
et bonam voluntatem a te inchoatam custodias.

O misericordia mea,
ne derelinquas me.

O refugium meum,
ne discesseris a me.

O liberator meus,
intende in adiutorium meum.

Et me huic mundo mortuum
in sepulcro tuo tecum sepelias
et ab omnibus inimicorum insidiis abscondas,
ut me a te
nec vita nec mors
nec ulla fortunae sors
separet,
sed permaneat morte fortior noster amor
in aevum.

Amen.

Tu autem.

℞.

Da mihi, Domine,
sedium tuarum assistricem Sapientiam,
et noli me reprobare a pueris tuis.

Jij echter Heer, ontferm je over ons.

RESPONSORIUM.

Zend, Heer, Wijsheid,
vanaf de zetel van jouw grootheid,
opdat ze bij mij mag zijn
en met mij mag werken,
zodat ik te allen tijde weten mag
wat jou welgevallig is (Wijsh. 9,10).

VERSIKEL.

Geef mij, Heer, Wijsheid,
die naast jou troont (Wijsh. 9,4),
opdat ze bij mij mag zijn
en met mij mag werken,
zodat ik te allen tijde weten mag
wat jou welgevallig is.

Heer, laat ons de zegen toekomen.

Mag de Eeuwige Wijsheid
zich verwaardigen onze harten en zinnen te verlichten.

Amen.

TWEEDE LEZING.

O mijn Jezus,
allerzoetste en allerzaligste Wijsheid,
Woord van de Vader,
einde en begin van al wat is,
met goedertieren ogen bezie mij, vraag ik je,
want as ben ik en vlees,
een mens die niets vermag door inspanning
niets door wil,
maar slechts door jouw barmhartigheid.

Gedenk, bid ik je,
het allerbitterste lijden,
dat jij om mij,
onwaardige zondaar,
tot het einde gedragen hebt,
en bewaar de goede wil, door jou in mij geplant.

O mijn Barmhartigheid,
verlaat mij niet.

O mijn Toeverlaat,
ga niet van mij heen.

O mijn Verlosser,
kom mij te hulp.

En ik, gestorven voor de wereld,
met jou begraaft me in je graf,
en voor alle strikken van de vijanden verberg me,
zodat ik van jou
door leven, door dood,
noch door welke omstandigheden ook,
gescheiden kan worden,
zo dat onze liefde, sterker dan de dood, zal voortduren
voor eewig.

Amen.

Jij echter Heer, ontferm je over ons.

RESPONSORIUM.

Geef mij, Heer,
de Wijsheid, die naast jou troont,
en sluit mij niet buiten de kring van jouw kinderen.

* Quoniam servus tuus sum ego
et filius ancillae tuae.

Ÿ.
Mitte illam
a sede magnitudinis tuae,
ut mecum sit
et mecum laboret.

Quoniam servus.

Iube domne.

Dono Sapientiae et intellectus
repleat nos Spiritus Sanctus.

Amen.

LECTIO iij.
O refugium meum et liberator meus,
per immensum amorem,
qui te
in patibulo crucis amarissimam mortem
pro me subire coegit,
peccata,
quae immundus peccator commisi,
misericorditer indulgeas,
a committendis et a cunctis periculis
in vulnere lateris tui pie custodias,
gressus meos in huius vitae fluctibus
ad sanctum finem dirigas,
et ad conspectum gloriae tuae
pervenire concedas.

Tu autem domine.

℞.
Super salutem et omnem pulchritudinem
dilexi Sapientiam
et proposui pro luce habere illam;
* venerunt mihi omnia bona pariter
cum illa.

Ÿ.
Dixi Sapientiae soror mea es,
et prudentiam vocavi amicam meam.

Venerunt.

Gloria Patri.

Venerunt.

AD LAUDES

Ÿ.
Salutem mentis et corporis
donet nobis Jesus, Sapientia Patris.

Deus in adiutorium.

< Gloria Patri.>

PSALMUS.
Laudate Dominum omnes gentes,
* < laudate eum omnes populi.

Quoniam confirmata est super nos misericordia eius:

* Want jouw dienaar ben ik,
en de zoon van jouw dienstmaagd (Ps. 116(115),16).

VERSIKEL.
Zend haar
vanaf de zetel van jouw grootheid,
opdat ze bij mij mag zijn
en met mij mag werken.

Want jouw dienaar ben ik,
en de zoon van jouw dienstmaagd.

Heer, laat ons de zegen toekomen.

Met de gaven van Wijsheid en verstand
vervul ons de Heilige Geest.

Amen.

DERDE LEZING.
O mijn toevlucht en mijn verlosser,
door de onmetelijke liefde,
die jou dwong
de meest bittere dood aan de galg van het Kruis
voor mij te ondergaan;
voor de zonden,
die ik onreine zondaar gedaan heb,
wil mij barmhartig vergeven;
voor toekomstige zonden en gevaren
wil mij in de wonden van jouw zijde goedgunstig bewaren;
mijn schreden in dit onstuimige leven,
wil hen naar een zalig einde leiden,
en tot het aanschouwen van jouw heerlijkheid
laat mij komen.

Jij echter Heer, ontferm je over ons.

RESPONSORIUM.
Boven zaligheid en alle schoonheid
heb ik de Wijsheid liefgehad,
en ik heb gemeend haar liever te hebben dan het licht;
* tegelijk met haar
vielen mij alle goede dingen ten deel (Wijsh. 7, 11).

VERSIKEL.
De Wijsheid noemde ik 'mijn zus',
en de voorzichtigheid heette ik 'mijn vriendin'.

Tegelijk met haar vielen mij alle goede dingen ten deel.

Eer zij de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

Tegelijk met haar vielen mij alle goede dingen ten deel.

BIJ DE LAUDEN.

VERSIKEL.
Gezondheid naar ziel en lichaam
geve ons Jezus, de Wijsheid van de Vader.

God, kom mij te hulp;
Heer, haast je mij te helpen.

Eer zij de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

PSALM (117(116)).
Looft de Heer, alle heidenen;
*prijst hem, alle volkeren.

Want zijn barmhartigheid is op ons gevestigd,

* et veritas Domini manet in aeternum.

Gloria Patri.>

ANTIPHONA.
Sapientia clamitat in plateis.

Si quis diligit Sapientiam,
ad me declinet,
et eam inveniet,
et eam cum invenerit,
beatus erit,
si tenuerit eam.

CAPITULUM.
Hanc amavi et exquisivi a iuventute mea
et quaesivi mihi sponsam assumere,
et amator factus sum formae illius.

Deo gratias.

HYMNUS.
Jesu, Rex admirabilis
Et triumphator nobilis,
Dulcedo ineffabilis,
Totus desiderabilis.

Nec lingua potest dicere
Nec littera exprimere,
Experto potes credere,
Quid sit Jesum diligere.

Amor Jesu continuus
Mihi languor assiduus,
Mihi Jesus mellifluus
Fructus vitae perpetuus.

Aeterna Sapientia
Tibi Patrique gloria
Cum Spiritu Paraclito
Per infinita saecula.

Amen.

Ÿ.
Sapientia requiescit in corde eius;
Et prudentia in sermone oris illius.

AD BENEDICTUS ANTIPHONA.
O Sapientia,
quae ex ore Altissimi prodisti,
attingens a fine usque ad finem
fortiter suaviterque disponens omnia,
veni ad docendum nos viam prudentiae.

ORATIO.
Deus, qui per coaeternam tibi Sapientiam
hominem, cum non esset,
condidisti
perditumque
misericorditer reformasti,
praesta, quaesumus,
ut eadem corda nostra inspirante
te tota mente amemus
et ad te toto corde curramus.

Per eundem Dominum nostrum.

* en de waarheid van de Heer blijft voor eeuwig.

Eer zij de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

ANTIFOON.
De Wijsheid roept het luidkeels in de straten (Spr. 1,20).

‘Zo iemand de Wijsheid bemint,
laat hem tot mij komen
en hij zal haar vinden,
en als hij haar dan vindt,
zal hij zalig zijn,
zo hij haar weet te behouden.’

CAPITTEL.
Haar heb ik bemind en uitverkoren vanaf mijn jeugd;
ik zocht haar als mijn bruid te ontvangen,
en tot vereerder werd ik van haar schoonheid (Wijsh. 8,2).

God zeggen wij dank.

HYMNE.
O Jezus, wonderbare Koning
en edele zegevechter,
onuitsprekelijke zoetheid,
geheel en al begeerlijk.

Geen tong vermag te zeggen,
geen letter te beschrijven,
geloven slechts vermag wie ondervond
wat het is Jezus te beminnen.

Jesus' liefde, onveranderlijk,
naar wie mijn ziel steeds smacht,
Jezus is mij een honingvloed,
eeuwige vrucht van leven.

Eeuwige Wijsheid,
jou en de Vader zij de glorie
alsook de Geest die vertroost,
in alle eeuwigheid.

Amen.

VERSIKEL.
Wijsheid rust in zijn hart,
en voorzichtigheid in de woorden van zijn mond (Sir. 39,22).

ANTIFOON BIJ HET BENEDICTUS (Luc. 1, 67-79).
O Wijsheid,
voortgekomen uit de mond van de Allerhoogste,
jij strekt van eind tot eind,
en beschikt alles sterk en genoeglijk;
kom, wijs ons de weg van de voorzichtigheid.

GEBED.
God, jij, die door jouw eveneeuwige Wijsheid,
de mens, toen hij nog niet was,
geschapen hebt,
en hem, toen hij verloren ging,
barmhartig weer hebt opgericht,
maak, bidden we,
dat zij onze harten mag begeistere,
opdat wij jou mogen beminnen met heel onze ziel,
en wij tot jou mogen snellen met heel ons hart.

Door Jezus Christus, jouw Zoon, onze Heer.

Amen.

AD PRIMAM.

Ÿ.

Salutem mentis et corporis
donet nobis Jesus,
Sapientia Patris.

Deus in adiutorium.

Gloria Patri.

HYMNUS.

Amor Jesu dulcissimus
Et vere suavissimus
Plus millies gratissimus
Quam dicere sufficimus.

Jesu, decus angelicum,
In aure dulce canticum,
In ore mel mirificum,
In corde nectar caelicum.

Jesu mi bone, sentiam
Amoris tui copiam,
Da mihi per praesentiam
Tuam videre gloriam.

Aeterna Sapientia
Tibi Patrique gloria
Cum Spiritu Paraclito
Per infinita saecula.

Amen.

PSALMUS.

Auditam fac mihi mane misericordiam tuam
* quia in te speravi.

Notam fac mihi viam, in qua ambulem,
* quia ad te levavi animam meam.

Eripe me de inimicis meis,
* Domine, quia ad te confugi.

Doce me facere voluntatem tuam,
* quia Deus meus es tu.

Gloria Patri.

ANTIPHONA.

Ego diligentes me diligo,
et qui mane vigilaverint ad me
invenient me.

CAPITULUM.

Sapientia vincit malitiam,
attingit a fine usque ad finem fortiter
et disponit omnia suaviter.

Deo gratias.

℞.

Jesu Christe.
Fili Dei < vivi
* Miserere nobis.

Jesu Christe.>
* Qui sedes < ad dexteram Patris.
Miserere.>

BIJ DE PRIEM

VERSIKEL.

Gezondheid naar ziel en lichaam
geve ons Jezus,
de Wijsheid van de Vader.

God, kom mij te hulp;
Heer, haast je mij te helpen.

Eer zij de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

HYMNE.

Liefde van Jezus, de allerzoetste
en waarlijk meest weldadige,
meer dan duizendmaal goedgunstiger
dan wij vermogen uit te zeggen.

Jezus, luister der engelen,
zoet gezang voor het oor,
heerlijke honing voor de mond,
hemelse drank voor het hart.

Mijn goede Jezus, laat me voelen
van jouw overvloed aan liefde,
door jouw tegenwoordigheid geef me
jouw heerlijkheid te zien.

Eeuwige Wijsheid,
jou en de Vader zij de glorie
alsook de Geest die vertroost,
in alle eeuwigheid.

Amen.

PSALM (143(142),8-10).

In de ochtendstond laat me jouw barmhartigheid horen,
* want jij bent op wie ik vertrouw.

Maak mij bekend de weg die ik moet gaan,
* want tot jou heb ik mijn ziel verheven.

Verlos mij van mijn vijanden,
* want mijn toevlucht, Heer, zoek ik bij jou.

Leer mij jouw wil te doen,
* want jij, jij bent mijn God.

Eer zij de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

ANTIFOON.

Ik bemin degenen die mij beminnen,
en die in de ochtendstond waken tot mij,
zij zullen me vinden (Spr. 8,17).

CAPITTEL.

De Wijsheid overwint de boosheid (Wijsh. 7,30),
vol kracht strekt ze zich uit van het ene einde tot het andere,
en alles ordent ze met zachte hand (Wijsh. 8: 1).

God zeggen wij dank.

RESPONSORIUM.

Jezus Christus,
Zoon van de levende God,
* ontferm je over ons.

Jezus Christus,
jij die aan de rechterhand van de Vader zit,
* ontferm je over ons.

Gloria Patri.

< Jesu Christe.>

Ÿ.

Exurge, Domine, adiuva nos.
< Et libera nos propter nomen tuum>.

ORATIO.

Corda nostra, quaesumus Domine,
aeternae Sapientiae splendor illustret,
quo mundi huius tenebris carere valeamus
et perveniamus
ad patriam claritatis aeternae.

Per Dominum.

AD TERTIAM.

Ÿ.

Salutem mentis et corporis
donet nobis etc.

Deus in adiutorium.

Gloria.

HYMNUS.

Tua, Jesu, dilectio
Grata mentis refectio
Replens sine fastidio,
Dans famem desiderio.

Qui te gustant esuriunt,
Qui bibunt adhuc sitiunt,
Desiderare nesciunt
Nisi Jesum, quem diligunt.

Desidero te millies:
Mi Jesu, quando venies,
Quando me laetum facies,
Me de te quando saties?

Aeterna Sapientia,
Tibi Patrique gloria
Cum Spiritu Paraclito
Per infinita saecula.

Amen.

PSALMUS.

Spiritus tuus bonus
deducet me in terram rectam,
* propter nomen tuum, Domine,
vivificabis me in aequitate tua.

Educes de tribulatione animam meam,
* et in misericordia tua disperdes inimicos meos.

Et perdes omnes, qui tribulant animam meam.
* quoniam ego servus tuus sum.

Eer zij de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

Jezus Christus,
Zoon van de levende God,
* ontferm je over ons.

VERSIKEL.

Sta op, Heer, en kom ons te hulp,
en verlos ons omwille van jouw Naam.

GEBED.

Ons hart, zo bidden we Heer,
wil het verlichten met het schijnsel van de Eeuwige Wijsheid,
opdat we mogen ontkomen aan de duisterheid van deze wereld,
en komen mogen
tot het Vaderland van de eeuwige klaarheid.

Door Jezus Christus, jouw Zoon, onze Heer,
die met jou leeft en heerst
in Eenheid met de Heilige Geest,
een God in eeuwigheid.

Amen.

BIJ DE TERTS.

VERSIKEL.

Gezondheid naar ziel en lichaam
geve ons Jezus,
de Wijsheid van de Vader.

God, kom mij te hulp;
Heer, haast je mij te helpen.

Eer zij de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

HYMNE.

Jezus, jouw liefde,
zachte verkwikking voor de geest,
vullend zonder ooit teveel,
honger gevend aan verlangen.

Wie jou smaken hongeren,
wie jou drinken dorsten,
van geen verlangen weten ze
dan van Jezus, die ze beminnen.

Jou verlang ik duizendvoudig;
wanneer, mijn Jezus, zul je komen,
wanneer mij zalig maken,
wanneer mij verzadigen van jou?

Eeuwige Wijsheid,
jou en de Vader zij de glorie
alsook de Geest die vertroost,
in alle eeuwigheid.

Amen.

PSALM (143(142),10-12).

Jouw goede Geest
zal mij leiden naar het gerechte land;
* omwille van jouw Naam, Heer,
zul je mij doen herleven in jouw gerechtigheid.

Mijn ziel zul je uit de benauwenis wegvoeren,
* en in jouw barmhartigheid zul je mijn vijanden verstrooien.

En vernietigen zul je allen die mijn ziel benauwen,
* want ik, ik ben jouw dienaar.

Gloria Patri.

ANTIPHONA.
Fili concupiscis Sapientiam,
conserva iustitiam,
et praebebit eam Dominus tibi.

CAPITULUM.
Hanc amavi et exquisivi
< a iuventute mea
et quaesivi mihi sponsam assumere,
et amator factus sum formae illius.

Deo gratias. >

℞.
Ego autem
* in Domino gaudebo.

℣.
Et exultabo in Deo, Jesu meo.

In domino.

Gloria.

Ego autem.

℣.
Sit nomen Domini benedictum
* ex hoc nunc et usque in saeculum.

ORATIO.
Deus,
qui per coaeternam tibi Sapientiam
<hominem,
cum non esset,
condidisti
perditumque
misericorditer reformasti,
praesta, quaesumus,
ut eadem corda nostra inspirante te
tota mente amemus
et ad te
toto corde curramus.

Per eundem Dominum nostrum.>

AD SEXTAM.

Salutem mentis et corporis
donet nobis < Jesus, Sapientia Patris. >

Deus in adiutorium meum intende.

Gloria.

HYMNUS.
Jesu summa benignitas,
Mira cordis iucunditas,
Incomprehensa bonitas,
Tua me stringat caritas.

Bonum mihi diligere
Jesum, nil ultra quaerere,
Mihi prorsus deficere,
Ut illi queam vivere.

Eer zij de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

ANTIFOON.
Mijn zoon, begeer je Wijsheid,
onderhoud de gerechtigheid,
en de Heer zal ze je geven (Eccli. 1,33).

CAPITTEL.
Haar heb ik bemind en uitverkoren
vanaf mijn jeugd;
ik zocht haar als mijn Bruid te ontvangen,
en tot vereerder werd ik van haar schoonheid (Wijsh. 8,2).

God zeggen wij dank.

RESPONSORIUM.
Ik echter,
* ik zal mij verheugen in de Heer.

VERSIKEL.
En van vreugde zal ik opspringen in God mijn Jezus.

Ik zal mij verheugen in de Heer.

Eer zij de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

Ik echter,
ik zal mij verheugen in de Heer.

VERSIKEL.
De Naam van de Heer zij gezegend,
* van nu af tot in eeuwigheid.

GEBED.
God,
jij, die door jouw eveneeuwige Wijsheid,
de mens,
toen hij nog niet was,
geschapen hebt,
en hem, toen hij verloren ging,
barmhartig weer hebt opgericht,
maak, bidden we,
dat zij onze harten mag begeistere,
opdat wij jou mogen beminnen met heel onze ziel,
en wij tot jou mogen snellen
met heel ons hart.

Door Jezus Christus, jouw Zoon, onze Heer,

Amen.

BIJ DE SEXT.

Gezondheid naar ziel en lichaam
geve ons Jezus, de Wijsheid van de Vader.

God, kom mij te hulp;
Heer, haast je mij te helpen.

Eer zij de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

HYMNE.
Jezus, hoogste goedertierenheid,
wonderbare hartenvreugde,
onbegrijpelijke goedheid,
laat jouw minne mij bevangen.

Jezus te beminnen is mij goed,
zonder verder nog te zoeken,
en mijzelf voortaan te laten
om voor hem te kunnen leven.

Jesu mi dilectissime,
Spes suspirantis animae,
Te quaerunt piaae lacrimae
Et clamor cordis intime.

Aeterna Sapientia,
Tibi Patrique gloria
Cum Spiritu Paraclito
Per infinita saecula.

Amen.

PSALMUS.
Anima nostra sustinet Dominum,
* quoniam adiutor et protector noster est.

Quia in eo laetabitur cor nostrum,
* et in nomine sancto eius speravimus.

Fiat misericordia tua, Domine, super nos
* quemadmodum speravimus in te.

Gloria Patri.

ANTIPHONA.
Dominus possedit me
in initio viarum suarum
antequam quidquam faceret a principio,
dicit Dominus.

CAPITULUM.
Candor est enim lucis aeternae
et speculum sine macula divinae maiestatis
et imago bonitatis illius.

Deo gratias.

℞.
Sit nomen domini
* benedictum.

℣.
Ex hoc nunc et usque in saeculum.

Benedictum.

Gloria.

<Sit nomen.>

℣.
A solis ortu usque ad occasum
* laudabile nomen Domini.

ORATIO.
Exaudi nos, misericors Deus,
et mentibus nostris Sapientiae tuae lumen ostende.

Per Dominum <nostrum.>

Jezus, mijn geliefde,
hoop van de zuchtende ziel,
jou zoeken mijn toegenegen tranen
en de roepen uit mijn hartengrond.

Eeuwige Wijsheid,
jou en de Vader zij de glorie
alsook de Geest die vertroost,
in alle eeuwigheid.

Amen.

PSALM (33(32),20-22).
Onze ziel wacht de komst van de Heer,
* want onze hulp en ons schild dat is hij.

Want in hem zal zich ons hart verheugen,
* en in zijn heilige Naam hebben wij gehoopt.

Mag jouw ontferming, Heer, komen over ons,
* zo als wij gehoopt hebben op jou.

Eer zij de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

ANTIFOON.
De Heer heeft mij in bezit gehad
in het begin van zijn wegen,
eer hij iets zou maken, van toen aan (Spr. 8,22),
spreekt de Heer.

CAPITTEL.
Van het eeuwige licht is zij een afglans,
de onbevleete spiegel van de goddelijke heerlijkheid,
en het beeld van zijn goedheid (Wijsh. 7,26).

God zeggen we dank.

RESPONSORIUM.
Mag de Naam van de Heer
* gezegend zijn.

VERSIKEL.
Van nu af tot in eeuwigheid.

Gezegend zij de Naam van de Heer.

Eer zij de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

Mag de Naam van de Heer
* gezegend zijn.

VERSIKEL.
Van het opgaan van de zon tot haar dalen,
* zij geprezen de Naam van de Heer (Ps 113(112),3).

GEBED.
Hoor ons aan, barmhartige God,
en toon onze geest het licht van jouw Wijsheid.

Door Jezus Christus, jouw Zoon, onze Heer,
die met jou leeft en heerst
in Eenheid met de Heilige Geest,
een God in eeuwigheid.

Amen.

AD NONAM.

Ÿ.

Salutem mentis < et corporis
donet nobis Jesus, Sapientia Patris>.

Deus in adiutorium.

Gloria Patri.

HYMNUS.

Quocumque loco fuero
Meum Jesum desidero,
Quam laetus cum invenero,
Quam felix cum tenuero.

Tunc amplexus, tunc oscula,
Quae vincunt mellis pocula,
Tunc felix Christi copula,
Sed in his parva morula.

Iam quod quaesivi video,
Quod concupivi teneo,
Amore Christi languero
Et corde totus ardeo.

Aeterna Sapientia,
Tibi Patrique gloria
Cum spiritu Paraclito
Per infinita saecula.

Amen.

PSALMUS.

Cor mundum crea in me, Deus,
* et spiritum rectum innova in visceribus meis.

Ne proicias me a facie tua,
* et spiritum sanctum tuum ne auferas a me.

Redde mihi laetitiam salutaris tui,
* et spiritu principali confirma me.

Gloria Patri.

ANTIPHONA.

Necdum erant abyssi,
et ego parturiebar;
quando praeparabat caelos,
aderam cum eo componens omnia.

CAPITULUM.

Sapientia speciosior sole
et super omnem dispositionem stellarum
luci comparata
invenitur prior.

<Deo gratias.>

℞.

A solis ortu
* usque ad occasum.

Ÿ.

Laudabile nomen domini.

Usque.

Gloria.

BIJ DE NOON.

VERSIKEL.

Gezondheid naar ziel en lichaam
geve ons Jezus, de Wijsheid van de Vader.

God, kom mij te hulp;
Heer, haast je mij te helpen.

Eer zij de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

HYMNE.

Waar ik ook mag zijn,
verlang ik naar mijn Jezus,
hoe gelukkig als ik hem vind,
hoe gelukkig als ik hem vasthoud.

Dan omhelzingen, dan kussen,
die honingdrank te boven gaan,
dan de zalige vereniging met Christus,
zo kort helaas van duur.

Wat ik gezocht heb zie ik nu,
wat ik begeerd heb houd ik vast,
de liefde tot Christus doet mij smachten,
zet mijn hart geheel en al in brand.

Eeuwige Wijsheid,
jou en de Vader zij de glorie
alsook de Geest die vertroost,
in alle eeuwigheid.

Amen.

PSALM (51 (50), 12-14).

Schep mij een rein hart, o God,
* en geef mijn geest, diep in mij, nieuw bestand.

Verban mij niet van jouw aanschijn,
* en jouw Heilige Geest neem niet van mij weg.

Hergeef mij de vreugde van jouw heil,
* en met vorstelijke geest bevestig mij.

Eer zij de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

ANTIFOON.

Nog waren de afgronden niet (Spr.8,24),
en ik werd reeds geboren (Spr.8,25);
toen hij de hemelen bereidde (Spr.8,27),
was ik bij hem, alle dingen met hem makende (Spr.8,30).

CAPITTEL.

Schoner dan de zon is de Wijsheid,
en boven de gehele ordening van de sterren,
bij het licht vergeleken,
wordt zij de eerste bevonden (Wijsh. 7,29).

God zeggen wij dank.

RESPONSORIUM.

Van het opgaan van de zon
* tot haar dalen,

VERSIKEL.

Geprezen zij de Naam van de Heer.

Tot haar dalen.

Eer aan de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

A solis.

Ÿ.

Sapientia requiescit in corde eius
* et prudentia in sermone oris illius.

ORATIO.

Infunde, quaesumus Domine Deus,
tuae cordibus nostris lumen Sapientiae,
ut te veraciter agnoscamus
et fideliter diligamus.

Per Dominum <nostrum>.

AD VESPERAS.

Ÿ.

Salutem mentis et corporis
<donet nobis Jesus, Sapientia Patris>.

Deus in adiutorium meum intende.

Gloria Patri.

PSALMUS.

Redemptionem misit dominus populo suo,
* mandavit in aeternum testamentum suum.

Sanctum et terribile nomen eius,
* initium sapientiae timor Domini.

Intellectus bonus facientibus eum,
* laudatio eius manet in saeculum saeculi.

Gloria Patri.

ANTIPHONA.

Omnis sapientia a domino Deo est,
et cum illo fuit semper,
et est ante aevum.

CAPITULUM.

Hanc amavi et exquisivi <a iuventute mea
et quaesivi mihi sponsam assumere,
et amator factus sum formae illius.

Deo gratias.>

HYMNUS.

Jesu, sole serenior
Et balsamo suavior,
Omni dulcore dulcior,
Prae cunctis amabilior.

Tu mentis delectatio,
Amoris consummatio,
Tu mea gloriatio,
Jesu, mundi salvatio.

Jesus, auctor clementiae,
Totius spes laetitiae,
Dulcoris fons et gratiae,
Verae cordis deliciae.

Van het opgaan van de zon tot haar dalen.

VERSIKEL.

Wijsheid rust in zijn hart (Spr. 14,33),
* en voorzichtigheid in de woorden van zijn mond.

GEBED.

Heer God, wij bidden je, stort in ons hart
het licht van jouw Wijsheid,
opdat wij jou waarlijk mogen kennen
en trouw jou beminnen.

Door Jezus Christus, jouw Zoon, onze Heer,
die met jou leeft en heerst
in Eenheid met de Heilige Geest,
een God in eeuwigheid.

Amen.

BIJ DE VESPERAS.

VERSIKEL.

Gezondheid naar ziel en lichaam
geve ons Jezus, de Wijsheid van de Vader.

God, kom mij te hulp;
Heer, haast je mij te helpen.

Eer zij de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

PSALM (111(110),9-10).

Verlossing zond de Heer zijn volk,
* verordende zijn Verbond in alle eeuwigheid.

Zijn Naam is heilig, ontzagwekkend;
* begin van Wijsheid: de vreze Gods.

Heilzaam inzicht voor wie dit betrachten;
* zijn lof is blijvend, eeuwig en altijd.

Eer aan de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

ANTIFOON.

Alle Wijsheid is van God de Heer,
en was altijd bij hem (Sir. 1,1),
nog van voor de tijden.

CAPITTEL.

Haar heb ik bemind en uitverkoren vanaf mijn jeugd;
haar zocht ik als mijn Bruid te ontvangen,
en tot vereerder werd ik van haar schoonheid (Wijsh. 8,2).

God zeggen wij dank.

HYMNE.

Jezus, klaarder ben je dan de zon
en zachter nog dan balsem,
zoeter nog dan alle zoetheid,
beminnelijk ben je boven al.

Jij, geneugte van de ziel,
voltooing van de liefde,
mijn verheerlijking ben jij,
Jezus, redding van de wereld.

Jezus, schepper van barmhartigheid,
hoop in alle vreugde,
bron van zoetheid en genade,
ware weelde van het hart.

Aeterna Sapientia,
Tibi Patrique gloria
Cum Spiritu <Paraclito
Per infinita saecula.

Amen.>

Ÿ.

Ego autem
in Domino gaudebo.
* Et exultabo in Deo, Jesu meo.

AD MAGNIFICAT ANTIPHONA.
O oriens splendor lucis aeternae
et sol iustitiae,
veni et illumina
sedentes in tenebris
et umbra mortis.

ORATIO.

Deus,
qui per coaeternam tibi Sapientiam
<hominem, cum non esset,
condidisti
perditumque
misericorditer reformasti,
praesta, quaesumus,
ut eadem corda nostra inspirante
te tota mente amemus
et ad te toto corde curramus.

Per eundem Dominum nostrum>.

AD COMPLETORIUM.

Ÿ.

Salutem mentis et corporis
<donet nobis Jesus, Sapientia Patris>.

Converte nos Deus.

Deus in adiutorium.

Gloria Patri.

PSALMUS.
Illumina oculos meos,
ne unquam obdormiam in morte,
* ne quando dicat inimicus meus:
Praevalui adversus eum.

Qui tribulant me,
exultabunt si motus fuero,
* ego autem in misericordia tua speravi.

Exultabit cor meum in salutari tuo;
cantabo Domino,
qui bona tribuit mihi,
* et psallam nomini Domini altissimi.

Gloria Patri.

ANTIPHONA.
Ego in altissimis habitavi,
et thronus meus in columna nubis.

Eeuwige Wijsheid,
jou en de Vader zij de glorie
alsook de Geest die vertroost,
in alle eeuwigheid.

Amen.

VERSIKEL.

Ik echter,
ik zal me verheugen in de Heer.
* En van vreugde zal ik opspringen in God, mijn Jezus.

ANTIFOON BIJ HET MAGNIFICAT (Luc. 1,46-56).
O opgaande schittering van het eeuwige licht
en zon van de gerechtigheid,
kom en verlicht hen,
zij die in duisternissen gezeten zijn
en in de schaduw van de dood.

GEBED.

God,
jij, die door jouw eveneeuwige Wijsheid,
de mens, toen hij nog niet was,
geschapen hebt,
en hem, toen hij verloren ging,
barmhartig weer hebt opgericht,
maak, bidden we,
dat zij onze harten mag begeistere,
opdat wij jou mogen beminnen met heel onze ziel,
en wij tot jou mogen snellen met heel ons hart.

Door Jezus Christus, jouw Zoon, onze Heer.

Amen.

BIJ DE COMPLETEN.

VERSIKEL.

Gezondheid naar ziel en lichaam
geve ons Jezus, de Wijsheid van de Vader.

Bekeer ons, God onze heilgever,
en keer jouw toorn van ons af.

God, kom mij te hulp;
Heer, haast je mij te helpen.

Eer zij de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

PSALM (13(12),4).
Heer, verlicht mijn ogen,
dat ik niet inslaap ten dode,
* en dat mijn vijand niet roept:
'nu heb ik hem in mijn macht'.

Zij die mij belagen,
ze zullen zich verheugen als ik ga wankelen,
* maar op jouw barmhartigheid heb ik gehoopt.

Mijn hart zal zich verblijden in jouw heil;
ik zal zingen tot de Heer,
die mij goede gaven heeft geschonken,
en met gezangen zal ik loven de Naam van de Allerhoogste.

Eer zij de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

ANTIFOON.
Ik woon in het allerhoogste,
en mijn troon is in de zuil van de wolken (Sir. 24,7).

CAPITULUM.

Sobrietatem et sapientiam docet
et iustitiam et virtutem,
quibus utilius nihil est
in vita hominibus.

Deo gratias.

℞.

In pace in idipsum
* dormiam <et requiescam>.

℣.

Si dederō somnum <oculis meis,
et palpebris meis dormitationem.
Dormiam.

Gloria. In pace>.

HYMNUS.

Jesus in pace imperat,
Quae omnem sensum superat,
Hanc mea mens desiderat
Et illa frui properat.

Te caeli chorus praedicat
Et tuas laudes replicat,
Jesus orbem laetificat
Et nos Deo pacificat.

Jesus ad Patrem rediit,
Caeleste regnum subiit,
Cor meum a me transiit,
Post Jesum simul abiit.

Aeterna Sapientia,
Tibi Patrique gloria
Cum Spiritu Paraclito
Per infinita saecula.

Amen.

℣.

In pace factus est locus eius.
* Et in Sion habitatio eius.

AD NUNC DIMITTIS ANTIPHONA.

O Rex gloriose inter sanctos tuos,
qui semper es laudabilis
et tamen ineffabilis;
tu in nobis es, Domine,
et nomen sanctum tuum
invocatum est super nos:
ne derelinquas nos,
Deus noster,
ut in die iudicii
nos collocare digneris
inter sanctos et electos tuos,
Rex benedicte.

ORATIO.

Fragilitatem nostram,
quaesumus Domine,
propitius respice
et saporem nobis aeternae Sapientiae benignus infunde,
ut eius dulcedine melliflua praegustata
omnia terrena valeamus despiciere
et tibi, summo bono,
ardenti desiderio iugiter adhaerere.

Per Christum Dominum nostrum.

CAPITTEL.

Matigheid en voorzichtigheid leert ze,
en gerechtigheid en kracht,
er bestaat niets wat nuttiger is
in het leven van mensen (Wijsh. 8,7).

God zeggen wij dank.

RESPONSORIUM.

In vrede, ja daarin
* zal ik slapen en rusten (Ps. 4,9).

VERSIKEL.

Als ik mijn ogen slaap zal gunnen,
en mijn oogleden sluimering,
zal ik slapen en rusten (Ps. 132(131),4).

Eer zij de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

HYMNE.

Jezus regeert in de vrede,
die alle zinnen te boven gaat;
deze vrede begeert mijn ziel
en haast zich die te genieten.

Jou roemt het hemelenkoor
en het herhaalt jouw lof;
Jezus brengt vreugde aan de wereld
en ons tot vrede met God.

Tot de Vader is Jezus weergekeerd,
ingegaan in het hemelse Rijk;
mijn hart is van mij weggegaan,
want Jezus achternagegaan.

Eeuwige Wijsheid,
jou en de Vader zij de glorie
alsook de Geest die vertroost,
in alle eeuwigheid.

Amen.

VERSIKEL.

In vrede is gemaakt zijn stede,
* en zijn woning is in Sion (Ps. 74,2 (75,3))

ANTIFOON BIJ HET NUNC DIMITTIS (Luc. 2,29).

O roemrijke Koning onder jouw heiligen,
jij die altijd bent lofwaardig
nochtans onuitzegbaar;
Heer, jij bent in ons,
en jouw heilige Naam
is aangeroepen over ons:
verlaat ons niet,
onze God,
zodat je op de dag van het oordeel
je wilt gewaardigen ons te plaatsen
onder jouw heiligen en uitverkorenen,
o gezegende Koning.

GEBED.

Onze zwakheid,
bidden we o Heer,
zie haar genadig aan,
en stort goedertieren in ons de smaak van Eeuwige Wijsheid,
opdat, als wij haar honingvloeiende zoetheid gesmaakt hebben,
wij dan alle aardse dingen versmaden,
en jou, o hoogste Goed,
in brandend verlangen en liefde altijd mogen aanhangen.

Door Jezus Christus, jouw Zoon, onze Heer,

Horologium: Getijden van de Eeuwige Wijsheid

Amen.

Benedicamus Domino.

Deo gratias.

Aeterna Sapientia
benedicat et custodiat corda et corpora nostra.

Amen.

die met jou leeft en heerst
in Eenheid met de Heilige Geest,
een God in eeuwigheid.

Amen.

De Heer zegene ons.

God zeggen wij dank.

De Eeuwige Wijsheid
moge onze harten en lichamen zegenen en bewaren.

Amen.